

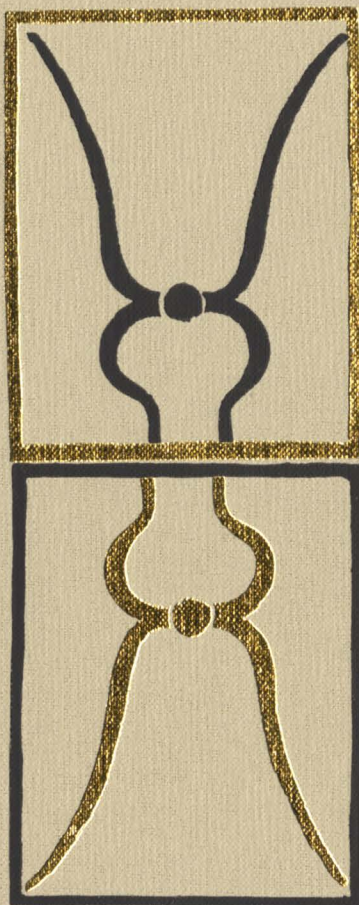
LIGIA BÂRZU

CONTINUITATEA
POPULAȚIEI AUTOHTONE
ÎN TRANSILVANIA
ÎN SECOLELE IV-V

(CIMITIRUL 1 DE LA BRATEI)

Lucrarea *Continuitatea populației autohtone în Transilvania în secolele IV—V e. n. (știmțirul 1 de la Bratei)* este o monografie arheologică consacrată singurului monument cunoscut pînă acum și cercetat în întregime care dovedește existența tîrzie a populației provinciale în Dacia (daco-romani și coloniști) și care confirmă totodată ideea mai veche a continuității procesului de romanizare și după retragerea administrației și trupelor imperiale.

**CONTINUITATEA POPULAȚIEI
AUTOHTONE ÎN TRANSILVANIA
ÎN SECOLELE IV—V**

(cimitirul 1 de la Bratei)

Coperla de: *Eugen Stoidan*

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA

București, str. Gutenberg nr. 3 bis, sectorul 6

<https://biblioteca-digitala.ro>

ACADEMIA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE A REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE ARHEOLOGIE
BIBLIOTECA DE ARHEOLOGIE XXI

LIGIA BÂRZU

CONTINUITATEA POPULAȚIEI AUTOHTONE ÎN TRANSILVANIA ÎN SECOLELE IV—V

(cimitirul 1 de la Bratei)

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREȘTI, 1973

PREFAȚĂ	7
TOPOGRAFIA CIMITIRULUI, TIPURI DE GROPI	9
RITUL ȘI RITUALUL DE ÎNMORMÎNTARE	15
INVENTARUL MORMINTELOR	33
Ceramica	33
Piese de metal	53
Unelte agricole și meșteșugărești	55
Ustensile	57
Arme	58
Fusaiole	59
Fibule	59
Catarama	63
Obiecte de sticlă	65
Obiecte de os	73
Țigle și cărămizi	75
Monede	75
DATARE	79
APARTENENȚA ETNICĂ	85
CATALOGUL MORMINTELOR	99
RÉSUMÉ	257
LISTE DES PLANCHES	279
LISTA PRESCURTĂRILOR	281
PLANȘE	282

LUCRAREA monografică de față se înscrie în strădaniile cercetării arheologice românești de a demonstra, prin dovezi materiale incontestabile, nu numai posibilitatea, ci și realitatea continuității unei populații autohtone în fosta provincie Dacia.

Importanța excepțională a principalului monument pe care se întemeiază analiza noastră (cimitirul nr. 1 de la Bratei) stă în caracterul etnic complex, în data lui târzie (a doua jumătate a secolului al IV-lea și foarte probabil primul sfert al secolului al V-lea), ca și în concluziile de ordin istoric ce se pot desprinde în favoarea demonstrării dănuirii unei romanități nord-dunărene în dublu sens al continuității populației dacice romanizate și al persistenței unor grupe de coloniști. Totodată constituie dovada continuării procesului de romanizare și după evacuarea Daciei.

În momentul în care această lucrare ajunge la lumina tiparului ținem să aducem mulțumirile noastre tuturor acelor care au contribuit la apariția ei. În primul rând mulțumim prof. I. Nestor pentru încrederea pe care a manifestat-o încredinșându-ne studiul acestui monument ca și pentru îndrumările primite. Mulțumim pentru îndrumări și sprijin dr. Eugenia Zaharia. Totodată mulțumim prof. Olga Necrasov, asistent M. Stirbu-Bulai, dr. B. Mitrea, dr. C. Preda și Gheorghe Poenaru Bordea, cărora le datorăm analiza faunei și identificarea monedelor. De asemenea mulțumim pentru informații, observații sau sugestii prof. Gh. Ștefan, prof. M. Petrescu-Dîmbovița, dr. D. Protase, dr. Alexandrina Alexandrescu și prof. D. Berciu.

În sfârșit, în încheiere ținem să mulțumim conducerii Institutului de arheologie, în mod deosebit prof. D. M. Pippidi, pentru sprijinul material acordat în vederea apariției acestei monografii.

TOPOGRAFIA CIMITIRULUI, TIPURI DE GROPI

ÎN vara anului 1958, cu prilejul efectuării unor săpături arheologice în orașul Mediaș, conducerea muzeului local ne-a informat de faptul că în comuna Bratei, situată la 6 km de Mediaș (pe șoseaua Mediaș-Sighișoara), au fost făcute câteva descoperiri arheologice din perioada comunei primitive. O deplasare la fața locului a însemnat descoperirea unor cioburi dintr-o perioadă mai nouă — aceea a epocii migrațiilor.

Acest fapt a determinat organizarea unui sondaj executat de Eugenia Zaharia în toamna anului 1959, sondaj ce a scos la iveală câteva morminte de incinerare cu groapă arsă și trei „bordeie”, fiecare cu vatra alături.

Săpături de o mare amploare au fost, în consecință, programate din anul următor, ele fiind organizate și conduse de către prof. I. Nestor ajutat de Eugenia Zaharia și mai târziu de autoarea lucrării de față.

Săpăturile, care în raza comunei Bratei nu au încetat nici astăzi, au dus la descoperirea și cercetarea unui mare număr de obiective arheologice, mai exact au dus la dezvelirea a două așezări și trei cimitire. Fiecare dintre aceste obiective au fost numerotate în ordinea descoperirii și cercetării lor.

Cimitirul care constituie obiectul studiului de față a fost notat cu numărul 1.

Acest monument a fost cercetat, cu întreruperi, de-a lungul mai multor ani, respectiv în 1959, 1960, 1961, 1966 și 1969.

Locul de pe teritoriul comunei Bratei în care a fost dezvelit cimitirul nr. 1 se numește „La zăvoi” și se află pe terasa stîngă a Tîrnavei Mari.

Situat într-o zonă de exploatare a nisipului, o parte însemnată din cimitir care poate să însemne cel puțin 100 de morminte a fost distrusă de carieră.

Numărul total de morminte dezvelite în cele patru campanii de săpături se ridică la 353. Din acest număr global, 18 morminte, descoperite în ultima campanie de săpături, nu au fost cercetate decât parțial. Distrugerea, în primăvara anului 1970, a ultimului rest de cimitir a făcut imposibilă studierea lui integrală.

Paguba este cu atât mai mare cu cât ne aflăm în prezența unui monument care-și păstrează deocamdată un loc aparte în ansamblul cercetării arheologice românești prin data la care se plasează, prin conținutul cultural cu care ni se înfățișează și, în ultima instanță, prin semnificația istorică deosebită.

Este vorba în fond de cel mai mare cimitir cunoscut de pe fostul teritoriu al Daciei romane, datat cu siguranță în a doua jumătate a secolului al IV-lea (foarte probabil că existența lui se prelungește și la începutul secolului al V-lea) și care prin ritul și ritualul de înmormântare atestă dănuirea pînă în această vreme tîrzie a unei populații ce-și îngropa morții după un obicei atestat în lumea romană orientală.

Rostul lucrării de față este tocmai de a scoate în evidență acest caracter aparte în cuprinsul descoperirilor din secolele IV și V de pe teritoriul României.

STRUCTURA CIMITIRULUI

Cimitirul se întinde pe o fișie lungă de 72 m¹ și lată de 5 m, fișie orientată față de teren aproximativ E—V (Pl. I).

Disponerea mormintelor în cuprinsul cimitirului nu s-a făcut la întâmplare. Este evident faptul că, cel puțin la început, mormintele au fost săpate în șiruri. Pe de altă parte se constată că în zona de maximă folosire a cimitirului cazurile de „tăiere” a gropilor se întîlnesc relativ frecvent. Este adevărat că de cele mai multe ori atingerile sînt superficiale. Ele se reduc, cel mai adesea, la atingerea movilelor, la întretăierea a cîte unui colț al gropilor și anume numai în partea lor superioară. Se întîlnesc însă și situații în care un mormînt mai recent a tăiat, pe toată adîncimea lui, un alt mormînt, mai vechi.

Nerespectarea ordinii inițiale de săpare a gropilor ar putea fi explicată prin aceea că, indiferent de sistemul dispunerii în șiruri a mormintelor, încă de la început a mai funcționat încă un principiu și anume acela al repartizării fiecărei familii a unui anumit spațiu de îngropăciune în cuprinsul cimitirului. Evident, în spațiul afectat fiecărei familii înmormîntarea se făcea în șiruri. Întretăierea gropilor a intervenit numai atunci cînd acest spațiu familial inițial a fost epuizat, membrii aceleiași familii preferînd să se înghesuie în aceeași parte a cimitirului.

Partea centrală a cimitirului este folosită la maximum. În afara acestei zone centrale mormintele se răresc.

Limita de nord și de sud a cimitirului este marcată de o serie de gropi de formă ovală sau dreptunghiulară, în general de dimensiuni mari. Ceea ce caracterizează aceste gropi este prezența alături de ele, cu o singură excepție, a unei vetre. Mai exact, pe latura

¹ Lungimea nu poate fi indicată decât cu aproximație întrucît cele două extremități ale cimitirului au fost distruse de cariera de nisip.

de nord a cimitirului au fost descoperite trei asemenea gropi—de formă rectangulară (dintre care una săpată în trepte), toate avînd vatra alături, iar pe latura de sud au fost descoperite trei gropi, una de formă ovală și două de formă dreptunghiulară. Din aceste trei gropi, numai prima, cea de formă ovală, a avut alături o vatră. În același sector de sud al cimitirului a fost găsit și un cuptor cu groapă pentru olar.

În sfîrșit, aproximativ la jumătatea distanței dintre capetele de est și de vest ale cimitirului, la extremitățile nordică și sudică ale ariei de maximă folosire a lui, au fost descoperite cîte un grup de trei vetre aflate în apropierea unor morminte pe care uneori chiar le suprapuneau.

TIPURI DE GROPI

(Pl. II, III, IV, V)

Ritul practicat în exclusivitate în cimitir este incinerăția.

Gropile în care erau depuse (într-o ordine asupra căreia vom reveni ulterior) resturile rezultînd de la incinerăție și de la banchetul funerar au forme, dimensiuni și orientări diferite.

În cea mai mare parte a cazurilor aceste resturi sînt depuse într-o groapă arsă ritual. Mai exact este vorba de 270 de morminte cu groapă arsă, ceea ce procentual reprezintă 77,5%. Din cele 270 de morminte, 267 (adică 76,5% din numărul total de morminte) au groapa de forma ovală sau rectangulară, 1 mormînt (adică 0,3% din numărul total de morminte și 0,37% din numărul categoriei) are groapa în formă de cruce și două morminte (adică 0,6% din numărul total și 0,7% din numărul categoriei) au groapa de formă aproape rotundă.

Celelalte 78 de morminte (respectiv 22,5% din numărul total de morminte) au groapa nearsă. Dintre acestea 61 de morminte (adică 17,3% din numărul total de morminte și 78,2% din numărul categoriei respective) au groapa de formă ovală sau rectangulară de dimensiuni obișnuite², 9 morminte (adică 2,9% din numărul total și 11,5% din numărul categoriei) au groapa de formă rotundă, 6 morminte (adică 1,7% din numărul total de morminte și 7,6% din numărul categoriei) au groapa în formă de sticlă și 1 mormînt (adică 0,3% din numărul total de morminte și 1,2% din totalul categoriei) are groapa în formă conică.

La aceste morminte se adaugă cele 4 (adică 1,09% față de numărul total de morminte) cu groapa săpată în trepte de mari dimensiuni și 1 mormînt (adică 0,3% față de numărul de morminte) cu groapa ovală de mari dimensiuni.

Orientarea mormintelor cu groapă ovală sau rectangulară este următoarea: din totalul de 267 de morminte cu groapă ovală arsă ritual 208 (78%) sînt orientate N—S. și numai 59 (adică 22% din numărul categoriei) sînt orientate E—V; din totalul de 61 de morminte cu groapa nearsă 35 (57,3%) sînt orientate N—S și 26 (42,7%) sînt orientate E—V.

² A se vedea mai jos.

Este greu să se sesizeze în predominarea orientării N — Sa mormintelor o altă semnificație decât cea rituală, cu atât mai mult cu cât monumentele arheologice la care ne-am putea raporta nu sînt cercetate în întregime. Nu este totuși lipsit de interes să menționăm că în alte cimitire în care se practică sistemul arderii rituale a gropilor pare că există o frecvență mai mare a mormintelor orientate E—V.

În ceea ce privește dispunerea gropilor în cuprinsul cimitirului, în raport cu forma lor, situația ni se înfățișează astfel : gropile de formă ovală sau rectangulară cu pereții arși ocupă întregul cimitir, respectiv zona de maximă folosire pînă la marginea nordică și sudică a ei. Mormintele cu groapa de aceeași formă, dar nearse, nu au avut o poziție specială. Ele se intercalează între mormintele cu groapă arsă. Trebuie să facem totuși precizarea că se constată o ușoară predominare a acestei categorii la extremitatea sudică a cimitirului. Mormintele cu groapa rotundă în formă de sticlă sau conică se întîlnesc fie izolat, în diferite sectoare ale cimitirului (M, A, B, 53, 90, 125), fie grupate. Astfel sînt grupate în preajma cuptorului 2 mormintele 50 și 52. O concentrare mai mare a unor astfel de morminte a putut fi constatată în jumătatea vestică a cimitirului. Este vorba de mormintele 295, 310, 312, 313 și 314. Ele nu sînt însă complet izolate ci taie sau sînt tăiate de morminte cu groapa arsă. Gropile de formă rectangulară sau ovală de mari dimensiuni încadrează aproximativ laturile de sud și de nord ale cimitirului.

În afară de formă, un alt criteriu de categorisire a gropilor este acela al modului în care au fost săpate.

În funcție de acest criteriu putem distinge între gropi simple și gropi săpate în trepte. Ultima categorie este foarte puțin numeroasă, dar se întîlnește la toate tipurile de gropi cu excepția aceloră de formă rotundă, în formă de sticlă sau conică.

I a. După cum am menționat mai înainte, cea mai mare parte a mormintelor descoperite la Bratei (267) au groapa de formă ovală sau rectangulară arsă ritual.

Dimensiunile gropilor se înscriu între anumite limite. Maxima lungimii este de 1,80 m, minima lungimii de 0,68 m.

În mod obișnuit însă lungimea variază între 1,20 m și 1,50. Gropile care ating sau depășesc 1,50 m lungime sînt puține, iar cele care au între 1,70—1,80 m sînt excepționale. Tot așa de puțin numeroase sînt și mormintele a căror lungime este sub 1,20 m, respectiv a căror lungime variază între 0,68 și 1,20 m. Mai ales mormintele care au sub un metru lungime sînt extrem de rare.

Lățimea gropilor variază între 0,40 și 0,60 m, dar sînt și morminte care depășesc ultima cifră.

Adîncimea gropilor (socotită față de nivelul antic) variază între 0,20 și 0,50 m cu o predominare a aceloră care au 0,30—0,40 m. Mai mic este numărul gropilor a căror adîncime depășește 0,50 m, după cum sînt foarte rare cazurile în care gropile au mai puțin de 0,20 m adîncime.

În secțiune, majoritatea gropilor au forma unui lighean cu fundul plat, mai rar albiat.

Cîteva morminte au avut groapa săpată în trepte, și anume cu două trepte (M. 8, 9, 19, 45, 57, 93, 138, 174, 268). Un singur mormînt — 49 — a avut trei trepte.

Faptul că pereții gropilor nu sînt niciodată netezi dovedește că nu se practica fătuirea lor.

Pereții nu au fost totdeauna arși cu aceeași intensitate. Uneori arderea este foarte puternică și pereții sînt de culoare roșie, alteori arderea este mai slabă și pereții sînt de

culoare neagră. Din aceleași motive grosimea arsurii nu este tot mereu egală, variind de la 1—2 cm până la 4—5 cm și uneori chiar și mai mult.

Un alt aspect ce merită să fie semnalat este acela că nu sînt chiar așa de numeroase mormintele în care arsura urmează perfect conturul gropii. Cel mai adesea crusta de pământ ars este parțială (pe una din laturi, la capete). Mai ales partea de sus a pereților are arsura mai puternică.

Situația se datorează fie felului în care a avut loc arderea, fie unei proaste conservări.

I b. Considerăm ca o variantă a mormintelor cu groapa arsă două morminte ale căror dimensiuni se apropie mai mult de forma rotundă. Este vorba de mormîntul 36 ale cărui dimensiuni sînt de $0,88 \times 0,82$ m și M. 329 cu dimensiunile $1,02 \times 0,96$ m. De reținut este și faptul că ambele sînt orientate est-vest.

La unul din mormintele din această categorie — M.36 — groapa a fost săpată în trepte (două trepte) și a fost întîlnit singurul caz de fătuire a gropii.

Faptul că deasupra pietrelor ce pavau fundul gropii a fost descoperită o bandă groasă de lut ars nu-și poate găsi explicația decît prin aceea că fundul a fost lutuit.

I c. În sfîrșit, există o groapă arsă în formă de cruce, avînd brațele de 1,28 m și respectiv de 1,04 m (Pl. IV, 2).

A fost foarte atent verificat dacă este vorba de o groapă săpată în formă de cruce sau nu cumva de două gropi *ce se taie în cruce*. Faptul că marginea arsă este neîntreruptă la unghiurile brațelor crucii dovedește că forma a fost dată de la început așa și nu este efectul unei întîmplări, în cazul de față al întretăierii a două gropi lungi arse.

II a. În ordinea numerică urmează mormintele cu groapă nearsă de formă ovală sau rectangulară, respectiv cele 61 morminte, dintre care 35 orientate N—S și 26 de morminte orientate E—V.

Dimensiunile lor sînt în linii mari aceleași cu ale gropilor arse. Facem totuși precizarea că în cuprinsul acestei categorii precumpănesc gropile a căror lungime variază între 1—1,30 m. Mult mai rare sînt acelea a căror lungime depășește 1,50 m.

Dacă lățimea lor este egală cu aceea a gropilor arse, adîncimea este mult mai mică, variind în general între 0,10 m și 0,30 m. Extrem de rar întîlnim gropi care să atingă 0,40 m sau peste 0,40 m.

În profil au aceeași formă de albie. Și la această categorie întîlnim două morminte (M. 34 și M. 176) care au groapa săpată în trepte.

II b. Mormintele cu groapă nearsă de formă rotundă sau aproape rotundă sînt în număr de 9 (M. A, B, 43, 54, 71, 77, 126, 313, 314). Diametrele lor sînt : $0,72 \times 0,72$ m (M.A); $0,60 \times 0,55$ m (M.B); $0,59 \times 0,60$ m (M.43); $0,88 \times 0,99$ m (M.54); $1 \times 1,30$ m (M. 71); $1,01 \times 1,03$ m (M.77); $1,28 \times 1,43$ m (M 126); $1,45 \times 1,33$ m (M.313); $1,36 \times 1,29$ m (M. 314).

Adîncimea maximă în jurul căreia oscilează în general gropile este de 0,54 m. Fac excepție M. 313 și 314 ale căror gropi depășesc cu mult adîncimea obișnuită (M. 313 = $-0,82$ m; M. 314 = $-0,90$ m).

II c. Un număr de șase morminte (M. 50, 52, 53, 90, 295, 310) au groapa în formă de sticlă. Ele au gura evazată, un gît scurt și îngust și un pîntec larg (Pl. IV, 8—9).

Diametrul gurii variază între 0,69 și 1,40 m, al gîtului între 0,69 și 0,92 m, iar pîntecul între 1,23—1,40 m. Gropile sînt adînci. Respectiv, adîncimile variază între 0,82 și 1 metru.

II d. Un singur mormînt (312) are groapa de formă conică. Groapa este foarte largă la gură ($1,48 \times 1,66$ m) și de un contur ușor neregulat, se îngustează mult spre fund, unde se termină într-un con (Pl. V, I). Groapa este foarte adîncă (1,63 m).

III. Dacă categoriile de gropi înșirate pînă acum nu prezintă dificultăți în ceea ce privește interpretarea, destinația lor fiind clară, o situație aparte o prezintă gropile de formă ovală, rectangulară sau trapezoidală, toate de mari dimensiuni.

Dificultatea nu provine din dimensiuni sau din forme, ci din faptul că, în afara unei singure excepții, toate aceste gropi au alături o vatră. Acest amănunt explică de ce la început au fost socotite drept bordeie (Pl. III, 1).

Există însă cîteva fapte care ne obligă să fim mai circumspecți față de o asemenea interpretare.

Ceea ce frapează în primul rînd este identitatea dintre umplutura acestor gropi și cea a celor obișnuite, prezența unui mare număr de oase de animale, din care o parte sînt carbonizate. La aceasta se adaugă faptul că unele fragmente ceramice descoperite în „bordeie” au putut fi întregite cu cioburi provenind din morminte cu groapă arsă, situate la mari distanțe, ceea ce exclude posibilitatea unor intervenții întîmplătoare.

Pe de altă parte, în două cazuri, gropile au fost săpate în trepte (cu două și, respectiv, trei trepte), ceea ce nu le face folosibile ca bordeie.

Dacă menționăm că măcar la una din gropi („bordeiu” 4) unul din colțuri, și anume acela de nord, era ars, ne putem da seama în ce măsură problema se complică.

Este foarte probabil că ne aflăm tot în prezența unor morminte.

După dimensiuni ar trebui să le înscriem în categoria „bustum”. Lipsesc însă elementele care să ne permită să facem o asemenea afirmație — nu au fost descoperite resturile de rug și cu excepția „bordeiuului” 4 fundul gropii sau treptele nu prezintă urmele unui incendiu puternic. Rămîne de lămurit rostul vetrelor aflate, aproape tot mereu, în preajma gropilor respective. Înainte de aceasta este însă necesar să subliniem că nu în toate cazurile vetrele se găsesc în același raport față de nivelul de la care a început săparea gropii. Există și vatră în groapă („bordeiu” 4 a avut vatra la baza treptei mai înalte) și vatră deschisă, situată la nivelul de călcare al solului antic.

Socotim că în momentul de față prezența acestor vetre nu mai are de ce să ne mire și să ne oblige neapărat să le legăm de existența unor bordeie. Faptul că în cimitir au mai fost întîlnite situații similare — vetre alăturate sau suprapunînd morminte — dovedește că, în fond, este vorba de un detaliu ce ține de ritualul funerar practicat la Bratei.

Între diferitele tipuri de gropi au fost semnalate tăieri, care ne dau puțința de a stabili într-o oarecare măsură cronologia internă a cimitirului (Pl. IV, 7—9).

Dar aceste tăieri (asupra cărora vom reveni mai încolo) nu ne permit să afirmăm că un tip de mormînt este mai vechi decît altul. Cel mult se poate vorbi de o anumită succesiune a înmormîntărilor.

RITUL ȘI RITUALUL DE ÎNMORMÎNTARE

DEPUNEREA resturilor în groapă se făcea într-o anumită ordine.

Pe fundul gropii erau azvîrlite sau așezate pietre sau oase de animale (Pl. V, 2). Urmau apoi resturi din rug și de la banchetul funerar, respectiv cărbunii, cenușa, oase de animale (nears), mai rar oase de animale arse, mici oscioare umane calcinate. Aceste resturi alternează uneori cu straturi de pietre. Foarte rar au fost descoperite în umplutura gropii cioburi, obiecte depuse ca ofrandă sau părți din inventarul funerar. Ele sînt îngrămadite, în mod obișnuit, în gura gropii la baza movilei ce se înalța în antichitate deasupra mormintului.

Ordinea înfățișată mai sus nu este însă generală pentru întregul cimitir, mai exact pentru toate categoriile de gropi. Uneori există deosebiri destul de sensibile chiar și în cuprinsul aceleiași categorii.

Pentru aceste motive vom proceda la o tratare a conținutului gropilor: pentru fiecare tip în parte.

I. Puțin mai înainte am precizat faptul că pe fundul mormintelor cu groapa arsă se întîlnesc, în general, pietre, aproape fără nici o excepție, arse.

În cea mai mare parte a cazurilor aceste pietre zac unele peste altele fără nici o ordine, ceea ce înseamnă că au fost azvîrlite. Numai într-un număr mic de morminte (13 = 4,8 % din totalul mormintelor arse) a fost întîlnit și sistemul căptușirii cu pietre a fundului gropii. Și mai rar se întîmplă ca și în partea inferioară a pereților gropii să fie așezate pietre.

Cea mai interesantă situație este aceea în care la unul din capetele gropii pietrele au fost de așa manieră așezate încît formau un rudiment de cistă.

Este important de semnalat faptul că mormintele la care se întâlnește mai frecvent obiceiul căptușirii gropilor se întâlnesc în zona de nord a cimitirului. În afară de poziția lor în structura cimitirului aceste morminte se mai caracterizează și prin alte detalii și anume gropile lor sînt mai puțin adînci (în general oscilează în jurul a 0,30 m) sînt foarte bine arse și au un inventar funerar extrem de sărac.

Un alt element asupra căruia trebuie să atragem atenția este acela al depunerii în groapă, într-o anumită ordine, a oaselor de animale. Și anume, în unele cazuri, nu prea numeroase, în loc de pietre au fost așezați pe fundul gropii unul sau mai mulți omoplați de vită (de obicei de vită mare).

Nu s-a putut constata vreo regulă specială în dispunerea acestor omoplați față de lungimea gropii. Uneori sînt așezați transversal față de orientarea gropii, alteleori au aceeași direcție. Mai întotdeauna sînt așezați în poziție orizontală, numai în mod excepțional au fost descoperiți omoplați în poziție verticală. Uneori sînt găsiți omoplați întregi sau fragmentari și în umplutura gropii, împreună cu oase din alte părți ale corpului, sau izolați. Mai frecvente sînt cazurile cînd unul sau mai mulți omoplați au fost așezați în gura gropii. În asemenea cazuri au fost descoperiți chiar mai mulți omoplați suprapuși unul peste altul.

Totalul mormintelor care intră în această categorie—adică cu omoplați pe fundul gropii, în groapă sau deasupra ei— nu depășește cifra de 85 de morminte, raportată la cele 270 de morminte cu groapă arsă, o proporție destul de ridicată, în fond (42,5 %). Dar, numărul mormintelor care au conținut mai mult de doi omoplați este mult mai mic. Se reduce doar la 16 morminte (5,8 %).

În sfîrșit, în unele cazuri, deasupra gropilor a fost amenajat un capac de piatră format nu dintr-o singură lepede, ci din mai multe pietre de dimensiuni mari și mijlocii. Capacul este mai mic decît groapa (cel mai adesea) sau depășește limitele ei (mai rar) și urmează, în mod obișnuit, orientarea gropii.

S-a întîlnit o singură excepție — mormîntul 129 — la care groapa este orientată aproximativ E—V, iar capacul de deasupra ei N—S (Pl. IV, 1). Forma este mai apropiată de X decît de cruce. Gropile căpăcuite în întregime cu pietre sînt puține. În majoritatea cazurilor în gura gropilor sînt așezate, la unul din capete sau la amîndouă sau de-a lungul uneia din laturile lungi, pietre. Atunci cînd capacul de pietre lipsește sau cînd numărul pietrelor aflate în gura gropii este foarte mic locul lor este suplinît de oase de animale, între care un rol important îl joacă omoplații sau fragmentele de maxilare și fragmentele ceramice adeseori provenind din vase mari de provizii (Pl. II, 1—3,5).

În ceea ce privește bogăția pieselor de inventar există deosebiri sensibile între gropile ce au capac de pietre și cele la care un asemenea capac lipsește. În gropile acoperite cu pietre (10 la număr) nu se găsesc ofrande sau sînt foarte puține. Chiar și oasele de animale sînt foarte puține. Cu toate că umplutura gropii este de culoare foarte închisă, conținînd mult praf de cărbune, ea este săracă. Nici deasupra pietrelor care formează capacul nu au fost găsite prea multe ofrande. Oasele de animale descoperite deasupra pietrelor sînt puțin numeroase, cioburile sînt și mai puține și numai în cîteva cazuri au fost găsite și cîteva obiecte — mărgelile o cataramă de fier, un fragment într-un pahar de sticlă. Dealtfel, nici movilele de deasupra unor astfel de morminte nu sînt prea puternic colorate. De obicei, conțin multă cenușă și mai puțin cărbune.

Cantitatea mare de oase de animale, cioburi și alte obiecte provine din mormintele cu groapă arsă fără capac de pietre. Umplutura foarte cărbunoasă a gropii conține, de obicei, multe pietre și foarte multe oase de animale. Uneori, oasele de animale — omoplați

coaste, maxilare, capete de oase lungi — formează o adevărată pînă în toată groapa. Mai rar se întîlnesc oase umane, sau de animale, calcinate, și mai rar umplutura conține cioburi sau alte piese din inventarul funerar. În două morminte (337 și 353) au fost găsite pe fund bucăți mai mari de cărbune.

De obicei, cioburile și celelalte ofrande, împreună cu oase de animale și cîteva pietre arse se așează în gura gropii, la baza movilei ce s-a înălțat deasupra ei. Extrem de rar au fost găsite deasupra mormintelor vase întregi sau bucăți mai mari de vase sparte ritual (M. 79, 104, 115, 218).

În încheiere, mai menționăm o excepție — captușirea parțială a gropii cu fragmente mari dintr-un vas lucrat cu mîna (M. 324) și existența unor cioburi de dimensiuni mari pe fundul gropii.

Mormintele cu groapă arsă de formă rotundă sau în formă de cruce nu se deosebesc prin nimic, în ceea ce privește conținutul lor, de celelalte.

II a. Mormintele cu groapă nearsă de formă ovală sau dreptunghiulară nu au, în mod normal, pietre pe fund, nici azvirlite, nici așezate. Există doar o singură excepție — M. 294 — care a fost captușit cu pietre și pe margini și pe fund³.

Umplutura gropii este de culoare deschisă, adică conține multă cenușă și numai foarte rar urme de cărbune. Dealtfel, gropile sînt, în general, puțin adînci și au un inventar foarte sărac. Oasele de animale sînt puține.

Se întîlnește și la mormintele din această categorie obiceiul de a pune omoplați în morminte, dar numai în opt cazuri, ceea ce reprezintă un procent foarte mic în raport cu situația de la categoria tratată anterior.

În schimb, spre deosebire de mormintele cu groapă arsă, la această categorie sînt mult mai frecvente gropile acoperite cu un capac de pietre (14 morminte cu capac față de 61 de morminte, numărul total al categoriei respective).

A fost confirmată și la această categorie raritatea practicării spargerii rituale a vaselor deasupra mormintelor. Numai deasupra a patru morminte au fost găsite multe cioburi (M. 33, 119, 120, 152), iar deasupra unui singur mormînt un vas aproape întreg, spart ritual (M. 55).

Nu toate mormintele din această categorie se prezintă cu trăsăturile mai sus menționate. Ca de obicei, există și excepții și este interesant de semnalat faptul că unele din cele mai bogate morminte din cimitir fac parte din acest grup (M. 34, 117, 176). Descoperirea în astfel de gropi a oaselor umane calcinate ne obligă să le socotim drept morminte obișnuite și nu cenotafe.

De asemenea nu este lipsit de interes să reamintim că s-a constatat o oarecare frecvență a mormintelor de acest tip în marginea sudică a cimitirului.

II b. Mormintele cu groapă rotundă sau aproape rotundă nu au fundul amenajat în vreun fel. Cu alte cuvinte nu găsim pietre sau oase așezate intenționat pe fundul lor. Umplutura gropilor este mai puțin cărbunoasă. Spre deosebire însă de categoriile precedente conțin un inventar mult mai bogat — multă ceramică, multe oase de animale, oase umane calcinate, piese de podoabă. În gura gropii se găsesc de asemenea oase de animale, ceramică și uneori multe piese din inventarul funerar. Reamintim că în două din astfel de gropi au fost descoperite, în anul 1959, unelte agricole sau meșteșugărești — cunoscute deja din primul raport de săpături.

³ Este foarte posibil ca acest mormînt să fi înctt nu a mai putut fi observată.
avut totuși groapa arsă dar arsura a fost așa de slabă

II c. Situația este identică în cazul mormintelor cu groapa în formă de sticlă și în ceea ce privește culoarea umpluturii și în ceea ce privește bogăția inventarului. Majoritatea inventarului se află masat în pîntecul sticlei, gîtul și gura ei fiind, în general, goale.

Inventarul constă dintr-o cantitate foarte mare de oase de animale, oase umane calcinate, cioburi sau vase aproape întregi, obiecte de podoabă. Umplutura cenușoasă a gropii are ușoare urme de cărbune sau stropi de lut ars.

II d. În mormîntul în formă conică, inventarul se înșiră pe toată adîncimea gropii, fără vreo ordine anumită. El constă din oase de animale, cioburi, pietre, piepteni. Menționăm că și în această groapă au fost găsite oase umane calcinate.

III. Prima mențiune ce se cuvine a fi făcută atunci cînd avem în vedere gropile de dimensiuni mari este aceea că pe fundul a două din ele („bordeiul” 1 și „bordeiul” 2) au fost găsite : multă cenușă, cărbune, bucățele de lut ars, cioburi.

Umplutura gropilor este fie cenușie deschisă ca în cazul mormîntului 56 și a „bordeiului” 5, fie cu mult cărbune, așa cum sînt „bordeiele” 1, 2, și 4. În umplutura gropilor, încă din gura lor, se găsesc multe oase de animale, unele carbonizate, pietre, țigle, foarte multă ceramică, mici obiecte de inventar. Nu se cunoaște nici un caz în care deasupra unor astfel de gropi să fi fost așezate pietre. Numai mormîntul 56 a avut deasupra mai multe fragmente dintr-un vas mare de provizii. La această categorie este demn de reținut faptul că nu au fost descoperite în umplutură oase umane calcinate, cu excepția „bordeiului” 4.

Am precizat deja mai înainte că ritul practicat în exclusivitate este incinerarea.

Arderea cadavrelor nu a putut avea loc decît pe un rug construit undeva în afara cimitirului. Nu dispunem de nici o dovadă care să ne îngăduie să afirmăm că incinerarea s-a făcut chiar pe locul unde a fost săpat mormîntul.

Cu toate că nu dispunem de nici o observație arheologică aptă să ne permită reconstituirea rugului putem face presupunerea că la construirea lui au fost folosite, în afară de lemn, cantități apreciabile de piatră, cărămidă sau țigla. Numai aceasta trebuie să fie explicația faptului că pietrele descoperite în morminte sau deasupra lor sînt aproape întotdeauna arse.

Cadavrul nu era depus direct pe rug, ci foarte probabil pe o targă prînsă cu scoabe și cuie de fier, amănunt dovedit de faptul că în movile sau chiar în umplutura unor gropi au fost găsite cuie de fier (este drept, nu prea numeroase) și cîteva scoabe. Desigur, în mod normal, numărul lor ar fi trebuit să fie mult mai mare. Cum se explică raritatea lor se va vedea mai jos.

Odată cu mortul erau așezate și arse pe rug ofrande constînd din monede, vase de lut sau de sticlă conținînd alimente, animale (mai curînd părți din animale), unele obiecte de podoabă.

Acestora li se adăugau obiectele personale ce însoțeau pe defunct.

Cele trei monede descoperite în campania din 1969, o parte din fibule, un fragment dintr-o oglindă de metal, cioburile arse secundar întîlnite în anumite proporții în toate mormintele, mărgelele, fragmentele de brățări de sticlă, toate trecute prin foc, constituie dovezile practicei acestui obicei.

Existența ofrandelor alimentare este documentată, în primul rînd, de prezența, într-un număr relativ mare de cazuri, a unor fragmente de oase de animale, calcinate (M. 250, M. 252), ca și de descoperirea unui omoplat întreg ars (M. 244).

În al doilea rând, este vorba de faptul că în interiorul unor vase (de cele mai multe ori lucrate cu mîna) s-a păstrat o crustă neagră, destul de consistentă, care nu poate să provină decît de la arderea unor alimente sau băuturi.

După consumarea rugului se proceda la alegerea și îngroparea unei foarte mici cantități de resturi rezultînd de la incinerare.

Cu prilejul îngropării acestor resturi se adăugau alte ofrande—ceramică, podoabe, ustensile sau unelte, ușor de deosebit prin aceea că nu poartă urme de ardere.

În sfîrșit, bogate ofrande de carne erau depuse în mormînt. Ultimul act din acest ceremonial era banchetul funerar.

Înainte de a încerca să stabilim originile acestui rit și ritual socotim că este absolut necesar să insistăm asupra a două detalii. Și anume, asupra formei în care se manifestă prezența oaselor umane calcinate și asupra cantității de oase de animale descoperite în morminte.

Ca și în alte cimitire ce se înscriu în același tip cu cimitirul de la Bratei, numărul osemintelor umane calcinate, descoperite în morminte, este extrem de redus. Uneori întîlnim numai un oscior sau două. Alteori lipsesc cu totul.

Aceasta ne confirmă faptul că în ceea ce privește oasele umane nu a existat o grijă deosebită pentru alegerea și depunerea lor în groapă. Dimpotrivă, pare neîndoielnic faptul că nu se acorda prea multă atenție acestui amănunt.

Pe de altă parte, aceeași lipsă de grijă se constată și în maniera în care sînt depuse. Niciodată la Bratei nu a fost întîlnit obiceiul așezării oaselor într-un vas sau pe un ciob. Nici măcar nu sînt depuse direct în groapă, cu oarecare grijă, într-un mușuroi, ci se găsesc risipite fie în umplutura gropii, fie în movila de deasupra ei.

Important rămîne totuși faptul că, deși puține, ele sînt prezente în toate categoriile de gropi.

O altă trăsătură frapantă este numărul imens de animale ce erau sacrificate cu prilejul înmormintărilor. Speciile preferate erau vitele mari, vitele mici și porcii. Părți din aceste animale erau depuse în groapă, altele erau probabil consumate la fața locului.

Pe lîngă speciile menționate mai înainte erau sacrificate și alte animale, dar în proporții mult mai reduse.

Care sînt aceste specii, în ce număr apar în cimitir și în ce asociere, se va vedea mai jos.

Deocamdată este absolut necesar să facem o subliniere. Din întreg materialul osteologic recoltat în cimitir a fost studiat numai acela provenind din campaniile din 1966 și 1969⁴ ceea ce reprezintă doar 220 de morminte, adică 63,2% din totalul de 348 de morminte. Socotim totuși că proporția este însemnată și că datele pe care ni le oferă studiul faunei merită să fie menționate cît mai amănunțit. Dealtfel, credem că studiul restului faunei nu poate să aducă schimbări sensibile în ceea ce privește speciile prezente și asocierea dintre ele, în afara procentelor care, evident, se pot modifica.

Ca specii se întîlnesc bovinele, ovicaprinele, porcul domestic, calul, cîinele, cerbul și porcul sălbatic.

Dintre acestea, frecvența cea mai mare o au bovinele care se întîlnesc în cimitir în proporție de 60,07%. Urmează porcul domestic și ovicaprinele în procent de 20,66% și, respectiv, de 13,26%. Procentele în care apar celelalte patru specii sînt mult inferioare—

⁴ M. Știrbu-Bulai (sub îndrumarea prof. O. Necrasov), *Studiul faunei din cimitirul I de la Bratei* (manuscris).

calul este reprezentat prin 27 de indivizi, ceea ce procentual înseamnă 4,65 %. Ciinele apare în proporție de 0,51 %, cerbul de 0,68 % și porcul sălbatic de 0,17 %.

Animalul cel mai frecvent sacrificat, bou, apare și izolat și este aproape nelipsit din toate asocierile de faună. Spre deosebire de bou, ovicaprinele nu se întilnesc niciodată neasociate, iar porcul o singură dată (0,45 %).

Este foarte interesant de menționat faptul că proporția cea mai importantă este oferită de mormintele în care a fost sacrificat un singur individ. Este vorba de 69 de morminte, ceea ce procentual reprezintă 31,3 %. Cîte doi boi au fost sacrificați în 15 morminte (6,81 %), trei boi într-un singur mormînt (0,45 %), patru boi tot într-un singur caz (0,45 %).

Cînd este vorba de asocieri, procentul cel mai mare se întilnește la cuplul bou-porc. Și anume cîte un singur individ din fiecare specie în 22 de morminte, ceea ce înseamnă 10 %, cîte doi boi și un porc în 17 morminte, adică 7,72 %, cîte trei boi și un porc în două morminte (0,90 %), cîte cinci boi și un porc în trei morminte, adică 1,36 %. În sfîrșit, într-un singur mormînt (0,45 %) au fost găsiți doi boi și doi porci.

Asocierea dintre bou și oaie-capră este mai puțin frecventă. Numai în 10 morminte (4,55 %) au fost găsiți cîte un individ din ambele specii, iar cîte doi boi și o oaie-capră în patru morminte (1,81 %).

În sfîrșit, întilnim combinația bou-cal, este drept foarte rar. În trei morminte (1,36 %) cîte un singur individ și în două morminte (0,90 %) cîte doi boi și un cal.

Într-un număr destul de important de morminte sînt asociate bou, oaia, capra și porcul. În 13 morminte (5,9 %) cîte un singur individ din fiecare specie, în 11 morminte (5 %) cîte doi boi, o oaie-capră și un porc, în trei morminte (1,36 %) cîte trei boi, o oaie-capră și un porc, în trei morminte (1,36 %) cîte cinci boi, o oaie-capră și un porc, într-un mormînt (0,45 %) au fost găsiți un bou, o oaie-capră și doi porci, în două morminte (0,90 %) au fost găsiți cîte doi boi, două oi și doi porci, într-un mormînt (0,45 %) au fost găsiți trei boi, două oi și trei porci.

Situații excepționale sînt acelea în care au fost sacrificați mai mult de cinci boi la care se adaugă un număr apreciabil de alte specii. Este cazul „bordeiului” 5 în care au putut fi identificați șapte boi, patru oi, patru porci, doi cai și un mistreț și de mormîntul 330 în care au fost găsite oase aparținînd la opt boi, unui porc și unui cal.

Alte asociații sînt cele dintre bou, cal și oaie-capră sau porc : într-un mormînt (0,45 %) au fost găsiți un bou, un porc, o oaie și un cal ; într-un alt mormînt doi boi, o oaie, un cal și un porc ; în altul trei boi, o oaie, doi porci și un cal ; în alt mormînt trei boi, o oaie, un porc și un cal ; în alt mormînt un bou, o oaie, doi porci și un cal ; într-un mormînt trei boi, un porc și un cal ; în alt mormînt un bou, o oaie și un cal ; în două morminte cîte un bou, un porc și un cal.

În sfîrșit, în trei morminte (1,36 %) au fost găsite și oase de ciine în diferite combinații : într-un mormînt asociat cu doi boi și un porc, într-un alt mormînt asociat cu trei boi, o oaie și un porc și în ultimul asociat cu trei boi, două oi, doi porci și un cal.

Ultima asociație asupra căreia insistăm este aceea în care apare și cerbul. Este vorba doar de patru cazuri ceea ce reprezintă 1,81 % — situațiile sînt următoarele : trei boi, o oaie, un porc și un cerb ; trei boi, o oaie și un cerb ; doi boi, un porc și un cerb ; un bou, un porc, un cal și un cerb.

Porcul mistreț apare o singură dată.

Sintetic, situația oaselor de animale descoperite și determinate în cimitir se prezintă în felul următor :

Nr. crt.	Denumirea speciei	Nr. frag. osoase	%	Nr. de indivizi	%
1	bos taurus	5 988	87,26	349	60,07
2	ovicaprine	303	4,42	77	13,26
3	sus scrofa domesticus	499	7,28	120	20,66
4	equus caballus	59	0,85	27	4,65
5	canis familiaris	3	0,04	3	0,51
6	cervus elaphus	7	0,10	4	0,68
7	sus scrofa ferus	4	0,05	1	0,17
	Total mamifere	6 863	100,00	581	100,00
	mamifere domestice	6 852	99,83	576	99,13
	mamifere sălbatice	11	0,16	5	0,86
	Nr. total de fragmente osoase :		18 897		
	din care : determinabile		6 863		%36,31
	nedeterminabile majoritatea așchii foarte mici :		12 034		63,68

Pentru a încheia cu acest capitol socotim necesară menționarea a încă două amănunte. În primul rând este vorba de faptul că se constată predominarea indivizilor maturi sacrificați. Indivizii tineri apar rar, iar cei bătrâni numai în mod excepțional. În cazul în care mai mulți indivizi din aceeași specie au fost sacrificați, proporția este totdeauna în favoarea indivizilor maturi.

În al doilea rând vrem să subliniem prezența calului printre animalele sacrificate, căci se pare că acest animal a jucat un rol important în credințele dacilor. Facem această afirmație întemeindu-ne pe câteva descoperiri de schelete întregi sau părți din scheletul unor cai (capete așezate deasupra oaselor de la picioare) care au fost îngropate ritual, fie în cuprinsul unor așezări ⁵, fie în cuprinsul unor cimitire ⁶ dacice datînd, în principal, din secolul al II-lea î.e.n., dar a căror durată ar putea fi prelungită, eventual, și în secolul I î.e.n. În ce măsură aceste depuneri rituale au avut și un rost funerar este greu de afirmat.

Nu este o chestiune chiar așa de simplă aceea de a găsi analogii în ceea ce privește amploarea banchetelor funerare. Ceea ce știm despre romani din acest punct de vedere nu se leagă de situația de la Bratei. La aceștia, pe lângă cele câteva animale — ciini sau păsări — sacrificate și arse pe rug odată cu defunctul, întîlnim și practica ospetelor funebre. Se constată însă o preferință pentru alimente de o anumită natură. Masa funebră propriu-zisă consta din piine, păsări, ouă, țelină, bob, linte și sare. La acestea se adăuga o scroafă sacrificată și consumată lângă mormînt și un berbec sacrificial acasă, pentru purificarea locuinței. În afară de alimentele consumate se obișnuia să se pună și pe mormînt mîncare și vin ⁷. Nu știm de nicăieri ca romanii să fi procedat și la sacrificarea unor vite mari cu acest prilej.

⁵ O singură descoperire de acest gen este cunoscută din așezarea de la Cătunu, jud. Dimbovița, din săpăturile efectuate de C. Boruga de la Muzeul din Tirgoviște (informații de la Al. Alexandrescu).

⁶ Zimnicea și Andolina. În ultima localitate săpă-

turile au fost făcute de Niță Anghelescu care a dat informații cu prilejul comunicării ținute de Al. Alexandrescu la conferința arheologică de la Craiova (informații de la Al. Alexandrescu).

⁷ DA, F-G, *funus*, RE, III. Band, *silicernium*.

Pentru provinciile romane occidentale (în special pentru Gallia) ne este semnalat ca un obicei frecvent întâlnit depunerea de alimente în morminte, indiferent de rit. Chiar în cazul mormintelor de incinerare se face precizarea că uneori animale întregi sau părți din animale erau arse pe rug odată cu cadavrul și adesea oasele lor sînt amestecate în urnă cu cele umane⁸. Din păcate nu ni se face precizarea despre ce specii este vorba.

Din nefericire nu avem prea multe informații nici în ceea ce privește Dacia romană. Asemenea practici nu ne sînt semnalate în majoritatea cimitirelor cercetate. Doar pentru Cinciș⁹ se menționează că în morminte au fost găsite oase de animale. Nu știm însă nici despre ce specii este vorba și nici cît de numeroase sînt oasele. Iar la Romula au fost găsite doar două gropi izolate în care au fost depuse animale sacrificate. Din morminte lipsesc oasele de animale.

Încercarea de a suplini această lipsă printr-o pătrundere în trecutul îndepărtat nu are deocamdată prea multe șanse de a aduce indicii consistente. Pentru că, din păcate, deși astfel de observații nu lipsesc și pentru dacii dinaintea de cucerirea romană, ele nu au fost încă pe deplin valorificate.

Unele observații făcute la Zimnicea¹⁰ unde în patru morminte principale au fost descoperite oase de animale, respectiv două femure de bou, un cap de carnasier și un os dintr-un animal ce nu a fost identificat, nu ne pot fi de prea mare folos dată fiind distanța în timp ce separă cele două complexe. Mai importante ni se par, din acest punct de vedere, descoperirile de la Porolissum și din alte cimitire similare¹¹ (Salca, Sighișoara) de unde ne este semnalată prezența unui număr mare de oase de animale. Speciile sacrificate în cimitirele de tip Salca — Porolissum sînt porc, vite cornute și păsări.

Fără îndoială că un studiu al faunei ar aduce informații interesante relativ la proporții, asocieri etc. și ne-ar permite să apreciem măsura în care o asemenea tradiție s-a putut păstra pînă în secolele IV—V.

Pe de altă parte obiceiul depunerii unor ofrande de carne în morminte se întâlnește curent și la neamurile germanice instalate vremelnic pe teritoriul țării noastre.

Ceea ce deosebește fundamental cimitirul de la Bratei de cele menționate mai înainte nu este prezența oaselor în sine, ci marea lor cantitate ca și faptul că în mod obișnuit apar mai frecvent cele trei specii — bovine, ovine și porcine.

Este greu să facem afirmația dacă asocierea celor trei specii este întâmplătoare sau dacă mai are și o altă semnificație decît cea funerară. Nu știm dacă astfel de ospețe erau repetate din cînd în cînd. Faptul că pe cîteva vetre lipitura este foarte slabă, sau s-a spălat cu totul, constituie un indiciu că ele nu au fost folosite de prea multe ori. Numai unele vetre și cele două cuptoare au avut lipitura mai bine păstrată, iar sub pietrele sau cioburile care formau podeaua lor, pămîntul era puternic ars, dovedind o utilizare îndelungată.

Un ultim aspect ce merită să fie menționat în treacăt este acela al eventualei semnificații a prezenței omoplaților în morminte. Adică, dacă cumva ar putea fi legată existența lor de o anumită ramură a divinației (ὠμοπλατοςκοπία) sau este vorba pur și simplu de o preferință pentru anumite părți din corpul animalului, mai pline de carne.

⁸ A. van Doorselaer, *Les nécropoles d'époque romaine en Gaule Septentrionale*, Brugge, 1967, p. 113.

⁹ O. Floca, *Villa rustica și necropola de la Cinciș*, AMN, II, 1965.

¹⁰ Informații Al. Alexandrescu.

¹¹ M. Macrea, M. Rusu, I. Mitrofan, *Șantierul arheologic Porolissum*, Materiale, VIII, 1962, p. 491.

Este o problemă căreia nu i se poate da o soluție verosimilă, de aceea ne rezumăm la simpla ei enunțare.

Stabilirea originii ritului și mai ales a ritualului de înmormintare practicat la Bratei nu prezintă mari dificultăți cu toate că monumente similare contemporane nu cunoaștem nici din fosta provincie Dacia și deocamdată nici din regiunile orientale ale Imperiului, cu excepția unui cimitir a cărui cercetare a început în 1960 și a fost reluată în 1969—1970. Este vorba de cimitirul descoperit la Sighișoara (la locul numit „Piriul hotarului”) în care au fost dezvelite pînă acum un număr de 40 de morminte. Importanța deosebită a acestui monument stă în primul rînd în lunga lui durată de timp. După cît se pare el și-ar întinde existența din secolul al II-lea pînă în secolul al IV-lea e.n. și ar constitui, după ceea ce se știe pînă astăzi, unica dovadă a continuității perfecte a unei populații romane în Dacia. Desigur, pe noi ne-ar interesa acele morminte ce se datează în secolul al IV-lea, amănuntele de ritual și inventarul, pentru a ne da seama de măsura în care situația este identică cu aceea de la Bratei sau nu, dacă ne aflăm în prezența unui alt grup etnic sau nu, respectiv dacă aspectele culturii materiale reprezentate de cimitirul de la Bratei se explică numai prin data lui tîrzie sau și prin faptul că aici avem de-a face cu o altă populație. Publicarea extrem de sumară a acestei importante descoperiri face imposibilă o analiză mai atentă și mai adîncită.

În al doilea rînd ne-am putea referi la mormîntul descoperit la Sf. Gheorghe—Epreștetö¹². Numai că unul din detaliile întîlnite la Sf. Gheorghe—Epreștetö ne obligă să lăsăm acest mormînt la o parte. Este vorba de faptul că aici oasele umane calcinate au fost strînse și depuse pe un ciob, fenomen ce nu se întîlnește niciodată la Bratei.

Lipsa aceasta este compensată însă de existența unui număr relativ mare de cimitire cu un ritual identic sau asemănător pe teritoriul Daciei romane și în alte spații geografice, chiar dacă acestea datează dintr-o epocă mai veche.

I. Cele mai numeroase analogii de pe teritoriul țării noastre au putut să fie identificate pentru mormintele avînd groapa arsă ritual, numai că ele se încadrează, așa cum am spus mai înainte, în perioada de dinaintea părăsirii Daciei romane, mai exact în secolele II—III e.n. Un grup important de morminte de acest tip a fost descoperit la *Alba Iulia* în cele două puncte cunoscute: „Podei” și „Spitalul veterinar”. Cele optsprezece morminte dezvelite la Alba Iulia corespund în linii mari, în ceea ce privește orientarea, cu acelea de la Bratei. Ele sînt orientate N—S sau E—V, cu devierile de rigoare. Există însă diferențe destul de sensibile în ceea ce privește dimensiunile și anume la Alba Iulia gropile nu depășesc lungimea de 1,40 m. În schimb, ca adîncime și lățime corespund gropilor de la Bratei. Altă deosebire constă în aceea că la Alba Iulia nu a fost semnalat obiceiul plăcării mormintelor cu pietre¹³.

O situație deosebită de aceea de la Alba Iulia a fost întîlnită în necropola de la Cinciș¹⁴. O parte din mormintele de la *Cinciș* au aceleași dimensiuni cu cele de la Bratei. Numai că aici, movilele de deasupra gropilor au un diametru mare și au totdeauna marcată limita exterioară cu un cerc de pietre. În afară de aceasta, gropile sînt, de obicei, acoperite cu o lespede de piatră ce depășește totdeauna lungimea gropii, iar orientarea lor este exclusiv E—V.

¹² Z. Szekely, *Materiale ale culturii Sîntana de Mureș în sud-estul Transilvaniei*, Aluta, I, 1969, p. 71.

Materiale, VI, 1959; D. Protase, *Problema continuității în Dacia*, București, 1966, p. 18—19.

¹³ D. Protase, *Șantierul arheologic Alba Iulia*,

¹⁴ O. Floca, *op. cit.*, D. Protase, PC, p. 30—31.

Un alt cimitir asemănător cu cel de la Bratei a fost descoperit la *Morești*¹⁵. Cele cincisprezece morminte cu groapă arsă de la Morești se înscriu aproximativ în proporțiile întâlnite la Bratei, în special în ceea ce privește adâncimea și lățimea. Ca lungime există deosebiri, neîntâlnindu-se niciodată morminte a căror groapă să depășească 1,50 m. Un alt element comun este placarea unui mormint cu mai multe lespezi de gresie. Ca și la Cinciș, mormintele de la Morești sînt orientate exclusiv E—V.

Este neîndoielnic că o parte din mormintele descoperite la *Zlatna* și anume cele săpate de G. Teglas¹⁶ se înscriu în aceeași categorie. În general, și ca dimensiuni corespund aceluia de la Bratei, în afară de adâncime, care la *Zlatna* atinge un metru¹⁷. Orientarea este tot E—V ca și la Morești și Cinciș. Și, întocmai ca și în ultima localitate, tumulii sînt înconjurați cu un cerc de pietre.

La *Porolissum* (Ursoieș)¹⁸ există șaisprezece morminte cu groapă arsă. După cît reiese din raportul publicat, pare să fie vorba de o situație similară cu aceea de la *Apulum*. Numai că aici mormintele nu sînt dispuse în șiruri, ci sînt fie izolate, fie grupate și înconjurate cu un zid. Sub acest aspect analogia cea mai apropiată este la Cinciș. Orientarea mormintelor este deosebită față de Cinciș, din acest punct de vedere cimitirul de la *Porolissum* mergînd perfect cu cel de la Bratei. Direcția gropilor este aproximativ NV—SE și SV—NE. Dimensiunile gropilor de formă ovală sînt mai reduse față de Bratei (1,55 × 0,60 m), iar adâncimea este de 0,20 m.

Trebuie reținut și faptul că la *Porolissum* a fost descoperit și un mormint pavat cu piatră, cărămidă, țiglă și olane. Groapa lui a fost însă în mare parte distrusă. Ceea ce s-a păstrat nu reprezintă decît 15 cm din adâncimea inițială. Nu se face precizarea dacă groapa a fost arsă sau nu.

În sfîrșit, tot din Transilvania amintim mormintele de la *Sebeș*¹⁹. Este drept că nu dispunem de date mai sigure cu privire la aspectul gropilor, dar putem accepta punctul de vedere exprimat de D. Protase, după care și aici avem de-a face cu același ritual.

Dincoace de Carpați, în Oltenia romană nu a fost dezvelit pînă acum decît un singur monument ce poate fi luat în considerație din punctul de vedere ce ne interesează. Este vorba de cimitirul de la *Romula*²⁰ unde au fost descoperite 61 de morminte cu groapă arsă. Ca în mai toate mormintele de acest tip din epoca romană, predomină orientarea E—V, cîtă vreme la Bratei predomină orientarea N—S. Mormintele orientate N—S sînt foarte puține la *Romula*. Cît privește dimensiunile — adică lungimea și lățimea — ele corespund aceluia de la Bratei, media fiind 1,20 × 0,70 m. Spre deosebire însă de Bratei, există și morminte care ajung la 1,90 m lungime. Nu mai vorbim de adâncime, 65 % din morminte depășind un metru și ajungînd chiar pînă la 1,60—1,70 m, situație absolut necunoscută la Bratei.

Întrucît într-o serie de studii de specialitate mormintele din categoria aceasta au fost de multe ori asimilate cu acelea de tip Casolț-Calbor și Ighiu, este cazul să facem

¹⁵ K. Horedt, *Șantierul arheologic Morești*, SCIV, 1—2, 1953, p. 280—283; SCIV, 1—2, 1954, p. 208—209; D. Protase, PC, p. 38—39.

¹⁶ O. Floca, *Sisteme de înmormîntare în Dacia romană*, Sargetia, II, 1941, p. 91—97; D. Protase, PC, p. 60—63.

¹⁷ Nu știm dacă adâncimea este raportată la nivelul antic sau la nivelul actual al solului.

¹⁸ M. Macrea, D. Protase, M. Rusu, *Șantierul arheologic Porolissum*, Materiale, VII, 1958, p. 380—384.

¹⁹ D. Protase, PC, p. 48.

²⁰ D. Tudor, *Oltenia romană*, București, 1968, p. 404; M. Babeș, *Zu den Bestallungsarten im nördlichen Flachgräberfeld von Romula*, Dacia, N. S., XIV, p. 180—182.

precizarea că acelea nu au nimic de-a face cu ritualul întâlnit la Bratei sau în alte necropole similare.

În afara provinciei Dacia trebuie să ne referim în primul rând la cele două provincii din imediata ei vecinătate, Pannonia și Illyricum, unde au fost scoase la iveală un număr impresionant de morminte de acest tip.

Din păcate, modul în care acestea au fost publicate nu ne permite să facem comparații mai amănunțite, deoarece nu avem detalii mai precise referitoare la dimensiuni, orientare și mai ales nu știm în ce raport apar mormintele cu groapă arsă față de alte tipuri.

Un număr destul de mare de astfel de morminte au fost descoperite în cimitire romane de pe teritoriul Ungariei de astăzi și anume la Aquincum și Savaria²¹. Ele datează, ca și cele din Dacia romană, în principal din secolele II-III, dar aici este foarte posibil ca unele să provină chiar de la sfârșitul secolului I e.n.

Un număr mult mai impresionant de cimitire cu morminte în groapă arsă se cunosc din Iugoslavia²². M. Garašanin, care încearcă o tipologie și o determinare etnică a tipurilor de gropi, distinge între gropi arse simple și gropi arse în trepte, fără ca să precizeze proporția lor în diferitele cimitire. Deși lipsește o astfel de precizare de un deosebit interes pentru noi, dat fiind caracterul etnic pe care autorul studiului li-l atribuie, vom încerca să stabilim în măsura posibilului analogiile cu cimitirul de la Bratei, luând lucrurile oarecum global și nu înainte de a face precizarea că pe noi ne interesează, cum este și firesc, gropile arse simple.

Localitățile în care putem găsi analogii sînt *Mala Kopasnica* (în apropiere de Leskovac), *Sase* (unde au fost descoperite mai multe cimitire. Aici un interes deosebit pentru noi prezintă mormintele grupate de Garašanin în tipul I și II), *Guberevac* (cele două cimitire), *Komini* (numai o parte din morminte), *Dodea-Duklya* (cu aceeași mențiune ca și la precedentă localitate), *Gračanica—Ulpiana*, *Stup* (în apropiere de Sarajevo), *Zuto Brdo*, *Sirmium* și *Ribnice*²³.

Mormintele de la Zuto Brdo nu sînt așa bine încadrate, dar se face precizarea că ar putea să fie vorba tot de cele două tipuri cu groapa arsă simplă și cu groapa arsă săpată în trepte. Spuneam mai înainte că nu dispunem de suficiente detalii cu privire la aceste necropole. Astfel pentru Mala Kopasnica ni se face precizarea că mormintele sînt dispuse în șiruri, sînt orientate NV—SE, iar lungimea lor este de 1,90—2,10 m. Orientarea este ușor diferită de aceea a mormintelor de la Bratei, iar lungimea depășește cu mult maxima lungime a unei gropi descoperită nu numai la Bratei, ci în majoritatea cimitirelor din Dacia romană, cu excepția Romulei.

Cît privește necropola de la Stup, aici ne aflăm în prezența unei situații aproape identice cu aceea de la Cinciș — cimitirul unei *villae*, înprejmuit cu un zid și cu mormintele acoperite cu o lespede de piatră. Numai că la Stup gropile sînt de dimensiuni mai mici (1×0,90 m; 1,10×0,80 m). Ca atare, există și aici diferențe față de ceea ce am întâlnit la Bratei.

La Ribnice au fost descoperite cîteva morminte cu groapă arsă ale căror dimensiuni nu sînt precizate. Ceea ce este interesant este faptul că în toate aceste morminte care au groapa de formă dreptunghiulară sau patrată inventarul este așezat adunat

²¹ A. Mocsy, *Koráromai sírok Szombathelyről*, AÉ, 81, 1954, p. 190—191.

1968, p. 27—34.

²² M. Garašanin, *Razmatranja o necropolama tipa Mala Kopasnica-Scse*, Godisnjak, VI, 4, Sarajevo,

²³ Petre Petru, *Rimski grobovi iz Dobove Ribnice in Petrusnje vasi*, Dissertationes, VI, Lyublyana, 1969, p. 20—30.

pe fundul gropii, aproximativ în mijlocul ei. Orientarea gropilor este în unele cazuri E—V. Și aici se întâlnește procedeul acoperirii gropilor cu lespede de piatră sau cu un pavaj de piatră.

În ansamblu, cimitirele din Iugoslavia se datează în secolele I—III e.n., corespunzând, în linii mari, cimitirelor similare din Dacia.

Se pare că tipul în discuție este prezent și în *Moesia Inferior*, numai că pentru această zonă nu dispunem de observații făcute de așa manieră încât să le putem utiliza în chip corespunzător și ca atare ne vedem siliți să renunțăm la prezentarea lor, nu înainte de a menționa că este posibil ca două morminte descoperite la Tomis²⁴ (M. 459 și mormîntul descoperit în str. I. G. Duca) să se înscrie eventual în tipul nostru.

Cam în aceiași termeni se pune și problema pentru regiunile ce depășesc mult spre vest granițele patriei noastre. Pentru zonele vestice ale Imperiului roman nu dispunem de o informație satisfăcătoare. Există însă câteva date pe temeiul cărora putem afirma, fără teamă de a greși, că și în provinciile apusene ale Imperiului roman acest ritual a fost practicat. Desigur, nu cu aceeași intensitate ca în spațiile noastre, el apărînd acolo sporadic laolaltă cu alte foarte variate tipuri. Facem această afirmație întemeindu-ne pe studiul lui A. van Doorselaer²⁵ în care sînt menționate câteva cimitire în care ar fi fost descoperite gropi pline cu cărbuni, cenușă și cioburi, lipsite de oseminte umane, dar „avînd adesea urmele incendiului”. Cazurile citate sînt din cimitirele de la Schayk (Brabant), de la Chantemelle și de la Hachy-Fouches (Luxemburg). Acestora li s-ar putea adăuga, conform mențiunilor aceluiași autor, Tongeren, Nijmegen-Hunerberg și Nijmegen-Hees.

Lăsînd la o parte diversele explicații ce s-au dat pentru lămurirea unor astfel de situații, noi ar trebui să reținem doar amănuntele strict arheologice. Numai că atunci cînd am avut puținta de a verifica afirmațiile lui A. van Doorselaer am constatat că referirile și observațiile lui sînt extrem de nesigure, cel puțin în ceea ce privește indicația că aceste gropi sînt arse. Este cazul cimitirelor de la Chantemelle și Hachy-Fouches, relativ la care am avut la îndemînă rapoartele de săpături. Pe această cale am constatat că la Chantemelle²⁶ nu a fost descoperit nici un mormînt cu groapă arsă. Doar la Hachy²⁷ există o situație care ar putea fi luată în considerație din acest punct de vedere, așa numitul depozit A prezentat însă de H. Roosen într-un chip atît de confuz încît, practic, este foarte greu să realizezi despre ce este vorba în realitate. Atari descrieri sînt greu de folosit și ne obligă la o foarte mare circumspecție atunci cînd intenționăm să formulăm, pe baza lor, judecăți de ansamblu.

La Chantemelle și Hachy-Fouches există într-adevăr unele gropi de genul acelorora menționate de Doorselaer (fără oseminte umane calcinate) numai că ele nu sînt arse. Vom reveni asupra lor mai tîrziu.

Se pare că, într-o perioadă mai recentă, o variantă a tipului în discuție se întâlnește și dincolo de granițele Imperiului roman. Afirmația se întemeiază pe unele descoperi făcute în sud-estul Slovaciei, mai exact la Peder²⁸ (reg. Kosice). De aici, sînt publicate *drept cuptoare* patru gropi care din anumite puncte de vedere pot fi apropiate

²⁴ M. Bucovală, *Noi morminte de epocă romană timpurie la Tomis, Pontice*, I, 1968, p. 279, 294—295.

²⁵ A. van Doorselaer, NCR, p. 108—109.

²⁶ H. Roosen, *Un cimetièrre du milieu du I-er siècle à Chantemelle*, AB, 21, 1954.

²⁷ H. Roosen, *Un cimetièrre romain du Haut-Empire à Fouches (Hachy-Luxembourg)*, AB, 20, 1953.

²⁸ M. Lamiova-Schmiedlova, *Römerzeitliche Siedlungskeramik in der Südostslowakei*, SlovArch, XVII, 2, 1969, p. 416—418.

de cele descoperite la Bratei. Este drept că situația de la Peder nu ne este prea clar înfățișată, că textul nu corespunde întru totul desenelor ce-l însoțesc. Există însă o serie de elemente semnificative ce merită să fie semnalate. Este vorba de faptul că se precizează că deasupra acestor cuptoare au fost găsite multe cioburi și oase, în vreme ce în umplutura lor nu s-a găsit decât cenușă (de obicei un strat pe fund), cărbuni, pietre, oase de animale, mai rar cioburi. Într-un singur caz (cuptor 3) pe fundul gropii au fost găsite pietre. Sub acest aspect situația este identică cu cea de la Bratei. Pe de altă parte așa-zisele cuptoare sînt grupate și dispuse în șiruri.

Deosebirea constă în forma gropii (la Peder este pătrată, cu latura variind între 1 m și 1,20 m) și în grosimea pereților arși (10—15 cm). Orientarea gropilor este NE—SV.

Cu toate că autocaia studiului vorbește de faptul că la cuptorul 3 ar fi descoperit o parte din bolta și gura lui, planul anexat nu confirmă această afirmație. Este mai probabil că la Peder ne găsim în prezența unui cimitir mai întins (tot aici sînt menționate o serie de gropi rotunde, în una din aceste gropi fiind găsite și câteva cioburi arse secundar), în cuprinsul căruia au existat și un număr restrîns de morminte cu groapă arsă.

Forma pătrată a gropii nu poate să ne tulbure, deoarece în Iugoslavia, la Ribnice, se întîlnesc morminte de acest tip.

În afară de Peder mai menționăm încă o localitate, de data aceasta de pe teritoriul României. Este vorba de comuna *Udești* jud. Suceava, unde, conform informației primite de la Mircea Matei, ar fi fost descoperită o groapă de formă ovală cu pereții arși. Nu cunoaștem detaliile descoperirii, ne simțim totuși datori să o menționăm. Explicația acestui fapt, adică a prezenței unui ritual roman în afara granițelor Imperiului, ar putea fi eventual aceea a prezenței întîmplătoare a unor provinciali în teritorii barbare.

Socotim că mai avem de făcut o precizare, acum cînd ne apropiem de sfîrșitul acestei discuții, în legătură cu gropile săpate în trepte descoperite la Bratei. Este bine să se rețină faptul că ele se deosebesc fundamental de ceea ce se desemnează cu același nume în provinciile central-europene sau occidentale ale Imperiului roman. Puținele gropi de acest tip întîlnite la Bratei sînt puțin adînci și nu știm în ce măsură aspectul fundului gropii se datorește efectiv unei intenții sau este, pur și simplu, doar rezultatul unei neglijențe.

Cît privește groapa arsă în formă de cruce nu cunoaștem alte analogii în afară de cele două gropi similare descoperite în cimitirul tumular de la Histria, datînd din secolul I e.n. și respectiv din secolul al II-lea e.n. Deosebirea constă în aceea că la Histria gropile respective reprezintă subsoful unor ruguri și nu au avut o funcțiune independentă.

Nu este chiar așa de ușor să se găsească o explicație acceptabilă faptului că aceste gropi sînt arse, mai ales în împrejurarea în care majoritatea cercetătorilor, inclusiv o parte din cercetătorii români socot că simpla existență a arderii gropilor este un argument hotărîtor în socotirea lor drept morminte de tip „bustum” adică în care arderea cadavruului și îngroparea resturilor de la incinerare s-a făcut pe același loc.

Înainte de a vedea în ce măsură un asemenea punct de vedere își poate găsi îndreptățirea, este absolut necesar să menționăm trăsăturile ce caracterizează un mormînt de tip „bustum”. Singurul fapt al arderii gropilor nu este un argument suficient. Din ceea ce știm din cimitirul de la Histria²⁹ și de la Romula³⁰, de la Tomis³¹, Noviodunum³²

²⁹ P. Alexandrescu, *Necropola tumulară*, Histria, II, 1966, p. 247—257.

³¹ M. Bucovală, *op. cit.*, p. 12—13.

³² E. Bujor, G. Simion, *Săpături de salvare la Noviodunum*, Materiale, VII, 1960, p. 391—397.

³⁰ M. Babeș, *op. cit.*, p. 269.

și dintr-un număr mare de descoperiri din Belgia, Franța sau Germania ³³ mormintele „bustum” trebuie să îndeplinească și alte condiții. În primul rând dimensiunile gropilor sînt foarte mari (2—3 m lungime, un metru sau mai mult de un metru lățime și un metru adîncime). În afară de acesta, se vorbește chiar de prezența eventuală a unor canale pentru circulația aerului pe fundul acestor gropi care au totdeauna pereții foarte puternic arși.

Structura însăși a gropilor (de multe ori au groapa săpată în trepte) și conservarea unor părți consistente din rug, bucăți mai mari sau mai mici, cel puțin din birnele de la baza, lui sînt trăsături indispensabile.

În mod normal, într-un astfel de mormînt se găsește o cantitate foarte mare de oseminte umane calcinate și de obiecte de inventar, scurse în groapă pe măsură ce rugul se consuma.

Dat fiind faptul că mormîntul se înălța chiar pe locul unde a avut loc arderea fără să se procedeze la o selectare a resturilor, este firesc ca ordinea în care ele se înșiră în groapă să ne dea imaginea poziției cadavrului pe rug, deci orientarea lui. În sfîrșit, pe lângă oasele umane calcinate și un inventar bogat se adaugă prezența masivă a cenușii și a cărbunilor. Nici una din aceste condiții, cu excepția arderii gropilor, nu sînt îndeplinite nici la Bratei, și nici în celelalte cimitire menționate în paginile de mai sus. Doar la Cinciș ne este semnalat un mormînt (M. VIII) în care, la unul din colțuri, au fost găsite două scînduri îmbinate. O. Floca crede că este vorba de rug sau de targa pe care a fost așezat mortul pe rug. Nu știm dacă realmente este vorba de așa ceva.

Ceea ce frapează în primul rînd este faptul că, în aceste morminte, este extrem de mică cantitatea de oase umane găsite. Uneori lipsesc cu totul. Or, este imposibil să ne închipuim că la această vreme se cunoaștea vreun procedeu care să ducă la transformarea unui cadavru într-o mîină de cenușă.

În afară de aceasta, în cazul unor morminte cu arderea pe loc ar trebui să găsim un număr mare de piese de inventar, și anume *în groapă*. Constatăm însă la Bratei că astfel de obiecte lipsesc sau sînt foarte rare în gropile mormintelor.

Ele se află de obicei în gura gropii sau în movila de deasupra mormîntului. Acest amănunt ne obligă să admitem că ele erau special alese din resturile rugului și așezate deasupra gropii. Chiar și în ceea ce privește puținele oase umane calcinate se poate face aceeași afirmație — cu rare excepții, oasele calcinate se găsesc în gura gropii și nu în umplutura ei. În nici un caz pe fundul ei.

Argumente interesante au putut fi formulate pornind de la starea în care se găsește ceramica. Dacă mortul ar fi fost îngropat în aceeași groapă deasupra căreia a fost construit rugul ar trebui să găsim în ea multe fragmente ceramice, vase întregi sau cel puțin întregibile. Or, și în acest caz, situația de la Bratei este deosebită, în sensul că cioburile (pentru că în majoritatea cazurilor este vorba de cioburi) se găsesc tot la baza movei. Foarte rar întîlnim cioburi în groapă și, încă și mai rar, pe fundul ei.

În sfîrșit, mai există încă un element asupra căruia socotim că este necesar să insistăm. La Bratei au fost găsite în groapă, inclusiv pe fund, o cantitate foarte mare de oase de animale. Or, în cazul unor morminte de tip „bustum” oasele acestea ar trebui să fie în cea mai mare parte calcinate. Numai că noi găsim aceste oase necalcinate. Excepțiile la această regulă sînt foarte puține. Mai mult decît atît. Destul de frecvent, găsim

³³ A. van Doorselaer, NGR, p. 106—108.

așezați pe fundul gropii, unul sau mai mulți omoplați de vită. Aceasta înseamnă că, în momentul depunerii lor acolo, groapa a fost curățată de orice urmă provenind de la arderea ei, procedîndu-se apoi la o așezare, într-o anumită ordine, a resturilor de la incinerare și de la banchetul funerar.

În sfîrșit, dimensiunile nu ating niciodată pe acelea ale unui mormînt-bustum. Acest din urmă aspect a determinat chiar pe unii cercetători care au susținut că gropile respective au slujit la arderea cadavrului să găsească totuși o explicație recurgîndu-se la soluția că mortul era ars șezînd³⁴. Dealtfel, D. Protase³⁵ a fost frapat de dimensiunile reduse ale gropilor și de incompatibilitatea dintre aceste dimensiuni și funcțiunea ce li se acorda. Pentru aceste motive consideră că rugul trebuie să fi depășit cu mult limitele gropii. Pe de altă parte, același autor, după ce subliniază faptul că la Alba Iulia nu au fost găsite urmele rugului în afara gropii, conchide pînă la urmă că este posibil ca acestea să fi fost dizolvate de agenți naturali.

Socotim că ceea ce am menționat pînă acum constituie argumente suficient de plauzibile pentru a elimina, cel puțin pentru Bratei și pentru cimitirele similare din Dacia romană, ipoteza după care arderea gropilor se explică prin aceea că rugul a fost construit deasupra lor. Simpla eliminare a unei ipoteze nu înseamnă însă și găsirea unei explicații verosimile. Una dintre soluțiile mai recente aparține lui M. Garașanin³⁶. Căutînd să demonstreze că tipurile I și II de morminte din clasificarea sa nu sînt „bustum”, cercetătorul amintit face ipoteza că arderea fundului și a pereților inferiori ai gropii se datorește faptului că resturile încă incandescente erau luate din rug și depuse în groapă³⁷. Numai că la Bratei nu toate gropile prezintă aceste caractere. Părțile cele mai puternic arse sînt de obicei cele superioare. Pe de altă parte este greu să admitem că resturile aduse din rug, fie și în stare „incandescentă”, puteau să ardă groapa pe o grosime ce atinge uneori cinci pînă la șapte centimetri. Mai normal ar fi fost că în momentul în care erau depuse în groapă aceste resturi să înceapă să se stingă, deoarece circulația liberă a aerului era stînjenită.

Dealtfel, ni se pare că M. Garașanin este mai preocupat de încercarea de a demonstra caracterul illiric al acestui tip de mormînt, de a sublinia că nu este vorba de „bustum”. Se arată mai puțin atent dacă unele din amănuntele argumentației sale sînt arheologice sau logic plauzibile.

M. Garașanin are însă perfectă dreptate atunci cînd atrage atenția că dacă gropile în discuție ar fi servit la arderea cadavrului, date fiind proporțiile lor reduse ar fi trebuit ca o porțiune mare de pămînt din afara gropii să poarte urmele incendiului, ceea ce nu este cazul la Bratei.

Explicațiile nu se rezumă însă la acele ale lui Garașanin. A. van Doorselaer³⁸ menționează încă cîteva și socotim că nu este lipsit de importanță să le trecem rapid în revistă : *ustrina* a căror activitate a fost foarte scurtă ; gropi în care a fost aprins un foc pentru o ceremonie oarecare³⁹ etc. Dintre aceste puncte de vedere, cel care ni se pare că fiind cel mai apropiat de realitatea înfățișată de cimitirul de la Bratei este acela că ne aflăm

³⁴ K. Horedt, *Șantierul arheologic Morești*, SCIV, 1—2, 1954, p. 208.

³⁵ D. Protase, PC, p. 17.

³⁶ M. Garașanin, *op. cit.*, p. 28.

³⁷ F. Fülep, *Das frühkaiserzeitliche Gräberfeld von Vasas*, ActaArch-Budapest, IX, 1—4, 1958. Des-

criind M. 3 face aceeași presupunere.

³⁸ A. van Doorselaer, NGR, p. 109—110.

³⁹ Nu trebuie să uităm că discuția s-a purtat în jurul acelor descoperiri în care nu au fost găsite sau nu au putut fi observate oasele umane calcinate.

în fața unei purificări rituale a gropii, dar nu în vederea unei „ceremonii oarecare”, ci în vederea ceremoniei funebre.

IIa. Spuneam mai sus că mormintele cu groapă nearsă de formă ovală sau rectangulară sînt proporțional mult mai puține la număr. Doar 61 de morminte cu groapă nearsă față de cele 270 de morminte cu groapă arsă. Și pentru acest tip de mormînt găsim analogii în lumea romană și este important de reținut faptul că acolo unde avem datele complete, raportul numeric față de gropile arse se păstrează, în linii mari, același.

Astfel de gropi ne sînt semnalate în cimitirul de la Zlatna⁴⁰ și anume cele șase morminte descoperite de Oct. Floca în 1936. Detaliile descoperirii nu se deosebesc de cele ale mormintelor cu gropi arse, cu excepția arderii sau nearderii lor. Din aceste motive credem că nu are rost să revenim asupra lor.

Probabil că și un număr din mormintele descoperite la Cinciș fac parte din această categorie. Nu sîntem siguri că este așa, dar în raportul publicat de O. Floca pentru unele morminte nu ni se spune dacă au avut gropile arse sau nu. Cum pentru celelalte se face tot mereu precizarea că au urme de ardere pe margine, socotim că absența unei astfel de mențiuni nu se poate datora unei pure întîmplări, ci corespunde unei situații din teren.

Ca și în cazul precedent, nu considerăm utilă o repetare a datelor arheologice înregistrate la Cinciș. Eventual aceluiași tip i-ar corespunde mormîntul 8 de la Lechința de Mureș, a cărui groapă nearsă are dimensiunile 0,90 × 0,40 m și este orientată NV—SE.

În sfîrșit, tot din Dacia trebuie să cităm Romula⁴¹ unde șapte din cele douăzeci de morminte dezvelite au groapa simplă, de formă ovală. Este drept că la Romula dimensiunile gropilor sînt mult mai reduse în raport cu cele de la Bratei (35—50 cm × 40—100 cm).

Tipul în discuție este larg răspîndit în afara Daciei. Astfel, la Intercisa⁴² au fost descoperite două gropi care prin dimensiuni sînt mai aproape de Bratei decît cele de la Romula. K. Sagi precizează că la aceste gropi există o diferență considerabilă între lungime și lățime. Dă însă numai lățimea (40—50 cm), adăugînd că lungimea crește în mod corespunzător.

O parte din mormintele grupate de M. Garașanin în tipul III trebuie luate în considerație, în orice caz, deși nu dispunem de amănunte nici în ceea ce privește dimensiunile și nici în ceea ce privește proporția lor în ansamblul descoperirilor de epoca romană din Iugoslavia de astăzi.

Revenind la cimitirele aparținînd aceleiași vremi, descoperite în Gallia de nord, reamintim afirmația lui A. van Doorselaer referitoare la prezența unor morminte în gropi simple.

De fapt, trebuie să considerăm că cel puțin o parte din mormintele grupate în categoria *Brandgrubengräber* și care după toate datele de pînă acum reprezintă un tip foarte răspîndit pe spații întinse ale Imperiului roman, se leagă de tipul nostru de la Bratei.

Este interesant de reținut și faptul, semnalat tot de Doorselaer⁴³, că, într-un număr relativ mare de cazuri, gropile sînt pavate sau căpăcuite cu pietre.

Pe de altă parte (cu excepția ultimului aspect menționat) este aproape inutil să trimitem la descoperiri concrete. A. van Doorselaer amintește, în treacăt, un număr mare

⁴⁰ O. Floca, *Sisteme de înmormîntare*, p. 91—97;
D. Protase, PC, p. 61—62.

⁴¹ M. Babeș, *op. cit.*, p. 8, 17, 18.

⁴² *Intercisa*, I, ArchHung, XXXIII, 1954, p. 100.

⁴³ Doorselaer van A., *op. cit.* p. 152—153.

de localități fără să facă deosebire între gropi ovale sau rectangulare și gropi rotunde. Credem că uneori ar fi fost și imposibil să o facă, avînd în vedere sistemul extrem de neclar în care sînt publicate o serie de descoperiri. Ca să cităm doar un exemplu, amintim că pentru majoritatea mormintelor de la Chantemelle sau Hachy-Fouches (de multe ori citate de Doorselaer) rapoartele menționează drept „imperceptibile” contururile gropilor. Se dau doar adîncimile și se face precizarea dacă resturile de la incinerare au fost depuse în urnă sau în groapă. Evident pe noi ne interesează numai mormintele din ultima categorie.

II b. Ca și la Bratei mormintele de incinerare cu groapă de formă rotundă sînt foarte puține în cimitirele de epocă romană din Dacia. La Alba Iulia ne sînt semnalate șase morminte de acest tip (patru pe „Podei” și două în zona spitalului veterinar). La Morești a fost descoperit un singur mormînt aparținînd categoriei în discuție. Spre deosebire de Bratei însă, în toate aceste cazuri gropile sînt mult mai mici.

Pentru Transilvania este interesant de semnalat că, la Soporul de Cîmpie⁴⁴ au fost dezvelite un număr de 26 de morminte cu groapă simplă, ovală sau rotundă. Indiferent de interpretarea ce se dă complexului de la Soporul de Cîmpie⁴⁵ important rămîne faptul că în acest cimitir, în care componența dacică este foarte puternică, numărul gropilor simple este relativ mare, ceea ce ne permite să legăm tipul de groapă la care ne referim de tradițiile mai vechi, dinaintea ocupației romane. Precizăm totuși că și la Soporul de Cîmpie dimensiunile gropilor nu ating pe acelea de la Bratei.

Cît privește Romula, cele 13 morminte cu groapă rotundă nici nu pot fi luate în considerație nu numai din cauza dimensiunilor, ci și pentru că ritualul este diferit — oasele calcinate au fost depuse în groapă, probabil într-o pînză.

II c. În cazul mormintelor cu groapă în formă de sticlă este foarte posibil să ne găsim în prezența unui tip mai vechi pe teritoriul Daciei preromane, fără să avem dovezi sigure în acest sens⁴⁶.

Nici în afara Daciei analogiile nu lipsesc. Cum sînt acelea ca și în cazul gropilor de formă ovală și cum problemele se pun aproximativ în aceiași termeni socotim inutilă o înșirare a lor.

Dacă pentru primele trei tipuri de morminte găsirea unor analogii constituie o sarcină relativ simplă, situația se complică cînd este vorba de celelalte categorii.

II d. Pentru groapa în formă conică se pare că referirile le putem face tot la cimitirele romane, unde un număr destul de mare de astfel de morminte ne sînt semnalate⁴⁷. Este drept, de cele mai multe ori este vorba de puțuri foarte adînci cuprinzînd mai multe *schelete* (morminte colective). Numai într-un singur caz au fost găsite într-un puț și oseminte calcinate.

III. Foarte problematică este originea acestui grup de morminte, cel puțin a celor care au groapa simplă. Deocamdată nu sîntem în măsură să dăm date despre originea și

⁴⁴ D. Protase, I. Țigăra, *Șantierul arheologic Soporul de Cîmpie*, Materiale, VI, 1959, p. 389; Materiale, VII, 1961, p. 423—429.; D. Protase, PC, p. 55—56.

⁴⁵ D. Protase admite caracterul provincial roman al cimitirului de la Soporul de Cîmpie, cită vreme alți cercetători sînt de părere că ne aflăm în prezența

unui grup carpic pătruns în Transilvania.

⁴⁶ M. Macrea, D. Protase, M. Rusu, *Șantierul arheologic Porolissum*, Materiale, VII, 1961, p. 362—371; M. Macrea, M. Rusu, I. Mitrofan, *Șantierul arheologic Porolissum*, Materiale, VIII, p. 485—492.

⁴⁷ A. van Doorselaer, *op. cit.*, p. 148.

răspîndirea acestora din urmă. Este foarte probabil că ele să fie legate de prezența unui grup etnic deosebit, judecînd după forma și mai ales după poziția lor lăturalnică în cuprinsul cimitirului.

Cît privește gropile săpate în trepte, una singură își găsește analogii în cimitirele romane mai vechi. Este vorba de „bordeiul” 4 care pare să se lege de mormintele similare descoperite la Romula, în Iugoslavia, Pannonia (Intercisa ⁴⁸), Germania sau Gallia — este deci foarte bine cunoscut. Facem o singură rezervă. Arderea gropii în discuție de la Bratei este foarte slabă spre deosebire de toate celelalte cazuri citate.

INVENTARUL MORMINTELOR

INVENTARUL descoperit în mormintele din cimitirul nr. 1 de la Bratei este relativ sărac. Vrem să spunem prin aceasta, în primul rând, că nu constă dintr-un număr mare de obiecte, cu excepția ceramicii și a oaselor de animale. În al doilea rând că, în afara unor produse — vase de sticlă sau vase smălțuite, monede romane —, nu conține piese de o valoare materială deosebită. Procurarea acestora din urmă într-o vreme așa de târzie și în împrejurări istorice atât de tulburi trebuie să le fi sporit totuși în chip considerabil valoarea și ne dă, pe de altă parte, măsura puterii economice de care dispunea grupul ce-și îngropa morții în acest cimitir. Putem deduce de aci și faptul că relațiile cu Imperiul erau relativ strânse și constante.

CERAMICA

Din totalul inventarului, după oasele de animale, cea mai mare pondere o are, în cimitir, ceramica.

Înainte de a proceda la o analiză și o clasificare a ceramicii socotim că este absolut necesar să facem precizuniile de rigoare în ceea ce privește starea în care este găsită și explicațiile ce se pot da unei atare situații.

În cea mai mare parte a cazurilor ceramica a fost descoperită în stare fragmentară, de așa manieră încât rareori se poate ajunge la întregirea unor vase sau a unor părți mai mari din vase. Numai în cazuri excepționale au fost găsite vase întregi sau aproape întregi (M. 55, M. 176, b. 4, M. 312).

Faptul nu poate fi explicat decât prin aceea că existau unele practici rituale ce pretindeau spargerea vaselor pe rug sau deasupra mormintelor.

În al doilea rând trebuie să ne referim la faptul că în morminte au fost descoperite și cioburi arse secundar. Nu este lipsit de semnificație amănuntul că nu există mormint în care să nu se fi descoperit măcar un ciob ars secundar. Aceasta înseamnă că o parte din materialul ceramic provine din inventarul ce a ars pe rug odată cu cadavrul. Și putem să adăugăm că este vorba fie de vase întregi (sparte în timpul incinerării), fie de vase sparte ritual, deasupra rugului.

Majoritatea fragmentelor ceramice provine din vase nearse secundar și prezența lor se leagă de ceremoniile ce se desfășurau cu prilejul depunerii în groapă a resturilor de la incinerare.

Cea de a treia caracteristică importantă este aceea că, indiferent de ce categorie ceramică este vorba, arsă sau nearsă secundar, fragmentele ceramice sau vasele întregi sînt găsite aproape exclusiv în gura gropilor și în movile. Excepțiile sînt extrem de rare și de aceea socotim utilă menționarea unora dintre ele.

În cîteva morminte cu groapă arsă (ex. M. 124, M. 218 și M. 324) au fost găsite în umplutură sau pe fund mai multe fragmente ceramice. Ni se pare interesant să semnalăm că în toate cele trei cazuri este vorba de vase lucrate cu mîna, numai că în vreme ce în M. 218 cioburile erau amestecate cu pietrele de pe fundul gropii, bucăți mari dintr-un vas au fost folosite pentru căptușirea colțului de SE al M. 324. Tot în categoria excepțiilor de această natură pot fi înscrise mormintele cu groapă rotundă, în formă de sticlă, în formă conică, ca și „bordeiele” în care fragmente ceramice în mare cantitate se găsesc pe toată adîncimea umpluturii.

În sfîrșit, nu se poate trece cu vederea o altă caracteristică — descoperirea în morminte diferite, aflate la mare distanță, uneori la extremitățile cimitirului, a unor fragmente ceramice provenind din același vas. Este extrem de interesant faptul că, în majoritatea cazurilor, nu este vorba de vase comune, ci de piese deosebite ca realizare tehnică sau ca proveniență. Este cazul în primul rînd al unor cioburi provenind din vase smălțuite, de amfore lucrate din pastă roșie sau cenușie, a unui pahar cernahovian decorat cu împunsături și a vaselor lucrate cu mîna avînd uneori buza orizontală și canelată, decorate cu pieptenele. Este evident că trebuie să existe o explicație care să corespundă fie anumitor reguli rituale, fie unor necesități economice. La o concluzie definitivă însă nu se poate ajunge pentru înțelegerea deplină a acestei situații.

Ca proveniență, ceramica poate fi împărțită în cele două mari categorii — locală și de import. Aproape că nici nu mai este necesar să menționăm că cea de a doua categorie apare într-un număr infinit de mic în raport cu prima. Cu toate că afirmația ar putea să pară hazardată, am îndrăzni să socotim tot ca piese de import, în afară de vasele romane smălțuite, și, poate, unele vase lucrate din pastă roșie, trei vase (fragmentare), care după părerea noastră nu se leagă strict organic de ansamblul ceramicii din cimitir. Este vorba de două fragmente din străchini lucrate din pastă cenușie foarte fină, cu umărul fațetat și un pahar ovoidal decorat cu împunsături — vase caracteristice culturii Sîntana-Cerneahov.

Ca pastă și tehnică de lucru poate fi împărțită în: ceramica lucrată la roată și ceramica lucrată cu mîna. Calitatea pastei ne poate îngădui să procedăm la subdivizarea fiecăreia dintre ele.

I. CERAMICA LUCRATĂ LA ROATĂ

A) Ceramica lucrată la roată din pastă zgrunțuroasă. Este cea mai bogat reprezentată în cimitir și această precizare este cea dintii dintre cele ce trebuie luate în seamă. Cu toate că noi discutăm în ansamblu această categorie este necesar să stabilim de pe acum că de fapt ea nu ni se înfățișează unitar, nici ca pastă, nici ca ardere, că în cuprinsul ei putem deosebi categorii.

Ca să începem cu pasta, trebuie să distingem mai întâi vasele lucrate dintr-o pastă conținând un nisip curat, cu bobul egal de mare. Este drept că acestea nu sînt prea numeroase. Poate că nu este lipsit de temei să le socotim pe acestea ca fiind de o mai bună tradiție romană.

Cele mai multe dintre vase sînt lucrate dintr-o pastă ce conține ca degresant un nisip cu bobul mai mare și uneori chiar și pietricele.

În ceea ce privește arderea, predomină vasele arse într-o atmosferă reducătoare, avînd o culoare cenușie — mai închisă sau mai deschisă. Se întilnesc însă și vase arse la negru sau la brun și la galben-brun. Uneori vasele arse la negru au o pojghiță roșcată în exterior care nu se datorește unei arderi secundare.

Specia este lucrată la roată rapidă. Notăm însă, în legătură cu aceasta, că numai la puține vase se mai văd urmele adînci ale roții pe fața lor interioară.

Este de semnalat de asemenea repertoriul relativ sărac de forme ce caracterizează această specie ceramică.

Înainte de a trece în revistă principalele forme aparținînd acestei specii este cazul să stăruim puțin asupra prezenței cîtorva fragmente provenind din vase lucrate din pastă zgrunțuroasă, însă de culoare galben-brun. Numărul lor nu este prea mare. În total nu par să fi existat în cimitir mai mult de cinci sau șase vase din această categorie. Toate fragmentele descoperite provin din vase-borcan avînd pereții subțiri. În cîteva cazuri s-au găsit și fragmente din partea superioară, înfățișîndu-ne vase cu marginea mult evazată; la un exemplar marginea este mult evazată și teșită pe fața interioară; la alte două este doar evazată; la un alt fragment marginea este șanțuită în interior pentru a se fixa capacul; în sfîrșit există un vas cu marginea lățită spre exterior.

Ca decor nu întîlnim decît mai multe benzi succesive de striuri foarte fine și coaste.

Trei sînt formele cele mai frecvent întîlnite în cazul ceramicii cenușii. Le cităm în ordinea proporțiilor — oala-borcan, vasul mare de provizii și strachina. Lor li se adaugă amforele sau amforetele, cîmile, ulcioarele, craterile (?), bolurile, capacul. Ultimele trei forme neapărînd decît sporadic.

1) *Oala-borcan*. În cuprinsul acestei specii este greu să deosebim mai multe variante, pentru că în fond este vorba de o formă banală. Cu toate acestea, în funcție de tectonica vasului, de felul în care este modelat fundul și de conturul pe care îl au marginile și buzele, putem stabili două tipuri (Pl. VI, VII, VIII).

Înainte de a vedea care sînt aceste variații ce pot fi surprinse în cadrul formei în discuție, socotim că este necesar să facem unele precizări.

Vasul acesta, cunoscut și de la Bratei și din cultura Sîntana de Mureș-Cerneahov este de origine romană. Faptul a fost subliniat mai întîi de Gh. Diaconu ⁴⁹, care a căutat să stabilească și filiera prin intermediul căreia goții și-au putut însuși o tehnică și o formă romană — grupul Chilia-Militari.

În cazul culturii Bratei însă nu mai poate fi vorba de o preluare prin intermediar. Aici ne aflăm în prezența unui grup de populație romanizată, din a cărui zestre făcea parte și specia respectivă. Dealtfel, în secolul al IV-lea și chiar mai devreme, sînt cunoscute din așezări și cimitire romane ambele variante ale vasului-borcan cu pîntecul bombat, cu umărul ridicat, gîtul bine marcat dar scurt, marginea răsfrîntă în afară, buza rotunjită și îngroșată ⁵⁰ și vasul cu pîntecul mai puțin bombat, fundul plat, gîtul scurt, marginea răsfrîntă în afară, buza îngroșată și rotunjită ⁵¹.

În sfîrșit, este important de subliniat faptul că la Bratei se întîlnesc mai multe oale de mărime mijlocie și mare decît în cultura Sîntana de Mureș, unde, cel puțin în cimitire, predomină vasele de dimensiuni mijlocii și mici. Și la Bratei, în funcție de aspectul general al vasului am putea vorbi de două variante: oala cu pîntecul bombat, umerii proeminenți, gîtul scurt și marginea răsfrîntă în afară (Pl. VII, 6, 9) și oala cu pîntecul mai puțin bombat, cu umerii alungiți, gîtul scurt și marginea, cel mai adesea, răsfrîntă în afară (Pl. VII, 10). În general, vasele din prima variantă sînt de dimensiuni mici și sînt evident similare cu acelea din cultura Sîntana.

Cu toate aceste variații, forma ne apare oarecum stereotipă. Singurele elemente care-i dau o notă de varietate o constituie marginile, buzele și felul în care este modelat fundul vasului.

În afară de vasul cu marginea răsfrîntă și buza îngroșată și rotunjită sau buza simplă, rotunjită (cunoscut și din aria Sîntana) la Bratei apare o gamă foarte mare de margini și buze; marginea ușor subțiată, răsfrîntă în afară cu buza mult îngroșată, teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară; vasul cu gît foarte scurt, cu buza lățită spre interior; același tip de oală cu buza lățită spre exterior ca la vasele de provizii; vasele cu marginea dreaptă sau răsfrîntă în afară, cu buza lățită prin teșire, de secțiune rectangulară sau triunghiulară; vasele cu gîtul mult alungit cu marginea ușor evazată, cu buza rotunjită, și mult îngroșată în exterior; vase cu marginea mult răsfrîntă în afară, orizontală față de pereții vasului, cu buza simplă sau îngroșată; vase la care în interior este realizată o șanțuire mai superficială sau mai adîncă, pentru fixarea capacului; vasul cu marginea răsfrîntă în afară, cu buza îngroșată și tăiată în două printr-o canelură adîncă etc.

Așa cum am mai spus în treacăt mai înainte, gîtul este scurt sau lipsește cu totul (în cazul vaselor cu marginea lățită spre interior sau spre exterior) iar în majoritatea cazurilor trecerea de la umăr la gît este marcată printr-o șanțuire sau o linie orizontală incizată.

Spuneam că alt element deosebitor este modul de elaborare al fundului vasului. Spre deosebire de cultura Sîntana-Cerneahov în care predomină vasele cu fundul plat, la Bratei sînt întîlnite în mod obișnuit oalele avînd jumătatea inferioară mai elaborată cu fundurile profilate, îngroșate, cu un postament uneori destul de înalt. Urmează apoi ca proporție vasele cu fundul simplu. Abia pe ultimul loc se situează vasele avînd

⁴⁹ Gh. Diaconu, *Tirgșor*, București, 1965, p. 76, 77.

⁵⁰ Sz. A. Burger, *The late roman cemetery at Sagvar*, ActaArch-Budapesta, XVIII, 1—4, 1966, Pl. CV, 6.

⁵¹ K. Sz. Póczy, *Die Töpferwerkstätten von Aquincum*, ActaArch-Budapesta, VII, 1, 1956, pl. VII, 5, 10—13, 17, 21.

fundul cu inel de susținere (Pl. XIII, 13—19). Vasele cu fundul tăiat sau ridicate cu bețișorul sînt excepționale.

În ceea ce privește decorul trebuie semnalat faptul că se constată o sărăcie a repertoriului de motive decorative. Partea de vas pe care este aplicat decorul este umărul sau pîntecul. În general nu se cunosc cazuri cînd să fi fost decorată în vreun fel jumătatea inferioară a oalei, cu excepția unei singure linii orizontale incizate ce se întilnește uneori la o oarecare distanță deasupra fundului.

Motivele decorative se reduc de obicei la o linie sau cîteva linii orizontale incizate, benzi de striuri, o canelură lată sau mai multe caneluri ușoare (Pl. VI, VII, VIII). Aceste motive decorative sînt curente și în cultura Sîntana, dar folosirea lor nu încetează odată cu stingerea acestei culturi. Ele continuă să fie întilnite și în secolele următoare (V—VI) chiar în așezarea nr.1 de la Bratei.

Deși vom mai reveni asupra acestui aspect, este necesar să menționăm și aici absența unor motive decorative tipice pentru specia corespunzătoare din cultura Sîntana. În același timp se cuvine să fie subliniată apariția extrem de rară, dar foarte importantă pentru evoluția ulterioară a ceramicii cenușii zgrunțuroase, a unor motive decorative noi: coastele, banda de linii în val, banda de linii în val asociată cu benzi de linii orizontale incizate — motive ce vor deveni obișnuite în epocile următoare. Prezența lor la Bratei, în cimitirul 1 nu se poate explica decît prin data tîrzie la care se plasează acest monument (Pl. IX, 6, II—I3).

2) *Vasul mare de provizii*. Din nefericire nu ni s-a păstrat nici un vas întreg și nici măcar nu a putut să fie întregit, deși numărul fragmentelor de care dispunem este mare și uneori mărimea lor este apreciabilă. Cu toate acestea tipul este lesne de reconstituit, întrucît este bine cunoscut atît din perioada romană cît și din cultura Sîntana ⁵². De aceea nici nu socotim utilă o descriere amănunțită a lui. Ținem să precizăm totuși unele detalii ce ni se par caracteristice: — buzele sînt mai înguste, iar distanța dintre marginea lătită și umăr este mai mică decît la exemplarele similare din complexe Sîntana (Pl. XII, 1-8). Mai exact, nu au gît, spre deosebire de formele Sîntana care au totuși un gît foarte scurt.

Mai importantă decît orice ni se pare menționarea prezenței *masive* a vasului de provizii în cimitir. Aproape că nu este mormînt în care să lipsească, fapt ce dă o notă cu totul aparte complexului cultural pe care-l analizăm. Vom reveni mai tîrziu asupra semnificației ce se poate acorda acestei situații.

Decorul care se întilnește pe vasele de provizii este acela obișnuit — banda de linii în val și de linii orizontale incizate pe umărul vasului. Mai rar se obișnuiește ca și buza să fie decorată cu o bandă de linii în val (Pl. XXX, I—6, II). Aspectul acestui decor și tehnica în care este realizat diferă destul de mult de la exemplar la exemplar. Vrem să spunem prin aceasta că linia în val nu are totdeauna aceeași înfățișare, nu este standardizată. Buclele sînt mai largi sau mai strînse. Uneori au chiar aspectul unei linii în zig-zag (Pl. XXX, 2).

Această diversitate în realizarea valului nu poate constitui un temei pentru o clasificare cronologică sau tipologică a vaselor de provizii întrucît nu se întilnesc numai separat, ci destul de frecvent pe același exemplar. Explicația trebuie să o căutăm, pur și simplu, în dorința de a rupe într-un fel monotonia desenului.

⁵² În cultura Sîntana de Mureș este cunoscut în special din așezări. În morminte este aproape inexis-

tent. Excepțiile le constituie un mormînt descoperit la Sîntana și altul la Mogoșani.

Decorul este realizat după tehnica obișnuită a inciziei. Au fost descoperite însă și câteva cioburi pe care cele două elemente decorative amintite mai sus sînt executate printr-o incizie lată și adîncă, încît dă impresia unei adevărate excizii (Pl. XXX, 4).

În afara motivului liniilor orizontale sau în val, se cunosc și vase de provizii decorate cu caneluri. Nu lipsesc nici vasele nedecorate.

Dacă tehnicile decorative menționate pînă acum nu prezintă caracteristici deosebite și sînt comune în cazul formei în discuție, în schimb se întîlnește foarte rar un motiv decorativ pe care-l avem la Bratei doar pe trei cioburi, găsite în trei morminte diferite — briul gros crestă (Pl. XII, 8).

După felul în care este executat briul pe cele trei fragmente și după grosimea pereților este evident că ele provin din trei vase. Pe unul din cioburi briul este cuprins între două benzi de striuri foarte fine, pe celelalte două apare doar briul singur. Vasele au avut pereții foarte groși și sînt lucrate dintr-o pastă ce conține mult nisip cu bobul mare. Arderea este la cenușiu închis, ușor roșcat, foarte probabil cu efect al arderii secundare.

Nu încapă nici o îndoială că ne aflăm aici în prezența unui ornament ce a fost preluat din lumea dacică în ceramica provincială romană din Dacia, chiar în forma lui primară. Cităm cu titlu de exemplu un vas dacic lucrat cu mîna decorat cu brie crestă, banda de striuri care le însoțește și benzi de linii în val ⁵³. Cum am mai spus aceste motive continuă să fie folosite în provincia Dacia ⁵⁴, ca să le reîntîlnim după 271 la Bratei.

3) *Strachina* lucrată din pastă zgrunțuroasă, spre deosebire de cea lucrată din pastă fină este slab reprezentată în cimitir.

Se pare că există, din punctul de vedere al prezenței sau absenței străchinii o deosebire între mormintele cu groapă arsă și mormintele cu groapa nearsă în sensul că în această din urmă categorie strachina se întîlnește mai frecvent.

În linii mari, strachina poate fi inclusă în formele bitronconice curente în cultura Sîntana. Sub acest aspect avem impresia că cele două complexe culturale se apropie foarte mult, ceea ce se poate explica prin faptul că în fond și unul și celălalt sînt moștenitoarele aceluiași tradiții ⁵⁵.

Spre deosebire de oala-borcan, la care puțința de a stabili mai multe variante este foarte redusă, la strachină putem distinge trei tipuri :

a) *Strachina* bitronconică propriu-zisă la care, cu toate micile modificări, se păstrează aproape nealterată forma inițială. La străchinile din această categorie există o proporție între cele două jumătăți ale vasului. Umărul este bine marcat sau ușor rotunjit. O destul de mare varietate prezintă jumătatea superioară a acestei categorii, care poate fi verticală, înclinată spre interior sau mult răsfrîntă în afară. Aceași diversitate se constată și în modelarea buzei. Există străchini cu buza rotunjită și îngroșată în exterior. Altele cu buza subțiată, simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară. În sfîrșit, străchinile cu marginea răsfrîntă în afară au buza fie ușor îngroșată și rotunjită, fie teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară.

⁵³ H. I. Crișan, *Ceramica daco-getică*, București, 1968, p. 66.

⁵⁴ D. Protase ne-a informat că vase de provizii avînd un asemenea decor se întîlnesc în ceramica

provincială romană din Dacia.

⁵⁵ M. Lamiova-Schmiedlova, *op. cit.*, fig. 29, 8, fig. 33, 21, 14, 22, 23, fig. 38, 4.

Ca decor întâlnim pe porțiunea cuprinsă între umăr și buză, unul sau două briie în relief. Foarte rar, o linie orizontală incizată este trasată sub buză. Această variantă este curentă în complexul Sîntana de Mureș-Cerneahov ⁵⁶ (Pl. XIV, pl. XV, I—8).

b) Strachina la care partea superioară a vasului este foarte scurtă în raport cu cea inferioară și este evazată, umărul este sus și foarte rotunjit. De fapt, partea superioară a strachinei este redusă la un gît foarte scurt și la o margine răsfrîntă în afară. Buza acestor vase poate fi ușor îngroșată, (rotunjită sau teșită) sau poate fi simplă, neîngroșată. În unele cazuri buza este marcată în interior printr-o șanțuire.

Profilul vasului are forma literei S mult alungită în jumătatea inferioară (Pl. XIV, I). Răspîndirea acestui tip este aceeași cu a celui precedent ⁵⁷.

c) Ultima variantă este reprezentată printr-un singur exemplar. După părerea noastră ar putea fi considerată ca o subvariantă a tipului b, pentru că structura generală a vasului este aceeași — disproporționalitatea dintre cele două jumătăți ale strachinei în favoarea celeia inferioare, marginea răsfrîntă în afară, buza îngroșată, de secțiune ovală.

Deosebirea dintre variantele b și c constă în aceea că la ultima dintre ele umărul este ascuțit, nu rotunjit. La aceasta se adaugă faptul că din cauza acestei disproporționalități și a dimensiunilor mici face impresia că este mai adîncă. (Pl. XXX, 9).

Forma nu este curentă în cultura Cerneahov-Sîntana. Singurul exemplar de un tip mai mult sau mai puțin asemănător a fost descoperit într-unul din mormintele de la Izvoare ⁵⁸.

La toate cele trei categorii fundurile au inel de susținere sau un postament, foarte scund (în cazul ultimului tip descris).

4) *Amforele sau amforetele* ⁵⁹ (Pl. X, I) depășesc numeric proporția străchinilor. Prezența acestui tip de vas în cimitir, ca și proporția în care se găsește au o valoare deosebită. În cultura Sîntana-Cerneahov amfora sau amforeta lucrată din pastă cenușie zgrunțuroasă sau fină este o formă extrem de rar întâlnită. Cunoaștem doar două exemplare în întreaga arie de răspîndire a acestei culturi — o amforetă, identică cu cea descoperită la Bratei (este drept modelată dintr-o pastă cenușie de o calitate mai bună), descoperită în așezarea datînd din secolul al IV-lea, de la Bălăbănești ⁶⁰ (R.S.S. Moldovenească) și un alt vas, ușor deosebit ca aspect, descoperit la Tîrgșor ⁶¹.

Forma este provincial-romană și reprezintă transpunerea în pastă cenușie a amforei roșii romane, de dată tîrzie. Modelarea buzei și faptul că partea de sus a torții este prinsă de briul în relief ce încinge jumătatea gîtului vasului sînt dovada vremii mai recente în care se încadrează forma respectivă.

Asemenea amforete (sau ulcioare) prevăzute cu una sau două toarte se cunosc din nivelele datînd la Intercisa în secolul al IV-lea.

Nu poate să existe nici o îndoială asupra faptului că piesele de la Bratei din această categorie provin din ateliere care au conservat pînă în secolul al IV-lea tehnica de lucru a ceramicii provinciale romane.

⁵⁶ B. Mitrea, C. Preda, *Necropole din sec. IV e.n. din Muntenia*, București, 1966, p. 282, fig. 110, 2.

⁵⁷ Gh. Diaconu, *op.cit.*, p. 278, pl. CXXVIII, 1; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 385, fig. 255, 5.

⁵⁸ R. Vulpe, *Izvoare*, București, 1957, p. 282, fig. 294, 2.

⁵⁹ În mod obișnuit li se spune ulcioare cu două

torți. Termenul nu ni se pare potrivit deoarece gura vasului este mult mai largă decît la ulcior.

⁶⁰ Э. А. Рикман, *Черняховское селище у с. Балабанешть, Древности эпохи сложения восточного славянства*, Москва, 1964, 2, 1.

⁶¹ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 242, pl. XCII, 1.

Starea acestor vase este și mai fragmentară decît în cazul altor forme. Practic noi sîntem reduși la cîteva fragmente de gît, torți sau fragmente de toartă, care după dimensiuni nu pot proveni decît de la amfore sau de la ulcioare.

Este necesar să subliniem că o parte din aceste fragmente sînt arse secundar.

Tipul de vas poate fi reconstituit pe baza fragmentelor de care dispunem și prin analogie cu amforeta din pastă mai bună: un gît scurt, cu pereții verticali, de la baza căruia brusc se umflă pintecul. Buza este mult îngroșată, iar gîtul, la jumătatea lui, este decorat cu un brîu în relief, de aceeași grosime cu buza. Din dreptul acestui brîu pornesc toartele scurte ce se prind pe umărul vasului. Foarte probabil că fundurile aveau inel sau postament.

Tot în această categorie trebuie încadrate cele cîteva fragmente dintr-un vas descoperit în „bordeiul” 1. Lipsește gîtul și gura vasului, dar din fragmentele pe care le avem ne putem da seama că este vorba de o amforă pintecoasă, decorată cu mai multe benzi de striuri și prevăzută cu două toarte (Pl. XXX, 8).

Fragmente de aceeași factură au fost descoperite și în alte morminte, ceea ce ne face să presupunem că au existat mai multe vase aparținînd acestei forme, decorate în aceeași manieră și avînd aceeași ardere.

Foarte probabil că alte trei fragmente trebuie înscrise tot în categoria amforelor de mari dimensiuni. Facem unele rezerve totuși întrucît fragmentele de care dispunem nu ne pot permite să reconstituim în mod sigur forme. Practic este vorba de două vase. Două fragmente provin dintr-un vas de mari dimensiuni, cu pereții foarte groși. Vasul este decorat cu un brîu gros în relief sub care urmează o bandă de linii în val. Valul este înalt (7 cm) și este foarte ușor incizat. Sub val a existat și o bandă de linii orizontale incizate din care nu ni s-a păstrat decît linia de sus. Deasupra brîului și pe o porțiune din partea superioară a valului se păstrează urma torții (Pl. IX, I). Cel de al treilea fragment este de mari dimensiuni. Vasul pintecos, cu pereții groși, a fost decorat pe gît cu o bandă de linii în val.

În ceea ce privește raportul dintre frecvența strachinei și a amforei în gropile arse și nearse este interesant de semnalat că proporțiile ne indică un procent mai ridicat de fragmente de amforă în mormintele cu groapă arsă, și o scădere simțitoare cînd este vorba de mormintele cu groapă nearsă. Strachina, așa cum am amintit mai înainte, ne apare într-un procent exact invers. Este mai frecventă în gropile *nearse* și mai rară în gropile arse.

5) *Cănille și ulcioarele* (Pl. IX, 2—3, 7) se situează numeric pe ultimul plan. Din cauza stării așa de fragmentare a ceramicii nu putem atribui cu prea mare siguranță acestor tipuri decît un număr foarte mic de cioburi. Astfel, în mod sigur, noi putem încadra în aceste categorii un număr de trei fragmente dintre care două provin din gîtul decorat cu un brîu în relief al unor căni cu pereți subțiri. Cel de al treilea fragment provine din gîtul unui ulcior cu gușă, cu marginea subțiată și mult răsfrintă în afară, buza ușor rotunjită și marcată în interior printr-o șanțuire; la jumătatea gușei peretele se îngroașă și are ca decor un brîu; pe porțiunea cuprinsă între marginea superioară a gușei și buză este decorat cu caneluri foarte fine. Acest tip de ulcior nu pare să fie prea răspîndit. Cel puțin în necropolele Sîntana de pe teritoriul țării noastre nu se cunoaște nici un exemplar asemănător. Doar la Tîrșor⁶² există o cană cu gușă, dar de cu totul

⁶² Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXIII, 1.

altă factură decât cea de la Bratei. Probabil că originea vasului este romană, dar nu sîntem în măsură să semnalăm, în momentul de față, analogii.

Acestor exemplare trebuie să li se adauge un număr de trei fragmente constînd din torți sau fragmente de torți cu o parte din pereții unor căni. Două din aceste fragmente provin din vase cu gîtul drept, marginea neevazată, buza îngroșată, cu toarta fixată imediat sub buză.

Al treilea fragment, de proporții mai mari, provine dintr-un vas cu gîtul înalt, marginea evazată și îngroșată, buza rotunjită, umerii vasului prelungi, pîntecul proeminent. Toarta, de secțiune trapezoidală, mai groasă în partea superioară și mai subțire în cea inferioară, se fixa pe gît sub marginea evazată și pe pîntec.

6) Un fragment de gît care provine dintr-un vas de dimensiuni mai mari, cu pereții groși. Pasta este de culoare cenușie, arsă roșcat în interior. După curbura fragmentului se pare că este vorba de un vas pîntecos, cu gîtul înalt în formă de pîlnie. Baza gîtului este marcată de un brîu gros în relief, încadrat între două benzi late de linii în val destul de fin realizate. Vasul a avut cel puțin o toartă (se vede clar urma torții pe acest fragment), prinsă mai sus de brîu, peste marginea benzii de linii în val și foarte probabil pe pîntec (Pl. XVII, 4). Forma pare să fie romană⁶³.

7) Două fragmente provin dintr-un vas de mari dimensiuni, cu gura foarte largă, gîtul înalt. Marginea este ușor evazată, buza îngroșată în exterior și teșită. Toarta se fixa imediat sub buză. Este foarte greu de precizat despre ce formă de vas este vorba. După diametrul gurii s-ar părea că avem de-a face cu un crater sau cu tipul de ulcior cu două torți, cu un gît mai puțin înalt decât ulcioarele obișnuite, dar foarte larg, reprodus de E. Gose la fig. 405⁶⁴. Evident tipul descris de Gose este lucrat din pastă roșie și datează din secolele II-III (Pl. IX, 10).

8) Un fragment dintr-un vas avînd partea superioară înaltă și dreaptă, cu buza îngroșată în exterior și teșită, de secțiune dreptunghiulară. Foarte probabil este vorba de un bol sau de o cupă cu picior înalt⁶⁵ (Pl. XIII, 4).

9) Apucătoarea cu o parte din pereții unui capac. Capacul a fost înalt. Este ars secundar.

B) Ceramica lucrată din pastă fină (aproximativ 15 %).

Spre deosebire de cimitirele aparținînd culturii Sintana-Cerneahov, ceramica lucrată din pastă cenușie fină se găsește la Bratei într-o cantitate mult mai mică decât cea lucrată din pasta zgrunțuroasă.

În ceea ce privește formele, în linii mari sînt aceleași ca și în cazul speciei precedente: vasul-borcan, strachina, vasul de provizii, amfora. Există însă și cîteva forme deosebite cum sînt cana cu gura trilobată sau cu gura în formă de cupă, ce lipsesc total din categoria vaselor lucrate din pastă zgrunțuroasă.

Încă o subliniere mai este necesară. Chiar dacă repertoriul de forme este mai mult sau mai puțin identic, s-a produs o schimbare substanțială în ceea ce privește proporția în care ne apare o formă sau alta. De exemplu, oala-borcan este mai rară, în schimb strachina, vasul de provizii sau cana sînt mult mai masiv reprezentate.

⁶³ E. Gose *Gefäßstypen der röm. Keramik im Rheinland*, Bonn, 1950, pl. 36, 401—402?

⁶⁴ E. Gose, *op. cit.*, p. 36, 405.

⁶⁵ E. Gose, *op. cit.*, pl. 3, 26—27.

În sfârșit, este necesar să atragem atenția asupra faptului că vasele din această categorie, în special amforele, ulcioarele, cănila cu gura în formă de cupă sau cu gura trilobată nu pot fi decît produse ale unor ateliere locale ce mai lucrează în a doua jumătate a secolului al IV-lea și în primele două sau trei decenii ale secolului al V-lea marfă de o pură tradiție romană.

1. *Oala-borcan*. Majoritatea materialului ceramic ce face parte din această categorie constă din fragmente. Doar două vase au putut să fie reconstituite integral sau parțial.

Și în cazul oalei-borcan lucrată din pastă fină putem distinge două variante :

a) Vasul-borcan de dimensiuni mari, cu pîntecul foarte bombat, gîtul scurt, gura largă, marginea mult evazată, buza foarte puțin îngroșată și rotundă. Fundul este mic și prevăzut cu inel de susținere (Pl. XVII, I).

b) Oala scundă, de fapt oala-castron (cunoscută într-un singur exemplar) (Pl. XIII, 1. 11). Vasul este de formă bitronconică, cu pîntecul bine marcat, marginea ușor evazată, buza simplă, teșită, de secțiune rectangulară. Fundul are un inel de susținere foarte mult aplătizat. Imediat sub maxima umflătură a pîntecului, vasul este perforat.

Se constată și la această specie o destul de mare diversitate în felul de modelare a marginii și buzei : există vase cu marginea înaltă, neevazată, cu buza simplă, neîngroșată, dar ușor rotunjită sau teșită ; alte vase au marginea evazată, iar buza îngroșată și rotunjită, de secțiunea ovală sau rotundă ; buza îngroșată prin teșire, de secțiunea rectangulară ; altele au buza îngroșată, teșită în două ape, de secțiune trunghiulară ; buza lățită ca la vasele de provizii. Mai rar întîlnim vasul cu marginea trasă mult în afară, orizontală față de pereți, cu buza simplă, ușor rotunjită și vasul cu buza lățită ca la vasul de provizii, dar nu cu fața netedă, ci canelată (cu o singură canelură lată și adîncă). Este interesant la această categorie faptul că predomină vasele cu buza lățită în exterior, ca și absența marginilor șanțuite pentru fixarea capacului. Gîtul este scurt sau aproape absent (în cazul vaselor cu buza lățită).

Spre deosebire de oalele-borcan lucrate din pastă zgrunțuroasă, fundurile cu postament se întîlnesc mai rar la această categorie. Predomină, în schimb, fundurile cu inel de susținere și cele simple, plate.

Motivele decorative predominante sînt aceleași ca și în cazul speciei zgrunțuroase — linii orizontale incizate, banda de striuri foarte fine (ambele apărînd foarte rar), canelurile și brîul în relief. Decorul este dispus în mod obișnuit pe umărul vasului. Foarte rar se întîlnește sistemul decorării întregului vas (un singur vas este decorat cu caneluri ușoare pînă la fund) sau a porțiunii de imediat de sub buză.

Ca tehnică de realizare a decorului frapează, în comparație cu cultura Sîntana, absența totală pe vasele din această categorie a decorului șampilat, a decorului cu roțița și a canelurilor oblice pe umărul vasului. Doar decorul lustruit mai apare, și acela extrem de rar. Ca să fim foarte exacti, doar pe zece fragmente, ce ar putea fi repartizate între șase oale-borcan, a fost descoperit acest decor. Este vorba de trei mici cioburi aparținînd aceluiași vas, descoperite într-un singur mormînt ; de un fragment mai mare la care, imediat de la baza gîtului, foarte scurt, a fost rezervată o bandă, marcată sus printr-o canelură adîncă și la partea inferioară printr-o linie incizată ; pe spațiul astfel rezervat a fost realizat prin lustruire decorul ; există un fragment avînd chiar sub buză un decor lustruit în rețea ; un al patrulea fragment face foarte probabil parte din aceeași categorie ; în sfârșit trei fragmente ce au aparținut unui mic vas, foarte pîntecos, decorat pe umăr cu căpriori culcați. Banda decorată este delimitată de două caneluri.

Deși vasele sînt extrem de corodate, este foarte probabil că în toate cazurile, cu excepția ultimului, avem de-a face cu decorul în rețea (Pl. XI, 3—16).

Pe de altă parte nu se poate să nu subliniem faptul că, indiferent de decor, ca structură generală, oalele lucrate din pastă cenușie fină sînt asemănătoare cu acelea din cultura Sintana-Cerneahov.

2. *Vasele mari de provizii*, extrem de fragmentare sînt aproape nelipsite în fiecare mormînt (Pl. XII, 1—8). Ca frecvență sînt, în orice caz, mai numeroase decît oalele. Socotim că nu este necesar să mai insistăm asupra acestei forme întrucît nu prezintă deosebiri față de cea lucrată din pastă cenușie zgrunțuroasă. Menționăm doar că nu a fost descoperit nici un ciob decorat cu briu crestat și nici un fragment decorat cu bandă de linii în val și pe buză.

3. *Strachina* este și ea foarte frecventă și ea și în cazul vaselor mari de provizii aproape nu există mormînt în care să nu fie descoperit cel puțin un fragment de strachină. În linii mari am putea opera cu categoriile stabilite pentru specia zgrunțuroasă. Preferăm însă să procedăm la o nouă clasificare a tipurilor, întrucît constatăm în acest caz o mai mare varietate.

a) Tipul obișnuit de strachină de formă bitronconică, cu jumătatea superioară aproape dreaptă și ceva mai scurtă decît cea inferioară, cu umărul bine marcat. La jumătatea distanței dintre umăr și buză este decorat cu un briu în relief. Buza este rotundă și îngroșată în exterior (Pl. XIV, 1—11; Pl. XV, 1—8). Forma este cunoscută și din cultura Sintana-Cerneahov⁶⁶.

b) O subvariantă a primului tip o constituie strachina cu marginea răsfrîntă în afară. La unele, marginea este evazată, buza ușor îngroșată în exterior și ușor șanțuită în interior; la altele, marginea este răsfrîntă aproape orizontal, buza este ușor rotunjită și adînc șanțuită în interior. În sfîrșit există străchini cu buza simplă, rotunjită. Ca decor întîlnim briul în relief simplu sau însoțit de o canelură, împunsăturile oblice pe umărul vasului, briul fin în relief asociat cu fațete pe umăr. Toate caracterizează cultura Sintana⁶⁷ (Pl. XIV, 6, 10).

Briul în relief și canelurile sînt curente în aria Sintana. Mai rare sînt fațetele, cunoscute de pe teritoriul țării noastre pe un singur vas descoperit la Tîrșor⁶⁸. Ornamentul este mai frecvent întîlnit în stațiunile cerneahoviene de pe teritoriul U.R.S.S.⁶⁹

Împunsăturile pe umărul strachinii în schimb nu sînt documentate în Sintana-Cerneahov. Un fragment cu un decor aproximativ similar ca tehnică este reprodus printre materialele ceramice descoperite la Ozd⁷⁰.

c) Strachina adîncă, de formă bitronconică, cu cele două jumătăți ale vasului de dimensiuni mai mult sau mai puțin egale. Marginea vasului este ușor evazată, buza puțin îngroșată. Lipsită de decor. Ca și precedentele, forma este banală în cultura Sintana⁷¹.

d) Strachina de formă bitronconică cu umărul puternic marcat, cu jumătatea inferioară mai înaltă. Marginile sînt evazate sau răsfrînte aproape orizontal. Buzele sînt

⁶⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.* p. 376, fig. 245, 1, p. 328, fig. 187, 1, p. 304, fig. 156, 2.

⁶⁷ I. Ioniță, *Contribuții cu privire la cultura Sintana de Mureș-Cerneahov pe teritoriul RSR*, Arheologia Moldovei, IV, 1966, p. 205, fig. II, 6; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 304, fig. 156, 1.

⁶⁸ Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 241, pl. XCI, 1.

⁶⁹ А. Э. Симонович, *Орнаментация черня-*

ховской керамики, Древности эпохи сложения, Москва, 1964, p. 314, fig. 23.

⁷⁰ M. Parducz, J. Korek, *Eine Siedlung aus der Kaiserzeit in Ozd*, Acta Arch-Budapesta, 10, 1959, pl. IX, 1

⁷¹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 355, fig. 222, p. 1, 3; Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 268, pl. CXVIII, 1.

simple, teșite, de secțiune rectangulară ; simple, rotunjite sau rotunjite și ușor îngroșate în exterior. Indiferent de forma buzei, toate au o șanțuire mai mult sau mai puțin pronunțată în interior. Ca decor întâlnim din nou fațetele asociate cu briul în relief, canelura, două briie succesive în relief și decorul realizat prin lustruire (pe un singur vas o linie în zigzag, dispusă sus, sub buză). Analogiile trebuie căutate tot în cultura Sântana ⁷².

e) Ultima categorie este prezentată de străchinile care au partea de sus foarte scurtă. Și această categorie poate fi subdivizată în două: e. 1) strachină cu umărul rotunjit, cu gîtul mai puțin strîns, cu marginea răsfrîntă în afară, cu buza simplă, teșită sau subțiată, și e. 2) strachina adîncă, cu partea de sus și mai scurtă decît precedenta, cu umărul marcat, cu marginea răsfrîntă în afară și buza puțin îngroșată în exterior. Amîndouă au profilul în forma literei S alungit. Aproape că este inutil să mai adăugăm că varianta este nelipsită în cultura Sântana ⁷³.

Asupra eventualei origini, cel puțin a unora din aceste variante vom reveni într-un alt capitol. Subliniem deocamdată identitatea acestei forme de vas cu aceea din cultura Sântana de Mureș-Cerneahov.

4. *Cănille și ulcioarele* par să fi fost destul de numeroase avînd în vedere fragmentele relativ multe ce pot fi atribuite cu oarecare siguranță acestor două forme. Este vorba în principal de margini, de fragmente de gît și torți (Pl. IX, 9, 15; Pl. XI, 1—2).

Dintre diferitele tipuri de căni două a u putut fi în mod sigur identificate în cimitir — cănille cu gura trilobată și cănille cu gura în formă de cupă (Pl. XVI, 1—2).

a) Cănille cu gura trilobată sînt reprezentate prin cinci fragmente care au aparținut în mod sigur cel puțin la trei căni ⁷⁴. După aspectul fragmentelor și grosimea pereților este evident că este vorba de două vase de dimensiuni mari și un vas de dimensiuni mai mici. Unul din cioburi provine dintr-un vas lucrat dintr-o pastă cenușie deschisă, mai aspră la pipăit, celelalte trei dintr-o cană (sau din două căni) modelate din pastă fină cenușie, cu un slip negricios în exterior. Aceste vase au avut marginea înaltă. Cel de-al treilea exemplar, cu pereți foarte subțiri, a avut marginea scurtă și gîtul bine marcat. Reprezintă tipul mai scund spre deosebire de tipul mai svelt înfățișat de celelalte trei fragmente . Asupra originii acestei forme aproape că nu este cazul să insistăm. Vasul este roman, cunoscut din toate provinciile și-și întinde existența pe o durată mai mare de timp. În orice caz, în cimitirele sau așezările romane de epocă tîrzie este nelipsit ⁷⁵. El apare și în cuprinsul culturii Sântana de Mureș ⁷⁶. Numai că în această din urmă arie culturală, forma în discuție se găsește mult mai rar. Excepție face din acest punct de vedere cimitirul de la Mogoșani unde au fost găsite un număr mare de astfel de căni (Gh. Diaconu, *Mogoșani, necropola din sec. IV*, Tîrgoviște, 1970.)

b) Exista un singur fragment dintr-o cană cu gură în forma de cupă (Pl. XII, 10). Ca și în cazul cănii cu gura trilobată ne aflăm în prezența unui vas ale cărui origini romane sînt evidente ⁷⁷, dar care a fost împrumutată și de purtătorii culturii Sântana, în

⁷² Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 301, pl. CLII, 1, 3 ; B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 336, fig. 196, 6, p. 372, fig. 241, 3.

⁷³ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 298, fig. 146 ; Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 301, Pl. CLII, 4—8.

⁷⁴ Există două fragmente care nu par să provină din același vas. Ele sînt lucrate dintr-o pastă absolut identică și au fost găsite în același mormînt. Nu sîntem

siguri totuși dacă este vorba de un vas sau de două vase.

⁷⁵ Sz. A. Burger, *op. cit.*, pl. CVI, 3, 8, fig. 120, 318, 1 ; *Intercisa*, II, ArchHung, XXXVI, 1957, fig. 48 T II3b, fig. 44 T 87—89.

⁷⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 271, fig. 96, 2 ; Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CLIX, 1, 3, 4.

⁷⁷ D. Popescu, *Cercelări arheologice în Transilvania* (I—IV), Materiale, II, 1956, p. 173, fig. 108, 8, 14, 28.

cuprinsul căreia numărul vaselor de acest tip sau derivatele lui *sînt* mult mai frecvente ⁷⁸ decît cana cu gura trilobată.

c) Cîteva fragmente provin din căni de altă factură. Și anume din căni avînd marginea dreaptă, buza simplă sau îngroșată (de secțiune rotundă sau rectangulară) iar toarta prinsă imediat sub buză. O șanțuire lată și adîncă marchează baza marginii.

d) Este foarte greu să se facă deosebire, din cauza stării ceramicii, între căni și ulcioare. Socotim însă că unele cioburi ar putea proveni din ulcioare, deoarece curbura pereților ne indică niște vase cu gîtul strîmt. Din această categorie există un fragment dintr-un ulcioraș cu pereții subțiri, lucrat din pastă cenușie de culoare deschisă. Marginea este mult șanțuită în interior. Toarta a fost prinsă probabil la o oarecare distanță de buză (buza este ruptă și nu putem aprecia exact distanța), și este șanțuită pe fața exterioară.

Foarte probabil că cele cîteva fragmente din vase cu pereți subțiri, decorate cu briul în relief sau caneluri foarte fine, provin tot din ulcioare. Filiera acestor tipuri—cănille și ulcioarele este cunoscută — ceramică provincială romană. În legătură cu răspîndirea, notăm doar că în cultura Sîntana ulciorul devine una din formele caracteristice.

5. Un număr relativ mare de cioburi (fragmente de gît, torți, fragmente de pîntec) au aparținut unor *amfore sau amforete* ce pot fi împărțite în două tipuri principale.

a) Amfora cu două torți, cu gîtul lung și drept, marginea mult evazată (în forma unei pîlnii), cu buza îngroșată mult în exterior și teșită, decorată cu unul sau mai multe briie în relief pe gît, pîntecul puternic bombat și fundul prevăzut cu inel de susținere. Partea superioară a torții este fixată între buză și primul briu în relief ⁷⁹. Un singur fragment descoperit la Bratei poate fi atribuit acestui tip (Pl. XV, 9).

b) Amfora sau amforeta avînd gîtul scurt și marginea dreaptă, neevazată și buza simplă sau îngroșată, cu torțile pornind din dreptul briului ce marchează jumătatea gîtului ⁸⁰. Acest tip pare să fi fost mai bine reprezentat decît primul. Dealtfel, a și putut să fie reconstituit un vas întreg (Pl. XXXI, I). Pe de altă parte, torțile de dimensiuni mari ca și fragmentele din gîtul unor vase de dimensiuni mari decorate cu briul în relief, găsite în cimitir, ne obligă să admitem și prezența unor vase de mărime corespunzătoare. Varietatea dimensiunilor ca și faptul că tipul este reprodus și în pastă fină și în pastă zgrunțuroasă ne dau măsura ponderii lui în aspectul cultural reprezentat de cimitirul 1 de la Bratei. Ambele tipuri sînt strîns legate de lumea provincială romană și ca origini și ca arie de folosire. Răspîndirea lor în afara acestei lumi nu este înregistrată decît în chip sporadic și numai în cazul amforetelor de cel de al doilea tip. Este vorba de amintitei descoperiri de la Bălăbănești și Tirgșor, la care trebuie să adăugăm vasul descoperit în M. 14 de la Mogoșani ⁸¹. Nici un fragment aparținînd primului tip nu a fost descoperit în cultura Sîntana.

C) Ceramica cu decor imprimat este aproape inexistentă. Ea este reprezentată doar printr-un pahar fragmentar (fundul și o parte din pereți). Pasta este de culoare cenușie, dar vasul are o angobă neagră pe suprafața interioară și cea exterioară. Este interesant că cele două fragmente au fost descoperite la distanță de zece ani, în două puncte situate aproape la extremitățile nordică și sudică ale cimitirului.

⁷⁸ Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CLVI, 1, 3.

⁷⁹ E. Gose, *op. cit.*, pl. 34, 395—397. Precizăm că vasele la care trimitem pentru analogii sînt lucrate din pastă roșie nu cenușie ca la Bratei.

⁸⁰ Tipul a mai fost discutat o dată la specia zgrunțuroasă. Nu mai revenim asupra lui.

⁸¹ Gh. Diaconu, *Mogoșani, Necropola din secolul IV e.n.*, Tirgoviște, 1970, fig. 9, 10.

Paharul (Pl. XVII, 3) este cilindric, cu fundul rotund și cu umbo în interior. Pereții drepecți ai paharului se subțiază mult de la fund spre gură. Buza este simplă, neîngroșată.

Decorul este dispus în mai multe registre. La aproximativ un centimetru sub buză se află două caneluri nu prea îngrijit realizate. Urmează o bandă ce înconjoară paharul constând din linii punctate, imprimare, dispuse în diagonală. Sub această bandă o altă canelură separă șapte cimpuri triunghiulare (cu baza spre marginea paharului și cu vârful spre fund). Vîrfurile triunghiurilor se adună de așa manieră în jurul unui cerc foarte ușor trasat în centrul fundului, încît, privite de sus, apar ca niște raze. Sistemul de realizare al decorului este același cu al benzii marginale, fiecare din cele șapte triunghiuri este format din benzi de linii punctate, dispuse în diagonală. Cimpurile decorate sînt separate între ele prin mici spații goale.

Forma și tehnica de realizare a decorului sînt tipice pentru cultura Sîntana de Mureș-Cerneahov. Chiar și în ceea ce privește motivul decorativ, atît de divers în aria Sîntana, se pot găsi unele analogii. Este vorba în speță de un pahar descoperit pe teritoriul U.R.S.S.⁸², căruia îi lipsește jumătatea superioară, dar care prezintă un decor aproape identic cu acela al paharului de la Bratei.

D) Ceramica de import⁸³ (5 %). Socotim drept import vasele lucrate din pastă fină arsă la roșu și vasele smălțuite, deși poate în aceeași categorie ar trebui să fie încadrate și formele cerneahoviene tipice, cum ar fi paharul cu decor imprimat și străchinile cu umărul fațetat.

I. Cantitatea de ceramică de această factură este mică, dar numărul de forme pare să fi fost destul de mare, cel puțin în cazul vaselor lucrate din pastă roșie.

1) Cea mai mare parte a cioburilor descoperite în cimitir provine din *amfore*. Numărul lor mare nu trebuie să ne înșele însă asupra realității, cu atît mai mult cu cît în mai multe morminte au fost găsite fragmente din același vas, iar vatra 5 a fost podită în bună parte cu cioburi dintr-o amforă. Practic deci, numărul efectiv al amforelor trebuie să fi fost mai mic.

Ca tipuri de amfore întîlnim :

a) Amfora de același tip cu aceea descrisă la ceramica din pastă cenușie fină (tip a). Un singur fragment aparține acestei variante (Pl. XVII, 9).

b) Al doilea tip este reprezentat de amfora cu pîntecul foarte bombat, cu gîtul îngust și drept, cu marginea neevazată și buza mult îngroșată, de secțiune rotundă. Vasul este decorat pe umăr cu o bandă lată de striuri. Forma aceasta este tîrzie și poate constitui un element aproape sigur pentru o datare post anul 400 e.n. a cimitirului (Pl. XVI, 5; Pl. XXXII, 3).

Numărul mare de cioburi descoperite îngăduie să admitem că cel puțin 2—3 amfore de acest tip au fost folosite în cimitir.

b) Un fragment de margine pare să provină dintr-o amforă cu gîtul îngust cu corpul conic⁸⁴, mult alungit. Vasul este lucrat dintr-o pastă grosolană ce conține pietricele,

⁸² A. Э. СЫМОНОВИЧ, *op. cit.*, Moscova, 1964, p. 302, fig. 19, 13.

⁸³ Se poate pune problema dacă nu cumva ceea ce socotim noi a fi ceramică romană de import nu provine din ateliere care mai produc în fosta provincie Dacia vase de tip tradițional. Un răspuns clar și definitiv la această problemă nu se poate da atîta vreme cît cercetări arheologice nu au demonstrat

prezența în acele centre ce-și prelungesc existența în secolele al IV-lea și al V-lea și a unor ateliere ceramice. Chiar și în acest caz va trebui să menținem eticheta de marfă de import pentru vasele smălțuite.

⁸⁴ Cu toate că dimensiunile fragmentului respectiv sînt reduse credem că amfora din care provine este de tipul aceleia descoperită la Tîrșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXVI, 1).

arsă la galben roșcat și este acoperită în exterior și în interiorul marginii cu o angobă roșie închis. Marginea este ușor evazată, buza rotunjită și șanțuită în interior. Toarta lată, cu fața exterioară ușor bombată, pornește aproximativ de la mijlocul gîtului, se înalță spre margine și apoi se îndoaie în jos pentru a se prinde de umăr (Pl. XVI, 6).

2) A doua mare categorie o reprezintă *ulcioarele* și cămile. Un număr mare de fragmente ceramice decorate cu benzi de striuri sau caneluri, nu număr mare de torți sau fragmente de torți, uneori păstrind și o porțiune din marginea vasului constituie indicii că aceste două forme au fost cel mai frecvent utilizate. Starea lor nu ne permite să distingem în mod clar între ulcioare și cămi. În câteva cazuri putem afirma în mod sigur că ne aflăm în prezența unor ulcioare :

a) mai multe fragmente dintr-un ulcior cu gîtul lung și îngust ca de sticlă, cu umerii groși și pîntecul bombat. A avut o singură toartă⁸⁵, (dar lipsește tocmai partea de umăr pe care se prindea toarta). Este decorat pe umăr cu o bandă de striuri. Pasta este fină, arsă la roșu. O angobă roșu închis acoperea în exterior pereții vasului (Pl. XVII, 2). Ca formă și tehnică, acest tip binecunoscut în ceramica romană din secolul al IV-lea se întâlnește și în perioade mai recente.

b) Un mic fragment dintr-un ulcior care a avut gura lobată. Faptul că pe o latură marginea este împinsă din afară înăuntru pentru a forma un cioc nu se poate explica decît dacă avem în vedere sistemul de lobare al gurii vaselor.

c) Alte două mici cioburi provin din ulcioare de foarte mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Unul din aceste cioburi provine dintr-un gît decorat cu o ușoară umflătură în exterior (foarte probabil pe mijlocul lui) ; celălalt dintr-un vas cu gîtul îngust și drept, marginea neevazată, buza rotundă și ușor îngroșată.

d) Un ulcior lucrat dintr-o pastă de calitate mai proastă (conține mult nisip cu bobul mare), ars la roșu puternic, gîtul este drept în exterior și marginea neevazată, dar, în grosimea pereților din dreptul locului de unde este trasă toarta, interiorul vasului este astfel modelat încît dă impresia unei cupe, fără ca aceasta să fie vizibilă în exterior. Buza simplă, tăiată. Sub buză două caneluri paralele decorează vasul. Toarta este canelată pe fața exterioară cu caneluri longitudinale (Pl. XVI, 8).

e) Fragment dintr-un ulcior decorat pe întreg pîntecul și pe gît cu benzi de caneluri foarte fine (Pl. XVII, 10, 12).

f) Două fragmente dintr-un vas decorat pe gît cu un brîu gros în relief sub care urmează o bandă de linii în val (valul este unghiular, culcat ușor spre stînga și are jumătatea stîngă a buclei redusă la o singură linie, cîtă vreme cea dreaptă este formată din două, trei sau patru linii). Valul stă pe o bandă formată din patru linii incizate, sub care urmează o altă bandă de linii incizate, mai lată — Din același vas avem și un fragment de toartă. Toarta este lată, adînc canelată longitudinal pe fața exterioară și decorată cu „călcătura cocoșului” (Pl. XVII, 5—6).

3) Există un singur fragment dintr-o cană cu gura trilobată, cu pereții foarte subțiri. Pasta este de bună calitate și arsă la roșu intens (Pl. XVI, 3).

4) În afară de aceste fragmente care au putut să fie legate de anumite forme există și altele, în număr destul de mare, despre care este greu să se spună că provin din cămi sau ulcioare. Dată fiind grosimea pereților, în nici un caz nu poate fi vorba de amfore. Nu rămîn în balanță decît cele două forme menționate mai sus — cămi sau ulcioare. Fragmentele la care facem aluzie în funcție de ardere, grosimea pereților și modul de reali-

⁸⁵ Pentru formă se poate vedea E. Gose, *op. cit.*, pl. II, 170.

zare a decorului ar putea face parte din patru vase. Toate acestea sînt decorate cu benzi de striuri care diferă ca finețe a execuției, număr și mod de dispunere pe suprafața vasului de la caz la caz. Pentru unul din aceste vase avem și un mic fragment din marginea dreaptă, cu pereții îngroșați spre gură. Buza este rotunjită și îngroșată. Imediat sub buză se află un ușor briu în relief, iar la o distanță de aproximativ un centimetru începe banda de striuri.

5) Fragment provenind dintr-un castron sau o oală cu buza mult lătită și canelată (cu două caneluri foarte adînci). În interior, sub buză, vasul are o șanțuire ușoară. Pasta este de culoare roz (Pl. XVII, 7) Tipul acesta de margine este cunoscut din ceramica romană din secolele precedente⁸⁶, dar continuă să fie prezent și în nivelele romane tîrzii.

6) În sfîrșit adăugăm un foarte mic fragment de margine avînd buza îngroșată prin lățire spre exterior. Este foarte greu să se precizeze cărei forme aparține—poate un vas-borcan. Pasta conține nisip cu bobul mare și este arsă la galben-roșcat.

Cele cîteva funduri descoperite au fie inel, fie postament.

Un număr relativ mare de cioburi de mărimi diferite sînt absolut necaracteristice și nu pot avea importanță decît ca prezență și ca număr.

II 1) Un mare interes prezintă cele șapte fragmente provenind din vase smălțuite. Ele însumează de fapt patru vase. Natural că nu poate fi vorba decît de căni sau de ulcioare. Repartiția cioburilor este următoarea :

a) două fragmente dintr-un vas lucrat din pastă roșie, cu smalț verde-gălbui. Cele două fragmente au fost descoperite în două morminte diferite ;

b) trei fragmente dintr-un vas lucrat din pastă cenușie închis, cu un smalț verde deschis. Un smalț de proastă calitate ce a sărit pe alocuri de pe suprafața vasului. Ca și precedentele, au fost descoperite în trei morminte diferite ;

c) fragment dintr-un ulcioarăș lucrat din pastă cenușie. Ciobul păstrează locul de prindere al torții. Cu mare greutate se pot distinge liniile incizate ce decorau vasul începînd din dreptul torții. Smalțul este foarte distrus — nu se poate preciza exact culoarea. În orice caz a fost foarte deschisă ;

d) ultimul fragment provine dintr-un vas cu pereții groși de culoare cenușie deschisă, cu o pojghiță roșie în interiorul vasului. Smalțul este de culoare galben-verzui (limon).

În legătură cu această categorie ar fi foarte interesant să putem stabili proveniența — adică să putem indica exact în ce centre a fost produsă și pe ce cale a ajuns la Bratei — deoarece nu ni se pare verosimil ca în Transilvania să fi existat ateliere din care să fi ieșit vase de această factură. Pe de altă parte, nu este chiar atît de ușor să precizezi de unde putea să fie importată. În orice caz, socotim că nu ar putea să intre în discuție decît orașele din Pannonia sau cele de pe linia Dunării inferioare. Or, tocmai aici intervin o serie întregă de dificultăți provocate de faptul că nu s-a ajuns la o asemenea cunoaștere a producției de ceramică smălțuită încît să se poată preciza după pastă (calitatea și arderea), culoarea și calitatea smalțului și formă, atelierul din care a ieșit un vas sau altul.

Cît privește Pannonia⁸⁷, binecunoscută pentru producția de ceramică smălțuită în secolul al IV-lea, nu s-a formulat încă un punct de vedere comun asupra fap-

⁸⁶ O. Floca, *Villa rustica și necropola de la Cinciș*, VI, 1—4, 1955, Taf. XLV, 14, p. 184, fig. 18, 1—2, D. E. Thomas, *Die römische Villa von Tac-Fövenypusztá*, ActaArch-Budapesta,

⁸⁷ Sz. Klara Poczy, *Keramik*, Intercisa, II, p. 75—76.

tului dacă au existat unul sau mai multe ateliere. O încercare de a lega o anumită categorie ceramică de un anumit centru, în funcție de criteriile mai sus menționate, a fost făcută fără ca rezultatele la care s-a ajuns să poată fi considerate definitive.

În cazul cimitirului de la Bratei considerăm că este foarte probabilă proveniența pannonică a vaselor smălțuite.

2) O toartă de la un vas de mici dimensiuni lucrată din pastă roșie fină, cu angobă albă.

3) Deși prin calitatea pastei se deosebește total de ceramica înfățișată pînă acum, menționăm la această categorie un fragment provenind dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereții groși, decorat din distanță în distanță cu benzi de striuri. Pasta este zgrunțuroasă, conținând pe lîngă nisip cu bobul mare și pietricele. Arderea este însă la roșu, cu o pojghiță mai intensă la exterior. Arderea și decorul constituie dovada că ne aflăm în prezența unui vas de pură tradiție provincial romană. Pasta și grosimea pereților ne fac să ne gîndim la un vas de provizii.

În încheierea acestei prezentări este cazul să facem cîteva precizări de ordin general, precizări asupra cărora vom reveni și în capitolul de concluzii. Este vorba de numărul frapant de mare al formelor de vase lucrate din pastă roșie, în comparație cu situația din necropolele și așezările de tip Sîntana. Cîtă vreme în acestea din urmă, ceramica romană de import se reduce la un număr foarte mic de vase și aproape totdeauna la aceeași formă—amfora (excepție o constituie printre altele, cele două ulcioare smălțuite descoperite la Spanțov și N. Bălcescu, a căror prezență poate fi explicată prin poziția aproape de Dunăre a celor două localități), în cimitirul de la Bratei întîlnim o așa de mare varietate de tipuri—fapt ce nu face decît să sublinieze caracterul etnic deosebit al grupului ce folosea acest cimitir.

II. CERAMICA LUCRATĂ CU MÎNA

Această specie nu apare în cantități prea mari, dar, amănunt extrem de important este aproape nelipsită din fiecare mormînt.

Dacă din punct de vedere al formelor ceramica lucrată cu mîna nu ne apare prea variată, în schimb ca pastă și ardere sîntem obligați să deosebim cel puțin trei specii. Cea mai mare parte a fragmentelor provin din vase lucrate dintr-o pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate, numai pietricele sau numai cioburi pisate. În general, vasele din această categorie sînt arse la brun roșcat. Mai rar sînt arse la negru. Un număr mai mic de vase au fost lucrate dintr-o pastă conținînd pietricele mai mici sau numai nisip cu bobul mai mare, culoarea pastei fiind brun-roșcat sau brun-negricios. În sfîrșit, din pasta din care sînt modelate în mod obișnuit vasele lucrate la roată din prima categorie (vasele din pastă zgrunțuroasă) se cunosc și cîteva vase lucrate cu mîna, culoarea pastei fiind cenușiu închis, cenușiu-negricios sau chiar negru.

Ca forme, indiferent de pastă, putem deosebi oala fără toartă (forma cea mai frecventă), cățuia și capacul.

A. În cuprinsul speciei lucrate din pastă grosolană întîlnim toate cele trei specii pomenite mai înainte.

Oala fără toarte ne apare la Bratei în trei variante : vasul-borcan de tipul obișnuit, vasul alungit, în formă de pepene și vasul tronconic, cu gura largă și fundul mult îngustat.

1a) *Vasul-borcan* de mari dimensiuni este cel mai adesea descoperit în morminte. Forma este prea bine cunoscută pentru a mai fi necesar să insistăm asupra ei. Menționăm doar că pîntecul și umerii sînt proeminenți și că totdeauna gîtul vaselor este foarte scurt. Marginea și buza sînt cele care dau nota de varietate acestui tip. Astfel marginea poate fi dreaptă (mai rar) sau evazată (cel mai des). Buza poate fi: simplă, neîngroșată, rotunjită sau teșită; poate fi subțiată sau îngroșată, de secțiune rectangulară, triunghiulară, sau ovală (Pl. XX, 6; Pl. XIX, 3—5, 9), îngroșată și teșită, de secțiune rectangulară sau triunghiulară. În general marginile sînt scunde. Există și o excepție, un vas avînd marginea înaltă și evazată, buza îngroșată și decorată cu alveole. Încă o excepție o constituie vasul avînd marginea evazată orizontal și buza teșită. De reținut că la unele vase marginea este șanțuită în interior.

Cea mai mare parte a vaselor din această categorie au pereții foarte groși și sînt lipsite de decor. În cel mai fericit caz întîlnim impresiuni de degete în jurul fundului vasului sau pe buză, bine cunoscute din ceramica dacică.

Există însă și vase decorate, este drept puține la număr. Interesant este faptul că niciodată motivul decorativ nu se repetă.

Aceste motive decorative sînt: linia în val simplă (lată și adîncă), neglijent trasată pe porțiunea cuprinsă între pîntec și gît (Pl. XIX, 6)— un val similar se întîlnește pe un vas descoperit la Cipău⁸⁸—, același gen de val dar asociat cu o linie orizontală lată trasată deasupra valului; creștăturile pe buză asociate cu o ghirlandă de ove dispusă pe umărul vasului (Pl. XX, 7). Creștăturile sînt curente în ornamentația ceramicii dacice lucrate cu mîna și în perioada mai veche⁸⁹ și mai tîrziu (Pl. XIX, 2; Pl. XX, 11); butonii, grupați cîte trei și dispuși pe o linie verticală, intră și ei în motivistica dacică (Pl. XVIII, 17); un ultim motiv acela al canelurilor late executate cu degetele, fie orizontale (pe gît), fie verticale (pe restul vasului) (Pl. XIX, 2), constituie o apariție aparte.

De reținut faptul că nu a fost descoperit nici un vas decorat cu val pe întreaga lui suprafață.

Mai adăugăm precizarea că totdeauna fundul acestor vase este plat.

b) *Vasul în formă de pepene* este reprezentat prin mai multe fragmente descoperite în M.324. Aceste fragmente totalizează jumătate dintr-un vas de mari dimensiuni. Corpul este alungit, umerii puțin proeminenți, gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza teșită, dar cam neregulat modelată, de secțiune rectangulară. Fundul este plat. Pereții vasului sînt foarte groși, iar în interiorul lor se văd urmele verticale ale degetelor (Pl. XVIII, 15).

c) *Vasul tronconic*, de foarte mari dimensiuni, are pereții oblici, umerii foarte puțin proeminenți, gîtul foarte scurt, marginea scurtă și evazată, buza rotunjită. Fundul plat are o ramă. Decorat pe umăr cu o linie în val, cuprinsă între linii incizate orizontale, foarte primitiv realizate (Pl. XX, 6).

2) *Cățuia* este cunoscută printr-un număr foarte mic de exemplare—un vas aproape întreg și două mici fragmente. Două din aceste exemplare—cățuia aproape întreagă și un fragment—au fost descoperite în morminte cu groapă arsă; cel de al treilea, printre cioburile ce podeau vatra nr. 5 (Pl. XX, 10).

Vasul întreg ne înfățișează o formă degenerată, de mici dimensiuni, foarte probabil fără toartă, a cățuiei dacice.

⁸⁸ N. Vlăsa, *O pătrundere din Vest a Dacilor*, SCIV, 3, 1965, p. 506, fig. 6, 11.

⁸⁹ H. I. Crișan, *op. cit.*, fig. 50, 66—67.

Aceste forme sînt de cea mai autentică tradiție dacică, cele care ne confirmă, în chipul cel mai sigur cu putință, caracterul daco-roman al cimitirului de la Bratei.

3) *Capacul* este reprezentat printr-un singur exemplar și acela fragmentar.

B. Din seria vaselor lucrate cu mîna, categoria cea mai interesantă este reprezentată de ceramica din pastă de o calitate mai bună, fără pietricele și cioburi pisate, doar cu nisip, ici-colo cu cîte un bob mai mare, arsă la brun-roșcat, negricios, sau negru în exterior și roșcat pe o mică pojghiță în interior. Pe alocuri, vasele de culoare brun-roșcat au, pe suprafața exterioară, pete de culoare mai închisă rezultînd din arderea inegală a lor. Ca tehnică sînt de o execuție mai îngrijită și cîteva au marginea îndreptată la roată.

Forma vaselor este tot aceea de borcan sau oală fără toartă. Nu au fost descoperite prea multe fragmente de vase făcînd parte din această categorie, dar, atîtea cîte sînt, ne dau impresia unei destul de mari varietăți provocate de aspectul buzei, de motivele decorative, modul lor de dispunere pe vas și de felul în care sînt asociate.

Decorul este executat cu pieptenele sau prin excizie.

În funcție de criteriile menționate mai înainte avem în cimitir cel puțin șase vase deosebite⁹⁰ de acest tip :

1) Vas cu marginea lată, răsfrîntă orizontal, cu buza canelată (cu două caneluri). Execuția marginii nu este prea îngrijită. Unghiul de înclinare al marginii față de pereți nu este egal, iar grosimea buzei nu este pe tot conturul ei aceeași. Canelurile sînt puțin adînci (marginea pare să fie și puțin deformată de foc). Marginea este ceva mai subțire decît pereții. Vasul de mari dimensiuni este decorat imediat sub buză cu o bandă de linii în val realizată cu pieptenele (Pl. XX,2).

2) Vas avînd aproximativ aceleași caracteristici din punctul de vedere al structurii marginii. Diferența constă în aceea că marginea este ușor mai îngroșată față de pereți; execuția este îngrijită. Canelurile de pe buză sînt egale, iar fața exterioară a buzei este ușor șanțuită. Decorul constă din banda de linii în val dispusă imediat sub margine, asociată cu șiruri de impresiuni oblice executate cu dinții pieptenului (Pl. XX, 4). Arderea vasului este brun-roșcat curat.

Nu este greu de observat că marginea răsfrîntă orizontal și buza canelată nu sînt altceva decît reproducerea, mai mult sau mai puțin exactă, a unor forme similare ale ceramicii romane.

Pe de altă parte, decorul constînd din linii în val asociate cu împunsături oblice făcute cu dinții pieptenului se întîlnește, într-o compunere inversă, și pe vase a căror margine este similară cu aceea a vasului de la Bratei⁹¹.

Marginea și decorul de pe aceste vase, ca și pasta și tehnica, nu sînt proprii culturii Sîntana. Într-un singur caz, într-o așezare aparținînd unui grup germanic, este semnalat un vas cu decor mai mult sau mai puțin asemănător⁹²—între două benzi de linii în val se află un ornament constînd din șiruri de impresiuni dispuse vertical făcute cu pieptenele. Numai că la Ozd este vorba de o găleată cu pereți groși, lucrată la roată.

Nu știm dacă pe vasul descoperit la Bratei valul era repetat sub șirul de impresiuni oblice.

⁹⁰ Reamintim că fragmente de vase decorate cu pieptenele au fost găsite în morminte diferite, situate uneori la mare distanță unul de celălalt.

⁹¹ M. Lamiova-Schmiedlova, *op. cit.*, fig. 15,5 (aici este vorba de un fragment dintr-un vas de provizii).

⁹² M. Parducz, J. Korek, *op. cit.*, pl. V, 15.

Oricum, nu se poate trece cu vederea originea romană a acestei forme, după cum nu trebuie uitat că banda de linii în val dispusă imediat sub buză sau la o oarecare distanță de buză, asociată sau nu cu șiruri de împunsături oblice, este un decor obișnuit în ceramica dacilor liberi pătrunși din vest în Transilvania propriu zisă⁹³.

3) Cel de al treilea vas poate fi socotit ca înrudit cu celelalte două. Marginea este tot răsfrintă orizontal dar este mult mai îngustă. Canelurile lipsesc, în schimb există o ușoară șanțuire pe buză. Buza este foarte ușor subțiată și teșită, ca și la celelalte două exemplare. Arderea s-a făcut la negru, cu excepția unei pojghițe din interior care este arsă la roșu. Decorul constă dintr-o bandă fină de linii în val, aflată imediat sub buză (Pl. XX, 1).

4) Alte fragmente provin din două vase ce nu au marginea trasă orizontal, ci numai evazată. La amândouă buza este neîngroșată și teșită, de secțiune rectangulară. Arderea este brun-roșcat. Unul din vase a fost decorat cu o bandă de linii în val dispusă pe umăr. Celălalt are un decor mai complicat—un șir de triunghiuri și imediat sub ele banda de linii în val (Pl. XX, 3). Este necesar să facem precizarea că în vreme ce valul de pe primele trei vase este foarte larg, pe acestea din urmă valul este unghiular. Au fost descoperite mai multe fragmente cu acest decor. Unele sînt arse secundar. Foarte probabil că nu provin toate din același vas.

Decorul ne conduce din nou în lumea dacică. Triunghiurile simple sau șirurile de triunghiuri se întîlnesc și în ceramica dacică dinaintea cuceririi romane și în cea dacică vestică. În ultimul caz, chiar în asociație cu linia în val (chiar dacă valul nu este executat în aceeași manieră ca la Bratei).

Avînd în vedere analogiile ce se pot constata între ceramica din această categorie și ceramica lucrată cu mîna din cultura dacilor din vest, socotim că nu este greșit dacă afirmăm că putem să vedem în ea un aport substanțial al grupului Cipău „Gârle”⁹⁴.

C. În cîteva morminte au fost descoperite și fragmente din vase lucrate cu mîna din pastă zgrunțuroasă, de culoare cenușie sau neagră. Este vorba tot de oale fără toartă, de dimensiuni diferite și avînd marginea evazată.

Fragmentul cel mai mare provine din „bordeiul” 4. Vasul este neglijent lucrat, chiar mai neglijent decît vasele modelate cu mîna din pastă grosolană. Pereții relativ groși se subțiază foarte mult pe gît și pe marginea mult evazată. Buza foarte neîngrijit lucrată (este sinuoasă) este ușor îngroșată spre exterior. Pe gît se observă urme de degete. Aspectul gîtului și marginii fac impresia că au fost adăugate la corpul inițial, ovoidal, al vasului (Pl. XIX, 1—4).

Specia este necunoscută în aria Sîntana și existența ei nu poate fi concepută în afara unei tendințe de barbarizare a ceramicii în secolul al IV-lea.

Fără a trage acum concluziile generale ce se pot degaja din studiul ceramicii descoperite în acest cimitir, nu putem să nu încheiem acest capitol fără a sublinia diversitatea de specii, de forme, de motive decorative și de tehnici.

⁹³ N. Vlăsa, *op. cit.*, p. 502, fig. 2, 8, 9, p. 506, fig. 6, 19, 23.

⁹⁴ N. Vlăsa, *op. cit.*, p. 506, fig. 6, 11. Într-o anumită variantă motivul triunghiurilor dispuse pe gîtul

vasului se reintîlnește în ceramica cenușie zgrunțuroasă din așezarea nr. 1 de la Bratei. Numai că aici triunghiurile formează un șir neîntrerupt.

PIESE DE METAL

Obiectele lucrate din metal sînt puține. Mica lor cantitate face impresia că există o destul de acută lipsă de materie primă, cel puțin atunci cînd este vorba de bronz sau de metal prețios.

Mai frecvente sînt piesele lucrate din fier, dar nici numărul acestora nu este proporțional cu întinderea cimitirului.

În ceea ce privește dimensiunile, frapază prezența obiectelor de proporții reduse, singura excepție constituind-o cele cîteva unelte agricole și meșteșugărești descoperite în anul 1959. Nu știm dacă această situație reflectă o stare reală, de fapt, adică dacă este vorba efectiv de o lipsă a metalului sau ne găsim în fața unor practici rituale, chiar dacă pare totuși verosimilă ideea că realmente cei care-și îngropau morții în cimitirul de la Bratei întîmpinau greutăți în procurarea metalului, de vreme ce se arată așa de puțin dispuși să-i dea întrebuițări inutile.

Pe de altă parte, este curios faptul că o populație care întreține relații relativ strînse cu Imperiul (relații reflectate în prezența unui număr mare de piese de import) nu-și obține metalul de care are nevoie pe aceeași cale. Întrebarea este cu atît mai legitimă cu cît nu putem admite o sărăcire așa de mare a populației, care să nu-i permită practicarea unui asemenea mijloc de procurare a metalului, atît timp cît poate să cumpere vase de sticlă, ceramică smălțuită, oglinzi etc.

Poate că, în legătură cu această problemă, nu ar trebui să pierdem din vedere și eventualitatea ca drumurile pe care circula metalul să fi fost la această dată sub controlul unor populații ostile.

În același timp nu trebuie uitat un alt amănunt foarte important și care ne-ar explica poate situația de la Bratei, restricțiile impuse în imperiul roman comerțului cu lumea barbară, restricții ce vizează în primul rînd piesele de metal (fierul și bronzul).

Obiecte lucrate din metal prețios (argint). Din această categorie nu au fost descoperite decît două piese—*acul de argint* al unei *fibule* de mici dimensiuni (descoperit în mormîntul 87) și un *inel de buclă* (descoperit în M. 289).

Inelul de buclă are capetele mult petrecute și așezate unul deasupra celuilalt. Mijlocul inelului este subțire și are secțiune ovală. Capetele sînt mult îngroșate față de mijloc, începînd cu locul unde se suprapun. Tot de aici, fața exterioară a celor două capete încetează de a mai fi ușor concavă și se aplatizează. Pe aceeași porțiune, fețele ce se ating ale celor două capete sînt teșite pentru a li se face loc și a se fixa mai bine. În secțiune, la capete, avem o față interioară bombată, o alta exterioară plată, o coastă rotunjită și cealaltă teșită (Pl. XXIV, 12).

Nu cunoaștem analogii pentru acest tip de inel de buclă.

Obiecte lucrate din bronz. Au fost descoperite un număr ceva mai mare de obiecte, cele mai multe fiind fibule sau ace de fibulă. În afară de fibule, care vor fi tratate într-un capitol aparte, au fost găsite cîteva piese pe care le vom prezenta în rîndurile ce urmează.

1) *Jumătate dintr-o brățară de bronz* lucrată din sîrmă subțire; are capetele îngroșate. Secțiunea, și la mijloc și la capete, este rotundă. A fost deformată de foc (Pl. XXIV, 13).

2) *Un pandantiv* provenind de la un cercel sau dintr-un colier. Este lucrat dintr-o placă subțire de bronz de forma unui romb cu laturile egale. Este decorat în tehnica „au repoussé” cu un șir de alveole (nouă la număr) pe margine și cu alte două în centru. La unul din colțuri este perforat și acolo este suspendat de o sîrmă, subțire de bronz, răsucită. Provine din același mormînt (9) ca și fragmentul de brățară mai sus amintit (Pl. XXIV, 7).

Pandantive de un tip asemănător au fost descoperite în cimitirul de la Sîntana de Mureș⁹⁵. Aici au fost găsite un număr mai mare de astfel de pandantive ce constituiau un colier. Spre deosebire însă de plăcuța descoperită la Bratei, cele de la Sîntana au jumătate inferioară a rombului alungită și sînt lipsite de decor.

O plăcuță identică ca formă cu aceea de la Bratei, dar fără decor și lucrată din aur), a fost descoperită în cimitirul roman tîrziu de la Săgvár⁹⁶.

Data tîrzie a pandantivului în discuție este evidentă.

3) Plăcuță de bronz turnată. Faptul că este perforată ne dovedește că era fixată cu ajutorul niturilor.

4) Fragment dintr-o oglindă de bronz de foarte bună calitate. Conservarea este foarte bună ceea ce vădește faptul că a ars pe rug. A fost spartă înainte de a fi fost aruncată în foc.

Pe spate are un decor destul de complicat, care nu poate fi reconstituit decît în parte: sub marginea reliefată urmează o linie în zigzag, din dreptul căreia atîrnă din loc în loc, spre mijlocul oglinzii, un ciorchine format din șase bobite; centrul oglinzii a fost ocupat cu un alt decor din care nu ni s-au păstrat decît două bare perpendiculare una pe cealaltă (Pl. XXIV, 8). Din cauza dimensiunii mici a fragmentului păstrat, nu putem ști care era compoziția acestui desen, în ansamblul lui.

Pentru încadrarea mai exactă a acestui tip dispunem de o serie de elemente care trebuie subliniate. Este foarte sigur faptul că oglinda nu face parte din seria oglinzilor asiatice binecunoscute din descoperirile de epocă hunică din Ungaria sau din alte regiuni, care în secolele IV—V au intrat într-o formă sau alta în sfera de dominație a hunilor. Tot așa de sigur pare să fie faptul că ne aflăm în prezența unei piese de proveniență romană.

Din nefericire nu am reușit să găsim forme identice în stațiunile romane din spațiile învecinate, mai ales în acele centre a căror existență s-a prelungit cel puțin pînă la 420—425. Ni se pare totuși că unele analogii în ceea ce privește motivele decorative și dispunerea lor, ar putea fi urmărite pe ramele de oglinzi descoperite la Sucidava⁹⁷ sau la Intercisa⁹⁸. Linia în zigzag sau în val și boabele în relief, de fapt vrejul de viță stilizat, chiar dacă nu sînt identice cu cele de la Bratei, sînt înfîluite pe unele exemplare din localitățile citate mai sus.

Cît privește datarea acestei piese există unele dificultăți. Cele de la Intercisa sînt datate în secolul al IV-lea. Pentru aceeași vreme, eventual și mai recent, înclinase și D. Tudor. Cu toate că D. Tudor, revenind asupra datării oglinzilor de la Sucidava⁹⁹, le încadrează în secolele II—IIIe.n. și nu în secolele IV—V, așa cum procedase mai înainte,

⁹⁵ Ist. Kovacs, *A Marosszentannai népvándorlásokori temető*, DolgCluj, III, 1912, p. 312, fig. 85, 13—21.

⁹⁶ Sz. A. Burger, *op. cit.*, pl. XCIV, 6.

⁹⁷ D. Tudor, *Miroirs byz. de verre doublé de plomb*, Dacia, XI-XII, 1945—1947, 245, fig. 2; p. 249, fig. 7;

D. Tudor, *Le dépôt de miroirs trouvé à Sucidava*, Dacia, N. S., III, 1959, p. 423, fig. 4, 23—29.

⁹⁸ *Intercisa*, II, pl. LXXIV, 1—4., pl. LXXV, 3.

⁹⁹ D. Tudor, *Le dépôt . . .*, Dacia, N. S., III, 1959, p. 425—426.

socotim că fragmentul de la Bratei nu este o antichitate și că putem să-l încadrăm în epoca de funcționare a cimitirului, urmînd ca studii sau observații ulterioare să aducă precizuni de rigoare în ceea ce privește proveniența și încadrarea cronologică.

5) Verigă de bronz cu fețele ușor aplatizate, cu o muchie în exterior. Pe una din fețe a fost decorată cu coaste, pe cealaltă cu o linie în zig-zag și puncte¹⁰⁰.

Este extrem de important de subliniat aici că o serie de obiecte lucrate din bronz, curente în cimitirele de tip Sîntana, lipsesc la Bratei. Ne referim în principal la cataramele de bronz, la pandantivele de bronz în formă de căldărușă, obiectele de toaletă, acele de cusut etc. Ultimele două nu le întîlnim decît în cite un exemplar — mai exact este vorba de un fragment dintr-un cuțitaș de bronz și vîrfurile unuia ac de cusut (Pl. XXIV, 14).

După părerea noastră, această absență constituie un indiciu important alături de caracteristicile ceramicii, pentru a deosebi cultura Sîntana-Cerneahov de cultura Bratei.

Obiecte lucrate din fier. Cele mai multe piese de metal descoperite în cuprinsul cimitirului sînt lucrate din fier.

Ele se împart în unelte (agricole și meșteșugărești), ustensile și piese de port. Ultimele dintre ele vor face obiectul unor capitole speciale.

UNELTE AGRICOLE ȘI MEȘTEȘUGĂREȘTI

1) *Fierul de plug* (Pl. XX, 9) este reprezentat printr-un exemplar întreg și vîrfurile unuia al doilea exemplar.

Fierul de plug întreg este un tip foarte caracteristic. Este scurt, are mînerul mult îngustat față de tăiș și este prevăzut cu aripioare pentru fixatul cozii. Tăișul este mai lat. Dat fiind că marginea lamei este mult atacată de rugină este greu să reconstituim în mod exact conturul. Se pare că vîrfurile cuțitului nu a fost ascuțit, ci ușor rotunjit.

Acest tip de fier de plug nu pare să-și găsească analogii în aria culturii Sîntana de Mureș-Cerneahov. În acest complex întîlnim fierul de plug prevăzut cu aripioare, dar mult mai îngust decît la Bratei și cu mînerul de lățime egală cu tăișul, avînd doar vîrfurile mai mult sau mai puțin ascuțite¹⁰¹. Din aceeași arie este cunoscut tipul cu aripioare, la care baza mînerului este puțin îngustată dar se lărgește sus, sau acela cu mînerul mult îngustat și cu tăișul lat, de formă aproape triunghiulară¹⁰².

Pe de altă parte, fierul de plug în discuție este deosebit de acelea dacice, care sînt mult mai înguste și au un mîner foarte înalt¹⁰³.

¹⁰⁰ Precizăm că descrierea piesei se bazează pe starea ei înainte de curățire care a distrus decorul. Din păcate nu avem desen dinainte de curățire.

¹⁰¹ A. Э. СЫМОНОВИЧ, *Итоги исс. черняховских памятников в Северном Причерноморье*, Ист. и арх. юго-зап. областей СССР, Moscova, 1967, p. 218, fig. 8, 2; Т. Брайчевская, *Черняховские надгроб.*,

Черняховская культура, Moscova, 1960, pl. IV, b; А. Э. СЫМОНОВИЧ, *Памятники черн. култ в с. Кринички, Черн. кул.* fig. 3, 2.

¹⁰² I. Ioniță, *op. cit.*, p. 201, fig. 7 și p. 218, fig. 2, 7.

¹⁰³ H. I. Crișan, *Un depozit de unelte descoperite la Lechința de Mureș*, SCIV, 2, 1960, p. 293, fig. 6.

Ni se pare că formele cele mai apropiate se găsesc în mediul provincial-roman din Pannonia, mai exact în villa de la Tac—Fövenypusztá¹⁰⁴. Aici au fost descoperite trei variante ale aceluiași tip de plug. Ceea ce este caracteristic pentru toate trei este faptul că mînerul este mai îngust decât lama, fără a fi disproporționat și că este prevăzut cu aripioare. Variantele pot fi stabilite în funcție de lungimea mînerului, în raport cu lama și în funcție de forma lamei. Oricum, la toate cele trei fiare de plug lama este mai triunghiulară decât la exemplarul nostru, iar proporția dintre mîner și lamă nu este cea mai perfectă.

Indiferent de aceste mici deosebiri, avem impresia că fierul de plug de la Bratei își are totuși cele mai apropiate analogii în lumea romană, după cum ne-o confirmă și descoperirea de la Mărculeni. Este drept că nu putem ști, în mod exact, cărui nivel din lunga existență a viliei îi aparțin fiarele de plug mai sus amintite, durata ei întinzându-se din secolul al II-lea până la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea (seria de monede se încheie cu Valentinian al II-lea și Teodosiu al II-lea).

Cît privește cel de al doilea exemplar, acesta este reprezentat doar printr-un mic fragment de vîrf. Nu este posibilă o determinare a tipului de plug pe baza acestui fragment. Ceea ce se poate afirma în mod cu totul aproximativ este faptul că, eventual, lama a fost mult mai îngustă decât la celălalt exemplar.

Seceri sau coase de fier. Cinci exemplare întregi au fost descoperite într-un mormînt (mormîntul B). Lor li se adaugă un număr de cinci fragmente descoperite izolat în diferite morminte.

Secerile (cele cinci întregi sau aproape întregi) pot fi grupate în două variante, dintre care prima ar putea fi subdivizată în două tipuri.

I. Prima variantă este reprezentată de patru din cele cinci seceri în discuție. Caracteristicile sînt: lama îngustă, mînerul lung și ascuțit ce era fixat într-o coadă de lemn cu ajutorul unui nit cu floarea mare.

În cadrul acestei variante putem distinge:

a) Tipul la care partea tăioasă începe imediat din locul unde mînerul era fixat cu nitul respectiv iar lama este mai arcuită (Pl. XXI, 7). Aceasta este secera propriu zisă.

b) Tipul la care, de la nit, continuă lama în prelungirea mînerului, pe verticală, pentru ca apoi făcînd un unghi să pornească pe o linie orizontală. Arcuirea lamei este mai puțin pronunțată (Pl. XXI, 4—6). Tipul se apropie mai degrabă de coasă.

II. A doua variantă nu are mînerul în formă de spin. La baza lată a lamei, mînerul se fixa cu ajutorul unui cui cu floarea lată. Lama este mai lată decât în cazul primei variante, mai ales partea de mijloc, iar arcul pe care-l formează este mai adînc (Pl. XX, 8).

Amîndouă variantele își au originea în lumea dacică (fie că este vorba de dacii dinainte de cucerirea romană sau de dacii rămași în teritoriile libere). Ele se întîlnesc însă și în lumea romană.

Seceri aparținînd primei variante au fost descoperite la Poienești¹⁰⁵ și în castrul roman de la Bumbești¹⁰⁶, iar celei de a doua variante la Grădiștea Muncelului¹⁰⁷ și la Poiana-Dulcești¹⁰⁸.

¹⁰⁴ B.E. Thomas, *op. cit.*, pl. XXXIII, 3, XXXIII, 4, XXXIV, 6.

¹⁰⁵ R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienești*, Materiale, I, 1949, p. 305, fig. 91, 1—2.

¹⁰⁶ *Istoria României*, I, 1960, p. 399, fig. 94, 1—2.

¹⁰⁷ *Șanțierul arheologic de la Grădiștea Muncelului*, SCIV, III, 1952, p. 300, fig. 19.

¹⁰⁸ Gh. Bichir, *Contribuții la cunoașterea culturii carpilor*, SCIV, 4, 1965, p. 684, fig. 9, 4.

Nu putem ști măsura în care aceste tipuri apar și în cultura Sîntana. În această arie nu se cunosc decît fragmente și nu s-au putut reconstitui tipurile de seceri.

Unelte pentru tîmplărie sînt cinci la număr—un fel de *rindea* (Pl. XXII, 4), *trei burghie* (Pl. XXII, 1—2), de fapt două burghie și extremitatea inferioară al celui de al treilea și o *lingură pentru răzuit* (Pl. XXII,3).

Dintre aceste unelte meșteșugărești doar burghiile se întîlnesc și în mediul cultural al dacilor liberi¹⁰⁹ unde apare o formă aproape identică cu aceea descoperită în cimitirul de la Bratei. În rest ele sînt documentate în mediul roman¹¹⁰.

Nu cunoaștem din aria Sîntana-Cerneahov tipuri asemănătoare.

Toporul nu este cunoscut decît printr-un fragment de lamă și un alt fragment dintr-o muchie (Pl. XXII, 5; Pl. XXXIII, 7).

Dintre uneltele de fierar nu avem decît un *clește* de dimensiuni mari, cu brațele lungi și capul în formă de ceapă terminat cu un cioc lung (Pl. XXI, 2). Clește de un tip asemănător, dar care nu pare să fi avut ciocul așa de lung, a fost descoperit în cimitirul de epocă hunică de la Csongrad—Kenderföldek¹¹¹.

Nu știm în ce măsură acest tip de clește poate fi legat de formele mai vechi, dacice.

USTENSILE

Dintre ustensilele sînt de amintit în primul rînd cuțitele, apoi bricele, dălțile, sulele și cheile.

Cuțitele (Pl. XXXII, 10—13) sînt cele mai frecvent întîlnite în morminte. Numărul lor se ridică la 25 de exemplare întregi sau fragmentare. Majoritatea cuțitelor sînt întregi sau aproape întregi. Dimensiunile variază. În mod obișnuit sînt depuse în morminte cuțite de mărime mijlocie sau mică. Mai rar apar cuțitele de dimensiuni mari.

Toate cuțitele au, în prelungirea lamei, o plăsea lată ce era înmănușată într-un mîner de lemn sau de os.

La exemplarele la care ni s-a păstrat plăseaua nu se constată existența găurilor pentru niturile ce fixau mînerul. Foarte probabil că exista o altă metodă de fixare a mînerului.

Socotim că o discuție asupra semnificațiilor sociale sau etnice a prezenței cuțitelor în morminte ar fi inutilă. Lucrul a mai fost încercat în diferite spații și pentru perioade foarte variate de timp¹¹², de fiecare dată încercîndu-se să se demonstreze fie că ele ne-ar oferi indicii prețioase privind originea etnică a defunctului, fie că ar constitui dovada principală a condiției sale libere sau dependente.

Ca să cităm un singur exemplu, ne putem referi la presupunerea că, în cazul mormintelor gallo-romane, prezența cuțitelor în unele morminte ar constitui suprema dovadă a celtismului lor. Și argumentul a fost repetat. De fiecare dată altul fiind etnicul pe care-l demonstra existența lor în morminte.

¹⁰⁹ Gh. Bichir, *op. cit.*, p. 684, fig. 9, 1—3.

¹¹⁰ I. Glodariu, A. Zrinyi, P. Gyulai, *Le dépôt d'outils romains de Mărculeni, Dacia, N. S.*, XIV, 1970, p. 212, fig. 13, 4—5.

¹¹¹ M. Parducz, *Arch. Beiträge zur Geschichte der Hunnenzeit*, Budapesta, 1959, p. 1, 3.

¹¹² A. van Doorselaer, *op. cit.*, p. 197—198.

Este mai degrabă vorba de o anumită semnificație rituală și nu de alt caracter. Și dacă avem în vedere numărul mare de animale sacrificate cu prilejul banchetelor funerare, nu mai poate fi un lucru de mirare că, dintre toate obiectele de inventar depuse în morminte, frecvența este în favoarea cuțitului.

Briciul (Pl. XXXIII, 8) este cunoscut printr-un singur exemplar. Are lama scurtă, mai îngustă spre mâner și mai lată spre vîrf. Și muchea și tăișul briciului se rotunjesc spre vîrf. Plăseaua este foarte scurtă și prevăzută cu o gaură pentru fixarea mânerului.

Daltă. Este ruptă. Mînerul este plat, terminat cu un inel.

Sulele ne sînt cunoscute în două variante :

a) Sula de dimensiuni mari, cu o plăsea plată și lată. Capătul plăselei este prevăzut, la unul din cele trei exemplare, cu o gaură pentru nit (Pl. XXXIII, 10).

b) Un al doilea tip de sulă este acela mai scurt. Sula este mai groasă sau mai subțire, iar în locul unde se fixa în mîner este mult mai îngroșată și de secțiune pătrată. Spre capăt, mînerul se subțiază din nou (Pl. XXXIII, 3, 4, 6).

În cuprinsul cimitirului au fost descoperite două *chei*, una de proporții normale, în vreme ce cea de a doua este de dimensiuni foarte mari (Pl. XXII, 7).

Ambele fac parte din seria cheilor de tip „laconic” cu limba constînd din două coarne simetrice și floarea în formă de verigă realizată prin îndoirea extremității corpului lor.

Tipul se întîlnește în forme identice în aria culturii Cerneahov,¹¹³ dar este de origine romană¹¹⁴.

O categorie foarte interesantă de piese lucrate din fier o constituie *scoabele și cuiele* (Pl. XXXIII, 1—2, 5). Prezența lor trebuie să fie legată de ritualul de înmormîntare, respectiv de obiceiul de a depune cadavrul pe rug deasupra unei nășalii prinse cu scoabe și cuie de fier.

Cuie cu floarea rectangulară, ca cele de la Bratei, și scoabe nu cunoaștem din aria culturii Sîntana-Cerneahov, în schimb le întîlnim foarte frecvent în medii romane, mai vechi sau mai recente, din Dacia și din Pannonia. Cităm cu titlul de exemplu descoperirile de aceeași factură de la Cinciș¹¹⁵, din villa de la Tac-Fvénypuszta¹¹⁶, de la Intercisa¹¹⁷, de la Mărculeni¹¹⁸.

Alte fragmente de piese lucrate din fier nu sînt caracteristice.

În încheierea acestui capitol am mai menționa o piesă de fier care după aspect poate să fi fost mînerul unei găleți de metal și bucușă de fier descoperită în același mormînt cu brăzdarul de plug.

ARME

Prezența armelor nu constituie o caracteristică a acestui cimitir. O singură piesă a fost descoperită. Este vorba de o săgeată de fier de tipul hunic. Săgeata are trei arpioare

¹¹³ Д. В. Баран, *Памятники черня. култ. бассейна западного Буга*, Древности эпохи сложения восточного славянства, Moscova, 1954, p. 220, fig. 5, 17, 22, 27.

¹¹⁴ Intercisa II, pl. LXX, 28; M. Lamiova-Schmie-dlova, *op. cit.*, fig. 22, 9.

¹¹⁵ O. Floca, *Villa rustica și necropola de la Cinciș*, p. 174, fig. 7, 7.

¹¹⁶ B. E. Thomas, *op. cit.*, pl. XXXII, 1—2, 9—10, 16—17.

¹¹⁷ Intercisa II, pl. LXX, 22, 25.

¹¹⁸ I. Glodariu, Zrinyi A., P. Gyulai, *op. cit.*, p. 227, fig. 20, 1—36.

ușor arcuite. Se fixa în coadă printr-un spin. Importanța acestui exemplar pentru o datare mai recentă a complexului de care ne ocupăm nu mai este cazul să fie subliniată.

FUSAIIOLE

Numărul lor nu este prea mare, dar putem deosebi mai multe tipuri.

1) Fusaiolă de formă discoidală din pastă fină de culoare cenușie cu un slip negricios la exterior. Are un diametru mai mare (aprox. 4 cm) și este decorată pe ambele fețe cu motive realizate în tehnica lustruirii (Pl. XXVII, 1).

2) Fusaiole de formă bitronconică cu sau fără aplatizarea uneia dintre fețe sau cu extremitățile adâncite (Pl. XXVII, 2—3). Sînt lucrate din pastă cenușie și arse secundar.

3) Fusaiolă de formă tronconică lucrată din pastă cenușie, foarte puternic arsă secundar (Pl. XXXIV, 11).

4) Fusaiolă plată, în formă de roată, tăiată probabil din peretele unui vas roman ars la roșu.

5) Fusaiolă mică de formă rotundă cu o ușoară muchie pe mijloc și cu una din fețe aplatizată. Este lucrată dintr-o pastă mai proastă de culoare neagră.

Cu excepția formelor tronconice și discoidale, celelalte tipuri se cunosc din cultura Sîntana.

Cîteva cute de gresie întregesc repertoriul uneltelor descoperite în cimitir. În general este vorba de piese de mici dimensiuni, de secțiune rectangulară, cu unul din capete îngroșat și mult subțiate la mijloc prin folosire repetată. O singură cute de dimensiuni mai mari a fost descoperită în M. 56. Aceasta din urmă, ca și cutea descoperită în M. 34, a fost utilizată și pentru ascuțitul acelor sau sulilor (Pl. XXII, 14; Pl. XXVII, 7).

Prezența cutelor nu pare să fie datorită unui obicei practicat de purtătorii culturii Sîntana-Cerneahov. Cel puțin în necropolele aparținînd acestei culturi cercetate pe teritoriul țării noastre nu ne sînt semnalate asemenea piese ca făcînd parte din inventarul mormintelor.

Cu piatra de rîșniță circulară descoperită deasupra M. 54 încheiem seria uneltelor descoperite la Bratei.

FIBULELE

Fibulele sînt puține la număr. Din toate cele circa 353 morminte complet dezvelite numărul total al fibulelor întregi sau fragmentare se reduce la 19, dintre care 13 fibule de

bronz și 6 fibule de fier. La acestea trebuie să adăugăm nu numărul prea mare de ace (cca. 15), în majoritate de bronz. Un singur ac din fier, descoperit în mormîntul 87 (unul din cele mai „bogate” morminte din cimitir), face dovada că, extrem de rar, se utilizează și acest metal pentru lucrarea unor asemenea piese de podoabă.

Toate fibulele descoperite la Bratei se înscriu în seria acelor cu piciorul întors pe dedesubt. Cele mai multe au avut piciorul întors pe dedesubt și înfășurat la baza arcului, altele, mai puține la număr, au portagrafa formată prin îndoirea laterală a piciorului. Nu a fost găsită în cuprinsul cimitirului nici o fibulă cu placă romboidală la picior și disc la cap, de tipul germanic binecunoscut, nici măcar fibulele cu piciorul lățit, cu excepția unui singur exemplar care are piciorul lățit și lobat.

Un alt aspect important este acela că niciodată nu au fost descoperite două fibule în același mormînt. De obicei se găsește o singură fibulă. În mod excepțional s-au găsit mai multe, așa cum s-a întîmplat în cazurile M. 34 în care au fost găsite trei fibule de bronz, M. 52 în care au fost găsite 2 fibule de fier, acul de la o fibulă de fier de mari dimensiuni și acul de la o fibulă de bronz de mici dimensiuni.

O altă caracteristică o constituie faptul că toate fibulele au arcul și piciorul dintr-o placă cu secțiune mai mult sau mai puțin rectangulară și nu sînt lucrute dintr-un fir. O singură fibulă face excepție de la regulă avînd arcul de secțiune rotundă. Ca mărime, predomină fibulele de mici dimensiuni, uneori chiar miniaturale, în special în cazul acelor din bronz. Fibulele de fier sînt de dimensiuni mari.

Alte detalii care trebuie subliniate sînt: raportul dintre lungimea arcului și lungimea piciorului, deschiderea mai mare sau mai mică a arcului, mărimea resortului, metalul din care este lucrat cuiul resortului etc.

În ceea ce privește raportul dintre lungimea arcului și aceea a piciorului, proporția este, în general, în favoarea arcului, adică în mod obișnuit se întîlnesc fibulele cu piciorul scurt. În ceea ce privește deschiderea arcului este de reținut observația că, în afară de unele fibule de fier, arcul nu are o deschidere prea mare, iar resortul este scurt. În sfîrșit, cuiul resortului este din fier la unele exemplare.

A) *Fibulele de bronz* pot fi împărțite în cîteva variante:

I) Fibule de dimensiuni mici, cu arcul plat, de secțiune dreptunghiulară (Pl. XXIII, 1—2, 6). Nu putem să ne facem o idee precisă privind curbura arcului, întrucît toate cele trei exemplare care pot fi clasificate în această variantă sînt deformatate de foc. Se pare totuși că arcul nu a fost prea înalt. Ca formă, arcul este mai lat la cap și se îngustează spre picior, care este foarte scurt. Numai o singură fibulă mai păstrează aproape întreg piciorul cu portagrafa care este realizată prin îndoirea laterală a piciorului. Foarte probabil că o a doua fibulă, aproape geamănă cu precedentă a avut același sistem de închidere. Piciorul este rupt exact pe latura unde ar fi trebuit să fie îndoitura. Este greu să se încerce să se facă vreo considerație în legătură cu piciorul celei de-a treia fibule, deoarece este ruptă chiar de la extremitatea inferioară a arcului. Această a treia fibulă, ca dimensiuni, este mai mare decît celelalte și are arcul mai gros în secțiune.

Resortul acestor fibule este scurt, iar la două din ele cuiul este din bronz. Cea de-a treia pare să fi avut cuiul din fier, după ușoara urmă de rugină ce se mai păstrează la capul fibulei.

Această variantă se leagă probabil de varianta I b stabilită de Gh. Diaconu¹¹⁹ la Tîrgșor, cu deosebirea că fibulele din această categorie descoperite la Tîrgșor fac parte

¹¹⁹ Gh. Diaconu, *Tîrgșor*, p. 93, pl. LXXI, I.

din seria aceloră cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat. Deasemeni pot fi stabilite cu mai multă siguranță apropieri între acest tip de fibulă și unele descoperiri de la Csongrad-Kaserne¹²⁰.

II. Fibule de foarte mici dimensiuni, cu arcul relativ înălțat, dar ușor frînt și alungit în jumătatea dinspre picior. Piciorul este perfect orizontal față de baza arcului și este foarte ascuțit (aproape se termină cu un vîrf ascuțit). Portagrafa a fost probabil așa de subțire — un simplu fir ce se întorcea și se înfășura pe arc, încît s-a distrus complet. Resortul, ca și la tipul precedent este scurt (Pl. XXIII, 4).

În ceea ce privește arcul, acesta diferă ușor la cele două fibule ce au fost încadrate în tipul II.

La una din ele, cea mai bine păstrată, arcul, ceva mai gros, este plat pe fața interioară și ușor concav pe fața exterioară. Două nervuri orizontale marchează porțiunea de arc la care fața exterioară se aplatizează și se lățește. Aici se înfășura piciorul. Această porțiune plată este despărțită în două de o gîtuitură în dreptul căreia a fost înfășurat de două ori capătul piciorului.

Cea de-a doua fibulă are corpul arcului complet plat și este mai puțin gros. În rest, ca aspect general și ca structură este identică cu fibula descrisă mai sus.

Ca analogii am cita tot Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXV, 5, 6), cu o mențiune ce ar fi trebuit să fie făcută și mai înainte și anume că și în cazul primei variante, la Tîrgșor resortul este mai lung decît la Bratei.

Probabil că o miniatură descoperită în mormîntul 325 face parte din același tip.

III. Fibulă de mici dimensiuni, cu o deschidere relativ largă a arcului. Numai două fibule fac parte din această categorie. Arcul este îngust și plat pe fața interioară și ușor concav în exterior. La ambele piese, în partea dinspre picior a arcului a fost cruțată o porțiune de formă rectangulară, aplatizată și în exterior, pe care a fost aplicat decorul. Piciorul este mult îngustat față de arc. Aceasta pare să reiasă din micul fragment de picior ce s-a mai păstrat la una din fibule, cea mai mare parte a lui fiind distrusă (Pl. XXIII, 5; Pl. XXIV, 5).

Analogii se pot găsi eventual la Spanțov (fig. 47, 1)¹²¹ și poate la Csongrad¹²². Avem impresia totuși că dacă există unele asemănări în ceea ce privește decorul, ca tehnică și structură generală există totuși deosebiri sensibile. Ne referim la raportul dintre picior și arc, la aspectul arcului și la locul în care este dispus motivul decorativ etc. Dar este totuși greu să se facă o discuție prea lungă atîta vreme cît nu avem la dispoziție decît exemplare fragmentare.

IV. Fibulă de mici dimensiuni, arcul cu o deschizătură normală, dar cu bolta ușor aplatizată sau cu arcul ușor frînt în jumătatea dinspre picior. Caracteristica principală a acestui tip este aceea că piciorul are aproximativ aceeași lățime ca și arcul, iar locul pe care se înfășoară capătul lui nu are vreo amenajare specială. Arcul este fie plat pe ambele fețe, fie ușor concav pe fața exterioară. Indiferent de aspectul arcului, piciorul are totdeauna fața exterioară concavă, chiar și partea de dedesubt care formează portagrafa. Dedesubt, aproximativ la jumătatea portagrafei sau ușor dincolo de jumătatea portagrafei, piciorul se reduce la o simplă sîrmă care se înfășoară de două ori sau de trei ori la baza arcului (Pl. XXIII, 7—8).

¹²⁰ M. Parducz, *Die ethnischen Probleme der Hunnenzeit in Ungarn*, Budapest, 1963, pl. VIII, 18., pl. X, 6, 7.

¹²¹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 47, 1.

¹²² M. Parducz, *Arch. Beiträge . . .*, fig. 4, 8.

Cu deosebiri, mai mult sau mai puțin frapante, tipul se găsește în aria culturii Sînt-ana¹²³ ca de pildă la Tîrgșor¹²⁴, Spanțov¹²⁵, Căscioarele¹²⁶ și în Ungaria la Tape Malajdok A¹²⁷, (deci tot într-o zonă contaminată de germani sau în întregime germanică).

V. Fibulă din aceeași categorie cu precedentele—adică avînd piciorul aproximativ egal de lat cu arcul. Deosebirea constă în aceea că este foarte clar marcată porțiunea dintre arc și picior pe care este înfășurat firul, printr-o îngustare sensibilă. Alte diferențe față de categoria a. IV-a sînt: foarte slaba curbare a arcului și aplatizarea feței exterioare a piciorului. În sfîrșit, partea de dedesubt a piciorului este aproape egală cu cea exterioară (Pl. XXIV, 1).

Ca motive decorative întîlnim linia simplă verticală sau orizontală incizată, unghiuri sau x-uri incizate, nervuri și coaste.

Două din fibulele cu arcul plat, îngustat la picior și cu portagrafa realizată prin îndoirea laterală a piciorului sînt decorate, pe toată lungimea arcului (pe ambele margini), cu o linie fină incizată. La cap, cele două linii incizate sînt unite printr-o nervură ușoară dispusă de-a latul arcului.

Pe alte două fibule, extremitatea piciorului este decorată cu un V cu vîrfurile în jos, realizat printr-o incizie adîncă. Este punctul final al unui decor mai complicat, cel puțin la una din fibule: ceva mai mult din jumătatea dinspre cap a arcului este decorată cu două caneluri marginale ce cruță în mijloc o creastă teșită. Locul unde cele două caneluri se termină reprezintă începutul porțiunii aplatizate din arc, porțiune ce se întinde pînă acolo unde este înfășurată prima spirală a piciorului. De aici, se repetă decorul de pe jumătatea superioară a arcului, deci canelurile laterale și creasta teșită încadrate între o muchie orizontală și un unghi.

Cel de-al doilea exemplar are arcul complet plat, decorul sus amintit existînd doar pe picior. Numai că partea plată a arcului depășește locul unde se înfășoară piciorul, muchia orizontală fiind mult mai jos. De la această muchie pornesc canelurile foarte slabe. La extremitatea piciorului este incizat un V.

Se mai întîlnesc mai multe linii incizate de-a latul arcului. Pe una din fibule—aceea încadrată în varianta V—sînt executate patru asemenea linii: două dispuse la oarecare distanță, pe jumătatea inferioară a arcului, înainte de gîtuitura pe care este înfășurat piciorul, o a treia imediat sub gîtuitură. O a patra linie incizată este dispusă diagonal aproximativ la jumătatea piciorului.

O altă combinație de linii incizate, verticale sau orizontale întîlnim pe o fibulă aparținînd variantei III. O singură linie incizată mărginește una din laturile arcului. Porțiunea dinspre picior a arcului este aplatizată ea fiind marcată prin două creste ușor înălțate. De-a latul acestei porțiuni au fost trasate adînc trei linii drepte.

În sfîrșit, din aceeași categorie face parte o fibulă căreia i s-a rezervat, tot pe jumătatea dinspre picior a arcului, o porțiune plată, pe care este incizat un X alungit încadrat între două linii orizontale.

Faptul că unele fibule sînt deformate, pe de altă parte buna stare de conservare a altora nu pot să fie decît indicii sigure că cel puțin unele din ele au ars pe rug odată cu cadavrul.

¹²³ F. Kuchenbach, *Die Fibel mit U.F.*, Saalburg Jahrbuch, XIII, fig. 5, 12.

¹²⁴ Gh. Diaconu, *Tîrgșor*, pl. CXXXV, 4.

¹²⁵ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 10, 1.

¹²⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 251, 5.

¹²⁷ M. Parducz, J. Korek, *German befolias Maros-Tisza-Körös-Szag emlekanyagaban*, AÉ, 1946—1948, Budapesta, pl. LV, 3.

Cît privește datarea fibulelor, caracterul general al inventarului descoperit în cimitir, ca și analigiile ce se pot face cu aria culturii Sintana sau cu Ungaria obligă la o încadrare tîrzie a lor, adică cel puțin în a doua jumătate a secolului al IV-lea, dacă nu chiar și la începutul secolului al V-lea.

B) În cazul *fibulelor de fier* este greu să se stabilească variantele. Numărul lor este mult mai mic și din acestea numai patru sînt mai mult sau mai puțin întregi.

Ca trăsături generale sînt de notat dimensiunile mai mari în raport cu acelea ale fibulelor de bronz, forma semicirculară a arcului, lungimea mare a piciorului în cazul fibulelor cu piciorul întors pe dedesubt și scurtîimea resortului.

În funcție de elementele menționate mai sus putem deosebi :

1) Fibula mare cu arcul plat și de formă semicirculară sau aproape semicirculară, cu piciorul scurt și cu portagrafa realizată prin îndoirea laterală a piciorului. Portagrafa este fie de formă tubulară, fie de formă pătrată sau rectangulară (Pl. XXV, 5).

2) Fibulă de dimensiuni mai mari cu piciorul întors pe dedesubt și înfășurat. Corpul fibulei este plat (mai gros sau mai subțire), piciorul este lung și în funcție de forma lui putem distinge două subvariante. Amîndouă sînt lucrate dintr-un singur fir, la amîndouă coarda este trecută pe deasupra arcului.

a. fibulă cu piciorul obișnuit și de lățime aproape egală cu aceea a arcului (Pl. XXV, 3).

b. fibulă cu partea centrală a piciorului lățită, lobată. Corpul fibulei ca și piciorul sînt plate. Acest sistem de realizare a resortului este foarte caracteristic pentru o serie de fibule tîrzii (datate după 350), descoperite într-un număr mare de localități în Ungaria. Este drept că diferă și materialul din care sînt lucrate (în Ungaria astfel de piese sînt și din bronz și din argint) și forma pe care o are piciorul. Rămîne totuși caracteristică și comună metoda de realizare a resortului. Pentru analogii se poate vedea Csongrad¹²⁸, Orosháza, Szentes-Kajan¹²⁹ (Pl. XXV, 4).

3) Ultima variantă este presupusă cu destul de multă aproximație, întrucît piesa pe care o avem la dispoziție este incomplet păstrată. Corpul fibulei este de secțiune rotundă, este mai gros la jumătatea dinspre picior și se subțiază la cap. Arcul este semicircular. Piciorul fibulei pornește perfect orizontal de la baza arcului. Aici intervine însă mare dificultate din cauză că piciorul nu s-a păstrat decît parțial. Pare să fi avut portagrafă formată prin îndoirea laterală a piciorului, dar este foarte probabil că spre deosebire de prima variantă, adîncimea portagrafei era foarte mare, iar forma aproximativ triunghiulară, cu baza triunghiului în exterior (Pl. XXV, 2).

CATARAME

Spre deosebire de situația din necropolele de tip Sintana, la Bratei nu a fost descoperită nici o cataramă de bronz, cu excepția unui spin provenind de la o cataramă

¹²⁸ M. Parducz, *Arch. Beiträge.*, pl. XI, 17.

oszágon III, Budapest, 1950, pl. LX, 5, și LXII, 3.

¹²⁹ M. Parducz, *A Szarmatakor emlékei Magyar-*

de dimensiuni mari. Se cunosc numai catarama de fier și acestea într-un număr foarte mic (8 catarama).

După forma verigii putem distinge catarama de formă ovală alungită, catarama ovale și catarama cu veriga rotundă. În afară de aceasta se poate face deosebirea între catarama prevăzută cu placă și catarama fără placă.

Din cele trei catarama prevăzută cu placă descoperite în cimitir, nici una nu are placa exterioară de formă rectangulară sau triunghiulară. Toate au placa de formă semicirculară sau rotundă, jumătatea de dedesubt a plăcii fiind totdeauna rectangulară.

I) Catarama cu verigă rotundă sînt două la număr. Una este de dimensiuni mari și este prevăzută cu placă (Pl. XXXIV, 7), alta este de dimensiuni mici și nu are placă (Pl. XXXIV, 5).

La ambele catarama veriga este îngroșată mult în jumătatea anterioară și se subțiază în partea în care este fixat acul sau placa.

Catarama de dimensiuni mari are o placă mică de formă rotundă. Se fixa de curea printr-un singur nit așezat în mijlocul plăcii. Placa este totuși mult prea mică în raport cu dimensiunile verigii. Marginile cam neregulate fac impresia că a fost eventual mai mare și a fost ajustată ulterior. Spinul este simplu, de secțiune rectangulară.

Catarama cea mică are spinul de secțiune rotundă. Starea foarte bună de conservare a acestor piese indică în mod sigur faptul că au ars pe rug.

O cataramă avînd veriga de un tip asemănător a fost descoperită la Independența (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 104). Diferența constă în materialul din care este lucrată și în forma plăcii, care este pătrată. Pentru exemplarul fără placă, analogii la Tape Malaydok (M. Parducz și J. Korek, *German befolias*, LVII, 10) și la Sîntana (Kovacs Ist., *op. cit.*, p. 130, fig. 83).

II. Două catarama cu veriga ovală sînt de dimensiuni mici. Una este fragmentară. Ca și primul tip are partea anterioară îngroșată. Nici una din cele două catarama nu este prevăzută cu placă. Numai la una se păstrează acul. Acesta este plat și relativ lat, de secțiune rectangulară (Pl. XXXIV, 1—2, 4).

III. Catarama cu verigă de formă ovală alungită constituie un tip mai răspîndit. Este cunoscut și din Ungaria¹³⁰ (Tape Malaydok) și din aria Cerneahov¹³¹. Toate cele patru catarama descoperite la Bratei au jumătatea anterioară a verigii îngroșată și partea unde se fixează spinul mai subțire. Două din catarama sînt foarte ușor gîtuite la mijloc.

Plăcile sînt de formă semicirculară pe fața exterioară. Numai la una din ele se păstrează jumătatea rectangulară a plăcii interioare. La aceasta, cele două părți ale plăcii erau fixate pe curea cu un singur nit, așezat chiar la marginea ei. La cealaltă piesă un șir de nituri marginale făceau același oficiu și constituiau totodată un element de decor.

Cît privește spinul, acesta este fie plat, de secțiune rectangulară, fie lat și gros, de secțiune semicirculară, fie subțire și mult îngustat la vîrf, de secțiune rectangulară (Pl. XXXIV, 9).

Catarama cu placa decorată cu un șir de nituri a fost și ea arsă în rug.

În tot cuprinsul cimitirului nu a fost descoperit decît un spin de la o cataramă mare de bronz. Spinul a fost turnat. Este mai gros la bază și ușor îngustat spre vîrf. Vîrful nu este

¹³⁰ M. Parducz, J. Korek, *German befolias* ..., B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 103; Ist. Kovacs, *op. cit.*, p. 624, fig. 13, 1.

¹³¹ Gh. Diaconu, *Tirgșor*, pl. CLXII, 2—4;

ascuțit, ci este tăiat drept. Fața exterioară a spinului nu este plată sau rotunjită, ci are o muchie centrală ceea ce face ca în secțiune să aibă forma triunghiulară. Fața interioară este plată și prevăzută cu un cui de fixare la bază, iar în rest, cu excepția vârfului, este mult scobită, ca un căuș (p. XXXIV, 3, 4). Tipul acesta de spin nu pare să existe, nici măcar sporadic, în aria culturii Sîntana.

După cum nu sînt prea frecvente nici cataramele cu placă rotundă sau semicirculară. Excepție face catarama cu placă mică rotundă, prinsă cu un singur nit la mijloc, întilnită, în cite un exemplar, la Independența și la Sîntana și în necropolele Cerneahoviene din U.R.S.S. Am subliniat la vreme, că exemplarele descoperite la Sîntana și Independența sînt din bronz, și, spre deosebire de Bratei, au jumătatea de dedesubt a plăcii *rotundă*, nu rectangulară. În sfîrșit, nu se cunoaște din toată aria Sîntana nici o cataramă cu placă ajurată pe margine. Nici în afara acestei arii, în Ungaria de pildă, nu este întilnită.

OBIECTE DE STICLĂ

În inventarul mormintelor se întilnește un număr relativ mare de obiecte lucrate din sticlă. Este vorba de vase, brățări și mărgele.

Vasele de sticlă, de fapt, fragmentele de vase de sticlă, nu sînt prea numeroase, dar sînt suficient de multe ca să impresioneze totuși, dată fiind zona geografică în care se află cimitirul și momentul istoric în care se plasează.

Ca și în cazul vaselor de ceramică, cele de sticlă sînt găsite în stare fragmentară; numai că, în vreme ce pentru ceramică există uneori puțința de a întregi vase sau părți mai mari de vase, cele de sticlă nu se întilnesc decît sub forma unor mici fragmente, cele mai multe dintre ele necaracteristice.

Interesant este și faptul că, spre deosebire de ceramică, unde, în cazul unor exemplare mai rare au fost găsite fragmente din același vas în mai multe morminte, situația nu s-a repetat și pentru vasele lucrate din sticlă. De asemenea, spre deosebire de vasele smălțuite care sînt puține (în fond este vorba de șase fragmente provenind din patru ulcioare), numărul vaselor de sticlă este mult mai mare. Și ceea ce este și mai important, constatăm, dacă nu o mare varietate de forme (ceea ce ar fi imposibil de apreciat dată fiind starea fragmentară a descoperirilor), cel puțin o mare varietate de motive decorative.

Și mai important este faptul că în unele morminte au fost găsite fragmente din trei vase (M. 87) sau din două vase („bordeiu” 5).

O bună parte din bucățile de sticlă descoperite sînt total necaracteristice. Ele provin din vase cu pereți subțiri, lucrate dintr-o sticlă de culoare albă. Probabil că este vorba de pahare și de sticle.

Celelalte fragmente decorate se pot împărți în două mari categorii — fragmente din vase cu pereți subțiri și fragmente din vase cu pereți groși.

Culoarea sticlei pentru ambele categorii este verde închis (în majoritatea cazurilor), alb-verzui, verde-mușchi și alb.

Ca tehnică decorativă întâlnim fațetarea, aplicațiile cu pastă de aceeași culoare sau de culoare diferită și canelurile.

A. În patru morminte au fost descoperite fragmente din pahare sau boluri avînd pereții groși fațetați. Două din aceste vase au fost lucrate din sticlă de culoare verde deschis, unul din sticlă de culoare verde-mușchi și al patrulea din sticlă de culoare alb-verzui.

În ceea ce privește forma fațetelor, acestea sînt sigur *ovale* pe două fragmente, probabil tot ovale pe un al treilea (este prea mic pentru a putea reconstitui în mod precis conturul fațetei), și *rombice* pe cel de-al patrulea.

Mai facem încă o precizare. Fațetele nu sînt distanțate așa cum se întîmplă pe unele exemplare descoperite în Scandinavia sau în Germania, pe un vas descoperit la Hodmezövásárhely și pe unele exemplare descoperite în Cîmpia munteană, ci sînt așezate unele lîngă altele, între ele existînd doar o ușoară muchie despărțitoare.

Fragmentele amintite fac parte dintr-o categorie de vase de sticlă bine reprezentată în descoperirile arheologice aparținînd perioadei romane tîrzii și epocii migrațiilor, perfect încadrată cronologic prin monede imperiale tîrzii sau prin asocierea cu piese a căror dată este asigurată.

Astfel de vase își fac apariția în Germania, în regiunea Köln și Trier deja din secolul al III-lea, dar devin curențe în secolul al IV-lea, existența lor prelungindu-se și la începutul secolului al V-lea¹³².

Descoperiri similare au fost făcute și în Pannonia (Intercisa, Brigetio, Aquincum, Carnuntum)¹³³ în nivele romane datînd din secolul al IV-lea și anume din a doua jumătate a secolului al IV-lea. Ele merg pînă spre sfîrșitul secolului al IV-lea¹³⁴.

Vasul fațetat se întîlnește și în necropolele cerneahoviene din secolul al IV-lea, ca de exemplu în cimitirul de la Tîrgșor¹³⁵, la Șpanțov și în comuna Alexandru Odobescu¹³⁶.

B. O altă categorie este reprezentată de vasele cu decor aplicat realizat cu sticlă de aceeași culoare cu aceea a corpului vasului. Nu avem din această categorie decît trei fragmente.

1) Unul din aceste fragmente pare să facă parte din grupul paharelor decorate cu benzi aplicate, dispuse în val sau în zigzag (Pl. XXVI, 23). Vasul este lucrat din sticlă de culoare verde deschis și a avut pereții relativ groși. Micimea fragmentului nu ne îngăduie să reconstituim, de o manieră completă și mai sigură, decorul.

După cît se pare este vorba de o bandă groasă de sticlă și nu de un fir subțire.

Dacă nu ne înșelăm asupra decorului înseamnă că ne încadrăm într-o categorie bine cunoscută din cimitire romane tîrzii sau din așa zisa „perioadă hunică” de pe teritoriul Ungariei (Brigetio, Szob, Csongrad). După contextul arheologic în care aceste pahare au fost găsite ele sînt datate în Ungaria după anul 375. Este vorba deci de ultimul sfert al secolului al IV-lea și fără nicio îndoială de începutul secolului al V-lea (respectiv deceniile unu, doi și, eventual, deceniul al treilea al secolului al V-lea¹³⁷).

¹³² A. Kisa, *Das Glas im Altertum*, I, Leipzig, 1908, 224—225; F. Fremersdorf, *Römische Gläser aus Köln*, Köln—Leipzig, 1939, p. 17—18.

¹³³ L. Barkóczi, *Die datierten Glasfunde aus 3.—4. Jahrhundert von Brigetio*, FoliaArch, XIX, Budapest, 1968, extras.

¹³⁴ C. Isings, *Roman Glass from dated finds, Groningen-Djakarta*, 1957, p. 125—134.

¹³⁵ Gh. Diaconu, *Tîrgșor*, pl. 106, pl. CLXVII, 1; pl. XIII, 1.

¹³⁶ B. Mîtreă, C. Preda, *op. cit.*, p. 22, fig. 20, p. 40, fig. 94, 3, fig. 238, 7.

¹³⁷ L. Barkóczi, A. Salamon, *IV Szazad vége, V Szazad eleji üvegtelekek, Magyarországról*, AÉ, 95, Budapest, 1968, extras.

Avem impresia că fragmentul de la Bratei se leagă, ca decor, de paharele de la Brigetio (Barkoczi și Salomon, *op. cit.*, p. 33, fig. 5, 3, și p. 35, fig. 8, 6). La Szob valul este mai adânc și are capetele rotunjite, iar la Csongrad este mai degrabă vorba de un sir de arcade legate între ele prin linii drepte. La Bratei capătul valului este unghiular.

2) Un alt fragment este decorat cu o bandă groasă cu coaste largi, asemenea unor alveole. Fragmentul a aparținut unui pahar lucrat din sticlă de culoare alb verzui cu pereții subțiri. Banda a fost dispusă orizontal, foarte aproape de buza vasului, respectiv de maxima lărgime a paharului. Acest motiv decorativ nu este prea frecvent. Într-o perioadă mai târzie se întâlnește pe vasele france de tip „Rüsselbecher”¹³⁸. Cele mai vechi exemplare se cunosc însă din aria culturii Sîntana și din epoca imediat următoare, adică din perioada hunică și de după dislocarea „imperului” lui Attila. Numai că la acestea din urmă decorul este deja degenerat (exemplu paharul descoperit la Tu în Norvegia). Un pahar de sticlă decorat și cu un briu alveolar cunoaștem din mormintul 20 al necropolei de tip Sîntana de la Independența (Călărași). Este vorba de un pahar de formă tronconică, cu pereții subțiri din sticlă transparentă, avînd fundul terminat printr-un mic picior în formă de buton și buza îngroșată și rotunjită în exterior. Trei sferturi din suprafața vasului (de la fund în sus) este ocupată de un decor constînd din patru ove alungite dispuse în cruce. Între virful de sus al acestor ove și buza vasului se află briul alveolar¹³⁹.

Paharul face parte dintr-o serie de vase similare cunoscute și din alte cimitire, numai că cel mai adesea ele sînt decorate cu un număr de ove (trei sau patru) în relief, fără ca briul alveolar să fie tot mereu prezent. Un asemenea pahar a fost descoperit la Izvoare¹⁴⁰ în mormintul 8.

În general este vorba de un tip descoperit mai frecvent pe teritoriul Uniunii Sovietice (Kerci, Papastnaia, Balka), în România și în Cehoslovacia.

Dealtfel, J. Werner¹⁴¹, subliniind originea încă necunoscută a acestui vas, înclină spre regiunile orientale din care nu sînt excluse Dunărea de Jos și spațiile nord-pontice.

c) Cel de-al treilea fragment provine dintr-un pahar cu pereții subțiri, lucrat din sticlă de culoare verde deschis. Fragmentul este foarte mic și cu mare greutate se poate încerca o reconstituire a decorului. După cit se pare vasul a fost decorat cu coaste dispuse vertical sau pe diagonală. Coastele au fost pline și nu perforate, groase, iar în secțiune au forma de semicerc. Se pare că la unul din capete, foarte probabil la cel de sus, coastele erau îngroșate și se subțiau spre fundul vasului.

Vase avînd un asemenea decor se cunosc din provinciile apusene și se datează și în secolul al IV-lea, mai exact și după 370¹⁴². Din Pannonia nu cunoaștem vreun exemplar din această categorie. Există un singur vas decorat cu opt coaste, dar acestea sînt subțiri și sînt perforate¹⁴³. Este drept că L. Barkoczi precizează că este vorba de un exemplar unic, fără analogii cunoscute în restul lumii romane.

Fără îndoială că fragmentul descoperit la Bratei nu poate fi legat de vasul publicat de L. Barkoczi decît în chip foarte vag, ci de vasele cu coaste din vest.

¹³⁸ A. Kisa, *op. cit.*, I, p. 303, fig. 151; W. von Jenny, *Die Kunst der Germanen im frühen Mittelalter*, Berlin, 1940, p. 45.

¹³⁹ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 53, fig. 134 și 267.

¹⁴⁰ R. Vulpe, *Izvoare*, p. 300, fig. 319.

¹⁴¹ J. Werner, *Studien zu Grabfunden des V. Jahrhunderts aus der Slowakei und der Karpatenukraine*, SlovArch, 2, 1959, p. 422.

¹⁴² C. Isings, *op. cit.*, p. 129.

¹⁴³ L. Barkóczi, *op. cit.*, fig. 41, 4.

II. Oaltă categorie a vaselor de sticlă cu decor aplicat o constituie acela cu „Nuppen-verzierung” („cu buline”). De data aceasta se aplică pe suprafața vasului un motiv decorativ realizat dintr-o sticlă de altă culoare decât fondul vasului. Nu socotim că este necesar să consacram un spațiu prea mare unor detalii privind apariția și evoluția sticlăriei din această categorie și asupra tehnicii de realizare a decorului¹⁴⁴. Este suficient să amintim, în treacăt, că începuturile tehnicii decorării cu „Nuppen” se plasează încă în secolele I—II e.n. și durează mult după încetarea existenței Imperiului roman.

Ceea ce deosebește o epocă de alta este culoarea fondului vasului, forma lui, culoarea și forma acestor „Nuppen”.

În epoca târzie, respectiv în secolele al IV-lea și al V-lea e.n. „bulinele” sînt de culoare brun-auriu, verde închis, albastru închis și negru și sînt aplicate pe vase din sticlă de culoare verzuie sau albă. În sfîrșit, un ultim detaliu, „bulinele” pot ieși mai mult sau mai puțin în relief pe suprafața exterioară a vasului și pot avea dimensiuni și forme diferite (rotunde sau ovale). Există și grupări de asemenea „Nuppen” de dimensiuni mari sau mici. Din această categorie există în cimitir un singur fragment și acela foarte mic, cuprinzînd aproximativ o jumătate de „bulină”, de culoare albastru închis și o mică porțiune din peretele, de culoare albă, al vasului.

La o examinare superficială a decorului poate să se creeze impresia că „pastila” respectivă este încastrată în peretele vasului. Din fericire ruptura ne îngăduie să observăm că a fost aplicată pe suprafața exterioară a vasului, și numai la extremități, acolo unde „bulina” se subțiază foarte mult, pare să facă corp comun cu peretele.

Astfel de vase-pahare de formă conică sau semi-ovală cunoaștem din lumea vestică—Köln, Trier (regiunea Rinului, în general) și chiar din Belgia, Franța, Austria și din Ungaria. Ele nu lipsesc nici în Egipt.

Dealtfel, trebuie reținut faptul că orașul Köln a fost unul din centrele de producție ale acestei specii de sticlărie.

În vest ele sînt bine datate, cel puțin din a doua jumătate a secolului al IV-lea și secolul al IV-lea târziu (Porte Blanche-Strasbourg, Trier, Kretz, Fère-en-Tardenois, Nijmegen)¹⁴⁵.

Din jurul anilor 400 se cunoaște un exemplar cu „Nuppen” de la Untersiebenbrunn.

În Ungaria au fost descoperite un număr relativ mare de asemenea pahare, toate în complexe datate sau ușor databile.

Cităm *Brigetio, Intercisa*¹⁴⁶ (M. 90 și 95) unde un pahar decorat cu „Nuppen” a fost găsit împreună cu o monedă de la Valentinian I (364—375) și un ulcior smălțuit, „Regöly” (datat în aceeași vreme cu Șimleul Silvaniei și Untersiebenbrunn), *Tápé Málájdok* (datat între 350—430), *Lébény* (databil după 380 pe baza unei cataramă de aur), *Csakvar* (databil post Valentinian I)¹⁴⁷.

Dintre toate aceste piese ni se pare, judecînd după reproduceri, că fragmentul de la Bratei se apropie mai mult, din punctul de vedere al tehnicii de realizare a decorului, de exemplarele de la Régöly, Tápé Málájdok, Lébény și cel din mormîntul 95 de la Intercisa.

¹⁴⁴ Pentru amănunte se poate consulta A. Kisa, *op. cit.*, II, p. 486—489.

¹⁴⁵ C. Isings, *op. cit.*, p. 128—132.

¹⁴⁶ Alador Rádnóti, *Glasegefäße und Glasfunde*,

Intercisa II, p. 151 și urm.

¹⁴⁷ Pentru toate aceste descoperiri vezi L. Barkóczy și A. Salamon, *op. cit.*

Este vorba aşadar de vase ce se datează din a doua jumătate a secolului al IV-lea, chiar din ultimul sfert al secolului al IV-lea şi eventual la începutul secolului al V-lea. Astfel de vase au fost descoperite şi pe teritoriul ţării noastre, în complexe Sîntana¹⁴⁸.

C. Alte fragmente caracteristice (trei la număr) provin din vase cu pereţi subţiri, lucrate din sticlă de culoare albă. Toate cele trei fragmente păstrează porţiuni din decorul care consta din caneluri late şi puţin adânci. Acest gen de decor apare pe o serie de vase de sticlă descoperite în cimitirul de la *Csakvar*, la *Interzisa*, la *Brigetio* şi *Pactovio*.

Şi acest decor este târziu. De exemplu, începutul cimitirului de la *Csakvar*, în funcţie de evenimentele istorice petrecute în această regiune, nu poate fi datat mai devreme de 379/380 e.n.

La *Bratei*, unul din fragmentele amintite a fost descoperit în M. 227 împreună cu o monedă de la *Constantius* al II-lea bătută la *Sirmium* în 353.

În cimitirele *Sintana de Mureş-Cerneahov* tipul este curent întâlnit. Judecînd după exemplarele întregi de la *Sintana*¹⁴⁹ şi de la *Sagvar*¹⁵⁰ este foarte probabil că cele trei fragmente de la *Bratei* provin din pahare de formă conică decorate din distanţă în distanţă cu caneluri orizontale.

În sfîrşit, menţionăm jumătate din fundul profilat al unui pahar din sticlă verzuie, cu pereţi subţiri. Fundul se termină cu un buton. De asemenea, o bucată din marginea tubulară a unui vas (pahar sau sticlă) din sticlă de culoare alb-verzui, cu pereţi subţiri. Buza a fost realizată prin îndoirea spre exterior a marginii în jurul unui fir, ceea ce ar explica faptul că mijlocul este gol.

Rezultă din materialul prezentat că toate piesele caracteristice descoperite în cimitirul de la *Bratei* se datează într-o perioadă târzie, cel mai devreme începînd cu mijlocul secolului al IV-lea.

În ceea ce priveşte prezenţa lor la *Bratei* ea nu se poate explica decît prin import. Problema este de unde venea această marfă, dat fiind faptul că o produc mai multe centre. Cele mai importante şi mai cunoscute sînt cele din Germania, şi anume de la *Köln* şi *Trier*. Pare totuşi dificil ca produsele de sticlă din atelierele din Germania să ajungă în Transilvania, dacă ne gîndim la distanţa mare ce trebuia parcursă şi la complicata structură politică a acestui imens spaţiu.

Avînd în vedere faptul că învăţaţii maghiari¹⁵¹ pledează pentru existenţa unei industrii a sticlei în *Pannonia*, şi cum produsele acestei industrii sînt aşa de numeroase în Ungaria, am putea accepta originea pannonică a pieselor de sticlă descoperite la *Bratei*. Din toate punctele de vedere, un import pannonic pare mai comod.

O altă categorie de obiecte lucrate din sticlă o constituie *brăţările*. De la *Bratei* nu se cunosc decît trei fragmente, toate provenind din brăţări de sticlă neagră. Numai unul din aceste fragmente a fost descoperit într-un mormînt (M. 245). Celelalte două au fost găsite în preajma unor morminte, fără ca să se poată înregistra în mod exact locul lor de provenienţă. Brăţările sînt destul de neglijent lucrate, nu au avut aceeaşi grosime pe toată circumferinţa lor. Unul din exemplare, acela ce provine din mormîntul 245, nu are strălucirea celorlalte. Pare să fie trecut prin foc (este mat). Celelalte două sînt strălucitoare.

¹⁴⁸ Gh. Diaconu, *Mogoşani*, p. 18—19.

¹⁴⁹ Ist. Kovacs, *op. cit.*, p. 327.

¹⁵⁰ Sz. E. Burger, *op. cit.*, pl. 203, fig. 96., p. 222,

fig. 115.

¹⁵¹ L. Barkóczy, A. Salamon, *op. cit.*, p. 30.

Punerea de brățări de sticlă sau de cristal de stîncă în mormînt este un obicei bine cunoscut în epoca romană¹⁵². A. van Doorselaer atrage atenția că totdeauna aceste brățări sînt sparte și depuse în groapă de așa manieră, încît niciodată nu a fost posibil să se întrească cu fragmente din alte morminte. Doorselaer pare să accepte o idee a lui von Petrikovits, pe care o redă pe scurt în lucrarea sa. Ar fi vorba de puterea magică ce era acordată acestor brățări, în special acelor din cristal de stîncă (considerat ca o formă solidă de apă) și anume aceea de a poseda o putere refrigerativă, necesară decedatului în momentul trecerii fluviului Pyriphlegeton. Faptul că ele sînt sparte intenționat este explicat tot prin motive de ordin ritual—și cum, așa cum s-a menționat mai sus, nu se găsesc în cimitire două fragmente care să aparțină aceleiași brățări, se presupune că cealaltă jumătate era păstrată de familie, așa cum se întîmpla și cu alte ofrande, de pildă cu monedele.

Fragmentele de la Bratei sînt prea puține pentru a face astfel de considerații, dar socotim că este foarte verosimilă o atare interpretare care poate să-și găsească într-o anumită măsură unele analogii la Bratei, și anume doar în sensul că este posibil ca, în cazul unor piese mai rare, familia să fi păstrat o parte, pe care o folosea cu alt prilej. Aceasta ar explica eventual și prezența în morminte diferite a unor fragmente ceramice făcînd parte din același vas.

Dintr-o descoperire întîmplătoare provine „piatra” unui inel sau a unui cercel. Este vorba de un suport de sticlă neagră, de formă rotundă, peste care a fost aplicată o „bulină” de sticlă verde pastel. „Bulina” are formă de melc.

Dat fiind faptul că cimitirul în discuție este de incineratie, după cum era și de așteptat, numărul mărgelilor lucrate din sticlă (de fapt al mărgelilor în general) este mic. Ele sînt însă extrem de variate ca tipuri. De asemeni dimensiunile și culoarea pastei sînt destul de diferite.

Există o anumită corespondență între unele tipuri de mărgeli și culoarea lor. De exemplu, mărgelile de formă inelară sau rotundă (obișnuite sau cu capetele ușor turtite) sînt lucrate numai în sticlă de culoare neagră sau verde, cîtă vreme mărgelile mici, în formă de sămîntă de nalbă sau discoidale sînt totdeauna de culoare verde sau albastru închis.

Mărgelile descoperite la Bratei pot fi grupate în mai multe tipuri sau categorii :

I) *Mărgeli de formă inelară*, subțiri. Nu se cunosc decît cîteva asemenea mărgeli (Pl. XXVI, 8). Este un tip general întîlnit în cimitirele cerneahoviene, ca de pildă la Tîrșor¹⁵³ și Izvoare¹⁵⁴.

II) *Mărgelile rotunde cu sau fără ușoară turtire a capetelor* nu sînt nici ele în număr prea mare. Uneori sînt de dimensiuni mai mici și sînt chiar și îngemănate. În mod obișnuit sînt de culoare verde închis și neagră. Tipul este prezent în toate cimitirele de de tip Sîntana, ca și în cimitirele aparținînd perioadei hunice descoperite în Ungaria (exemplu, Csongrad, Kiskörös-Alsocele). Sîntem așadar în a doua jumătate a secolului

¹⁵² A. van Doorselaer, *op. cit.*, p. 124—125 și 204—205.

¹⁵³ Gh. Diaconu, *Tîrșor*, p. 108—110.

¹⁵⁴ R. Vulpe, *Izvoare*, p. 301—304.

al IV-lea și la începutul secolului al V-lea (Pl. XXVI, 9). Este drept că nu ne putem întemeia prea mult în datare pe o formă atât de banală, dar nici nu poate fi trecută totuși cu vederea prezența ei în anumite contexte arheologice.

III) *Mărgele în formă de sămîntă de nalbă sau discoidale* (Pl. XXVI, 2, 3, 4, 6). Au fost descoperite câteva mărgelile din această categorie lucrate fie din sticlă de culoare albastră închis, fie de culoare verde închis. Ne găsim din nou în prezența unui tip obișnuit în aceleași medii ca și precedentul. Nu mai este cazul să cităm descoperirile din România. Pentru Ungaria cităm din nou Csongrad (M. Parducz, *op. cit.*, Pl. XI, 8) și Pancsova (M. Parducz, *Die ethnischen Probleme der Hunnenzeit in Ungarn*, Budapesta, 1963, Pl. VI, 2). Este drept că dimensiunile diferă, față de cele din Ungaria, în sensul că la Bratei cunoaștem numai perle de dimensiuni mici.

Ca și tipul descris înainte, mărgelile discoidale ne obligă la o datare târzie, cel puțin în secolul al IV-lea.

IV. *Mărgelile de formă bitronconică* (Pl. XXVI, 1) cu o gaură foarte mare, lucrate din sticlă de culoare albastră. Putem considera că este vorba de un tip foarte apropiat de tipul III.

V. *Mărgelile de formă rotundă de dimensiuni foarte mici*. Sînt lucrate din sticlă de culoare albastră. Foarte probabil că se leagă de tipul menționat de Parducz pentru perioada hunică și anume „mărgelile în formă de bob de mei”¹⁵⁵. Numai că în Ungaria culoarea sticlei este brun închis, aproape negru.

VI. *Mărgelile de formă tubulară sau cilindrică* (Pl. XXVI, 11) cu fațete longitudinale, mai mult sau mai puțin marcate. Lungimea și grosimea mărgelilor variază ca și culoarea (albastru-lăptos sau verde închis). În cimitirele Cerneahov din țara noastră tipul nu este prea frecvent. O astfel de mărgică, tot de culoare albastră și tot cu șase fațete a fost descoperită în mormîntul 36 de la Spanțov¹⁵⁶. Tipul pare să fie mult mai răspîndit în așa-zisa „perioadă hunică” din Ungaria. Din această zonă noi trebuie să reținem Csongrad (M. 47) și Kiskörös-Alsocele¹⁵⁷, unde pare să fie prezent tipul mai scurt și mai gros — și foarte probabil Csakvar și Pilismarót, unde analogiile obligă chiar și la o datare mai recentă — adică chiar pentru prima jumătate a secolului al V-lea¹⁵⁸.

VII. *Mărgică în formă de pară*, cu corpul turtit, lucrată din sticlă de culoare verde închis. Nu am găsit deocamdată nici o analogie pentru acest tip (Pl. XXVIII, 2).

VIII. *Mărgică de formă inelară, crestată*. Crestăturile nu sînt egale de jur împrejurul mărgelii. Pe o jumătate de mărgică sînt patru crestături adînci care formează trei proeminențe puternice. Pe cealaltă jumătate sînt trei crestături, abia perceptibile. Culoarea sticlei este verde deschis aproape alburii. Mărgelile cu o formă mai mult sau mai puțin asemănătoare (diferența constă în primul rînd în grosimea mărgelii și în forma crestăturii, se întîlnesc la Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXVIII, 23), la Independența (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 141), la Căscioarele (B. Mitrea, C. Preda, fig. 251, 1). Cu acest tip sîntem deci în secolul al IV-lea (Pl. XXVIII, 4).

IX. *Mărgică în formă de con sau de căldărușă* (ultima expresie ni se pare mai corectă) (Pl. XXVI, 12) lucrată din sticlă de culoare verde închis. Mărgelile din această categorie, ușor diferite ca formă au fost descoperite la Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXVIII, 5, 13) în necropola aparținînd culturii Sîntana-Cerneahov.

¹⁵⁵ M. Parducz, *Arch. Beiträge* . . . , p. 336.

¹⁵⁶ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 30, fig. 58, 1.

¹⁵⁷ M. Parducz, *Arch. Beiträge* . . . , pl. X, pl. XXVII.

¹⁵⁸ I. Kovrig, *Nouvelles trouvailles du V-e siècle découvertes en Hongrie*, *ActaArch-Budapesta*, 10, 1959, p. 218, pl. II, 4, 5., pl. III, 6.

X. *Mărgică de forma unui vas*. Culoarea sticlei este albastru închis. Forme analoage au fost descoperite în mormîntul 149 de la Tîrghșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CIII, 3), la Olteni (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 169, 1), și la Sîntana (Kováci Ist., *op. cit.*, p. 310, fig. 82, 8) (Pl. XXVIII, 5).

Oricum, aceste ultime patru tipuri deși se cunosc din contexte Sîntana-Cerneahov, ele nu reprezintă acolo totuși forme prea comune și general răspîndite.

XI. Această categorie este constituită din mărgelile cu *decor încrustat* (Pl. XXVI, 14, 15, pl. XXVIII, 3, 6). Forma mărgelilor este mai mult sau mai puțin sferică, pasta sticloasă este totdeauna neagră. Mărgelile sînt de dimensiuni mari. Decorul constă din linii drepte sau în val, încrustate. Culorile folosite sînt alb, roșu și albastru foarte deschis. Din această categorie au fost descoperite la Bratei trei mărgeli: a) Mărgică mare, de formă sferică, din pastă de culoare neagră. Decorul constă din două benzi trasate cu culoare roșie care împart corpul mărgelii în trei registre. Liniiile acestea nu sînt egale și nici prea regulat trasate. Între liniile orizontale, o linie în zigzag de culoare albastru deschis. Zigzagul nu respectă totdeauna banda neagră, intrînd uneori peste liniile roșii despărțitoare. b) Mărgică de o formă sferică cam neregulată (poate a fost ușor deformată de ardere). Pasta de culoare neagră în care a fost încrustată o singură linie albă — un val înalt neglijent trasat. Mărgelile cu un decor identic au fost descoperite la Tape Malajdok¹⁵⁹ (cimitir datat la sfîrșitul secolului al IV-lea sau la limita dintre secolul al IV-lea și al V-lea. c) Mărgică de formă sferică cu capetele turtite. A avut dimensiuni foarte mari. Pasta de culoare neagră. Decorul constă din două linii albe orizontale încrustate la o oarecare distanță. Pe spațiul cuprins între aceste două linii un val extrem de neregulat și de neglijent este trasat cu culoare roșie. Cel mai adesea depășește spațiul ce-i este afectat, trecînd peste liniile albe. d) Mărgică în formă de bucușă. Este spartă. Pasta este de culoare neagră. Pe una din fețe se mai păstrează o porțiune dintr-o linie subțire, orizontală, de culoare roșie.

Astfel de mărgeli sînt un produs roman tîrziu. Formele cele mai timpurii apar în secolul al III-lea, dar se dezvoltă în secolul al IV-lea. Răspîndirea lor nu este restrînsă la lumea romană, ci ele sînt tot atît de caracteristice și pentru „barbaricum” în secolul al IV-lea și chiar în primele decenii ale secolului al V-lea. Ne referim în special la mărgelile de formă sferică decorate cu șiruri de linii în val. În afară de Intercisa¹⁶⁰ unde mărgelile de acest tip se cunosc din nivelul aparținînd secolului al IV-lea, ele au mai fost descoperite la Csongrad (M. Parducz, *op. cit.*, p. 336), constituind aici una din cele trei categorii caracteristice. La noi, două asemenea mărgeli au fost descoperite la Spanțov (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 79, 1 și fig. 58, 3) și tot două la Tîrghșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, planșa CXXXVIII, 12, 17). Nu toate au fondul negru, dar motivele decorative sînt mai mult sau mai puțin identice.

XII. *Mărgică de formă cilindrică, de dimensiuni mari* (Pl. XXVI, 10) din sticlă de culoare neagră, decorată cu ochi galbeni. Ca origine și vreme acest tip nu poate fi separat de acela precedent. Aria de răspîndire este aceeași, adică cuprinde și Imperiul roman și lumea barbară intrată în contact cu Imperiul. Cîteva descoperiri pot fi menționate în treacăt: Intercisa, Spanțov (C. Preda, *op. cit.*, fig. 79, 6) și Tîrghșor, unde au fost descoperite mai multe variante ale acestui tip (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. CXXXVIII, 10, 9, 19).

Ca și paharele de sticlă, mărgelile sînt un produs de import. Aceasta este și explicația faptului că noi găsim aceleași tipuri de mărgelile răspîndite pe o arie foarte întinsă, la grupuri etnice diferite. Ele fac parte din moda vremii respective.

Deosebit de mărgelile, trebuie menționat un pandantiv de dimensiuni mari. Este lucrat dintr-o sticlă de culoare alb-verzui și are forma unui colț de elefant (Pl. XXVI, 16). Nu cunoaștem nici o analogie pentru acest pandantiv.

Un fragment dintr-un obiect de sticlă, de formă bitronconică. Avînd în vedere dimensiunile este greu să admitem că este vorba de o mărgică. Mai degrabă pare să fie o fusaiolă. Sticla din care este lucrată este de culoare verde foarte deschis.

În cimitir au fost găsite și mărgelile lucrate din alte materii decît sticla, respectiv din chihlimbar și piatră.

Chihlimbar. 1) A fost descoperită o singură piesă întreagă. Mărgica este de dimensiuni mari. Una din fețe este plată, cealaltă ușor bombată (Pl. XXVII, 6). Mai există încă cîteva mici fragmente de chihlimbar, ceea ce dovedește că această materie primă nu era atît de rară. Culoarea chihlimbarului este brun-roșcat.

Piatră. 1) Mărgică de formă inelară, lucrată din rocă de culoare albă, sfărîmicioasă.

2) Mărgică plată cu colțurile fațetate lucrată dintr-o rocă de culoare albă cu pete roz și vine negre. Face parte dintr-o categorie arhirăspîndită în această vreme, mai ales în lumea barbară. Nu este cazul să mai consemnăm analogiile pentru că de orice descoperiri ar fi vorba, fie aparținînd culturii Sîntana, fie „perioadei hunice”, tipul este prezent, indiferent dacă este lucrat din sticlă sau din piatră.

Obiecte de os. Un foarte mic număr de piese lucrate din os au fost descoperite în cimitir. Este vorba de un împungător de os cu capătul rupt, un mîner de os foarte puternic lustruit prin folosire, decorat la unul din capete, de jur împrejur, cu o linie incizată, doi piepteni de os cu o parte din dinți ruși și una din plăcile exterioare ale altui pieptene.

Dintre aceste cîteva piese, de un interes deosebit sînt *pieptenii*. Toți fac parte din categoria pieptenilor cu un singur rînd de dinți avînd mînerul în formă de clopot.

Cele două exemplare, aproximativ întregi, sînt lucrate din plăci — placa interioară în care sînt tăiați dinții (formată din mai multe segmente) și cele două plăci exterioare care țin laolaltă segmentele plăcii interioare. Nituri de bronz leagă plăcile între ele. Mînerle sînt înalte la toate cele trei exemplare, diferă numai raportul dintre înălțimea și lățimea pieptenilor. La cei doi piepteni întregi raportul mai sus-amintit este aproximativ perfect, adică înălțimea este egală sau aproape egală cu lățimea lor maximă. Placa exterioară de la cel de al treilea pieptene ne indică un exemplar la care proporțiile nu sînt respectate. Se pare că diferența era de vreo 2 cm în favoarea lățimii. O altă diferență constă în aceea că la pieptenii întregi apucătoarea-clopot este marcată la cele două extremități prin cîte o scobitură, iar marginile care depășesc apucătoarea propriu-zisă sînt scurte și ușor oblice, cîtă vreme la cel de-al treilea exemplar lipsesc scobiturile laterale, marginile sînt mai lungi și orizontale.

În sfîrșit, deosebiri pot fi făcute și din punctul de vedere al formei apucătorii, care este mai aproape sau mai departe de un semicerc. De fapt, forma aceasta este direct proporțională cu dimensiunile pieptenilor.

Decorul este realizat în primul rând prin modul de dispunere a niturilor de bronz. În afară de aceasta, la unul din exemplare întâlnim pe partea inferioară a plăcilor exterioare un decor constând din linii incizate — câte o linie pe laturile scurte și două linii paralele pe laturile lungi.

O descriere sumară a celor trei piese nu poate fi lipsită de interes.

1) Un pieptene de mici dimensiuni ($5,2 \times 5,2$ cm), cu mînerul de o formă ovală alungită, avînd la bază două scobituri adînci, margini scurte și ușor oblice. Placa interioară este formată din trei sau patru segmente. Nituri de bronz mărginesc apucătoarea pînă la baza ei. Partea inferioară a plăcii este de asemenea mărginită cu nituri. În mijloc, un nit este astfel așezat încît cu cele două de la bază formează un triunghi (Pl. XXXV, 3).

2) Pieptene de dimensiuni mai mari ($8 \times 7,5$ cm). În linii mari de același aspect cu precedentul. Mînerul este înalt, dar lat, apropiindu-se mai mult de forma de semicerc; scobiturile de la baza lui sînt mai puțin adînci. În rest, aripile sînt tot scurte și înclinate. Niturile de pe apucătoare nu sînt dispuse pînă la baza ei. Pe aripile mînerului sînt în așa fel așezate, încît formează trei triunghiuri — câte două la capete și unul la mijloc, despărțite între ele prin câte un nit. Acest decor se combină cu liniile incizate (Pl. XXXV, 1). Partea interioară este formată din cinci segmente.

3) Pieptene de dimensiuni mari ($10 \times$ aprox. 8 cm). Apucătoarea înaltă, de formă semicirculară, fără scobituri laterale, cu aripile lungi și drepte. Niturile urmau să fie așezate mult în interiorul mînerului, iar cele de la bază ar fi format un singur șir neîntrerupt (Pl. XXXV, 2).

Pieptenii de acest tip sînt caracteristici pentru perioade tîrzii ale unor așezări și cimitire romane și mai ales pentru aria culturii Sîntana de Mureș-Cerneahov. Este drept că nu sînt singurele tipuri întîlnite în aria mai sus-amintită.

Pieptenii cu mînerul înalt și cu mînerul în formă de clopot sînt caracteristici pentru perioada tîrzie de existență a așezării romane de la Intercisa (sfîrșitul secolului al IV-lea)¹⁶¹. Tot așa de tîrzii sînt și în așezarea de la Brigetio. Forme asemănătoare întîlnim la Ozd¹⁶² și la Tiszälök¹⁶³. Un număr destul de mare de asemenea exemplare se cunosc din necropolele de tip Sîntana din Muntenia — la Tîrgșor (Gh. Diaconu, *op. cit.*, pl. XCI, 2; CXCVII, 8), la Spanțov (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 36 și 40), la Independența (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 122, 4), la Izvorul (B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, fig. 176 și la Sîntana de Mureș (Kovacs Ist., *op. cit.*, p. 295, fig. 59, 5). Fără îndoială că există unele deosebiri, mai ales în ceea ce privește decorul, proporțiile, aspectul aripilor dar în general se înscriu în caracteristicile tipului respectiv.

Descoperirile din Ungaria — Intercisa, Brigetio, Ozd și Tiszalok — ne obligă la o datare tîrzie a acestui tip. Cel puțin din a doua jumătate a secolului al IV-lea, dacă nu chiar ultimul sfert al secolului al IV-lea. Dealtfel, pentru o datare tîrzie — din a doua jumătate a secolului al IV-lea — înclină și Gh. Diaconu (*op. cit.*, p. 104), care face mențiunea că nu poate fi vorba de o depășire a anului 400, cînd devine de folosință generală pieptenele cu două rînduri de dinți. Pe baza descoperirilor de la Bratei este posibil să admitem eventual unele supraviețuiri și după anul 400.

¹⁶¹ M. Alföldi, *Intercisa II*, p. 478—481, fig. 110. *Kaiserzeit* ... , p. 190, pl. III, 6.

¹⁶² M. Parducz, J. Korek, *Eine Siedlung aus der* ¹⁶³ M. Parducz, *Arch. Beiträge* ... , p. 336, fig. 4, 56.

ȚIGLE ȘI CĂRĂMIZI

Un interes deosebit îl prezintă descoperirea în cimitir a unui număr destul de mare de fragmente de țigle sau cărămizi. Ele se găsesc fie amestecate cu pietrele azvîrlite sau așezate pe fundul gropilor, fie cu pietrele așezate în gura lor.

Ceea ce frapază la aceste țigle sau cărămizi este aspectul lor relativ rudimentar. Sînt lucrate dintr-o pastă foarte grosolană, conținînd multe pietricele de dimensiuni mari. Arderea inițială a fost cenușie și mai rar roșu-brun. Arderea secundară face ca unele țigle să capete o nuanță roșcată. O altă caracteristică este grosimea lor mare. În cazul țiglelor este de semnalat faptul că au marginea înălțată și uneori șanțuită la bază.

Aceste țigle se deosebesc de cele romane clasice prin calitatea pastei, ardere și grosime.

Prezența lor în morminte nu se poate explica decît prin aceea că, undeva, nu la mare distanță, trebuie să se afle o așezare ceva mai veche (poate din secolul al III-lea?), din care cei care se înmormîntau în cimitirul nr. 1 extrăgeau cărămida sau țigla.

MONEDE

În cuprinsul cimitirului de la Bratei au fost găsite o serie de monede romane. Ele au aparținut, indiferent de faptul dacă în momentul descoperirii a fost stabilit sau nu cu precizie locul exact al provenienței lor, movilelor unor morminte. Într-un singur caz (M. 259) moneda a fost găsită în umplutura gropii, în gură.

Identificarea și descrierea monedelor aparțin lui B. Mitrea (4—6), C. Preda (1—3) și Gh. Poenaru Bordea (7).

1) *Antonius Pius*

AV. ANTONIUS AUG. PIVS PP TR P X [II]? Capul împăratului laureat spre dreapta.

Rv COS [I] II [I]? *Salus* drapată, în picioare spre stînga, ține în dreapta patera deasupra unui altar cu șarpele încolăcit în jurul lui, iar în stînga cirna pe un glob.

Denar. AR. 3,05 g; 21 mm. Conservarea satisfăcătoare. Mattingly, IV, p. 96, nr. 670? Anul 148—149. Găsită în 1961, în preajma cuptorului 2.

2) *Lucius Verus (Marcus Aurelius)*.

Av. [L] VERVS [AVG ARM PARTH MAX] Capul lui L. Verus laureat spre dreapta.

Rv. [TR P] VI [IMP III] COS II, iar în exergă PA [X] *Pax*. drapată, în picioare spre stînga, ține o ramură și o cornucopia.

Denar. AR (Subaeratus). 2,31 g; 18 mm. Conservare slabă. Mattingly, IV, p. 444, nr. 425. Anul 165—166. Găsită în 1961 — M. 87.

3) *Lucilla*

Av. LUCILLAE AVG. ANTONINI AVG F. Bustul Lucillei drapat spre dreapta.

Rv. VENU [S]. Venus în picioare spre stînga, ține în dreapta întinsă un măr, iar în stînga un sceptru vertical.

Denar. AR 2,49 g; 18 mm. Conservarea mediocră. Mattingly IV, p. 429, nr. 322. Anul 164—166. Găsită între M. 53—54, în pămîntul de azvîrlitură al S. 2/1959.

4) *Constantius al II-lea Caesar*

Av. DNCOSTAN TIVSNOBCAES. Capul lui Constantius al II-lea spre dreapta.

Rv. VOTIS V. MVLTVS X. Totul într-o cunună de lauri. În exergă SMN.

Siliqua. AR. 2, 51 g; 21 mm. Conservare bună, moneda uzată prin circulație. A fost bătută în atelierul din Nicomedia și se datează spre sfîrșitul anului 328 Cf. Marcel Thirion, *Les vota impériaux sur les monnaies entre 337—364*, în Schweizerische numismatische Rundschau, XLIV, 1965, p. 6. Cohen², 338, dar cu legenda PFAVG și în exergă LVG, deci variantă. Găsită în M. 259.

5) *Constantius al II-lea*

Av. DNCONSTAN TIVSPFAVG. Bustul împăratului diademat, drapat și cui-rasat spre dreapta.

Rv. VOTIS XXX. MVLTVS XXXX. Totul într-o cunună de lauri. În exergă SIRM.

Siliqua. AR. 3,395 g; 22 mm. Conservarea foarte bună, aproape *fior di conio*. Moneda foarte puțin sau deloc circulantă. Cohen ², 341. A fost emisă în atelierul de la Sirmium spre sfârșitul anului 353 (Cf. Marcel Thirion, *loc. cit.*, p. 6). Găsită în M. 227.

6) *Valens*

Av. DNVALENS PFFA [VG]. Bustul diademat și drapat al împăratului spre dreapta.

Rv. VOT X. MVLT XX. Totul într-o cunună de lauri. În exergă [AN] T . . . De la litera N se mai observă ultima bară verticală.

Siliqua. AR. 1,43 g; 18,6 mm. Fragmentar. Moneta netocită, deci foarte puțin circulantă. Cohen ², 96; R I C . Anul 373. Găsită în mormîntul 228.

7) *Theodosius I* ^{163 bis}.

Av. Capul unui împărat din epoca romană târzie, diademat spre dreapta din legendă doar slabe urme OD sau DO.

Rv. Tip neprecizat.

AE ? 0,49 g; 12 mm. Anii 383—395 ?. P.V. Hill, J.P.C. Kent, R.A.G. Carson, *Late roman coinage AD 324—498*, Londra, 1965, *passim*. Atelierul neprecizat. Găsită în M. 87.

Ca și alte obiecte de inventar, unele monede au ars odată cu cadavrul pe rug. Este cazul monedei de la Antoninus Pius, al celor două monede de la Constantius al II-lea și al monedei de la Valens. Interesant este și faptul că moneda de la Valens este ruptă din vechime. Întîlnim aici un obicei, acela de a depune în mîna sau în gura mortului o monedă din care a fost păstrat, în familie, un fragment.

Dintre monedele descoperite la Bratei numai ultimele patru pot fi luate în considerație pentru datarea cimitirului. Monedele de la Antoninus Pius, L. Verus și Lucilla, chiar dacă au fost descoperite în morminte este evident că nu reprezintă decît antichități. Nu există nici un element de cultură materială care să ne oblige la plasarea eventuală a înepulturilor folosirii cimitirului în a doua jumătate a secolului al II-lea, nici măcar în secolul al III-lea.

^{163 bis} Aversul prost centrat, efigia mult în dreapta, păstrează vagi urme de legendă, din care s-a putut distinge grupul OD sau DO, care a dus la adoptarea soluției Theodosius. Dacă aversul deși foarte tocit are o efigie și nu numai o cruce, ar putea fi Theodosius I, deci din anii 383—395, cînd acest nominal este deosebit de frecvent. Nominalul apare în perioada 355—361,

continînd și după acești ani, dar tipul emis între 395—408 cu cea mai mare frecvență este cu cruce și legenda CONCORDIA AUG. sau AUG. GG. În cazul de față nominalul ar fi putut fi de tip SALUS REI — PVBLICAE. Soluția 383—395 pare cea mai potrivită, deși nu total fără rezerve din cauza stării slabe de conservare.

DATA cimitirului de la Bratei este posibil să fie stabilită cu o destul de mare exactitate, dat fiind faptul că dispunem de un număr destul de mare și de variat de elemente cronologice.

Între acestea se numără, în primul rând, monedele, apoi fibulele, cataramele, pieptenii de os, vasele de sticlă, mărgelele, o verigă de bronz, oglinda, săgeata de fier și, în sfârșit, ceramica.

Am spus mai înainte că cele trei monede datînd de la mijlocul sau din a doua jumătate a secolului al II-lea nu pot fi luate în considerație, ele reprezentînd antichități. Sublinierea este necesară întrucît ritul și ritualul de înmormîntare ar putea să creeze impresia că cel puțin o parte din cimitir s-ar putea data într-o perioadă mai timpurie. O asemenea continuitate ar fi ideală dacă ar exista realmente. Revin asupra unui amănunt pe care l-am menționat în treacăt, amănunt extrem de important. Și anume, este vorba de faptul că nu a fost descoperit în cimitir nici un alt element de cultură materială care să poată fi asociat cu monedele mai sus pomenite. Oricum, în morminte aparținînd perioadei deplinei stăpîniri romane în Dacia ar trebui să se găsească marfă de cea mai bună factură romană — vase, opaițe, fibule etc. Or, nimic din ceea ce ar putea să se înscrie în cultura provincială romană din Dacia nu a fost găsit la Bratei. Tot ce reprezintă cultura materială a acestui cimitir este legat de monedele din secolul al IV-lea. Acestea încep cu Constantius al II-lea Caesar și sfîrșesc eventual cu Theodosius I și prezența lor ar putea fi explicată în primul rând prin aceea că doi din împărații reprezentanți prin monede — Constantius al II-lea și Valens sînt foarte activi la Dunăre, iar în vremea lor raporturile Imperiului cu lumea nord-dunăreană sînt intense și permanente.

Prima problemă care se pune este cît de devreme în cuprinsul secolului al IV-lea se poate plasa începutul folosirii cimitirului. Cea de-a doua problemă este cît de tîrziu, după moneda Valens, poate fi prelungită folosirea lui.

La aceste două probleme nu se poate răspunde numai în funcție de monedele respective. Trebuie avute în vedere și acele piese a căror factură ne îngăduie, prin analogii cu complexe contemporane, o datare mai mult sau mai puțin precisă a lor.

O privire de ansamblu a inventarului, ne obligă la o încadrare a cimitirului în secolul al IV-lea, în general. Un studiu de detaliu al diferitelor elemente databile pare să îngăduie totuși, o restrângere a duratei cimitirului la a doua jumătate a secolului al IV-lea și o eventuală prelungire a existenței lui dincolo de limita finală a acestui secol.

Ca să revenim la monede, cea mai veche dintre ele datează abia de la sfârșitul anului 328 și este uzată prin circulație. Înainte de a ajunge în mormint a trecut deci o oarecare durată de timp. Aceasta înseamnă că, de fapt, moneda în chestiune ne dă un termen aproximativ pentru, cel mai de vreme, începutul celui de al IV-lea deceniu al secolului al IV-lea e.n. Cea de-a doua monedă de la Constantius al II-lea bătută spre sfârșitul anului 353, de data aceasta foarte puțin sau deloc circulată, ni se pare că oferă un alt indiciu, în vederea stabilirii momentului de început al cimitirului către mijlocul secolului al IV-lea. Pentru fixarea datei de sfârșit a utilizării cimitirului avem deocamdată un singur indiciu monetar sigur — moneda de la Valens — bătută în anul 373 și foarte puțin circulată. Ea ne poate duce cel mult pînă la începutul ultimului sfert al secolului al IV-lea, eventual pînă la sfârșitul lui.

Cu alte cuvinte monedele obligă la o datare a cimitirului cel mult la mijlocul și în a doua jumătate a secolului al IV-lea. Că ne aflăm în secolul al IV-lea este dovedit și de restul inventarului mormintelor.

În primul rînd ceramica, fie ea locală, fie de import, se înscrie în categoria tîrzie ca tehnică, forme și decor. Menționăm în treacăt doar cîteva elemente caracteristice. Vasul de provizii, oala-borcan, străchinile, între care nu trebuie uitate cele cu decorul constînd din fațete, paharul decorat cu impresiuni, amforele sau amforetele cu două torți de producție locală, lucrate din pastă cenușie, cămile cu buza trilobată, cămile sau ulcioarele cu gura în formă de cupă sau cu gîtul gușat sînt forme absolut caracteristice epocii pe care am precizat-o mai înainte.

În ce privește ceramica lucrată cu mîna merită să fie reținut caracterul degenerat al cățuiei dacice, ca și prezența aproape exclusivă a vaselor-borcan.

Forme tîrzii sînt și unele produse ceramice de import ca : de exemplu, vasele smălțuite cu smălț verde sau verde-gălbui și amforele decorate cu benzi late de striuri orizontale.

Fibulele de bronz cu piciorul întors pe dedesubt, cu formele lor mai mult sau mai puțin degenerate, fibula de fier cu piciorul lobat, cataramele de fier, pandantivul de bronz de formă rombică, fragmentele de pahare de sticlă, mărgelele, pieptenii cu mînerul în formă de clopot, oglinda, sînt toate produse ale secolului al IV-lea.

Cu toate că utilizarea acestor elemente trebuie făcută cu prudență, socotim că avem suficiente dovezi care să ne permită să bănuim dăinuirea nu numai pînă la sfârșitul secolului al IV-lea, ci și în primele două sau trei decenii ale secolului al V-lea, într-o altă formulare dăinuirea cimitirului pînă în prima parte a perioadei hunice (376—420).

Elementele a căror existență poate fi presupusă și dincolo de 376 au fost menționate deja. Socotim însă necesar de a reveni asupra lor, pentru o mai clară înțelegere a argumentelor.

Primul aspect pe care ținem să-l scoatem în evidență este absența sau raritatea, în ceramica lucrată din pastă cenușie fină, de tradiție sau de influență Cerneahov-Sîntana, a unor forme sau motive decorative absolut caracteristice pentru aspectele clasice ale acestei culturi : decorul lustruit, decorul cu roțița, o serie de căni sau de ulcioare, absența unor piese Sîntana aparținînd speciei fine arsă galben sau gălbui-roșcat.

Chiar și în cazul ceramicii zgrunțuroase, lipsesc o serie de forme pe care le întâlnim în complexele Sintana.

La o datare târzie ne obligă și vasele smălțuite. Tehnica de realizare a smălțului de pe fragmentele descoperite la Bratei, pare să ne indice ca loc de proveniență Intercisa. Aici au fost descoperite ulcioare și căni cu un smălț poros de culoare verde închis sau verde-gălbui ce se desprinde ușor de pe vas. Or, amănunt extrem de important, la Intercisa, ulcioarele cu smălț verde nu au fost descoperite decât în acele părți ale cimitirului care încep cu Constantius, deci de la mijlocul secolului al IV-lea și continuă pînă la începutul secolului al V-lea¹⁶⁴. Ele nu pot fi datate în nici un caz mai devreme de mijlocul secolului al IV-lea.

De asemenea, amforele cu benzi de striuri sînt mai degrabă târzii, adică mai degrabă de producție romano-bizantină decât romană.

În sfîrșit, decorul realizat cu pieptenele constînd din linii punctate dispuse în diagonală și linii în val, aflat pe un fragment de vas lucrat cu mîna, dar care are marginea îndreptată la roată și buza orizontală decorată cu caneluri adînci se întilnește pe un fragment de găleată de lut descoperită la Ozd¹⁶⁵. Este drept că vasul de la Ozd este lucrat la roată. Important este însă motivul decorativ și tehnica lui de realizare, ca și faptul că realitatea istorică și unele elemente arheologice, cum este fibula de tip ungar, nu permit datarea așezării de la Ozd înainte de 379—380, moment în care goții, în calitate de federați, sînt instalați în Pannonia.

Sugestii în favoarea unei prelungiri a cimitirului după anul 376 ne sînt oferite și de unele din fragmentele din vase de sticlă. De pildă, paharele sau cupele fațetate au fost descoperite în Ungaria și în complexe care merg pînă la sfîrșitul secolului al IV-lea. Nu mai vorbim de cele trei categorii a căror existență este clar documentată, cel puțin pînă în deceniul al doilea și al treilea al secolului al V-lea. Este cazul tipului de pahar decorat cu benzi aplicate în val, a aceluia cu brîu alveolar și mai ales a paharului decorat cu „Nuppen” de culoare albastru închis.

Acest ultim tip este clar datat în Pannonia în perioada de după Valentinian I, mai exact între 364 și 430 (Intercisa, Regöly, Tápé Málájdok, Lebény, Csakvár) cu monede sau prin asocieri cu piese databile.

De asemenea, măregele cu decor încrustat și cele cu ochi sînt mai rare în complexele secolului al IV-lea pur, și devin caracteristice abia în „perioada hunică”. Tot pînă la sfîrșitul secolului al IV-lea pot fi datați pieptenii cu mînerul înalt în formă de clopot și fibulele de bronz. Dincolo de anul 400 sau măcar dincolo de 376 ne poate duce, de asemenea, fibula mare de fier cu piciorul lobat și cu coarda trecută pe deasupra arcului. Am subliniat deja că acest sistem de trecere a coardei peste arc se întilnește în mediul sarmatic din Ungaria „perioadei hunice”.

De asemenea, catarama de fier avînd placa cu marginile ajurate și spinul de bronz și veriga de bronz decorată cu coaste nu se încadrează în cultura Sintana și sînt, fără îndoială, din perioada de după 376.

Pe lîngă aceasta este cazul să subliniem faptul că prezența unor motive decorative ca banda de linii în val, banda de linii în val asociată cu banda de linii orizontale, linia simplă în val încadrată de cîte o linie orizontală incizată și coastele întilnite pe fragmente aparținînd unor vase-borcan din specia zgrunțuroasă ne obligă să admitem că o parte

¹⁶⁴ Intercisa, II, p. 76—77.

¹⁶⁵ M. Parducz, J. Korek, *Eine Siedlung aus der*

Kaiserzeit . . . , p. 166, Taf. IV, 15.

din morminte pot fi datate cel puțin la începutul secolului al V-lea. Aceste motive necunoscute în aria Sîntana devin curente pe vasele-borcan lucrate din pastă cenușie zgrunțuroasă din așezarea 1 de la Bratei, databilă în secolele V-VI e.n.

În sfîrșit, o săgeată hunică de fier ne duce și ea în perioada de după 375 și în secolul al V-lea, fără să ne poată da totuși limita extremă în timp la care ne putem opri (Pl. XXIV, 15).

Desigur că toate aceste argumente nu pot decît să facă probabilă, verosimilă, o încetare a cimitirului 1 de la Bratei abia în momentul în care are loc pătrunderea hunilor în Pannonia. Fără îndoială că n-am manifesta o atît de mare prudență în datarea cimitirului dacă am dispune de o monedă clar identificabilă în ultimul sfert al secolului al IV-lea și la începutul secolului al V-lea.

Este foarte probabil că moneda de bronz, din nefericire descoperită într-o foarte proastă stare de conservare, ne oferă tocmai acest element de datare mai recent.

O altă problemă importantă este aceea de a ști, în ce măsură, în răstimpul mai sus amintit, se pot stabili mai multe faze de evoluție. De fapt, problema se poate pune din două puncte de vedere, din punctul de vedere al raportului cronologic dintre diferitele categorii de gropi și din punctul de vedere al stabilirii mai multor faze de evoluție în cuprinsul culturii înfățișate de acest cimitir.

La prima problemă răspunsul este negativ, cu toate că majoritatea exemplelor pe care le vom cita imediat par să indice data mai recentă a mormintelor cu groapă arsă și anterioritatea mormintelor cu groapă nearsă, de toate categoriile. Astfel în capătul de vest al cimitirului au fost întîlnite două situații care merită toată atenția. Este vorba de faptul că mormîntul 310, avînd groapa arsă ritual, a tăiat gura mormîntului 310 avînd groapa în formă de sticlă. La rîndul lui mormîntul 310 a fost tăiat în colțul de NE de mormîntul 290, avînd și el groapa arsă ritual. În același cartier, mormîntul 304 cu groapa arsă a tăiat gura (în partea ei de sud) mormîntului 312 avînd groapa în formă conică.

Pe de altă parte, în alt cartier al cimitirului, M. 126 cu groapa de formă rotundă a fost tăiat de M. 154 avînd groapa arsă.

În sfîrșit, „bordeiu” 5 cu groapa mare de formă pătrată a fost suprapus, în colțul de NE, de M. 237 cu groapă arsă, iar M. 178 cu groapă nearsă de formă ovală a fost atins în parte de M. 188 avînd groapa arsă.

O concluzie în sensul schițat mai sus este infirmată de o situație înregistrată în campania din anul 1961 cu prilejul cercetării cuptorului II. Este vorba aici de faptul că vatra podită cu pietre a cuptorului II a suprapus, răsînd totodată partea superioară a unui mormînt cu groapă arsă (M. 107), în vreme ce, un mormînt cu groapa în formă de sticlă (M. 52) a distrus în cea mai mare parte groapa cuptorului.

Pe de altă parte, în ceea ce privește raportul în timp între diferitele categorii de gropi, în afară de dovada stratigrafică a contemporaneității lor, un alt element de care trebuie să se țină seama este faptul că, în ceea ce privește inventarul, nu s-au putut constata diferențe sensibile. Mai mult chiar, piese identice sau similare au fost găsite în gropi de categorii diferite. Între aceste piese notăm doar pieptenii cu mînerul în formă de clopot descoperiți în M. 312 (cu groapa în formă conică) și în M. 237 (cu groapa arsă).

Cînd este vorba de a da o soluție la cea de a doua problemă, răspunsul nu mai poate fi așa de categoric. Singurul fapt arheologic sigur este acela că avem de-a face cu mai multe faze de înmormîntare. De fapt, cu trei faze, așa cum a reieșit limpede din situațiile înfățișate mai sus. Numai că cea de-a treia fază nu este reprezentată decît în chip spo-

radic. Cel mai frecvent se constată întretăieri a două gropi, în special în regiunea centrală, de maximă folosire a cimitirului. Relativ marea frecvență a acestor cazuri face dificilă o înșirare a lor. O consultare a catalogului sau a planului poate suplini o astfel de lipsă.

Nu același lucru poate fi spus și în legătură cu existența mai multor faze culturale.

Din cauza condițiilor speciale în care este depus inventarul — *deasupra gropii și nu în groapă* — în cazul unor tăieri este greu de presupus căreia din cele două sau trei morminte îi aparține materialul descoperit în movilă. Acestui amănunt i se adaugă și faptul că inventarul este sărac și inegal distribuit. Ne referim spre exemplu la fibulele de bronz (piese cu o valoare cronologică) care apar doar în număr de treisprezece din care numai opt provin din morminte; din acestea opt, trei au fost găsite într-un singur mormint. Cataramele sînt și mai puține — numai opt — și trei din ele au fost descoperite în același mormint. Alte piese le găsim în cîte un exemplar.

Dacă mai amintim că există forme de vas ce nu sînt reprezentate decît printr-un singur ciob, că în majoritate fragmentele ceramice sînt necaracteristice și dacă raportăm piesele de inventar la numărul mare de morminte, realizăm măsura în care este posibilă stabilirea unei cronologii mai fine a cimitirului.

APARTENENȚA ETNICĂ

STABILIREA caracterului etnic al cimitirului 1 de la Bratei, a împrejurărilor istorice în care cultura materială pe care el o înfățișează a putut să se constituie și să supraviețuiască o perioadă relativ îndelungată de timp după părăsirea Daciei, sînt problemele cele mai grele ce se pot pune cercetătorului, dar în același timp și cele mai importante. Pentru a le rezolva trebuie să ținem seama de structura acestei culturi în ansamblu.

Este necesar, apoi, în măsura în care lucrul este posibil, să căutăm să-i fixăm un loc în ansamblul încă sărac al descoperirilor de factură romană tîrzie din fosta provincie Dacia.

Dată fiind vremea tîrzie la care se plasează cimitirul este absolut necesar, în primul rînd, studiul ceramicii aparținînd acestui complex arheologic în raport cu ceramica provincială romană în general și cu aceea din Dacia în special și față de aceea aparținînd culturii Sîntana de Mureș. O asemenea analiză este mai ușor de realizat atunci cînd este vorba de cultura Sîntana-Cerneahov, binecunoscută prin cercetări făcute în România și în Uniunea Sovietică. Din nefericire nu putem spune același lucru despre ceramica provincială-romană din Dacia. Deși cercetări de teren au fost făcute, ele nu au fost comunicate de așa manieră încît să poată fi utilizate. În cea mai mare parte a cazurilor, materialele sînt inedite și aceasta este fără îndoială lipsa ce se va resimți cel mai mult în studiul de față, și paguba este cu atît mai mare cu cît prin rit și ritual cimitirul se leagă de lumea provincială din Dacia. Din motivele acestea vom încerca, mai întîi, să scoatem în evidență ceea ce leagă și ceea ce deosebește ceramica din cimitirul nr. 1 de la Bratei de ceramica din necropolele cerneahoviene de pe teritoriul țării noastre.

În cultura Bratei caracteristică este predominarea vaselor lucrate din pastă cenușie zgrunțuroasă, cîtă vreme în mormintele și chiar în așezările culturii Sîntana sînt mai frecvente diferite tipuri de vase lucrate din pastă cenușie fină.

Pe de altă parte tipul de vas întîlnit în cea mai mare cantitate, vasul-borcan, este deosebit într-o serie de privințe de tipul corespunzător din cuprinsul ariei Sîntana.

Este vorba în primul rând de aspectul general al vasului care ne apare în aria Sîntana de Mureș cu o formă mai greoaie (mai scundă, cu pîntecul mult bombat, cu gîtul foarte scurt), mai puțin elaborată, cu marginea și buza stereotipe (buza îngroșată și răsfrîntă în afară sau buza subțiată și prevăzută cu o șanțuire în interior). Fundurile sînt, cu foarte rare excepții, plate, ridicate de pe disc cu scîndurica sau bețișorul. La Bratei, există și forme de acestea, dar în general întîlnim forme mai svelte, mai alungite, cu gîtul mai lung și pîntecul mai puțin bombat, cu fundurile marcate și mai diverse. Mai precis, întîlnim și vase cu fundul plat, dintre care cîteva sînt tăiate, dar majoritatea fundurilor au un postament și, mai rar, un inel de susținere. La aceasta trebuie să adăugăm observația că *buza vaselor este foarte variată* și nu se reduce la cele cîteva cunoscute din cultura Sîntana.

În ceea ce privește decorul, ca și în cultura Sîntana, predomină canelurile și liniile incizate, cu variantele respective. Dar, în plus față de acest complex, apare, este drept foarte rar, decorul în val—fie că este vorba de simpla linie în val, încadrată sau nu între două linii orizontale incizate, fie că este vorba de benzi de linii în val și benzi de linii orizontale întîlnite pe același vas. În acest din urmă caz socotim că ne găsim în prezența unui început de *transpunere* a unui decor ce se găsește în mod obișnuit pe vasul mare de provizii, pe o altă formă de vas, de proporții mai reduse, care este oala-borcan. Încă o deosebire ce trebuie reținută este aceea că la Bratei nu se întîlnește niciodată, pe această *formă*, decorul realizat cu roțița, cunoscut în aria Sîntana.

O altă trăsătură fundamentală o constituie prezența în foarte mare cantitate a vaselor de provizii. Natural, este vorba de fragmente și nu de vase întregi. Important este faptul că aproape nu există mormînt în care să nu se găsească unul sau mai multe cioburi provenind din astfel de vase. Deosebirea este esențială deoarece pentru aria Sîntana, ni se atrage atenția de către Kovacs Isv.¹⁶⁶, Gheorghe Diaconu¹⁶⁷, B. Mitrea și C. Preda¹⁶⁸ că vasele de provizii, și, în general, vasele de dimensiuni mai mari sînt absente sau apar extrem de sporadic. Bineînțeles, este vorba de cimitire și nu de așezări, în care vasul mare de provizii este un element caracteristic. Singura excepție de la regulă o constituie un mormînt de incinerare (M. 78) descoperit în necropola de la Mogoșani¹⁶⁹. Mai trebuie reținut și amănuntul că tipul de vas de provizii descoperit la Bratei se deosebește ca profil de formele similare din cultura Sîntana și chiar de formele romane. Din acest punct de vedere, adică al prezenței chiupurilor în morminte, analogiile trebuie căutate în afara culturii Sîntana, eventual în cultura dacică dinaintea cuceririi romane.

În sfîrșit, un ultim aspect demn de semnalat în legătură cu această specie îl constituie prezența unui decor constînd din briul crestat simplu sau briul crestat încadrat de două benzi de striuri ușoare, întîlnit la Bratei și necunoscut în cultura Sîntana.

Un alt element caracteristic este constituit de prezența la Bratei în cantități relativ mari a amforelor și amforetelor lucrate din pastă cenușie zgrunțuroasă, absente sau extrem de rare în inventarul mormintelor de tip Sîntana.

În ceea ce privește ceramica lucrată din pastă cenușie fină, în primul rând trebuie să subliniem o oarecare sărăcire a repertoriului de forme în raport cu Sîntana sau măcar o apariție sporadică a unor forme frecvente în complexul cultural mai sus amintit. Ca să începem cu excluderile, lipsesc castroanele cu trei torți atît de caracteristice culturii Sîntana, lipsesc oalele-castron, cămile joase cu toartă („în formă de halbă”), paharele.

¹⁶⁶ Kovacs Ist., *op. cit.*

¹⁶⁷ Gh. Diaconu, *Tîrșor*, p. 75.

¹⁶⁸ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 132.

¹⁶⁹ Gh. Diaconu, *Mogoșani*, p. 31, fig. 5, 1.

Cît privește decorul, lipsesc sau sînt extrem de rare motivele decorative întîlnite în mod obișnuit pe ceramica lucrată din pastă cenușie fină din mormintele Sîntana. De exemplu, nu se cunosc decît cîteva cioburi decorate în mod sigur cu motivul lustruit în rețea. În rest, numai pe cîteva fragmente a fost întîlnit decorul realizat prin lustruire. Lipsesc, de asemenea, cu o singură excepție, decorul realizat cu roțița sau decorul ștampilat, și canelurile oblice pe umărul vasului. Motivele obișnuite sînt cele întîlnite și pe ceramica zgrunțuroasă, adică linia orizontală incizată, canelurile orizontale și briul în relief. La acestea se adaugă fațetele și în cazul vaselor de provizii benzile de linii în val între benzi de linii orizontale incizate.

Ca forme de vase întîlnim oala-borcan, strachina, relativ frecventă, din nou vasul mare de provizii, amforele și amforetele, cămile și ulcioarele. Dintre aceste forme, acelea care constituie o caracteristică a complexului de la Bratei sînt vasele mari de provizii și amforele și amforetele. Am mai adăuga că ni se pare un fapt interesant descoperirea la Bratei a cinci fragmente din căni cu gura trilobată, cu atît mai mult cu cît ne găsim în prezența unei forme fără nici o îndoială de origine romană și cu atît mai mult cu cît în aria de răspîndire a necropolelor de tip Sîntana, numărul unor astfel de vase este extrem de redus¹⁷⁰. De remarcat și din acest punct de vedere poziția excepțională pe care o ocupă cimitirul de la Mogoșani.

O altă trăsătură importantă a ceramicii din cimitirul de la Bratei o constituie absența unei specii caracteristice ariei Sîntana. Este vorba de ceramica lucrată din pastă foarte fină de culoare galben-roșcat. Este drept, că nici în cimitirele Sîntana nu apare în cantități prea mari¹⁷¹. În legătură cu aceasta, I. Ioniță face chiar observația că ceramica fină de culoare galben-roșcat este rară în complexe Sîntana tîrzii și este caracteristică fazei mai timpurii a acestei culturi. Absența ei la Bratei constituie un indiciu important pentru încadrarea cronologică mai tîrzie a cimitirului.

În sfîrșit, lipsa sau raritatea vaselor lucrate din pastă neagră cu decor ștanțat (I. Ioniță le consideră importuri din lumea romană) este iarăși un fapt ce nu trebuie să fie neglijat.

Un aspect deosebit de interesant îl constituie și descoperirea unui mare număr de fragmente de vase romane lucrate din pastă roșie. Între acestea se numără în primul rînd amforele u l c i o a r e l e și c ă n i l e. Am îndrăzni chiar să afirmăm, în ciuda caracterului fragmentar al acestei categorii ceramice, că ea apare la Bratei într-o cantitate mai mare decît în cuprinsul culturii Sîntana. La amforele, ulcioarele și cămile lucrate din pastă roșie se adaugă cele cîteva fragmente din vase romane smălțuite, sigur provenind din import, și ele foarte rare în aria Sîntana; mai exact în aria Sîntana-Cerneahov nu se cunosc alte vase de acest ultim tip, în afara celor două exemplare descoperite la Spanțov și N. Bălcescu¹⁷², deci într-o regiune foarte aproape de Dunăre, de imperiu. Or, la Bratei avem de-a face cu patru asemenea vase.

În sfîrșit, trebuie să fie menționate cîteva detalii privind ceramica lucrată cu mîna. Este vorba în primul rînd de faptul că la Bratei, cu foarte rare excepții, fragmentele din vase lucrate cu mîna nu lipsesc din nici un mormînt. Chiar dacă prezența acestei specii se reduce uneori la un singur ciob, importantă este constanța ei, ceea ce nu este cazul în cultura Sîntana, unde vasele lucrate cu mîna se întîlnesc în mod obișnuit mai rar în morminte.

¹⁷⁰ B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 133.

¹⁷¹ I. Ioniță, *op. cit.*, p. 204.

¹⁷² B. Mitrea, C. Preda, *op. cit.*, p. 135, fig. 80 și 246, 6.

Pe de altă parte, un fenomen cu totul nou este apariția alături de ceramica lucrată cu mîna din pastă grosolană, a ceramicii lucrate cu mîna din pastă cenușie zgrunțuroasă. O astfel de specie este absolut necunoscută în aria Sîntana. Așa cum am menționat mai înainte este greu să se găsească, în stadiul actual al cercetărilor, o altă explicație decît tendința de barbarizare a ceramicii.

O altă excepție o constituie acele vase-borcan cu marginea îndreptată la roată și canelată, decorate cu pieptenele, fie utilizînd motivul în val (adică banda de linii în val), fie valul și impresiunile de linii punctate, oblice, dispuse sub val, fie valul și triunghiurile scobite. Prezența lor ar putea fi eventual explicată prin contactul cu dacii liberi din grupul Cipău „Gîrle”.

Cît privește formele, nu există în fond diferențe față de Sîntana, proporția menținîndu-se în favoarea vaselor-borcan. Cătuia dacică apare rar.

Ca decor, în general, întîlnim aceleași motive ca și în Sîntana. Am semnalat totuși cîteva elemente deosebite. La Bratei nu se cunoaște nici un vas decorat cu linii în val pînă spre fund ca acela descoperit în cimitirul de la Spațov. De asemenea nu se cunosc vase decorate cu butoni, ca cele întîlnite în aria Sîntana (ex. Tîrșor sau Spațov). Există butoni, dar sînt dispuși cîte trei, pe o linie verticală. De asemeni, nicăieri în aria Sîntana nu este semnalat decorul constînd din ghirlandă de ove foarte primitiv realizată, asociată cu creștături pe buză.

În ciuda acestor deosebiri, destul de consistente, există o serie întregă de elemente Sîntana de Mureș în ceramica de la Bratei, a căror explicație ar trebui găsită în contemporaneitatea, cel puțin parțială, a celor două aspecte culturale și prin contactele ce s-au putut stabili între ele. Acest contact, dublat de dificultățile ce trebuie să fi existat totuși în stabilirea de relații normale și permanente cu imperiul, este fără îndoială cauza care trebuie să fi determinat procesul de barbarizare a culturii provincial-romane din Dacia. Similitudinea dintre unele aspecte ale ceramicii de la Bratei și complexul Sîntana își poate găsi o explicație. Cercetătorii români care au studiat mai îndeaproape cultura Sîntana, în special Gh. Diaconu¹⁷³, au căutat să sublinieze faptul că atît în formarea culturii în discuție cît și în definitivarea ei mai ales în momentul pătrunderii goșilor în spațiile noastre, un rol deosebit l-au jucat lumea dacică liberă și lumea romană sau provincial-romană. După părerea noastră acești doi factori trebuie făcuți răspunzători de ceea ce este comun ambelor culturi.

La aceasta sîntem obligați să facem precizarea că în regiunile de la est și sud-est de Carpați elementul germanic a dat coloratura specifică culturii Sîntana-Cerneahov, cîtă vreme, în fosta provincie Dacia continuă, sărăcită și barbarizată prin contactul cu noii veniți, vechea cultură romană.

Și aici ne oprim pentru a reveni asupra unei situații pe care am menționat-o în treacăt mai înainte. Pentru a putea demonstra în chip convingător și definitiv ideea persistenței culturii provincial-romane în Dacia pînă la sfîrșitul secolului al IV-lea și chiar la începutul secolului al V-lea este necesar să dispunem de dovezi arheologice mai vechi, perfect încadrate tipologic și cronologic. Cu alte cuvinte ar trebui să cunoaștem *perfect* cultura provincială în Dacia, sub toate aspectele ei și în primul rînd ceramica. Fără a cunoaște formele și fazele de evoluție ale acestei ceramicii, fie de caracter urban fie de caracter rural, este stabilite pentru perioade mai restrînse de timp, fără a ști, altfel decît mai mult sau mai puțin teoretic, care au fost formele pentru care lumea provincială din

Dacia a avut predilecție, altfel spus în ce a constat aportul populației autohtone la constituirea variantei dacice a culturii romane din Dacia, nu se poate ajunge la soluții definitive.

Ceea ce este posibil să se formuleze astăzi relativ la cultura provincial-romană din Dacia ar putea fi rezumat în câteva fraze — dacii preiau formele noi de cultură, păstrând totodată o serie de elemente de cultură materială și spirituală tradițională, între aceste elemente tradiționale fiind citate unele vase a căror tehnică, formă, și decor sînt evident dacice (cățuia, vasul-borcan, briul alveolar sau crestat, butonii) și ritul și ritualul de înmormîntare; în sfîrșit, se face mențiunea că o serie de vase lucrate la roată în manieră romană „trădează forme” daco-getice și nu se întîlnesc în alte provincii, dar din păcate, nu este menționată, în mod expres, o altă formă de vas în afară de vasele mari de provizii decorate cu benzi de linii în val¹⁷⁴.

Aceste adevăruri sînt extrem de importante, dar nu ne sînt suficiente pentru a proceda la o analiză mai adîncită; noi ne găsim de fapt în situația de a cunoaște mai bine ceea ce este element dacic *pur*, conservat în noua provincie, decît ceea ce reprezintă prelucrarea în manieră dacică a unor forme și influențe romane. Situația este foarte explicabilă. Mai întîi pentru că este foarte simplu să faci distincție între dacic și roman cînd este vorba de ceramică lucrată cu mîna. În al doilea rînd se explică prin faptul că, date fiind unele tendințe de a nega persistența dacilor în Dacia romană, s-a acordat o atenție mai mare acestui aspect al problemei și a fost neglijat celălalt, tot așa de important ca și primul.

Nu este mai puțin adevărat că în ultima vreme cercetările din Oltenia și din Transilvania (în special cele de la Obreja) și-au propus o asemenea sarcină. Va trebui însă să mai așteptăm pînă la apariția unor studii parțiale sau a unor lucrări de sinteză, care să facă mai ușoară urmărirea populației băștinașe, cel puțin în perioada imediat următoare părăsirii Daciei, adică în acel răstimp cînd cultura ei a mai păstrat încă nemodificate o serie întreagă de trăsături proprii. Din acest punct de vedere, de cea mai mare importanță va fi cunoașterea temeinică a aspectelor rurale ale ceramicii romane din Dacia.

Cele spuse pînă acum nu ne pot opri să recunoaștem că există totuși puțința de a face unele referiri la o serie de descoperiri din așezări romane situate în centrul provinciei sau pe linia Dunării.

Din păcate, atunci cînd au fost publicate rezultatele acestor cercetări, numai în puține cazuri s-a procedat la o prezentare sistematică a materialelor arheologice descoperite. Atenția cercetătorilor a fost concentrată asupra unor piese mai deosebite: relieuri, sarcofage, monede, vase de lux. Într-o măsură insuficientă s-au aplecat asupra ceramicii comune, „de bucătărie”, singura în măsură să supraviețuiască în condițiile dispariției administrației romane. În fond în afară de Cristești¹⁷⁵, pentru care posedăm o destul de amănunțită descriere a ceramicii, nu dispunem de prea mult material de această natură. Ne referim natural, în mod special, la ceramica din perioadele mai recente — secolul al III-lea și al IV-lea.

Pentru a suplini această lacună a arheologiei românești se pot utiliza desigur cercetările făcute în alte provincii, în primul rînd în Pannonia, rămasă încă multă vreme în granițele Imperiului roman. (Dealtfel, relațiile între aceste două zone par să fi fost destul de strînse, chiar și după părăsirea Daciei). Numai că există diferențe, nuanțe, determinate

¹⁷⁴ D. Protase, PC, p. 65—70. *Ist. Rom.* I, 1960, p. 390—391; H. I. Crișan, *Ceramica daco-getică*, p. 52,

¹⁷⁵ D. Popescu, *op. cit.*, p. 153—195.

de substratul etnic și condițiile istorice deosebite la care trebuie să fim atenți atunci când facem referirile de rigoare la aceste regiuni.

În stadiul actual al cercetărilor ceea ce considerăm că poate fi pus la Bratei pe seama moștenirii daco-romane sau romane este în primul rînd prezența *în mare cantitate* a vaselor mari de provizii, destul de variate ca sistem de ornamentare. Din această categorie, împrumutată și în mediul Sîntana, varianta cea mai semnificativă pentru problema pusă în discuție este aceea decorată cu un briu gros, crestat — un motiv preluat fără nici o îndoială din repertoriul dacic și trecut prin filieră romană.

În al doilea rînd trebuie să ne referim la varietatea de margini și buze pe care le întîlnim în cazul vaselor-borcan, modelate din pastă cenușie zgrunțuroasă. Fără exagerare aproape toate tipurile de profil pe care le întîlnim în cuprinsul speciei roșii fine și cenușii descoperite la Cristești apar și la Bratei.

Nu este lipsit de interes să procedăm la menționarea lor¹⁷⁶. Oalele cu gîtul foarte scurt cu marginea răsfrîntă în afară, îngroșată, cu buza rotunjită. Sub buză, în exterior, o canelură (p. 170, fig. 106, 1); oala cu marginea răsfrîntă orizontal în afară, cu buza teșită, de secțiune rectangulară (pag. 170, fig. 196, 2); vasul cu buza lățită spre exterior ca la vasele de provizii (p. 170, fig. 106, 9, 17) sau lățită în exterior (p. 170, fig. 106, 5); oala cu marginea subțiată, cu buza mult îngroșată avînd ambele fețe teșite, de secțiune triunghiulară (170, fig. 106, 22); vasul cu buza ușor îngroșată, lățită prin teșire, uneori șanțuită în interior, de secțiune triunghiulară sau rectangulară (p. 177, fig. 112, 6); vasul cu buza mult îngroșată în exterior și rotunjită (p. 170, fig. 106, 13; p. 171, fig. 107, 3, 21); vasul cu marginea ușor frîntă spre exterior, buza puțin îngroșată și rotunjită (p. 171, fig. 107, 20); vasul cu marginea trasă în afară orizontal față de pereți, cu buza simplă foarte ușor subțiată (p. 178, fig. 113, 26).

Tochmai în această mare varietate a profilelor marginilor stă diferența dintre vasul-borcan lucrat din pastă cenușie zgrunțuroasă din cultura Sîntana și cel din cimitirul nr. 1 de la Bratei. Sub acest aspect ne apare mult sărăcită ceramica lucrată din pastă cenușie fină.

Amfora sau amforeta cu două toarte, lucrată din pastă zgrunțuroasă, cana cu gura trilobată, cana sau ulciorul cu gura în formă de cupă, amfora cu gura în formă de pilnie sînt iarăși forme romane ce fac parte din repertoriul curent al ceramicii din nivelele tîrzii dintr-o serie de centre panonice ca de pildă la Intercisa¹⁷⁷. Formele sînt însă mai vechi¹⁷⁸.

Prezența lor trebuie explicată prin existența unor ateliere aflate la o distanță nu prea mare, ateliere ce produceau încă în secolul al IV-lea și chiar la începutul secolului al V-lea vase de o pură tradiție romană. Afirmatia se întemeiază pe faptul că pasta și tehnica de execuție romană nu ne permit să vorbim de piese de import. Dealtfel ele fac parte din specia de uz comun, despre care cu greu s-ar putea presupune că era adusă din imperiu.

Tradiția romană se constată chiar și pe unele forme la care nu ne-am fi așteptat la un asemenea fenomen. Este cazul vaselor lucrate cu mîna, cu marginea răsfrîntă în

¹⁷⁶ Toate trimiterile se fac la lucrarea mai sus citată a lui D. Popescu de aceea ne vom limita doar la indicarea figurilor.

¹⁷⁷ *Intercisa II*, fig. 46, T. 104; fig. 47, T. 109; fig. 45, T. 91.

¹⁷⁸ E. Bonis, *Die kaiserzeitliche Keramik von Panonien*, DissPann, 1942, Budapesta, pl. XXIX, 7—13., pl. XXI, 1—4; B. E. Thomas, *op. cit.*, p. 135, fig. 5, 13, 17; D. Popescu, *op. cit.* p. 173, fig. 108, 11, 28.

afară formînd o linie orizontală față de pereți, cu buza decorată cu două caneluri adînci. Chiar dacă execuția acestor caneluri nu este cea mai perfectă și, în ciuda unor deosebiri de detaliu în profil, nu se poate să nu vedem aici transpunerea la o formă lucrată cu mîna a unei tehnici romane¹⁷⁹.

Numai în ceea ce privește străchinile s-ar părea că predomină caracterele Sintana. Însăși prezența străchinii cu umărul fațetat este o justificare a unei asemenea interpretări. Pe de altă parte nu se poate să nu se facă o legătură între străchinile romane de formă bitronconică, cu buza îngroșată, cu umărul decorat cu un brîu în relief și cu fundul prevăzut cu inel de susținere și formele mai mult sau mai puțin similare de la Bratei sau din cultura Sintana¹⁸⁰. Oricum, în cazul în care s-ar admite o asemenea derivare trebuie să subliniem aspectul barbarizat și degenerat al străchinii în ambele culturi.

În afară de ceramică nu se poate să nu fie subliniat caracterul dacic sau provincial-roman al celor cîtorva unelte agricole descoperite în cimitir și aproape total deosebite de cele similare din aria Sintana-Cerneahov.

În sfîrșit, se mai poate adăuga în favoarea negermanismului acestui cimitir descoperirea în exclusivitate a fibulelor cu piciorul întors pe dedesubt, absența fibulelor cu placă la cap și la picior. Numărul mare de morminte descoperite nu ne permite să presupunem că faptul s-ar datora unei simple întîmplări.

Aspectul care se opune însă, în mod categoric, atribuirii culturii reprezentată de cimitirul de la Bratei drept o variantă întîrziată a culturii Sintana o constituie ritul și ritualul de înmormîntare, total necunoscut în cuprinsul ariei mai sus menționate, chiar atunci cînd este vorba de incinerare. Este foarte greu să admitem că un grup de populație posesor al unei culturi de tip Sintana a fost în stare, într-un răstimp foarte scurt, să-și schimbe de o așa manieră concepțiile despre moarte și lumea de dincolo, încît să treacă de la un rit și ritual de înmormîntare la altul. În fond o tehnică de lucrare a vaselor sau o formă de vas poate fi împrumutată, adoptată; un tip de vas poate să circule ca produs de export. Acest lucru nu are de ce să ne surprindă și ține pînă la un punct de modă. Dar este neverosimil și surprinzător ca mai mult sau mai puțin brusc, o populație să-și modifice *total* structura spirituală. Un asemenea proces nu se poate produce decît printr-o puternică presiune politică sau militară și chiar în acest caz ar rămîne un fenomen de suprafață. Dovada cea mai grăitoare o poate oferi însuși creștinismul, care în măsura în care a devenit o religie de masă, a fost obligat să încoporeze și să oficializeze o serie întregă de practici și tradiții păgîne ce au supraviețuit pînă astăzi.

Dar pentru Transilvania din a doua jumătate a secolului al IV-lea se poate pune întrebarea ce forță politică ar fi fost capabilă să determine pe goți la un act de o asemenea importanță, adică trecerea de la înhumare asociată cu incinerarea în urnă sau în groapă, la depunerea resturilor de la incinerare într-o groapă în majoritatea cazurilor arsă ritual (reamintim că 270 de morminte din cele 353 au groapă arsă ritual). Întrebarea este cu atît mai legitimă cu cît acest ritual de înmormîntare caracterizează lumea provincială romană din Dacia și din provinciile învecinate în secolele I—III. Răspunsul firesc este acela că nu se poate accepta o atare modificare în afara unei „desnaționalizări” și romanizări a unui grup de germani, ceea ce nu poate să fie posibil la vremea aceasta tîrzie, în Transilvania.

¹⁷⁹ O. Floca, *Villa rustica și necropola de la Cinciș*, p. 184, fig. 18, 1—2; D. Popescu, *op. cit.*, 171, fig. 107, 17; B. E. Thomas, *op. cit.*, pl. XLV, 14.

¹⁸⁰ D. Popescu, *op. cit.*, p. 168, fig. 98, 4., p. 167,

fig. 103, 7, 9, 13, 17; B.E. Thomas, *op. cit.*, p. 135 fig. 5, 7; E. Gose, *op. cit.*, pl. 6, 94—98; D. Tudor, *Săpăturile arheologice de la Cioroiul Nou*, Materiale, VIII, 1962, p. 551, fig. 5, 2, 4, 7.

Aici este cazul să stăruim asupra caracterului etnic al acestui rit și ritual, întrucît este de o importanță fundamentală să știm cine au fost purtătorii unei culturi ce păstrează în fosta provincie Dacia tradițiile romane pînă la cel puțin un secol de la părăsirea ei de către autoritățile imperiale.

Sistemul de înmormîntare în gropi arse ritual nu se cunoaște exclusiv din Dacia. Acesta este un adevăr ce nu are nevoie de vreun comentariu special. Tot așa de limpede este și faptul că nu apare în chip masiv în Dacia înainte de cucerirea romană, că deci nu este un ritual specific dacic și că a fost introdus din afară¹⁸¹. Problema este de a ști cine au fost aceia care au introdus acest ritual în Dacia. Romanii înșiși sau un alt grup etnic, evident romanizat. Or, noi am văzut că practica în discuție nu pare să aibă o răspîndire generală în Imperiul roman. Că aria în care se întîlnesc masiv cimitire în care predomină gropile arse ritual este mai restrînsă, cuprinzînd în principal Dacia, Pannonia și Illyricum la care pot fi adăugate cîteva descoperiri similare din Moesia. Pornind de la această realitate, mai cu seamă de la faptul că în Iugoslavia de astăzi asemenea cimitire sînt mai numeroase și întrucît aici pare să fie mai mare grupul mormintelor datînd din secolul I, M. Garașanin, într-un studiu mai recent¹⁸², caută să demonstreze caracterul illyric al acestui ritual și în ultimă instanță prezența covârșitoare a elementului illyric în Dacia. El aduce în sprijinul acestei ultime idei numărul relativ mare de cimitire de acest tip descoperit în Dacia, în special în centre cunoscute prin exploatarea minereurilor, știută fiind priceperea deosebită a illyrilor în practicarea acestui meșteșug.

Argumentele lui M. Garașanin nu pot fi trecute cu vederea, cu toate că nu toate sînt suficiente de adîncite și tratează cam prea global lucrurile. Este evident faptul că zona de nord-vest a Peninsulei Balcanice și estul Europei Centrale este regiunea în care ritualul purificării gropilor a fost practicat cu maximă intensitate, ceea ce ne poate obliga să admitem, dacă nu originea lui illyrică, cel puțin larga lui răspîndire la această populație. Problema este însă dacă de-a lungul a cel puțin trei secole de existență a continuat să fie practicat exclusiv de illyri sau a fost împrumutat și de alte etnii.

Ni se pare că fondul problemei este dacă, și în ce măsură, acest ritual a fost adoptat și de daci, actul însemnînd de fapt pierderea trăsăturilor tradiționale și, în ultimă instanță, romanizarea. Vrem să spunem prin aceasta că cercetarea românească trebuie să dovedească cît de profund a fost procesul de romanizare al dacilor, cu alte cuvinte, în ce grad și în ce durată de timp elementele cele mai tradiționale ale unei culturi cum sînt ritul și ritualul de înmormîntare au fost abandonate în favoarea adoptării unor obiceiuri străine. Pentru aceasta este necesar să distingem grupurile tradiționaliste de cele care s-au arătat mai deschise la influența romană și să ajungem la o cronologie mai fină a cimitirelor din Dacia pentru a urmări procesul gradat al romanizării.

Judecînd în funcție de acest punct de vedere apare evident faptul că grupul Soporul de Cîmpie ne înfățișează pe acei daci a căror romanizare nu este decît superficială, în fond nu cu mult mai adîncă decît aceea la care au fost supuși dacii din afara provinciei — împrumutarea unor elemente de cultură materială fără abandonarea tradițiilor spirituale.

Or, dacă noi admitem, așa cum se conturează în ultima vreme, că *numai* cimitirele de tip Soporul de Cîmpie ar aparține efectiv dacilor din Dacia romană, se poate pune la îndoială însăși intensitatea procesului la care ne referim.

¹⁸¹ D. Protase, PC, p. 83.

¹⁸² M. Garașanin, *op. cit.*, p. 33—34.

Pe de altă parte, trebuie văzut cât de largă este difuziunea acestui grup și care este durata lui reală în timp, dacă efectiv existența lui se întinde pe toată perioada stăpînirii romane în Dacia. Dealtfel, cronologia trebuie să fie revizuită și în cazul necropolelor cu groapa arsă ritual, mai ales a acelorora al căror număr de morminte este redus. Nu este posibil ca o necropolă al cărei număr de morminte nu depășește cifra 20, să fie atribuită în mod global secolelor II—III e.n.

Cît privește cel de-al doilea aspect al problemei, și anume măsura în care ritualul arderii gropii a fost împrumutat și de daci, o soluție nu poate veni decît printr-o studiere atentă a inventarului acestor morminte. Or, din acest punct de vedere noi avem deja unele indicii ce nu pot fi trecute cu vederea. Este vorba de faptul că putem distinge între cimitirele în care inventarul este de caracter general roman și cimitire în care alături de piesele de factură romană apar și elemente de tradiție dacică. Acestea din urmă ar trebui să se bucure de o atenție specială pentru a se desprinde, eventual, și alte trăsături specifice în afara prezenței unei ceramici de tradiție dacică și pentru a li se stabili mai exact durata folosirii lor.

Din păcate nu putem aduce în discuție, pentru perioada romană, decît două descoperiri din care numai una este sigură. Situația cea mai clară este cea de la Cinciș, unde, după cum sîntem informați, în opt din cele șaptesprezece morminte dezvelite au fost găsite cioburi lucrate cu mîna, de factură dacică. După cît se pare același fenomen s-a întîlnit și în necropola de la Sebeș. Pe aceeași linie se înscrie cimitirul de la Bratei.

Concluzia ce se poate desprinde este că fără îndoială la Bratei ne găsim în prezența unui ritual a cărui origine este străină de lumea dacică. De asemenea, este limpede că printre cei ce se îngropau aici au fost și coloniști, eventual de neam illyric, rămași în Dacia după retragerea aureliană. Dar există o serie de fapte ce ne obligă să nu-i putem exclude pe daci de la practicarea acestui ritual în secolul al IV-lea și chiar la începutul secolului al V-lea. Și unele din aceste fapte sînt, după părerea noastră, revelatoare. Este vorba în primul rînd de prezența, în cantități relativ mari a ceramicii lucrate cu mîna, cu forme, tehnici, pastă și decor caracteristice pentru lumea dacică. Și, ceea ce este și mai important, chiar o formă atît de specifică dacică cum este cățuia nu este absentă din cimitir. După cum nu este de neglijat faptul că într-un cimitir de o așa mare întindere, în care numărul vaselor romane este relativ ridicat, nu a fost descoperit nici un opaiț roman. În schimb, în două morminte, ambele cu groapă arsă (M. 9 și 87), au fost descoperite cățui dacice.

Precizăm chiar că unul din cele două morminte menționate, și anume M. 87, este foarte bogat. Pe lîngă cățuie au mai fost găsite foarte multe fragmente ceramice din care nu lipsesc multe vase lucrate cu mîna, fragmente din trei vase de sticlă, o mărgică cu decor încrustat și două monede (Lucius Verus și Theodosius I?).

În sfîrșit, dacă pentru a explica existența ceramicii lucrate cu mîna se mai poate eventual recurge la ideea simplului contact al unui grup de coloniști illyri cu dacii liberi, nu același lucru se poate afirma în legătură cu un alt aspect al culturii materiale descoperite în cimitirul 1 de la Bratei. Ne referim aici, în principal, la prezența unei ceramici de caracter provincial-roman de tradiție dacică, mai exact la vasul mare de provizii asupra originii căruia nu mai pot exista îndoieli. De asemeni, se cunosc trei fragmente ce provin din vase de provizii decorate fie cu brîul crestat simplu, fie cu brîul crestat între două benzi de striuri—decor tipic pentru ceramica dacică din perioada ei clasică.

Dealtfel, un detaliu de ritual absolut caracteristic cimitirului de la Bratei este chiar depunerea deasupra mormintelor a unor fragmente din vase de provizii. Această formă ceramică nu se întîlnește în mormintele cu groapă arsă din perioada ocupației romane,

în care sînt depuse ulcioare, căni, castroane, opaițe etc., după cum nu se cunoaște decît excepțional în necropolele Sîntana—Cerneahov. Socotim că acest detaliu nu poate fi trecut cu vederea.

Un alt amănunt de ritual este sacrificarea unui mare număr de animale. Din acest punct de vedere sîntem în fața unei situații cu totul deosebite, pentru care singurele analogii pot fi găsite în cimitirul de la Cinciș și mai ales în cimitirele dacice de tip Porolissum-Salca. Acest amănunt de ritual strîns legat de structura etnică a populației ce-și îngroapă morții în cimitirul nr. 1 de la Bratei *nu este caracteristic pentru coloniștii illyri din Dacia romană*. Căci, dacă așa cum am arătat mai înainte, din punctul de vedere al arderii gropilor, dimensiunii, orientării (deși nu trebuie să pierdem din vedere orientarea exclusivă E—V sau predominarea orientării E—V), există elemente comune între acest monument și o serie de cimitire din Dacia sau din provinciile învecinate, atunci cînd este vorba de structura și aspectul inventarului funerar, modul de depunere în groapă, se poate constata un fenomen de singularizare. De fapt, singura trăsătură comună sub acest raport stă în puținătatea oaselor umane calcinate.

Socotim că este necesar să insistăm aici asupra faptului că în mai toate cimitirele cu gropi arse ritual (Alba Iulia, Morești, Cinciș, Romula, Zlatna, ca și în cele din Pannonia sau Illyricum) se întîlnește (cu excepțiile de rigoare), un inventar funerar bogat constînd în principal din vase întregi al căror număr atinge uneori cifra 10 (ex. M. 21 de la Romula) și din vase sparte ritual, vase de sticlă, opaițe și alte piese mai mărunte. Aceste ofrande ce se adaugă resturilor rezultînd de la incinerare (inclusiv părți din obiectele ce l-au însoțit pe defunct pe rug) sînt așezate, fără excepție, *în groapă*, fie în mijlocul ei direct pe fund, fie deasupra unui strat de oase calcinate, cărbune și cenușă, fie la unul din capete (exemplu la Cinciș, în capătul de vest al gropii). În sfîrșit, există o preferință pentru anumite forme de vase al căror rost funerar este evident — opaițe, ulcioare, căni etc. Absența sau raritatea oaselor de animale din aceste morminte nu trebuie nici ea trecută cu vederea.

Ceea ce deosebește cimitirul 1 de la Bratei de cimitirele amintite este nu numai sărăcia inventarului și absența unor forme ceramice, fenomene explicabile pînă la urmă prin vremea tîrzie în care ne găsim. Aici este vorba de ceva mai mult. *Nu se practică sistemul depunerii în groapă a unor vase întregi sau sparte ritual*. Excepțiile, foarte rare de altfel, se referă la alte tipuri de gropi decît la cele arse ritual (gropile rotunde sau în formă de sticlă), ceea ce nu este lipsit de semnificație. Dealtfel, în general, întregul inventar funerar este *așezat deasupra gropii*, mai rar în gura ei. Care ar putea să fie atunci originea acestui obicei? Credem că nu greșim dacă ne întoarcem în lumea dacică dinaintea cuceririi romane, unde înfîlîm, măcar în parte, unele detalii de ritual comparabile cu acelea de la Bratei. Ne referim din nou la cimitirele de tip Porolissum a căror răspîndire pe teritoriul țării pare să fi fost generală. În aceste cimitire, în mod expres la Porolissum am întîlnit o serie de observații extrem de interesante. Și aici, în groapă se află puține oase umane calcinate. Fragmentele de vase descoperite în groapă (în general este vorba de fragmente și nu de vase întregi) aparțin mai multor vase și nu pot fi întregite (un fenomen ce se constată și la Bratei). Ca și la Bratei, în groapă au fost azvîrlite pietre arse. În sfîrșit, amănuntul cel mai interesant este prezența unor grămezi de cioburi deasupra mormintelor, cioburi asociate cu pietre, oase de animale nearse, chirpic și piese de inventar. Similitudinea cu situația de la Bratei este frapantă. Dacă mai adăugăm și faptul că la Porolissum sau la Sighișoara au fost descoperite o serie de vetre funerare podite cu pietre, dintre care una suprapunea un mormînt, că numărul de animale sacrificate este impresi onant,

putem realiza măsura în care cei ce se îngropau la Bratei sînt atașați unor vechi tradiții dacice.

Problema măsurii în care acest ritual a putut să fie preluat eventual de dacii dinaintea ocupației romane trebuie pusă, chiar dacă nu avem pînă acum la dispoziție decît o singură descoperire ce urmează să fie verificată de cercetări viitoare. Este vorba de Ocnița unde au fost descoperite (informație D. Berciu) două morminte cu groapa arsă ritual. Această descoperire nu poate schimba deocamdată datele fundamentale ale problemei așa cum au fost ele formulate în rîndurile de mai sus.

Cele spuse pînă acum sînt suficiente pentru a ne permite să tragem concluzia că simpla ardere a gropilor, element fără îndoială esențial în judecarea acestor probleme, nu poate fi luat în considerație fără a se ține seama de ansamblul trăsăturilor ce caracterizează monumentul în discuție.

Încă o precizare mai este necesară, și anume aceea care privește problema atribuirii etnice a diferitelor categorii de gropi descoperite în cimitir. Fără îndoială că se poate admite că ele au o origine etnică diferită. Numai că în a doua jumătate a secolului al IV-lea putem afirma că s-a ajuns la o asemenea uniformizare din punct de vedere al culturii materiale încît astfel de deosebiri etnice trebuie să-și fi pierdut în mare măsură însemnătatea, rămînînd față în față ceea ce reprezenta tradiție romană și lumea barbară.

Socotim că cele spuse pînă acum ne pot permite să afirmăm că la Bratei avem de-a face, în principal, cu un grup de populație daco-romană, care păstrează caracterele fundamentale ale culturii provinciale din Dacia pînă în a doua jumătate a secolului al IV-lea și foarte probabil în primele două decenii ale secolului al V-lea.

Membrii acestei comunități sînt suficient de înstăriți pentru a-și permite să sacrifice una sau mai multe vite mari cu prilejul fiecărei înmormîntări (asta în afară de alte animale de talie mai mică—oaie, porc sau vînat). Pe de altă parte, aveau puțința să-și procure, prin schimb, un număr mare de produse de lux, în special vase de sticlă, de o mare varietate de tipuri, și ceramică (amfore, ulcioare smălțuite) și foarte probabil unele piese de podobă cum sînt pandantivele și cataramele de bronz. Numeroasele obiecte de import, ca și monedele descoperite sînt dovada legăturilor cu Imperiul. Este foarte probabil că legături destul de strînse erau întreținute cu Pannonia. Nu știm în ce măsură exista puțința de a se stabili relații comerciale cu orașele de pe linia cursului inferior al Dunării.

Importanța excepțională a acestui monument nu stă numai în documentarea existenței unui grup de daci romanizați trăind în fosta provincie în a doua jumătate a secolului al IV-lea și la începutul secolului al V-lea, cimitirul 1 de la Bratei dovedind și rămînerea după evacuarea Daciei a unui număr relativ mare de coloniști, în cazul de față de origine illyrică, confirmă ideea continuării procesului de romanizare și după încetarea stăpînirii romane la nordul Dunării.

Cimitirul 1 de la Bratei este cel mai bogat monument din această vreme și cel mai complet studiat. El nu rămîne izolat, ci poate fi încadrat într-un ansamblu de descoperiri pe care nu face decît să le pună în lumina lor reală. Este adevărat că pentru perioada post-aureliană cercetări sistematice și de mare întindere nu au prea fost făcute. Nu se poate însă să se treacă cu vederea peste cercetările din Oltenia, mai vechi sau mai noi, efectuate într-o serie de vechi centre romane, ca și peste o serie de cercetări făcute în Transilvania, printre care menționăm pe cele de la Alba Iulia sau Sarmizegetusa, (ne referim la desco-

peririle de dată târzie din aceste două localități). O serie de lucrări de sinteză¹⁸³ au reținut în treacăt sau cu detalii aceste descoperiri, fie că este vorba de cercetări arheologice de mai mare sau de mai mică amploare, fie că este vorba de descoperiri întâmplătoare de antichități (monede, vase etc.), fie că este vorba de reconstituirea unei epoci întregi pe baza cataloagelor de inventar ale unor muzee. Dintre toate aceste descoperiri nu am reține pentru discuția de față decât pe acelea care se situează în afara liniei Dunării și chiar în afara „Brazdei lui Novac”, cu alte cuvinte am exclude acele zone, care, prin forța împrejurărilor, au rămas într-un contact mai mult sau mai puțin permanent cu Imperiul și după 271.

Descoperirile care atestă continuitatea de viață într-o serie de centre urbane ni se par de o importanță excepțională, chiar dacă formele acestei existențe sînt mai modeste, fapt foarte firesc. Interesant este faptul că nu avem de-a face cu orașe oarecare, ci cu centre mari, chiar cu foste capitale — Sarmizegetusa, Napoca, Apulum, Porolissum. Este drept că deocamdată sîntem mai clar lămuriți asupra formelor pe care le-a îmbrăcat această supraviețuire la Apulum¹⁸⁴ sau la Sarmizegetusa.

Nu este de neglijat faptul că în prima din cele două localități fibulele cu „capete de ceapă” sau monedele ne duc pînă în a doua jumătate, chiar în ultimul sfert al secolului al IV-lea, deci sînt măcar în parte contemporane cu cimitirul 1 de la Bratei. Deosebirea constă în aceea că la Apulum, cultura materială din secolul al IV-lea este romană „pură” sau generală romană (morminte de înhumăție, fibule romane caracteristice), cîtă vreme la Bratei avem de-a face cu un aspect provincial barbarizat.

În număr mult mai mare sînt descoperirile din așezări a căror importanță nu atinge nici pe departe proporțiile sau rolul celor mai sus pomenite. Enumerăm doar pe cîteva dintre ele: Răcari (unde au putut fi indentificate ca și la Sarmizegetusa întăriturile „barbare” în fostul castru), Buridava (unde au fost găsite monede din secolele IV—VI și ceramică), Mugeni (așezare și gropi ovale datînd din secolele III—IV)¹⁸⁵, Cristești (unde seria de monede merge de la Probus pînă la Honoriu), Noșlac (așezare în care se păstrează încă vasele de tradiție romană), Cluj—Mănăștur (în legătură cu care ni se semnalează o situație similară cu aceea de la Mugeni și Noșlac—ceramică de tradiție romană plus influența Sintana), Obreja (unde a fost găsită o fibulă cu capete de ceapă) etc. Aceștia li s-ar putea adăuga încă alte localități de unde ne sînt semnalate descoperiri monetare a căror mulțime nu ne permite să le amintim. Bibliografia citată poate suplini această lipsă. Nu se poate însă să nu reamintim obiectele cu caracter creștin descoperite la Biertan a căror valoare și semnificație istorică sînt mult sporite în momentul în care numărul descoperirilor de factură romană sau provincial-romană din fosta provincie Dacia se înmulțesc și ne arată existența unor grupe masive și nu mici insule izolate într-o mare „barbară”.

Situația aceasta din Transilvania și faptul că arheologia românească a reușit să probeze că nu poate fi admisă prezența goților și a sarmaților în regiunile noastre înainte de cca 300 au obligat pe cercetători la o totală reconsiderare a informației transmise de

¹⁸³ C. Daicoviciu, *La Transylvanie dans l'antiquité*, București, 1945; D. Tudor, *Oltenia romană*, București, 1968; K. Horedt, *Contribuții la istoria Transilvaniei în sec. IV—XIII*, București, 1958; D. Tudor, *Orașe, trguri și sate în Dacia romană*, București, 1968; D. Protase, *Problema continuității*, București, 1966.

¹⁸⁴ K. Horedt, *Untersuchungen für Frühgeschichte*

Siebenbürgens, București, 1958, p. 49—70.

¹⁸⁵ Situația de la Mugeni nu ni se pare prea clară. S-ar putea ca acele gropi ovale să fie morminte (dimensiunile îngăduie o atare presupunere) și în acest caz va trebui să se stabilească raportul precis dintre gropi și locuințe.

izvoarele literare. La aceste două fapte a mai fost adăugat încă unul, și anume aproape totala absență a antichităților de tip Sîntana din fosta provincie Dacia. Ele nu apar decît în chip sporadic în Oltenia și Transilvania, cu excepția versantului vestic al Carpaților răsăriteni, unde constatăm un centru compact al ariei de locuire a vizigoților.

Pornind de la această situație cercetarea românească va trebui să găsească un răspuns verosimil istoric la întrebarea de ce nu s-au instalat vizigoții în Dacia, cu alte cuvinte să încerce să stabilească statutul real al provinciei în momentul abandonării ei și condițiile în care unei importante părți din masa germanică i s-a permis să se așeze în Cîmpia Munteană și în Moldova.

CATALOGUL MORMINTELOR

1. MORMINTE DE FORMĂ OVALĂ SAU RECTANGULARĂ CU GROAPA ARSĂ RITUAL

MORMINTUL A (notat în 1959 *groapa A*). Mormint de incinerare cu groapa puternic arsă, orientat? distrus în parte de nisipărie. Groapa este de formă rectangulară, cu fundul plat, cu pereții aproape verticali. În groapă au fost găsite cioburi, oase de animale, cenușă și cărbune. Pe fund, în pământul de umplutură, erau asvrlite grămadă, multe pietre mărunte. Două pietre plate, așezate pe latura de vest a gropii, par să fi fost „in situ” Dim.¹⁸⁶: ? × ? × 0,26 m.

Inventar: cioburi, oase de animale

A)¹⁸⁷ Ceramică lucrată la roată din pastă cenușie zgrunțuroasă

1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase mari de provizii.

Patru din cele cinci cioburi sînt arse secundar.

B) Ceramică lucrată la roată din pastă cenușie fină

1) Două cioburi necaracteristice, arse secundar.

2) Două fragmente ce provin din vase de provizii. Unul din cioburi este din buza unui asemenea vas. Buza este foarte lată și decorată la distanța de un centimetru de marginea ei exterioară cu o linie incizată.

3) Două fragmente provenind din fundul a două străchini; unul din ele este ars secundar.

MORMINTUL 3. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S.

Cantitatea mare de cărbune a făcut ca umplutura gropii să fie de culoare închisă. În groapă au fost găsite o cantitate mare de oase de animale (în special coaste), adunate la un loc, și pietre. În gura gropii au fost găsite un cuțit de fier cu virful rupt și o lamă de cuțit. Groapa mormintului 3 a tăiat pe aceea a mormintului 4.

Dim. 1,72 × 0,90 × 0,51

Inventar: din preajma mormintului 3 provine o cantitate mare de fragmente ceramice, dar numai o foarte mică parte din ele li pot fi atribuite cu siguranță. Cele trei gropi descoperite în această zonă (3 și 4 care se taie și M. 59) nu au putut fi delimitate de la început, movilețele de deasupra lor contopindu-se cu vremea. Ceea ce li aparține în mod sigur mormintului 3 sînt: *fragmente ceramice, lamă de cuțit din fier, cuțit de fier cu virful rupt, oase de animale, foarte multe oase umane calcinate.*

Ceramica: A 1) 41 fragmente necaracteristice dintre care cîteva sînt arse secundar.

2) Mai multe fragmente din oale-borcan:

a) Fragment din jumătatea superioară a unei oale cu pereți subțiri. Vasul a avut umărul bombat, gîtul scurt, marginea evazată, buza rotunjită și îngroșată. Este decorat pe umăr cu o bandă de striuri. Este ars secundar.

b) Fragment din partea superioară a unui vas cu umerii alungiți, marginea este răsfrîntă în afară, buza ușor rotunjită. Vasul este decorat pe umăr cu caneluri foarte fine.

c) Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară.

d) Fragment de margine ce a aparținut unei oale cu pereți subțiri; marginea este ușor evazată, buza simplă, rotunjită.

e) Nouă fragmente din corpul unei oale. Nu au nici o urmă de decor. Fragmentele sînt ușor arse secundar.

¹⁸⁶ Dimensiunile gropilor sînt notate astfel: Dim.: lungimea, lățimea, adîncimea. Măsurătoarea este dată în metri.

¹⁸⁷ Pentru a evita repetițiile menționăm că

notăm cu litera A ceramica din pastă zgrunțuroasă, cu B ceramica din pastă cenușie fină, cu C ceramica (roșie și smălțuită) de import și cu D ceramica lucrată cu mîna.

f) Două cioburi din umărul decorat cu caneluri al unor vase-borcan.

g) Patrufragmente de fund. Toate provin din oale și sînt simple, plate. Unul din cioburi este ars secundar.

3) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val, ușor incizată.

B 1) 6 fragmente necaracteristice dintre care unul puternic ars secundar.

2) Fragment din partea inferioară a unei străchini lucrată din pastă cenușie-gălbuie, cu slip negru. Fundul este bine profilat, cu postament.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși, lucrate din pastă grosolană, conținnd pietricele și cioburi pisate.

2) Fragment din fundul unui vas lucrat din aceeași pastă.

Obiecte de fier : 1) Cuțit mare din fier cu vârful rupt.

2) Cuțit mic din fier avînd vârful rupt.

MORMÎNTUL 4. Mormînt de incinerare cu groapa arsă, orientată E—V. A fost tăiat de groapa mormîntului 3. În gura gropii a fost așezat un omoplat de vită mare. Umplutura gropii, de culoare mai deschisă, a conținut cenușă și o cantitate mică de oase de animale.

Dim. : 1,16 × 0,70 × 0,62.

Inventar : ceramică, oase de animale, fragment de fibulă din fier.

Ceramlea : **A** 1) 57 cioburi necaracteristice ce au aparținut unor vase cu pereți de grosimi diferite. Citeva cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) opt fragmente din umărul unor vase dintre care șapte decorate cu caneluri și unul cu o linie adînc incizată.

b) Trei fragmente de margine :

— marginea ușor răsfrîntă în afară, buza rotunjită, simplă ;

— marginea evazată, buza îngroșată, teșită în două ape, de secțiune triunghiulară ;

— marginea foarte puțin răsfrîntă în afară, buza simplă, rotunjită.

c) Fragment din partea superioară a unei oale cu pereți groși, cu umerii bombați, cu gîtul scurt, marginea evazată, buza puțin îngroșată și rotunjită.

d) Jumătate dintr-un vas de mici dimensiuni. Fundul mic și tăiat, plntecul bombat, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza simplă, rotunjită.

e) Două funduri de oală, împreună cu o parte din pereți ; unul a aparținut unui vas cu pereți groși, celălalt unui vas mic cu pereții subțiri. Ambele funduri sînt tăiate. Vasul mic este ușor ars secundar.

3) Fragment din marginea unei străchini.

B 1) 11 fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

C 1) 10 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din marginea unui vas cu pereții groși. Marginea este evazată ; buza simplă, subțiată.

Fragment dintr-o *fibulă* mare lucrată din fier, cu portagrafa realizată prin îndoirea laterală a piciorului. S-a păstrat doar piciorul și o parte din arc.

MORMÎNTUL 5. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa bine arsă a atins pe una din laturile lungi, mormîntul 6. În gura gropii au fost găsite oase și cioburi. Pe fund a fost bine căptușită cu pietre.

Dim. : 1,34 × 0,54 × 0,51.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : **A** 1) Patru cioburi necaracteristice.

B 1) Șase fragmente foarte mici, necaracteristice.

2) Fragment dintr-o cană cu gura trilobată. Cana a fost de mari dimensiuni și a avut pereții groși.

3) Circa 1/4 dintr-o oală-castron de formă bitronconică cu diametrul mic. Fundul are inel de susținere, pntecul este ușor rotunjit, marginea este dreaptă, buza simplă, neîngroșată, doar rasă. În partea cea mai proeminentă a pntecului, vasul este perforat.

C 1) Fragment din fundul unui vas cu pereții subțiri. Are inel de susținere.

MORMINTUL 6. Mormint de incineratie cu groapă arsă, orientat N—S. Groapa este bine arsă. În gura gropii și în umplutura ei au fost găsite oase și cioburi. Pe marginea și pe fundul gropii au fost asvirlite pietre.

Dim. : 1,36 × 0,57 × 0,48.

Inventar : *fragmente ceramice, oase de animale, mărgică de sticlă neagră.*

Ceramica : A 1) Un număr mare de cioburi necaracteristice.

2) Mai multe cioburi din oale-borcan :

a) Fragmente din jumătatea inferioară a unui vas. Are fundul tăiat.

b) Cîteva fragmente din umărul unor vase decorate cu caneluri sau linii incizate.

c) Fragmente din marginea unor oale :

— marginea este evazată, buza îngroșată și marcată în interior printr-o șanțuire adîncă și lată ;

— gîtul lung, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată ;

— vas cu umerii bombați, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza foarte ușor îngroșată și rotunjită.

Este decorat pe umăr cu o bandă orizontală de linii incizate.

— vasul a avut pereți groși, marginea foarte mult evazată, buza rotunjită ; sub buză, în interior, o șanțuire pentru fixarea capacului.

A fost decorat sub buză cu trei caneluri fine.

d) Fragment din buza unui vas de provizii ;

e) Fragment din gîtul unei amforete ce mai păstrează încă o parte din toartă. Gîtul este decorat la jumătatea lui cu un brlu în relief, din dreptul căruia pornește toarta. Marginea este ușor evazată, buza îngroșată și rotunjită. Toarta este de secțiune dreptunghiulară.

B 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Trei cioburi ce provin probabil dintr-un ulcior lucrat din pastă cenușie-negricioasă. Două cioburi sînt din gîtul vasului.

3) Două fragmente dintr-o strachină. Unul din fragmente provine din fundul strachinii și are inel de susținere, celălalt din umărul ce este decorat cu un brlu în relief.

Mărgică din sticlă neagră de dimensiuni mari. Este de formă bitronconică.

MORMINTUL 7. Mormint de incineratie cu groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii a existat o moviliță de pămînt conținînd și resturi de la ceremonia funebră—oase, cioburi. Pereții gropii au fost foarte bine arși; în gura gropii au fost găsite pietre, oase de animale și cioburi. În mijlocul gropii, aproape de fund, au fost găsite cîteva oase de animale printre care un omoplat. Pe fund, mai ales în jumătatea de sud a gropii, au fost găsite pietre mărunte și două vertebre de animal în conexiune anatomică.

Dim. : 1,31 × 0,70 × 0,58.

Inventar : *cioburi necaracteristice, oase de animale, cule mică de gresie.*

MORMINTUL 8. Mormint de incineratie în groapă arsă, orientat N—S. Partea superioară a gropii și anume în capătul de sud a fost tăiată de groapa mormintului 9. Groapa a fost săpată în trepte și a fost căptușită pe margini și pe fund cu pietre. Movilița de deasupra gropii depășea cu mult marginile ei, înindu-se cu aceea a mormintului 9. În gura gropii au fost găsite oase și pietre.

Dim. : 1,53 × 0,45 × 0,60.

Inventar : *oase de animale, mărgică.*

Mărgică mică de formă discoidală. Este lucrată din sticlă de culoare verde.

MORMÎNTUL 9. Mormînt de incinerare în groapă orientată N-S. Groapa a fost săpată în *trepte* și a tăiat, în partea superioară groapa mormîntului 8. Deasupra gropii moviila a fost mare și a conținut o cantitate importantă de fragmente ceramice și oase de animale. În umplutura gropii au fost găsite oase și pietre pînă la fund. Fundul gropii este *căptușit* cu pietre.

Dim. : 1,12 × 0,54 × 0,68.

Inventar : *ceramică, oase de animale, jumătate dintr-o brășară de bronz, ac de fibulă din bronz, pandantiv de bronz, două fragmente din lama unei seceri, dăltiță de fier.*

Ceramica : A 1) 55 fragmente necaracteristice dintre care 26 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri, cu marginea îngroșată și mult evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită. Decorat pe umăr cu caneluri fine.

— Margine foarte mult îngroșată, dar se subțiază la baza buzei.

3) Două fragmente dintr-un vas mare de provizii. Nu au decor.

B 1) Un ciob necaracteristic.

2) Fragmente din vase-borcan.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este mult răsfrîntă în afară, buza rotunjită și ușor îngroșată.

— Mic fragment din marginea unui vas cu buza ușor îngroșată spre exterior, prin țesure.

3) Șase fragmente din vase de provizii. Dintre acestea, patru sînt lipsite de decor :

— un fragment este decorat cu o bandă de striuri incizate foarte adînc deasupra cărcia se găsește o bandă de caneluri foarte fine ;

— un fragment din buza unui vas.

4) Fragment din marginea unei căni. Marginea este înaltă, buza simplă, neîngroșată, doar rotunjită.

5) Fragment dintr-o amforă. Este arsă secundar.

6) Două fragmente de strachină :

— fragment dintr-o strachină de mici dimensiuni, de formă bitronconică, cu umărul bine marcat ;

— fragment dintr-o strachină cu marginea dreaptă, ușor șanțuită în interior. Buza este simplă, ușor rotunjită, decorată la 1 cm sub buză cu un brlu în relief.

C) 1) Trei mici cioburi necaracteristice provenind din vase cu pereții subțiri.

D 1) 7 fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din fundul unui vas. Este gros și este decorat cu impresiuni de degete.

3) Fragment dintr-o *căfuie*. A avut pereții groși, fundul plat și decorat cu impresiuni de degete. Este puternic afumat în interior.

Unelte și ustensile din fier : 1) Fragmente din lama unei seceri din fier ;

2) Fragment dintr-o dăltiță de fier.

Obiecte de podoabă : 1) Acul unei fibule de bronz.

2) Jumătate dintr-o brășară de bronz cu capetele îngroșate. Este deformată de foc.

3) Pandantiv de bronz de formă rombică cu laturile egale. Este lucrat dintr-o placă subțire de bronz perforată la unul din colțuri. De gaură atrîrnă o sirmă subțire de bronz răsucită. Este decorat „au repoussé” cu 11 proeminențe, 9 pe margini și două în mijlocul plăcuței. Probabil că provine de la un cercel.

MORMÎNTUL 11. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. A fost tăiat în partea superioară de mormîntul 12. (De fapt este vorba de o atingere a moviilelor celor două mormînte). Groapa foarte bine arsă a fost *căptușită pe fund și pe lături* cu pietre (pe margini pietrele ședeau pe cant). Pe fundul gropii, deasupra pietrelor au fost găsite oase de animale.

Dim. : 1,28 × 0,50 × ?.

Inventar : oase de animale, cioburi¹⁸⁸, acul de fier al unei fibule de mici dimensiuni.

MORMÎNTUL 12. Mormint de incinerare cu groapă arsă, orientată N—S. Movila acestui mormint s-a atins cu aceea a mormintului 11. Pe fundul gropii au fost găsite pietre și câteva oase de animale.

Dim. : 1,80 × 0,48 × 0,18.

Inventar : oase de animale, două cioburi.

Ceramica : B 1) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val ;

2) Fragment din gîtul unei căni sau a unui ulcior cu pereți foarte subțiri. Este decorat cu un briu în relief.

Movila mormintelor 11 și 12

Ceramica : A 1) Cîteva fragmente necaracteristice ;

2) Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereții groși. A avut inel de susținere.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

C 1) Un fragment dintr-un ulcior lucrat dintr-o pastă de culoare gălbuie-roșiatică. Fundul este ușor marcat în exterior (are un mic postament). Ca decor, se mai păstrează o mică porțiune dintr-o linie orizontală incizată situată la 5 cm deasupra fundului.

MORMÎNTUL 13. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Latura de vest a gropii este cam neregulată. Groapa este foarte puternic arsă. Deasupra gropii și în umplutura ei au fost găsite, ca și pe fundul ei, multe oase de animale.

Dim. : 1,05 × 0,80 × ?.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragment din fundul unui vas cu pereți foarte groși lucrat dintr-o pastă ce conține nisip cu bobul mare.

Fundul este simplu, plat.

b) Fragment din umărul unei oale decorat cu caneluri largi sub care este incizată o linie orizontală.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 14. Mormintul de incinerare în groapă arsă, orientată N—S.

Deasupra gropii, movița depășea marginile ei. La baza movilei au fost găsite pietre mici și oase de animale. Pe fundul gropii și pe marginile ei au fost găsite foarte multe pietre, iar în capătul de sud al gropii erau chiar adunate grămadă. Printre pietre au fost găsite multe oase și o bucată de cărămidă. Groapa a fost foarte bine arsă.

Dim. : 1,32 × 0,62 × 0,35.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 12 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente din partea superioară a unei oale cu pereți groși, umerii slab reliefați, gîtul alungit, marginea mult răsfrîntă în afară (aproape orizontală față de pereți), buza ușor îngroșată în exterior, de secțiune rectangulară ;

b) Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni. Vasul a avut pîntecul bombat, umerii sus, gîtul scurt și marcat la bază de o nervură ușoară. Marginea este răsfrîntă în afară, buza țesită de secțiune dreptunghiulară. În interior, sub buză, o șanțuire.

B 1) Trei cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragment din fundul unui vas ce a avut pereții groși. Fundul are inel de susținere ;

¹⁸⁸ Nu a fost posibil să se delimiteze strict care vom trata global, după ce va fi descris și M.12. din cioburi aparțin M.11 și care M.12. De aceea le

b) Fragment din fundul simplu, plat, al unui vas cu pereți relativ subțiri ;

3) Fragment dintr-o strachină (numai partea de la pîntec în sus). Vasul de formă bitronconică a avut pereții drepecți în partea superioară, marginea mult răsfrîntă în afară și șanțuită în interior, buza simplă, de secțiune dreptunghiulară.

D 1) Două fragmente din fundul unor vase cu pereți groși lucrate din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

MORMÎNTUL 15. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă. Pe fundul gropii au fost găsite foarte multe pietre și oase de animale, toate rāvășite.

Dim. : $1,68 \times 0,46 \times 0,52$.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Mai multe fragmente au aparținut unor vase-borcan cu pereți subțiri. Cîteva cioburi sînt ușor canelate.

2) Cîteva fragmente din vase mari de provizii. Trei dintre aceste fragmente sînt decorate cu benzi de linii horizontale și benzi de linii în val. Felul în care este realizat decorul diferă de pe cele trei fragmente. Pe două din ele desenul este mai îngrijit. Banda de linii incizate este mai lată, iar banda de linii în val este mai strînsă și cu bucelele rotunjite. Pe cel de al treilea fragment liniile sînt mai superficial incizate. Banda de linii horizontale este mai îngustă, iar banda de linii în val executată în aceeași manieră, are valul mult alungit. Ultimul fragment este ars secundar.

3) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior. Marginea foarte puțin răsfrîntă în afară, buza puțin îngroșată. Caneluri ușoare decorau vasul pe umăr.

B 1) Trei cioburi necaracteristice. Sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) fragment din fundul unui vas avînd inel de susținere ;

b) fragment din marginea evazată a unui vas cu buza ușor îngroșată în exterior și rotunjită.

MORMÎNTUL 18. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa este de dimensiuni mici. Deasupra gropii o moviliță la baza căreia au fost găsite oase de animale și pietre. Pe latura de nord, movilița depășește cu mult marginea arsă a gropii.

Dim. : $1,61 \times 0,70 \times 0,28$.

Inventar : cioburi, oase de animale, obiect de fier neidentificat.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice. Un ciob este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment mai mare dintr-un vas-borcan lucrat la roată, dintr-o pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

MORMÎNTUL 19. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a avut în capătul de sud o treaptă pe care au fost depuse fragmente dintr-o oală. Deasupra gropii au fost găsite cioburi și o piatră (în capătul de sud al gropii). Umplutura gropii foarte puțin colorată a conținut cîteva oase de animale. Pe fund, în capătul de nord al gropii, au fost găsite cioburi și oase de animale.

Dim. : $1,14 \times 0,52 \times 0,30$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Jumătatea inferioară a unei oale cu pîntecul proeminent. Vasul a avut pereți subțiri. Pe porțiunea păstrată nu există nici un fel de decor. Fundul este mic și are inel de susținere. Este ars secundar ;

b) Trei fragmente din fundul unui vas :

— două fragmente provin din același vas cu pereți subțiri. Are inel de susținere. Fragmentele sînt arse secundar ;

— un fragment dintr-un vas cu pereți foarte groși. Fundul este simplu, tăiat.

c) Câteva fragmente dintr-o oală cu pereții subțiri. Pasta este mai fină și de culoare cenușiu închis. Marginea este răsfrântă în afară, buza ușor teșită în exterior. Vasul este decorat pe umăr cu caneluri.

MORMINTUL 20. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii a fost găsit un mușuroi format din câteva pietre și oase de animale. În capătul dintre nord al gropii, la aproximativ 38 cm adâncime au fost găsite mai multe fragmente dintr-un vas lucrat cu mla din pastă grosolană.

Dim. : 0,93 × 0,42 × ?.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Patru mici fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragment din umărul unui vas-borcan decorat cu o linie fină incizată.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor. Este ars secundar.

2) Fragment de toartă. Provine de la un vas mic și cu pereții foarte subțiri.

C Trei fragmente dintre care două foarte mari, dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereți oblici. Marginea este dreaptă, egală ca grosime cu restul pereților, baza de secțiune triunghiulară este teșită în interior. Două din fragmente sînt decorate cu butoni și anume, trei butoni mari dispuși pe o linie verticală (pe unul din cioburi) și un singur buton pe un alt fragment (de dimensiuni mai mici).

MORMINTUL 21. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost bine arsă și arsura s-a păstrat perfect. În gura gropii a fost depus un omoplat de vită. În groapă au fost azvîrlite pietre mai ales în gură și pe fund. Pe fund, pietrele sînt masate în jumătatea de sud a gropii. Deasupra pietrelor de pe fundul gropii a fost găsit un alt omoplat de vită. Umplutura foarte cenușoasă a conținut și resturi de cărbune și bucăți de lut ars. Mormintul a fost tăiat de groapa M. 50.

Dim. : 1,20 × 0,58 × 0,28.

Inventar : cioburi, cuțit de fier, mărgică, oase de animale.

Ceramlea : B 1) Un mic fragment necaracteristic.

C 1) Un fragment de amforă lucrată dintr-o pastă foarte fină, arsă la roșu în exterior și cu miez cenușiu în interior. Provine din umărul vasului și este decorat cu caneluri.

Obleete din fier : 1) Cuțit din fier. Plăseaua care se fixa în mâner se află în prelungirea tăișului.

Obleete de sticlă : Mărgică lungă fațetată, lucrată dintr-o sticlă de culoare albastru-lăptos. Are șase fațete. Lungimea : 1,08 cm.

MORMINTUL 24. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pământ ars este foarte groasă și foarte bine păstrată. În gura gropii au fost găsite grupate mai multe cioburi rezultînd din spargerea rituală a două vase-borcan. În groapă au fost azvîrlite oase de animale. Movila mormintului 24 a tăiat-o pe aceea a mormintului 25.

Dim. : 1,43 × 0,54 × 0,48.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Câteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) mai multe fragmente din umărul, plntecul și fundul unui vas cu pereții groși, decorat pe umăr cu caneluri ușoare ;

b) Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, decorat cu două linii orizontale incizate, deasupra cărora se disting foarte ușoare caneluri ;

c) Un fragment mare dintr-o oală înaltă, plntecoasă, cu pereții subțiri, gîtul scurt, marginea mult răsfrîntă în afară, buza foarte puțin îngroșată, de secțiune triunghiulară. Pe umăr (plină la baza gîtului) oala este decorată cu trei caneluri dispuse una sub cealaltă la o distanță de 1 cm ;

d) Fragment din fundul unui vas. Este tăiat și ușor ars secundar.

3) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși. Pasta este de o calitate ceva mai bună. Vasul este decorat cu o bandă de linii orizontale incizate deasupra căreia se află o bandă de linii în val (cu valul des și strins). Mai sus de acest prim val urmează un al doilea, înalt, larg și mai neglijent lucrat.

MORMÎNTUL 25. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă. Arsura este foarte bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale printre care un omoplat spart și capete de oase lungi. În groapă au fost azvîrlite pietre. Movila acestui mormint a fost tăiată de aceea a mormîntului 24.

Dim. : $1,28 \times 0,62 \times 0,25$.

Inventar : oase de animale.

MORMÎNTUL 26. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost arsă inegal. În gura gropii au fost găsite oase de animale și pietre mărunte. Pe fundul gropii și pe marginea ei au fost azvîrlite pietre, iar deasupra lor a fost găsit un omoplat mare de vită și o coastă.

Dim. : $1,28 \times 0,62 \times 0,25$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Cîteva fragmente necaracteristice.

2) Fragment din umărul unei oale decorat cu caneluri largi.

B 1) Trei fragmente din vase de provizii. Unul provine din marginea unui vas ; două din fragmente provin din același vas și sînt arse secundar.

2) Fragment de toartă.

C 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 27. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă și pe margini și pe fund. Deasupra gropii au fost așezate pietre arse, delimitînd strict marginea arsurii. Pietre au fost găsite și pe fundul gropii.

Dim. : $1,26 \times 0,67 \times 0,55$.

Inventar : cîteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

D 1) Un ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 28. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S.

Dim. : $1,40 \times 0,51 \times 0,48$.

Inventar : cîteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Două fragmente dintr-o oală decorată pe umăr și pe gît cu caneluri fine.

B 1) Un fragment din marginea unei căni sau a unui ulcior. Marginea este dreaptă, buza simplă, neîngroșată.

D 1) Un fragment necaracteristic. Provine dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 29. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S.

Groapa a fost arsă ușor (doar la negru). Umplutura gropii de culoare foarte închisă a conținut cărbuni, oase de animale și pietre.

Dim. : $0,90 \times 0,49 \times 0,33$.

Inventar : ceramică, oase de animale, cute.

Ceramica : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din oale-borcan.

a) fragment din partea superioară a unei oale. La gît se păstrează o porțiune din brîul în relief, care-l decora. Sub acest brîu, la aproximativ 2 cm distanță, se află trei linii paralele orizontale, fin incizate. Ciobul este ars secundar ;

b) fragment dintr-o oală cu pereți groși, decorată cu două caneluri late și adînci, situate una față de cealaltă la distanță de 1 cm. Pasta din care este lucrat vasul conține nisip cu bobul mare ;

c) fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, cu umerii bombați, gîtul scurt, marginea răsfrîntă în afară, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară.

3) Două fragmente din vase de provizii. Unul este din buza unui vas. Cel de al doilea provine din corpul unui vas și are *absolut același decor* ca și fragmentul din mormîntul 24.

D 1) mai multe fragmente dintr-un vas lucrat din pastă grosolană, ars la castaniu-roșcat. Vasul este afumat în interior.

Ustensile : 1) Cute mică și îngustă, de secțiune rectangulară, ruptă la mijloc. Este foarte subțiată la mijloc prin folosire. A fost folosită pe suprafața lată.

MORMÎNTUL 30. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii și anume în colțul de SV au fost găsite două bucăți mari de os de animal și o piatră. Umplutura gropii a fost foarte cenușoasă. În gura gropii au fost găsite cioburi, iar în restul umpluturii cărbuni, foarte multe oase și pietre.

Dim. : 1,32 × 0,68 × 0,62,

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Foarte multe fragmente necaracteristice ;

2) Fragmente din oale-borcan :

a) fragment din marginea unei oale. Este evazată, buza foarte ușor îngroșată și rotunjită ;

b) două fragmente din marginea unor oale cu pereți groși. Marginea este evazată și buza îngroșată, de secțiune triunghiulară, în ambele cazuri ;

c) fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, umerii alungiți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită. Este decorat la baza gîtului cu două caneluri paralele mult adîncite ;

d) trei fragmente de fund—două au inel de susținere, al treilea este simplu, plat.

3) Două fragmente din buza unor vase de provizii.

B 1) Un fragment dintr-o oală cu pereți groși, decorată cu linii incizate ;

2) trei fragmente dintr-o strachină de formă bitronconică, eu umărul foarte bine marcat. Deasupra liniei care marchează umărul sînt două caneluri orizontale paralele. Marginea este mult evazată, buza foarte ușor îngroșată și rotunjită.

3) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de caneluri.

D 1) Cîteva cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană arsă la brun-roșcat.

MORMÎNTUL 35. Mormînt de incinerare în groapă arsă orientat N—S. În gura gropii au fost găsite cîteva oase de animale și pietre mărunte. În capătul de sud a gropii a fost găsită o grămăjoară de cărbuni. În partea de nord a putut să fie observat cum mormîntul 35 a tăiat o groapă cu o umplutură mai palidă. Pe fundul gropii au fost găsite oase de animale, pietre și cărbuni.

Dim : 1,63 × 0,70 × 0,25.

Inventar : cioburi, scoabă de fier, oase de animale.

Ceramica : A1) Două cioburi necaracteristice.

C 1) Ciocul unei căni cu gura trilobată. Vasul a avut pereții foarte subțiri.

D 1) Fragment din marginea unui vas lucrat din pastă grosolană.

Obiecte din fier : 1) Scoabă din fier.

MORMÎNTUL 36. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost săpată în trepte și este de formă aproape rotundă. A fost tăiată de mormintul 34. În umplutura de culoare deschisă a gropii au fost găsite mici fragmente de oase de animale și foarte puțini cărbuni. Fundul gropii a fost perfect *pavat* cu pietre și lutuit, fapt ce explică prezența pământului ars deasupra pietrelor.

Dim. : $0,88 \times 0,82 \times 0,49$.

Inventar : *cioburi, câteva mici fragmente dintr-o leacă de fier, oase de animale.*

Ceramlea : A) 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragmente din oale-borcan :

a) fragment din fundul unui vas cu pereți groși. Fundul este tăiat. Pasta conține pietricele ;

b) fragment din partea superioară a unei oale cu pereți groși. Marginea este evazată, buza simplă, doar rotunjită.

B 1) Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Fundul are inel de susținere.

D 1) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereți groși. În regiunea gîtului pereții se subțiază puțin, marginea este evazată, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară. Este lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 37. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost arsă slab și discontinuu. Umplutura gropii a fost plină cu pietre și oase de animale.

Dim. : $1,40 \times ? \times 0,33$.

Inventar : *oase de animale.*

MORMÎNTUL 38. Mormintul de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. În gura gropii au fost găsite câteva pietre, câteva cioburi și oase de animale. În umplutura foarte cărbunoasă a gropii au fost găsite oase mari de animale și oase umane calcinate. Pe fundul gropii au fost azvîrlite pietre ce formează un pat. Deasupra lor au fost găsite oase de animale, printre care doi omoplați. Groapa a fost bine arsă și pe margini și pe fund.

Dim. : $1,32 \times 0,48 \times 0,49$.

Inventar : *cioburi, oase de animale, oase umane calcinate.*

Ceramlea : A) 1) Mai multe cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) fund și o parte din pereții unei oale cu pereți groși decorată la 1,5 cm deasupra fundului cu o linie orizontală incizată. Pasta conține nisip cu bobul mare. Fragmentul este ars secundar ;

b) două fragmente din fundul unor oale, ambele simple, plate ;

3) Trei fragmente din vase mari de provizii—un fragment de fund și două din corpul unor vase. Dintre acestea, unul este decorat cu o bandă de striuri.

B 1) Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Buza este lățită ca la vasele de provizii.

2) Trei fragmente dintr-o strachină lucrată dintr-o pastă de culoare cenușie-gălbuie. Strachina a avut inel de susținere, plntecul rotunjit, marginea dreaptă, buza îngroșată în exterior.

3) Două fragmente din vase de provizii. Ambele sînt decorate cu benzi de striuri. Un ciob este ars secundar.

MORMÎNTUL 39. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. În umplutura gropii au fost găsite pietre și între ele un fragment dintr-o fibulă de bronz.

Dim. : $1,30 \times 0,60 \times 0,18$.

Inventar : *cioburi, oase de animale, fibulă fragmentară de bronz.*

Ceramlea : A) 1) Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri decorată pe umăr cu un brlu în relief sub care sînt fin incizate, două linii orizontale paralele. Vasul este afumat în interior.

B 1) Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, cu marginea dreaptă și buza lățită ca la vasele de provizii.

Obiecte de podoabă : 1) Fragment din arcul unei fibule din bronz de mici dimensiuni. Arcul este plat, turnat și are ureche pentru fixarea resortului. Cuiul pentru fixarea resortului a fost de fier. Arcul nu este decorat.

MORMÎNTUL 40. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. În gura gropii au fost găsite bucăți de oase de animale și cioburi. În umplutură, în capătul de nord al gropii, a fost găsită o grămadă de oase de animale (coaste, vertebre). Tot în umplutura gropii au fost găsite pietre mari arse. Pe fundul gropii a fost așezat un omoplat de vită mare.

Dim. : 1,48 × 0,58 × 0,38.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unei oale. Este evazată, buza simplă rotunjită.

B 1) Fragment din gîtul unei căni sau ulcier cu pereți foarte subțiri. Buza foarte subțire a vasului este spartă. Imediat sub buză pornește toarta, care are o canelură adîncă mediană.

C1) Două fragmente necaracteristice.

D1) Fărîmiturile unui ciob. Pasta grosolană arsă la negru.

MORMÎNTUL 41. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa este foarte bine arsă pe margini, fundul însă deloc. Umplutura foarte puțin colorată nu a conținut decît puține oase de animale, foarte rari stropi de cărbune, un fund de vas lucrat cu mîna și cîteva pietre. Pe fundul gropii au fost găsiți trei omoplați de vită.

Dim. : 1,25 × 0,48 × 0,42.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Trei cioburi necaracteristice.

2) Fragment din umărul unei oale cu pereții groși, decorat cu o canelură și cu o linie orizontală incizată (sub canelură).

D 1) Fragment din partea superioară a unui vas lucrat dintr-o pastă ceva mai bună. Vasul a fost lucrat cu mîna, dar are marginea îndreptată la roată. Este ars la negru în afara unei pojghițe subțiri în interiorul vasului care este arsă la roșu. Vasul în formă de borcan a avut pereții groși, umerii profilați, gîtul scurt. Marginea este evazată orizontal față de pereții vasului, buza este țesită, neîngroșată, de secțiune dreptunghiulară. Vasul a fost decorat pe umăr cu o bandă de linii în val realizată cu pieptenele;

2) Fragment din fundul unui vas cu pereții groși. Pasta din care a fost modelat este cea grosolană, obișnuită.

MORMÎNTUL 44. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii, la ambele capete au fost găsite cîte o grămadă de pietre și deasupra lor oase de animale. Groapa este slab arsă pe margini, iar pe fund deloc. Printre oasele descoperite în gura gropii sînt și doi omoplați. Unul a fost așezat cam în mijlocul gropii, celălalt pe mușuroiul de pietre din capătul de nord al ei.

Dim. : 1,20 × 0,50 × 0,26.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 2) Două fragmente de vase-borcan :

a— fragment dintr-un vas cu pereții groși. Este decorat pe umăr cu o bandă de striuri ;

b— fragment din marginea unei oale. Este mult evazată, buza este rotunjită, dar neîngroșată. Pe umăr vasul este decorat cu caneluri foarte fine.

MORMÎNTUL 45. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale. Pe fund au fost găsite asvirlite pietre mari.

Dim. : 1,30 × 0,51 × 0,45.

Inventar : oase de animale, cîteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan decorat pe gît cu o canelură adîncă bordată de cîte un brîu în relief. Pe umăr, vasul este decorat cu o bandă formată din opt strluri.

MORMÎNTUL 46. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N–S.

Dim. : 1,54 × 0,65 × 0,30.

Inventar : *cioburi.*

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) două fragmente din fundul unui vas-borcan. Fundul are postament

b) fragment din fundul altui vas. Este tot cu postament.

3) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din fundul unor vase-borcan ? Amîndouă au inel de susținere.

C 1) Un fragment decorat cu două linii paralele incizate. Probabil că provine dintr-o amforă.

MORMÎNTUL 47. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N–S.

Dim. : 1,56 × 0,53 × 0,20.

Inventar : *cîteva cioburi.*

Ceramlea : A 1) Cîteva fragmente necaracteristice, dintre care unele sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan decorat cu o linie în val.

B 1) Cîteva fragmente necaracteristice.

2) Toartă de secțiune dreptunghiulară. Este arsă secundar.

MORMÎNTUL 48. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N–S. Groapa a fost foarte slab arsă. Umplutura foarte cărbunoasă a conținut cioburi, oase și pietre.

Dim. : 1,67 × 0,56 × 0,40.

Inventar : *oase de animale, cioburi.*

Ceramlea : A 1) Două fragmente din vase de provizii.

MORMÎNTUL 49. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N–S. Groapa a fost săpată în trepte și este foarte puternic arsă pe fund și în capătul de sud. Pe fundul gropii au fost găsite pietre.

Dim. : 1,46 × 0,60 × 0,39.

Inventar : *cioburi.*

Ceramlea : A 1) Trei cioburi necaracteristice.

2) Trei fragmente din vase de provizii :

a) un fragment din buza unui vas de provizii. Este lată de 6,5 cm. Imediat sub buză vasul este decorat cu o bandă de linii în val ;

b) fragment din fundul unui vas mare de provizii ;

c) fragment din corpul unui vas mare de provizii decorat cu o canelură lată.

B 1) Mic fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val. Este ars secundar.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

2) Fragment din fundul unui vas de mari dimensiuni, cu pereții groși. Fundul este drept. La buza vasului se observă în patru locuri impresiunile degetelor.

MORMÎNTUL 51. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E–V. Tăiat în capătul de E de mormîntul 52.

Dim. : 1,10 × 0,40 × ?.

MORMÎNTUL 57. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E–V. Groapa a avut probabil o *treaptă* ce a fost tăiată de mormîntul 7. Ceea ce s-a păstrat reprezintă aproape forma unui pătrat la care două din colțurile opuse (SV și NE) sînt arse. În guragropii au fost găsite pietre mărunte și oase de animale. În umplutura gropii de asemenea au fost găsite oase de animale și pietre.

Dim. : 1,04 × 0,88 × 0,35.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Trei cioburi necaracteristice.

B 1) Un ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 58. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. În gura gropii și anume în jumătatea ei de nord a fost găsită o grămadă de pietre și câteva oase de animale. În groapă au fost găsite de asemenea oase de animale și pietre de mici dimensiuni.

Dim. : 1,02 × ? × 0,28.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Trei cioburi necaracteristice. Unul din ele este ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan decorat pe umăr cu o bandă de striuri foarte fine incizate.

B 1) Două fragmente din gîtul unor căni sau ulcioare :

— fragment avînd marginea dreaptă, buza simplă, rotunjită ;

— fragment din gîtul unui vas. Este înalt, marginea ușor evazată, buza este teșită, de aceeași grosime cu marginea, de secțiune dreptunghiulară.

2) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. Are inel de susținere.

MORMÎNTUL 59. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa lungă și îngustă. A fost arsă destul de ușor. În gura gropii au fost găsite câteva pietre și oase de animale. Groapa a fost mai strîmtă la gură pentru ca ceva mai adînc să se lărgescă foarte mult.

Dim. : 1,44 × 0,40 × 0,18.

Inventar : oase de animale.

MORMÎNTUL 60. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa de dimensiuni mari a fost căptușită cu pietre și oase de animale. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale, pietre și foarte puține cioburi. Umplutura gropii, cenușoasă, a mai conținut și stropi de cărbune și lut ars.

Dim. : 1,50 × ? × 0,39.

Inventar : cioburi și oase de animale.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

B 1) Cîteva cioburi necaracteristice, dintre care trei arse secundar.

MORMÎNTUL 61. Mormint de incinerare în groapă arsă orientat N—S. Groapa a fost foarte bine arsă. Umplutura foarte cărbunoasă a conținut multe pietre de dimensiuni mici, câteva cioburi și oase de animale (*doi omoplați și o coastă*).

Dim : 1,06 × 0,48 × 0,48.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Două cioburi necaracteristice.

B 1) Două cioburi necaracteristice.

MORMÎNTUL 62. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. A fost ars numai pe latura de vest. Deasupra gropii au fost găsite un ciob mare, câteva pietre și oase de animale.

Dim. : 1,16 × 0,56 × 0,24.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Jumătate din fundul unui vas de provizii.

B 1) Trei cioburi necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de striuri paralele.

MORMÎNTUL 63. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S.

Dim. : 0,93 × 0,52 × 0,54.

Inventar : *cioburi, oase de animale, mic os calcinat, fragment dintr-un cuțit sau dintr-o seceră de fier, placă rectangulară de fier.*

Ceramlea : A 1) 30 de fragmente necaracteristice din oale cu pereții de grosimi diferite. Multe cioburi sînt arse secundar ;

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Patru fragmente din umărul unor oale decorate cu linii incizate sau caneluri.

b) Fragment din marginea unei oale lucrată dintr-o pastă de culoare neagră conținînd multe pietricele. Marginea este evazată, buza îngroșată și mult îndoită spre exterior.

c) Patru fragmente din marginea unei oale decorate la baza gîtului cu un brlu în relief. Marginea este evazată, buza îngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară. Cioburile sînt arse secundar.

B1) Șapte mici fragmente necaracteristice ;

2) Fragment de strachină de formă bitronconică. Deasupra unei linii care marchează pîntecul vasul este decorat cu două brlie paralele. Brliul de jos este mai gros. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită.

3) Fragment din gîtul unui vas cu pereții subțiri (cană sau ulcior ?), lucrat dintr-o pastă de culoare cenușie-gălbui. Este decorat cu un brlu în relief.

4) Fragment dintr-o amforă pe care se păstrează urma toartei desprinsă de pe vas. Este ars secundar.

C1) Două cioburi dintr-un vas cu pereții subțiri—cană sau ulcior— unul provenind din pîntecul vasului și altul de la gît. Pe o mică porțiune se mai păstrează decorul format din caneluri foarte fine.

2) Un ciob provenind dintr-un vas cu pereții groși, probabil amforă.

D 1) Fragment din marginea unui vas. Buza subțiată față de restul pereților, ușor rotunjită și răsfrîntă puțin în afară. Fragmentul este deformat de foc.

Obleete de metal : 1) Două fragmente dintr-un cuțit ? de fier cu lama ușor curbată. Cuțitului îi lipsește vrful.

2) Placă rectangulară de fier.

MORM ÎNTUL 64. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Marginea arsă a gropii nu s-a păstrat decît pe mici porțiuni, pe latura de E a gropii. În gura gropii au fost găsite foarte multe pietre, cioburi și oase de animale (coaste, bucăți de maxilare de vită mare, arșice etc.), un ac de la o fibulă, o cheutoare mică de fier și un os calcinat. În umplutura gropii au fost găsite o scoabă de fier și o mărgică.

Dim. : 1,30 × 0,50 × ?.

Inventar : *cioburi, acul și resortul unei fibule de bronz, scoabă, cheutoare, o mărgică, oase de animale, os uman calcinat.*

Ceramlea : A 1) 50 de cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Jumătate din fundul unei oale de mici dimensiuni. Fundul este simplu, tăiat.

b) o parte dintr-o oală—jumătatea de fund și o jumătate din peretele vasului (pînă spre pîntec). Fundul este plat. Vasul este destul de neglijent lucrat.

c) Două fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri, lucrată dintr-o pastă ce conține și pietricele. Umerii vasului sînt alungiți și decorați cu o bandă de caneluri, destul de neglijent realizate. Marginea este mult evazată, buza îngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară. Fragmentele sînt arse secundar.

d) Trei fragmente din marginea unor vase cu pereți groși. Marginea este evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară. Un ciob este ars secundar.

e) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă, buza ușor îngroșată, de secțiune dreptunghiulară ; este marcată în interior printr-o sănțuire.

f) Fragment din marginea unui vas cu pereții foarte subțiri. Marginea este răsfrîntă orizontal, buza simplă, de secțiune dreptunghiulară.

g) Fragment din marginea unei oale cu pereții groși. Marginea este evazată, buza rotunjită și îngroșată. În interiorul vasului, sub buză o ușoară sănțuire.

h) Cîteva fragmente din umărul unor oale decorate cu caneluri sau cu linii incizate.

3) Două fragmente din fundul a două vase de provizii.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente dintr-o strachină de formă bitronconică. Partea superioară a străchinii este foarte înaltă. Pîntecul este foarte bombat, umărul marcat în partea superioară printr-un brlu în relief. Fundul are inel de susținere;

3 a) Un fund, un fragment de margine și încă alte cinci fragmente din corpul unui vas cu pereții relativ subțiri. Marginea este foarte mult evazată, buza ușor îngroșată. Fundul are inel de susținere.

b) Fragment din gîtul unui vas decorat cu caneluri. Este ars secundar.

4) Fundul unui alt ciob ce a aparținut unui vas de dimensiuni mai mari, cu pereții groși. Probabil că este vorba de un vas de provizii. Fundul are inel de susținere.

D 1) Trei cioburi necaracteristice din vase cu pereții groși. Pasta conține nisip cu bobul mare, pietricele și cioburi pisate.

Obleete de metal : 1) Acul unui fibule de bronz de mici dimensiuni cu resort cu tot. Resortul este de bronz, iar cuiul cu care era fixat din fier.

3) Scoabă groasă din fier.

Obleet din ealcedon : 1) Mărgică rotundă lucrată din calcedon ?

MORMÎNTUL 66. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra mormîntului a fost înălțată o moviliță la baza căreia au fost găsite o grămadă de oase de animale, cioburi și pietre mici. În groapă au fost găsite foarte multe oase de animale și bucăți de cărbune.

Dim. : $1,16 \times 0,52 \times 0,53$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragment din fundul unui vas. Este simplu, plat.

b) Fragment din marginea unei oale cu pereți groși. Marginea este evazată, buza îngroșată în afară, de secțiune triunghiulară.

c) Mic fragment din marginea ușor evazată a unei oale. Buza este puțin îngroșată.

3) Fragment din marginea unei străchini. Marginea ușor evazată este marcată la bază de un brlu în relief.

C 1) Fragment de mari dimensiuni din pîntecul unei amfore.

MORMÎNTUL 69. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S.

Dim. : $1,58 \times 0,52 \times 0,18$.

Inventar : cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan. Are inel de susținere.

B1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

D 1) Patru cioburi necaracteristice din care trei sînt puternic afumate în exterior. Vasele din care provin au avut pereții groși.

MORMÎNTUL 70. Mormîntul de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa are o mică treaptă în capătul de N. Deasupra gropii, în mijlocul ei a fost găsită o grămadă de pietre și oase de animale. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : $1,20 \times ? \times 0,38$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva mici fragmente necaracteristice.

C 1) Un mic ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 72. Mormint de incinerație în groapă arsă, orientat E—V. Groapa a fost foarte puternic arsă. Deasupra gropii, în capătul de vest a fost găsit un omoplat. În umplutura gropii nu s-a găsit nimic. Pe fundul gropii au fost găsite câteva pietre mărunte, oase de animale și un ciob.

Dim. : 1,26 × 0,42 × ?

Inventar : oase de animale, ciob.

Ceramica : C 1) Fragment dintr-o toartă ce a aparținut unui vas lucrat din pastă roșie cu smalt verde-gălbui. Toarta a fost decorată cu caneluri longitudinale.

MORMÎNTUL 75. Mormint de incinerație în groapă arsă, orientat N—S.

Dim. : 1,22 × 0,40 × 0,46.

Inventar : cioburi.

Ceramica : A 1) 11 fragmente necaracteristice dintre care două sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-o oală decorată pe umăr cu o linie adînc incizată.

3) Cinci fragmente din vase mari de provizii decorate cu benzi de linii în val și benzi de linii orizontale.

4) Fragment dintr-o strachină bitronconică. Umărul este ușor rotunjit. Jumătatea superioară este destul de înaltă și arcuită în interior, dar are pereții mult subțiați. Marginea este evazată, buza teșită pe ambele fațe, de secțiune triunghiulară.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din gîtul unei căni sau a unui ulcior decorat cu un brlu în relief.

3) Fragmente de străchini :

a) Două fragmente din regiunea pînă tecului unei străchini. b) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică cu umărul bine marcat. Jumătatea superioară este înaltă și arcuită, buza simplă, foarte ușor rotunjită. Sub buză, strachina este decorată cu un brlu în relief.

4) Fragment din fundul unui vas (oală ?). Are un inel de susținere aplatizat.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 76. Mormint de incinerație în groapă arsă, orientată N—S.

Dim. : 1,34 × ? × 0,25.

Inventar : ceramică.

Ceramica : A 1) 14 fragmente necaracteristice. Unele cioburi sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-o oală cu pereții ceva mai groși. Este decorat cu o bandă de linii foarte neglijent incizate.

3) Fragmente din vase de provizii.

a) 13 fragmente dintr-un vas de provizii. Nu are nici un decor.

b) Trei fragmente din fundul unor vase de provizii—două sînt plate, unul are postament. Unul din cele trei cioburi este ars secundar.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din marginea unei oale ce a avut pereții foarte subțiri. Buza este foarte mult îngroșată și rotunjită.

3) Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S alungit. Pereții sînt groși, marginea ușor subțiată și dreaptă, buza simplă, foarte puțin rotunjită.

4) Fragmente din vase de provizii :

a) patru fragmente dintr-un vas de provizii. Sînt lipsite de decor ;

b) Fragment din marginea unui vas de provizii. Vasul a fost decorat sub buză cu banda de linii în val.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 78. Mormint de incinerație în groapă arsă, orientat N—S. În gura gropii au fost găsite câteva pietre, iar pe fundul ei au fost asvrlite foarte multe pietre.

Dim. : 1,71 × 0,43 × 0,14.

Inventar : câteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Cinci fragmente necaracteristice. Un ciob este ars secundar.

2) Fragmente din vase borcan.

a) Două cioburi ce aparțin probabil unei oale cu pereți groși. Unul din cioburi provine din umărul vasului și este decorat cu trei caneluri orizontale, respectiv, două caneluri fine sus și sub ele, la distanța de cca 2 cm, cea de a treia canelură. Celălalt ciob este din margine, mult evazată și șanțuită în interior; buza este foarte ușor îngroșată și teșită, de secțiune dreptunghiulară. În interior, sub buză, se află o linie incizată.

b) Fragment din fundul unui vas. Are postament.

B 1) Două cioburi necaracteristice.

MORMÎNTUL 79 (Complexul 6 din 1959). Mormintul de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa nu a fost prea bine arsă. Numai marginea de răsărit a gropii are o grosime de 1 cm. Deasupra gropii a fost găsit un vas spart ritual. Imediat sub el au fost găsite foarte multe oase de animale și pietre.

Dim. : 1,60 × ? × ?.

Inventar : oase de animale, cioburi, ciocan-dăliță din fier.

Ceramlea : D 1) Mai mult de jumătate dintr-un vas-borcan, Vasul este înalt, are gura largă, marginea evazată, buza simplă, rotunjită. Se îngustează spre fund. Impresiuni de degete marchează baza vasului. Este decorat sub margine cu o linie în val foarte neglijent trasată. Sub val, o linie orizontală incizată, completează decorul.

Uneltele de fier : 1) Un fel de ciocan, de mici dimensiuni și foarte plat, cu o gaură de înmănușare largă.

MORMÎNTUL 82. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Marginea arsă a gropii este păstrată numai pe latura de sud a mormintului și aici destul de fragmentar. În gura gropii și ceva mai adânc au fost găsite arse pietre risipite. Pietre arse au fost găsite de asemenea spre fund, mai ales în centrul gropii și în colțul ei de răsărit.

Dim. : 1,00 × 0,51 × 0,25.

Inventar : un ciob, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un ciob necaracteristic, ars secundar.

MORMÎNTUL 83. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra mormintului au fost găsite pietre arse, oase de animale și cioburi. Marginea arsă a gropii este bine păstrată în jumătatea ei de nord. În capătul de sud groapa a fost deranjată de mormintul 87, ca și movila dealțfel. Groapa nu a fost prea adâncă. Pe fundul gropii a fost găsit un omoplat și alte câteva oase de animale.

Dim. : 1,44 × 0,54 × 0,21.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragment dintr-o oală cu gîtul scurt și cu buza lățită ca la vasele de provizii.

b) Fragment din fundul unui vas. Este tăiat. Este ars secundar.

3) Două cioburi ce provin dintr-un vas de provizii decorat cu caneluri ușoare.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

2) Un ciob foarte mic provenind dintr-un vas cu pereții foarte subțiri (vas-borcan?).

D 1) Două mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 84. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost găsite cioburi și oase de animale. Pietre arse au fost așezate pe laturile lungi ale gropii într-o oarecare ordine. În groapă au fost găsite pietre mai mari așezate cu oarecare grijă în capătul de est al mormintului. În rest au fost găsite pietre mici și risipite. Umplutura gropii foarte cenușoasă a conținut și stropi de cărbune și de pământ ars. Arderea gropii a fost slabă. Marginea arsă este subțire și s-a păstrat numai pe latura de nord a mormintului și fragmentar pe fund.

Dim. : 1,32 × 0,72 × 0,16.

Inventar : *cioburi, oase de animale, o dăltiță mică de fier, fragment dintr-o seceră de fier, mărgică.*

Ceramlea ¹⁸⁹ :

- un fund cu inel de susținere.
- fragmente de vase-borcan :
- mai multe fragmente din marginea unor vase-borcan.
- fragmente din mai multe vase-borcan decorate cu caneluri.
- fragment din vas de provizii decorat cu linii în val.

Unelte și ustensile luate de fier : 1) Fragment deformat dintr-o seceră de fier ;

2) Dăltiță mică de fier.

Obleete de sticlă : 1) Mărgică mică rotundă din sticlă de culoare albastră.

MORMÎNTUL 87. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii a fost înălțată o moviliță destul de mare în care au fost găsite mai multe nivele de oase de animale, foarte multă ceramică, monede, o serie de alte piese de inventar. Movila mormintului 87 s-a atins cu aceea a mormintului 83. Sub stratul de oase și cioburi au fost găsite, în mijlocul gropii, mai multe pietre de mărime mijlocie, formând un mușuroi. Deasupra lor a fost așezat un omoplat de vită mare. Groapa adâncă a fost foarte bine arsă (în afară de fund), iar marginea arsă s-a păstrat foarte bine. Groapa a atins capătul de sud al mormintului 83. Umplutura gropii a fost foarte cenușoasă și a conținut oase de animale și multe pietre. Pietre au fost găsite și pe fundul gropii. Dim. : 1,12 × 0,52 × 0,68.

Inventar : *oase umane calcinate, oase de animale, ceramică, fragment de cuțit, verigi de fier, mărgică, două ace de fibulă, două monede, fragmente de vase de sticlă, dăltiță de fier.*

Ceramlea : A 1) 173 fragmente necaracteristice. Multe cioburi (aproape jumătate) sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni cu pereții groși. Pîntecul este bombat, umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită în exterior avînd o secțiune de formă aproximativ triunghiulară.

b) 13 fragmente dintr-o oală cu pereții subțiri, cu umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza teșită, de secțiune triunghiulară și marcată în interior printr-o șanțuire. Vasul este nedecorat.

c) Fragment dintr-o oală cu pereții groși. Marginea lipsește. Vasul a fost decorat pe pîntec cu trei linii paralele incizate, iar pe umăr cu două caneluri late.

d) 15 fragmente din marginea unor oale.

— Fragment de margine de la o oală cu pereții groși, cu buza lătită, ca la vasele de provizii. Nu are decor.

— Fragment de margine de la o oală ai cărei pereți se îngroșă mult spre pîntec. Gîtul este lung, marginea mult evazată, buza îngroșată și rotunjită. Este decorat pe umăr cu o linie orizontală adînc incizată.

— Fragment de margine de la o oală cu gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită.

— Fragment de margine de la o oală cu pereții subțiri, gîtul scurt, marginea evazată brusc (linia pe care o formează profilul pare frîntă), buza foarte puțin îngroșată și rotunjită. Marginea este șanțuită în interior.

— Fragment de margine de la un vas cu pereții subțiri. Este evazată, buza este puțin îngroșată în afară, de secțiune triunghiulară.

— Fragment de margine de la o oală cu pereți subțiri. Marginea este ușor evazată, iar buza este realizată prin țesirea spre exterior a marginii.

— Două fragmente de margine sînt evazate și au buza simplă, teșită. La unul din cioburi marginea este șanțuită în interior.

— Două fragmente de margini foarte puțin evazate au buza simplă, rotunjită.

— Două fragmente de margine de la un vas cu pereții subțiri. Marginea este dreaptă, buza subțiată, de secțiune triunghiulară. Un fragment este ars secundar.

— Fragment de margine evazată avînd buza teșită în două ape, de secțiune triunghiulară.

– Două fragmente de margini din vase cu pereți subțiri. Marginile sînt evazate, buzele sînt rotunjite și îngroșate în exterior.

e) Nouă fragmente din umărul și gîtul unor oale; sînt decorate cu caneluri fine, benzi de striuri, sau o linie incizată dispusă vertical.

f) Fragmente din fundul unor vase-borcan.

• – Un fragment de fund și încă trei cioburi mici care au aparținut aceluiași vas de mici dimensiuni, cu pereții relativ subțiri ce se îngroșă spre fund. Fundul are postament. Cioburile sînt arse secundar.

– Încă un fund și alte trei fragmente de funduri. Primul are postament, celelalte trei sînt simple, plate.

Unul din fragmente este lucrat din pastă grosolană.

3) Fragmente din vase de provizii.

a) O bucată dintr-un fund cu o parte din pereți. Fundul este simplu. Pasta foarte sgrunțuroasă. Este ușor ars secundar.

b) Fund de la un vas lucrat dintr-o pastă ce conține multe pietricele, grosolan excutat în exterior. Are un inel de susținere aplatizat.

B 1) 17 fragmente mici, necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Jumătate din fundul unui vas cu pereții relativ subțiri ce se îngroșă foarte mult la fund. Are postament.

b) Fragment din marginea unui vas. Buza este lățită, de secțiune dreptunghiulară.

3) Fragmente din vase de provizii:

a) Trei fragmente din fundul unui vas. Fundul are un mic postament. Fragmentele sînt puternic arse secundar.

b) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii incizate. Are un slip negru în exterior.

4) Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă de o calitate foarte bună. Provine probabil dintr-o amforă.

5) Fragmente din căni sau ulcioare:

a) fragment din gîtul adînc sănțuit al unui vas (gîtul dă impresia unei gușe). Marginea este brusc evazată și sănțuită, buza rotunjită. Un brlu în relief decorează gîtul deasupra gușei.

b) Fragment din gîtul unui vas decorat cu caneluri foarte fine.

c) Partea superioară a unei căni cu gura în formă de cupă. De la baza cupei pornește toarta.

d) Fragment dintr-o toartă.

C 1) Un fragment mai mare dintr-o amforă decorată cu benzi de striuri dispuse la 3 cm distanță una de cealaltă.

2) Două fragmente din vase cu pereții subțiri (căni sau ulcioare decorate cu linii incizate).

3) Două fragmente provenind probabil dintr-o strachină.

D1 9 fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) O căuie fragmentară, avînd fundul mic, gîtuită la mijloc, cu gura foarte mult evazată. Este lipsită de decor. Fiind spartă nu putem ști dacă a avut sau nu toartă. Pare totuși mai probabil că nu a avut toartă.

3) Fragment de margine dintr-un vas cu pereți groși. Este foarte neglijent lucrată. Marginea este evazată, buza ușor lățită.

4) Fragment dintr-un vas cu pereți drepți (de forma unui sac). Pereții vasului au fost groși, dar marginea este foarte mult subțiată și evazată, buza este simplă.

5) Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni. Marginea este dreaptă, buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

Ustensile de fier: 1) Fragment dintr-un cuțit de fier.

2) Trei fragmente dintr-o dălțiță mică de fier.

Piese de port: 1) Cataramă mică de fier, cu verigă ovală. Spinul este rupt și dat peste cap. Este deformată de foc.

2) Verigă de fier, avînd corpul de secțiune rotundă. Este puțin deformată de foc.

3) Verigă fragmentară cu corpul lățit și prevăzută cu un pinten.

4) Acul unei fibule de bronz.

5) Acul unei fibule de argint.

Sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar cu pereți foarte groși, fațetat cu fațete ovale.

2) Fragment dintr-un vas de sticlă cu pereți subțiri.

3) Fragment dintr-un vas de sticlă cu pereți mai groși decât precedentul.

4) Fragment dintr-o mărgică foarte mare lucrată din pastă sticloasă de culoare neagră. Decorată cu două benzi albe paralele dispuse la o oarecare distanță, peste care s-a trasat cu roșu o linie în zig-zag.

Obiect din os : 1) Mîner de os tăiat dintr-un os lung de oaie ? Este decorat la unul din capete cu o linie incizată. Este foarte puternic lustruit prin folosire.

Monede : 1) Monedă mică de bronz, neidentificată. Este probabil de la sfîrșitul secolului al IV-lea (Teodosiu I?).

2) Monedă de argint de la Marcus Aurelius sau Lucius Verus.

MORMÎNTUL 88. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa de mici dimensiuni este de formă aproape dreptunghiulară. Deasupra gropii a fost găsită o singură piatră de dimensiuni mari, arsă. Arderea gropii a fost destul de bună (arsura variază între 2—3 cm), dar nu s-a păstrat bine decât în gura gropii. Bucăți de pămînt ars au fost găsite în umplutura gropii (în centrul și în capătul ei de vest). Umplutura cenușoasă a conținut și rare urme de cărbune.

Dim. : 0,80 × 0,46 × 0,23.

Inventar : *un ciob* necaracteristic provenind dintr-un vas lucrat din pastă cenușie zgrunțuroasă, *oase de animale*.

MORMÎNTUL 89. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost bine arsă. Marginea arsă a gropii s-a păstrat foarte bine pe fund și în capătul de nord. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre, doi omoplați, alte oase de animale și cîteva cioburi. Umplutura gropii cenușoasă a conținut bucăți de oase și stropi de cărbune.

Dim. : 1,02 × 0,58 × 0,41.

Inventar : *cioburi, o sulă de fier, oase de animale*.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

B 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente dintr-un vas de provizii. Nedecorat.

3) Două fragmente din fundul unor vase. Amîndouă au inel de susținere.

C 1) Fragment dintr-o amforă decorată cu caneluri adînci și late.

Ustensile din fier : Sulă mică din fier. Are mijlocul îngroșat, de secțiune pătrată. Capătul care se fixa în mîner este lățit, celălalt este ascuțit.

MORMÎNTUL 91. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Movilița de deasupra gropii a fost cenușoasă. În gura gropii au fost găsite pietre arse, cîteva cioburi, *trei bucăți de omoplat* de vită mare și alte oase de animale. (Mormîntul a fost aproape căpăcuit cu oase.) Groapa a avut fundul albiat. A fost puternic arsă (grosimea marginii arse atinge 4—5 cm). Mai bine s-a conservat însă jumătatea ei de nord. Pe fundul gropii au fost aruncate cîteva pietre arse.

Dim. : 1,40 × 0,44 × 0,50.

Inventar : *oase de animale, cioburi*.

Ceramlea **A** 1) Fragmente din vase-borcan :

a) două fragmente din umărul unor oale. Ambele sînt decorate cu striuri.

b) fragment din fundul plat al unui vas.

2) Fragment dintr-o amforă ce mai păstrează o parte din toartă. Este ars secundar.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Fără decor.

2) Fragment dintr-o toartă canelată de-a lungul ei pe ambele fețe.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 92. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Mai multe rînduri de pietre au fost azviruite pe fundul gropii, care nu era ars. Deasupra pietrelor, în umplutura foarte cărbunoasă, a fost găsit un omoplat

de vită, iar în capătul ei de sud a fost găsită o cantitate foarte mare de cărbune. Pământul ars de pe margine nu s-a păstrat decât pe mici porțiuni pe laturile lungi ale gropii.

Dim. : $1,22 \times 0,44 \times 0,32$.

Inventar : oase de animale, câteva cioburi.

Ceramica : A 1) Două fragmente necaracteristice, dintre care unul este ars secundar.

(2 Două fragmente din același vas (poate o străchinuță) cu pereți subțiri. Un fragment provine din pntecul vasului și celălalt din fund. Fundul este mic, cu un mic picior.

B1) Două cioburi necaracteristice.

D 1) Un fund dintr-un vas cu pereții groși lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 93. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ E—V. Groapa a avut fundul albiat și a fost săpată cu o treaptă în capătul de vest. Groapa a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine mai ales în capătul de est. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre arse și câteva cioburi. Umplutura gropii, cenușoasă.

Dim. : $1,24 \times 0,52 \times ?$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 18 fragmente necaracteristice, din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragment dintr-o oală cu pereți foarte subțiri decorată pe umăr cu caneluri fine ;

b) Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este evazată ; buza lățită prin țesire este puțin îngroșată ;

c) Fragment dintr-o oală ai cărei pereți se îngroșă spre umăr. Marginea este evazată, buza simplă, neîngroșată, de secțiune rectangulară.

d) Patru fragmente din umărul unor vase decorate cu o linie incizată (unul) și cu caneluri (trei).

3) Două fragmente din două vase de provizii. Un ciob este lipsit de decor, celălalt este decorat cu caneluri.

B 1) Un ciob necaracteristic.

2) Două cioburi dintr-o strachină lucrată din pastă de culoare cenușie-gălbuie, cu slip negru în exterior.

D 1) Un ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 94. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. A tălat în capătul de sud groapa mormîntul 112, dar numai în partea ei superioară. Groapa a fost arsă puternic. Marginea arsă a gropii este destul de bine păstrată. Pietre arse au fost asvirlite în groapă la diverse adîncimi, dar erau mai concentrate în capătul de sud. În gura gropii au fost găsite oase de animale într-o cantitate destul de mare și cioburi. Umplutura gropii este cărbunoasă, mai ales spre fund.

Dim. : $1,28 \times 0,64 \times 0,61$.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Mai multe fragmente necaracteristice din care unele sînt arse secundar.

2) Fragmente din fundul unui vas de provizii de dimensiuni mari. Pastaconține nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Este ars secundar.

MORMÎNTUL 95. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Mormîntul a avut deasupra, în capătul de sud, pietre arse, câteva cioburi, oase de animale printre care și un omoplat, bucăți de chirpic cu urme de nuiele. Ceva mai adînc, în umplutura gropii, a mai fost găsit un rînd de pietre albiat după conturul gropii. Deasupra lor și sub ele au fost găsite oase de animale. Pe fundul gropii au fost găsite de asemenea pietre, unele de dimensiuni foarte mari. Sub pietre și printre ele au fost găsiți mulți cărbuni. Printre pietre a fost găsită și o bucată de cărămidă. Groapa a fost foarte bine arsă, mai ales spre fund.

Dim. : $1,10 \times 0,62 \times 0,31$.

Inventar : oase de animale, cioburi, instrument de împlărie.

Ceramica : A 1) 11 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fundul aproape întreg al unei oale cu pereți relativ groși. Pasta conține nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Este ars secundar.

b) Alt fragment de fund simplu, plat. Este și el ars secundar.

c) Două fragmente din umărul unor vase. Unul este decorat pe umăr cu caneluri foarte fine ; celălalt, cu două linii orizontale incizate și este ars secundar.

3) Trei fragmente din vase de provizii : un fragment din buza unui vas și alte două din umărul unor astfel de vase, ambele decorate cu câte o bandă de linii incizate. Sînt arse secundar.

B 1) Fragment din marginea unui vas-borcan. Buza, îngroșată și țesită în exterior, este de secțiune triunghiulară.

2) Fragment dintr-o strachină.

3) Fragment dintr-o amforă? Este ars secundar.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși lucrate din pastă grosolană.

2) Fragmente din fundul unui vas cu pereții foarte groși. Este foarte grosolan lucrat.

Obleete de metal 1) Un instrument de tîmplărie (un fel de rîdea), cu două capete lungi pentru înfipt în miner, cu tăișul în afară și muchea în interior.

MORMÎNTUL 96. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă. Marginea arsă a gropii s-a păstrat foarte bine și pe fund și în partea ei superioară. În umplutura nu prea cenușoasă a gropii au fost găsite, risipite, câteva oase de animale. Pe fundul gropii au fost asvîrlite pietre ce erau grupate la cele două extremități. Deasupra pietrelor, în capătul de sud al gropii a fost găsit un omoplat. Groapa albiată a avut colțurile rotunjite.

Dim. : 1,50 × 0,60 × 0,40.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea A 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Se mai păstrează o bandă de linii incizate. Este ușor ars secundar.

3) Fragment din partea superioară a unui vas (strachină?). Marginea este dreaptă, buza îngroșată și lățită.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Două fragmente ce par a fi aparținut aceluiași vas (vas de provizii).

3) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior. Marginea este dreaptă, buza simplă, ușor rotunjită. Este decorat cu o bandă în relief.

4) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu bandă de linii în val și de linii orizontale incizate.

D 1) Fragment din partea superioară a unui vas lucrat cu mîna, din pastă grosolană, conținînd bucăți mari de cioburi pisate. Vasul a avut pereți foarte groși, marginea dreaptă, buza îngroșată spre exterior, și foarte neglijent lucrată.

2) Fragment dintr-un vas cu pereți groși, lucrat dintr-o pastă ceva mai bună, ce conține numai puține cioburi pisate.

MORMÎNTUL 97. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii au fost găsite cioburi și oase de animale (printre ele a fost și un fragment de omoplat). În capătul de nord al gropii au fost găsite mai multe cioburi din același vas. Umplutura gropii a conținut foarte mult cărbune. Pietre și oase de animale au fost asvîrlite în groapă pînă pe fundul ei. Groapa a fost arsă foarte ușor.

Dim. : 0,90 × 0,47 × 0,33.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea A 1) Șapte fragmente necaracteristice, din care trei arse secundar.

2) Vase sau fragmente de vase-borcan.

a) 18 fragmente dintr-o oală. Cioburile sînt arse secundar.

b) Oală de mici dimensiuni, cu pereți groși. Fundul este mic, cu inel de susținere, cu pîntecul bombat, cu umerii bine profilați, cu gîtul scurt, marginea puțin evazată, buza îngroșată, rotunjită.

c) Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși. Este simplu, plat și ars secundar.

3) Fragment din partea inferioară a unui vas de provizii, decorat cu două caneluri. Este ars secundar.

B 1) Fragment dintr-o toartă. Este canelată pe ambele fețe, de-a lungul ei.

MORMÎNTUL 98. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte bine arsă, grosimea arsurii atîngînd și 5 cm. Pietre mari arse au fost așezate deasupra gropii constituind un capac. Deasupra lor au fost găsite cîteva oase de animale și un ciob. Sub pietrele care au căptușit mormîntul a fost găsit un alt nivel de pietre și oase de animale întins în întreaga groapă. Umplutura gropii, foarte cenușoasă, a conținut stropi de cărbune, de pămînt ars și oase umane calcinate.

Dim. : 1,26 × 0,48 × 0,30.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, fragment dintr-un vas de sticlă.

Ceramlea A 1) Două fragmente necaracteristice.

B 1) Fragment din fundul unei străchini. Are inel de susținere.

D 1) Cîteva așchii și un ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

Oblecte de sticlă 1) Fragment din marginea tubulară a unui vas de sticlă de culoare alb-verzui.

MORMÎNTUL 99. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte slab arsă, iar crusta de pămînt ars nu s-a păstrat decît pe o foarte mică porțiune. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre, oase de animale, cărbuni și bucățele de lut ars. În umplutura gropii, în capătul de nord al ei a fost găsită o cantitate mai mare de cărbune.

Dim. : 1,24 × 0,42 × 0,17.

Inventar : cîteva oase de animale.

MORMÎNTUL 100. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost extrem de slab arsă. Crusta de pămînt ars s-a păstrat numai pe o mică porțiune. Deasupra gropii au fost găsite pietre (mai concentrate în jumătatea de vest), un omoplat de vită mare și alte cîteva oase de animale. Groapa puțin adîncă a conținut cîteva oase de animale și cărbune.

Dim. : 1,10 × 0,48 × 0,13.

Inventar : oase de animale.

MORMÎNTUL 101. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte bine arsă, crusta de pămînt ars atîngînd 3,5—4 cm. Conservarea nu este prea bună. S-a păstrat mai bine latura de est a gropii. Pe fund, groapa nu a fost arsă pe toată lățimea. Pămîntul ars începe de acolo unde fundul gropii se albiază spre pereți. În gura gropii, au fost găsite oase de animale, printre care și un fragment de omoplat. În groapă au fost găsite două nivele de pietre arse (unul pe fund și altul mai sus), toate asvirlite, cioburi și oase de animale. Umplutura cenușoasă a gropii a conținut și stropi de cărbune.

Dim. : 1,36 × 0,56 × 0,33.

Inventar : oase de animale, cioburi, mărgică.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă de calitate deosebite.

2) Două fragmente din vase de provizii. Unul din fragmente este decorat cu bandă de linii orizontale și în val.

3) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior decorat cu un brîu în relief.

B 1) Fragment din fundul cu inel al unui vas cu pereții groși (vas-borcan?), are inel de susținere.

2) Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S. Umărul este foarte marcat, marginea este ușor răsfrîntă în afară, buza simplă, de secțiune dreptunghiulară.

3) Fragment din umărul unei străchini?

Oblecte de sticlă : 1) Mărgică mică, de formă discoidală, lucrată din sticlă de culoare albastră.

MORMÎNTUL 102. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra mormîntului a fost găsită o mare cantitate de oase de animale, cioburi și pietre. Printre oase a fost găsit un maxilar și un fragment de omoplat. Umplutura cenușoasă a gropii a conținut pietre arse asvrlite (pînă pe fund), oase de animale și stropi de cărbune. Arderea gropii a fost foarte puternică și păstrată mai bine în capătul de sud al gropii. Marginea arsă atinge 3—4 cm grosime, nu s-a păstrat pe întreg conturul gropii.

Dim. : 1,80 × 0,56 × 0,33.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice, dintre care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragment din partea superioară a unei oale cu pereții subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată și teșită în exterior, de secțiune triunghiulară.

b) Fragment din jumătatea inferioară a unei oale decorate pînă aproape de fund cu caneluri largi. Fundul este simplu, plat. Vasul a avut pereții groși.

c) Fragment din partea superioară a unei oale (de la umăr la buză). Marginea este evazată, buza foarte ușor îngroșată și marcată în interior printr-o șanțuire. Vasul cu pereți subțiri a fost decorat pe umăr cu o canelură.

d) Fragment din jumătatea inferioară a unui vas decorat pe pîntec cu caneluri fine și dese.

MORMÎNTUL 103. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Mormîntul a fost acoperit cu pietre, între care unele de dimensiuni foarte mari, fără ca acest capac de pietre să suprapună perfect groapa arsă. Deasupra pietrelor au fost găsite oase de animale și câteva cioburi. Arderea gropii a fost slabă, iar crusta de pămînt ars nu s-a păstrat (decît parțial). Umplutura gropii de culoare foarte închisă a conținut foarte mult cărbune și stropi de pămînt ars.

Dim. : 1,50 × 0,40 × 0,36.

Inventar : *oase de animale, cioburi.*

Ceramlea : A 1) Fragmente din vase-borcan.

a) Două fragmente din umărul unor oale. Unul din cioburi este decorat cu două linii orizontale incizate, celălalt cu o canelură sub o linie orizontală incizată.

b) Mic fragment din marginea unei oale. Buza este rotunjită și îngroșată.

c) Fragment dintr-un fund tăiat. Ciobul este ars secundar.

2) Fragment din partea superioară a unei străchini avînd profilul în forma literei S alungit. Marginea este dreaptă, avînd în interior, o șanțuire. Buza îngroșată prin lățire este canelată în exterior.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas (vas-borcan ?), puternic ars secundar.

3) Fragment din jumătatea inferioară a unei străchini decorată pînă aproape de fund cu linii fine incizate. Fundul a avut inel de susținere.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

MORMÎNTUL 104. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. A fost tăiat, în capătul de sud de mormîntul 115. Movila de deasupra mormîntului a conținut : o strachină întreagă, spartă ritual, alte fragmente ceramice, oase de animale, între care doi omoplați — unul așezat în poziție verticală și celălalt în poziție orizontală, maxilare, pietre. În umplutura cenușoasă a gropii au mai fost găsite un fragment de omoplat și câteva coaste de vită mare. Arderea gropii a fost foarte puternică, pămîntul ars de pe fundul gropii atingînd grosimea de 6 cm.

Dim. : 1,36 × 0,68 × 0,30.

Inventar : *Vas întreg, cioburi, oase de animale, cuțit de fier, fragment dintr-o fibulă de fier.*

Ceramlea : A 1) 56 de fragmente din vase-borcan :

- a) Fragmente de margini sau din partea superioară a unor vase :
- Fragment de margine de la un vas cu pereții subțiri. Marginea mult evazată este perpendiculară pe pereți. Buza este îngroșată, teșită în exterior, de secțiune triunghiulară. În interior, buza este marcată printr-o șanțuire.
 - Fragment de margine de la un vas cu pereții groși. Marginea este evazată, buza îngroșată și rotunjită. În exterior, sub buză, vasul este decorat cu câteva caneluri foarte fine.
 - Fragment de margine dintr-un vas lucrat din pastă de o calitate mai proastă (conține nisip cu bobul mare). Marginea este evazată și foarte puțin îngroșată, buza simplă, rotunjită.
 - Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este mult evazată și îngroșată, buza rotunjită. Ciobul este ars secundar.
 - Trei fragmente din umărul și gîtul unor vase decorate cu benzi de striuri, dintre care unul este ars secundar. Un al patrulea fragment este decorat cu caneluri largi.
 - Aproape jumătate dintr-o oală cu pereții subțiri. Vasul este cu pîntecul bombat, gîtul este scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune dreptunghiulară.
- b) Fragmente din fundul unor vase-borcan :
- Cinci fragmente de funduri simple, plate. Patru vase de provizii lucrate din pastă cenușie, cu pereții groși. Un fragment provine dintr-un vas lucrat din pastă brun-roșcat cu slip negru. Unul din fragmente este decorat la o anumită distanță de la fund cu o canelură foarte adîncă.
 - Două fragmente de fund prevăzute cu inel de susținere.
- 3) Două fragmente de toarte :
- a) O jumătate de toartă de secțiune rotundă. Provine probabil dintr-o amforă. Pasta este roșcată în interior și are un slip negru.
 - b) Fragment dintr-o toartă de ulcior sau cană, cu o canelură longitudinală pe fața interioară. Pasta este de culoare cenușie.
- 4) Fragment dintr-un picior de vas ? Este de secțiune rotundă. Pasta de culoare cenușiu-gălbui.
- B** 1) Șapte fragmente necaracteristice.
- 2) Străchini sau fragmente de străchini.
- Strachină din pastă cenușie-gălbui, cu gura larg deschisă, gîtul foarte scurt, pîntecul bombat și rotunjit. Marginea este ușor evazată, buza rotunjită și puțin îngroșată. Fundul mic, profilat, cu postament. Profilul în forma literei S alungit.
 - Fragment din partea superioară a unei străchini de formă bitronconică. Umărul este profilat, marginea evazată ușor, buza rotunjită și îngroșată în interior, de secțiune rotundă.
- 3) Cinci fragmente din vase de provizii. Patru din ele sînt arse secundar. Două din fragmente sînt decorate — unul doar cu bandă de linii incizate, altul cu o bandă de linii în val, cu valul mai fin și mai superficial.
- 4) Fragment din toarta unui ulcior sau a unei amfore. Este de dimensiuni mai mari și are cîte o canelură longitudinală pe ambele fețe.
- 5) Fragment din marginea unui vas (pahar ?) de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Pasta este de culoare cenușie-negricioasă. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată și teșită în exterior. Pare că vasul a fost lustruit la exterior.
- 6) Fragmente din vase-borcan :
- Fragment din buza unui vas din pastă cenușie cu un slip negricios și pereți subțiri. Buza lătită ca la vasele de provizii.
 - Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă și ușor îngroșată, buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară, este marcată în exterior printr-o canelură.
- C** 1) Fragment dintr-un ulcioraș lucrat din pastă cenușie. Este canelat pe pîntec. Vasul a fost smălțuit. Starea proastă de conservare a smălțului nu ne permite să-i reconstituim culoarea, în orice caz deschisă.
- 2) Un mic ciobuleț necaracteristic.

D 1) Zece fragmente necaracteristice din vase cu pereții foarte groși, lucrate cu mîna din pastă grosolană.

2) Cinci fragmente de aceeași factură, dar vasele din care provin au avut pereții subțiri.

Obleete lucrate din metal. 1) Cuțit mare de fier. Mînerul este mai îngust și este în prelungirea tăișului lamei.

2) Fragment dintr-o fibulă de fier cu piciorul întors pe dedesupt. S-a păstrat numai piciorul și o mică porțiune din arc, la baza căreia se găsește un brlu de care se sprijinea capătul piciorului.

MORMÎNTUL 105. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost depuse oase de animale, multe cioburi și pietre. În umplutura gropii au fost găsite oase umane calcinate, cîteva cioburi, oase de animale și cîteva pietre răzlețe. Pe fundul gropii au fost găsite pietre arse și deasupra lor foarte multe oase de animale, între care *doi omoplați întregi și alte două fragmente de omoplați*. Arderea gropii a fost puternică, iar marginea arsă a gropii s-a păstrat bine, inclusiv pe fundul ei.

Dim : 1,24 × 0,50 × 0,42.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, așchie dintr-o fusaiolă.

Ceramlea : A 1) 40 de fragmente necaracteristice dintre care unsprezece arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragmente din marginea unei oale cu pereți groși. Marginea este foarte ușor răsfrîntă în interior. Buza este foarte puțin îngroșată și teșită, de secțiune aproape dreptunghiulară.

— Fragment din marginea unei oale cu pereții relativ groși. Marginea este mult răsfrîntă în afară, aproape orizontală față de pereți, buza nelngroșată, doar teșită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment din marginea unui vas de mici dimensiuni, cu pereții subțiri. Marginea este răsfrîntă în afară, buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

b) Fragmente din corpul unor vase-borcan.

— Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, decorat la baza gîtului cu o bandă de caneluri. Este ars secundar.

— Fragment dintr-o oală cu pereții groși. Decorat cu caneluri largi pe pîntec. Este ars secundar.

c) Trei fragmente din fundul unor vase. Toate sînt simple.

d) Vas-borcan miniatural. Fundul este mic, plat corpul aproape sferic, gîtul mult îngustat, marginea dreaptă, buza simplă, nelngroșată.

3) Fragment din toarta unui vas de mici dimensiuni.

4) Două fragmente din vase mari de provizii. Sînt decorate cu bandă de linii orizontale incizate. Un fragment este ars secundar.

B 1) 11 fragmente necaracteristice.

2) Un fragment mare din fundul unui vas de provizii cu pereții foarte groși.

3) Mic fragment din marginea unei străchini. Marginea este dreaptă, buza îngroșată spre exterior și rotunjită.

D 1) Opt fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

Alte piese de inventar. 1) Așchie dintr-o fusaiolă. Este arsă secundar.

MORMÎNTUL 106. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Arderea gropii a fost slabă și crusta de pămînt ars nu s-a păstrat decît pe o mică porțiune, pe cele două laturi ale gropii, unde se formează o gîtuitură. Deasupra gropii, în jumătatea ei de sud, au fost găsite oase de animale, pietre și cioburi. În groapă au fost găsite pietre arse de diferite dimensiuni, cele mai mari grupate în capătul de sud al mormîntului și oase de animale. Umplutura gropii este foarte cenușoasă.

Dim. : 1,66 × 0,58 × 0,18.

Inventar : oase de animale, cioburi, o așchie dintr-o fusaiolă.

Ceramlea A 1) 19 cioburi necaracteristice din care șase sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Zece fragmente dintr-o oală cu pereții subțiri. Nu are nici un decor.

b) Un fragment din partea superioară a unei oale cu pereții groși, avînd marginea evazată, buza mult îngroșată în exterior și rotunjită.

c) Două fragmente din pîntecul unui vas de mici dimensiuni decorat cu caneluri.

3) Două fragmente din vase de provizii.

4) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior. Este ars secundar.

B 1) Cinci fragmente necaracteristice, din care unul puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-o amforă (?) decorată cu o bandă de linii incizate, cam neglijent trasate. Este ars secundar.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice provenind din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 107. (sub vatra cuptorului 2). Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost foarte puternic arsă. Marginea arsă a gropii s-a păstrat bine, dar a fost în parte răsluită (la limita superioară) și suprapusă de vatra cuptorului. 2. Umplutura gropii a fost puternic pigmentată cu stropi de cărbune și de pămînt ars. În umplutură au fost găsite câteva cioburi, pietre arse și mici fragmente de oase de animale.
Dim. : 1,02 × 0,46 × 0,40.

Inventar: oase de animale, cioburi.

Ceramlea A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși.

B 1) Fragment din partea superioară a unei căni sau a unui ulcior. Marginea este foarte ușor evazată, buza simplă, nelngroșată.

MORMÎNTUL 108. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Capătul de est al gropii a fost distrus de cariera de nisip. Groapa a fost foarte bine arsă. Pietre mari arse au fost găsite așezate în groapă și pe fund și pe margini). Umplutura gropii de culoare foarte închisă a conținut bucăți de cărbune și oase de animale.

Dim. : 1,26 × 0,49 × 0,22.

Inventar: oase de animale.

MORMÎNTUL 109. Mormînt de incinerare în groapa arsă, orientată N—S. Groapa a fost slab arsă. Crusta arsă s-a păstrat numai pe o mică porțiune pe latura de vest a gropii. Deasupra gropii, în special în jumătatea ei de sud, au fost găsite pietre arse, oase de animale și cioburi. Umplutura gropii a conținut puțină cenușă, câțiva cărbuni și stropi de pămînt ars.

Dim. : 1,64 × 0,16 × 0,56.

Inventar: oase de animale, cioburi, cui de fier.

Ceramlea: A 1) Cîteva fragmente necaracteristice. Unele sînt arse secundar.

2) Fragmente din jumătatea superioară a unei oale cu marginea mult evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune aproximativ triunghiulară. Sub buză, în exterior, cinci caneluri fine. Vasul este decorat pe umeri cu caneluri largi.

B 1) Fragment din fundul unui vas prevăzut cu inel de susținere.

2) Fragment dintr-o oală cu marginea ușor răsfrîntă în afară și buza îngroșată.

C 1) Un ciob necaracteristic.

Obleete de fier: 1) Cui de fier cu floarea de formă dreptunghiulară.

MORMÎNTUL 110. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă, iar crusta s-a păstrat foarte bine pe margini și pe fund. Grosimea ei atinge pe alocuri 6 cm. Umplutura gropii a fost cenușoasă și a conținut stropi de cărbune, oase de animale, cioburi și pietre (azvrlite). Pe fund, imediat deasupra arsurii, au fost găsite pietre arse.

Dim. : 1,26 × 0,54 × 0,30.

Inventar: oase de animale, două cioburi.

Ceramlea: A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 111. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă, iar marginea ei este relativ bine conservată. Movila mormîntului a conținut oase de animale, pietre arse, fragmente ceramice și multe bucăți de pământ ars. În umplutura puțin colorată a gropii au fost găsite câteva oase de animale, printre care un maxilar și câteva pietre azvîrlite. Pe fundul gropii a fost găsită o piatră de dimensiuni mari.

Dim. : 1,10 × 0,60 × 0,36.

Inventar : oase de animale, cioburi, mîrgică.

Ceramica : A 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas lucrat dintr-o pastă ce conține nisip cu bobul mare. Marginea este mult evazată, buza simplă, neîngroșată.

— Fragment din partea superioară a unui vas avînd gîtul lung, marginea ușor evazată, buza îngroșată prin țesire.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită.

— Fragment din pîntecul unui vas avînd trecerea de la pîntec la umăr marcată printr-o linie adînc incizată. Desupra ei se află caneluri fine.

3) Două fragmente dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși. Pasta conține nisip și pietricele destul de mari. Unul din cioburi este de la fund.

B 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri. Este ars secundar.

2) 2 fragmente din vase de provizii. Sînt lipsite de decor.

3) Fragment dintr-un vas cu pereții groși (amforă ?). Pasta este arsă gălbui în interior și are slip negru în exterior.

D 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată, buza subțiată.

Obleete luate din sticlă : 1) Mîrgică simplă inelară lucrată din sticlă neagră.

MORMÎNTUL 112. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Movila mormîntului a fost tăiată în capătul de sud de mormîntul 94. Arderea gropii a fost slabă. Marginea arsă a gropii nu este prea bine conservată. Umplutura gropii este cenușoasă și a conținut stropi de lut ars. În groapă au fost găsite, pe o linie continuă, pietre și oase de animale, printre care un fragment de omoplat. Pe fundul gropii au fost azvîrlite pietre.

Dim. : 1,50 × 0,50 × 0,31.

Inventar : oase de animale, oase umane calcinate.

MORMÎNTUL 113. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Movila mormîntului a fost tăiată de aceea a mormîntului 111. Arderea gropii a fost puternică, dar crusta de pământ ars nu s-a păstrat la fel de bine pe tot conturul gropii. Este mai bine păstrată în capătul de sud al mormîntului și pe o porțiune de pe fund. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale și câteva cioburi. Umplutura gropii este cenușoasă și a conținut stropi de pământ ars și oase de animale. Pe fund, în colțul de nord al gropii au fost găsite câteva pietre de mici dimensiuni.

Dim. : 1,22 × 0,60 × 0,33.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 14 fragmente necaracteristice, dintre care trei sînt arse secundar.

B 1) Două fragmente, din care unul este decorat cu caneluri ușoare.

D 1) Patru fragmente din care două provin din marginea unor vase-borcan. Amîndouă au avut marginea ușor evazată, buza simplă, rotunjită.

MORMÎNTUL 114. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa relativ bine arsă. Marginea arsă a gropii este groasă de 1—2 cm, dar nu s-a păstrat decât fragmentar în partea superioară. Umplutura gropii de culoare foarte închisă a conținut stropi de pământ ars, oase de animale, oase umane calcinate și cioburi. Pe fundul gropii au fost avîrlite pietre deasupra cărora au fost găsite oase de animale și cîteva oase calcinate de dimensiuni mai mari (probabil că acestea din urmă sînt tot oase de animale).

Dim. : 1,34 × 0,60 × 0,31.

Inventar: două fragmente dintr-o verigă de fier, ac de la o fibulă de bronz, oase de animale, oase umane și de animale calcinate, cioburi.

Ceramlea: A 1) 20 de fragmente necaracteristice, din care șase sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragmente din margini :

— Fragment din marginea unei oale cu pereții subțiri. Marginea este ușor răsfrîntă în afară, buza foarte puțin îngroșată prin țesire, de secțiune triunghiulară.

— Fragmente din marginea unei oale cu pereți groși conținînd multe pietricele în pastă. Buza este rotunjită și mult îngroșată în exterior.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este mult evazată, buza simplă, neîngroșată, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment din marginea evazată a unei oale cu pereți mai groși; buza subțiată, de secțiune triunghiulară.

b) Fragmente de fund :

— Fragmente dintr-o oală decorată spre fund cu o linie orizontală incizată.

— Două fragmente de fund. Ambele sînt simple, plate.

B 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor și este ușor ars secundar.

3) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereții mai groși. Marginea este foarte mult îngroșată și evazată; buza îngroșată este de secțiune triunghiulară. Vasul a fost decorat pe umăr cu caneluri largi.

— Așchie dintr-un vas decorat cu două linii orizontale incizate.

C 1) Un ciob necaracteristic. Pasta roșie fină.

D 1) Două cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 115. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost slabă. Crusta de pământ ars nu s-a păstrat decât foarte puțin, în special la capete. Deasupra gropii a fost găsită o strachină spartă ritual. În umplutura de culoare mai deschisă au fost găsite bucăți de pământ ars, cărbuni, oase de animale, oase umane calcinate și cîteva cioburi. Pe fund au fost avîrlite cioburi. A tăiat capătul de sud al mormîntului 104.

Dim. : 0,84 × 0,56 × 0,30.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, strachină, cioburi.

Ceramlea : B 1) O strachină cu gura largă, umărul ușor profilat, fundul mic prevăzut cu inel de susținere, gîtul foarte scurt, marginea ușor evazată, buza îngroșată, rotunjită. Profilul vasului este în forma literei S alungită.

D 1) Cîteva cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 116. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte slabă. Crusta de pământ ars nu s-a păstrat decât pe o mică porțiune pe latura de vest a gropii. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe cioburi, oase de animale și o fibulă de bronz. Umplutura gropii a conținut foarte mult cărbune, cîteva cioburi, oase de animale și rari stropi de pământ ars. Pe fund, la cele două capete ale gropii au fost găsite cîte două pietre.

Dim. : 1,46 × 0,52 × 0,18.

Inventar : oase de animale, oase umane calcinate, fibulă de bronz, cioburi.

Ceramlea : A 1) Jumătatea superioară a unei amfore cu două torți. Gtul este scurt, marginea dreaptă, buza îngroșată și rotunjită. La jumătatea lui, gtul este decorat cu un brțu gros în relief, din dreptul căruia se prind torțile. Pintecul vasului este mult bombat. În partea inferioară torțile se prind pe umăr.

2) Fundul unui vas de provizii. Fundul este simplu, plat. Vasul a avut pereții foarte groși. Pasta a conținut nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Din aceeași categorie mai există un fragment de fund, cu postament. Este ars secundar.

3) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margini :

— Mic fragment din marginea unei oale cu pereții foarte subțiri. Marginea se îngroșă spre buza care este lătită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment din marginea unui vas de mici dimensiuni. Marginea este mult evazată, buza simplă, neîngroșată.

b) Fragmente de fund :

— Fundul unui vas cu pereții subțiri. Fundul este bine profilat, cu picior. Pasta conține nisip cu bobul mare.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment dintr-un vas cu pereții groși, decorat de jur împrejurul fundului cu impresiuni de degete.

Piese de metal : 1) Fibulă de bronz aproape întreagă. Este deformată de foc. Arcul fibulei este lat și foarte arcuit, dar este strimbat în cursul incinerării. Este mai îngust spre cap, unde se termină cu o ureche în care a fost introdus cuiul resortului, și el lucrat din bronz. De asemenea se îngustează spre picior. Piciorul fibulei este rupt. Probabil că a fost întors pe dedesubt. Firul care înfășoară cuiul trece pe sub arc. Corpul fibulei este lipsit de decor.

MORMÎNTUL 121. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Capătul de nord al mormintului a fost distrus de nisipărie. Arderea gropii a fost slabă. Crusta de pământ ars este subțire și inconsistentă. În umplutura gropii au fost găsite cioburi, oase de animale între care doi omoplați — un omoplat fragmentar, așezat în poziție verticală în capătul de sud al gropii și un omoplat întreg, așezat în poziție orizontală în mijlocul gropii. Tot în umplutura gropii au fost găsite mici oscioare umane calcinate și câteva pietre arse. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : 1,58 × 0,55 × 0,32.

Inventar ; oase de animale , oase umane calcinate, cioburi.

Ceramlea A 1) 21 fragmente necaracteristice. Două din cioburi provin din același vas. Câteva cioburi sînt arse secundar.

2) Un fragment mare dintr-un vas de provizii.

3) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereții groși. Marginea este evazată, buza îngroșată în exterior și lătită, de secțiune dreptunghiulară. Este ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată în exterior și lătită.

3) Fragment dintr-o toartă lată, canelată pe ambele fețe. Canelura interioară împarte toarta în două părți înegale, una subțire, alta mai groasă.

B 1) Opt fragmente necaracteristice, dintre care patru sînt arse secundar.

2) Două fragmente dintr-o amforă. Se păstrează locul unde se prindea toarta.

D 1) Un fragment mic necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri, cu mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele în pastă.

2) Un fragment mare dintr-un vas de mari dimensiuni, cu pereții foarte groși. Pasta conține cioburi pisate. **Oase de animale :** bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scroafa domesticus (un individ tînăr). În mormint au fost găsite și oase de animale arse.

MORMÎNTUL 122. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost distrusă de nisipărie în capătul de nord. Arderea gropii a fost egală, dar nu prea puternică, căci crusta de pământ ars nu depășește 1,5 cm. În umplutura cenușoasă a gropii au fost găsite câteva pietre arse, un os de animal, oase umane calcinate și două cioburi.

Dim. : 1,17 × 0,39 × 0,35.

Inventar : os de animal, oase umane calcinate, cioburi.

Ceramlea : A 1) Un ciob necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

MORMÎNTUL 124. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pământ ars nu este prea groasă, dar este bine păstrată, mai ales pe latura de nord a mormîntului. Deasupra gropii au fost găsite câteva cioburi dintr-un vas mare de provizii (ușor ars secundar), oase de animale printre care o bucată de maxilar și un fragment de omoplat, câteva pietre de dimensiuni mici. Umplutura gropii a conținut foarte mult cărbune. În groapă au fost găsite oase de animale, mai multe cioburi dintr-un vas lucrat cu mîna, foarte puternic ars secundar. Cioburile au fost găsite pînă aproape de fundul gropii. Groapă adîncă, în formă de lighean.

Dim. : 1,50 × 0,45 × 0,42.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Fragmente din vase de provizii : trei fragmente din același vas cu pereții foarte groși, arse secundar ; fragment dintr-un vas cu pereții mai subțiri, lucrat dintr-o pastă de culoare cenușiu-închis.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși ;

2) Fragment din marginea unui vas-borcan cu pereții relativ groși. Marginea este dreaptă, buza rotunjită și îngroșată în exterior.

C 1) Fragment dintr-o amforă cu pereții foarte groși. Este decorată cu o bandă de linii orizontale, foarte fin incizate.

D 1) 24 fragmente (unele de dimensiuni foarte mari) dintr-un vas lucrat cu mîna. Pasta conține multe cioburi pisate. Vasul de dimensiuni mari are pereții groși, umerii ușor umflați, marginea evazată. Buza teșită, de secțiune dreptunghiulară, este decorată de jur împrejur cu alveole. Fundul este simplu, plat. Vasul a fost ars brun-roșcat și are marginea înegrită.

2) Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi — unul tînăr și unul bătrîn)

MORMÎNTUL 125. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă. Crusta de pământ ars atinge 3—4 cm, dar nu s-a păstrat la fel de bine pe tot conturul gropii. Este mai bine conservată în jumătatea de sud a gropii și pe fund. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre mici și oase de animale. În groapă, chiar în mijlocul ei, au fost găsite pietre arse și multe oase de animale, printre care un fragment de omoplat.

Dim. : 1,20 × 0,55 × 0,38.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Patru cioburi necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 127. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Capătul de nord al gropii a fost tăiat de mormîntul 128. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și pietre de dimensiuni mici. În jumătatea de sud a gropii, în umplutură, au fost găsite pietre, câteva cioburi și capul unui omoplat.

Dim. 1,46 × 0,65 × 0,22.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Șapte cioburi necaracteristice, din care unul puternic ars secundar.

2) Fragment din vase-borcan :

- Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, decorată pe umăr cu caneluri foarte fine.
- Fragmente dintr-un vas cu pereții groși. Marginea evazată se îngroașă mult ; buza este foarte mult îngroșată, de secțiune triunghiulară și este canelată pe mijloc.
- 16 fragmente dintr-o oală cu pereții foarte subțiri, umerii înalți, gâtul scurt, marginea mult evazată, buza puțin îngroșată și teșită. Este decorată pe umăr cu o bandă de striuri foarte fine.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă lată de linii în val.

2) Un mic fragment dintr-un vas cu pereții foarte subțiri, decorat cu două caneluri foarte fine.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri. Este afumat în interior.

MORMÎNTUL 128. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa de mici dimensiuni a fost puternic arsă. Crusta de pământ ars este groasă de 4—5 cm, dar culoarea ei nu este roșie, ci neagră, cu excepția unei dungii foarte subțiri în interior. Mormîntul a tăiat movila mormîntului 127. Umplutura gropii conține foarte multe pietre arse și câteva oase.

Dim. : 0,93×0,53×0,35.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramleă : A 1) Trei mici cioburi necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

3) Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereții subțiri și fundul simplu.

B 1) Patru mici ciobulețe necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 129. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost căpăcuită cu pietre, dintre care unele de dimensiuni foarte mari. Interesant este faptul că acest capac de pietre nu urmează orientarea gropii, ci este orientat N—S, acoperind numai jumătatea de est a ei, formînd un fel de cruce. Deasupra pietrelor au fost găsite oase de animale, câteva cioburi și două mici oscioare calcinate. Arderea gropii a fost foarte puternică. Groapa adîncă nu a conținut decît câteva cioburi și câteva oase de animale.

Dim. : 1,20×0,53×0,39., capac : 1,20×0,50.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramleă : A 1) 9 mici cioburi necaracteristice.

2) Fragmente dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor și ușor ars secundar.

B 1) Două mici cioburi necaracteristice. Unul din cioburi este puternic ars secundar.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

2) Fragment dintr-un vas decorat cu o bandă de linii în val. Vasul din care provine a fost lucrat dintr-o pastă mai bună, conținînd numai nisip.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult). S-au găsit și oase arse.

MORMÎNTUL 130. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa scurtă și îngustă a fost inegal arsă. Astfel, s-a păstrat marginea mai puternic arsă pe latura de est a gropii ; în rest a fost slabă (subțire și discontinuă). Datorită mării cantități de cărbune umplutura gropii a fost de culoare foarte închisă. În capătul de nord al gropii, spre fund și pe latura de sud a ei au fost găsite pietre, iar pe fundul gropii o cantitate mare de cărbune.

Dim. : 1,08×0,34×0,32.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramleă : A 1) 9 fragmente necaracteristice. Cîteva cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereții subțiri, cu gîtul lung, marginea foarte evazată, buza rotunjită și îngroșată puțin spre exterior. Este puternic ars secundar.

— Fragment dintr-o oală cu pereții subțiri decorată pe umăr cu două striuri paralele, adînc incizate.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

C 1) Două cioburi necaracteristice.

2) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior, decorat cu o nervură pe mijloc.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși.

Oase de animale bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 131. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost puternic arsă, iar crusta de pămînt ars s-a păstrat foarte bine pe tot conturul gropii. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animal (între ele oase lungi și fragmente de omoplați) grupate în mijlocul gropii și cioburi. În umplutura gropii au fost găsite de asemenea multe oase de animale. Între aceste oase au fost și trei omoplați (unul întreg și doi fragmentari). Pe fundul gropii au fost azvîrlite pietre. Deasupra lor au fost găsite oasele de animale menționate mai sus.

Dim. : 1,02 × 0,43 × 0,63.

Inventar : oase de animale, cîteva cioburi.

Ceramica : **A** 1) Fragment din fundul unei oale cu pereți subțiri. Are inel de susținere.

2) 13 fragmente necaracteristice.

B 1) 9 fragmente necaracteristice.

D 1) Trei cioburi, din care unul de dimensiuni mai mari, provenind dintr-un vas lucrat cu mîna, dar cu marginea îndreptată la roată. Pasta nu este cea obișnuită, ci de o calitate mai bună, conținînd numai nisip. Pereții vasului sînt groși, arderea este cărămizie cu miezul cenușiu ; afumate în exterior. Vasul a fost de tipul borcan de dimensiuni mari ; gura este largă, umărul bine accentuat, gîtul foarte scurt, marginea foarte evazată, aproape orizontală față de pereți și de secțiune dreptunghiulară. Este decorat pe umăr cu o bandă formată din șapte linii în val, executată cu pieptenul.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 132. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale, pietre arse și cioburi. Arderea gropii a fost foarte puternică. În groapă au fost găsite oase de animale și pietre, risipite în toată umplutura — din gura gropii pînă pe fundul ei. În mijlocul gropii a fost găsit un omoplat în poziție orizontală. Umplutura cărbunoasă a mai conținut cîteva cioburi și oase calcinate.

Dim. : 1,29 × 0,54 × 0,53.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : **A** 1) 13 cioburi necaracteristice.

2) Fragmente de vase-borcan :

— Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereții groși. Fundul este simplu, plat ;

— Fragment dintr-un vas-borcan cu pereții groși. Gîtul vasului este marcat printr-o nervură. Pasta este arsă la brun-roșcat în interior și la negru în exterior ;

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat și ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice .

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor și ars secundar.

D 1) Mic fragment din fundul unui vas.

2) Fragment din marginea unui vas cu pereții groși. Marginea este dreaptă, buza rotunjită.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt s-au găsit oase arse.

MORMÎNTUL 133. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pământ ars este în general bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre, oase de animale și cioburi. Umplutura gropii este cărbunoasă. În groapă au fost găsite pietre de mici dimensiuni (azvirlite), oase de animale, cioburi și oase umane calcinate. În capătul de sud al gropii, în umplutură, au fost găsite, grupate, două maxilare, un astragal și două fragmente dintr-o strachină.

Dim. : 1,44 × 0,56 × 0,38.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice dintre care câteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas decorat pe umăr cu două striuri paralele. Gîtul vasului este scurt, marginea mult evazată (gura este largă, în formă de lălea), buza simplă, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment dintr-o oală cu pereții subțiri, decorată cu caneluri.

— Fragment din fundul unui vas. Este tăiat.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

B 1) Cinci cioburi necaracteristice, dintre care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Două fragmente dintr-un vas cu pereții relativ subțiri. Pîntecul este bombat, umerii prelungi, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, buza puțin îngroșată și rotunjită. Vasul este decorat pe umăr cu caneluri ușoare.

— Fragment din fundul unui vas cu inel de susținere.

3) Două fragmente din vase de provizii cu pereții foarte groși. Nu au decor.

4) Fragment dintr-o amforă? Este nedecorat.

5) Fragment dintr-o toartă provenind de la un vas cu pereții subțiri (probabil o cană). Toarta este lată, canelată de-a lungul ei.

D 1) Un ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă groasolană.

2) Fragment din marginea unui vas cu pereții subțiri. Marginea este dreaptă, buza simplă, doar rotunjită. Pasta conține pietricele și cioburi pisate.

3) Un ciob decorat cu pieptenele, cu o bandă de linii în val. Pasta de o calitate mai bună, zgrunțuroasă este arsă brun-roșcat.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scroafa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 134. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa scurtă, îngustă și bine arsă. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale. În groapă, în jumătatea ei de sud a fost găsit un os mare de animal așezat deasupra unor pietre. Ceva mai spre mijlocul gropii un alt os înfipt în poziție verticală. În capătul de nord al gropii a fost găsit un fragment de omoplat așezat și el în poziție verticală. În rest, au fost găsite pietre de diferite dimensiuni aruncate în groapă fără nici o ordine, cîteva omoplați fragmentari, coaste de animale, cîteva cioburi. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : 1,25 × 0,42 × 0,48.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) 12 cioburi necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unei oale cu pereții groși. A avut gîtul scurt, marginea foarte ușor evazată, buza puțin îngroșată în exterior și teșită.

— Două fragmente din fundul unor vase cu pereții groși, unul este simplu, plat, celălalt este prevăzut cu inel de susținere.

3) Patru fragmente din vase mari de provizii. Trei sînt nedecorate. Al patrulea este decorat cu o bandă de linii în val. Două fragmente sînt arse secundar.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 135. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa lungă și îngustă, foarte bine arsă. Crusta de pământ ars s-a păstrat foarte bine în jumătatea de sud a gropii. Deasupra gropii au fost găsite pietre, oase de animale și cioburi. Umplutura foarte cărbunoasă a conținut câteva pietre și câteva oase lungi de animale.

Dim. : $1,54 \times 0,36 \times 0,28$.

Inventar : oase de animale, câteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unei oale cu pereți groși. Marginea este ușor evazată, buza teșită, de secțiune aproximativ dreptunghiulară.

3) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși. Fragmentul nu are decor.

B 1) Două mici ciobulețe necaracteristice.

D 1) Două mici fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 136. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Movila mormintului s-a tăiat cu aceea a mormintului 141. Groapa este de dimensiuni mici și a fost slab arsă. În groapă au fost găsite pietre arse de mici dimensiuni și câteva oase de animale.

Dim. : $0,75 \times 0,48 \times 0,23$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Un mic fragment dintr-un vas-borcan, decorat cu o bandă de caneluri.

3) Fragment din marginea unui vas (probabil o strachină). Marginea este dreaptă, buza îngroșată și rotunjită.

D 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas cu pereții groși. Buza este neîngroșată, teșită, de secțiune dreptunghiulară. Pasta este de culoare neagră.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 137. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa de mici dimensiuni și slab arsă. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre arse de mici dimensiuni și câteva cioburi. În umplutura cărbunoasă a gropii au fost găsite plină pe fund oase de animale și pietre. În capătul de vest al gropii, sub un grup de pietre, a fost găsită o bucată mare de cărbune.

Dim. : $1,20 \times 0,52 \times 0,23$.

Inventar : câteva cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragmente dintr-un vas-borcan de mici dimensiuni cu pereții subțiri. Fundul este simplu, plat. Este ușor ars secundar.

B 1) Fragment ce provine probabil dintr-o amforă. Este lipsit de decor.

D 1) Fragment dintr-un vas decorat cu o bandă de linii în val realizată cu pieptenele. Sub val se află o bandă de linii orizontale foarte slab incizate. Pasta este zgrunțuroasă, arsă la brun-roșcat.

2) Două fragmente necaracteristice.

3) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși. Pasta de culoare brun-roșcat conține pietricele și cioburi pisate. Vasul este afumat în interior.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 138. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Crusta de pământ ars este groasă, dar nu s-a păstrat decât discontinuu (mai ales la cele două capete). În groapă au fost găsite câteva cioburi, oase de animale și pietre.

Dim. : 1,18 × 0,48 × 0,31.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramica : A 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment mare dintr-un vas de provizii. Nu este decorat.

B 1) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unei oale cu pereți groși. Marginea este evazată, buza îngroșată, dar teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri.

Marginea dreaptă, buza teșită și îngroșată în exterior.

2) Fundul întreg al unui vas de mici dimensiuni cu pereți foarte subțiri. Fundul are postament.

3) Fragment dintr-o toartă.

4) Fragment dintr-un vas de provizii. Nedecorat. Este puternic ars secundar.

D 1) Câteva cioburi necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 139. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Arderea gropii nu a fost prea puternică, dar crusta subțire de pământ ars este bine păstrată. Groapa de dimensiuni mici. Deasupra ei au fost găsite oase de animale și pietre. În umplutura foarte cărbunoasă a gropii au fost găsite pietre risipite, câteva oase de animale și câteva cioburi.

Dim. : 1,14 × 0,46 × 0,26.

Inventar : *oase de animale, cioburi.*

Ceramica : A 1) Un fragment necaracteristic.

B 1) Fragment necaracteristic. Este ars secundar.

2) Fragment din marginea unui vas (probabil dintr-o strachină). Marginea este dreaptă, buza neîngroșată, ușor rotunjită.

3) Fragment dintr-un vas cu pereții groși (probabil o amforă). Fundul este prevăzut cu un inel de susținere.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mina din pastă zgrunțuroasă. Pasta este de culoare neagră cu o crustă roșie în exterior.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scorfa domesticus (un individ adult). În mormint a fost găsit un os ars.

MORMÎNTUL 140. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte lungă și îngustă, bine arsă, cu arsura perfect păstrată. Movila mormintului a tălat-o pe aceea a mormintului 145. Deasupra gropii, în jumătatea ei de sud, au fost găsite foarte multe oase de animale (fragmente de omoplat, coaste, capete de oase lungi) și două cioburi. În groapă au fost găsite de asemenea multe oase de animale. Pe fundul gropii au fost azvrlite pietre.

Dim. : 1,68 × 0,53 × 0,27.

Inventar : *oase de animale, cioburi.*

Ceramica : A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri. Este foarte puternic ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși. Fundul este profilat, cu postament.

— Două fragmente dintr-un vas cu pereții foarte groși. Pasta de culoare neagră. Este arsă roșcat în exterior.

3) Fragment mare dintr-un vas de provizii. Este ușor ars secundar.

B 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o toartă lată ce aparține probabil unei amfore. Este decorată cu patru caneluri longitudinale. Este foarte puternic arsă secundar.

C 1) Un mic fragment din gîtul unei căni.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 141. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii nu a fost prea puternică. Crusta de pămînt ars este relativ subțire, dar bine păstrată. Movila mormîntului s-a atins cu aceea a mormîntului 136. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și cioburi. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale și pietre.

Dim. : 1,22 × 0,48 × 0,25.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Fragment dintr-un vas borcan (aceiași din care provin și cele două fragmente descoperite în M. 140).

2) Cinci fragmente din vase de provizii : două fragmente sînt nedecorate ; alte două fragmente provin din același vas și sînt decorate cu bandă de linii în val și bandă de linii incizate (sînt arse secundar) ; mic fragment dintr-un vas de provizii, decorat cu o bandă de linii în val mai adînc incizată.

B 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Un ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă sgrunțuroasă.

2) Trei cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 142. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa este lungă și îngustă, bine arsă. Crusta de pămînt ars este în general bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite un fragment de omoplat de vită mare, pietre și două bucăți de cărămidă. În capătul de vest al gropii, în umplutură, au mai fost găsite oase de animale, pietre de dimensiuni mici și un fragment de țigla.

Dim. : 1,46 × 0,50 × 0,23.

Inventar : oase de animale, cîteva cioburi.

Ceramica : A 1) Patru fragmente mici, necaracteristice.

2) Fragment din fundul tăiat al unui vas-borcan.

3) Fragment dintr-o amforă lucrată din pastă de culoare cenușie-negricioasă. Mai păstrează un fragment din toarta de secțiune ovală. Este ars secundar.

B 1) Fragment dintr-un vas-borcan? Este decorat cu o canelură lată și ars secundar.

D 1) Patru fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 143. Mormîntul de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa mică, îngustă și slab arsă. Crusta de pămînt ars nu s-a păstrat decît parțial. Deasupra gropii au fost găsite cioburi, oase de animale și cîteva pietre. În groapa adîncă nu au mai fost găsite decît o piatră și un os de animal.

Dim. : 1,04 × 0,50 × 0,16.

Inventar : cîteva cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Șapte fragmente necaracteristice, din care unul ars secundar.

2) Fragment din marginea unei oale. Marginea este ușor evazată, buza rotunjită și îngroșată.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

B 1) Trei fragmente necaracteristice, din care unul puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan. Marginea vasului este îndoită spre interior. Buza foarte mult îngroșată, de secțiune rotundă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 144. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa îngustă, foarte bine arsă. Marginea arsă a gropii este continuă. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale și pietre. În groapă, pe fund, au fost găsite pietre concentrate la cele două capete. În capătul de sud al gropii a fost găsită o bucată mare de cărbune.

Dim. : 1,30 × 0,46 × 0,023.

Inventar : *clteva cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereții subțiri, decorat cu o bandă de striuri foarte fine.

B 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri lucrat din pastă zgrunțuroasă de culoare cenușiu închis.

2) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși, lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 145. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Movila mormintului s-a atins cu aceea a mormintului 140. Arderea gropii a fost destul de puternică, dar crusta de pământ ars nu s-a păstrat decât parțial, mai ales pe latura de vest a gropii. În gura gropii a fost găsit un fragment de omoplat, o piatră și cărbuni. Ceva mai adânc, în umplutura cărbunoasă a gropii, a fost găsit un șir de pietre (de-a lungul gropii), câteva oase, printre care o bucată de omoplat și câteva fragmente de coaste. Pe fundul gropii au fost azvirlite pietre de dimensiuni mari.

Dim. : 1,35 × 0,48 × 0,24.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Două fragmente din vase de provizii—un fragment de fund plat, este ars secundar ; alt fragment mic din corpul unui vas nedecorat.

Oase de animale: bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 146. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Crusta arsă nu s-a păstrat decât pe latura de vest a gropii. Movila mormintului s-a atins cu aceea a M.147. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase și câteva cioburi. Pietre de dimensiuni mari au fost găsite în toată groapa, inclusiv pe fund, unde sînt grupate mai ales multe oase de animale, câteva cioburi și o piesă de fier (amnar?)

Dim. : 1,40 × 0,64 × 0,30.

Inventar : *oase de animale, cioburi, amnar?*

Ceramlea : A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri. Pasta este arsă la negru.

2) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereții groși. Pasta foarte grosolană conține foarte multe pietricele. Pasta este arsă la negru cu o pojghiță roșcată în exterior. Pare a proveni din același vas din care au fost găsite fragmente în M. 140 și 141.

3) Cinci fragmente din vase de provizii—patru fragmente din același vas de provizii, nu au decor și sînt ușor arse secundar ; un fragment este decorat cu două benzi de linii în val incizate. Este ușor ars secundar.

B 1) Un foarte mic fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri.

2) Fragment provenind probabil dintr-o amforă. Pasta cenușie, fină ; nu este decorat.

3) Mic fragment din umărul unui vas. Pasta foarte fină, de culoare cenușiu-gălbui, cu slip negru în exterior. Este decorat pe gît cu un mic brlu în relief, sub el urmează o canelură adîncă. Imediat sub ea pornesc caneluri fine, dispuse oblic, la o distanță ceva mai mare de 1 cm una de cealaltă.

Obiecte de fier : 1) O bucată de fier de o formă nu prea caracteristică. Pare a fi avut o muchie mai groasă. S-ar putea să fie vorba de un amnar.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr). În mormint a fost găsit un os ars.

MORMÎNTUL 147. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și câteva pietre. Sub ele au fost găsite câteva cioburi, între care unele sînt arse secundar. Groapa a fost plină cu pietre ; unele din ele mărgineau groapa. În colțul de N—E al gropii a fost găsită o bucată mare de cărbune.

Dim. : 1,14 × 0,50 × 0,26.

Inventar : *oase de animale, cioburi.*

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereții groși. Fundul este simplu, plat. Pasta conține foarte multe pietricele.

3) Două fragmente din vase de provizii. Unul din cioburi este decorat cu o bandă de linii în val.

4) Fragment dintr-o toartă. Este foarte puternic arsă secundar.

B 1) Două fragmente din vase de provizii. Nu au decor.

C 1) Fragment dintr-o amforă. Pasta este de culoare gălbuie. Este decorat cu o ușoară canelură.

D 1) Patru mici fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 148. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N-S. Groapa scurtă și bine arsă, cu marginea relativ bine păstrată. În gura gropii, și anume în jumătatea de sud a ei, au fost găsite două fragmente de omoplat. Ceva mai adînc, tot în jumătatea de sud a gropii au fost găsite încă două fragmente de omoplat. În restul umpluturii au fost găsite alte oase de animale și cîteva cioburi. Pe fundul gropii de asemenea în jumătatea ei de sud au fost găsite cîteva pietre mici îngrămădite și cîteva oase.

Dim. : 1,20 × 0,60 × 0,43.

Inventar : oase de animale, cîteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Șase mici fragmente necaracteristice. Toate sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan ;

a) Fragment dintr-o oală cu pereții subțiri, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită.

În exterior, la baza buzei se află o nervură foarte fină.

b) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. Fundul este simplu, plat.

B 1) Șapte mici fragmente necaracteristice. Un ciob este puternic ars secundar.

D 1) Șapte fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși. Pasta este grosolană. Cioburile sînt arse secundar.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 149. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică, iar marginea arsă este bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și pietre de mici dimensiuni. În capătul de nord al gropii au fost găsite grămadă cîteva pietre și oase de animale. Pe fundul gropii au fost asvrlite pietre de dimensiuni mai mici și o bucată de cărămidă.

Dim. : 1,46 × 0,68 × 0,30.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas cu pereții groși. Este decorat cu o canelură.

— Fragment din marginea unui vas cu pereții groși. Buza mult îngroșată și rotunjită, de secțiune ovală.

Este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereții foarte groși. lucrat dintr-o pastă ce conține multe pietricele. Pasta de culoare închisă cu crustă brun-roșcată în exterior. Este decorat spre fund cu o linie orizontală incizată și sub ea cu o canelură.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Nu sînt decorate. Un ciob este ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice din vase cu pereți subțiri.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mîna din pastă de culoare neagră, conținînd multe pietricele.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 150. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa mică și îngustă, bine arsă, dar cu marginea prost păstrată, cu excepția jumătății de sud. În jumătatea de nord a gropii au fost găsite azvrlite unele peste altele, pietre de dimensiuni foarte mari. Umplutura este foarte cărbunoasă.

Dim. : $1,03 \times 0,38 \times 0,32$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Un fragment dintr-o oală decorată cu două caneluri paralele.

B 1) Cîteva așchii necaracteristice.

MORMÎNTUL 151. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Mormînt de mici dimensiuni și relativ bine ars. Umplutura gropii cenușoasă și cu stropi de cărbune. Pe fundul gropii pietre de mari dimensiuni au fost așezate cu grijă. Deasupra lor, alte pietre sînt înghesuite unele peste altele. În groapă au fost găsite și cîteva oase de animale.

Dim. : $0,91 \times 0,63 \times 0,24$.

Inventar : oase de animale: bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 153. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost arsă slab. Deasupra gropii au fost așezate pietre, dar nu unele lingă altele, ci distanțat între ele. Printre pietre a fost găsită și o bucată de cărămidă. În groapă au fost găsite cîteva pietre. Umplutura gropii a fost plină de praf de cărbune.

Dim. : $1,30 \times 0,48 \times 0,34$.

Inventar : oase de animale. cioburi.

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice.

B 1) Fragment din corpul unui vas-amforă sau vas de provizii? Este nedecorat.

2) Fragment din buza unui vas de provizii.

C 1) Fragment dintr-o amforă. Este decorat cu două caneluri foarte fine, paralele.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult).

MORMÎNTUL 154. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa scurtă și relativ adîncă, bine arsă, cu marginea bine păstrată. Movila mormîntului s-a atins cu aceea a mormîntului 126. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale și două cioburi. Pe fundul gropii au fost așezate pietre de dimensiuni foarte mari.

Dim. : $0,92 \times 0,50 \times 0,35$.

Inventar : oase de animale, cîteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice din vase cu pereții subțiri.

2) Două fragmente din vase de provizii : unul cu pereții mai subțiri avînd o mică porțiune din banda de linii în val; celălalt cu pereții mai groși, nu este decorat. Amîndouă vasele au un slip negru-cenușiu.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși lucrat din pastă grosolană.

MORMÎNTUL 155. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte bine arsă și are marginea perfect păstrată. Deasupra mormîntului au fost găsite foarte multe oase de animale, foarte multe cioburi și fragmente dintr-o plăcuță din tablă de bronz. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale, printre care un fragment de omoplat, cîteva cioburi, pietre și două cărămizi fragmentare.

Dim. : $1,43 \times 0,54 \times 0,29$.

Inventar : oase de animale, foarte multe cioburi, fragmente dintr-o plăcuță de bronz.

Ceramlea : A 1) 42 fragmente ceramice necaracteristice, dintre care cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

a) Fragmente de margini.

— Fragment de margine de la un vas cu pereții subțiri. Marginea este mult evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment de margine de la un vas cu pereții relativ groși. Marginea mult îngroșată, de secțiune triunghiulară. Buza este lățită și marcată în interior printr-o șanțuire. Vasul a fost decorat cu striuri fine la baza gîtului. De asemenea a fost decorat cu două striuri fine pe mijlocul buzei.

b) Fragmente din corpul unor vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă mai fină, arsă brun-roșcat deschis (ars secundar?). Este decorat cu benzi paralele de striuri foarte fine. Fragmente asemănătoare provin din „bordeiful” 4.

— Fragmente dintr-un vas cu pereții relativ groși, din pastă de culoare cenușiu deschis, decorat pe umăr cu striuri.

— Fragment dintr-un vas mare cu pereții groși. Este decorat cu caneluri late, ușoare, dispuse distanțat (rezultate de la roata olarului?).

3) Fragment de margine de la un vas cu pereții subțiri. Marginea este înaltă și evazată, buza simplă, rotunjită. Probabil provine dintr-o străchinuță.

4) Cîteva fragmente din vase de provizii :

— Patru fragmente dintr-un vas de provizii. Pasta este roșie în interior. În exterior are un slip negru.

— Fragment dintr-un vas lucrat din pastă cenușiu deschis, cu slip negru la exterior. Este decorat cu o linie incizată.

B1) Trei fragmente necaracteristice. Unul este foarte puternic ars secundar.

2) Fundul aproape întreg al unui vas de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Fundul are un inel de susținere foarte subțire.

3) Un foarte mic fragment de margine. Probabil provine de la o strachină.

D a) Ceramică lucrată din pastă grosolană.

1) Șase fragmente necaracteristice. Două din ele provin din vase cu pereții groși.

2) Patru fragmente dintr-un vas cu pereții groși. Două provin dintr-un fund simplu, plat.

b) Ceramică lucrată din pastă mai bună.

I. 1) Trei fragmente dintr-un vas-borcan, cu pereți groși cu marginea evazată orizontal, canelată (cu două caneluri late), cu buza de secțiune dreptunghiulară. Vasul este decorat cu pieptenele; imediat sub buză are o bandă de linii în val (8 rinduri). Sub banda de linii în val au fost făcute impresiuni paralele de linii punctate dispuse în diagonală. Pe una din laturile impresiunilor se pot număra dinții pieptenului (7 dinți). Pastă de culoare brun-roșcat.

2) 19 fragmente dintr-un alt vas, cu pereții ceva mai subțiri, cu marginea ușor evazată și buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Vasul este decorat cu o bandă de linii în val, trasată cu pieptenele (are 7 rinduri). Pasta de culoare brun-roșcat. Vasul este afumat la exterior.

II. Fragment din partea superioară a unui vas lucrat foarte neglijent cu mina, din pastă cenușie închisă. Pasta conține pietricele. Pereții vasului sînt subțiri, gîtul este scurt, marginea vasului se subțiază și se răsfrînge foarte puțin în afară. Buza rotunjită.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi—unul tînăr și unul adult).

MORMÎNTUL 157. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte adîncă a fost foarte puternic arsă. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale și cioburi. În groapă au fost găsite de asemenea oase de animale și cioburi. Pe fundul gropii au fost așezate pietre de diferite dimensiuni, cărămizi, țigle. Deasupra lor au fost găsite cîteva oase.

Dim. : 1,30 × 0,50 × 0,52.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Nouă fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

— Fragment din partea superioară a unui vas cu umărul ușor profilat, gîtul lung, marginea dreaptă, buza îngroșată și rotunjită.

— Fragment din pereții unei oale. Marginea este evazată, buza mult îngroșată în exterior și teșită.

— Două fragmente de fund—unul are postament, celălalt este tăiat.

3) Opt fragmente din vase de provizii. Între ele o bucată de margine și un fund puternic ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice. Unul este ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este ars secundar.

C 1) Fragment din gîtul unei amfore de mici dimensiuni. Buza este rotunjită și mult îngroșată. Pe gît este decorat cu o nervură din dreptul căreia pornește toarta care are secțiunea aproximativ rotundă.

2) Fragment din corpul unui vas—poate tot o amforă—dar nu aceeași din care provine fragmentul descris mai sus.

D 1) Cîteva fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din fundul unui vas cu pereți groși. Este decorat la bază cu impersuni de degete.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 158. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapă scurtă și slab arsă. În groapă au fost găsite cîteva cioburi și cîteva oase. Spre fund, în capătul de nord al gropii au fost găsite trei pietre. Una din aceste pietre este un fragment de rîșniță. Au fost găsite pe fund cîteva oase și o piatră.

Dim. : 0,70 × 0,50 × 0,35.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 28 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Două fragmente din vase cu pereți subțiri. Au fost decorate pe umăr cu caneluri ;

— Fragment dintr-o oală cu pereți groși. Provine din partea inferioară a vasului. Este decorat cu o linie orizontală.

— Mic fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Buza este ușor îngroșată și teșită.

— Jumătate dintr-un fund gros, plat.

3) Zece fragmente din vase de provizii. Două din ele sînt decorate cu linii orizontale incizate.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

2) Două fragmente dintr-un vas cu pereții groși (amforă?). Pasta este cenușie și cu slip negru. Un fragment este decorat cu două linii paralele foarte fine, incizate.

3) Fragment din gîtul unui vas (cană sau ulcior). Marginea foarte ușor evazată, buza puțin îngroșată și rotunjită. Vasul a avut pereți foarte subțiri. Este puternic ars secundar.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă cenușie zgrunțuroasă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 159. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost foarte bine arsă. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre și cioburi. Groapa lungă și foarte puțin adîncă. Umplutura gropii foarte cărbunoasă. În groapă au fost găsite multe oase de animale, două oscioare calcinate și cîteva cioburi.

Dim. : 1,40 × 0,42 × 0,13.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 20 fragmente necaracteristice, din care cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri. Umerii sînt bombați, trecerea de la umăr la gît fiind bine marcată printr-o canelură ; gîtul este scurt, marginea evazată, buza rotunjită. Umărul este decorat cu caneluri relativ late și adînci. Vasul este ușor ars secundar.

— Fragment din fundul unui vas cu pereți groși. Fundul este bine profilat, cu postament.

3) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereți foarte groși. Este ușor ars secundar.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragmente din vase-borcan :

— 12 mici fragmente dintr-un vas lucrat din pastă foarte fină.

Pe unul din fragmente se mai distinge o bandă de striuri foarte fine incizate..Fragmentele sînt arse secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereți foarte subțiri. Marginea este evazată, buza mult îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

3) Fragment dintr-o toartă. Vasul de la care provine a fost lucrat dintr-o pastă cenușie-gălbuie și areslip negru. Toarta are trei caneluri longitudinale.

4) Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior. Gîtul are o umflătură, un fel de gușă, din dreptul căreia pornește toarta. Buza este îngroșată și rotunjită.

C 1) Fragment din gîtul unei amfore sau al unui ulcior. Buza este simplă, nelngroșată. Sub buză este decorat cu două caneluri paralele de sub care pornește toarta, care are o nervură mediană groasă încadrată de două caneluri. Pasta este zgrunțuroasă.

D 1) Trei fragmente din fundul unor vase. Sînt decorate cu impresiuni de degete.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 160. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Arderea a fost foarte puternică și marginea ei este bine păstrată, mai ales în capătul de vest. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre arse și cioburi. În umplutură, au fost găsite, risipite în toată groapa, oase de animale, cîteva cioburi și pietre de mici dimensiuni. În capătul de vest al gropii, pe fund, a fost găsită o piatră mare, așezată pe cant.

Dim. : 1,49 × 0,58 × 0,24.

Inventar : oase de animale, cioburi,

Ceramlea : A 1) Cinci fragmente necaracteristice. Trei provin din vase cu pereți groși.

2) Două fragmente din umărul unor vase-borcan ; unul este decorat cu o bandă de caneluri, celălalt cu o canelură lată.

3) Cîteva fragmente din vase de provizii. Mai multe fragmente provin din același vas cu pereți groși, ars destul de puternic secundar. Unul din fragmente este decorat cu trei benzi de linii în val dispuse la cca 2 cm una de cealaltă. Valul este larg și nu prea atent executat. Incizia nu este prea adîncă. Numai valul din mijloc este mai adînc.

Sub banda superioară se află o canelură adîncă și relativ lată.

B 1) Un fragment din buza unui vas-borcan. Este lățită după sistemul vaselor de provizii.

2) Jumătate din fundul unui vas cu pereți groși. Fundul are un inel de susținere lat și plat.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase cu pereți subțiri.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse. M. 159+160 : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 161. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost arsă slab și este de mici dimensiuni. Este situat între alte trei morminte (131, 132, 133). Foarte probabil a aparținut unui copil. În mijlocul gropii au fost găsite oase de animale, între care două fragmente de omoplat așezate în cruce. În capătul de nord al gropii au fost găsite cîteva pietre.

Dim. : 0,94 × 0,58 × 0,20.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereți relativ groși. Decorat cu caneluri ușoare.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși.

MORMÎNTUL 162. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Capătul de vest al gropii a fost tăiat de mormîntul 194 (orientat N—S). Deasupra gropii a fost așezat orizontal un fragment de omoplat de vită. În groapă au fost găsite cîteva pietre. Umplutura gropii a fost cărbunoasă.

Dim. : (parțiale) 0,90 × 0,53 × 0,33.

Inventar : fragment de omoplat, două cioburi.

Ceramlea : A 1) Două cioburi necaracteristice, din care unul puternic ars secundar.

Oase de animale (M. 162+163) : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 163. Mormîntul de incinerare în groapa arsă, orientată N—S. Groapa nu a fost arsă prea puternic. Marginea arsă nu s-a păstrat decât fragmentar. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale. În groapă au fost găsite pietre de mici dimensiuni și oase de animale.

Dim. : $1,44 \times 0,48 \times 0,36$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereții relativ subțiri. Vasul a avut umerii alungiți, gâtul lung, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată, teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni, plat.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 164. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Marginea arsă este relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și pietre. În groapă adîncă și cu umplutura intens colorată au fost găsite oase de animale, câteva pietre, o bucată de cărămidă, oase umane calcinate.

Dim. : $1,39 \times 0,64 \times 0,57$.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri.

B 1) Fragment din toarta unui vas de mici dimensiuni. Este canelată longitudinal.

D 1) Cîteva fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 165. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost foarte bine arsă. Marginea s-a păstrat foarte bine cu excepția colțului de est care a fost tăiat în partea superioară de mormîntul 181 orientat N—S. Deasupra gropii au fost așezate oase de animale, cioburi și pietre. Sub acest prim nivel de oase, la cca 10 cm adîncime, a fost găsit un pat compact de oase ce se înșirau pe toată lungimea gropii—omoplați, coaste, oase de la picioare, maxilare. Printre ele, ici colo cîte o piatră. Capătul de E al gropii a fost căptușit cu pietre. Printre aceste pietre au fost găsite și două bucăți de cărămidă. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : $1,50 \times 0,52 \times 0,47$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 32 fragmente ceramice necaracteristice din vase cu pereți de grosimi diferite. Cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragmente de margine dintr-un vas cu pereți subțiri. Gâtul este lung, cu buza marcată cu caneluri, marginea dreaptă, și îngroșată, buza grosă și lățită, cu o canelură de-a lungul marginii exterioare. Pasta este de culoare neagră.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea mult evazată, buza îngroșată și lățită, de secțiune triunghiulară. În interior, sub buză o ușoară șanțuire.

— Fragment de margine (așchiat) ; buza este îngroșată, de secțiune triunghiulară.

b) Trei fragmente din umărul unor vase. Două din ele provin din același vas și sînt decorate cu o bandă de striuri. Cel de al treilea este decorat cu o linie incizată.

c) Fragment de fund :

— Cinci fragmente de fund sau din partea inferioară a unor vase. Un singur fund are postament propriu-zis, la un alt fund postamentul este abia schițat, celelalte trei fiind plate. Cinci provin din vase care au avut pereții groși. Trei din aceste fragmente sînt arse secundar.

3) Fragmente din vase de provizii : șase din aceste fragmente sînt nedecorate ; alte două fragmente provin din același vas (pasta este cenușie, cu slip negru). Pe unul din aceste două fragmente se mai păstrează banda de linii incizate. Cioburile sînt arse secundar ; fragment din buza unui vas de provizii. Este ars secundar.

4) Fragment dintr-o strachină bitronconică. Pasta este negricioasă. Este ars secundar.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas cu pereți groși. Pasta este cenușie, cu slip negru. Pe umăr este decorat cu un brlu în relief.

— Trei fragmente dintr-un vas cu pereți groși. Nu au decor. Sînt ușor arse secundar.

3) Fragment dintr-un castron. Pasta de culoare cenușiu-gălbui. Pereții sînt drepți (în partea superioară a vasului), gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza rotunjită și sănțuită în interior. La baza gîtului este decorat cu un ușor brlu în relief și sub el cu o linie în zigzag realizată prin lustruire.

4) Fragment dintr-o strachină. Pasta are aceeași culoare ca și precedentă. Strachina a avut pereții subțiri cu excepția gîtului și marginii care sînt îngroșate. Gîtul este foarte scurt, marginea evazată, buza simplă.

D 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă foarte grosolană. Vasul a avut pereții subțiri. Marginea este ușor evazată, buza îngroșată, lățită și decorată cu creștături.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), capra (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 166. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Mormîntul a fost tăiat aproximativ pe mijloc de mormîntul 180 orientat E—V. Cu excepția părții de mijloc unde marginea arsă a gropii a fost distrusă, în rest s-a păstrat foarte bine. În colțul de sud al gropii a fost găsit un grup de pietre deasupra cărora a fost așezat un fragment de omoplat.

Dim. : 1,20 × 0,45 × 0,24.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : **A** 1) Două fragmente necaracteristice, din care unul este puternic ars secundar ;

2) 10 fragmente—destul de mari—ce provin dintr-un vas-borcan cu pereți groși, lucrat dintr-o pastă conținînd mult nisip cu bobul mare și petricele. Vasul a avut gîtul lung, marginea mult evazată, buza îngroșată și teșită oblic, de secțiune triunghiulară.

3) Fragmente din vase de provizii :

— Șapte fragmente (unul mai mare și celelalte mai mici) dintr-un vas de provizii. Pasta este de culoare neagră. Vasul este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas de provizii. Pastă de culoare cenușiu închis. Este decorat cu bandă de linii în val. Este ușor ars secundar.

B Un fragment mai mare și o așchie dintr-un vas de provizii. Fragmentul este ars secundar (foarte puternic). Așchia este decorată cu o bandă de linii în val.

C 1) Un fragment provenind probabil dintr-o amforă.

2) Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu pereți subțiri, cu fundul bine profilat.

D 1) Șase fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși.

2) Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este ușor evazată, buza rotunjită.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). M. 166—180—196, bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 167. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Movila de deasupra gropii a conținut multe oase de animale între care și doi omoplați, pietre arse, cele mai multe de dimensiuni mici. Alte oase și fragmente de omoplați au fost găsite în partea superioară a gropii. Pe fundul gropii au fost găsite pietre arse risipite, mai concentrate în capătul de est al gropii. Arderea gropii a fost puternică și crusta de pământ ars bine conservată în partea de sus a gropii.

Dim. : 1,15 × 0,47 × 0,30.

Inventar : oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tânăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ tânăr).

MORMÎNTUL 168. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost foarte bine arsă, iar marginea s-a păstrat relativ continuu. Deasupra gropii, în capătul ei de sud, a fost găsită o piatră mare, și cam la mijlocul gropii a fost așezat un omoplat de vită mare. În groapa adâncă, cu umplutura puternic colorată cu cărbune au fost descoperite numai cioburi. Pe fundul gropii au fost asvirlite (mai ales în jumătatea de nord) pietre mici. Printre ele a fost găsit și un fragment de țiglă.

Dim. : 1,40 × 0,60 × 0,42.

Inventar : un omoplat, cioburi.

Ceramlea : A 1) 13 fragmente necaracteristice. Două cioburi sînt arse secundar.

2) Două fragmente de fund. Unul este plat, celălalt profilat, cu postament.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Unul din cioburi este decorat cu bandă de linii orizontale și bandă de linii în val.

B 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice, dintre care două mai mari din vase cu pereți groși.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 169. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică, iar marginea este foarte bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre și oase de animale. Ceva mai adînc a fost găsit un omoplat de vită așezat în poziție orizontală, cam în mijlocul gropii. Un alt fragment de omoplat a fost găsit aproape de fund în capătul de sud al gropii. Pietre de dimensiuni mari au fost asvirlite pe fundul gropii, pe întreaga ei lungime. Tot pe fundul gropii, sub pietre au fost găsiți cărbuni.

Dim. : 1,18 × 0,51 × 0,43,

Inventar : oase de animale, mic fragment dintr-un vas de provizii lucrat din pastă cenușie zgrunfuroasă.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 170. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pământ ars de pe marginea gropii a fost foarte bine păstrată. Colțul de SE al gropii a tăiat, pe o foarte mică porțiune M. 175. În partea superioară a gropii au fost găsite foarte multe oase de animale, printre care și omoplați, câteva bucăți de cărămidă și cioburi. Sub ele au fost găsite pietre, o bucată de cărămidă și două fragmente de țiglă, toate asvirlite pe toată lungimea gropii.

Dim. : 1,40 × 0,53 × 0,36.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) 15 fragmente necaracteristice. Cîteva cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri. Umărul și marginea sînt îngroșate. Vasul a avut umerii alungiți, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, aproape orizontală. În interiorul vasului marginea este ușor șanțuită. Buza este țesită în interior, de secțiune aproximativ triunghiulară. Este ars secundar.

— Două fragmente de fund. Ambele sînt simple, plate.

3) Două fragmente dintr-o amforă sau ulcior, de o factură destul de grosolană. Un fragment este din gîtul amforei cu o parte din toartă. Amfora a avut gîtul marcat printr-o nervură din dreptul căreia pornea toarta, care este canelată. Al doilea fragment este din toartă.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu coaste succesive dispuse orizontal.

2) Un mic fragment provenind probabil dintr-o strachină.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment dintr-un vas cu pereți groși lucrat din pastă zgrunțuroasă. Este ars brun-roșcat și este decorat cu pieptenele cu o bandă de linii în val.

MORMÎNTUL 172. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă și are marginea bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre și oase de animale. În gura gropii au fost găsite mai multe cioburi dintr-un vas lucrat cu mîna din pastă grosolană și câteva cioburi din vase lucrate din pastă cenușie fină. În capătul de sud al gropii a fost găsit un omoplat de vită așezat în poziție orizontală și alături de el un os lung. Pe fundul gropii au fost găsite multe pietre mari, unele așezate în așa fel încît să mărginească groapa.

Dim. : 1,24 × 0,56 × 0,39

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 12 fragmente necaracteristice provenind din oale cu pereți mai groși sau mai subțiri. Multe cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan.

— Fragment de margine dintr-o oală cu pereți relativ groși. Umerii vasului sînt mult alungiți, gîtul de asemenea, marginea se subțiază este mult evazată, și șanțuită în interior; buza este simplă, ușor rotunjită.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este mult îngroșată, buza teșită, de secțiune triunghiulară. Pasta este de culoare neagră;

— Două fragmente de fund—unul are postament, celălalt este simplu. Ultimul este ars secundar.

3) Cinci fragmente din vase de provizii. Pe unul din ele se mai păstrează bucele liniei în val ce decorau vasul.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mîna, afumat în interior.

2) Din pastă grosolană, conținînd bucăți mari de cioburi pisate și pietricele, prost arsă, a fost lucrat un vas din care au fost găsite mai multe cioburi (două bucăți mari de margine, două bucăți din fund, două fragmente din corpul vasului). Marginea este ușor evazată și se subțiază mult spre buză, gîtul este lung. Vasul pare să fi avut forma unui sac.

3) Fragment de margine dintr-un vas cu pereți groși. Pasta este ceva mai bine lucrată și arsă și conține doar pietricele destul de mari. Umărul este puțin proeminent, gîtul lung, marginea este foarte puțin evazată, buza este rotunjită și puțin îngroșată în interior.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 173. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ N—S. Groapa a fost bine arsă. Marginea gropii este relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale și câteva pietre. În groapă au fost găsite oase de animale.

Dim. : 1,26 × 0,52 × 0,32.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 9 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din partea superioară a unui vas de dimensiuni mari, cu pereți foarte groși, umerii sînt alungiți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită. Este decorat pe umăr cu trei benzi paralele de striuri.

- Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, decorat pe umăr cu o bandă de striuri.
- Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară ;
- Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este evazată și mult îngroșată, buza rotunjită ;
- Două fragmente de fund. Unul plat, celălalt cu inel de susținere.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Două provin din același vas și sînt decorate cu o bandă de linii incizate, încadrată între două benzi de linii în val (valul a fost lucrat cam neglijenț). Cel de-al treilea fragment nu este decorat și este ars secundar.

D 1) 12 cioburi necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas cu pereți foarte groși.

3) Fragment din buza unui vas. Este rotunjită.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 174. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă și a avut arsura foarte bine păstrată. Groapa a avut o mică treaptă în jumătatea de nord. În groapă au fost găsite oase de animale, câteva cioburi și pietre.

Dim. : 0,98 × 0,50 × 0,28.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Çeramlea :

A 1) Patru mici fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din fundul unor vase-borcan. Ambele sînt plate.

3) Fragment din buza unui vas de provizii. Buza este foarte lată. Marginea exterioară a buzei este împărțită în două printr-o canelură.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

D 1) Două fragmente necaracteristice dintr-un vas cu pereți groși. Pasta este grosolană. Arderea brun-roșcat.

2) Cinci fragmente necaracteristice dintr-un vas cu pereți subțiri. Pasta este zgrunțuroasă, de culoare neagră.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 175. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost foarte bine arsă și arsura este bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre și multe oase de animale, printre care fragmente de omoplați. Un fragment de omoplat a fost așezat în capătul de est al gropii. Un mușuroi de oase a fost găsit în capătul de vest. Printre oasele de animale a fost găsită o cantitate destul de mare de oase calcinate. Mormîntul 175 a fost tăiat de mormîntul 170.

Dim. : 1,43 × 0,52 × 0,54.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Çeramlea : A 1) 15 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți relativ groși. Umărul este bombat, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată, teșită în două ape, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este foarte puțin evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți relativ subțiri. Marginea dreaptă, buza simplă, rotunjită.

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, decorată pe umăr cu o bandă de striuri foarte fine.

— Fragment din fundul unui vas cu pereți subțiri. Fundul este profilat, cu postament.

3) Șapte fragmente din vase de provizii. Sînt nedecorate.

B 1) Un foarte mic fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea extrem de ușor răsfrîntă în afară, buza neîngroșată, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

2) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse. *M. 175 + 180* — bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 177. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte lungă, foarte puternic arsă și cu arsura perfect păstrată. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale, printre care fragmente de omoplați și câteva pietre. Ceva mai adânc, a fost găsit un alt grup de pietre, oase de animale și cioburi. În umplutura cărbunoasă a gropii a fost găsită o mărgică.

Dim. : 1,78 × 0,53 × 0,53.

Inventar : oase de animale, cioburi, mărgică.

Ceramlea : A 1) Zece fragmente necaracteristice dintre care unul foarte puternic ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unei oale cu pereți groși. Vasul a avut umerii bombați, gâtul scurt, marginea mult evazată, buza neîngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară. Este foarte puternic ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri, de mici dimensiuni. Marginea este dreaptă, buza lățită spre exterior.

— Două fragmente de fund. Ambele sînt profilate, cu postament.

3) Cinci fragmente din vase de provizii. Sînt nedecorate. Două cioburi provin din același vas. Sînt foarte puternic arse secundar.

B 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri.

D 1) Opt fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din marginea unui vas. Buza este ușor îngroșată și rotunjită.

Obleete de sticlă : 1) Mărgică de sticlă verde de formă tubulară. Este spartă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse

MORMÎNTUL 179. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa foarte puternic arsă și cu arsura bine păstrată. Deasupra gropii a fost găsit un omoplat, câteva pietre mici și câteva cioburi. În umplutura foarte cărbunoasă a gropii au fost găsite câteva cioburi, oase de animale și pietre de dimensiuni mici.

Dim. : 1,49 × 0,60 × 0,32.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Patru mici fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Mic fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, decorat cu caneluri.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă, buza simplă, neîngroșată, doar ușor rotunjită.

B 1) Fragment dintr-o amforă pe care se păstrează urma torții. Este puternic ars secundar.

2) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Marginea este ușor îndoită spre interior, buza este lățită, ca la vasele de provizii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 180. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost slab arsă. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale (fragmente de omoplați, coaste, oase lungi, maxilare) și câteva pietre.

A tăiat pe mijloc mormintul 166.

Dim. 1,32 × 0,50 × 0,20.

Inventar : oase de animale, câteva cioburi.

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic.

2) Două fragmente din vase de provizii : un fund și fragment din corpul unui vas (este nedecorat).

B 1) Trei cioburi necaracteristice.

D 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragment din partea superioară a unui vas.

3) Trei fragmente necaracteristice dintr-un vas cu pereți groși.

MORMÎNTUL 181. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a tăiat în partea superioară capătul de est al mormîntului 165. Arderea gropii a fost slabă. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale, cioburi, pietre și o cataramă de fier. În groapă au fost găsiți mai mulți omoplați de vită mare așezați unul peste altul (în mijlocul gropii) și câteva osicioare umane calcinate ce par a fi aparținut unui copil.

Dim. : $1,52 \times 0,70 \times 0,53$.

Inventar: oase umane calcinate, oase de animale, cataramă, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) 20 fragmente necaracteristice, dintre care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente dintr-un vas-borcan cu pereți groși, cu fundul simplu plat, marcat printr-o ușoară curbură a peretelui. Este puternic ars secundar.

3) Fragment din marginea unui vas (probabil o strachină). Marginea este dreaptă, buza rotunjită și îngroșată spre exterior. O nervură decorează vasul pe gît.

B 1) Fundul unui vas de mici dimensiuni cu pereți relativ subțiri. Fundul are un mic inel de susținere.

2) Mic fragment dintr-un vas de provizii. Este decorat cu două linii paralele incizate.

D 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

Oblecte din fier: 1) Cataramă de fier de mici dimensiuni. Inelul este de formă ovală alungită, ușor gîluit. Spinul este scurt, cu capătul bine reliefat. Catarama este prevăzută cu o placă semicirculară ajurată de jur împrejur, pe margine. Ajurul servea la fixarea niturilor.

MORMÎNTUL 182. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa este de dimensiuni mici și a fost slab arsă. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și cioburi. În groapă au fost găsite de asemenea oase de animale, cărbuni și cioburi. Pe fundul gropii a fost găsită o piatră de dimensiuni mai mari.

Dim. : $0,90 \times 0,40 \times 0,27$.

Inventar: oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu pereți subțiri, decorat pe umăr cu o bandă de linii fine incizate.

— Trei fragmente de fund — unul este plat, altul cu inel de susținere și cel de al treilea cu postament.

Primul este ars secundar.

3) Fragmente din vase de provizii :

— Două fragmente dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși, lucrat din pastă foarte grosolană. Este decorat cu bandă de linii în val și bandă de linii orizontale incizate. Spre deosebire de alte fragmente, incizia este foarte adîncă (aproape excizie), iar valul este larg (mai de grabă ghirlandă decît val).

— Două fragmente dintr-un vas de provizii. Este decorat cu un val fin executat și foarte mic.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereți groși. Este simplu, plat.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase cu pereți relativ groși. Pasta este zgrunțuroasă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 184. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost slabă, iar marginea arsă este discontinuă. Capătul de nord al gropii a fost tăiat de un alt mormînt. Pe fund au fost azvîrlite pietre arse. Deasupra pietrelor au fost găsite câteva oase de animale.

Dim. : 1,30 × 0,46 × 0,22.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Zece fragmente necaracteristice provenind din vase cu pereți de grosimi diferite.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Marginea evazată ușor, buza îngroșată și teșită, bordată în interior. În exterior, buza este marcată de o șanțuire îngustă și adâncă, însoțită de o canelură fină.

– Fragment din fundul unui vas cu pereți groși. Fundul are postament.

3) Fragmente din vase de provizii :

– Fragment dintr-un vas decorat cu bandă de linii în val și bandă de linii orizontale incizate. Pasta este cenușie cu slip negru în exterior. Este ars secundar.

– Două fragmente dintr-un vas cu pereți foarte groși, lucrat din pastă cenușie închisă, decorat cu un brlu crestat foarte gros.

– Trei fragmente (unul foarte puternic ars secundar) tot din vase de provizii. Nu au decor.

4) Jumătate dintr-o toartă ce aparține unui vas de dimensiuni mari, lucrat din pastă de culoare negricioasă. Toarta este lată și are pe mijloc o canelură longitudinală.

B 1) Fragment provenind dintr-un vas-borcan cu pereți subțiri. Buza rotunjită spre exterior și ușor îngroșată.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 185. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N–S. Groapa a fost bine arsă. Crusta de pământ ars este relativ bine păstrată. Movila lui s-a atins cu aceea a mormintului 206. În groapă au fost găsite foarte multe pietre de dimensiuni mari aruncate unele peste altele. Deasupra lor au fost așezate un fragment de omoplat de vită și o coastă.

Dim. : 1,65 × 0,60 × 0,44.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri, cu umerii alungiți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată și bordată.

– Un fragment de fund plat. Pare să provină din același fragment cu marginea descrisă mai sus.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți). În mormint au fost găsite oase arse. *M. 184 + 185* – bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 186. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E–V. Groapa a fost relativ bine arsă. Marginea arsă este mai bine păstrată la cele două extremități. Capătul de vest al gropii a fost tăiat de un mormint căpăcuit cu pietre (*M 187*). În groapă au fost găsite multe oase de animale și cioburi.

Dim. : 1,51 × 0,54 × 0,36.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereți subțiri decorat cu o nervură ușoară.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Fragmentul provine din jumătatea inferioară a vasului. Este decorat la 6 cm deasupra fundului cu o linie orizontală incizată.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

C 1) Fragment dintr-o amforă.

D 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Cinci fragmente dintr-un vas cu pereți groși.

MORMÎNTUL 188. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Marginea arsă a gropii nu s-a păstrat decât pe latura de vest și de nord a mormîntului. Restul gropii a fost distrus probabil de mormîntul 178 și 205. Deasupra mormîntului au fost așezate, unele peste altele pietre de dimensiuni mari. Peste ele au fost puse câteva oase de animale. Alături de pietre a fost găsit un omoplat de vită. Pietrele au fost concentrate în jumătatea de nord a gropii.

Dim. : $1,10 \times 0,62 \times 0,22$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Șapte fragmente necaracteristice. Un ciob este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni. Pîntecul este puțin bombat, umerii sînt alungiți, marginea mult evazată, buza foarte puțin îngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară. Vasul este decorat pe umăr cu caneluri ușoare.

B 1) Un mic ciob necaracteristic.

2) Fragment din toarta unui vas de mici dimensiuni, canelat longitudinal.

D 1) Un mic fragment necaracteristic.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 189. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa este destul de bine arsă. Arsura este bine păstrată în partea superioară a gropii. Deasupra mormîntului au fost găsite oase de animale și două cioburi. În groapă au fost găsite pietre, oase de animale și câteva oscioare calcinate.

Dim. : $1,27 \times 0,48 \times 0,26$.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, două cioburi din vase de provizii nedecorate, mărgică de sticlă verde.

MORMÎNTUL 190. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte puternic arsă. Crusta de pămînt ars este relativ bine păstrată mai ales pe fund și în capătul de sud. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale printre care omoplați de vită mare și pietre, toate grupate aproximativ în mijlocul gropii. În umplutura gropii lipsesc omoplații. Pe fund în capătul de sud al gropii au fost găsite pietre de dimensiuni mari.

Dim. : $1,49 \times 0,72 \times 0,40$

Inventar : oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ foarte tînăr). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 191. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost puternică și marginea arsă s-a păstrat relativ bine. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, câteva cioburi și un mușuroi de pietre. În groapă au fost găsite oase de animale, câteva cioburi și mulți cărbuni. Pe fundul gropii au fost așezați doi omoplați de vită mare.

Dim. : $1,13 \times 0,52 \times 0,43$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1). Două fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși.

2) Fragment dintr-un vas de provizii lucrat dintr-o pastă ce conține foarte multe pietricele. Este decorat cu o bandă de linii orizontale incizate între două benzi de linii în val. Este foarte puternic ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice. Sînt arse secundar.

2) Așchie dintr-un vas decorat cu o bandă de caneluri fine.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 192. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Arsura a fost continuă și foarte bine păstrată. Prin desfacerea umpluturii de lîngă marginea arsă s-a putut observa faptul că groapa a fost săpată cu un hîrleț a cărui lamă nu depășea 10 cm lățime. În groapă au fost găsite, azvîrlite, pietre arse, oase de animale, printre care fragmente de omoplați și cîteva cioburi. Printre pietre a fost găsit și un fragment de țigla.

Dim. : 1,35 × 0,50 × 0,30.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși. Este ars secundar.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan cu pereți foarte groși. Fundul este tăiat.

3) Fragment din buza unui vas de provizii.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă zgrunțuroasă.

MORMÎNTUL 194. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Crusta de pămînt ars este foarte bine păstrată. Groapa a tăiat capătul de vest al mormîntului 162. În umplutură au fost găsite cîteva oase de animale. Pe fundul gropii au fost azvîrlite cîteva pietre.

Dim. : 1,38 × 0,53 × 0,34.

Inventar : oase de animale, un ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă zgrunțuroasă, un cuțit mic din fier.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 197. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte bine arsă. Crusta de pămînt ars a fost relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsiți așezați unul peste altul, *mai mulți omoplați* de vită mare ; de asemenea alte oase de animale și cîteva cioburi. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale.

Dim. : 1,17 × 0,70 × 0,47.

Inventar : oase de animale, cioburi, două fragmente din cuțite de fier.

Ceramlea : A 1) Zece fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Două fragmente de fund provenind din vase-borcan. Ambele au fundul plat. Unul din fragmente este ușor ars secundar.

3) Șase fragmente din vase de provizii. Din acestea numai două păstrează decorul constînd din banda de linii în val. Cele șase fragmente diferă prin calitatea pastei și ardere. Unul din cioburi este puternic ars secundar.

B 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o oală. Pasta este cenușie deschis, dar vasul are un slip de culoare cenușiu închis. Vasul a avut gîtul lung, marginea mult evazată, buza îngroșată și bordată în exterior. La jumătatea gîtului vasul a fost decorat cu un brlu în relief.

D a) vase lucrate din pastă zgrunțuroasă.

— Două fragmente dintr-un vas cu pereții groși. Vasul a avut marginea dreaptă, buza țesită, de secțiune dreptunghiulară. Pasta este arsă la brun-roșcat. Face parte din categoria vaselor decorate cu pieptenul, dar fragmentul în discuție este lipsit de decor.

b) vase lucrate din pastă conținînd pietricele și cioburi pisate.

— Fragmente din marginea unui vas cu pereți groși. Pasta este de culoare neagră cu o pojghiță brun-roșcat în exterior. Marginea este ușor evazată, buza simplă, neîngroșată.

— Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți foarte groși.

Obiecte de metal : 1) Mînerul cu o mică porțiune din lamă, a unui cuțit de mici dimensiuni și un fragment din lama unui cuțit de dimensiuni mai mari.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprine (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

M. 197+176 : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr).

MORMÎNTUL 198. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost de foarte mici dimensiuni și foarte slab arsă. În groapă a fost găsită o coastă de animal așezată peste un mușuroi de piatră. În capătul de est al gropii a fost găsită o bucată de cărbune.

Dim. : $0,73 \times 0,38 \times 0,27$.

Inventar : ● coastă de animal, două cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă zgrunțuroasă (unul din cioburi este ars secundar).

MORMÎNTUL 199. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Arderea gropii a fost puternică și marginea arsă s-a păstrat bine. În groapă au fost găsite pietre, câteva oase și un ciob. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă. Foarte multe pietre au fost azvirlite pe fundul gropii. Câteva pietre au mărginit groapa de la mijloc până în capătul ei de vest.

Dim. : $1,06 \times 0,50 \times ?$

Inventar : oase de animale, trei mici cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă zgrunțuroasă.

MORMÎNTUL 201. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost puternică și crusta de pământ ars a fost relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase, cioburi și pietre. În groapă au fost găsite oase de animale și două fragmente dintr-un vas lucrat cu mina. Mormintul a tăiat capătul de vest al mormintului 200.

Dim. : $1,03 \times 0,53 \times 0,24$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Două fragmente dintr-un vas de provizii. Nu sînt decorate.

2) Șase fragmente așchiate din fundul unui vas de mari dimensiuni.

3) Un mic fragment necaracteristic.

B 1) Fragment dintr-un vas (probabil dintr-o amforă) foarte puternic ars secundar.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate cu mina.

Oase de animal : bos taurus (doi indivizi), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 206. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. A tăiat capetele de nord al mormintelor 184 și 185. În groapă au fost găsite foarte multe pietre de dimensiuni mici, cele mai multe îngrămădite în capătul ei de est și foarte mult cărbune.

Dim. : $0,68 \times 0,54 \times 0,25$ (lung. gr. parțială)

Inventar : două cioburi (un mic fragment dintr-un vas de provizii lucrat din pastă zgrunțuroasă nedecorat și un mic ciob necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă fină, cenușie).

MORMÎNTUL 210. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii, în capătul ei de nord a fost găsit un ciob și câteva oase de animale. Capătul de sud al gropii a fost acoperit cu pietre de mari dimensiuni. Groapa foarte puțin adîncă a avut umplutura ușor cenușoasă.

Dim. : $1,43 \times 0,72 \times 0,11$.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic foarte puternic ars secundar.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

2) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă conținînd mult nisip cu bobul mare.

MORMÎNTUL 211. Mormint de incinerare în groapă arsă orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite câteva cioburi, printre care fragmente de amforă și câteva oase de animale. Groapa lungă, dar puțin adîncă, cu o umplutură cenușoasă, de culoare mai deschisă.

Dim. : 1,66 × 0,76 × 0,20.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși. Este puternic ars secundar.

C 1) Două fragmente mari dintr-o amforă. Pe unul din fragmente se mai vede o bandă de caneluri foarte fine.

Pasta roșie. Pe alocuri cioburile sînt afumațe.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 214. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă. În groapă au fost găsite câteva pietre arse, risipite, două cioburi, câteva oase de animale. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pămînt ars s-a păstrat bine pe toată jumătatea de est a gropii.

Dim. : 1,30 × 0,50 × 0,41.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

B 1) Așchie din toarta unui vas de mici dimensiuni.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are ca decor decît o linie orizontală incizată.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite și oase calcinate.

MORMÎNTUL 216. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa de mici dimensiuni a fost bine arsă. Pietre mari arse au fost așezate pe cant pentru a mărgini groapa, realizîndu-se, cel puțin în capătul de sud, un fel de cistă. În movila de deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și un fragment dintr-un pahar de sticlă. În umplutura gropii, cenușoasă, au fost găsite câteva oase de animale și pietre arse.

Dim. : 0,80 × 0,60 × 0,40.

Inventar : *cioburi, fragment dintr-un pahar de sticlă, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment din marginea unui vas. Nu poate fi vorba decît de o cană. Chiar din buza vasului era fixată toarta ce se înălța ușor deasupra gurii. Toarta este canelată median numai pe fața ei exterioară. Pasta este cenușie, deschis.

D 1) Patru fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

Obleete din sticlă 1) Fragment dintr-un pahar decorat cu o bandă lată cu coaste largi asemenea unor alveole. Banda a fost dispusă orizontal, foarte aproape de buza vasului, adică pe maxima lărgime a paharului. Culoarea sticlei—alb-verzui. Fragmentul măsoară 2,9 cm și cuprinde strict banda canelată cu o mică porțiune din peretele subțire al vasului. Foarte probabil provine dintr-un pahar de tipul aceluia de la Independența (Călărași).

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul matur), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 217. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ E—V. Arderea gropii a fost slabă. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, multe pietre mici arse și câteva cioburi. În gura gropii au fost găsite câteva oase de animale, pietre mici azvirlite și cioburi, între care o bucată mare dintr-un vas de provizii. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : 1,82 × 0,59 × 0,16.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) 20 fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan. Fundul este plat. Este ars secundar.

3) Mai multe fragmente din marginea unui vas de provizii. Buza este foarte lată, iar decorul, constînd dintr-o bandă de linii în val, este dispus imediat sub buză.

4) Fragment dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereți groși. Pasta conține mult nisip cu bobul mare. Decorat cu măturica pe ambele fețe.

B 1) opt fragmente necaracteristice din care unul ars secundar.

2) Șase fragmente din fundul unui vas. A avut postament.

3) Mic fragment din fundul unui vas prevăzut cu un inel de susținere foarte fin.

4) Fragment din gîtul unui vas (cană sau ulcior) decorat cu caneluri foarte fine.

D 1) 15 fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment din marginea unui vas. Este foarte puțin evazată, cu buza teșită, de secțiune rectangulară. Pasta de culoare brun-negricios.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult de talie mică)

MORMÎNTUL 218. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Groapa a fost foarte bine arsă, cu crusta de pămînt ars bine păstrată, cu excepția capetelor și a părții superioare a gropii. În gura gropii și anume în capătul de est a fost găsită jumătatea inferioară a unei oale spartă pe loc. În umplutura gropii au fost găsite două ace de fibulă, un mic osicior calcinat, mai multe fragmente dintr-un vas lucrat cu mîna, pietre și oase de animale. Pe fundul gropii au fost găsite multe oase de animale (în special coaste de vite mari). Două coaste delimitau groapa la cele două capete. Umplutura gropii a conținut mult praf de cărbune.

Dim. : 1,42 × 0,52 × ?.

Inventar : ceramică, ace de fibulă, mărgică, oase de animale.

Ceramlea : **A** 1) 19 fragmente necaracteristice din care șapte sînt arse secundar.

2) Două fragmente din vase cu pereți subțiri decorate cu benzi de linii în val. Un ciob este ars secundar.

3) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din fundul unui vas. Are postament. Este ars secundar.

— Partea inferioară a unui vas-borcan de dimensiuni mari (ceea ce s-a păstrat măsoară 23 cm), nu prea pîntecos. Pereții foarte groși spre fund se subție la umăr. Fundul are un postament nu prea înalt. Pasta conține mult nisip cu bobul mare. Vasul este ars secundar, dar numai pe jumătate. Probabil că a fost de așa manieră așezat pe rug, încît numai jumătate a fost expus flăcării.

4) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică cu jumătatea superioară mai scundă. Umărul este unghiular și marcat deasupra printr-o linie adînc incizată, marginea evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită. În interior, sub buză, o șanțuire ușoară. Arsă secundar.

5) Trei fragmente din vase de provizii. Un fragment este ușor ars secundar. Nu sînt decorate.

B 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

3) Treisprezece fragmente dintr-un castron. Fundul are un inel de susținere puțin înalt și plat, de secțiune dreptunghiulară. Partea inferioară este înaltă și adunată; partea superioară este scundă. Umărul este rotunjit și decorat cu o canelură lată orizontală; marginea puțin evazată, buza îngroșată și lățită în exterior.

4) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Buza este lățită ușor spre exterior.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

D 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) 35 fragmente (cele mai multe de mici dimensiuni) dintr-un vas lucrat dintr-o pastă ce conține cioburi pisate și pietricele. Este imposibil să se poată reconstitui forma. Sigur este că avem de-a face cu un vas cu o gură foarte largă, cu un gît înalt, marginea ușor evazată. Buza este extrem de neglijent lucrată. Vasul este decorat pe gît și pe margine cu două caneluri late, orizontale, trasate cu degetele. În aceeași manieră este decorată partea de la baza gîtului în jos. Numai că de data aceasta canelurile realizate cu degetele sînt dispuse vertical.

Obleete de metal 1) Un ac întreg de fibulă și un fragment din al doilea ac. Sînt din fier.

2) Cui de bronz cu virful ascuțit și cu corpul fațetat, de secțiune pătrată.

Obleete din sticlă 1) Mărgică din sticlă verde decorată cu șase fațete longitudinale, lungimea : 0,7 cm.

Oase de animale : bos taurus (un individ matur), sus scrofa domesticus (un individ matur).

MORMÎNTUL 219. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre arse și oase de animale (cele mai multe sînt coaste) și pietre, de dimensiuni destul de mari.

Dim. : 1,30 × 0,52 × 0,42.

Inventar : ciob, mîrgică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un mic ciob necaracteristic. Este puternic ars secundar.

Obiecte de sticlă : 1) Mîrgică de dimensiuni mari, lucrată dintr-o pastă sticloasă neagră. Este o mîrgică rotundă, de tipul obișnuit.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 221. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii au fost găsite câteva oase de animale și un fund de vas lucrat dintr-o pastă cenușie fină. În restul gropii au fost găsite câteva oase de animal. Pe fund au fost azvîrlite pietre (cîteva). Arderea gropii a fost foarte puternică. Marginea arsă s-a păstrat perfect pe tot conturul gropii.

Dim. : 1,22 × 0,44 × 0,26.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) 13 fragmente necaracteristice din care zece arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment mai mare dintr-un vas borcan de dimensiuni mari. Pasta de culoare cenușiu-închis. Vasul este pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza mult îngroșată și rotunjită. Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri.

— Cinci fragmente din corpul unor vase-borcan — patru sînt de la umăr și sînt decorate cu caneluri ușoare (trei cioburi) sau caneluri adînci (un ciob) ; cel de al cincilea provine din jumătatea dinspre fund a vasului și este decorat cu două linii paralele incizate.

— Fragment din marginea unui vas. Este înaltă, mult evazată, buza simplă, nelngroșată, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment de fund. A avut un postament scund. Este ars secundar.

3) Șase fragmente din vase de provizii. Două din ele, lucrate dintr-o pastă de culoare cenușie-negricioasă sînt din același vas. Unul din cioburi este ars secundar.

4) Două fragmente dintr-un vas decorat cu benzi de striuri (o amforă). Pasta de culoare cenușie cu slip negru în exterior. Din același vas cu fragmentele descoperite în M. 2 și în M. 310, ambele situate la o distanță apreciabilă.

B 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un ulcior. Vasul a avut pereții groși. Este decorat din distanță în distanță cu caneluri largi. Pasta de culoare cenușie-gălbui.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 223. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii, în capătul de nord au fost găsite mai multe fragmente dintr-o oală spartă ritual. Latura de vest a gropii și capătul ei de sud au fost căptușite cu pietre arse de dimensiuni destul de mari. Între pietre și vas au fost găsite oase de animale. Pe fundul gropii au fost azvîrlite multe pietre și fragmente de oase de animale. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă.

Dim. : 1,30 × 0,53 × 0,41.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Șase cioburi necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

D 1) Două fragmente mari și 23 fragmente mici sau foarte mici, provenind din același vas. Vasul este lucrat dintr-o pastă ce conține cioburi pisate și foarte rare boabe de nisip. Pereții vasului sînt groși. Se subțiază numai la margine. Vasul a fost de dimensiuni mari, pîntecos, cu umerii înalți, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, gura largă, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Nu are decor. Arderea brun-gălbui.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 224. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale. Arsura slabă, groapă de dimensiuni mari și adâncă. În umplutura gropii au fost găsite fragmente de oase de animale și câteva pietre arse de mici dimensiuni. Pe fundul gropii a fost așezat în poziție orizontală un omoplat de vită mare. Groapa a fost tăiată în capătul de nord de mormintul 224 a. Dim. : 1,20×0,60×0,42. (lung. gr. parțială)

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase de provizii. Nu au decor. Unul din cioburi este ars secundar.

3) Fragment din partea superioară a unui vas cu pereți subțiri. A avut marginea dreaptă, buza mult îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 224 a. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost slab arsă. Crusta de pământ ars s-a păstrat pe mici porțiuni delimitând perfect groapa. A tăiat mormintul 224. Umplutura foarte cărbunoasă. În groapă a fost găsit un os de animal.

Dim. : 1,12×0,54×0,16 (adânc. gr. parțială)

Inventar : ciob, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Fragment dinspre fundul unui vas de provizii. Este ușor ars secundar.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 225. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale printre care și o bucată de omoplat, câteva cioburi și câteva pietre. Groapa a fost foarte puternic arsă, cu marginea relativ bine păstrată. În umplutura cărbunoasă a gropii au fost găsite pietre și un fragment de cărămidă.

Dim. : 1,58×0,46×0,25.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

B 1) Fragment din buza unui vas de provizii a cărei lățime este de 5 cm. Marginea exterioară a buzei este plată.

2) Fragment dintr-un vas decorat cu linii orizontale foarte fin incizate. Poate fi dintr-un uclior.

C 1) Fragment din marginea unui vas lucrat din pastă foarte fină, de culoare roz. Marginea este răsfrintă orizontal și canelată cu două caneluri adânci. Vasul este afumat.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 227. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapă foarte puternic arsă. Crusta de pământ arsă s-a păstrat foarte bine. La baza movelei de deasupra mormintului au fost găsite pietre mici arse, multe cioburi, oase de animale, o monedă, o mărgică, un fragment dintr-un pahar de sticlă și o fibulă de bronz. Groapa a fost adâncă și a avut o umplutură foarte cărbunoasă ce a conținut multe oase de animale, cioburi (în gura gropii), pietre arse și câteva oase calcinate. Pe fundul gropii au fost găsite, pe toată lungimea ei pietre (mai mari în capătul de nord al gropii). Cioburile erau grupate în general spre marginile gropii.

Dim. : 1,34×0,68×0,58.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, monedă de Ag. de la Constantius al II-lea, mărgică, fragmente din pahare de sticlă, fibulă de bronz.

Ceramlea : A 1) Treizeci de fragmente necaracteristice din care opt sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Două fragmente din partea superioară a unui vas-borcan ce trebuie să fi fost de dimensiuni mai mari.

Pasta este de culoare cenușiu închis. Fragmentele sînt arse secundar. A avut pîntecul foarte bombat, umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza lățită prin țesire, de secțiune triunghiulară.

— Două fragmente dintr-un vas-borcan. Pasta cenușie, ușor gălbuie în exterior, foarte probabil ca efect al arderii secundare. Vasul pîntecos, cu umerii prelungi, cu un gît relativ lung a avut pereții subțiri. Jumătatea superioară a gîtului și marginea ușor evazată sînt mult îngroșate. Baza acestei porțiuni mai groase de pereți este marcată de un brlu în relief. Buza este rotunjită, cu o șanțuire în interior. Un fragment din același vas a fost descoperit în movila M. 3—4 (campania 1960), situat nu departe de M. 227.

— Fragment dintr-un vas-borcan de dimensiuni mai mici. Pasta cenușie, puțin roșcată în exterior. Vasul a fost pîntecos, cu un gît foarte scurt, cu marginea evazată, buza lățită, ca la vasele de provizii. La baza gîtului o mică bandă de caneluri foarte fine.

— Mic fragment din buză lățită, de secțiune dreptunghiulară a unui vas.

— Fundul unui vas lucrat dintr-o pastă ce conține multe pietricele mari. Fundul a avut un inel înalt, dar mult aplatizat.

3) Mic fragment dintr-un vas cu marginea adnc șanțuită în interior și buza lățită, de secțiune triunghiulară.

4) Fragment din toarta unei amfore de dimensiuni mari. Toarta este groasă, de secțiune ovală. Pasta cenușie deschis, ușor arsă secundar. Fața exterioară este împărțită în două printr-o canelură neglijent trasată. De la această canelură mediană pornesc linii incizate, dispuse oblic. Nici aceste linii nu sînt executate cu grijă.

C 1) Fragment dintr-un ulcior ars cenușiu în interior, cu o pojghiță destul de groasă în exterior roșie. Vasul a fost decorat cu benzi formate din cîte două linii paralele incizate, dispuse din distanță în distanță. Pe fragmentul respectiv se păstrează baza torții de la care pornesc oblic în jos cîte două caneluri fine (de o parte și de cealaltă parte a ei).

D 1) Trei fragmente de buze din vase lucrate din pastă grosolană arsă brun sau brun-roșcat. Două din fragmente mai au buza care este subțiată în ambele cazuri.

Piese de metal : 1) O fibulă de bronz de mici dimensiuni, cu piciorul întors pe dedesubt, cu arcul mult alungit în porțiunea dinspre picior. Arcul este puțin înalt avînd curbura maximă aproape de cap. Piciorul este lung și devine filiform spre capăt. Corpul fibulei este plat. Cuiul resortului se fixa printr-o urechiușă. Lungimea totală : 4,1 cm (arc : 2,6 cm ; picior : 1,5 cm).

2) Piesă de metal (bronz) în formă de potcoavă, avînd extremitățile lățite, rotunjite și perforate. Fața exterioară este ușor bombată, cea interioară plată. Nu are nici un fel de decor.

Obleete de sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar lucrat din sticlă albă. Este decorat cu caneluri late, dispuse orizontal pe corpul vasului.

2) Mărgică mică, de forma unui bob de mei, de mici dimensiuni, lucrată din sticlă de culoare albastră.

3) Mărgică de formă inelară, crestată. Crestăturile nu sînt egale de jur împrejurul mărgicelei. Pe o jumătate de mărgică sînt patru crestături adînci, formînd trei proeminențe. Pe cealaltă jumătate sînt trei crestături abia perceptibile. Sticla de culoare verde deschis, aproape alburiu.

Moneda. Constantius al II-lea Imperator. Conservare foarte bună, aproape *fior de conio*. Monedă foarte puțin sau deloc circulată. A fost emisă în atelierul de la Sirmium spre sfîrșitul anului 353.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi dintre care unul tînăr și doi adulți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr), canis familiaris (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 228. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Deasupra gropii a fost găsită o cantitate foarte mare de cioburi, cîteva oase și o monedă. Groapa a fost bine arsă. Crusta de pămînt ars s-a păstrat destul de bine și pe grundriss și pe profil. În groapă au fost găsite multe oase de animale, cioburi și cîteva piele de dimensiuni mici. Printre oasele din groapă au fost găsite mai multe fragmente de maxilare și o bucată din capătul unui os lung de vită mare, tăiat cu ferăstrăul perfect în două. Pe fundul gropii au fost găsite oase, concentrate în mijlocul gropii și cîteva cioburi. Umplutura gropii foarte cărbunoasă.

Dim. : 1,42 × 0,54 × 0,50.

Inventory : oase de animale, cioburi, monedă de la Valens, burghiu de fier.

Ceramlea : A 1) 90 de cioburi necaracteristice din care 25 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— 11 fragmente de fund din care patru sînt arse secundar. Dintre acestea trei fragmente au inel de susținere (numai la unul din funduri inelul este înalt și gros, la celelalte este îngust și aplatizat), patru fragmente au postament, restul sînt plate.

— 4 fragmente dintr-un vas-borcan de mici dimensiuni. Vasul a fost pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt și marcat la bază de o canelură adîncă. Buza este îngroșată, de secțiune rectangulară și este împărțită în două de o canelură adîncă. Vasul este decorat pe umeri cu două caneluri. Pasta cenușie.

— Fragment dintr-un vas cu pîntecul mai puțin bombat, umerii prelungi, gîtul înalt, marginea puțin evazată, buza îngroșată și țesită în exterior, de secțiune triunghiulară. Decorat la baza gîtului cu o canelură. Pasta de culoare cenușiu închis.

— Cinci fragmente dintr-un vas cu pîntecul bombat, umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza lățită prin țesire, de secțiune triunghiulară. Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri fine. Ușor ars secundar.

— Două fragmente dintr-un vas avînd gîtul lung, marginea evazată, buza mult îngroșată în interior și rotunjită. În exterior, buza este marcată de două brîie fine. Pasta de culoare galbuie.

— Două fragmente din marginea unui vas. Marginea foarte puțin evazată, buza mult îngroșată în exterior și lățită, de secțiune triunghiulară; în interiorul vasului este șanțuită. Sub buză este decorat cu o bandă de caneluri extrem de fine. Pasta de culoare cenușiu închis.

— Două fragmente dintr-un vas cu pereții subțiri, cu gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită. Pasta cenușie deschis.

— Fragment dintr-un vas avînd buza îngroșată și rotunjită. Pasta de culoare cenușiu negricios.

— Fragment dintr-un vas cu marginea evazată, buza simplă, țesită, de secțiune rectangulară.

— Trei fragmente dintr-un vas lucrat dintr-o pastă de o calitate proastă (conține mult nisip cu bobul mare). Este deformat și se poate reconstitui cu greu forma. Pare să fi avut umerii alungiți, un gît înalt și marginea evazată. Este decorat cu o canelură la baza gîtului și cu două linii orizontale incizate pe umăr. Pasta de culoare cenușie închis.

— Două fragmente din umărul unor vase. Ambele sînt decorate cu caneluri. Unul din cioburi este ars secundar.

3) Un fragment de fund și alte opt fragmente din vase de provizii. Un ciob este decorat cu o bandă de striuri fine. Patru din aceste cioburi provin din același vas care este ars secundar în interior.

B 1) Șase mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas-borcan de mici dimensiuni. Vasul pîntecos, cu un gît foarte scurt, marcat la bază printr-o canelură, buza este lățită în exterior, ca la vasele de provizii și canelată pe mijloc. Pasta cenușiu deschis.

3) Fragmente de străchini :

— Mai multe fragmente dintr-o strachină. Strachina este înaltă (este mai degrabă un castron), de formă bitronconică cu pîntecul bine marcat. Partea superioară a vasului este mai scundă decît cea inferioară. Marginea este mult evazată, buza simplă rotunjită. Trecerea la marginea evazată este marcată de o canelură. Pasta foarte fină de culoare cenușie-gălbui.

— Cinci fragmente dintr-o altă strachină de dimensiuni mai mici. Strachina scundă, are partea inferioară foarte oblică, față de partea superioară care are pereți drepți, buza îngroșată în exterior și rotunjită. La jumătatea distanței dintre pîntec și buză, este decorată cu un brîu în relief. Pasta de culoare cenușie deschis, slip cenușiu închis.

— Fragment dintr-o strachină cu pereți foarte subțiri. Tipul este în linii mari același — partea inferioară oblică, pereți drepți, dar marginea vasului este evazată, buza lățită prin țesire. Există și brîul median. Pasta de culoare cenușiu închis.

— Ultimul fragment provine dintr-o strachină la care brîul median este proeminent și de secțiune triunghiulară, marginea este evazată, buza îngroșată în exterior și ușor țesită, dar de secțiune rotundă. Sub buză, în interior o ușoară șanțuire.

4) Zece fragmente din vase de provizii. Dintre acestea nouă sînt arse secundar. Un fragment foarte deformat provine dintr-o margine.

5) Trei fragmente dintr-un vas cu pereți subțiri, lucrat din pastă cenușie deschis, avînd o angobă de culoare cenușiu închis ce conține și fire de mică. Pare să fie vorba de o cană cu gîtul lung, marginea dreaptă, buza simplă, rotunjită. În exterior sub buză o șanțuire.

6) Fragment dintr-un vas a cărui formă nu poate fi reconstituită. Pasta cenușie închisă. Este decorat cu un brlu puternic în relief. Deasupra brlului se distinge foarte clar un decor în rețea ce la origine trebuie să fi fost lustruit. Probabil că este vorba de o strachină?

C 1) Două fragmente necaracteristice dintr-un vas ars roșu puternic în exterior și cenușiu în interior.

– Fragment din marginea unui vas ars roșu intens. Buza este îngroșată și rotunjită.

– Fragment dintr-un ulcior. A fost decorat pe umăr cu o bandă de caneluri.

D 1) Douăzeci de fragmente necaracteristice din vase lucrate cu mina din pastă grosolană. Sînt de dimensiuni mici.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan lucrat dintr-o pastă de calitate foarte proastă. Marginea este mai subțire decît restul pereților și evazată, buza teșită, de secțiune rectangulară.

Unelte de fier : 1) Burghiu din fier cu corpul de secțiune aproximativ pătrată. Corpul uneltei se subție la unul din capete. Posibil să se fi terminat cu un vîrf ascuțit. Capătul opus formează un căuș, a cărui extremitate a fost ruptă. Pe fața spre care se întoarce căușul, înainte de a se proceda la îndoirea capătului au fost realizate două șanțuiri adînci. Lungimea : 18 cm.

Monedă : de argint de la Valens. Moneda este fragmentară. Netocită, deci foarte puțin circulată. Bătută probabil la Antiochia în anul 373.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (doi indivizi adulți), equus caballus (un individ tînr). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 229. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte puternic arsă. În movila mormîntului cîteva cioburi, pietre și mici așchii de oase de animale și un fragment dintr-o fibulă de bronz. În gura gropii a fost găsit un mușuroi de oase printre care un omoplat întreg de vită mare. În restul gropii au fost găsite oase de animale și cîteva pietre.

Dim. : 1,54 × 0,73 × 0,55.

Inventar : ceramică, oase de animale, fibulă de bronz fragmentară.

Ceramica : A 1) Șapte fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

– fragment dintr-un vas decorat pe umăr cu coaste. Este ars secundar.

– fragmente dintr-un vas pîntecos, cu gîtul scurt, cu marginea evazată, buza ușor îngroșată și teșită, de secțiune dreptunghiulară. Este decorat pe umăr cu o bandă lată de striuri foarte fine. Este ușor ars secundar.

– fragment din marginea evazată a unui vas. Marginea se îngroșă spre buză care este rotunjită. Baza buzei este marcată în exterior printr-o canelură fină.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas (foarte probabil o strachină). Are un inel de susținere foarte plat. Pasta foarte fină de culoare cenușiu deschis ; fragment din fundul unui vas cu pereți groși, are un postament înalt.

3) Fragment dintr-o toartă. Este plată, de secțiune rectangulară.

4) Fragment din marginea înaltă și dreaptă a unui vas. Buza este teșită de secțiune dreptunghiulară.

Obiecte de bronz : Fragment din arcul unei fibule cu arcul scurt, puțin adînc. Înălțimea maximă a arcului este mai aproape de capul fibulei, nu la jumătatea lui. Arcul este ușor bombat pe fața exterioară cu excepția unei porțiuni special amenajate și care este aplatizată. Pe această porțiune s-a realizat un decor—un X. Această porțiune se află în partea de arc dinspre picior. Cuiul resortului era fixat într-o urechiușă.

Oase de animale : 3 bos taurus (dintre care unul tînr și doi adulți), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 230. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite câteva cioburi, pietre și oase de animale. Groapa a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine în partea superioară a gropii. În rest, nu s-a păstrat decât în capătul de sud. În gura gropii au fost găsite pietre de dimensiuni mici. În capătul de S, pe fund, două pietre au fost așezate pe cant. În rest au fost asvirlite pietre arse de dimensiuni mici și mijlocii. În umplutură au mai fost găsite câteva oase de animale și trei cioburi.

Dim. : $1,30 \times 0,50 \times ?$.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) 44 cioburi necaracteristice din care șapte sînt arse secundar.

2) Șapte fragmente din fundul unor vase-borcan :

- două fragmente din vase cu fundul plat ;
- patru fragmente din vase avînd fundul cu postament ;
- un fragment dintr-un vas avînd fundul cu inel de susținere.

Cinci din aceste fragmente sînt arse secundar.

3) Trei fragmente din umărul unor vase-borcan. Unul din cioburi este decorat cu două benzi de striuri.

4) Fragmente din marginea unor vase-borcan :

— Fragment din gîtul și marginea unui vas lucrat din pastă cenușie deschisă. Gîtul a fost scurt, marginea evazată, buza îngroșată. În exterior, sub buză o canelură adîncă.

— Fragment din marginea unui vas lucrat din pastă cenușie-negricioasă. Marginea a fost orizontală față de pereți și șanțuită pe mijloc, buza teșită.

5) Patru fragmente din vase de provizii din care trei sînt arse secundar. Pe două din cioburi se mai păstrează decorul obișnuit pe această formă.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas avînd un inel mult aplatizat.

3) Două fragmente din marginea unor vase :

- Un vas cu pereți subțiri a avut marginea evazată, buza simplă, rotunjită.
- Fragment dintr-un vas cu pereți mai groși. Pasta din culoare cenușie deschis cu un slip negricios la exterior. Marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită.

C 1) Fragment din gîtul unui ulcior, cu marginea foarte ușor evazată, cu buza simplă, rotunjită. Decorat pe gît cu striuri foarte fine.

D 1) Șapte fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment din marginea unui vas lucrat dintr-o pastă de foarte proastă calitate (conține foarte multe pietricele). Pasta de culoare cenușiu negricioasă. Buza rotunjită.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult).

MORMÎNTUL 231. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale, printre care bucăți de omoplat, cioburi și un grup de pietre mari arse pe colțul de SE al gropii. În groapă au fost găsite oase de animale. Spre fundul gropii au fost asvirlite pietre arse de mici dimensiuni. Marginea de lut ars a fost aproape continuă în jumătatea de sud a laturii de E a gropii. Colțul de NV al mormîntului a fost atins de mormîntul 232.

Dim. : $1,26 \times 0,51 \times 0,28$.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) 15 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

3) Fundul unui vas-borcan de dimensiuni. A avut un inel foarte puțin marcat. Pasta conține foarte mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele.

4) Fragment din marginea unei străchini? Are marginea mult șanțuită în interior, buza lătită prin teșire. În exterior, buza este marcată printr-o canelură adîncă. Foarte puternic ars secundar.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-o toartă avînd o canelură largă pe fața exterioară. Este bombată pe fața interioară.

Oblete de sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar lucrat din sticlă de culoare albă. Este decorat cu caneluri foarte fine dispuse orizontal pe corpul vasului.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 232. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, între care și o bucată de omoplat, cioburi și cîteva pietre de mici dimensiuni. În groapă au fost găsite oase de animale și cîteva cioburi. Pe fund au fost asvrlite pietre de mici dimensiuni. Marginea arsă a apărut aproape continuă pe latura de E a gropii cu excepția colțului de SE. A taiat colțul de NV al gropii M. 231.

Dim. : 1,35 × 0,52 × 0,28.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Șapte fragmente necaracteristice.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Trei fragmente dintr-o amforă ? Pasta cenușie. Pe un fragment se mai păstrează o bandă de striuri adînci.

3) Fragment dintr-un fund. A avut un inel de susținere plat. Este puternic ars secundar.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă conținînd pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 233. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa nu a fost prea puternic arsă, dar marginea de pămînt ars a fost continuă și s-a păstrat bine și pe grundriss și pe profil. Deasupra gropii au fost găsite cîteva așchii de oase de animale și cîteva cioburi mici. În gura gropii au fost găsite oase de animale, între care un fragment de omoplat. Umplutura gropii a fost cenușoasă, mai puternic colorată spre fund. Pe fundul gropii au fost găsite multe oase și cîteva pietre.

Dim. : 1,25 × 0,61 × 0,47.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) 31 fragmente necaracteristice, cele mai multe de foarte mici dimensiuni. Șase din aceste fragmente sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— fragment din marginea unui vas cu buza rotunjită și mult îngroșată în exterior, unde are o muchie la buză. Pasta a conținut multe pietricele.

— Fragment dintr-un vas cu pereți mai subțiri, cu buza rotunjită și îngroșată în exterior. Este ars secundar.

— Fragment dintr-un fund prevăzută cu un inel foarte mult aplatizat. Este ars secundar.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas cu buza ușor îngroșată în exterior.

C 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat dintr-o pastă arsă la roșu intens.

D 1) Trei fragmente mari dintr-un vas-borcan lucrat cu mîna din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate. Pereții vasului sînt foarte groși. Pasta este de culoare brun deschis avînd pe fața exterioară pete negre.

Oblete de sticlă : 1) Mărgică de formă discoidală de foarte mici dimensiuni. Lucrată din sticlă de culoare verde închis.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 235. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ E—V. Colțul de SV al gropii a fost tăiat de un mormînt (235 a) orientat N—S. Trebuie spus că inițial nu s-a sesizat existența a două morminte ce se taie, impresia de moment fiind aceea că este vorba de un singur mormînt. Deasupra lor au fost găsite pietre arse, multe oase între care și un fragment de omoplat (în jumătatea de sud a gropii) și cioburi. Colțurile gropii au fost ușor unghiulare. Groapa mai puțin adîncă. În groapă nu au fost găsite pietre.

Dim. : 1,22 × 0,48 × 0,33.

Inventar : oase de animale. cioburi.

Ceramica : A 1) Un fragment necaracteristic.

B 1) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri de tipul vaselor-borcan dar cu buza lățită ca la vasele de provizii. Din același vas au fost descoperite câteva fragmente în M. 239. De reținut existența unui gît scurt, marcarea buzei în exterior printr-o șanțuire adîncă, teșirea oblică și canelarea extremității exterioare a buzei.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 235 a. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. A tăiat colțul de SV al M.235. Groapa a avut colțurile rotunjite. În groapa adîncă au fost azvirlite pe fund multe pietre de dimensiuni mari și mijlocii. Groapa foarte puternic arsă a avut crusta de pămînt ars bine păstrată. În groapă au fost găsite pietre mari și oase îngrămădite în special în capătul de sud.

Dim. : 1,66×0,58×0,44.

MORMÎNTUL 236. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Arderea gropii a fost foarte puternică. Crusta de pămînt ars s-a păstrat foarte bine în gura gropii (în special în jumătatea de vest a gropii), dar mai adînc este întreruptă pe anumite porțiuni. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, cioburi printre care mai multe fragmente mari dintr-un vas lucrat cu mîna. În groapă au fost găsite pietre de dimensiuni mari sau mijlocii, cele mai multe grupate în jumătatea de vest a gropii. De asemenea au fost găsite oase de animale și cărbuni.

Dim. : 1,34×0,54×0,43.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) Nouă fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Marginea este răsfrîntă orizontal și trasă puțin în jos, buza este subțiată, ca o muchie.

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza este îngroșată și împărțită în două de o canelură.

— Fragment din marginea unui vas. Este evazată ușor, buza rotunjită.

— Fragment de margine. Gîtul a fost scurt, marginea se îngroșă spre buză, care este rotunjită.

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza este mult îngroșată și rotunjită.

— Fragment dintr-un fund. Este plat.

3) Două fragmente din vase de provizii. Sînt lipsite de decor.

B 1) Fragment din marginea unui vas. Buza este îngroșată în exterior și rotunjită.

2) Fragment din fundul unui vas (poate strachină). Are un inel de susținere subțire.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Fără decor.

D 1) 93 fragmente dintr-un vas lucrat cu mîna din pastă de calitate proastă, arsă brun-roșcat. Are buza teșită.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), ovicaprine (un individ adult).

MORMÎNTUL 237. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa de mici dimensiuni. A fost suprapus în parte de o vatră podită cu pietre mici. În gura gropii a fost găsit un pieptene de mici dimensiuni cu mînerul în formă de clopot. Pe fundul gropii au fost așezați omoplați de vită mare (așezați în poziție orizontală, de-a latul gropii, cu capul la vest).

Dim. : 1,00×0,58×0,40.

Inventar : ceramică, pieptene, oase de animale.

Ceramica : A 1) Opt fragmente necaracteristice. Un ciob este ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas. A avut un gît scurt, marginea evazată ușor, buza îngroșată în exterior și teșită.

— Fragment din partea superioară a unui vas cu pereți subțiri. A avut umerii nemarcați, un gît foarte scurt în prelungirea umerilor, marginea evazată brusc și scurtă, buza rotunjită și îngroșată. Fragmentul este deformat de foc.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

B 1) Două fragmente mici necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă conținând nisip cu bobul mare. Este ars la brun roșcat.

Obleete din os : 1) Pieptene de mici dimensiuni (5,2 × 5,2 cm) cu mânerul de o formă ovală alungită, avînd la bază două scobituri adînci, margini scurte și ușor tăiate oblic. Placa interioară este formată din trei sau patru segmente. Nituri de bronz mărginesc apucătoarea pînă la baza ei. Partea inferioară a plăcii este de asemenea mărginită cu nituri. În mijlocul plăcii, un nit este astfel așezat încît, cu cele două de la bază, formează un triunghi. **Oase de animale** : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 238. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte slab arsă, cu excepția fundului. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale (între care un fragment dintr-o falcă) și cioburi. În umplutură, în gura gropii, a fost găsit un fragment dintr-un vas lucrat cu mîna și foarte prost ars; foarte multe oase de animale se întîlneau ca o pînză în toată groapa, cu excepția colțurilor.

Dim. : 1,28 × 0,54 × 0,48.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : **A** 1) 39 de fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza este îngroșată și rotunjită.

— Fragment din marginea unui vas avînd buza îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

— Fragment din marginea unui vas. A avut gîtul lung; spre margine pereții vasului se subțiază, buza subțire și teșită.

— Fragment din marginea unui vas avînd buza teșită în două ape, de secțiune triunghiulară.

— Două fragmente din fundul unui vas-borcan cu pereți groși. Fundul a avut un mic postament. Este ars secundar.

— Fragment din fundul unui vas cu pereți foarte groși. Fundul este plat. Fragmentul este ars secundar; fragment dintr-un alt vas cu pereți foarte groși, cu fundul marcat prin două caneluri adînci, foarte puternic ars secundar; alte două fragmente din fundul unor vase, amîndouă avînd un mic postament.

B 1) 20 fragmente de mici dimensiuni, necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Vasul a avut gîtul scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată, de secțiune rotundă. Pasta cenușie închis cu o angobă gălbuie în exterior.

3) Fragment din fundul unei străchini cu pereți foarte subțiri. A avut un postament puțin înalt.

4) Mai multe fragmente (patru cioburi mai mari și restul mai mici) dintr-un vas cu pereți groși, lucrat dintr-o pastă moale ce conține rare fire de nisip. Este ars la roșu și are un slip negru în exterior.

C 1) 12 fragmente necaracteristice.

D 1) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan lucrat dintr-o pastă de calitate mai bună conținând rare fire de nisip. Vasul a avut umerii prelungi, gîtul relativ înalt, marginea înaltă și evazată, buza lățită prin țesire, de secțiune dreptunghiulară. Pasta este arsă la cenușiu-negricios.

2) 18 fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținând pietricele și cioburi pisate. Sînt arse prost. Unele la negru, altele au o pojghiță brun-roșcat pe fața exterioară. Pe fața interioară a unui ciob se mai păstrează o crustă neagră, probabil de la alimentele ce au ars în vas.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult de talie mare), ovicaprine (un individ adult).

MORMÎNTUL 239. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa de mici dimensiuni, a fost bine arsă. Dar marginea arsă nu s-a păstrat bine decît în partea superioară a gropii. În gura gropii au fost găsite cîteva oase și cîteva cioburi. În umplutura foarte cărbunoasă a gropii au fost asvîrlite pietre arse de mici dimensiuni. Dim. : 0,90 × 0,50 × 0,38.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Patru mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din vase-borcan :

— Fragment din **marginea** unui vas. Este înaltă și evazată. În dreptul marginii pereții vasului se îngroașă foarte mult. Buza este ușor subțiată. Fragmentul este ars secundar.

— Fragment **dintr-un** vas de dimensiuni mici. A avut un gît scurt, marginea mult evazată, buza lățită prin țesire. Este ars secundar.

— Fragment din **umărul** unui vas. Este decorat cu niște caneluri late și mai adînci în partea inferioară, ceea ce dă impresia unor trepte realizate pe peretele vasului. Este ars secundar.

3) Fragment nedecorat dintr-un vas de provizii.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă fină. Pe ciob se păstrează o porțiune constînd dintr-o canelură lată și adîncă deasupra căreia este incizată o linie orizontală.

3) Fragment dintr-un vas decorat cu benzi de caneluri relativ adînci.

4) Două fragmente de **marginie** și încă alte douăsprezece fragmente dintr-un vas-borcan cu pereți subțiri. Vasul a avut gîtul scurt și buza țesită ca la vasele de provizii.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 240. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Capătul de est al gropii a fost tăiat de M. 241 orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva cioburi și pietre arse de mici dimensiuni. În groapă, în colțul de vest au fost găsiți masași cărbuni. Arderea gropii a fost foarte slabă.

Dim. : 0,74 × 0,46 × 0,21.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată buza simplă rotunjită. Pasta de culoare cenușie închis.

B 1) Fragment dintr-o cană sau un ulcioraș de mici dimensiuni. Vasul a fost pîntecos, iar trecerea de la umăr la gît este marcată printr-un brlu în relief. Se păstrează pe pîntec urma torții. Pasta mai aspră la pipăit, de culoare cenușiu deschis.

2) Zece fragmente dintr-un vas decorat cu o bandă de trei caneluri adînci. Nu poate să fie vorba decît de o amforetă sau un ulcior. Pasta fină, de culoare cenușiu închis.

Oase de animale : așchii nedeterminabile.

MORMÎNTUL 241. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. A tăiat capătul de est al mormîntului 240. Deasupra gropii au fost găsite cîteva cioburi, oase de animale și pietre. Umplutura gropii cărbunoasă. În groapă au fost găsite pietre mici și oase de animale. Pe fundul gropii au fost asvîrlite pietre de mici dimensiuni. Arderea gropii a fost puternică.

Dim. : 1,40 × 0,70 × 0,50.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : B 1) Trei cioburi necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

Ceramlea din movilele mormîntelor 239, 240, 241. A 1) 13 fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din marginea unor vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Gtul este foarte scurt, marginea evazată aproape orizontal, buza ușor îngroșată și rotunjită. Este foarte ușor ars secundar.

— Fragment din marginea ușor evazată a unui vas cu pereți groși. Buza este foarte puțin îngroșată în exterior. Este ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri, cu gtul scurt și marginea evazată. Buza este îngroșată, adânc șanțuită în interior. Este teșită pe o singură față, astfel încât în secțiune are forma unui triunghi cu baza spre interiorul vasului.

3) Patru fragmente din vase de provizii din care două sînt arse secundar ; pe două cioburi se păstrează părți de decor (bande de striuri).

B 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri lucrat dintr-o pastă foarte fină de culoare cenușie închisă ; două fragmente necaracteristice dintr-un vas lucrat dintr-o pastă de culoare cenușie deschisă.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are nici un decor.

3) Fragment de mici dimensiuni dintr-o toartă plată, canelată longitudinal pe mijloc.

MORMÎNTUL 242. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N— S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Deasupra gropii au fost găsite multe oase, cioburi și cîteva pietre. Umplutura gropii foarte cărbunoasă. În partea de sus a gropii au fost găsite cîteva pietre arse, printre care una de dimensiuni foarte mari și cîteva oase de animale, printre care și un fragment de omoplat. În restul gropii au fost găsite cîteva oase de animale și cîteva pietre.

Dim. : 1,48 × 0,72 × 0,49.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Zece fragmente necaracteristice. Un ciob este ars secundar.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan cu buza ușor îngroșată prin teșire. Este ars secundar ; fragment dintr-un vas de mici dimensiuni cu pereți subțiri. Marginea evazată este îngroșată și decorată cu două caneluri fine. Buza este rotundă.

3) Trei fragmente de fund. Unul are un mic postament, celălalt este simplu, plat ; al treilea fund este tăiat.

4) Fragment dintr-un vas de provizii.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Șase fragmente din fundul unui vas de dimensiuni mai mari. A avut inel de susținere. A fost decorat pînă spre fund cu linii orizontale incizate.

3) Două fragmente dintr-un vas care după curbura pereților nu poate fi decît o amforetă sau un uclior.

C 1) Trei fragmente necaracteristice.

D 1) Două fragmente necaracteristice.

Obleete din fier. 1) Fragment dintr-o piesă de fier, cu corpul plat și de secțiune dreptunghiulară. Este îndoită la unul din capete. Nu se poate preciza despre ce fel de piesă este vorba. Poate un manșon ?

Oase de animale ; bos taurus (trei indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În morminte au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 243. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N— S. Movila mormîntului s-a atins cu aceea a M. 348, tot ars și orientat E—V, și s-a tăiat cu aceea a M.349 orientat tot aproximativ E—V. Groapa adîncă, bine arsă, cu marginea relativ bine păstrată pe tot conturul ei. Deasupra gropii au fost găsite pietre mici și cîteva oase de animale. În umplutura gropii au fost găsite cîteva oase de animale și cărbuni.

Dim. : 1,06 × 0,65 × ?

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fragment din buza unui vas-borcan. Buza este lățită în afară ; este orizontală față de pereți. Este ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice. Unul din ele este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment din fundul unui vas. A avut postament.

3) Jumătate dintr-o toartă. Este plată, cu o canelură mediană pe față interioară căreia îi corespunde pe față exterioară o nervură destul de neglijent modelată. Ușor arsă secundar.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult de talie mare).

MORMÎNTUL 244. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă, cu arsură foarte bine păstrată pînă pe fund. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, cioburi și câteva pietre. În gura gropii au fost găsite multe oase de animale, printre care coaste, un fragment de omoplat și trei pietre arse. În restul umpluturii ușor cărbunoase au fost găsite oase de animale și pietre. Pe fundul gropii au fost asvîrlite pietre deasupra cărora au fost așezați 6 omoplați, dintre care unul, de dimensiuni mai mici, ars puternic și un os lung de vită. Mormîntul a fost ușor atins pe latura de vest de mormîntul 269.

Dim. : $1,36 \times 0,45 \times 0,54$.

Inventar : *cîteva cioburi, oase de animale, sulă.*

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

Obiecte de fier : 1) Sulă de fier. Partea care se înmănușa este de secțiune rotundă, partea lucrativă este foarte mult subțiată și are secțiunea patrată.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi, patru adulți și unul tînr), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 247. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte slabă. De altfel, crusta de pămînt ars nu s-a păstrat decît pe o mică porțiune în capătul de N al gropii. Deasupra mormîntului au fost găsite oase de animale pietre și cioburi. În groapă au fost găsite cîteva oase de animale și pietre de dimensiuni mici.

Dim. : $1,24 \times 0,70 \times 0,29$.

Inventar : *cioburi, oase de animale, fragment dintr-un cușit de fier.*

Ceramlea : A 1) 29 fragmente necaracteristice. Din acestea 19 fragmente par să provină din cel mult două vase (Faptul că zece din aceste nouăsprezece sînt arse secundar, ca și pasta și arderea fac plauzibilă presupunerea că provin din două vase-borcan).

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment mai mare dintr-un vas borcan cu pereți groși. Vasul trebuie să fi fost pîntecos, cu umerii sus și gîtul scurt și nemarcat, marginea evazată, buza îngroșată, de secțiune rotundă. Buza este ușor șanțuită în interior. Pasta conține mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Este ars secundar și chiar deformat de foc.

— Fragment dintr-un vas pîntecos, cu umerii sus, gîtul foarte scurt, marginea îngroșată și mult evazată. Buza este îngroșată și rotunjită. Sub buză, în interiorul vasului, o șanțuire ușoară. Pereții vasului se subțiau spre umăr și gît, pentru a se îngroșa din nou la margine. Vasul este decorat pe umăr cu o linie orizontală incizată. Pasta conține numai nisip. Este ușor ars secundar și ca și precedentul fragment este deformat.

— Fragment dintr-un vas cu pereții groși, cu umerii prelungi, gîtul scurt, marginea puțin înaltă și mult evazată, buza ușor subțiată prin țesirea feței interioare.

— Două fragmente din umărul unor vase. Un fragment este decorat cu o bandă de caneluri superficiale și foarte neglijent trasată pe umărul marcat la bază de o canelură lată și adîncă. Celălalt fragment este decorat la baza gîtului cu o bandă de striuri a căror adîncime merge crescînd de sus în jos.

— Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă zgrunțuroasă arsă brun-roșcat cu un slip negru în interiorul vasului, unde se văd și urmele adînci ale roții. Pasta este cea din care se lucrau în mod obișnuit vasele decorate cu pieptenul.

— Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși. Vasul a fost foarte neglijent lucrat. Fundul este plat. O linie incizată încinge vasul la 1 cm deasupra fundului. Este ars secundar.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

3) Fragment dintr-un ulcior de mici dimensiuni. Ceea ce s-a păstrat reprezintă o parte din gît cu un fragment de toartă. Toarta îngustă este canelată pe ambele fețe. Pasta de culoare cenușie deschisă cu un slip mai închis pe fața exterioară.

C 1) Un mic fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă roșie.

D 1) Șapte fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținnd pietricele și cioburi pisate.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă ce conține nisip și rare pietricele. Ars la brun în exterior și marginea interioară și la brun-roșcat în interior. Gîtul a fost scurt, marginea evazată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Decorat la baza gîtului cu un șir de triunghiuri scobite.

Obiecte de fier : 1) Fragment din lama unui cuțit de fier.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprine (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul tânăr și unul adult).

MORMÎNTUL 248. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii, mai ales spre mijlocul ei, a fost găsită o grămadă de oase, cioburi și cîteva pietre. Groapa a avut o nișă. Capătul de nord este mai îngust și chiar delimitat prin marginea de lut ars, urmează o buclă, avînd capătul marcat cu pietre. Capătul de sud al gropii a fost tăiat de un alt mormînt orientat E—V. În umplutură au fost găsite risipite oase de animale și pietre arse pînă pe fundul gropii.

Dim. : 1,50 × 0,66 × 0,30 (lung. gr. parțială).

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice. Trei din aceste cioburi sînt arse secundar, unul din ele chiar foarte puternic ;

2) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. A avut marginea evazată, buza îngroșată și lățită prin teșire.

D 1) Fragment dinspre fundul unui vas lucrat din pastă grosolană, conținnd foarte multe pietricele. Pe fragment se văd impresiunile de degete. Este ars la brun-roșcat.

MORMÎNTUL 249. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre și oase de animale. Groapa a fost foarte bine arsă, cu marginea perfect păstrată. În groapă au fost găsite multe oase de animale printre care și bucăți de omoplați. Pe fundul gropii au fost asvîrlite pietre mari arse. Deasupra lor au fost găsite oase de animale.

Dim. : 1,50 × 0,48 × 0,37.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea ușor evazată a unui vas-borcan. Buza este îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

B 1) Fragment dintr-o amforetă sau un ulcior. Lucrat la roată foarte bună.

C 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă roșie.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă conținnd pietricele și cioburi pisate.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă conținnd nisip, ars la brun-roșcat. Este decorat cu pieptenele cu o bandă de linii în val, avînd valul unghiular.

Fragment dintr-o cărămidă. Este arsă la roșu.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 250. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Crusta de pămînt ars s-a păstrat relativ bine. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase, cioburi și pietre arse. Pe fundul gropii au fost azvîrlite multe pietre mici. Printre ele au fost găsite și cîteva oase de animale.

Dim. : 1,18 × 0,55 × 0,40.

Inventar : ceramică, oase de animale, fragment dintr-un cuțit, mărgică.

Ceramlea : C 1) Două fragmente de umăr și un fragment din toarta unui ulcior amforoidal. Vasul este decorat pe umăr cu două benzi de linii incizate (formate din patru linii). Deasupra ultimei benzi de striuri se află o bandă de linii în val. Valul este foarte neregulat, pe anumite porțiuni este format din două linii, pe alte porțiuni este format din trei sau chiar patru linii. Este ușor culcat spre stînga. La bază atinge banda de striuri, iar pe alocuri chiar depășește prima linie de sus. Gîtul este marcat de un brîu în relief. Toarta plată, adînc canelată pe fața exterioară. Pe toartă, are o linie incizată ce se termină la baza ei printr-un triunghi cu baza în jos, secționat în două.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană conținînd multe cioburi pisate. Vasul a avut pereții foarte groși.

Obleete de fier : 1) Fragment dintr-un cuțit. Lungimea : 5,3 cm.

Obleete de sticlă : 1) Mărgică mică, de formă discoidală, lucrată din sticlă de culoare verde închis.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 252. Mormînt de incinerare, placat cu pietre, cu groapa arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost puternică și crusta de pămînt ars a fost bine păstrată. În movila de deasupra mormîntului au fost găsite o verigă de fier, o cataramă mică de fier, vrful unui ac de bronz, oase umane calcinate, cioburi și oase de animale. Printre pietrele de deasupra gropii a fost găsit și un fragment de cărămidă. Umplutura gropii foarte cărbunoasă. În groapă au fost găsite multe oase de animale, cioburi și o scoabă. Pe fundul gropii au fost așvîrlite cîteva pietre.

Dim. : 1,46 × 0,62 × 0,38 ; capac lung. 1,90

Inventar : ceramică, oase de animale, cataramă, vrful unui ac de bronz, mîner de cuțit, scoabă, verigă de fier.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragment din marginea unui vas ce a avut o gură foarte largă. A avut un gît scurt, marginea evazată buza ușor îngroșată, marcată în exterior, la bază, cu o nervură foarte fină.

3) Fragment dintr-un vas decorat cu o bandă de caneluri foarte fine. Este foarte puternic ars secundar.

4) Fragment dintr-un vas-borcan. Vasul a fost pîntecos, a avut umerii sus, un gît relativ înalt, marginea ușor evazată, buza îngroșată puțin în exterior și teșită. Baza buzei este marcată pe peretele exterior al vasului de trei caneluri foarte fine. Pasta de culoare cenușie închis.

5) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Buza este teșită. În interiorul vasului, sub buză, o șanțuire ușoară.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas ce a avut pereții groși, de susținere înalt.

3) Fragment dintr-un vas cu pereți foarte subțiri, cu marginea trasă în afară aproape orizontal, cu buza teșită și împărțită în două printr-o linie orizontală, incizată. Pasta de culoare cenușiu închis cu un slip gălbui în exterior.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

Obleete din fier : 1) Mînerul unui cuțit. Lungimea : 3,9 cm.

2) Cataramă de fier avînd veriga de formă ovală. Veriga este mai subțire acolo unde se fixează spinul și se îngroășă în partea anterioară. Spinul este lung și plat, de secțiune dreptunghiulară. Dimensiuni : 2,9 cm.

3) Verigă de fier. Jumătate este îngroșată. Dimensiuni : 3,8 × 3,8 cm.

4) Scoabă de fier căreia îi lipsește unul din brațe. Lungimea inițială trebuie să fi fost 10 cm. Lungimea brațului : 1,7 cm.

Obleete de bronz : 1) Vrful unui ac de bronz.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 253. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Groapa de dimensiuni foarte mici. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale, un ciob și cîteva pietre. Arderea gropii a fost foarte slabă. Marginea arsă nu s-a păstrat decît fragmentar.

Dim. : 0,73 × 0,47 × 0,17.

Inventar : ciob, oase de animale, mărgică.

Ceramlea : A 1) Fragment din fundul unui vas de provizii.

Obleete din sticlă : 1) Mărgică lucrată din piatră. Este plată, de formă rectangulară și are colțurile fațetate.

Dimensiuni : 1 × 0,8 cm.

Oase de animale : așchii nedeterminabile.

MORMÎNTUL 255. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N— S. Deasupra gropii au fost găsite câteva cioburi, oase de animale și o cute avînd o șanțuire realizată prin ascuțirea acelor. În umplutura cărbunoasă a gropii au mai fost găsite oase de animale, cioburi și câteva pietre arse de dimensiuni foarte mici. Mormintul a tăiat capătul de sud al mormintului 257.

Dim. : 1,70 × 0,52 × 0,52.

Inventar : ceramică, oase de animale, cute, fragment din lama unui topor, mărgică.

Ceramlea : A 1) 28 fragmente necaracteristice din care șapte sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Mai multe fragmente dintr-un vas de mari dimensiuni și cu pereții foarte groși. Vasul este pîntecos, cu umerii foarte sus și lați, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită. Fundul este plat. Este decorat pe umăr cu trei benzi de striuri. Din același vas a fost descoperit în M. 173, un fragment (M. 173 se află la cca 15 m est față de 255).

— Douăzeci de fragmente dintr-un vas pîntecos, cu umerii sus, gîtul foarte scurt și marginea mult răsfrîntă în afară (aproape orizontal), buza îngroșată și rotunjită. În interiorul vasului, sub buză, o ușoară șanțuire. Culoarea pastei este cenușie închis în miezul peretelui (în partea inferioară a vasului acolo unde pereții sînt groși), cu o crustă roșcată pe cele două fețe. În partea superioară a vasului pasta este complet arsă roșcat. Decorat pe umăr cu trei caneluri fine.

— Fragment dintr-un vas cu gura foarte largă, cu un gît scurt, marginea mult evazată, buza teșită, de secțiune triunghiulară. O șanțuire foarte adîncă sub buză, în interiorul vasului formează un lăcaș pentru capac.

— Fragment dintr-un vas cu gîtul foarte scurt, marginea mult evazată și buza lățită ca la vasele de provizii.

— Fragment din marginea evazată a unui vas, cu buza ușor îngroșată, teșită în două ape, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din marginea unui vas cu pereții relativ subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată, de secțiune rotundă.

— Cinci fragmente din partea superioară a unor vase-borcan. Două cioburi sînt decorate cu bandă de striuri, un fragment este decorat cu o canelură adîncă, al patrulea fragment este decorat cu trei caneluri—două așezate imediat una sub alta și a treia la o distanță de 1 cm, al cincilea este decorat cu o bandă lată de caneluri adînci.

— Trei fragmente din fundul unui vas. Fundul a fost plat. Spre fund vasul a fost decorat cu două caneluri adînci, orizontale. Toate trei sînt arse secundar.

— Alte două fragmente de fund—unul este plat, celălalt are un postament.

3) Nouă fragmente dintr-un vas cu pereți subțiri. Nu se poate reconstitui forma.

4) Trei fragmente dintr-un castron sau strachină. A avut marginea ușor înclinată spre interior, buza teșită, de secțiune rectangulară. Este ușor ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

C 1) Patru fragmente necaracteristice. Pasta de culoare roșie.

D 1) 14 fragmente necaracteristice din vase lucrate dintr-o pastă mai bună, conținînd nisip cu bobul mare și pietricele.

Unelte de fier : 1) Fragment din lama unui topor. Măsoară 5,2 cm lungime și 5 cm lățimea tăișului.

Unelte din piatră : 1) Fragment dintr-o cute de mici dimensiuni și de secțiune dreptunghiulară. Pe una din laturile înguste a fost folosită pentru ascuțirea acelor.

Obleete din sticlă : 1) Mărgică inelară lucrată dintr-o pastă sticloasă de culoare neagră.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 256. Mormînt de incinerare în groapă arsă orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Deasupra gropii și în gura ei au fost găsite oase de animale și cioburi. Umplutura foarte cărbunoasă a conținut oase de animale și pietre pînă pe fund. Oasele de animale au fost grupate într-un mușuroi în jumătatea de nord a gropii. În capătul de SE al gropii a apărut o vatră (vatra 5), toată podită cu cioburi.

Dim. : 1,70×0,64×0,54.

Inventar : cioburi, oase de animale, cuțitaș de toaletă, verigă de bronz, cui de fier.

Ceramica : A 1) 31 fragmente necaracteristice din care patru arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas pintecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Decorat pe umăr cu o bandă de striuri. Ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Vasul a avut gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor subțiată dar rotunjită.

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza este teșită în interior și pe fața exterioară, de secțiune pătrată. În interiorul vasului, sub buză, o șanțuire. Pasta de culoare cenușie negricioasă.

— Fragment din umărul unui vas decorat cu o bandă de striuri ușoare. Deasupra lor, vasul este decorat cu caneluri largi.

— Fragment din fundul unui vas. Are postament. Este puternic ars secundar.

3) Fragment din fundul unui vas de provizii. Este ars secundar ; trei fragmente mici din vase de provizii. Nu sînt decorate.

B 1) Trei fragmente dintr-un vas-borcan lucrat dintr-o pastă cenușie negricioasă și cu un slip mai deschis în exterior. Vasul are gîtul bine marcat la bază de umerii care sînt puternic proeminenți. Gîtul este scurt, marginea evazată, buza îngroșată și teșită.

2) Fragment din marginea unui vas cu buza teșită și îngroșată în exterior.

3) Fragment din marginea unui vas cu umerii înalți, cu gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza teșită pe două fețe, de secțiune triunghiulară. Este decorat pe gît cu striuri fine.

4) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. Are un inel de susținere mult aplatizat ; ars secundar.

5) Cinci fragmente din vase mari de provizii din care două sînt de dimensiuni mai mari. Un ciob este ars secundar.

6) Două fragmente necaracteristice.

D 1) 20 fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas. Marginea este ușor înclinată spre interior. Buza este teșită, de secțiune dreptunghiulară.

3) Fragment din fundul profilat al unui vas.

4) Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă mai bună (conține nisip și rare pietricele), arsă la cenușiu. Vasul a avut umerii alungiți, un gît relativ lung, marginea scurtă și evazată, buza teșită în exterior, de secțiune triunghiulară.

Obleete de fier : 1) Fragment necaracteristic dintr-o tablă de fier.

2) Cui de fier cu floarea dreptunghiulară. Măsoară 6 cm ; are vîrfurile rupte.

Obleete din bronz : 1) Verigă de bronz cu fețele ușor aplatizate, cu o muchie în exterior. Pe una din fețe a fost decorată cu coaste, pe cealaltă cu o linie în zig-zag și puncte. Precizăm că descrierea piesei se bazează pe starea ei înainte de curățire care a distrus decorul. Nu avem un desen dinainte de curățire. Dimensiuni : 2,6×2,6 cm.

2) Fragment dintr-un cuțitaș de toaletă din bronz. S-a mai păstrat mînerul și o parte din lamă. Măsoară 2,9 cm.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi, unul tînăr și doi adulți), ovicaprine (un singur individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), equus caballus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 257. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. A fost tăiat în capătul de sud de mormîntul 255. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale și pietre arse de mici dimensiuni. În groapă au fost găsite oase de animale și pietre.

Dim. : 1,21×0,45×0,34.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Un fragment dintr-un vas cu pereții foarte groși. Poate un vas de provizii? Este ars secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tânăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 258. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. În secțiune, groapa are forma de lighean cu pereții aproape drepți. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, printre care și un fragment de maxilar. Crusta de pământ ars s-a păstrat pe fund și pe latura de NV. Umplutura gropii cărbunoasă a conținut pietre și oase de animale.

Dim. : 1,38 × 0,53 × 0,34.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

B 1) Două mici fragmente din vase de provizii. Nu au decor.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormint a fost găsit un mic os ars.

MORMÎNTUL 259. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre și câteva cioburi. Groapa adâncă și în formă de lighean are umplutura de culoare neagră. În gura gropii a fost găsită o monedă de la Constantius al II-lea Caesar. Pe toată adâncimea gropii au fost găsite pietre mărunte și multe oase de animale. Groapa a fost puternic arsă. Crusta de pământ ars s-a păstrat bine.

Dim. : 1,30 × 0,60 × 0,56.

Inventar : ceramică, moneda Constantius al II-lea Caesar, oase de animale, mărgelă, scoabă.

Ceramica : A 1) 27 cioburi necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Un fragment dintr-un vas de provizii ; un fragment mare dintr-un vas de provizii cu pereții foarte groși, pasta cenușie închis ; decorat cu un brlu gros, crestă, cuprins între două benzi de striuri foarte fine.

3) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din umărul unui vas-borcan cu pereții groși. Pasta de culoare cenușiu-negricios. Decorat cu o bandă de linii în val cuprinsă între două caneluri ușoare. Sub canelura inferioară extremitatea unei benzi ne indică faptul că decorul a fost repetat cel puțin o dată.

— Fragment dintr-un vas cu pereții groși, decorat cu o canelură adâncă.

— Fragment din marginea unui vas-borcan cu pereți subțiri. Vasul a avut umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată, ușor teșită, de secțiune ovală. Decorat la baza gîtului cu o bandă de striuri. Este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas-borcan de dimensiuni mai mari. Pasta de o calitate mai bună și de culoare cenușie deschis. Vasul pare să fi fost pintecos. Are un gît înalt, marginea evazată ; buza mult îngroșată, marcată în exterior, la baza ei, printr-o muchie ; este de secțiune semicirculară.

— Trei fragmente din funduri de vase-borcan ; numai două din ele au avut un mic postament. Unul din fragmente este ars secundar.

4) Fragment dintr-o strachină de foarte mici dimensiuni. Forma este bitronconică, cu umărul rotunjit, cu marginea evazată, buza îngroșată în exterior și teșită, de secțiune rectangulară.

B 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase de provizii. Unul din fragmente este decorat cu o canelură lată și superficială.

C 1) Două fragmente necaracteristice. Unul provine dintr-un vas cu pereți mai groși, celălalt dintr-un vas cu pereți foarte subțiri.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mina dintr-o pastă ce conține mult nisip cu bobul mare. Este ars brun-roșcat. Vasul a avut pereții groși.

Oblete de fier : 1) Fragment dintr-o scoabă de fier. Lungimea : 5,2 cm. Are corpul de secțiune dreptunghiulară.

Moneda de la Constantius al II-lea Caesar. Conservarea este bună, moneda uzată prin circulație. A fost bătută în atelierul din Nicomedia și se datează spre sfârșitul anului 328.

Obleete de sticlă : 1) Două mărgelile îngemănate. Sînt rotunde și lucrate din sticlă de culoare verde închis.
Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 260. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale, cioburi și pietre de mici dimensiuni. Aproximativ în mijlocul gropii, în umplutură (în gura gropii), a fost găsit un mușuroi de oase de animale, printre care și un fragment de omoplat. În restul gropii au fost găsite straturi de oase de animale și pietre pînă spre fund. Spre fundul gropii, lipit de marginea de vest a ei, a fost găsit un omoplat de vită mare, iar în colțul de SV a fost găsită o bucată mare de cărbune.

Dim. : $1,44 \times 0,56 \times 0,55$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A Cîteva cioburi necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr și unul adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 261. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte lungă, cu colțurile pătrate, adîncă, foarte bine arsă și cu marginea foarte bine păstrată. Movila de deasupra gropii a fost foarte mare și a conținut foarte multe cioburi și oase de animale. În gura gropii a fost găsit un cuțitaș de fier. Umplutura de culoare cenușie, cu mulți stropi de cărbune. În groapă au fost găsite foarte multe oase (între care două maxilare de oaie, omoplați, capete de oase lungi) și multe cioburi foarte probabil aparținînd aceluiași vas.

Dim. : $1,68 \times 0,52 \times 0,44$.

Inventar : ceramică, cuțitaș de fier, oase de animale.

Ceramica : A 1) 26 fragmente necaracteristice din care nouă sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas-borcan ce a avut un gît lung, marginea răsfrîntă aproape orizontal, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Este ars secundar. Lărgimea gurii și gîtul îngust dau impresia că vasul a avut gura în formă de pîlnie.

— Cinci fragmente mai mari din partea superioară a unui vas-borcan foarte pîntecos, cu umerii sus și decorat cu două striuri; gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită și lățită, de secțiune triunghiulară. A avut pereții foarte subțiri.

— Un fragment dintr-un vas asemănător cu precedentul. Diferența stă în lungimea gîtului (gîtul este mai înalt) și în faptul că umărul este decorat cu o bandă de trei striuri. Este ars secundar.

— Două fragmente dintr-un vas pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Buza este despărțită în două printr-o linie, iar în exterior este marcată la bază de o canelură. Vasul este decorat pe umăr cu o bandă de striuri. Unul din fragmente este ars secundar.

— Fragment din umărul unui vas. Este decorat cu o bandă de striuri.

— Fragment dintr-un vas decorat cu două linii paralele incizate.

— Fragment din fundul plat al unui vas. Este ars secundar.

— Fundul întreg al unui vas lucrat la roata rapidă. În interior urmele roții sînt foarte adînci. Este puternic ars secundar.

— Două fragmente de fund; unul provine dintr-un vas lucrat din pastă cenușie de culoare deschisă, este profilat, dar plat; al doilea fragment provine dintr-un vas lucrat din pastă de culoare brună și este ars secundar. Este plat.

3) Fragment din umărul unui vas (foarte probabil o strachină). Are umărul unghiular.

4) Fragment din fundul unui vas de provizii.

B 1) Trei fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă cenușie deschisă.

2) Fragment din gîtul unui ulcioraş. Are baza gîtului marcată printr-un prag. O bandă de linii în val neglijent trasată decorează gîtul.

C 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un ulcior lucrat din pastă fină. Arsă la roşu. Este decorat cu bandă de striuri foarte fine.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conţinând pietricele şi cioburi pisate.

2) Două fragmente dintr-un vas-borcan cu pereţii groşi. Este lucrat din pastă ciment. Pereţii vasului sînt groşi, dar se subţie brusc la gît şi margine. Gîtul este scurt, marginea mult evazată, buza teşită, de secţiune dreptunghiulară. Şi marginea vasului şi pereţii sînt neglijent lucraţi. Marginea este chiar deformată.

Obleete din fier: 1) Cuţitaş întreg de fier. Măsoară 10 cm lungime. Are un mîner scurt (2,5 cm). Spatele cuţitului este uşor curbat.

Oase de animale: bos taurus (trei indivizi, din care unul tînăr, unul adult şi unul bătrîn), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul tînăr şi unul adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 262. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Groapa a fost arsă foarte puternic. În general, crusta de pămînt ars s-a păstrat bine cu excepţia jumătăţii de sud a laturii de est a gropii. În gura gropii, în special în jumătatea de sud, au fost găsite multe oase de animale, printre care un fragment de maxilar. În cealaltă jumătate a gropii au fost găsite pietre arse. Pe fundul gropii au fost aruncate pietre multe, de dimensiuni mici. Printre ele au fost găsite şi cîteva cioburi şi oase de animale.

Dim. : 1,18 × 0,49 × 0,29.

Inventar: ceramică, oase de animale, cuţit de fier, muchia unui topor de fier, mărgică.

Ceramlea: **A** 1) Cinci fragmente necaracteristice.

B 1) Două fragmente din vase de provizii. Pasta este bună, dar mai aspră la pipăit. Un fragment este de margine, deformată; alt fragment puternic ars secundar este decorat cu o bandă lată de striuri.

2) Fragment din fundul unui vas. Pasta ceva mai aspră la pipăit. Are un postament destul de înalt.

3) Fragment dinspre fundul unui vas lucrat dintr-o pastă de culoare cenuşiu deschis, cu slip negricios în exterior.

4) Toartă lucrată din aceeaşi pastă şi tehnică ca şi precedentul fragment. Toarta, plată, este canelată longitudinal pe ambele feţe.

D 1) Două fragmente necaracteristice, de dimensiuni mai mari, dintr-un vas lucrat cu mîna, din pastă grosolană. Ars la brun-roşcat.

Obleete din fier: 1) Fragment din muchia unui topor.

2) Cuţit de fier de mici dimensiuni. Mînerul este rupt. Cuţitul are lama îngustă, mînerul este lat în raport cu lama. Lungimea totală: 8,6 cm; lungimea mînerului: 1,2 cm.

Obleete din sticlă: 1) Mărgică de o formă sferică cam neregulată (uşor deformată de ardere). Lucrată din pastă de culoare neagră. Pe corpul mărgicelei a fost încrustată o singură linie albă—un val neglijent trasat.

Oase de animale: bos taurus (doi indivizi, unul tînăr şi unul bătrîn), sus scrofa domesticus (un individ adult).

În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 264. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. Marginea de pămînt ars s-a păstrat bine, în special pe latura de E a gropii. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale şi cioburi. În gura gropii aproximativ în mijlocul ei, a fost găsit un muşuroi de oase între care multe coaste şi doi omoplaţi. Fundul gropii a fost complet acoperit cu pietre arse azvîrlite unele peste altele. Cele mai multe sînt de dimensiuni mari. Groapa a avut umplutura cenuşoasă cu rare urme de cărbune.

Dim. : 1,38 × 0,49 × 0,45.

Inventar: ceramică, oase de animale.

Ceramlea: **A** 1) 12 fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar; un fragment provine dintr-un vas cu pereţii foarte groşi (nu pare să fie vorba de un vas de provizii).

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Două fragmente din buza unui vas de provizii.

3) Fragment dintr-un platou sau o farfurie? A avut un fund cu postament, dar foarte plăt. De la fund pornesc pereții aproape orizontal în sus. Vasul a fost decorat în interior cu o bandă lată de striuri foarte fine. Pasta de culoare cenușiu închis. A avut un slip de culoare mai deschisă în interior. Este ars secundar.

D 1) Șase mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă conținând pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult).

MORMÎNTUL 265. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale printre care și un omoplat de vită mare (în capătul de sud al gropii). Groapa a avut pereții foarte oblici, ceea ce explică faptul că fundul gropii este foarte mic față de gură. Groapa a fost săpată în trepte. Colțul de NV a fost unghiular, în vreme ce celelalte sînt rotunjite. Pietre și oase de animale au fost găsite pînă pe fund. Dim. : gr. $1,60 \times 0,60 \times 0,36$, adînc. treaptă : 0,62.

Inventar : două cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas (ulcior sau amforetă?) decorat cu caneluri.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 266. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost slab arsă. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și cioburi. În groapă au fost găsite oase umane calcinate, cîteva cioburi și oase de animale. Pe fundul gropii cîteva oase de animale și pietre arse.

Dim. : $0,73 \times 0,50 \times 0,30$.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Două mici fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din partea superioară a unui vas nu prea plntecos, cu umerii alungiți, cu gîtul foarte scurt și marcat la bază printr-o canelură neglijent tratată, marginea mult evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită.

— Două fragmente din fundul unor vase — un fragment provine dintr-un vas cu pereți foarte groși, lucrat dintr-o pastă grosolană ce conține nisip cu bobul mare și multe pietricele. Fundul este plăt și ars secundar; al doilea fragment provine dintr-un vas cu pereți mai subțiri. Fundul a avut postament.

3) Fragment din marginea unui vas adînc sănțuită în interior.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 267. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Crusta de pămînt ars a fost foarte bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre și oase de animale. În groapă au fost azvîrlite pietre arse, din care două de dimensiuni foarte mari. Pietrele au fost grupate în jumătatea de nord a gropii.

Dim. : $1,32 \times 0,51 \times 0,31$.

Inventar : ciob, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un ciob necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri.

Oase de animale : așchii nedeterminabile.

MORMÎNTUL 268. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a avut o nișă destul de adîncă pe latura de E. Asupra acestui lucru nu există nici o îndoielă pentru că groapa a fost perfect delimitată de marginea arsă. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale, cioburi și pietre. În umplutura gropii ca și pe fundul ei au fost găsite oase de animale și pietre de mici dimensiuni. Mormintul se află în imediata apropiere a M. 253.

Dim. : $1,45 \times 0,70 \times 0,45$.

Inventar : ceramică, mlnerul unui cuțit de fier, oase de animale.

Ceramlea : A 1) 31 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. A avut un gît lung, marginea înaltă și ușor evazată, buza simplă, doar rotunjită, șanțuită în interior. O bandă lată de caneluri fine decorează jumătatea inferioară a marginii.

– Două fragmente dintr-un vas avînd marginea ușor evazată, buza teșită și lătită, cu o muchie ascuțită în exterior.

– Două fragmente din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Buza este îngroșată, de secțiune rotundă.

– Fragment din umărul unui vas cu pereți groși. Umărul este marcat printr-o șanțuire adîncă.

– Jumătate din fundul unui vas. Are un mic postament.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Cinci fragmente dintr-un vas cu pereți groși. Vas-borcan ?

3) O toartă întreagă. Provine probabil de la o cană. Este mult aplatizată. Pe fața exterioară are o canelură mediană lată. Toarta înaltă formează unghiul foarte sus.

D 1) Cinci fragmente dintr-un vas lucrat din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

2) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereții foarte groși. Vasul are umerii prelungi, un gît relativ înalt, marginea ușor evazată și mult subțiată față de restul pereților. Buza este rotunjită. Pasta cenușie conține bucăți mari de cioburi și rare pietricele.

Obiecte din fier : 1) Mlnerul unui cuțit de fier.

Oase de animale : bos taurus (*rei indivizi adulți), ovicaprin (un individ adult), cervus elaphus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 269. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale și cioburi. În umplutura gropii a fost găsit un omoplat de vită mare așezat orizontal de-a latul gropii. În capătul de sud au fost masate, pe fund, multe pietre de dimensiuni mici și mijlocii. Capătul de sud al gropii a fost tăiat de jumătate din latura de vest a M. 244 a căruia groapă a fost mult mai adîncă.

Dim. : 1,66 × 0,45 × 0,030.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan ? cu pereții foarte groși. Fundul este plat, dar marcat.

3) Fragment din umărul unui vas-borcan. Este decorat cu o bandă îngustă de striuri.

B 1) Patru fragmente dintr-un vas de provizii. Culoarea pastei este cenușiu-negricios în exterior. Nu are decor.

2) Fragment dintr-o amforă sau un ulcior. Pereții vasului nu sînt prea groși. Pasta de culoare cenușie în exterior este arsă la roșu în interior. Nu are decor.

Fragment dintr-o țiglă. Se mai păstrează o mică porțiune din ramă.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 270. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte adîncă, cu marginile oblice, a fost foarte puternic arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine pe tot conturul gropii. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale. În mijlocul gropii, începînd din gură și adîncindu-se iar în restul umpluturii s-a găsit un mușuroi de pietre și oase de animale.

Dim. : 1,14 × 0,60 × 0,60.

Inventar : ceramică, oase de animale, spin de bronz.

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan. Buza este ușor îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

B 1) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită.

C 1) Două mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă de culoare roșie.

2) Fragment din marginea înaltă și dreaptă a unui vas. Buza este teșită, de secțiune dreptunghiulară. Pasta de culoare roșie.

3) Fragment din umărul unui vas decorat cu caneluri adânci. Pasta de culoare roz.

D 1) Șase fragmente necaracteristice din vase lucrate dintr-o pastă mai bună conținând mult nisip cu bobul mare.

2) Patru fragmente dintr-un vas lucrat dintr-o pastă ce conține foarte rare cioburi pisate și mult nisip cu bobul mare. Fundul este ușor marcat, dar plat. Ars brun-roșcat.

Obiecte de metal : 1) Spinul unei cataramă mari de bronz. Piesa a fost turnată. Este mai lată la bază și ușor îngustat spre vîrf. Vîrfurile nu este ascuțit, ci tăiat drept. Fața exterioară a spinului nu este plată sau rotunjită, ci are o muchie centrală, ceea ce face ca în secțiune să aibă forma triunghiulară. Fața interioară este plată și prevăzută cu un cui de fixare la bază, iar în rest, cu excepția vîrfului, este mult scobită, ca un căuș.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi unul tînăr și unul adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 271. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N— S. Movila mormîntului s-a atins cu aceea a M. 228. Groapa nu a fost prea puternic arsă. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre de mici dimensiuni, cîteva cioburi și oase de animale. În groapă au fost găsite alte oase de animale între care o falcă de porc și un omoplat de vită mare, așezat în poziție orizontală spre capătul de nord al gropii. Pe fundul gropii au fost găsite azvirlite cîteva pietre arse și oase de animale. În capătul de nord al gropii, pe fundul ei, au fost găsiți masași, cărbuni.

Dim. : 1,15×0,53×0,32.

Inventar : cioburi, oase de animale, obiect de fier.

Ceramica : A 1) Patru fragmente necaracteristice din care un fragment este ars secundar.

2) Fragmente din vase- borcan :

— Fragment din marginea evazată a unui vas cu buza îngroșată în exterior și teșită. Este ars secundar.

— Fragment din fundul unui vas. Este ars secundar.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Se mai păstrează părți din decor — banda de linii în val și banda de linii orizontale foarte superficial incizată.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

Obiecte de metal : 1) Extremitatea, în formă de căuș, al unui burghiu de fier. Spre deosebire de celelalte piese are vîrfurile ascuțit.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 272. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N— S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Marginea arsă s-a păstrat aproape continuu cu excepția extremităților. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase. În groapă au fost găsiți așezați doi omoplați de vită mare și fragmente dintr-un al treilea. În capătul de sud al gropii, pe margine, o piatră arsă. Pe fundul gropii la cele două capete au fost găsite mușuroaie de pietre. Între ele a fost găsit foarte mult cărbune.

Dim. : 1,60×0,57×0,30.

Inventar : un ciob, oase de animale.

Ceramica : A 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți)

MORMÎNTUL 273. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E— V. Groapa lungă și îngustă. Arderea gropii a fost slabă. Latura de nord a gropii a fost distrusă pe jumătate de mormîntul 274, orientat N— S. Umplutura gropii a conținut mult praf de cărbune.

Dim. : 1,50×0,53×0,28.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un singur individ adult)

MORMÎNTUL 274. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. În gura gropii au fost masate multe oase de animale. Arsura a fost bine păstrată în special pe fund unde atinge 4—5 cm. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă. Pe fundul gropii și în colțul de sud-est au fost masate multe pietre de dimensiuni mici.

Dim. : 1,28 × 0,56 × 0,34.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice din care trei provin din același vas. Toate sînt arse secundar.
2) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. A avut un mic postament.

B 1) Aproape jumătate dintr-un vas-borcan foarte pîntecos, umărul sus și bine marcat, unghiular, gîtul lung, marginea răsfrîntă aproape orizontal, buza mult îngroșată, de secțiune ovală. Niște striuri foarte fine decorează umărul. Fundul plat și neglijent lucrat.

2) Fragment din marginea unui vas cu gîtul scurt și buza lățită ca la vasele de provizii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult).

MORMÎNTUL 276. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. În gura gropii, în capătul de sud a fost găsită o piatră arsă. Capătul de sud al gropii a tăiat un alt mormînt cu groapa nearsă M. 317. Arderea gropii a fost slabă și din crusta de pămînt ars de pe margine nu s-a păstrat decît o foarte mică porțiune pe latura de E. În umplutură au fost găsite cîteva fragmente de os (probabil de omoplat), cîteva cioburi și un fragment dintr-un pahar de sticlă cu pereți groși.

Dim. : 1,33 × 0,67 × 0,31.

Inventar : *cioburi, oase de animale, fragment dintr-un vas de sticlă.*

Ceramlea A 1) Două mici fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Un mic fragment dintr-un vas de provizii. Nedecorat. Este ars secundar.

Obleete de sticlă : 1) Fragment dintr-un vas de sticlă de culoare albă, cu pereții foarte groși. A fost decorat cu fațete de formă ovală.

Oase de animale : sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 277. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Marginea de lut ars nu s-a păstrat la fel de bine pe toată lungimea gropii. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre mici. Sub ele au fost găsite oase de animale. Pe fund, aproximativ în mijloc au fost găsite cîteva pietre arse și între ele un ciob dintr-un vas lucrat din pastă cenușie fină.

Dim : 1,40 × 0,48 × 0,35.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Un fragment dintr-un vas de provizii. Este lucrat cu banda de linii în val. Puternic ars secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri ;

2) Fragment din gîtul unei căni de mari dimensiuni. Gîtul este înalt și drept, decorat la mijloc cu un brîu plat în relief (de secțiune rectangulară), căruia îi corespunde în interior o șanțuire.

Buza este îngroșată în exterior și de secțiune rotundă.

D 1) Un fragment necaracteristic.

Oase de animale : așchii nedeterminabile.

MORMÎNTUL 278. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale. Umplutura gropii a fost cărbunoasă. Groapa a fost plină de pietre, toate aruncate la întîmplare. În rest, au fost găsite cîteva oase de animale și cărbuni. În capătul de sud al gropii a fost găsită o cantitate mare de cărbuni. Sub groapă a apărut un mormînt hallstattian.

Dim. : 1,48 × 0,52 × 0,43.

Inventar : oase de animale.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tânăr).

MORMÎNTUL 279. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost puternică. Crusta de pământ ars s-a păstrat aproape perfect continuu. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și un ciob. În groapă au fost găsite alte oase de animale și un fragment dintr-o buză de vas de provizii. Pe fundul gropii au fost găsite câteva pietre arse.

Dim. : 1,34 × 0,46 × 0,26.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Fragment din buza unui vas de provizii de mari dimensiuni.

Lățimea buzei este de 6 cm.

2) Fragment din fundul unui vas de mari dimensiuni și cu pereții foarte groși. A avut postament.

D 1) Două mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă conținând nisip. A fost ars la negru.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 280. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost foarte bine arsă. Marginea de pământ ars a fost relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale. În groapă, mai ales în jumătatea ei de sud au fost grupate oase de animale și câteva pietre. Umplutura gropii cărbunoasă cu stropi de lut ars și oase umane calcinate. Pe fundul gropii nu au fost găsite pietre.

Dim. : 1,50 × 0,51 × 0,36.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Trei fragmente din vase decorate cu benzi de striuri. Ulcioare sau amforete?

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tânăr și unul adult).

MORMÎNTUL 281. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii nu a fost prea puternică. Crusta de pământ ars a fost relativ bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase.

Dim. : 1,38 × 0,50 × 0,22.

Inventar : oase de animale ; bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 282. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Crusta de pământ ars nu s-a păstrat decât pe mici porțiuni. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, printre care un fragment de omoplat. În mijlocul gropii, ceva mai adînc a fost găsit un omoplat de vită mare, așezat în poziție orizontală. În restul gropii au fost găsite câteva așchii de os de animal și cărbuni. Pe fund au fost azvîrlite pietre arse de dimensiuni mari. Printre ele au fost găsite și câteva oase.

Dim. : 1,24 × 0,50 × 0,25.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 283. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost slabă. Crusta de pământ s-a păstrat bine. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase. În umplutura gropii a fost găsit un os și un ciob. Pe fundul gropii au fost așezate pietre arse de dimensiuni mari. Una din pietre este așezată pe cant, pe marginea gropii. În umplutură, în colțul de vest și printre pietre au fost găsite bucăți mari de cărbune. Toate pietrele sînt arse.

Dim. : 1,30 × 0,54 × 0,28.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul plat al unui vas-borcan. Este ars secundar.

3) Fragment din partea superioară a unui vas. A avut umerii bombași, un gît scurt, marginea mult evazată și îngroșată, buza rotunjită. Limita superioară a umărului este marcată printr-un prag. Este ușor ars secundar.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mla din pastă grosolană.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult de talie mică).

MORMÎNTUL 284. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii a fost destul de puternică. Crusta de pământ ars nu s-a păstrat decât pe porțiuni. În groapă, în mijlocul ei a fost găsită o grămadă mică de pietre și un os de animal. Umplutura gropii cenușoasă a conținut stropi de cărbune.

Dim. : 1,44 × 0,49 × 0,26.

Inventar : un os de animal.

MORMÎNTUL 285. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Arderea gropii nu a fost prea puternică. Crusta de pământ ars nu s-a păstrat continuu. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și cioburi. În groapă, chiar la gură au fost azvîrlite pietre arse și oase de animale. Pietrele și oasele formează câte un mușuroi la cele două extremități ale gropii.

Dim. : 1,40 × 0,50 × 0,22.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 286. Mormînt de incinerare, în groapă arsă, orientată N—S. A tăiat capătul de sud al M. 292. Două pietre așezate pe cant căpțuseau colțul de SE al gropii.

Dim. : 1,32 × 0,64 × ?.

Inventar : tablă de fier, două mărgel, oase de animale.

Obleete de fier : 1) Două fragmente necaracteristice din tablă de fier.

Obleete din sticlă : 1) Două mărgel îngemănate lucrate din pastă de culoare neagră. Sînt de formă rotundă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 287. Mormînt de incinerare în groapă arsă orientată N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică și marginea de pământ ars s-a păstrat bine, în special la capete. Deasupra gropii au fost găsite câteva cioburi, oase de animale, pietre mici arse și o sulă de fier. În groapă au fost găsite câteva oase de animale și pietre. Movila mormîntului și gura gropii au tăiat capătul de N al mormîntului 339.

Dim. : 1,02 × 0,47 × 0,54.

Inventar : ciob, sulă, oase de animale.

Ceramica : D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși, lucrat dintr-o pastă ce conține nisip cu bobul mare și pietricele.

Obleete din fier : 1) Sulă de mici dimensiuni (5,7 cm). Partea lucrativă propriu-zisă este de secțiune rotundă și are lungimea de 2,7 cm. Partea ce se fixa în mîner este de secțiune pătrată, mai groasă la mijloc și mult îngroșată la capăt.

MORMÎNTUL 290. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Mormîntul de mici dimensiuni a tăiat colțul de NE al mormîntului 310, tot cu groapa arsă. Deasupra gropii au fost găsite cioburi, o parte din ele înșirate pe jumătatea de sud a laturii de E, oase de animale și câteva oase umane calcinate. Între oase a fost găsit și un fragment de omoplat. În groapă au fost azvîrlite pietre arse de mici dimensiuni.

Dim. : 1,24 × 0,40 × 0,23.

Inventar : ceramică, oase de animale, fragment de sticlă.

Ceramica : A 1) Fragment dintr-un vas cu pereții groși, cu umărul marcat, cu gîtul scurt. Pasta de o calitate proastă conține mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele. A avut un slip cenușu-negricios în exterior. Este ars secundar. Un fragment din toartă de secțiune pătrată aparține după calitatea pastei și ardere aceluiași vas.

Obleete de sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar de sticlă de culoare albă decorat cu caneluri late, dispuse orizontal pe corpul vasului.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 291. Mormint de incinerare în groapă arsă de foarte mici dimensiuni, orientat N—S. Arderea gropii a fost foarte slabă. Crusta de pământ arsă nu s-a păstrat decât pe o foarte mică porțiune. Deasupra gropii au fost găsite câteva pietre. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale (puține), câteva cioburi și pietre arse de mici dimensiuni.

Dim. : $0,78 \times 0,48 \times 0,13$.

Inventar : cioburi necaracteristice.

MORMÎNTUL 292. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale. În mijlocul gropii a fost depus un fragment de omoplat. Capătul de S al mormintului a fost lăsat de M. 286. În capătul de N al gropii a fost găsit și un mușuroi de pietre arse.

Dim. : $1,40 \times 0,50 \times ?$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Patru fragmente necaracteristice din care unul puternic ars secundar.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii? Nu are decor. Este ușor ars secundar.

2) Fragment din fundul unui vas cu pereți subțiri. Are un inel de susținere subțire.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 293. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale, cele mai multe coaste și un fragment dintr-un vas de provizii. În groapă, în capătul de nord a fost găsit un omoplat de vită. Pe fundul gropii au fost găsite pietre. Pietre rezemate de perete au fost găsite pe latura de NV a gropii. În umplutură au mai fost găsite câteva oase de animale și câteva cioburi.

Dim. : $1,60 \times 0,64 \times 0,15$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Două fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fundul aproape întreg al unui vas de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Pasta de proastă calitate, poroasă, conține multe pietricele. Fundul are un inel de susținere subțire, dar înalt. În interior, în mijlocul fundului, a rămas un bulb de la roată.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 296. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase și un ciob. În restul gropii oasele au fost găsite grupate în jumătatea ei de sud. Tot aici a fost așezat în poziție orizontală un omoplat de vită mare. Pe fundul gropii au fost azvirlite pietre arse, în general de dimensiuni mari.

Dim. : $1,20 \times 0,50 \times 0,36$.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Fragment dintr-un vas cu pereții foarte groși, probabil un vas de provizii. Pasta conține foarte mult nisip și pietricele, unele chiar de dimensiuni destul de mari.

2) Două fragmente din umărul unui vas. Sunt decorate cu o bandă lată de caneluri.

B 1) Capătul de sus al unei torți late și plate. După curbura pare să fie vorba de o toartă înaltă. Pasta cenușie.

2) Două fragmente mai mari dintr-o strachină de formă bitronconică având partea de sus mai scundă. Umărul este rotunjit, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită. În interiorul vasului, sub buză o șanțuire. Pasta de culoare gălbuie.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 297. Mormint de incinerare în groapă arsă de mici dimensiuni, orientată N—S. Arderea gropii a fost slabă. Deasupra gropii ca și în gura ei nu s-a găsit nimic. În restul gropii au fost găsite câteva cioburi, câteva oase de animale și câteva fragmente de craniu (nearse).

Dim. : 0,75 × 0,47 × 0,18.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Trei fragmente necaracteristice.

B 1) Fragment dintr-o toartă scundă plată, canelată pe ambele fețe, dar extrem de neglijent lucrată.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tânăr, unul adult).

MORMÎNTUL 298. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Arderea gropii nu a fost prea puternică. Crusta de pământ ars s-a păstrat bine. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase arse de animal și câteva cioburi. Umplutura gropii a conținut mult cărbune, bucăți de lut ars. În special pe fund, în jumătatea de nord a gropii au fost găsiți mulți cărbuni.

Dim. : 1,06 × 0,52 × 0,42.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul cu postament al unui vas. Eventual o strachină. Pasta de culoare gălbuie.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 299. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a fost bine arsă. În gura gropii a fost găsită o cantitate foarte mare de oase de animale răspîndită pe toată lungimea ei. În umplutură au fost găsite pietre și anume în capătul de sud al gropii, de asemenea multe oase de animale și câteva cioburi.

Dim. : 1,17 × 0,50 × 0,33.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Trei fragmente necaracteristice din care unul mai mare ars secundar.

2) Două fragmente din care unul de fund dintr-un vas cu pereți foarte groși. Nu este vorba de un vas de provizii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 300. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii a fost găsită o cantitate mare de oase de animale înșirate de-a lungul ei. În gura gropii au fost găsite câteva oase de animale și pietre de dimensiuni mari îngrămădite în special în jumătatea ei de sud. Tot aici a fost găsit un omoplat de vită așezat orizontal. În groapă au fost găsite două fragmente de omoplați, alte oase și cioburi.

Dim. : 1,17 × 0,46 × 0,30.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice.

C 1) Fragment din toarta unei amfore lucrată din pastă roșie. Toarta groasă este de secțiune aproximativ patrată.

Oase de animale : bos taurus (patru indivizi adulți).

MORMÎNTUL 301. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Arderea gropii a fost puternică. Crusta de pământ ars s-a păstrat destul de bine. Deasupra gropii, în mijloc, au fost găsite multe oase de animale. În groapă au fost găsite pietre arse, cioburi (între care un fragment dintr-un vas de provizii) și oase de animale. Pe fundul gropii au fost așezați unul peste altul, în poziție orizontală, doi omoplați de vită mari. Alături de omoplatul cel mai de jos, s-a găsit o piatră și un fragment mare dintr-un vas lucrat din pastă cenușie fină.

Dim. : 1,40 × 0,50 × 0,29.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Șapte fragmente necaracteristice din care unul puternic ars secundar.

2) Trei fragmente din umărul unor vase-borcan : un fragment este decorat cu o bandă de caneluri ; un fragment decorat cu două caneluri înguste situate la distanță de 2 cm ; un fragment decorat cu două linii orizontale paralele incizate.

3) Trei fragmente din vase de provizii din care două de fund.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

2) Fragment dintr-un vas cu pereții foarte subțiri. A avut marginea evazată, buza îngroșată, de secțiune rotundă. În interior, sub buză a avut o șanțuire adâncă, iar în exterior baza buzei a fost marcată de o canelură foarte fină.

D 1) Un mic fragment necaracteristic

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 302. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite doar câteva așchii de os. Umplutura gropii puternic arsă, colorată cu cărbune a conținut și bucățele de lut ars. Pe fundul gropii, în capătul de sud au fost găsite pietre arse de mari dimensiuni ce par să fi fost așezate.

Dim. : 1,31 × 0,40 × 0,42.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Un mic fragment necaracteristic. Este ars secundar.

2) Fragment din fundul unui vas de dimensiuni mari și cu pereți groși. Fundul are postament.

3) Fragment din buza unui vas de provizii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 304. Mormint de incinerare în groapă arsă, de mici dimensiuni, orientat N—S. A lăsat mormintul 312. Arderea gropii a fost relativ puternică. Crusta de pământ ars s-a păstrat bine pe latura de NE și SE și pe fund. Umplutura cărbunoasă a conținut oase de animale și pietre arse.

Dim. : 0,80 × 0,43 × 0,40.

Inventar : cioburi, oase de animale. Întrucât oase și cioburi nu au fost decât deasupra gropii, iar M. 312 nu a putut fi delimitat cu precizie decât târziu, atribuim M. 304 ceea ce s-a marcat M. 304 + M.312.

MORMINTELE 304 și 312.

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fragment din umărul unui vas borcan. Este decorat cu o bandă lată de striuri foarte neglijent lucrate.

3) Fragment provenind din vasul mare descris la M. 312. Nu se întregește, dar pasta și arderea dovedesc că este vorba de același vas.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan având un inel de susținere mult aplatizat. Vasul a avut pereții subțiri.

3) Două fragmente din vase de provizii. Sînt fără decor.

4) Un fragment dintr-o amforă lucrată din pastă cenușiu închis și decorată cu benzi de striuri adînci. Fragmente asemănătoare au fost descoperite în M. 221 și M. 310 (ultimul situat în imediata apropiere).

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul bătrîn de talie mare și unul adult de talie mică), ovicaprine (un individ adult), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul bătrîn și unul tînăr). În mormint a fost găsit un os ars.

MORMÎNTUL 305. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Deasupra și în gura gropii au fost găsite multe oase de animale și un fragment mare dintr-un vas de provizii. Umplutura gropii a fost cărbunoasă. Arderea gropii a fost foarte puternică și marginea arsă a fost continuă.

Dim. : 1,28 × 0,50 × ?

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase de provizii. Un fragment mai mare este dinspre fund.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 306. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. În gura gropii au fost găsite câteva așchii de os și două cioburi. În restul gropii au mai fost găsite câteva cioburi, o piatră și câteva așchii de os. În capătul de nord al gropii a fost găsit un fragment dintr-un omoplat, așezat în poziție verticală. Umplutura gropii cărbunoasă. Arderea gropii a fost slabă. Crusta de pământ ars s-a păstrat numai fragmentar.

Dim. : 1,40 × 0,60 × 0,25.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Două fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fragment din fundul unui vas. Este ars secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-o toartă. Provine de la un vas de dimensiuni mai mici. Toarta este adînc canelată de-a lungul feței exterioare.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 307. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii, în capătul de sud a fost un mușuroi de oase. Între ele a fost găsit un fragment de omoplat. În groapă au fost găsite câteva oase umane calcinate, oase de animale, pietre. Umplutura gropii cenușoasă.

Dim. : 1,00 × 0,59 × 0,29.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 308. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Arderea gropii a fost foarte puternică. Marginea de pământ ars s-a păstrat foarte bine. Deasupra gropii a fost găsit un os de animal. În gura gropii au fost găsite câteva oase și două cioburi. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale între care și un fragment de omoplat, mai multe cioburi și pietre. Umplutura gropii cenușoasă.

Dim. : 1,23 × 0,48 × 0,31.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) 12 fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas pîntecos, cu umerii sus, dar nemarcați, gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată în exterior și teșită. Este decorat cu o bandă lată de striuri foarte neglijent trasată.

— Un fragment mai mare din partea inferioară a unui vas-borcan cu pereți groși. Fundul este ușor marcat, dar plat. Este ars secundar.

D 1) Fragment din fundul unui vas lucrat cu mîna. Pasta mai bună conține numai nisip și pietricele. Arderea este brun (roșcat în interior). Fundul este plat.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 309. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii, în capătul de nord au fost găsite câteva oase de animale. Umplutura gropii a conținut foarte mult cărbune.

Dim. : 1,04 × 0,49 × 0,25.

Inventar : oase de animale : așchii nedeterminabile.

MORMÎNTUL 310 a. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa foarte lungă cu marginea de lut ars destul de bine păstrată. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale și câteva pietre. A fost tăiat în colțul de NE de M. 290. Umplutura gropii de culoare închisă a devenit foarte cărbunoasă pe fund și a conținut și stropi de lut ars. În groapă au fost găsite câteva oase de animale și câteva cioburi. Printre oasele de animale au fost găsite un fragment de omoplat și câteva capete de oase lungi. A fost tăiat de mormîntul 310, cu groapa în formă de pîlnie.

Dim.: 2,00 × 0,53 × 0,19.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramica : A 1) Zece fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereți foarte groși. Baza gîtului este marcată printr-o șanțuire adîncă și largă. Pasta de culoare cenușie deschisă cu slip negricios în exterior.

3) Șase fragmente din vase de provizii. Două din aceste fragmente provin din buzele unor vase ; un fragment este decorat cu două benzi de linii în val — cu valul foarte larg și puțin adînc.

C 1) Fragment din fundul unui vas avînd un inel de susținere foarte plat. Pasta arsă la roșu.

Oase de animale : bos taurus (un individ aproape matur).

MORMÎNTUL 311. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre arse de dimensiuni mari. Sub pietre au fost găsite oase de animale printre care și o bucată de omoplat, mai multe cioburi. Pietre de dimensiuni mari au fost așezate pe marginea gropii (trei pietre în capătul de sud și o piatră în capătul de nord). Groapa a fost slab arsă.

Dim. : 0,84 × 0,50 × 0,22.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramica : A 1) Cinci fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— fragment din marginea unui vas cu pereți groși, cu buza mult îngroșată și teșită în două ape, adînc șanțuită în interior.

— fragment dintr-un fund—are postament.

3) Fragment dintr-un vas cu pereți groși avînd umărul unghiular și bine marcat, un gît lung. Este lucrat dintr-o pastă ce se așchiază.

4) Două fragmente din vase de provizii. Unul din cioburi este decorat cu banda de striuri orizontale sub care urmează două benzi de linii în val cu valul destul de neglijent trasat.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas avînd un postament puțin înalt.

3) Fragment dintr-un vas-borcan cu umerii prelungi, cu gîtul scurt și marcat la bază de o coastă, cu marginea evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din pastă grosolană.

2) Fragment mai mare dintr-un vas în formă de pepene ? cu pereții foarte groși ce se subție spre gît. Pe umerii nemarcați este decorat de o linie lată (ca o canelură) orizontală sub care urmează un val adînc realizat în aceeași manieră. Pasta de calitate mai bună, conține mult nisip. Este arsă la brun-roșcat.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 316. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată E—V. Capătul de E al gropii a fost tăiat de mormîntul 248 (orientat N—S). Arderea gropii a fost slabă. Crusta de pămînt ars nu s-a păstrat decît pe mici porțiuni. În groapă au fost găsite, grupate în capătul de E, cîteva oase de animale și pietre arse.

Dim. : 0,80 × 0,50 × 0,23.

Inventar : *oase de animale.*

MORMÎNTUL 317. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa a tăiat capătul de sud al mormîntului 276. Umplutura gropii, cenușoasă, a conținut cărbuni și stropi de lut ars.

Dim.: 1,50 × 0,70 × 0,22.

MORMÎNTUL 318. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa de mici dimensiuni a fost foarte puternic arsă. În jumătatea de nord a gropii, pe toată adîncimea umpluturii, au fost azvîrlite pietre arse de mici dimensiuni și oase de animale. Printre oasele de animale a fost găsită și o bucată de omoplat.

Dim. : 0,87 × 0,57 × 0,23.

Inventar : oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scorfa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 319. Mormînt de incinerare în groapă arsă, de mici dimensiuni, orientată E—V. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale, câteva cioburi și câteva pietre mici. În umplutură au fost găsite oase de animale. Pe fund, în colțul de E al gropii, un omoplat a fost așezat în poziție orizontală. Umplutura cenușoasă a gropii a conținut mult cărbune pe fund. Arderea gropii a fost slabă. Marginea de lut ars s-a păstrat mai bine în partea superioară a gropii.

Dim. : 1,03 × 0,60 × 0,34.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul plat al unui vas-borcan. Vasul a avut pereții groși.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este puternic ars secundar. Nu are decor.

B 1) Fragment dintr-un vas cu pereții groși. Poate fi un vas de provizii sau un ulcior.

2) Fragment din fundul unui vas avînd un inel de susținere foarte plat.

D 1) Fragment necaracteristic. Pasta grosolună.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi adulți), sus scorfa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 320. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Marginea arsă s-a păstrat bine pe tot conturul gropii. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale (printre ele și o bucată de omoplat). În gura gropii au fost găsite câteva cioburi, câteva oase de animale și câteva pietre. Umplutura gropii cărbunoasă, mai ales în capătul de sud unde au fost masați și cărbuni. În umplutură a fost găsită o sulă de fier. Pe fundul gropii au fost azvîrlite câteva pietre.

Dim. : 1,25 × 0,61 × 0,40.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Jumătate din marginea unui vas (vas-borcan). Vasul a avut un gît înalt și drept, o margine evazată orizontală, o gură largă în formă de pilnie. Gîtul a fost decorat cu caneluri — după pastă și ardere provine din același vas încă un ciob. Un fragment de margine identic a fost descoperit în mormîntul 261.

3) Fragment din fundul unui vas-borcan. Are postament. Este puternic ars secundar.

4) Fragment nedecorat dintr-un vas de provizii.

B 1) Un mic fragment necaracteristic.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), sus scorfa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 321. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa a avut o mică nișă în care au fost masate pietre de dimensiuni mari. Arderea gropii a fost slabă, groapa de mici dimensiuni. În groapă au fost găsite oase de animale și pietre.

Dim. : 0,80 × 0,66 × 0,36.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 322. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa lungă, relativ bine arsă, cu marginea bine păstrată mai ales la latura de S și pe fund. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase și un fund de vas. Groapa adîncă a avut umplutura cărbunoasă (cu stropi de cărbune și lut ars). În umplutură au mai fost găsite oase de animale și o piatră.

Dim. : 2,50 × 0,47 × 0,48.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Trei fragmente de fund. Toate trei au postament și sînt puternic arse secundar.

Unul din vase a fost lucrat dintr-o pastă conținînd foarte multe pietricele.

3) Patru fragmente din vase de provizii. Toate sînt nedecorate.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) fragmente dintr-o amforă sau ulcior puternic-ars secundar.

C 1) Mic fragment necaracteristic.

D 1) Fragment necaracteristic, pasta grosolană.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 323. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Arderea a fost puternică. Marginea arsă s-a păstrat bine, mai ales în jumătatea de vest a gropii. Groapa foarte adîncă a fost de mici dimensiuni și s-a atins în partea superioară cu M. 324 (orientat N—S). Deasupra gropii au fost găsite cioburi și oase de animale. În umplutură a fost găsit un ciob dintr-un vas lucrat cu mîna și cîteva oase de animale. Pe fundul gropii au fost aruncate pietre de dimensiuni mari (dintre care unele marchează fundul gropii).

Dim. : 0,84 × 0,44 × 0,59.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : **A** 1) 20 fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) Trei fragmente din vase de provizii. Sînt nedecorate.

3) Fragment dintr-un vas-borcan cu pereți foarte groși și de dimensiuni mari. A avut un gît scurt și marcat la bază de o canelură ușoară, marginea este ușor evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune aproximativ dreptunghiulară. Este ușor ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice. Unul este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment din umărul unui vas decorat cu două benzi succesive de linii în val dispuse sub o canelură adîncă.

D 1) Fragment necaracteristic, pasta grosolană.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ adult) : în mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 324. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine, mai ales în partea superioară a gropii. În capătul de sud groapa a fost căpătușită cu fragmente mari dintr-un vas lucrat cu mîna (care este și ars secundar). Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale și pietre. În umplutură, aproximativ în mijlocul gropii, a fost găsit un mușuroi de piatră.

Dim. : 1,25 × 0,45 × 0,62.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : **A** 1) 18 fragmente necaracteristice din care șase sînt arse secundar.

2) Fragment din umărul unui vas-borcan. Este decorat cu o linie în val încadrată între două linii orizontale incizate. Este ars secundar.

B 1) Fragment din gîtul unui ulcior gușat.

2) Mic fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Buza este ușor îngroșată și teșită.

3) Fragment din toarta unui vas. Este foarte plată și canelată pe fața exterioară.

D 1) Jumătate dintr-un vas mare lucrat dintr-o pastă conținînd bucăți mari de cioburi pisate și pietricele. Vasul este în formă de pepene. Corpul este alungit, umerii puțin proeminenți, gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza teșită (dar cam neregulat modelată), de secțiune rectangulară. Fundul este plat. Pereții vasului sînt foarte groși în interiorul vasului se văd urmele verticale ale degetelor.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 325 a. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. A fost tăiat de două morminte între care M. 235 b orientat tot N—S și M. 325 c orientat E—V. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase și cioburi. Umplutura gropii a fost foarte cărbunoasă și a conținut pietre mici și o fibulă miniaturală de bronz. Fundul gropii a fost pavat cu pietre, cărămizi și un fragment de rîșniță. Pe marginea gropii pietre mari au fost așezate pe cant. Groapa bine arsă a fost mai puțin adîncă decît aceea a M. 325 b.

Dim. : 1,45 × 0,53 × 0,52.

Inventar : cioburi, fibulă de bronz, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din umărul unui vas decorat cu o bandă de striuri.
- Fragment din marginea unui vas avînd buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

3) Două mici fragmente din vase de provizii.

B 1) Trei fragmente dintr-un vas lucrat dintr-o pastă cenușie gălbuie. Probabil că este vorba de o amforetă sau un ulcior.

2) Cinci fragmente din vase-borcan. Numai unul din aceste fragmente este decorat cu o bandă de linii incizate cuprinsă între două benzi de linii în val.

C 1) Fragment din toarta unui vas lucrat din pastă galben-roșcat. Toarta are o nervură mediană pe fața exterioară.

D 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă ciment avînd ca degresant o piatră calcaroasă. Face parte din vasul lucrat cu mîna descoperit în M. 347 situat la extremitatea vestică a cimitirului.

3) Fragment dintr-un vas lucrat cu mîna decorat cu pieptenele cu o bandă de linii în val. Valul este unghiular. Pasta mai bună conține numai nisip cu bobul mai mare.

Oblecte de metal : 1) Fibulă miniaturală de bronz (2,9 cm) de tipul obișnuit, cu piciorul întors pe dedesubt. Este deformată. Corpul fibulei este plat. Capul se termină cu o urechiușă în care era fixat resortul.

Oase de animale : bos taurus (un individ tînăr), sus scrofa domesticus (un individ adult), cervus elaphus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 325 b. Mormînt de incinerare în agroapă arsă, orientat N—S. A tăiat pe toată adîncimea M. 325 a. S-a tăiat de asemenea cu groapa M. 325 c. Arderea gropii a fost puternică.

Dim. : 0,82 × 0,64 × 0,15 (lung. și adînc. parțiale)

MORMÎNTUL 325 e. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. S-a tăiat cu M. 325 a, mai exact a fost tăiat de M. 325 a.

Dim. : 0,40 × 0,50 × ? (lung. gr. parțială)

MORMÎNTUL 327. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa de mici dimensiuni a avut marginea bine păstrată în partea superioară. În gura gropii a fost găsit un mușuroi de oase de animale. În umplutura cărbunoasă au fost găsite câteva oase de animale.

Dim. : 0,78 × 0,46 × 0,36.

Inventar : cioburi, oase de animale, fragment dintr-un ac de bronz.

Ceramlea : A 1) Zece fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Un fragment din partea superioară a unui vas. A avut pînă teclul bombat, umerii puțin înalți, gîtul foarte scurt, marginea scurtă și evazată, buza teșită pe fața interioară. Decorat pe umăr cu două striuri.
- Mic fragment din umărul unui vas decorat cu o bandă de striuri.
- Fragment dintr-un fund cu postament. Foarte puternic ars secundar.

3) Patru fragmente din vase de provizii : două sînt lipsite de decor ; un ciob mai păstrează un fragment din banda fină de linii în val : un fragment este decorat cu un val foarte adînc și larg, avînd o buclă rotundă și alta unghiulară — banda unghiulară trece peste prima linie din banda de striuri orizontale. Desenul face impresia că este realizat prin excizie.

B 1) Fragment din fundul unui vas prevăzut cu un inel de susținere plat. Foarte probabil că este vorba de o strachină. Este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-un vas de provizii de dimensiuni mai mici. A avut un gît scurt, o buză lată de 3,7 cm. A avut pereții subțiri.

C 1) Două fragmente dintr-un ulcior sau o cană. Vasul a fost pîntecos, cu umerii nemarcați, cu gîtul foarte îngust urmînd direct în prelungirea umărului. Decorul constă din benzi de caneluri fine care merg pînă aproape de buză. Pasta de culoare galben-roșcat.

2) Fragment dintr-un alt ulcior. Decorul constă tot din banda de caneluri dar este mai îngustă decît la exemplarul precedent. Canelurile sînt foarte superficiale. Pasta de culoare galbenă.

Oblecte de metal : 1) Fragment dintr-un ac de bronz.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 328. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa adîncă a fost destul de puternic arsă, dar marginea nu s-a păstrat chiar bine în partea ei superioară. În rest, s-a păstrat pe o mică porțiune pe marginea de N a gropii și fragmentar pe fund. În gura gropii au fost găsite cîteva cioburi, pietre mici și cîteva așchii de os. În umplutura cenușoasă a gropii au fost găsite oase mici de animale, cîteva pietre mici arse și fărîme dintr-o mărgică de chihlimbar. Pe fundul gropii au fost azvîrlite pietre de mici dimensiuni.

Dim. : 1,46 × 0,50 × 0,55.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Șapte fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragment din marginea evazată a unui vas-borcan. Are buza ușor îngroșată și țesită, de secțiune dreptunghiulară. Pasta arsă la cărămiziu, slip cenușiu-negricios în exterior.

3) Două fragmente din vase de provizii. Sînt lipsite de decor.

4) Fragment dintr-un vas cu pereții groși avînd un gît înalt și drept, buza mult îngroșată în exterior și țesită. Imediat sub buză se fixa toarta care nu pare să fi fost prea groasă. Vasul a avut o gură foarte largă. Este foarte greu să se precizeze despre ce formă este vorba. Un crater? În orice caz este vorba de o formă romană.

B 1) Un fragment ce ar putea proveni — după grosimea pereților — de la un vas de provizii sau de la o amforă.

2) Fragment din fundul unui vas. A avut un inel de susținere subțire și relativ înalt.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), cervus elaphus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 329. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa de formă aproape rotundă a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și cîteva pietre mici. În umplutura cărbunoasă a gropii au fost găsite (azvîrlite) pietre de dimensiuni mici și oase de animale.

Dim. : 1,13 × 1 × 0,37.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica A 1) Opt fragmente necaracteristice. Trei sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-un vas cu gîtul înalt, marginea evazată, buza îngroșată și țesită, cu o muchie în exterior.

3) Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza ușor îngroșată și rotunjită. Pasta de culoare brun roșcat.

B 1) Un fragment mai mare dintr-un vas de provizii. Este decorat cu bandă de striuri și o bandă de linii în val. Valul este larg și cu buclele rotunjite. Este ars secundar.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 330. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa adîncă de mari dimensiuni în formă de lighean, a fost foarte puternic arsă. Marginea s-a păstrat foarte bine. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale, cioburi și pietre. În gura gropii au fost găsiți trei omoplați de vită mare, alte oase și pietre. În restul umpluturii au apărut în continuare multe oase de animale și pietre, cele mai multe masate în jumătatea de N a gropii.

Dim. : 1,30 × 0,66 × ?.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Patru mici fragmente dintr-un vas ars gălbui, Foarte probabil că provin din vasul-borcan descris la M. 332.

— Opt fragmente dintr-un vas lucrat din pastă de culoare cenușie închis cu o crustă gălbuie în exterior. Fundul este plat. Sînt arse secundar, dar nu ca cioburi.

— 12 fragmente dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereți groși. Vasul este decorat cu cîte o linie incizată orizontală dispusă la distanțe diferite. Nu sînt realizate cu prea mare grijă. Fundul este plat, tăiat. Este lucrat din pastă cenușie închisă. Este ars secundar.

— 20 fragmente dintr-un vas lucrat din pastă cenușie de culoare închisă. Vasul a avut pereții groși și a fost de mari dimensiuni. Fundul vasului este plat. Gîtul este relativ înalt, marginea evazată, buza mult îngroșată și trasă în afară, cu o muchie ascuțită pe mijloc.

— Un fragment din fundul plat al unui vas.

3) Fragment dintr-un vas avînd gîtul înalt și drept, buza mult îngroșată în exterior, de secțiune ovală.

4) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

B 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Zece fragmente necaracteristice din vase lucrate din pasta de calitate proastă conținînd pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (opt indivizi, doi tineri și șase maturi), sus scrofa domesticus (un individ aproape de maturitate,) equus caballus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 333. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost găsite multe cioburi printre care o bucată mare dintr-un vas de provizii decorat pînă sub buză și pe buză cu benzi de linii în val și orizontale. Groapa foarte adîncă, aproape în formă de puț a fost foarte puternic arsă. Marginea arsă s-a păstrat foarte bine. Umplutura gropii foarte cărbunoasă a conținut mai multe rînduri de pietre azvîrlite unele peste altele pînă pe fund. În mijlocul gropii au fost găsite multe oase de animale printre care și un fragment de omoplat.

Dim. : 1,26 × 0,68 × 0,64.

Inventar : cioburi, oase de animale, tablă de bronz.

Ceramica : A 1) 27 fragmente necaracteristice din care șase sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Trei fragmente din umărul unor vase — două sînt decorate cu o bandă de caneluri foarte fine ; al treilea este decorat cu o bandă din linii în val, foarte slab vizibilă.

— Fundul și alte trei fragmente dintr-un vas avînd în pastă foarte mult nisip cu bobul fin. Fundul a avut postament. Toate fragmentele sînt ușor arse secundar. Vasul a avut pereți groși.

— Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși. A avut un postament înalt.

— Fragment dintr-un vas de dimensiuni mari cu pereți foarte groși. A avut un inel de susținere înalt. Este ușor ars secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereții foarte groși. A avut fundul plat.

3) Fragment dintr-o strachină avînd partea superioară scurtă, cu umărul bine marcat și ascuțit, gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza ușor subțiată.

4 a) Fragment mare dintr-un vas de provizii. Pereții nu sînt prea groși. Vasul nu a avut deloc gît. Marginea este lățită mult în interior, mai puțin în exterior. Decorat pe buză cu un val foarte corect realizat, format din șapte linii în val destul de distanțate pentru a cuprinde toată buza. Buclele sînt rotunde. Motivele se succed în următoarea ordine : bandă din trei linii în val, adînc incizate, cu buclele de sus rotunjite, sub ea o bandă de cinci linii orizontale, mai jos o bandă de cinci linii în val cu buclele rotunjite, dedesubt o bandă de șase linii orizontale incizate ; lățimea buzei=5,7 cm.

b) Un fragment de fund dintr-un vas de provizii. Este ars secundar.

c) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val.

B 1) Șase mici fragmente necaracteristice.

2) Șase fragmente din vase de provizii. Pastă bună, dar mai aspră la pipăit. Nu au nici o urmă de decor.

C 1) Un foarte mic fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă roșie.

D 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat dintr-o pastă ceva mai bună. Conține foarte rare pietricele și rare cioburi pisate.

Piese de metal : 1) Fragment dintr-o tablă de bronz.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult), cervus elaphus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 334. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa adîncă, cu marginile oblice, a fost slab arsă, dar marginea s-a păstrat relativ bine. În gura gropii au fost găsite pietre și așchii de os. La cca 20 cm din gura gropii o pînză de oase se întindea pe toată lungimea ei. Umplutura gropii cărbunoasă a conținut oase de animale, cîteva pietre de mici dimensiuni și cîteva cioburi. Pe fundul gropii au fost azvîrlite pietre.

Dim. : 1,30 × 0,56 × 0,48.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : **A** 1) Șase fragmente necaracteristice. Unul din cioburi este decorat cu o linie orizontală incizată.

2) Fragment din fundul unui vas lucrat într-o manieră destul de neglijentă. Pasta conține multe pietricele. Fundul a avut un postament scund.

C 1) Două fragmente din vase lucrate din pastă roșie. Unul din cioburi este decorat cu o bandă de caneluri. Pereții subțiri ne sugerează ca forme ulciorul sau cana.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 335. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa adîncă, foarte puternic arsă și cu marginea perfect păstrată pe tot conturul ei. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, cioburi și un grup de pietre. Sub acest grup de pietre și lîngă el a apărut — cam în mijlocul gropii — un mușuroi de oase de animale (coaste, capete de oase lungi, un omoplat). Umplutura cenușoasă. Spre fundul gropii au fost azvîrlite pietre și deasupra lor oase printre care bucăți de omoplat. Pietrele au fost îngrămădite în special în jumătatea de sud a gropii, iar în jumătatea de nord au fost așezate alte oase de animale.

Dim. : 1,30 × 0,54 × 0,43.

Inventar : ceramică, oase de animale, scoabă de fier.

Ceramlea : **A** 1) 15 fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan foarte pîntecos, cu umărul sus, fără gît, cu marginea scurtă și evazată aproape orizontal, cu buza teșită, de secțiune dreptunghiulară.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Pe unul din fragmente se văd două benzi de striuri foarte superficiale ; Două cioburi sînt arse secundar : un fragment de bază și un alt fragment dintr-un vas de provizii de dimensiuni mai mici.

B 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase de provizii. Nu au decor.

3) Fragment dintr-un vas cu marginea ușor evazată, buza rotunjită, de secțiune ovală. O strachină? Foarte puternic ars secundar.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

Obleete de metal : 1) Fragment dintr-o piesă de fier — o scoabă eventual — are corpul plat, de secțiune dreptunghiulară, lat între 1,5—1 cm și gros de 0,5 cm. La unul din capete are un braț (rupt) de secțiune rotundă și lung de 2,5 cm. Lama este mai lată la extremități și se îngustează spre mijloc. Una din extremități este ruptă — lungimea actuală : 10,7 cm.

2) Ac de bronz — probabil acul unei fibule.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tânăr). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 336. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa adincă și foarte puternic arsă. În gura gropii au fost găsite câteva cioburi și oase de animale.

Dim. : 1,10 × 0,50 × 0,38.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : **A** 1) Două mici fragmente necaracteristice.

B 1) Fragment din gîtul înalt al unui vas cu pereți subțiri. Buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

2) Jumătate dintr-o toartă. Este foarte plată și ușor canelată pe fața exterioară. Pasta este de culoare cenușiu-gălbui.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 337. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa adincă cu marginile aproape drepte a fost bine arsă. Marginea este bine păstrată pe tot conturul gropii. Umplutura foarte cărbunoasă a conținut oase de animale, pietre și o scoabă de fier. Pe fund, în jumătatea de nord a gropii au fost masate bucăți mari de cărbuni. În capătul de sud groapa a fost pavată cu câteva pietre mari formînd un fel de cistă.

Dim. : 1,50 × 0,45 × 0,40.

Inventar : ceramica, oase de animale, scoabă de fier.

Ceramlea : **A** 1) Trei fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

2) Fragment nedecorat dintr-un vas de provizii.

3) Fragment dintr-o toartă. Are o secțiune rotundă.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Două fragmente de fund :

— Un fragment din fundul unui vas cu pereți foarte subțiri. Fundul a avut un inel foarte fin. După direcția pereților foarte probabil este vorba de o strachină.

— Fragment din fundul cu postament (puțin înalt) al unui vas cu pereți groși. Poate tot o strachină.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi, unul tânăr și patru adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult).

În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 339. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa a fost atinsă, în capătul de nord de M. 287 cu aceeași orientare. Deasupra ambelor gropi au fost găsite oase de animale și câteva pietre. În umplutura foarte cărbunoasă a gropii au fost găsite cioburi și oase de animale. Arderea a fost puternică. Marginea arsă s-a păstrat destul de bine.

Dim. : 1,20 × 0,60 × 0,60.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Pasta conține în afară de nisip și rare pietricele. Este ușor ars secundar. Nu are decor.

B 1) Două fragmente dintr-un vas de dimensiuni mai mari. După curbura pereților ar putea fi vorba de o amforă. Vasul a fost pntecos, cu umerii sus, un gât înalt și drept, marginea foarte puțin evazată, buza mult îngroșată în exterior, de secțiune ovală. Vasul a fost decorat pe umăr cu două caneluri late, puțin adânci.

2) Fragment din marginea unui vas având buză lățită mult pe ambele fețe ale peretelui.

Oase de animale : bos taurus (un individ aproape de maturitate), ovicaprinae (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

Ceramică de deasupra M. 339 și 287 A 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fundul și o parte din pereții inferiori ai unui vas-borcan. Fundul nu este profilat. Partea lui centrală este ușor concavă. Cioburile sînt arse secundar.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

Oase de animale M. 339+287 : bos taurus (doi indivizi, unul foarte bătrîn și unul foarte tînăr), ovicaprinae (un individ), sus scrofa domesticus (un individ aproape de maturitate), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 340. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N—S. Groapa adîncă a fost bine arsă, dar marginea s-a păstrat mai bine în jumătatea de sud a gropii. În gura gropii au fost găsiți doi omoplați de vită mare și două fragmente dintr-o cană cu gura trilobată. În restul gropii au fost găsite oase de animale, cele mai multe deasupra pietrelor ce au fost azvîrlite pe fund. Printre oase au fost găsite și fragmente de omoplați.

Dim. : 1,38 × 0,60 × 0,46.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : A 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas de dimensiuni mici. Este prevăzut cu un inel.

3) Fragment din marginea unui vas. Este mult evazată și are buza ușor lățită prin țesire.

4) Gura aproape întreagă a unei căni trilobate. Face parte probabil din seria cănilor mai scunde, pntecoase, cu un gât strîmt și relativ înalt cu gura foarte largă. Vasul a avut pereți foarte subțiri.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul adult), ovicaprinae (un individ adult). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 341. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa adîncă a fost foarte puternic arsă. Marginea s-a păstrat foarte bine. Deasupra gropii a fost așezat un omoplat de vită. În restul gropii (în mijloc și pe fund) au fost găsite oase de animale și pietre arse. În gura gropii a fost găsită o verigă de fier.

Dim. : 1,34 × 0,58 × 0,38.

Inventar : ceramică, verigă de fier, oase de animale.

Ceramica : A 1) Trei fragmente necaracteristice din care unul este foarte puternic ars secundar.

2) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan de dimensiuni mai mari. Vasul a avut pereții relativ groși, a fost pntecos, cu umerii sus, cu un gât foarte scurt, marginea evazată aproape orizontal; buza ușor îngroșată și rotunjită. Este decorat pe umăr cu o serie de coaste. Pasta conține și rare pietricele. Arderea este la cenușiu închis.

D 1) Șase fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

Obleete de metal : 1) Un manșon cu care se fixa o coadă. Este de formă aproximativ patrată și este lucrat din tablă groasă de fier. Pe una din laturi este reparat. Un colț este rupt. A ars în foc. Dimensiuni : 4,7 cm × 5,4 cm.

Oase de animale : bos taurus (un singur individ adult), ovicaprinae (un individ tînăr), sus scrofa domesticus (un individ matur). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 343. Mormint de incinerare în groapă arsă de mici dimensiuni, orientată N—S. Arderea gropii a fost slabă, dar marginea s-a păstrat bine. Groapa arsă puțin adîncă, a avut colțul de S—E tăiat de M. 252.

Deasupra gropii au fost găsite pietre, oase de animale și cioburi. Umplutura cenușoasă. În groapă au fost găsite câteva cioburi și oase de animale.

Dim. : 0,90 × 0,60 × 0,26.

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramica : D 1) Două cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținând pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMINTUL 344. Mormint de incinerare în groapă arsă orientat E—V. Groapa adincă, arsă slab, cu marginea bine păstrată în partea superioară. Deasupra gropii au fost găsite o piatră, un fragment de țiglă și câteva oase de animale. Umplutura cărbunoasă. În umplutură au fost azvirlite, pînă pe fund, pietre arse de dimensiuni mai mari.

Dim. : 0,95 × 0,43 × 0,37.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. A avut gîtul scurt, marginea evazată, buza simplă, teșită, de secțiune rectangulară.

Obleete din sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar cu pereți subțiri decorat cu caneluri fine dispuse orizontal pe suprafața vasului. Culoarea sticlei este albă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult).

MORMINTUL 345. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Groapa de mari dimensiuni a fost slab arsă. Groapa puțin adincă a fost plină de cărbune. Colțul de NE al gropii a fost în parte acoperit de o vatră podită cu pietre dispuse aproximativ în cerc (vatra 6). Cea mai mare parte a vetrei este în afara gropii. Vatra este înclinată de la nord spre sud. Nici deasupra pietrelor nici sub ele nu a fost găsită nici o urmă de lut ars. Pietrele care formau podeaua sînt arse.

Dim. : 1,18 × 0,58 × 0,20, diam. vatră : 0,86 × 0,70.

Inventar : Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult), canis familiaris (un individ adult).

MORMINTUL 346. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat aprox. N—S. Tăiat de M. 357. Deasupra gropii au fost găsite pietre de mici dimensiuni. Nu a fost lucrat. Nu are profil.

Dim. : 1,98 × 0,60 × ? Foarte probabil că lungimea să fi fost, în realitate, mai mică.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) 32 de mici fragmente necaracteristice din care nouă sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este puțin îngroșată și evazată, buza este teșită în două ape—teșitura este mai lată în interiorul vasului și mai îngustă în exterior; secțiunea buzei este triunghiulară.

— Trei fragmente din fundul unor vase—un fragment are un inel subțire și înalt, celelalte două au postament. Două fragmente sînt arse secundar.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Un fragment mai mare dintr-un vas de provizii. Nu este decorat.

3) Fragment din marginea unui vas (foarte probabil o strachină). A avut buza îngroșată în exterior, de secțiune rotundă. Foarte puternic ars secundar.

C 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un ulcior. Este decorat cu o bandă de striuri.

D 1) Patru mici fragmente necaracteristice din vase lucrate cu mina din pastă zgrunțuroasă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 348. Mormînt de incinerare în groapă arsă de mici dimensiuni, orientat E—V. Groapa puțin adîncă și slab arsă. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre. Movila mormîntului s-a atins cu aceea a M. 243 și 349. Umplutura gropii cărbunoasă.

Dim. : 1,23 × 0,42 × 0,30.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 349. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ E—V. S-a tăiat cu mormintele 243 și 348, mai exact movila mormîntului s-a tăiat cu acelea ale M. 243 și 348. Marginea arsă a gropii s-a păstrat mai bine în partea superioară a ei. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre înșirate pe latura de nord. În groapă au fost azvîrlite, la întîmplare, oase și pietre.

Umplutura cărbunoasă.

Dim. : 1,10 × 0,58 × 0,34.

Inventar : Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 350. Mormînt de incinerare în groapa arsă, orientat E—V. Groapa lungă și adîncă. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale printre care și omoplați, cîteva cioburi. În gura gropii, multe pietre mărunte și oase de animale. În jumătatea de nord a gropii, mai ales în colțul de SV, grămada de oase de animale continuă pînă aproape de fund. Pe fund, pietre mărunte îngrămădite în capătul de vest al gropii. Bucăți mari de cărbune erau lipite de pietre.

Dim. : 1,44 × 0,53 × 0,37.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment dintr-o margine. Vasul a avut gîtul scurt, marginea evazată, buza simplă, rotunjită.
- Fragment din umărul unui vas. Este decorat cu o bandă de striuri.
- Jumătate din fundul unui vas. Are un postament scund.

3) Două fragmente din vase de provizii. Nu au decor.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Mic fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Are buza lățită prin țesire și canelată pe mijloc.

D 1) Două fragmente necaracteristice dintr-un vas lucrat din pastă grosolană conținînd cioburi pisate și multe pietricele.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți).

MORMÎNTUL 351. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat E—V. Groapa lungă și adîncă a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat mai bine pe latura de NE a gropii. În colțul de SV al gropii a fost găsit un mușuroi mare de oase între care și o bucată mare dintr-un omoplat. Ceva mai adînc, în gura gropii, de data aceasta în mijloc, a mai apărut un omoplat așezat de-a latul mormîntului. În umplutura pietre mici azvîrlite. Spre fund, în același colț de SV a apărut o grămadă de pietre și oase de animale printre care încă doi omoplați.

Dim. : 1,60 × 0,75 × 0,40.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

B 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragmente dintr-un vas cu gîtul lung, cu buza lățită ca la vasele de provizii.

D 1) Două fragmente dintr-un vas lucrat din pastă mai bună. Este decorat cu o bandă de linii în val (cu valul adînc), asociat cu triunghiuri scobite.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi, unul tînăr și patru aduți), sus scrofa domesticus (un individ tînăr). În mormînt a fost găsit un os ars.

MORMÎNTUL 352. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientată N – S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale. Groapa adâncă, în formă de lighean a fost slab arsă. Umplutura gropii cenușoasă cu rare urme de cărbune și lut ars. În umplutură au fost azvirlite multe pietre de mici dimensiuni și oase de animale. Printre oasele de animale a fost și o bucată arsă la negru.

Dim. : 1,40 × 0,60 × 0,35.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) 19 fragmente necaracteristice din care zece sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment dintr-un vas de dimensiuni mici, pntecos, cu umerii sus, gîtul foarte scurt, marginea scundă și evazată, buza țesită, cu o muchie ascuțită în exterior. Decorat pe umăr cu caneluri. Este ars secundar.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. A avut un gît scurt, marginea răsfrîntă orizontală, buza țesită neîngroșată.

– Fragment din marginea unui vas cu pereții groși, cu buza mult îngroșată, țesită în două ape, de secțiune aproximativ triunghiulară.

– Fragment din umărul unui vas decorat cu o bandă de striuri fine.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Două fragmente mici sînt decorate cu benzi de linii în val și benzi de linii orizontale.

B 1) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică, cu jumătatea superioară mai scundă și frîntă la mijloc. Buza este simplă, doar ușor rotunjită.

2) Fragment nedecorat dintr-un vas de provizii. Fără decor.

3) Fragment dintr-o toartă de mici dimensiuni. Este plată, de secțiune dreptunghiulară.

D 1) Trei fragmente din vase lucrate din pastă grosolană.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ matur). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 353. Mormint de incinerare în groapă arsă orientat N – S. Deasupra gropii nu s-au găsit nici pietre, nici oase. Groapa puțin adîncă a fost foarte bine arsă, cu marginea relativ bine păstrată pe tot conturul ei. Pe fundul gropii și pe margine au fost așezate pietre mari arse. Umplutura cenușoasă. O grămadă de pietre a fost găsită în colțul de SE și o grămadă de cărbuni în colțul de NV al gropii.

Dim. : 1,14 × 0,50 × 0,34.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Două mici fragmente necaracteristice.

B 1) Fragment din toarta unui vas de mici dimensiuni. A avut două caneluri marginale pe fața exterioară. Pasta cenușie deschis cu un slip negricios în exterior.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 355. Mormint de incinerare în groapă arsă, orientat N – S. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale. cioburi și pietre (între cioburi notăm două toarte de cană lucrate din pastă roșie). Groapa bine arsă și pe margini și pe fund, puțin adîncă. Pe fund, lîngă peretele de SE au fost găsite pietre. Groapa a avut o treaptă.

Dim. : 1,67 × 0,60 × 0,26.

Inventar : ceramică, oase de animale, fragment dintr-un pahar de sticlă.

Ceramlea : A 1) 15 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment din partea superioară a unui vas de mari dimensiuni cu pereții groși. Vasul a avut gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată în exterior și țesită pe o singură față, de secțiune aproximativ triunghiulară.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. A avut umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza foarte puțin îngroșată și țesită. Decorat pe umăr cu o bandă lată de caneluri adînci. Este ars secundar.

— Trei fragmente de fund : două provin din același vas cu fundul plat, cel de al treilea dintr-un fund ce a avut un mic postament (este ars secundar).

4) Fragment din marginea unui vas (strachină?). Marginea a fost ușor indoită spre interior ; buza este îngroșată, rotunjită, ușor canelată pe fața interioară a vasului.

5) Șapte fragmente din vase de provizii.

B 1) Fragment dintr-un vas cu gura foarte largă. Marginea vasului este foarte mult îngroșată, buza lățită spre exterior. Pasta foarte fină de culoare cenușiu deschis. Vasul a avut numai pe fața exterioară a angobă de culoare cenușiu închis.

C 1) O toartă cu o parte din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. După mărimea torței și după curbura marginii acolo unde este fixată toarta, nu poate fi vorba decât de o cană sau de un ulcior de mici dimensiuni. Toarta este fixată sus exact pe buza vasului. Toarta este de secțiune rotundă. Pasta de culoare galben-roșcat.

2) O altă toartă, tot de secțiune rotundă. Nu poate să provină din același vas ca și precedentă, deoarece arc diametrul mai mare și pasta este de culoare mai închisă. Miezul este de culoare cenușie.

3) Patru mici fragmente din vase cu pereți subțiri. Două din ele sînt decorate cu o bandă de caneluri foarte fine.

D 1) 17 fragmente dintr-un vas lucrat cu mina dar într-o manieră mai îngrijită. Pasta este sgrunțuroasă conținând și nisip cu bobul mare. Culoarea este brun-roșcată, cu pete mai întunecate (brun) pe suprafața exterioară. Face parte din seria vaselor decorate cu pieptenele. Marginea este evazată, buza teșită, de secțiune rectangulară. Pe două fragmente se mai păstrează părți din decorul care consta din triunghiuri scobite sub care urmează o bandă de linii în val realizată cu pieptenul. Valul este unghiular și constă din cinci linii. Decorul este aproape identic cu acela de pe un ciob ce provine din săpătura din 1960 (descoperit passim). Este destul de greu să apreciem dacă ele aparțin aceluiași vas. Notăm deosebiri și asemănările. Valul are aceeași formă (unghiular) și este format dintr-un număr egal de linii. Disponerea celor două motive ornamentale — triunghiurile și valul este aceeași. Deosebirea constă în aspectul puțin diferit al triunghiurilor, în evazarea mai accentuată a marginii la fragmentul din 1960, în teșirea oblică a buzei pe același vas și orizontală la vasul nostru. În sfîrșit, este vorba de culoarea vasului—care este brună la fragmentul din 1960. Evident că în cazul fragmentelor din 1969 culoarea roșie se explică prin arderea secundară.

Obiecte din sticlă : 1) Jumătate din fundul terminat cu un buton al unui pahar lucrat din sticlă de culoare verde deschis.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 356. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientată aproximativ N—S. Groapa adîncă, de o formă nu prea regulată, a fost bine arsă. Marginea arsă s-a păstrat bine numai pe latura de V. Groapa de dimensiuni mici. Deasupra gropii și în gura ei au fost găsite oase de animale, pietre și câteva cioburi. Umplutura cărbunoasă.
Dim. : 1,31 × 0,90 × 0,40.

Inventar : ceramică, oase de animale, plăci de os perforate.

Ceramica : A 1) 17 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragmente din umărul unui vas. Este decorat cu o bandă de caneluri puțin adînci.

— Fragment din marginea unui vas. A avut un gît scurt, marginea evazată aproape orizontal, buza teșită, de secțiune rectangulară. Pasta de culoare cărămizie cu slip negru-brun în exterior.

B 1) Cinci mici fragmente necaracteristice.

C 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă roșie.

Obiecte din os : 1) Două plăci de os cu un început de prelucrare. Nu sînt încă perfect retușate, doar sînt perforate. Un fragment are o gaură mare. Celălalt, două găuri mai mici. Nu se poate preciza din ce obiect provin.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 357. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat ? Taie M. 346. În gura gropii un omoplat de vită mare și alte oase de animale. Nelucrat. Nu are profil.

Dim. : 1,40 × 0,60 × ?.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) 25 fragmente necaracteristice din care șase sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment dintr-o miniatură cu marginea evazată, buza îngroșată și teșită în exterior.
- Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza simplă.
- Fragment dintr-un fund cu postament. Este ars secundar.
- Fragment dintr-un fund plat. Deasupra fundului o linie orizontală neglijent trasată.

3) Trei fragmente din vase de provizii, Nu au decor.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o toartă foarte plată, de secțiune dreptunghiulară cu capetele rotunjite.

3) Fragment mic dintr-un vas de provizii.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat dintr-o pastă conținnd pietricele. Pasta de culoare galben-brun.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 358. Mormîntul de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ N—S. Groapa foarte lungă (cea mai lungă din cimitir) și relativ adîncă. În partea superioară a gropii au fost găsite pietre de dimensiuni mici, oase de animale, cioburi și un fragment dintr-un vas de sticlă. Umplutura gropii cărbunoasă.

Dim. : 2,04 × 0,68 × 0,37.

Inventar : ceramică, fragment dintr-un vas de sticlă, oase de animale.

Ceramica : A 1) 34 fragmente necaracteristice din care douăsprezece sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment din marginea unui vas cu pereți foarte subțiri. Vasul a avut umerii sus, gâtul foarte scurt, marginea ușor îngroșată și evazată, buza teșită oblic, de secțiune dreptunghiulară. Pasta de culoare cenușie negricioasă.

– Fragment din marginea unui vas ce a avut buza foarte mult îngroșată în exterior și marcată printr-o muchie de secțiune ovală.

– Fragment din marginea îngroșată și evazată a unui vas. Buza teșită, de secțiune rectangulară. Este ușor ars secundar.

– Fragment din marginea unui vas. Marginea evazată, buza este lată, teșită în două ape, de secțiune triunghiulară (cu vârful triunghiului în sus).

– Două fragmente din fundul unor vase—unul a avut inel de susținere, al doilea postament.

B 1) Cinci mici fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente din vase de provizii. Un fragment este de la margine — are fața exterioară a buzei canelată. Este decorat cu o bandă de linie în val (avînd valul unghiular).

3) Fragment din marginea evazată și îngroșată a unui vas. Buza este teșită, de secțiune dreptunghiulară.

4) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă gălbuie cu angobă neagră. Provine probabil din partea dinspre fund a unui vas. Pe fața exterioară este incizată, după ardere, litera A, avînd extremitatea inferioară a barei oblice drepte. În formă de cîrlig cu baza rotundă și a celei stîngi în formă de cîrlig cu baza dreptunghiulară. Capetele barei transversale depășesc barele oblice mai mult în partea dreaptă, mai puțin în partea stîngă.

C 1) Cinci fragmente mici, necaracteristice.

2) Fragment din toarta unei amfore de mari dimensiuni. Are două caneluri late pe fața exterioară.

3) Fragment dintr-un ulcior decorat pe umăr cu benzi de caneluri foarte fine.

Toate cioburile provin din vase arse la roșu.

Oblecte de sticlă : 1) Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Sticlă de culoare albă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), equus caballus (un individ adult). În morminte au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 360. Mormânt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite pietre de dimensiuni mici, oase de animale, cioburi și fragmente dintr-un vas de sticlă cu decor fațetat. Groapa foarte cărbunoasă a conținut oase de animale. Între ele se afla în mijloc un animal întreg așezat cu capul în jos.

Dim. : 1,63 × 0,78 × 0,56.

Inventar : ceramică, oase de animale, fragmente dintr-un vas de sticlă, mărgică.

Ceramlea : A 1) 40 fragmente necaracteristice din care șapte sînt arse secundar.

2) 17 fragmente din vase de provizii din care zece sînt arse secundar. Un fragment este de fund ; alt fragment este de buză (lățime de 6 cm). Două fragmente mai păstrează vagi urme din decorul constînd din benzi de linii în val.

3) Fragment dintr-un vas-borcan avînd buza lățită în exterior.

4) Toartă de secțiune rotundă. Provine dintr-un vas lucrat dintr-o pastă conținînd foarte mult nisip. Este arsă secundar.

5) Fragment dintr-un vas cu gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Zece fragmente din vase de provizii. Un singur fragment este ars secundar. Este decorat cu banda de striuri.

C 1) Fragment necaracteristic.

2) Fragment din marginea unei căni cu gura trilobată ?

Oblecte de sticlă : 1) Cîteva mici fragmente dintr-un vas cu pereții groși, lucrat din sticlă de culoare verde deschis. Este decorat cu fațete de formă rombică.

2) Mărgică mare, de formă sferică, din pastă de culoare neagră. Decorul constă din două benzi de culoare roșie care împart corpul mărgicii în trei registre. Liniile acestea nu sînt egale și nici prea regulat trasate. Între liniile orizontale o linie în zigzag, de culoare albastru închis. Zigzagul nu respectă totdeauna spațiul ce-i este afectat, intrînd uneori peste liniile roșii.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 361. Nesăpat. Nu se poate ști dacă a fost ars sau nu. Dimensiunile maxime ale petei : 1,84 × 1,10 m. S-au adunat numai cioburile și oasele de deasupra gropii. Orientarea : aproximativ E—V.

Ceramlea : A 1) 62 fragmente necaracteristice din care șapte sînt arse secundar ;

2) Fragmente din vase borcan :

— Fragment din umărul unui vas lucrat din pasta de culoare cenușiu închis. Decorat cu caneluri dispuse la o distanță mai mare.

— Fragmente de margini.

— Fragment din marginea unui vas cu baza foarte mult îngroșată și trasă în afară. Vasul a avut pereții subțiri, dar se îngroșă spre gît și margine.

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Marginea este îngroșată, buza teșită, de secțiune rectangulară.

Vasul a avut pereții groși.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este ușor evazată, buza îngroșată în exterior și marcată la bază cu o nervură ; de secțiune rotundă.

— Fragment din marginea evazată a unui vas cu pereți foarte subțiri. Buza este simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

— Cinci fragmente din fundul unor vase. Toate au postament. Trei fragmente sînt arse secundar.

3) 16 fragmente din vase de provizii din care patru sînt arse secundar. Dintre acestea trei provin din margini sau buze : un fragment de buză decorat pe mijloc cu două caneluri (este ars secundar) ; un fragment din marginea exterioră a buzei de la un vas ce a avut un gît scurt ; fragment de margine de la un vas ce a avut baza exterioră a buzei tăiată oblic ; din decor se mai păstrează partea superioară a unei benzi în val foarte fin realizată.

4) Fragment dintr-o strachină ce are partea inferioară înaltă. Umerii sînt rotunjiți, gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită, de secțiune triunghiulară.

B 1) Zece mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas de mari dimensiuni, cu pereții groși. Fundul este așchiat așa că nu se poate ști dacă a avut inel de susținere sau numai postament.

3) Fragment din fundul unui vas a cărui formă nu poate fi precizată. Eventual ar putea fi vorba de o strachină dacă judecăm după oblicitatea pereților față de fund. Fundul a avut un inel foarte aplatizat. Vasul a fost decorat la un centimetru deasupra fundului cu o bandă de striuri. Pasta de culoare cenușie-negricioasă.

4) Fragment din marginea unui vas. Marginea este dreaptă, buza ușor îngroșată în exterior, de secțiune rotundă. Baza buzei este marcată pe fața exterioară a vasului printr-o canelură.

C 1) Două fragmente dintr-un ulcior. Pasta de culoare galben-roșcat. Vasul a fost decorat din distanță în distanță cu benzi de caneluri foarte fine.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat cu mîna din pastă cenușie zgrunțuroasă. Pasta conține foarte multe pietricele. Este ars secundar.

2) Patru mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană obișnuită. Arderea este brun-roșcat.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

MORMÎNTUL 363. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat? Groapa lungă și îngustă, slab arsă, a avut capac de pietre. Din partea de sus a gropii au ieșit cîteva oase de animale și cîteva cioburi. Pe fundul gropii și pe margine au fost așezate pietre.

Dim. : 1,80 × 0,50 × 0,20.

Inventar : ceramică, oase de animale.

A 1) Două fragmente mici, necaracteristice.

2) Fragment dintr-o strachină scundă, de formă bitronconică, cu umărul unghiular. Pereții părții inferioare sînt mai groși și se subțiază spre marginea care este evazată orizontal. Buza este teșită de secțiune dreptunghiulară și canelată în interior (cu o singură canelură).

MORMÎNTUL 366. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ N—S. Groapa plină cu pietre. Deasupra gropii au fost găsite oase și cioburi. Din umplutură au ieșit mulți cărbuni. Neterminat.

Dim. : 1,27 × 0,60 × 0,30.

MORMÎNTUL 367. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat aproximativ E—V. Groapa mică, cu gura strîmtă. În groapă au fost pe fund pietre și oase de animale.

Dim. : 1,09 × 0,58 × 0,43.

Inventar : resortul unei fibule de bronz, oase de animale.

Obiecte de metal : 1) Resortul unei fibule de bronz. Cuiul pentru fixarea resortului este tot din bronz.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 368. Mormînt de incinerare în groapă arsă, orientat N—S. În groapă au fost găsite mai ales la capete, oase de animale (puține) și pietre.

Dim. : 1,74 × 0,56 × 0,42.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramică : **A** 1) 30 mici fragmente necaracteristice, din care șase sînt arse secundar.

2) Fragment din fundul unui vas-borcan. Are postament. Este ușor ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

C 1) Patru fragmente necaracteristice din vase cu pereții subțiri lucrate din pastă roșie.

2) Fragment dintr-un ulcior sau amforă. Este decorat cu benzi de caneluri fine.

D 1) Două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan. A avut un gît relativ înalt, marginea mult evazată, buza rotunjită, neîngroșată. Pasta conține bucăți mari de cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

II. MORMÎNT CU GROAPA ÎN FORMĂ DE CRUCE

MORMÎNTUL 183. Mormint de incinerare în groapă arsă în formă de cruce. Faptul că marginea arsă a fost continuă la unghiurile crucii constituie dovada certă că nu este vorba de două gropi rectangulare ce se întretaie, ci de o singură groapă ce a avut această formă de la început. Groapa a fost foarte puternic arsă, iar arsura s-a păstrat relativ bine. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale, pietre și oase umane calcinate. În groapă au fost găsite pietre de dimensiuni mici, grupate mai ales spre capete. Brațul de est al gropii a fost mărginit de pietre.

Dim. : brațul lung $1,30 \times 0,44 \times 0,25$., brațul scurt $1,00 \times 0,58 \times 0,25$

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Cinci fragmente necaracteristice din care unul ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— fragmente din marginea unei oale cu pereți foarte subțiri. Marginea este evazată, buza teșită, de secțiune aproximativ triunghiulară.

3) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val. Este ars secundar.

B 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții groși.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă zgrunțuroasă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

III. MORMINTE CU GROAPA NEARSĂ DE FORMĂ OVALĂ SAU DREPTUNGHILARĂ

MORMÎNTUL 1. (notat în 1959 complex 4). Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite pietre îngrămădite mai ales la cele două capete. Peste pietre au fost găsite câteva oase de animale. Umplutura gropii foarte cărbunoasă a conținut și bucățele de lut ars.

Dim. : $1,25 \times 0,52 \times ?$

Inventar : câteva oase de animale.

MORMÎNTUL 2. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Groapa de mici dimensiuni. Deasupra gropii au fost găsite multe pietre. În groapa puțin adâncă au fost găsiți câțiva cărbuni. Nu are secțiune.

Dim. : $0,72 \times 0,60 \times ?$

MORMÎNTUL 10. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii, la cele două extremități au fost grupate pietre. În mijlocul gropii au fost găsite câteva oase de animale.

Dim. : $1,50 \times 0,43 \times 0,10$.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Opt fragmente necaracteristice.

2) Fragment din partea superioară a unei străchini. Marginea ușor evazată, marcată la bază printr-un brlu în relief, buza foarte puțin îngroșată și teșită. Strachina este de formă bitronconică.

B 1) Un mic ciob necaracteristic.

D 1) Un ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 16. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Mormintul a fost placat cu pietre.

Dim. : $0,84 \times 0,52 \times ?$.

Inventar : *cioburi, fragmente dintr-o teacă lucrată din tablă subțire de fier.*

Ceramlea : A 1) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din fundul unui vas. Are inel de susținere.

— Trei fragmente dintr-o oală cu gîtul alungit, marginea evazată, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară.

Este decorată pe umăr cu o bandă de striuri.

2) Două fragmente dintr-o strachină cu marginea dreaptă, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară. La baza gîtului este decorată cu un brlu în relief.

B 1) Un ciob ce provine probabil dintr-o oală, Este ars secundar.

MORMÎNTUL 17. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Groapa de mici dimensiuni. Umplutura puternic colorată cu cărbuni. În groapă au fost găsite multe oase de animale. Pe fundul gropii au fost găsite pietre de mici dimensiuni.

Dim. : $0,68 \times 0,52 \times 0,47$.

Inventar : *oase de animale , un ciob* provenind dintr-un vas-borcan lucrat din pastă sgrunțuroasă. Este decorat cu linii orizontale incizate.

MORMÎNTUL 22. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost așezate, una lângă alta, pietre mari, iar în capătul de est al ei, chiar una peste alta. Deasupra pietrelor au fost găsite oase mari de animale, câteva oase umane calcinate, cioburi, două bucăți de cărămidă. Umplutura gropii a conținut puțină cenușă și rare urme de cărbune.

Dim. : $1,20 \times 0,57 \times ?$

Inventar : *oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.*

Ceramlea : A 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas. Fundul a fost tăiat.

B 1) Un mic fragment dintr-o strachină, cu marginea dreaptă și buza îngroșată spre exterior.

MORMÎNTUL 23. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Groapa extrem de superficială delimitată în principal prin pietrele de deasupra ei. Printre pietre și deasupra lor au fost găsite câteva mici bucățele din oase de animale și cîtiva cărbuni.

Dim. : $1,15 \times 0,28 \times ?$

Inventar : *cîteva oase de animale.*

MORMÎNTUL 31. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată E—V. Deasupra gropii, în capătul ei de est a fost găsită o grămadă de oase și cioburi. În groapă au fost găsite câteva așchii de oase, stropi de cărbune și de pămînt ars. Umplutura gropii a fost de culoare închisă.

Dim. : $0,88 \times 0,61 \times 0,11$.

Inventar : *cioburi, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) 23 fragmente necaracteristice din care 14 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Două fragmente din fundul unor vase. Ambele sînt simple, plate.
- Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Au avut marginea mult îngroșată și evazată, buza îngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară.
- Fragment din marginea unei oale cu pereți foarte subțiri. Marginea foarte evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune triunghiulară.
- Fragment din umărul unei oale decorat cu o bandă de caneluri fine.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente de fund. Ambele au inel de susținere. Probabil că provin din strachini.

3) Fragment dintr-un vas decorat pînă la fund cu caneluri ușoare. Fundul bine profilat, cu postament.

D 1) Un ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 32. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost așezate pietre.

Dim. : 1,40 × 0,53 × 0,16.

Inventar : cioburi.

Ceramlea : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Două fragmente din marginea unor oale. Sînt evazate și cu buza îngroșată.
- Fragment dintr-o oală decorată pe umăr cu o bandă de striuri.

MORMÎNTUL 33. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre răzlețe și foarte multe cioburi mari dintr-un vas de provizii.

Dim. : 1,12 × 0,53 × ?

Inventar : cioburi.

Ceramlea : A 1) 36 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

- Fragment din marginea unei oale. Marginea este dreaptă, buza îngroșată și rotunjită.
- Fragment dintr-o oală cu umerii puțin bombați, gîtul lung, marginea evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară. Decorat pe umăr cu două benzi de striuri.

b) Fragmente din umăr :

- Trei fragmente din umărul unei oale decorată cu caneluri fine.
- Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri decorată pe umăr cu o canelură adîncă.

c) Fragmente de fund :

- Două fragmente de fund. Unul are inel de susținere și este ars secundar, celălalt este simplu, plat.

3) Fragment din jumătatea superioară a unei străchini de formă bitronconică. Pereții drepți, buza rotunjită și mult îngroșată în exterior. Este decorat la baza gîtului cu două linii paralele incizate, sub care urmează un brlu în relief.

4) Patru fragmente din vase de provizii. Un fragment este nedecorat ; două fragmente sînt decorate cu o linie incizată și respectiv cu banda de linii incizate ; un fragment este decorat cu banda de linii în val.

B 1) Șase fragmente necaracteristice, din care două sînt arse secundar.

2) Fragment din umărul unei străchini.

3) Fragment din vase de provizii :

- Șase fragmente din jumătatea inferioară a unui vas de provizii. Nu au decor.

- Trei fragmente dintr-un vas de provizii decorat cu motivele obișnuite — benzi de linii paralele incizate (mai late sau mai înguste) și benzi de două sau trei linii în val incizate.

C 1) Cinci fragmente mari decorate cu benzi de striuri (amforă).

2) Mic fragment dintr-un vas cu pereți subțiri decorat cu caneluri foarte fine.

D 1) Șase fragmente necaracteristice.

MORMINTUL 34. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Groapa a avut o treaptă ce a tăiat mormintul 36 (cu groapă arsă). În gura gropii a fost găsit un mușuroi mare de oase de animale (bucăți de cap, corn, maxilare), cioburi, și un număr mare de piese din inventarul funerar. Umplutura gropii a fost pigmentată cu stropi de pământ ars și mult cărbune. În groapă au fost găsite foarte multe oase de animale, mici oase umane calcinate, cioburi. Pe fundul gropii au fost găsite de asemenea foarte multe oase de animale și cioburi. Groapa de dimensiuni neobișnuite față de categoria în discuție.

Dim. : 1,64 × 1,20 × 0,54.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, două cuțite din fier, două fusaiole, trei fibule de bronz, trei cataramă de fier, fragment dintr-o strmă de bronz, tablă de fier, fragment din muchia unui topor de fier, sulă de fier, vrful unui cosor din fier, două fragmente dintr-o seceră de fier, dăltiță de fier, cuțe.

Ceramica : A 1) 85 fragmente necaracteristice din care 38 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margini :

— Fragment din marginea unui vas cu pereți groși, gîtul este scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată, rotunjită ;

— Fragment din marginea unei oale. Buza este îngroșată și rotunjită ;

— Fragment din marginea unui vas. Marginea dreaptă, buza mult îngroșată și teșită. În interior, baza buzei este marcată printr-o linie ușor incizată ;

b) Fragmente de umăr :

— Fragment dintr-o oală destul de neglijent lucrată, decorată cu o linie foarte adînc incizată. Este ars secundar.

— Două fragmente din oale decorate pe umăr cu caneluri ușoare.

— Fragment dintr-o oală decorată la baza gîtului cu un brlu în relief și pe umăr cu linii fine incizate.

— Fragment dintr-un vas decorat cu o linie adînc incizată.

c) Fragment din jumătatea inferioară a unei oale cu pereți foarte groși. Fundul este plat. Este ușor ars secundar.

3) Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S alungit. Este ars secundar.

4) Fragment din toarta unui vas cu pereții subțiri.

B 1) 21 de cioburi necaracteristice din care șapte arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas mic cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă, buza îngroșată spre exterior și lățită. Este decorat cu caneluri sub buză ;

— Fragment din umărul unei oale cu pereți subțiri decorată cu caneluri foarte fine.

3) Fragmente din strachini :

— Două fragmente ce par a proveni din același vas. Un fragment este de margine, celălalt provine din umărul puternic marcat. Probabil că este vorba de o strachină.

— Fragment din jumătatea superioară a unei strachini. Pasta de culoare cenușiu-gălbui cu slip negru. Vasul a fost de formă bitronconică. Marginea este ușor evazată, buza mult îngroșată în exterior, de secțiune triunghiulară. La baza gîtului este decorată cu un brlu în relief.

— Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S alungit. Umerii sînt slab reliefați, marginea evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune dreptunghiulară.

— Partea inferioară a unei strachini de formă bitronconică.

— Două fragmente din fundul prevăzut cu inel de susținere al unor strachini. Un ciob este ars secundar.

4) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. Are inel de susținere.

5) Fragment din buza unui vas de provizii.

C Fundul unui vas cu pereți groși. Are inel de susținere.

D 1) 51 de cioburi necaracteristice. Unele din aceste cioburi sînt afumate în interior.

Oblete luate din bronz : 1) Arcul unei fibule de bronz de mici dimensiuni din seria acelor cu piciorul întors pe dedesubt. Arcul este lat și decorat pe jumătatea dinspre picior cu trei linii orizontale incizate. Începutul și sfîrșitul porțiunii decorate sînt marcate printr-o ușoară îngroșare a arcului. Spre picior, arcul se îngustează. Este bine păstrată urechea în care se prindea resortul. Piciorul este rupt.

2) Fibulă cu piciorul întors pe dedesubt, aproape întreagă (îi lipsește acul). Arcul fibulei este lucrat din tablă de bronz și este foarte puțin înalt. Piciorul fibulei este relativ lung în raport cu lungimea arcului. Trecerea de la arc la picior este marcată printr-o gîtuire pe care se înfășoară capătul piciorului. Piciorul este plat, ca și restul corpului fibulei. Cuiul de fier în jurul căruia se înfășoară resortul se fixează la ureche a fibulei. Resortul era petrecut pe sub arc. Resortul este scurt. Decorul constă din : o linie incizată (concavă) la capătul inferior al arcului propriu-zis, cîte o linie orizontală incizată de o parte și de alta a gîturii și o linie incizată dispusă în diagonală pe picior ;

3) Fibulă de bronz cu piciorul întors pe dedesubt. Este bine păstrată cu excepția urechii, distrusă în cea mai mare parte de rugină. Foarte buna stare de conservare, indică că a ars pe rug. Arcul are bolta aplatizată. Piciorul este scurt, de aceeași lățime ca și arcul, ușor concav pe fața exterioară. Este decorată de la cap pînă la jumătatea superioară a arcului cu o muchie ușor reliefată ce se termină cu un unghi (cu virful în sus). Decorul se repetă pe picior cu excepția unghiului care are virful în jos. Capătul piciorului a fost trecut de trei ori peste arc. Acul este de bronz ca și firul care a format resortul. Numai cuiul a fost lucrat din fier.

4) Fragment dintr-o sîrmă de bronz. Provine dintr-o verigută sau de la resortul unei fibule.

Oblete de fier : a) *Cataramă* : 1) Cataramă mare de fier cu veriga de formă ovală alungită. Veriga se subțiază în partea unde se prindea spinul și este mai groasă în partea anterioară. Spinul este lat, de secțiune rectangulară cu excepția porțiunii care se fixează de verigă unde se îngustează mult.

2) Cataramă mare cu verigă groasă de aceeași formă ca și precedenta. Catarama este prevăzută cu placă. Placa este de formă semicirculară pe fața exterioară și rectangulară pe fața interioară. Cele două fețe ale plăcii sînt fixate cu un singur nit dispus la marginea ei.

3) Verigă ruptă dintr-o cataramă de formă ovală de dimensiuni mici. Partea anterioară a verigii este îngroșată. Îi lipsește spinul.

b) *Unelte și ustensile* : 1) Două fragmente dintr-o seceră de fier.

2) Fragment din muchia unui topor.

3) Dălțiță de fier de secțiune rectangulară.

4) Sulă de fier.

5) Virful unui cuțit sau al unui cosor din fier ; cuțit foarte mare de fier, foarte prost conservat. Minerul este rupt ; cuțit de fier cu lama îngustă. Are minerul rupt.

Alte piese de inventar : 1) Trei fusaiole :

— O fusaiole plată din pastă roșie ; este tăiată din peretele unui vas ;

— O fusaiole mică de formă rotundă, avînd doar o ușoară muchie, pe mijloc. O față este aplatizată, cealaltă este adîncită ;

— O fusaiole mică de formă biltronică din pastă cenușie. Este arsă secundar. Una din fețe este plată, cealaltă adîncită.

2) O cute mică, subțiată spre un capăt. A fost folosită și pentru ascuțit ace sau sule.

MORMÎNTUL 42. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientată E—V.

Dim. : 0,82 × 0,41 × 0,60.

MORMÎNTUL 55. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii a fost spartă o strachină. De remarcat și la acest mormînt marea lățime a gropii în raport cu lungimea.

Dim. : 1,22 × 0,93 × 0,10.

Inventar : strachină, cioburi, fragment dintr-o coasă de fier.

Ceramica : A 1) Opt fragmente necaracteristice, din care trei sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment dintr-o oală decorată cu caneluri largi și adînci.
- Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea ușor evazată, buza puțin îngroșată și rotunjită.

3) Strachină și fragmente de strachină :

- Fund ce a aparținut probabil unei străchini. Fundul bine profilat, cu postament. Este ars secundar.
- Strachina cu profilul în forma literei S alungit. Fundul mic, profilat, cu postament. Umărul este sus, marcat printr-un brîu în relief, gîtul scurt, marginea evazată, buza rotunjită.

4) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat.

B 1) Un ciob necaracteristic.

2) Fragment dintr-o oală decorată cu linii orizontale incizate.

MORMÎNTUL 67. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientată N– S. Deasupra gropii, și anume, la cele două extremități ale ei au fost găsite pietre de dimensiuni mari, cioburi, o bucată dintr-o țiglă, cărbuni.

Dim. : 1,52 × 0,80 × ?

Inventar : cioburi.

Ceramica : A 1) Mai multe cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Două fragmente din fundul a două vase, unul cu pereți subțiri, celălalt cu pereți groși. Ambele sînt tăiate. Un ciob este ușor ars secundar.
- Fragment din pîntecul unei oale cu pereți subțiri, decorată cu striuri.

3) Fragment dintr-un vas de provizii.

B 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Două mici fragmente din marginea unui vas-borcan avînd buza îngroșată.

3) Fragmente de strachină :

- Un fragment dintr-o strachină de formă bitronconică. Marginea este dreaptă, gîtul înalt și împărțit în două printr-un brîu în relief, buza rotunjită, îngroșată în exterior.
- Fragment din fundul unei străchini avînd inel de susținere.

MORMÎNTUL 68. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N– S. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale și cîteva pietre.

Dim. : 1,34 × 0,92 × 0,37.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 47 fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni, cu pereți subțiri. Pîntecul este bombat, umerii alungiți și decorați cu o bandă de striuri foarte fin incizate, gîtul scurt, marginea mult evazată (orizontală față de pereți, buza simplă, rotunjită).
- Fragment din partea superioară a unei oale cu pereți ceva mai groși, avînd gîtul scurt, marginea foarte mult evazată, buza extrem de puțin îngroșată și teșită.
- Două fragmente din umărul unor oale. Un ciob este decorat cu o linie incizată, celălalt este canelat.
- Cinci fragmente din fundul unor oale. Toate sînt simple, plate. Două cioburi sînt arse secundar.

3) Un fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii în val.

B 1) 21 de cioburi necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din partea superioară a unui vas cu pereți subțiri. Este decorat pe umăr și pe gît cu caneluri foarte fine. Buza este îngroșată spre exterior și rotunjită.

- Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă, buza simplă, ușor îngroșată și rotunjită.
 - Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni cu pereți subțiri. Fundul este simplu, plat.
- 3) Fragment dintr-un vas cu pereți groși, probabil un vas de provizii, decorat cu caneluri ușoare.
- 4) Fragment dintr-o cană (umăr și gît). Este decorat cu un brlu în relief și cu caneluri.
- 5) Jumătate din fundul unui vas ; are inel de susținere. Este ars secundar.
- D** 1) Două cioburi necaracteristice.

MORMÎNTUL 74. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite pietre, oase și cioburi. Nu au fost găsiți cărbuni în groapă. Groapa nu a fost delimitată decât prin pietre și oase. Nu are profil.

Dim. : 1,04 × ? × ?.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

- 1) Un fragment de fund și altul de margine dintr-un vas-borcan.
- 3) Trei fragmente din vase mari de provizii.
- D** 1) Două fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 85. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost așezate pietre, mai masat în capătul de E. Deasupra pietrelor au fost găsite cîteva oase și cioburi. Umplutura gropii puțin cenușoasă a conținut cîteva fire de cărbune și stropi de pămînt ars.

Dim. : 1,16 × 0,52 × 0,21.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

- B** 1) Cinci fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 86. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată E—V. Deasupra gropii, de-a lungul laturilor lungi ale mormîntului au fost așezate pietre și o bucată de țiglă. Groapa puțin adîncă și cu umplutura foarte slab colorată, cade deasupra bolții cuptorului 1 fără s-o atingă însă. Sub pietre, în umplutură, au fost găsiți stropi de pămînt ars, cărbuni, oase umane calcinate, oase de animale și cioburi.

Dim. : 1,68 × 0,70 × 0,16.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Opt fragmente necaracteristice, din care patru sînt arse secundar.

- 2) Fragmente din vase-borcan.

- Fragment din marginea mult evazată a unei oale, buză îngroșată și rotunjită.
- Fragment din umărul unui vas decorat cu o linie incizată.
- Trei fragmente de fund, plate. Două sînt arse secundar.

- B** 1) Trei fragmente necaracteristice.

- 2) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereți foarte groși ; este ars secundar.

- 3) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică. Jumătatea superioară este înaltă, împărțită în două printr-un brlu în relief, buza rotunjită și îngroșată în exterior.

MORMÎNTUL 100. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată E—V. Deasupra gropii au fost găsite pietre, mai concentrate în partea de vest a ei, un omoplat de vită mare și alte cîteva oase de animale. Groapa puțin adîncă cu umplutura foarte ușor colorată a conținut oase de animale și cărbune.

Dim. : 1,15 × ? × 0,15.

Inventar : oase de animale.

MORMÎNTUL 117. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată N—S. Deasupra gropii a fost găsită o mare cantitate de oase de animale, cioburi și pietre. În capătul de sud al gropii pietrele au fost tasate unele peste altele. Umplutura gropii de culoare cenușoasă a conținut și rare urme de cărbune, oase de animale, ofrande. Dim. : 1,63 × 0,68 × 0,18.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, burghiu de fier, cheie, verigă de fier.

Ceramica : A 1) 29 fragmente necaracteristice din care 12 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margini :

— Fragment de margine dintr-un vas lucrat din pastă cenușie. Marginea este răsfrîntă orizontal față de pereții vasului. Buza este simplă, doar ușor rotunjită.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza mult îngroșată, de secțiune aproximativ dreptunghiulară.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este ușor evazată, buza teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea aproape dreaptă, ușor evazată. Marginea este marcată la bază prin două caneluri. Buza simplă, ușor șanțuită în interior.

— Fragment de margine de la un vas avînd buza ușor îngroșată și teșită.

— Fragment foarte mic din marginea evazată a unei oale.

b) Fragmente din corpul unor vase-borcan :

— Trei fragmente din umărul unui vas cu pereți subțiri, decorat cu caneluri ușoare ; alte două fragmente prezintă același decor.

— Două fragmente dintr-un vas decorat cu o bandă de striuri destul de neglijent trasată. Baza gîtului este marcată printr-o bandă în relief sub care se află cîteva caneluri ușoare.

— Mic fragment dintr-un vas decorat cu două linii incizate foarte fin.

c) Fragmente din fundul unor vase-borcan :

— Un fragment ceva mai mare din partea inferioară a unui vas cu jumătate din fund. Vasul a avut pereți ceva mai groși. Pasta conține pietricele mai mari. Fundul are postament. Este ars secundar.

— Două fragmente de fund. Unul este simplu, plat.

3) Fragmente de străchini :

— Un fragment de strachină. Pasta este de culoare negricioasă. Forma aproximativ bitronconică, cu pîn-tecul rotunjit, gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită, de secțiune aproximativ triunghiulară. În interior buza este marcată printr-o șanțuire ușoară.

— Fragment dintr-o margine dreaptă cu buza simplă, rotunjită. Probabil provine dintr-o strachină.

4) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii paralele incizate și bandă de linii în val.

B 1) Patru fragmente din vase de provizii — trei fragmente dintr-un vas, lipsite de decor ; alt fragment dintr-un vas decorat cu caneluri late.

2) Șapte fragmente necaracteristice. Un ciob este ars secundar.

D 1) Trei fragmente necaracteristice.

Obiecte din fier : 1) Cheie de tip „laconic” de mari dimensiuni. Cele două coarne sînt aproape simetrice. Baza lor este lățită, de secțiune dreptunghiulară, iar corpul propriu-zis este rotund și subțire. Brațul este mai gros și de secțiune dreptunghiulară în jumătatea inferioară și se rotunjește și se subție în jumătatea superioară. Se termină cu o verigă realizată prin aplatizarea și răsucirea extremității mînerului. O verigă mobilă este prinsă în veriga fixă.

2) Instrument de timplărie (burghiu?). La un capăt este lucrat în forma unui mic găvan, iar la celălalt este lățit și ascuțit. Corpul este gros și de secțiune rotundă.

3) Verigă mare de fier, de secțiune rotundă.

4) Placă groasă de fier ce se îngustează spre un capăt prevăzut cu un cîrlig.

Obiecte de sticlă : 1) Mărgică mică de formă discoidală lucrată din sticlă verde.

MORMÎNTUL 118. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra mormîntului au fost găsite câteva cioburi și oase de animale. Umplutura gropii este de culoare deschisă. Spre capătul de sud al gropii au fost găsiți cîteva cărbuni. În groapă au fost găsite oase de animale și cîteva pietre grupate în capătul de sud al mormîntului.

Dim. : $1,26 \times 0,68 \times 0,16$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Un fragment dintr-un vas-borcan decorat cu striuri.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

MORMÎNTUL 119. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe cioburi, oase de animale, cărbuni, mici bucățele de lut ars. Groapa foarte puțin adîncă a avut umplutura ușor cenușoasă.

Dim. : $1,40 \times 0,64 - 0,09$.

Inventar : oase de animale, cioburi, fragmente dintr-un vas de sticlă.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragment din jumătatea superioară a unei oale. Vasul a avut umerii puțin proeminenți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza neîngroșată, teșită. În interior, sub buză este o șanțuire, iar în exterior două caneluri.

— Fragment din marginea unui vas. Marginea este foarte puțin evazată, cu buza mult îngroșată spre exterior, de secțiune triunghiulară.

b) Fragmente de fund :

— Fragment reprezentînd jumătatea inferioară a unei oale. Fundul este simplu, lat. La patru centimetri deasupra fundului, vasul este decorat cu două caneluri adînci paralele. În dreptul umflăturii maxime pîntecul este decorat cu o bandă de linii foarte ușor incizate.

— Patru fragmente provenind din fundul a două vase. Ambele sînt plate.

B 1) Șase fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

D 1) Fragment din marginea unui vas lucrat cu mîna. Marginea îndreptată la roată este dreaptă, buza este lățită și canelată pe mijloc.

MORMÎNTUL 120. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Groapa scurtă și puțin adîncă. Deasupra gropii au fost găsite cioburi și oase de animale. Umplutura gropii slab colorată a conținut bucățele de lut ars, oase de animale și mici oscioare umane calcinate.

Dim. : $0,78 \times 0,66 \times 0,19$.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi, fragment dintr-o teacă de fier, placă din fier.

Ceramlea : A 1) Zece cioburi necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereți mai groși decorată pe umăr cu trei linii incizate.

— Fragment dintr-o oală decorată cu două benzi de striuri.

— Mic fragment dintr-un vas decorat cu linii fine incizate.

B 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din marginea unui castron cu buza lățită.

D Fragment din partea superioară a unui vas cu pereți foarte groși. Marginea este dreaptă, buza teșită.

MORMÎNTUL 123. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Mormîntul a fost distrus în parte de cariera de nisip. Umplutura gropii de culoare deschisă. În groapă au fost găsite oase de animale printre care un omoplat în capătul de sud al gropii, cărbuni, pietre și câteva cioburi.

Dim. : 1,08 × 0,51 × 0,22.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți groși ;

2) Un fragment dintr-un vas-borcan cu pereți groși. Vasul are fundul bine profilat, cu postament. Este ușor ars secundar.

D 1) Două fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 152. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii a fost găsită o mare cantitate de oase de animale și cioburi. Sub ele au apărut din nou oase de animale și câteva pietre. Groapa adîncă și cu umplutură foarte cărbunoasă. În groapă au fost găsite oase de animale, cărbuni și un ciob, iar la fundul gropii pietre de dimensiuni mici.

Dim. : 1,23 × 0,68 × 0,40.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri, cu gîtul scurt, marginea evazată, buza foarte puțin îngroșată și rotunjită, marcată în exterior printr-o nervură.

— Fragment dintr-un vas decorat cu o linie incizată.

3) Două fragmente din vase de provizii — unul decorat cu o linie incizată, puternic ars secundar ; alt fragment este decorat cu o bandă de linii orizontale incizate.

B 1) Două fragmente dintr-o strachină de formă bitronconică.

D 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), ovicaprinae (un individ adult); sus scrofa domesticus (un individ tinăr). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 156. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Groapa foarte puțin adîncă a putut fi delimitată mai ales prin pietricelele de deasupra ei. Culoarea umpluturii a fost foarte deschisă. A fost tăiat în capătul de nord de un mormînt cu groapă arsă (M. 198).

Dim. 1,23 × 0,70.

Inventar : cioburi.

Ceramlea : A 1) 16 fragmente necaracteristice din care câteva arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragment de margine dintr-un vas cu pereți relativ groși, marginea evazată, buza rotunjită și îngroșată, bordată în exterior.

— Fragment de margine dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată și îngroșată, buza teșită, de

secțiune aproximativ dreptunghiulară.

— Fragment de margine dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea este ușor evazată, buza simplă, rotunjită.

b) Fragmente din corpul unor vase :

— Fragment dintr-un vas cu pereți mai groși decorat cu o linie incizată.

— Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri decorat cu o bandă de striuri.

c) Două fragmente de fund. Amândouă sînt simple, plate.

3) Fragment dintr-un castron cu pereții destul de neglijenți lucrați. Vasul nu are gît, marginea scurtă și subțiată este răsfrîntă orizontal, buza foarte subțire.

4) Cinci fragmente din vase de provizii. Trei din ele provin din același vas. Celalalte două sînt disparate.

B 1) Trei fragmente necaracteristice. Unul este ars secundar.

2) Două fragmente de la gîtul unor căni sau ulcioare. Vasele au avut pereții subțiri.

3) Fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită.

C 1) Fragment dintr-o toartă de secțiune rotundă.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși.

Oase de animale : bos taurus (un individ tînăr). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 171. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre. În groapă au fost găsite cîteva oase de animale, cioburi și pietre. Umplutura gropii slab colorată. Dim. : 1,29 × 0,70 × 0,15.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) Trei fragmente necaracteristice din care unul foarte puternic ars secundar.

2) Fragment dintr-o oală de mici dimensiuni cu pereți groși. Pîntecul este bine marcat, gîtul scurt, marginea evazată, buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară. Buza este ușor șanțuită în interior.

MORMÎNTUL 176. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Groapa a avut o treaptă puțin adîncă. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale, între care mai multe fragmente dintr-un craniu, și cioburi. În umplutura gropii propriu-zisă au fost găsite foarte multe oase de animale și cioburi.

Dim. : 1,60 × 0,73 × 0,42, dim. treaptă : 0,23 (lung.) × 0,28 (adînc.)

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : **A** 1) 57 fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragment mic din marginea unui vas. Marginea este mult îngroșată și evazată, buza ușor rotunjită, ușor teșită în interior.

— Fragment mic din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza rotunjită și îngroșată în exterior.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți relativ groși. Marginea este puțin evazată, buza îngroșată și rotunjită. Sub buză, în exterior sînt cîteva striuri foarte fine. Puternic ars secundar.

b) Fragmente din umărul unor vase-borcan :

— Fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri, decorată pe umăr cu o bandă de striuri paralele.

— Fragment dintr-un vas cu pereți groși. Este decorat cu canelură lată și adîncă. Este ars secundar.

c) Fragmente de fund :

— Cinci fragmente de fund. Toate sînt simple, plate. Trei din aceste fragmente provin din același vas. Un alt fragment este ars secundar.

— Patru funduri sau fragmente de fund (două întregi, o jumătate și un fragment din seria acelorora cu postament). Unul din ele este ars secundar.

— Jumătate dintr-un fund prevăzut cu inel de susținere.

3) Patru fragmente din vase de provizii din care un fragment de margine și două fragmente decorate — unul cu banda de linii în val incizată, altul cu bandă de linii în val asociată cu bandă de linii orizontale.

B 1) Cinci mici fragmente necaracteristice.

2) O amforetă scurtă, pîntecoasă, cu fundul și gura mici, cu două toarte ce pornesc din dreptul unui brlu în relief ce marchează gîtul. Marginea este subțiată și ușor evazată, buza rotunjită. Fundul mic are postament.

Torțile sînt mici, late și canelate pe mijloc. Jos, se prind pe pîntec. Este decorată pe pîntec cu o linie orizontală incizată.

3) Fragmente de străchini :

- Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S alungit. Umărul este rotunjit, gîtul scurt, marginea subțiată și evazată, buza simplă, rotunjită.
- Fragment din fundul unei străchini. Pasta este de culoare cenușie—negricioasă. Fundul profilat are un inel foarte slab pronunțat.
- Alt fragment de fund. De data aceasta cu postament.
- Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică. Umărul este foarte puternic pronunțat. Este decorat pe umăr cu striuri de impresiuni făcute cu pieptenul, dispuse în diagonală. Este puternic ars secundar.
- Un fragment provenind probabil tot dintr-o strachină.

4) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din marginea unui vas cu pereți groși. Buza este foarte groasă, lățită, de secțiune triunghiulară.
- Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată, teșită pe ambele fețe, de secțiune triunghiulară.

5) Fragment dintr-o cană sau ulcior decorat cu o bandă de striuri foarte fine. Este ars secundar.

C 1) Fragment mare dintr-o amforă decorată cu o bandă de striuri.

D a) *Ceramică lucrată din pastă grosolană.*

- 1) 22 fragmente necaracteristice.
- 2) Fragment de margine dintr-un vas cu pereți groși. Marginea este ușor evazată, buza simplă, rotunjită.

b) *Ceramică lucrată din pastă zgrunțuroasă.*

- 1) Cinci fragmente dintr-un vas cu pereți subțiri, marginea mult evazată (aproape orizontal), gîtul scurt, umerii puțin proeminenți. Buza rotunjită și ușor îngroșată în exterior. Provine din același vas ca și cioburile similare din mormîntul 126.
- 2) Cinci fragmente (două mari și trei foarte mici) dintr-un vas lucrat dintr-o pastă de culoare neagră. Fundul este simplu, plat.
- 3) Fragment decorat cu o bandă de linii în val (valul este mai ascuțit) executată cu pieptenele. Pasta este arsă la brun roșcat.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tînăr și unul matur), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr) equus caballus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMINTUL 178. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. A tăiat groapa mormîntului 188. Deasupra gropii și anume în capetele de nord și de sud a fost masată cîte o grămadă de oase și de pietre. Între pietre a fost găsită și o bucată de cărămidă.

Dim. : 1,52 × 0,74 × 0,16.

Inventar : oase de animale, cioburi

Ceramica : A 1) Nouă fragmente necaracteristice. Majoritatea sînt arse secundar.

- 2) Două mici fragmente dintr-un vas de provizii.
- 3) Fragment destul de mare dintr-un vas-borcan cam neregulat lucrat. Vasul a avut pereții groși. Fundul este profilat, cu postament. Este decorat spre fund cu două linii paralele incizate, foarte neglijent trasate. În general, vasul este neglijent lucrat.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

- 2) Fragment mai mare dintr-un vas de provizii decorat la baza gîtului cu o nervură, iar pe umăr cu o bandă de linii incizate. Un alt fragment, avînd un decor similar provine probabil din același vas.

C 1) Fragment dintr-un vas cu pereți groși. Marginea vasului se subțiază și se resfrînge în afară. Buza este teșită în exterior, nelngroșată.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 187. Mormîntul de incinerație în groapă nearsă, orientat N—S. Mormîntul a fost căpăcuit cu pietre. Deasupra pietrelor au fost așezate oase de animale și cioburi. Groapa a fost puțin adîncă și a avut umplutura slab colorată. A tăiat foarte puțin capătul de vest al mormîntului 186.

Dim. : 1,25 × 0,64 × 0,24.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) 17 fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-o oală cu pereți relativ subțiri. Umărul este puțin proeminent, gîtul lung, marginea mult evazată, buza îngroșată, puțin teșită, de secțiune dreptunghiulară. Este decorat cu coaste dispuse la cca 1 cm distanță una de alta. Prima coastă marchează trecerea de la umăr la gît.

B 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas cu pereți foarte groși. Pasta este arsă la negru.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult).

MORMÎNTUL 193. Mormînt de incinerație în groapă nearsă, orientată aproximativ N—S. Deasupra gropii au fost găsiți doi omoplați de vită mare. Alte oase de animale și pietre erau grupate în jumătatea de nord a gropii. În umplutura gropii au fost găsite cîteva pietre, oase de animale, cărbuni și cioburi.

Dim. : 1,02 × 0,62 × 0,23.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Două fragmente necaracteristice.

B 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Două fragmente provenind din vase lucrate din pastă mai bună, conținînd nisip. Pe un fragment se mai păstrează o parte din decor realizat cu pieptenele.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul de talie mică și unul de talie mare), sus scorfa domesticus (un individ adult).

†

MORMÎNTUL 195. Mormînt de incinerație în groapă nearsă, orientat N—S. Capătul de nord al gropii a fost tăiat de mormîntul 149 (cu groapă arsă). Groapa de foarte mici dimensiuni a conținut în umplutura de culoare foarte deschisă, multe oase de animale. Groapa de formă aproape rotundă.

Dim. : 0,56 × 0,55 × 0,26.

Inventar : oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 196. Mormînt de incinerație în groapă nearsă, orientat N—S. Mormîntul a fost tăiat de groapa mormîntului 175 și a tăiat capătul de vest al mormîntului 180 (aceste două morminte au avut gropile arse).

Dim. : 1,30 × 0,63 × 0,30. (lung. gr. parțială).

Inventar : Fragment din gîtul unei căni sau al unui ulcior lucrat din pastă cenușie fină. Este decorat cu caneluri fine dispuse vertical.

Oase de animale : bos taurus (un individ tînr) ovicaprinae (un individ adult).

MORMÎNTUL 200. Mormînt de incinerație în groapă nearsă, orientat E—V. A fost tăiat de mormîntul 201 și nu i s-a păstrat decît jumătatea de vest. În acest capăt marginea gropii este mărginită cu pietre. Nu are secțiune. Dim. : 0,62 × 0,54 × ? (parțială).

Inventar : cioburi, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Trei mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o toartă destul de neglijent lucrată, cu secțiune dreptunghiulară.

3) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereți foarte groși. Este decorat cu o canelură lată, foarte neglijent realizată.

B 1) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu o bandă de linii orizontale și o bandă de linii în val. Decorul este foarte fin realizat.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un fund provenind de la un vas cu pereți foarte groși.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 202. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe oase de animale, pietre și cioburi. Pietrele au fost grupate aproximativ în mijlocul gropii. În groapă au fost găsite de asemenea multe oase de animale și pietre. Umplutura gropii a fost de culoare deschisă.

Dim. : 1,12 × 0,66 × 0,30.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Un fragment necaracteristic.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

D 1) Trei fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 203. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii au fost găsite multe oase de animale în special omoplați și coaste de vită mare, cioburi și câteva pietre. În groapă au fost găsite de asemenea oase de animale dar în mică cantitate. Umplutura gropii este cenușoasă.

Dim. : 1,28 × 0,80 × 0,34.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) Două cioburi necaracteristice.

B 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Un fragment necaracteristic.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi, unul tânăr și unul matur), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 204. Mormint de incinerare în groapă nearsă orientat E—V. Groapa foarte puțin adâncă. Deasupra ei a fost găsită o foarte mare cantitate de oase de animale și cioburi.

Dim. : 1,06 × 0,48. Nu are secțiune.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramlea : A 1) 14 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este ușor îndoită spre interior. Buza este îngroșată și rotunjită.

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri. Umărul este proeminent, gâtul scurt, marginea este ușor evazată și ușor îngroșată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Este decorat cu o bandă de striuri.

— Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, umerii alungiți, gâtul scurt, buza mult îngroșată în exterior și ușor șanțuită în interior.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor. Este ars secundar.

C 1) Fragment dintr-o amforă decorată cu benzi de striuri orizontale foarte fin incizate.

D 1. a) Ceramică lucrată din pastă zgrunțuroasă:

1) Cinci fragmente necaracteristice. Toate sînt arse secundar.

b) Ceramică lucrată din pastă grosolană :

1) Nouă fragmente necaracteristice.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 205. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii și în groapă au fost găsite oase de animale printre care și omoplați. Umplutura gropii ușor colorată. Groapa a atins mormintele 178 și 188.

Dim. : 1,000 × 0,80 × 0,17.

Inventar : oase de animale, cloburi.

Ceramlea : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este lipsit de decor.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 212. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost așezate pietre arse de mari dimensiuni. Sub aceste pietre au apărut altele, pînă spre fund. Umplutura gropii a fost foarte palidă.

Dim. : 0,96 × 0,58 × 0,16.

MORMÎNTUL 213. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, căpăcuit cu pietre. Groapa a fost orientată N—S. Majoritatea pietrelor ce au constituit capacul au fost de dimensiuni mijlocii și mari. O parte din pietre sînt puternic arse. Deasupra pietrelor, în capătul de nord au fost găsite cîteva oase de animale. Groapa puțin adîncă, cu umplutura slab cenușoasă. Capătul de sud al gropii a suprapus în parte un alt mormînt.

Dim. : 1,35 × 0,56 × 0,16.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Șapte mici fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente de dimensiuni mici din vase de provizii. Nu au decor.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 215. Mormînt de incinerare în groapă nearsă, orientat E—V. Deasupra gropii a fost spart un vas lucrat cu mîna dintr-o pastă conținînd foarte multe pietricele și foarte prost ars. Deasemenea au fost găsite oase de animale. Cioburile sînt grupate în capătul de V al gropii. Mormîntul nu are profil. În imediata apropiere a mormîntului a fost găsită o vatră constînd dintr-o podea de pietre, așezate în cerc (Vatra 2). Nu are profil.

Dim. : 1,56 × 0,75. Nu are secțiune.

Inventar : ceramică.

Ceramlea : A 1) 25 fragmente necaracteristice din care nouă sînt arse secundar.

2) Fragment din vase-borcan :

— Fragment dintr-un vas cu gît înalt, cu marginea scurtă și evazată, cu buza îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

— Fragment din marginea unui vas, cu buza îngroșată și marcată la bază, în exterior, de o muchie.

— Fragment dintr-un vas avînd un gît scurt, marginea ușor evazată, buza lățită prin țesire. Ars puternic secundar.

— Jumătate dintr-un fund. A avut un postament înalt. Este ușor ars secundar.

— Fragment din fundul unui vas, avînd un inel de susținere mult atenuat. Tinde mai curînd spre un postament.

3) Fragment din buza unui vas de provizii.

4) Fragment dintr-un vas decorat cu o bandă de linii în val, înalt și foarte fin realizat. Este ars secundar.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas cu gîtul foarte scurt, marginea evazată, buza simplă, de secțiune ovală.

3) Fragment dintr-un vas de provizii au pereții foarte groși. Buza vasului este însă îngustă. Nu măsoară decît 2,7 cm.

4) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică, cu umărul bine marcat unghiular, cu marginea ușor evazată, buza foarte puțin îngroșată și rotunjită. În interior, sub buză, o șanțuire. În exterior marginea este decorată cu două caneluri foarte fine.

C 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Șaptezeci de fragmente mai mari și un număr foarte mare de așchii dintr-un vas lucrat cu mîna dintr-o pastă conținînd foarte multe pietricele și foarte prost arsă. A avut buza neîngroșată și țesită, de secțiune dreptun-

ghiulară. La un centimetru sub buză vasul este decorat cu un brlu îngust și slab reliefat. Fundul vasului este profilat și plat. La baza fundului este decorat cu impresiuni de degete.

Obleete de metal : 1) Cataramă din fier de formă rotundă de mici dimensiuni. Veriga este mai subțire la capătul unde se fixează spinul și se îngroașă în partea anterioară. Spinul de secțiune triunghiulară este plat pe fața interioară și cu două muchii pe fața exterioară. Spinul este lung atingând cu vârful baza verigii. Dimensiuni 2×2 cm. 2) Fragment dintr-un tub de bronz cu vârful ascuțit.

Obleete de sticlă : 1) Fragment dintr-un pahar cu pereți subțiri. Sticla de culoare albă. Nu are nici un fel de decor.

MORMÎNTUL 215 a. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N – S. În imediata apropiere a mormintului a fost găsită o vatră podită cu cioburi și pietre (vatra 1).

Dim. : $1,30 \times 0,68$. Nu are secțiune.

MORMÎNTUL 220. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată E – V. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și o mărgică. În umplutura gropii au fost găsite oase de animale, cioburi și pietre. Cioburile și pietrele erau concentrate în jumătatea de est a gropii. În imediata apropiere a capătului de est al gropii, la nivelul fundului gropii a fost găsită o vatră de dimensiuni mici (vatra nr. 3). Vatra a fost podită cu pietre și cu un ciob. Lipitura de deasupra pietrelor a fost destul de groasă și puternic arsă.

Dim. : $1,36 \times 0,70 \times 0,24$.

Inventar : cioburi, oase de animale, mărgică.

Ceramlea : A 1) 30 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment din partea superioară a unui vas pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată. Umărul este marcat printr-o canelură. Fragmentul este ușor ars secundar.

– Fragmente de fund :

– Fragment din fundul unui vas cu pereții foarte groși. Este plat. Pe fund sînt imprimate urmele unui obiect cu care vasul a fost desprins de pe roată. Este ars secundar foarte puternic.

– Fragment dintr-un fund plat. Provine tot dintr-un vas cu pereți foarte groși. Pasta de culoare cenușie-negricioasă.

– Fragment din fundul unui vas cu pereți subțiri. Este plat.

– Trei fragmente de fund au postament. Provin din vase cu pereți de grosimi diferite. Unul din aceste fragmente ce provine dintr-un vas cu pereți subțiri este ars secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Este decorat cu două linii în val dintre care una are valul mai larg, celălalt mai adînc.

3) Fragment dintr-un fund. A avut inel de susținere.

4) Cinci fragmente dintr-o amforă. Este de culoare cenușie pe fața exterioară. Restul pereților sînt arși la roșu. Decorată cu o bandă de striuri.

C 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereți subțiri.

2) Fragment dintr-un vas (probabil un ulcior). Este decorat pe umăr cu trei caneluri una mai lată și deasupra ei alte două caneluri mai înguste. Pasta conține și nisip cu bobul mare. Este afumat.

D 1) Două mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

2) Fragment dintr-un vas borcan lucrat dintr-o pastă mai bună, conține numai nisip și pietricele. Vasul de mici dimensiuni a avut umerii prelungi. Gîtul foarte scurt și nemarcat, marginea subțiată și evazată, buza neglijent lucrată și teșită, de secțiune rectangulară.

Obleete din sticlă : 1) Mărgică în formă de vas lucrată din sticlă de culoare albastru închis. Forma a fost realizată prin răsucirea mijlocului mărgelui și umflarea inegală a extremităților. Lungimea : 1,2 cm.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 226. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată E—V. Pată superficială și aproximativ delimitată după cioburi și oasele de animale de deasupra ei. În movilă a fost găsit un fragment dintr-un pahar decorat cu „Nuppen”. Nu are secțiune.

Dim. : 2,00 × 1,00.

Inventar : cioburi, oase de animale, fragment dintr-un pahar de sticlă.

Ceramlea : A 1) Șase fragmente necaracteristice din care trei sînt arse secundar.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas de mici dimensiuni, cu pereți foarte subțiri. Marginea este dreaptă, buza îngroșată în exterior, de secțiune rotundă.

C 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Fragment din fundul unui vas lucrat din pastă de proastă calitate. Fundul are postament. În interior vasul are o crustă neagră.

Obleete din sticlă : 1) Mic fragment dintr-un pahar decorat cu „Nuppen”. Paharul a avut pereții foarte subțiri din sticlă de culoare albă. „Pata” este de culoare albastru închis, de formă ovală și a fost aplicată pe suprafața exterioră a vasului. Dimensiuni : 0,9 × 0,8 cm.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 234. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Groapa, de mici dimensiuni, a fost acoperită cu pietre pe aproape toată lungimea ei (pietrele sînt puțin mai retrase la cele două capete). Umplutura gropii cenușoasă.

Dim. : 1,08 × 0,47 × 0,22.

MORMÎNTUL 245. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată aproximativ N—S. Deasupra gropii au fost găsite pietre de dimensiuni mijlocii, oase de animale, cioburi și cărbuni, majoritatea grupate în capătul de nord. În groapă au fost găsite cîteva oase de animale, cîteva pietre și un fragment de brățară de sticlă. Umplutura gropii cenușoasă.

Dim. : 1,19 × 0,60 × 0,20.

Inventar : ceramică, fragment din brățară de sticlă, oase de animale.

Ceramlea : A 1) Treisprezece fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragment din vase-borcan :

- Fragment din umărul unui vas decorat cu caneluri late și adînci.
- Fragment din fundul unui vas avînd un început de postament. Este ars secundar.

3) Fragment din marginea unui vas cu pereții foarte groși. Este așchiat pe ambele fețe și ars secundar.

4) Două fragmente din vase mari de provizii. Amîndouă sînt arse secundar. Nu au decor.

B 1) Patru mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas de provizii. Nu are decor.

3) Două fragmente mari din partea superioară a unui vas-borcan. Vasul a avut umerii proeminenți, un gît lung, marginea mult evazată în afară, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

4) Fragment din gîtul unui ulcior? A avut gîtul înalt, marginea dreaptă, buza subțiată și teșită. În interior, sub buză, o șanțuire ușoară. La un centimetru sub buză se prindea toarta.

5) Fragment din fundul unui vas. A avut inel de susținere relativ înalt. Pasta este de culoare cenușie-gălbui.

Obleete de sticlă : 1) Fragment dintr-o brățară lucrată din sticlă de culoare neagră. Fața interioară este plată, cea exterioară este bombată. Grosimea brățării nu este egală. Lungimea fragmentului : 3,3 cm.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult).

MORMÎNTUL 246. Mormint de incinerare în groapă nearsă, căpăcuită cu pietre. Groapa, orientată aproximativ N—S, a fost mai scurtă decât pavaul de deasupra ei, care depășește limita de sud a gropii. Pietrele sînt de dimensiuni mici și mijlocii și toate arse. Deasupra lor au fost găsite cîteva oase de animale.

Dim. : 1,60 × 0,90 × 0,24, lung. capac : 1,40.

Inventar : *ceramică, oase de animale.*

Ceramlea : A 1) Patru cioburi necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) Fundul și încă un fragment dintr-un vas-borcan. Fundul este plat. Pasta conține foarte mult nisip cu bobul mare. Culoarea este cenușiu închis. Este ars secundar.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas. Are inel de susținere.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Niciunul nu este decorat. Un ciob este ars secundar.

4) Fragment dintr-un castron? Are umărul unghiular. Jumătatea superioară este decorată cu un brțu slab reliefat.

Obleete de metal : 1) O mică țintă de bronz.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 254. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite pietre așe de mici dimensiuni și cîteva oase. Groapa puțin adîncă a avut umplutura cenușoasă cu rari stropi de cărbune. În umplutura gropii au fost găsite cîteva pietre și așchii de os.

Dim. : 1,50 × 0,50 × 0,30.

Inventar : *un ciob necaracteristic, așchii de os nedeterminabile.*

MORMÎNTUL 263. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată N—S. Groapa scurtă, cu umplutura cenușoasă. Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre de mici dimensiuni și cîteva oase de animale.

Dim. : 0,82 × 0,66 × 0,17.

MORMÎNTUL 275. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată aproximativ N—S. Deasupra gropii în capătul de nord a fost găsit un mușuroi de pietre arse. Sub pietre au fost găsite două oase de animal. Groapa de mici dimensiuni. În umplutura gropii au fost găsite bucăți de cărbune și de lut ars.

Dim. : 0,88 × 0,46. Nu are secțiune.

Inventar : *două oase de animal.*

MORMÎNTUL 289. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată aproximativ N—S. În movila de deasupra mormintului a fost găsit un inel de buclă din argint. Mormintul a fost atins și puțin tăiat în 1966. Groapa lungă și puțin adîncă. Umplutura cenușoasă cu stropi de cărbune și așchii mici de os.

Dim. : 1,48 × 0,62 × 0,33.

Inventar : *inel de buclă, cui de fier, oase de animale (așchii nedeterminabile).*

Obleete de metal : 1) Inel de buclă cu capetele mult petrecute și așezate unul deasupra celuilalt. Mijlocul inelului este subțire și are secțiune ovală. Capetele sînt mult îngroșate începînd din locul unde se suprapun. Tot de aici, fața exterioară a celor două capete încetează de a mai fi ușor concavă și se aplatisează. Pe aceeași porțiune, fețele ce se ating ale celor două capete sînt teșite pentru a li se face loc și a se fixa mai bine. În secțiune, la capete, avem o față interioară bombată, o alta exterioară plată, o coastă rotunjită și cealaltă teșită.

2) Cui de fier cu floarea dreptunghiulară și cu corpul plat. Dimensiuni : 5,3 cm.

MORMÎNTUL 294. Mormint de incinerare în groapă nearsă orientată N—S. Deasupra gropii a fost găsită o cantitate destul de mare de oase de animale, pietre de dimensiuni mici și cîteva cioburi. În groapă, în jumătatea de sud au apărut îngrămădite multe oase de animale printre care și o bucată de omoplat și pietre arse. Mușuroiul de oase și pietre începe chiar din gura gropii și merge pînă pe fundul ei. Pe fund, pe toată lungimea gropii au fost găsite pietre arse, de mari dimensiuni, unele mărgînind-o.

Dim. : 1,10 × 0,67 × 0,30.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) Un fragment necaracteristic. Este foarte puternic ars.

2) Fragment dintr-un vas-miniatură. A fost decorat pe umăr cu o bandă de striuri foarte fine.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment din vase de provizii :

— Două fragmente lipsite de decor.

— Fragment dintr-un vas decorat cu bandă de linii în val. Valul este mai rotunjit și adânc.

— Fragment mai mare dintr-un vas decorat cu trei benzi de linii în val. Banda centrală este formată din șapte linii. Celelalte două benzi nu sînt întregi, ca atare nu se poate preciza din cite linii erau formate. Valul este strîns, adînc și unghiular pe toate cele trei benzi. Ca desen nu este prea regulat.

C 1) Un fragment necaracteristic dintr-un vas cu pereții subțiri. Pasta roșie.

2) Fragment mare dintr-un ulcior sau amforă. Pereții nu sînt prea groși. Este decorat pe pîntec cu o bandă formată din cinci cîneluri late dar puțin adînci. Mai sus, pe umăr, este decorat cu două cîneluri late, foarte superficiale. Deasupra lor se mai păstrează o porțiune dintr-o linie orizontală foarte fin incizată.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi, patru adulți și unul aproape de maturitate), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 315. Mormîntul de incinerație în groapă nearsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase și cioburi.

Dim. : 1,02 × 0,57 × 0,11.

Inventar : cioburi necaracteristice, oase de animale.

MORMÎNTUL 326. Mormînt de incinerație în groapă nearsă, de mici dimensiuni, orientată N—S. Groapa relativ adîncă. Deasupra gropii a fost găsită o bucată mare dintr-un vas de provizii decorat cu un briu alveolar, alte cîteva cioburi, oase de animale și o piatră. Umplutura cenușoasă. Din groapă au fost scoase cîteva oase și cîteva cioburi.

Dim. : 0,90 × 0,60 × 0,30.

Inventar : ceramică, oase de animale, vrful unui ac de cusut.

Ceramica : A 1) 17 fragmente necaracteristice din care șase sînt arse secundar.

2) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan. Este decorat pe umăr cu o bandă de cîneluri fine.

3) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan de mici dimensiuni. A fost pîntecos, cu gîtul scurt, marginea evazată, buza foarte ușor îngroșată și rotunjită. Decorat pe umăr cu o bandă de cîneluri.

4) Fragment din fundul unui vas prevăzut cu un inel de susținere înalt.

5) Două fragmente dintr-un vas (foarte probabil o strachină). Umărul este sus și puternic marcat (ascuțit), gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor subțiată.

6) Fragment dintr-o strachină. Umărul este sus, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, buza teșită, de secțiune rectangulară. Puternic ars secundar.

7) Trei fragmente din vase de provizii :

— Un fragment dintr-un vas de provizii de dimensiuni foarte mari, cu pereții foarte groși, decorat cu un briu crestă cuprins între două benzi de striuri foarte fine. Pasta cenușie deschisă cu slip cenușiu mai închis în exterior. Pasta conține și nisip cu bobul mai mare ; Un al doilea fragment, după pastă și execuție, pare să provină din același vas ; Un fragment lipsit de decor dintr-un alt vas de provizii. Pasta este de aceeași calitate ca și la precedentul.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Cinci fragmente dintr-un vas de mici dimensiuni. Pare să fie vorba de o cană sau de un ulcioraș. Fundul este cu postament, pîntecul bombat. Pasta de culoare neagră.

3) Șase fragmente dintr-un vas-borcan cu pereții foarte subțiri, plntecul mult bombat, umărul marcat printr-un brlu gros în relief, gtlul foarte scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune rotundă. În interiorul vasului sub buză este trasată o canelură fină. Pasta de culoare cenușie închisă, cu angobă cenușie deschis.

C 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un ulcior (porțiunea cuprindea umărul și o parte din gtl) . Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri fine. Pasta de culoare galbenă.

D 1) Fragment dintr-un vas lucrat din pastă grosolană, conținnd nisip și cioburi pisate. Interesant este faptul că în interiorul vasului se văd urmele lăsate de o spatulă. (Aceste caneluri snt întrerupte de niște triunghiuri sau linii oblice făcute cu un instrument cu vrful ascuțit. Pare că instrumentul respectiv a avut niște dințișori).

Obiecte de metal : 1) Vrful unui ac de cusut lucrat din bronz.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMÎNTUL 332. Mormnt de incinerare în groapă nearsă, săpată în parte în 1966, orientat E — V. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale întrecare un fragment de omoplat, cioburi și cteva pietre. Umplutura cenușoasă. Groapa lungă și puțin adncă.

Dim. : 1,66 × 0,76 × 0,24.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) a) Fragment mai mare dintr-un vas-borcan de dimensiuni mari. Vasul a fost plntecos, cu umerii relativ prelungi, cu gtlul scurt și nemarcat, cu marginea evazată, buza mult îngroșată în exterior. În interior, sub buză, are o șânțuire. Pe umăr a fost decorat cu două caneluri abia vizibile. Pasta este de culoare gălbuie dar nu ca efect al arderii secundare.

b) Fragment dintr-un vas cu gtl lung și nemarcat, cu marginea mult evazată, cu buza ușor îngroșată și teșită oblic pe fața exterioară (secțiunea buzei este relativ rectangulară). Pasta de culoare cenușiu deschis conține mult nisip cu bobul mare.

c) Fragment din umărul unui vas-borcan. Fragmentul este decorat cu patru caneluri relativ adnci, dispuse la o distanță de aproape 1 cm una față de cealaltă. Pasta conține nisip cu bobul mare și pietricele. Este puternic ars secundar.

d) Fragment din fundul cu postament al unui vas borcan.

2) Două fragmente din vase de provizii. Nici unul nu are decor.

B 1) Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică cu umărul bine marcat (unghiular), cu partea superioară înaltă și dreaptă, marginea ușor evazată, buza simplă, rotunjită. Pereții vasului se îngroășă de la umăr spre buză. Pasta este de culoare cenușie, dar vasul are în exterior o crustă roșie ce capătă o nuanță brună spre margine. Faptul că această crustă este perfect egală pe toată mărimea fragmentului, ca și faptul că vasul și-a căpătat culoarea respectivă înainte de spargere snt indicii că nu ne găsim în prezența unei arderi secundare, ci a unei arderi intenționate. La jumătatea distanței dintre buză și umăr este decorată cu un brlu fin în relief.

D 1) Trei mici fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținnd pietricele și cioburi pisate.

Oase de animale : bos taurus (doi indivizi adulți), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL 338. Mormnt de incinerare în groapă nearsă, orientat aproximativ E—V. Deasupra gropii a fost găsit un capac de pietre de dimensiuni mijlocii. Între ele erau și cteva bucăți de țiglă. Pietrele au fost așezate pe două nivele. Deasupra lor s-au găsit cteva cioburi și un fragment de maxilar. Groapa relativ adncă depășea la extremitățile ei limitele capacului. Umplutura cenușoasă a conținut stropi de cărbune.

Dim. : 1,55 × 0,66 × 0,30.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramlea : A 1) 16 fragmente necaracteristice din care trei snt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Un fragment mai mare și două fragmente mai mici dintr-un vas-borcan. Fundul este plat. Roata foarte bună. Este puternic ars secundar.

- Două fragmente din fundul ars al unui vas foarte puternic ars secundar. Fundul este plat.
- Un alt fragment tot dintr-un fund plat.
- Două fragmente din marginea unui vas cu pereți relativ groși. Vasul a fost pîntecos, cu umerii prelungi, gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară. Este decorat pe umăr cu două caneluri late.
- Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri, cu gîtul foarte scurt, cu marginea îngroșată și evazată, buza teșită în două ape, de secțiune triunghiulară. În interiorul vasului, sub buză o șanțuire adîncă a cărei bază corespunde pe fața exterioară unui brlu foarte ușor reliefat.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas (probabil o strachină). A avut un mic postament. Pasta de culoare cenușiu închis cu slip galben.

C 1) Fragment dintr-o toartă (pasta de culoare galben roșcat). Toarta plată este canelată pe ambele fețe cu o canelură mediană.

D 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă grosolană.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 347. Mormînt de incinerare în groapă ovală mare, de o formă cam neregulată, orientat E— V. Lucrătorii au distrus o mare parte din groapă. Ceea ce s-a desenat reprezintă doar fundul ei. Groapa a fost plină de oase de animale și cioburi. În capătul de vest al gropii a fost o vatră (vatra 7). Din vatră nu ni s-a păstrat nici lutulială, nici podeaua de pietre sau cioburi, ci numai pămîntul ars de sub podea.

Dim. : 1,95 × 1,50 × 0,22 (parțială), diam. vatră : 0,96 × 0,92.

Inventar : oase de animale, ceramică.

Ceramlea : A 1) Nouă fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din umărul unui vas cu pereți subțiri. Decorat la baza gîtului cu o canelură lată și sub ea, la 1 cm distanță cu o canelură fină. Pasta de culoare cenușiu închis.

— 4 fragmente de fund—trei au avut postament și unul este plat. Un fragment este ars secundar.

3) Fragment din marginea unui ulcior? Reconstituirea formei este foarte aproximativă. În orice caz este vorba de un vas care a avut gîtul drept, marginea scurtă și ușor evazată, buza rotunjită. Vasul a avut o toartă ce se fixa imediat sub buză. Pasta de culoare cenușie deschisă.

4) Șase fragmente dintr-un vas de provizii, decorat cu banda de linii în val și banda de striuri. Valul este format din linii strînse și este adînc. Pasta este de culoare cenușiu deschis cu slip negricios exterior.

B 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Mai multe fragmente (5) dintr-un ulcior sau cană. Pîntecul este bombat, gîtul pare să fi fost îngust și lung. Pasta cenușie deschisă, ușor gălbuie.

3) Două fragmente dintr-un vas (probabil o cană). Vasul a avut gîtul drept, cu pereții mai groși la bază și mai subțiri sus, cu buza îngroșată în exterior (de secțiune semicirculară). Pasta de culoare gălbuie, poate ca urmare a arderii secundare.

4) Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri decorat cu linii paralele incizate.

5) Fragment dintr-un vas-borcan. A avut gîtul foarte scurt și marginea lățită de aproape 1,5 cm (jumătate în interiorul vasului jumătate în exterior).

6) Mic fragment din fundul unui vas lucrat din pastă cenușie cu slip negru în exterior. A avut un inel de susținere foarte mic. Este ars secundar.

7) Fragmente din vase de provizii :

— 12 fragmente de dimensiuni relativ mici dintr-un vas de provizii. Este decorat cu decorul obișnuit. Valul este format din patru linii late și are bucele ascuțite. Unele fragmente sînt arse secundar.

— Fragment dintr-un vas de provizii avînd valul lat (format din șase linii) destul de neglijent trasat. Buclele de jos sînt rotunjite, cele de sus sînt ascuțite. Sub val urmează imediat banda de striuri orizontale. Este ars secundar numai pe fața exterioară.

— Fragment dintr-un vas de provizii cu pereți mai subțiri. Valul lipit sub banda de linii orizontale are cele două extremități aproximativ asemănătoare.

C 1) Fragment necaracteristic dintr-un vas lucrat din pastă roșie.

2) Fragment dintr-un ulcior smălțuit lucrat din pastă cenușie închis. Smălțul de culoare galben-verzui este în mare parte distrus. Din același vas au mai fost descoperite câte un fragment în mormintele 56 și 117.

D 1) Trei fragmente necaracteristice din vase lucrate dintr-o pastă conținând cioburi pisate.

2) 14 fragmente dintr-un vas lucrat dintr-o pastă de o compoziție total deosebită de ceea ce se cunoaște din cimitir. Pasta este cenușie și conține o cantitate foarte mare de piatră de calcar pisată. Vasul este destul de cu neglijent lucrat, nu a avut nici umăr, nici glt. Probabil că a fost de formă tronconică. Pereții groși se subțiază spre gura vasului care trebuie să fi fost largă. Marginea este foarte ușor îndoită spre interior, buza lățită, de secțiune dreptunghiulară. **Oase de animale** : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tânăr). În mormint au fost găsite oase arse.

MORMINTUL 354. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S. Deasupra gropii au fost găsite oase de animale și multe pietre mărunte. Groapă lungă dar puțin adâncă. Umplutura cenușoasă a conținut stropi de lut și așchii de oase,

Dim. : 1,18 × 0,63 × 0,12.

MORMINTUL 362. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientat N—S? În gura gropii au fost găsite câteva cioburi, oase de animale și pietre mărunte. În umplutură au fost stropi de cărbune.

Dim. : 1,16 × 0,57 × 0,34.

Inventar : cioburi.

Ceramica : A 1) Patru fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

MORMINTUL 365. Mormint de incinerare în groapă nearsă, orientată N—S. Deasupra gropii au fost găsite cioburi, printre care un fragment mare dintr-un vas de provizii și oase de animale. Umplutură cenușoasă cu stropi de cărbune.

Groapa nu a fost terminată.

Dim. : 1,87 × 0,60 × 0,38.

Inventar : cioburi, oase de animale, fragment dintr-un pahar de sticlă.

Ceramica : A Fragment mare dintr-un vas de provizii. Dispunerea decorului de sus în jos este următoarea : 1) o bandă de linii orizontale incizate ; 2) o bandă de linii în val formată din cinci linii. Valul este puțin adânc, strîns și are bucele rotunde ; 3) o bandă avînd un val înalt de 4,5 cm și larg, format tot din cinci linii. Aceste cinci linii sînt distincte în jumătatea stîngă a valului, cîtă vreme în dreapta ele se unesc rămînînd perfect vizibile doar liniile extreme ; 4) o bandă avînd tot cinci linii în val. Valul este foarte scund și larg.

Obiecte de sticlă : 1) Fragment dintr-un vas cu pereți relativ subțiri. Nedecorat. Sticla de culoare albă.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

IV. MORMINTE DE INCINERAȚIE CU GROAPA NEARSĂ DE FORMĂ APROXIMATIV ROTUNDĂ

MORMINTUL A. Mormint de incinerare în groapă de formă aproximativ rotundă. Deasupra gropii au fost găsite cioburi și oase de animale. În goapă a fost găsit înfipt în poziție verticală un fier de plug. De asemenea au fost găsite oase de animale și cărbuni. Groapa foarte puțin adâncă a avut umplutura slab colorată.

Dim. : $0,80 \times 0,60 \times ?$.

Inventar : oase de animale, cioburi, fier de plug.

Ceramlea : A 1) Zece fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, cu umerii puțin proeminenți, cu gîtul scurt, marginea mult evazată, buza simplă, teșită, de secțiune dreptunghiulară.

– Fragment dintr-un vas decorat pe umăr cu caneluri.

– Fragment din fundul tăiat al unui vas. Este ars secundar.

3) Fragment din marginea unei căni. Marginea este evazată, buza îngroșată în exterior. În exterior, sub buză, se află o linie incizată.

4) Fragment dintr-un vas de provizii. Este nedecorat și ars secundar.

B 1) Trei cioburi necaracteristice.

D 1) Un ciob necaracteristic.

Obleete din fier : 1) Fier de plug avînd mînerul prevăzut cu aripioare. Lama este mai lată decît mînerul și este ușor rotunjită. Există o proporționalitate între lamă și mîner. Dimensiunile lamei : $8,5 \text{ cm} \times 9 \text{ cm}$ (lățimea maximă la buza mînerului). Dimensiunile mînerului : $7 \text{ cm} \times 8 \text{ cm}$.

MORMÎNTUL B. Mormînt de incinerare în groapă de formă aproximativ rotundă. În gura gropii, în mijloc, au fost găsite mai multe unelte de fier, deasupra cărora erau așezate o piatră și cîteva cioburi. Umplutura gropii a conținut rare urme de cărbune și sfîrșimături de oase.

Dim. : $0,60 \times 0,56 \times 0,56$.

Inventar : oase de animale, cioburi, cinci seceri, un clește, o bucușă, o piesă de fier, o fusaiolă.

Ceramlea : B 1) Două fragmente dintr-o strachină cu pereți foarte subțiri de formă bitronconică. Gura este foarte largă. Umărul sus și rotunjit, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza simplă rotunjită. Pasta de culoare cenușie închis.

Piese de metal : 1) Un clește de fierar cu un cioc lung. Ciocul este rupt. Nu putem ști dacă se termina eventual cu două plăci așa cum se întîlnește la daci. Dimensiuni : lungime actuală totală : 30 cm lungimea ciocului (parțială) : 2 cm .

2) Cinci seceri de fier ce pot fi grupate în mai multe tipuri și variante :

– Patru seceri au mînerul lung în formă de spin care au fost fixate în coada de lemn cu ajutorul niturilor.

Niturile se mai păstrează numai la două exemplare. La celelalte două nu există decît găurile pentru nituri.

a) Trei din aceste seceri au în continuarea mînerului o porțiune care este înălțată vertical, după care urmează lama propriu-zisă ce este aproximativ orizontală față de această prelungire a mînerului. Forma este mai curînd de coasă decît de seceră. Aceste trei exemplare au lama de lățimi diferite. Coada era fixată de mîner cu un nit lung cu capul oval.

b) Al patrulea exemplar este o seceră propriu-zisă cu lama mai curbată și mai subțire decît la cele precedente ; mînerul era fixat cu un nit mai scurt și gros și cu un cap mare de formă rectangulară.

c) Cea de-a cincea piesă este de un tip deosebit. În locul mînerului lung și ascuțit se află un cîrlig scurt așezat la jumătatea lamei. Lama este mai lungă și mai lată decît la celelalte patru exemplare.

3) Două piese de la car— o bucușă avînd diametrul $11,2 \text{ cm} \times 11,2 \text{ cm}$. și o piesă care provine probabil de la jug.

Obleete de lut ars : 1) O fusaiolă de formă bitronconică dar cu cele două extremități aplatizate. Este arsă la roșu.

MORMÎNTUL 43. Mormînt de incinerare în groapă de formă rotundă. Groapa nu a putut fi delimitată decît în funcție de cioburile și oasele de deasupra ei.

Dim. : $0,59 \times 0,60 \times ?$.

Inventar : oase de animale, cioburi, fragment din acul unei fibule de bronz.

Ceramica : A 1) Cîteva fragmente necaracteristice :

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din marginea unei oale cu pereți foarte subțiri. Marginea este puțin evazată, buza îngroșată și rotunjită. În interior buza este marcată la bază printr-o linie incizată.
- Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea ușor evazată, buza îngroșată și lățită.
- Două fragmente din umărul unei oale. Unul din ele este decorat cu două linii paralele incizate, celălalt cu caneluri fine.
- Fragment din fundul unei oale de dimensiuni mici. Fundul are postament.

B 1) Fragment din fundul unui vas prevăzut cu inel de susținere. Este ars secundar.

MORMÎNTUL 54. Mormînt de incinerare în groapă de formă aproximativ rotundă. Deasupra gropii au fost găsite multe cioburi, oase de animale și bucățele dintr-un pahar de sticlă. În gura gropii a fost găsită o rîșniță de piatră cu conul în jos. Peste rîșniță au fost găsite cîteva cioburi. Sub rîșniță au fost găsite de asemenea cîteva cioburi, o piatră și un obiect de fier. În afara rîșniței și sub ea au fost găsite oase de animale.

Dim. : 0,88 × 0,99 × 0,44.

Inventar : oase de animale, cioburi, rîșniță circulară, scoabă mică de fier, placă de fier, plăcuță de bronz, fragmente dintr-un pahar de sticlă.

Ceramica : A 1) 73 fragmente necaracteristice din vase cu pereți subțiri. Unele cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

- Două fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri, cu umărul alungit, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza puțin îngroșată, teșită și șanțuită în interior. Este decorat la baza gîtului cu o bandă de striuri.
- Fragment de margine dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza foarte ușor îngroșată prin teșire, de secțiune triunghiulară.
- Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este îngroșată și ușor evazată, buza rotunjită. Este ars secundar.
- Fragment de margine dintr-o oală cu pereți groși. Marginea este evazată, buza îngroșată, rotunjită și canelată în interior.
- Fragment din marginea unei oale cu pereți subțiri. Marginea este răsfrîntă în afară, buza îngroșată, teșită și canelată în interior.
- Fragment de margine de la o oală cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată în exterior și rotunjită.

b) *Fragmente din umărul unor vase-borcan :*

- Trei fragmente din umărul unor vase cu pereți subțiri decorate cu benzi de striuri fine sau caneluri foarte fine.

c) *Fragmente de fund :* Fragment din fundul unui vas-borcan. Fundul este bine profilat, cu postament.

3) Opt fragmente din vase de provizii. Numai unul este decorat cu o bandă de linii incizate.

B 1) 22 mici fragmente necaracteristice. Jumătate din ele sînt arse secundar.

2) Zece fragmente din vase de provizii. Șase din aceste fragmente nedecorate. Cele șase fragmente fac parte din jumătatea inferioară a unui vas înalt de 50 cm. Restul de patru fragmente sînt decorate cu diferite variante de benzi de linii în val.

3) Fragment dintr-o toartă de secțiune rotundă.

4) Fragment dintr-un ulcior. Marginea este dreaptă, buza îngroșată, teșită în exterior.

5) Fragment din fundul unui vas de mici dimensiuni. Fundul este plat și puternic ars secundar.

C 1) Toartă de la un vas de mici dimensiuni. Vasul a fost lucrat dintr-o pastă gălbui-roșcat și a avut o angobă albă.

În secțiune toarta este rectangulară.

D 1) Nouă fragmente necaracteristice.

Oblete de metal : 1) Plăcuță rectangulară de bronz, ajurată. Probabil că este o garnitură pentru centură.
2) Scoabă și o plăsea? de fier.

MORMÎNTUL 71. Mormint de incinerare în groapă de formă aproape rotundă. În groapă au fost găsite o piatră, oase de animale și câteva cioburi.

Dim. : $1 \times 1,03 \times 0,54$.

Inventar : oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată, buza îngroșată și rotunjită.
- Fragment dintr-o oală cu pereți groși. Umerii sînt puțin proeminenți, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, buza mult îngroșată.
- Fragment din fundul unei oale. Fundul este profilat, cu postament.

B 1) Un ciob necaracteristic.

2) Un fund aproape întreg și două fragmente de fund, toate avînd inel de susținere. Fragmentele sînt arse secundar.

C 1) Un fragment necaracteristic.

D 1) Două fragmente necaracteristice dintr-un vas cu pereți groși.

MORMÎNTUL 77. Mormint de incinerare în groapă de formă rotundă. Deasupra gropii au fost găsite câteva oase de animale și cioburi. Dim. : $1,01 \times 1,03 \times 0,44$.

Inventar : oase de animale, cioburi, o fusolă.

Ceramica : A 1) Cîteva cioburi necaracteristice.

2) Fragment din vase-borcan :

- Fragment din fundul unui vas cu pereți groși. A avut inel de susținere.
- Fragment din marginea unei oale. Marginea este ușor evazată, buza simplă, neîngroșată, doar rotunjită.
- Fragment din umărul unui vas deocrat cu caneluri late.

B 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Două cioburi dintr-un vas decorat prin lustruire. Probabil că decorul a fost în rețea.

Alte piese de inventar : 1) *Fusiolă* lucrată din pastă cenușie fină de formă bitronconică cu extremitățile ușor aplatizate. Pe una din fețe este decorată cu patru triunghiuri umplute cu altele mai mici. Decorul este realizat prin lustruire.

MORMÎNTUL 126. Mormint de incinerare în groapă de formă rotundă. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe cioburi, fragmente de țigla, mici oscioare umane calcinate, oase de animale. În mijlocul gropii, ceva mai adînc, a fost găsit un omoplat întreg de vită. Umplutura gropii de culoare închisă a conținut foarte mult praf de cărbune.

Dim : $1,28 \times 1,43 \times 0,36$.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) 16 fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Un fund (spart în două) și două fragmente de fund provenind foarte probabil din vase-borcan. Fundul întreg are un inel de susținere foarte gros. Fragmentele sînt din funduri de vase simple, plate. Numai unul din aceste fragmente este ușor profilat.

3) Opt fragmente din vase de provizii. Toate sînt lipsite de decor.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma literei S. Pereții strachinei sînt groși. Vasul a avut umerii rotunjiți, marginea evazată, buza simplă, neîngroșată, doar rotunjită, gura foarte largă. Este decorată de la umăr spre fund cu caneluri.

3) Două fragmente din vase de provizii. Unul este nedecorat și ars secundar, celălalt este decorat cu bandă de linii în val și bandă de linii orizontale.

D a) Ceramică lucrată din pastă zgrunțuroasă:

1) 11 fragmente necaracteristice. Două din ele provin din același vas.

2) Fragment dintr-o oală lucrată dintr-o pastă zgrunțuroasă negricioasă. Pereții sînt groși și neglijent lucrați, marginea se subțiază și este evazată, baza simplă, teșită în exterior. Cîteva fragmente din același vas au fost găsite în M. 178 (aproape de extremitatea sudică a cimitirului).

b) Ceramică lucrată din pastă grosolană :

1) Fragment de la fundul unui vas lucrat dintr-o pastă arsă brun-roșcat. Fundul este simplu, plat. Vasul este afumat în interior.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 313. Mormînt de incinerare în groapă rotundă de mari dimensiuni și adîncă. Pereții gropii sînt aproape perfect drepti cu excepția gurii care este foarte ușor evazată. Umplutura gropii cenușoasă, cu stropi de cărbune. Pe fund umplutura a fost mai cărbunoasă. În groapă a fost găsit un fragment dintr-o strachină. Ceva mai adînc (la 0,67 m față de gură) au mai apărut o piatră mare, încă cîteva pietre mici, patru cioburi și o fusaiolă.

Dim. : 1,34 × 1,28 × 0,81.

Inventar : ceramică, virful unui fier de plug, cosor, două fusaiole, oase de animale.

Ceramica : A 1) Unsprezece fragmente necaracteristice din care unul este ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

– Două fragmente din umărul unor vase – unul decorat cu striuri, celălalt cu caneluri.

– Patru fragmente dintr-un vas lucrat din pastă brun-gălbuie. Vasul a avut un gît lung, marginea evazată orizontal, buza teșită, de secțiune rectangulară, fundul este plat.

3) Fragmente din vase de provizii :

– Cinci fragmente nedecorate din care unul ars secundar.

– Trei fragmente din umărul unui vas decorat cu un val larg și puțin adînc și bandă de striuri incizată.

Pasta de culoare cenușiu închis. Este ușor ars secundar.

– Fragment din gura și umărul unui vas. Nu are gît deloc. Decorat cu două benzi în val succesive. Mai degrabă ghirlande decît val. Sub ele urmează banda de linii incizate.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Treizeci și două de cioburi mai mari și mai multe așchii dintr-un vas cu pereți groși. A fost spart de lucrători.

3) Fragment din marginea unei strachini de mari dimensiuni. Marginea este evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară. Decorat pe gît cu un brîu foarte mult aplatizat.

C 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fragment din gîtul unui amfore cu gura în formă de pilnie. Este decorat cu trei brîie în relief. Pasta de culoare galben roșcat.

D 1) 21 de bucăți mai mici și alte două fragmente mai mari dintr-un vas lucrat din pastă conținînd multe cioburi pisate și rare boabe de nisip. Ca formă este vorba de un pepene, cu umerii foarte puțin proeminenți, gîtul foarte scurt, marginea puțin înaltă și evazată, buza teșită și crestată. Este decorat pe umăr cu o ghirlandă de ove foarte neglijent realizată. Pasta de culoare brun-negricios în exterior, roșcată în interior.

Obiecte din fier : 1) Fragment din virful unui fier de plug. Pare să fie de tipul dacic cu lama lungă și îngustă. Ceea ce a rămas măsoară 5 × 5,1 cm.

2) Fragment dintr-un cosor de fier. Are lama lată (3,3 cm) și curbată. Măsoară 8 cm lungime.

Alte piese : 1) Fundul unui vas prevăzut cu un inel puțin înalt perforat în mijloc. Este puternic ars secundar numai pe o parte.

2) Fusaiolă de formă bitronconică, cu pîntecul rotunjit. Este arsă secundar numai pe o parte.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). În mormînt au fost găsite oase arse.

MORMÎNTUL 314. Mormînt de incinerare în groapă rotundă de mari dimensiuni. Deasupra gropii a fost găsit un os de animal. În gura gropii au fost găsite câteva oase și o piatră mică arsă. Spre fundul gropii au apărut un fund și un fragment mare dintr-un vas de provizii. Cîteva pietre de mari dimensiuni mărgineau groapa. Între pietre și pe lângă ele au apărut oase de animale. Puțin mai adînc au apărut pietre și în mijlocul gropii. Umplutura gropii a fost mai palidă sus și foarte cărbunoasă spre fund. Chiar pe pietre au fost lipite bucățele de cărbune.

Dim. : $1,75 \times 1,75 \times 0,92$.

Inventar : oase de animale, ceramică.

Ceramică : A 1) Un mic fragment necaracteristic.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan. Gîtul a fost foarte scurt, marginea evazată ușor, buza teșită și îngroșată spre exterior.

3) Fragment dintr-un ulcior sau o amforă. A fost decorat cu caneluri foarte fine dispuse la o distanță de 2 cm una față de cealaltă. Vasul a avut în exterior un slip negricios.

B 1) Fragment de fund și altul din corpul unui vas de provizii cu pereții foarte groși.

2) Aproape jumătate dintr-un castron destul de înalt (aproximativ 15 cm) și cu gura strînsă. Vasul a avut pîntecul rotunjit, gîtul foarte scurt, marginea ușor evazată, buza simplă, rotunjită, de secțiune ovală.

C 1) Mic fragment necaracteristic.

2) Fragment din fundul unui vas ce trebuie să fi fost de mici dimensiuni. Are un inel de susținere îngust și plat.

Oase de animale ; bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tânăr). În mormînt au fost găsite oase arse.

V. MORMINTE CU GROAPA ÎN FORMĂ DE STICLĂ

MORMÎNTUL 50. Mormînt de incinerare în groapă în formă de sticlă. În groapă au fost găsite foarte multe pietre oase de animale și cioburi.

Dim. : $1,40 \times 1,40 \times 0,82$.

Inventar : oase de animale, cioburi, sulă de fier cu mînerul plat, fragment din lama unui topor, împungător din os, fragment dintr-o lamă de fier (cuțit?), mărgică, cule.

Ceramica : A 1) 78 fragmente necaracteristice. Cîteva din ele sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragment din marginea unei oale cu pereții foarte subțiri. Umerii sînt proeminenți, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza puțin îngroșată și împărțită în două printr-o linie incizată. Este decorat pe umăr cu caneluri late.

— Fragment din marginea evazată a unui vas cu pereți groși. Buza simplă, lățită este bordată în exterior.

— Fragment din marginea unui vas cu pereții groși. Marginea este dreaptă, buza puțin îngroșată și rotunjită, șanțuită în interior.

— Fragment din marginea evazată a unui vas cu pereți subțiri. Buza este mult îngroșată în exterior, bordată la extremitățile superioară și inferioară, șanțuită în interior.

— Două fragmente din marginea unor vase cu pereți subțiri. Marginile sînt drepte, buza lățită și îngroșată în exterior.

b) Fragmente din corpul unor vase-borcan :

— Șase fragmente din umărul unor oale. Toate sînt decorate cu caneluri.

— Un sfert dintr-o oală de mici dimensiuni. Vasul are pîntecul bombat. Nu este decorat.

— Fragment dinspre fund de la un vas decorat cu o linie orizontală incizată.

c) Șapte fragmente din fundul unor vase-borcan. Toate sînt profilate, cu postament.

3) 13 fragmente din vase de provizii : nouă din aceste fragmente sînt lipsite de decor, trei fragmente sînt decorate cu decorul obișnuit în diferite variante ; un fragment este din fundul unui vas.

Două cioburi sînt arse secundar.

4) Fragment dintr-o toartă canelată longitudinal pe față exterioară.

B 1) 10 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza simplă, doar rotunjită ;
- Trei fragmente din marginea evazată a unor vase. Unul din fragmente are buza îngroșată în exterior,

celelalte două au buzele foarte puțin îngroșate.

3) Fragment din fundul unei străchini. Are inel de susținere.

4) Încă trei fragmente din fundul unor vase avînd aceeași caracteristică.

5) Fragment din gîtul unui ulcior cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă și decorată cu un brîu în relief.

6) Trei fragmente din vase de provizii.

C 1) Fragment dintr-o toartă lată avînd un brîu în relief pe fața exterioară și o canelură longitudinală pe cea inferioară. Vasul a fost muiat într-o angobă roșie.

2) Fragment dintr-o amforă decorată cu caneluri foarte fine.

3) Un fragment necaracteristic.

4) Fragment dintr-un ulcior lucrat din pastă cenușie avînd smalț de culoare deschisă foarte corodat. Toarta este ruptă. Sub toartă se mai păstrează două linii paralele incizate.

D 1) Două fragmente necaracteristice.

Fragment mare dintr-un vas-borcan cu pereții groși, marginea mult evazată, cu impresiuni de degete pe buza subțiată de secțiune triunghiulară.

Obleete de metal : 1) Sulă de fier de dimensiuni mari. Mînerul este înalt și plat, de secțiune rectangulară, este rupt.

2) Fragment din lama unui topor avînd o muchie foarte groasă și albiată. Pe tăiș se văd urmele baterii.

3) Fragment dintr-o lamă de fier.

Obleete de sticlă : 1) Mărgică în formă de căldărușă lucrată din sticlă de culoare verde.

Obleete de os : 1) Împungător de os cu capătul rupt. Virful este foarte lustruit prin folosire.

Obleete de platră : 1) Cute din gresie de mici dimensiuni. A fost folosită mai ales pe laturile înguste. Este subțiată mult la mijloc prin folosire.

MORMÎNTUL 52. Mormint de incinerare în groapă în formă de sticlă. Deasupra gropii a fost găsit un capac de piatră. Sub acest capac au apărut oase de animale și cioburi care au fost găsite în umplutura gropii pe toată adîncimea ei. Pe fundul gropii au fost găsite foarte multe oase de animale, cioburi și cărbune. Mormîntul a tăiat groapa cuptorului II.

Dim. 0,98×0,98×0,80.

Inventar : oase de animale, cioburi, acul și resortul unei fibule de bronz, fibulă și fragment dintr-o fibulă de fier, două ace de fibulă din fier, mărgică, cuțit de fier, sîrmă de bronz.

Ceramica : A 1) 55 fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase borcan :

a) Fragmente din margini :

– Fragment din partea superioară a unei oale cu pereți subțiri, umeri bombați, gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

– Fragment de margine dintr-o oală cu pereți groși. Marginea este ușor evazată, buza îngroșată și rotunjită.

– Două fragmente din marginea unei oale. Buza este mult îngroșată în afară și șanțuită în interior. Un ciob este puternic ars secundar.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este aproape dreaptă, buza foarte puțin îngroșată.

– Fragment din marginea ușor evazată a unei oale. Buza este îngroșată, de secțiune triunghiulară.

— Fragment din marginea unei oale cu pereți ceva mai groși. Gîtul este foarte scurt, marginea răsfrîntă în afară, buza ușor îngroșată, de secțiune triunghiulară. În exterior, sub buză, vasul este decorat cu o linie orizontală incizată. Vasul a fost decorat pe umăr cu caneluri foarte fine.

b) Fragmente de umăr :

— Fragment dintr-un vas decorat cu caneluri late. Foarte puternic ars secundar.

— Fragment dintr-un vas decorat cu o linie adînc incizată.

c) Două fragmente de fund de la vase cu pereți groși. Ambele sînt plate.

3) Fragmente din vase de provizii :

— Trei fragmente dintr-un vas. Baza gîtului este marcată printr-un brîu gros în relief. Deasupra și sub acest brîu vasul este decorat cu cite o bandă lată de linii în val.

— Două fragmente intr-un vas de provizii. Unul din cioburi este decorat pe toată suprafața cu caneluri.

4) Fragmente de străchini :

— Fragment de strachină (de la fund pînă deasupra umărului). Face parte din categoria aceloră cu profil în forma literei S. Fundul are un mic inel de susținere.

— Fragment dintr-o strachină de formă bitronconică, cu umărul marcat printr-un brîu în relief, marginea evazată.

— Fragment din fundul unei străchini. Are postament.

B 1) 13 fragmente necaracteristice.

2) Fragment din marginea unui vas-borcan cu pereți subțiri. Baza gîtului este marcată printr-un brîu în relief, gîtul este scurt, marginea evazată, buza îngroșată și ușor rotunjită.

3) Șapte fragmente din vase de provizii ; unul din ele provine din fundul unui astfel de vas. Sînt nedecorate.

4) Fragment dintr-o cană sau ulcior cu pereți subțiri, decorat cu caneluri fine.

D 1) Cinci fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din marginea unui vas cu pereți groși. Marginea este dreaptă, buza subțiată, de acțiune triunghiulară.

3) Fragment din marginea unui vas cu buza lățită, de secțiune aproximativ dreptunghiulară.

Obleete de metal : 1) Sîrmă de bronz. Ar putea fi eventual acul unei fibule de bronz.

2) Acul și o parte din resortul unei fibule de bronz de dimensiuni mai mari.

3) Două ace de fibulă lucrate din fier. Un ac provine de la o fibulă de mici dimensiuni.

4) Fibulă de fier de mari dimensiuni cu piciorul lobat și întors pe dedesubt, lucrată dintr-un singur fir. Coarda de la resort este trecută pe deasupra acului. Piciorul este decorat cu un X format din cite două linii paralele incizate încadrat între două linii orizontale incizate.

5) Fibulă de fier de dimensiuni mari cu portagrafa realizată prin îndoirea laterală a piciorului. Arcul este semi-circular, resortul mare; piciorul este în parte rupt, acul lipsește.

6) Cuțit mare din fier cu mînerul rupt.

Obleete din chihlimbar : 1) Mărgică mare de chihlimbar. O față este plată, cealaltă bombată.

MORMÎNTUL 53. Mormînt de incinerare în groapă nearsă în formă de sticlă. Gura gropii este largă, apoi groapa se îngustează foarte puțin formînd gîtul sticlei, după care se lărgeste din nou depășind diametrul gurii. Umplutura gropii a fost următoarea : pe fundul gropii o umplutură foarte cărbunoasă ce a conținut oase de animale, un cuțit și o mărgică ; deasupra ei, umplutura a devenit foarte cenușoasă conținînd foarte multe oase de animale (coaste, omoplați, maxilare de porc, alte oase de vită mare) și cioburi ; în gîtul gropii pămîntul a fost de culoare mai deschisă, mai puțin cenușos și a conținut puține oase de animale.

Dim. : 0,70 × 0,70 × 0,93.

Inventar : oase de animale, cioburi, cuțit de fier, cheie de fier, jumătate dintr-o mărgică.

Ceramica : A 1) 98 fragmente necaracteristice. Un fragment este puternic ars secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margini :

– Două fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri. Pereții vasului se subțiază de la umăr spre margine. Marginea este răsfriântă în exterior ; buză îngroșată, teșită, de secțiune triunghiulară este șanțuită în interior. Vasul este decorat pe umăr și pe gît cu caneluri foarte fine. Baza lor este marcată printr-un mic brlu în relief. Vasul este ars brun-roșcat în interior.

– Fragment dintr-un vas cu gîtul scurt și marginea mult evazată, buza lățită ca la vasele de provizii, marcată în interior printr-o linie incizată. A fost decorat pe umăr cu caneluri. Este ușor ars secundar.

– Margine evazată, cu buza îngroșată, teșită în exterior. Fragmentul este ars secundar.

– Fragment de margine de la un vas cu pereți groși, marginea este evazată, buza foarte îngroșată și rotunjită.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți relativ subțiri . Gîtul este lung, marginea scurtă și evazată, buza puțin îngroșată și teșită în două ape, de secțiune triunghiulară.

– Margine de la un vas cu pereți foarte groși, marginea este dreaptă, buza simplă, ușor rotunjită, marcată în interior.

– Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Marginea este dreaptă, buza îngroșată mult și teșită în două ape, de secțiune triunghiulară. Este marcată în exterior printr-o canelură.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri cu buza puțin îngroșată în exterior.

– Fragment de margine dintr-un vas cu pereții foarte subțiri. Marginea este puțin evazată, buza simplă, rotunjită.

– Mai multe fragmente (din care trei de margine și unul mai mare din regiunea pîntecului) dintr-o oală cu pereți subțiri. Vasul este bombat, cu gîtul scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată ușor, puțin teșită în interior, de secțiune triunghiulară. Pasta este de culoare cenușie, cu slip negru. Este decorat pe pîntec și pe umăr cu benzi de linii orizontale incizate și deasupra lor cu o bandă de linii în val.

b) Fragmente de umăr :

– Două fragmente dintr-un vas cu pereți groși decorat pe umăr cu o bandă de linii extrem de neglijent realizată.

– Un fragment din corpul unui vas cu pereți groși, decorat cu caneluri late și o linie adînc incizată.

– Fragment din umărul unui vas decorat cu o linie în val incizată.

c) Fragmente de fund :

– Două fragmente din fundul unor vase. Sînt simple, plate.

– Fund și o parte din pereții părții inferioare a unei oale cu pereți groși. Fundul are inel de susținere. Este ars secundar.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Două sînt nedecorate. Al treilea are pe o mică porțiune decorul format din bandă de linii incizate.

4) Fragmente de amforă sau ulcioare :

– Fragment din gîtul unui vas. Gîtul este drept, buza îngroșată, rotunjită și marcată în interior printr-o șanțuire. La 1 cm sub buză vasul este decorat cu un brlu în relief. Fragmentul mai păstrează o parte din toarta de secțiune dreptunghiulară, canelată pe fața ei superioară.

– Două fragmente din gîtul unor vase. Tipul este același dar fragmentele nu aparțin aceluiași vas (grosimea pereților ca și culoarea pastei sînt diferite). Gîtul a fost drept și este decorat cu cîte un brlu gros în relief.

5) Fragment din gîtul unui ulcior. Gîtul este înalt și drept, dar prevăzut cu o umflătură (gușă) marcată pe mijloc cu o muchie bine reliefată. Marginea este evazată, buza rotunjită și șanțuită în interior. Este decorat pe porțiunea dintre mijlocul gușei și baza buzei cu caneluri foarte fine. Pasta negricioasă.

6) Jumătate din fundul unei străchini. Are postament.

B 1) Cinci cioburi necaracteristice.

2) Fragment dintr-o cană ? cu marginea dreaptă, buza simplă, doar rotunjită.

3) Fragment din vase-borcan :

- Două fragmente dintr-un vas decorat cu caneluri largi.
- Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Marginea este puțin evazată, buza îngroșată în exterior.

4) Două fragmente din vase de provizii. Un ciob este decorat cu o bandă de linii orizontale între două benzi de linii în val. Celălalt ciob este nedecorat.

5) 24 fragmente ee au aparținut aceluiași vas eu slip negru în interior și în exterior. Miezul pereților este ars la roșu.

D 1) 15 fragmente necaracteristice.

2) Un fragment de fund.

Obleete de metal : 1) Cuțit mic de fier rupt în trei bucăți.

2) Cheie de fier de dimensiuni mai mici decât cea descoperită în M. 117, dar de un tip asemănător. Corpul de secțiune dreptunghiulară se termină la extremitatea inferioară cu două coarne și la cea superioară cu o verigă realizată prin îndoirea capătului.

Obleete de sticlă : 1) Jumătate dintr-o mărgică de formă rotundă lucrată din sticlă neagră.

MORMÎNTUL 90. Mormint de incinerare în groapă în formă de sticlă. Gura gropii a fost mai largă, apoi groapa s-a îngustat formând gîtul pentru a se lărgi din nou. Umplutura gropii a fost mai cenușoasă în gură și în gîtul gropii și mai deschisă mai jos. Spre fundul gropii, mai exact la 16 cm deasupra fundului gropii au fost găsite bucăți de lut ars, cărbuni, oase de animale, oase umane calcinate și cioburi.

Dim. : 1,30 × 1,30 × 0,76.

Inventar : oase umane calcinate, oase de animale, cioburi.

Ceramica : A 1) Opt fragmente necaracteristice.

2) Fragmente din vase-borcan :

- Fragment dintr-un vas decorat cu o linie incizată spiralată ce a mers de la umăr pînă la fundul lui.
- Fragment dintr-o oală decorată pe umăr și pe pîntec cu caneluri.
- Fragment din fundul unei oale cu pereți groși. Fundul are postament.

3) Fragment dintr-un vas de provizii. Nedecorat. Este ars secundar.

B 1) Două mici fragmente necaracteristice.

2) O oală aproape întregă cu pîntecul foarte bombat, fundul mic, cu postament, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza rotunjită și foarte puțin îngroșată. Este decorată pe pîntec cu trei caneluri.

3) Fragmente din căni sau ulcioare :

- Fragment dintr-un vas decorat pe gît cu o bandă de caneluri fine.
- Fragment dintr-un vas cu pereți foarte subțiri. Umerii sînt proeminenți. Sub umăr, vasul este decorat cu cîteva caneluri ușoare.
- Două așchii din gîtul unui vas decorat la bază cu un brîu în relief.

4) Jumătatea dinspre fund a unei străchini. Fundul are un mic inel de susținere.

5) Fragment dintr-un vas de provizii pe care se mai păstrează o porțiune din banda de linii orizontale incizate.

C 1) Fragment dintr-o amforă decorată cu trei benzi de linii incizate formate din cîte trei linii, aflate la o distanță de aproximativ 3 cm una de cealaltă. Pasta este de culoare gălbuie.

D 1) Un ciob necaracteristic.

MORMÎNTUL 295. Mormint de incinerare cu groapă în formă de sticlă. Deasupra gropii au fost găsite cîteva oase de animale și cîteva cioburi. Ceva mai adînc, în mijlocul gropii, un mușuroi de oase și cioburi. În restul umpluturii au fost găsite oase de animale și cioburi. Umplutura cenușoasă cu excepția fundului gropii unde este mai cărbunoasă. În arsură stropi de lut ars.

Dim. : 1,31 × 1,31 × 0,92.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) 50 fragmente necaracteristice.

2 a) Patru fragmente de fund ce provin din vase-borcan. Toate au un mic postament, în afara unui fragment care este plat.

b) Fragment de margini din vase-borcan :

– Fragment din marginea evazată a unui vas cu pereți groși. Buza este îngroșată în exterior și lățită. În interior este șanțuită.

– Fragment dintr-o buză mult îngroșată, de secțiune rotundă.

– Fragment din marginea mult evazată a unui vas. Buza este subțiată.

– Fragment din marginea unui vas cu pereți subțiri. Buza este îngroșată și rotunjită.

– Fragment din marginea unui vas cu gît lung. Marginea este evazată, buza neîngroșată, dar rotunjită.

3) Două fragmente dintr-un vas (amforă ?) decorat cu o bandă lată de striuri. Pasta este cenușie cu slip negricios în exterior.

4) Patru fragmente din vase de provizii din care două sînt arse secundar. Un fragment este decorat cu două benzi de linii în val (valul este larg și rotunjit).

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul unui vas (foarte probabil o strachină). Fundul a avut un mic postament.

3) Fragment dintr-o strachină avînd partea superioară foarte scurtă, umărul foarte puțin marcat, marginea subțiată față de restul pereților, buza rotunjită. În interiorul străchunii, sub buză, trei caneluri foarte fine.

4) Fragment dintr-un ulcior decorat cu caneluri late și adînci,

C 1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment din toarta unei amfore lucrată dintr-o pastă de foarte bună calitate. Secțiunea toartei este rotundă.

D 1) Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă grosolană conținînd cioburi pisate și pietricele mari. Fragmentul este de la fundul vasului, care este foarte ușor profilat.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi, doi tineri și unul adult de talie mică), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ).

MORMÎNTUL 310. Mormint de incinerare cu groapa în formă de sticlă. A tăial mormintul 310 a cu groapă arsă. În umplutura gropii au fost găsite mai multe fragmente din două vase (unul lucrat la roată și celălalt cu mîna). Cioburile au fost risipite pe toată adîncimea gropii pînă pe fund. De asemeni au fost găsite oase de animale. Pe perețele dinspre vest al gropii, aproape de fund, au fost găsite pietre ce consolidau probabil groapa. În regiunea gîtului sticlei au fost găsite o jumătate de cute, un inel de fier și o sulă de fier.

Dim. : 1,40 × 1,40 × 0,94.

Inventar : ceramică, jumătate de cute, verigă de fier, sulă de fier, oase de animale.

Ceramica : A 1) 21 fragmente necaracteristice dintre care unul ars secundar.

2 a) Fragment dintr-un vas-borcan de mici dimensiuni. Vasul este plntecos, cu gîtul scurt, cu marginea mult răsfrîntă în afară, cu buza ușor îngroșată și teșită pe fața interioară. Decorat pe umăr cu caneluri.

b) Mic fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune ovală.

c) Fragment din fundul unui vas-borcan. Are un mic postament.

3) Șase fragmente dintr-un vas cu pereții groși. Pasta este cenușie, cu angobă neagră în exterior. Decorat cu benzi de linii orizontale. Fragmentele fac parte dintr-un ulcior amforoidal plntecos cu două toarte. Bucăți mari din acest vas au fost găsite deasupra mormintului 2 (campania din 1959) situat la o distanță de 10 m de mormintul 310.

4) Alt fragment, de dimensiuni mici, provenind dintr-un vas de același tip. Grosimea pereților și culoarea mai deschisă a pastei ne obligă să admitem că este vorba de un exemplar deosebit de precedentul.

B 1) Șase fragmente necaracteristice.

2) Două fragmente dintr-un vas cu pereți groși. Pasta foarte fină, de culoare cenușiu-gălbui. Vasul a fost decorat din distanță în distanță cu cîte o linie incizată. Dată fiind grosimea pereților nu poate fi vorba decît de un vas de provizii sau de o amforă.

3) Fragment din marginea unui vas-borcan cu pereți relativ groși. Pasta bună dar mai aspră la pipăit și în exterior chiar poroasă. Gîtul foarte lung, decorat cu două caneluri. Marginea este mult îngroșată și evazată, buza teșită, de secțiune triunghiulară.

4) Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Pasta cenușie cu angobă negricioasă. Marginea este dreaptă, buza îngroșată, rotunjită și șanțuită în interior

5) Fragment dintr-un vas cu pereți foarte subțiri. Pastă cenușie fină. Marginea ușor evazată, buza îngroșată și rotunjită.

C 1) Fragment din gîtul unei amfore lucrate din pastă roșie. Gîtul este drept, buza îngroșată în exterior și teșită.

D a) 27 fragmente dintr-un vas lucrat din pastă grosolană ce conține pietricele și cioburi pisate. Pereții vasului sînt foarte groși. Pasta arsă roșcat. Vasul a avut umerii prelungi, gîtul înalt, marginea evazată, buza teșită, decorată cu alveole. Vasul a fost decorat pe pîntec cu butoni plași.

b) Două fragmente necaracteristice dintr-un vas lucrat cu mîna din pastă ciment.

Obleete din fier : 1) O sulă de fier de mari dimensiuni, ruptă la vîrf. Mînerul este lung și plat, tăiat oblic la capăt și perforat. Ceea ce s-a păstrat din corpul sulei (de secțiune rotundă) măsoară 5 cm. Lungimea mînerului este de 7,5 cm.

Obleete din platră : 1) Jumătate dintr-o mică cute. Mijlocul mult subțiat prin folosire, este de secțiune pătrată.

Oase de animale : bos taurus (cinci indivizi aduți), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ tînăr). În mormînt au fost găsite oase arse.

VI. MORMINTE CU GROAPA DE FORMĂ CONICĂ

MORMÎNTUL 312. Mormînt de incinerare în groapă de formă conică. Groapa foarte largă la gură și se îngustează pe măsură ce se apropie de fund.

Deasupra gropii au fost găsite cîteva pietre arse de foarte mari dimensiuni, cîteva oase și mai multe bucăți dintr-un vas de provizii. În umplutura gropii au fost găsite un fragment dintr-o strachină ; mai spre fund a apărut o bucată mare dintr-un vas de provizii și sub el un pieptene cu mînerul în formă de clopot. Aproape de fundul puțului a fost găsită o piatră mare, sub ea o jumătate dintr-o strachină și mai adînc o placă de la un pieptene cu mînerul în formă de clopot.

Dim. : 2,20 × 2,20 × 1,62.

Inventar : ceramică, verigă de fier, pieptene și placa de la pieptene, mărgică, oase de animale.

Ceramica : A 1) 18 fragmente necaracteristice din care cinci arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) fragment mai mare din partea superioară a unui vas cu pereți subțiri. Vasul pîntecos a avut umerii sus și nemarcați, gîtul scurt, marginea îngroșată și evazată, buza îngroșată și ușor teșită. Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri. Pasta conține și nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Pasta de culoare cenușiu-închis. Vasul este ars secundar în interior.

— Două fragmente mai mari și alte două mai mici din partea superioară a unui vas cu pereți subțiri. Vasul este pîntecos, umerii sînt prelungi, gîtul înalt, marginea scurtă și răsfrîntă aproape orizontal, buza îngroșată ușor și rotunjită. Este decorat pe umăr cu două caneluri adînci. Pasta de culoare cenușiu-închis.

— Două fragmente dintr-un vas de dimensiuni mai mici, cu pntecul foarte bombat, cu umărul sus, cu gttul foarte scurt. Decorat pe umăr cu două caneluri adânci. Pasta de o calitate mai bună conține rare boabe de nisip mai mare. În partea inferioară a vasului, în interior, urmele roșii sînt foarte adânci.

— Fragment din marginea unui vas cu gttul scurt: marginea îngroșată și evazată, buza îngroșată și rotunjită.

— Fragment din marginea unui vas cu buza îngroșată prin teșire.

— Fragment dintr-un vas cu gttul scurt, marginea evazată, buza foarte puțin îngroșată și rotunjită.

b) Fragment din umărul unui vas. Este decorat cu o canelură lată și adîncă.

c) Jumătate din partea inferioară a unui vas avînd fundul mic cu un postament puțin înalt. Urmele roșii sînt adânci. Vasul este ars secundar. Se pare că în vas a ars ceva.

3) Fragment dintr-un vas cu pereți groși. Fundul este plat.

4) Fragment foarte mare dintr-un vas care după dimensiuni și aspect ar putea proveni dintr-un vas de provizii. Ceea ce se opune la această interpretare este urma torșii de pe pntecul vasului. Ar putea fi deci vorba fie de un crater, fie (mai degrabă) de o amforă pntecoasă, cu gura în formă de plnic. Jos, toarta se prindea în partea superioară a pntecului, iar sus, probabil pe gtt. Este decorat în partea de sus a umărului cu o bandă de linii în val formată din opt linii. Valul este unghiular, liniile sînt fine. Vasul este cenușiu, cu o crustă brun-roșcat în interior și în exterior (sub angoba cenușie).

5) Strachină de mici dimensiuni și înaltă. Fundul este mic, cu un postament puțin înalt, cu corpul conic înalt, cu umărul sus și unghiular, cu gttul foarte scurt, marginea scurtă și evazată, buza îngroșată, de secțiune ovală. Pasta conține și pietricele. Diametrul gurii: 15,3 cm; înălțimea: 6,5 cm.

A) 1) Cinci fragmente, foarte probabil tot dintr-un vas borcan. Pasta este zgrunțuroasă, cu rare pietricele. Arderea nu este însă la cenușiu, ci la brun-roșcat (nu ca efect al arderii secundare). Fundul este plat.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Fund și un fragment dintr-un vas ce trebuie să fi fost puțin pntecos. Fundul este plat, dar marcat în exterior.

3) Trei fragmente din vase de provizii. Un vas este decorat cu două linii horizontale adînc incizate.

4) Patru fragmente dintr-o amforă sau un ulcior. Fundul este perfect plat. Culoarea pastei este cenușie la miezul pereților și roșie la extremități. În exterior vasul a avut o angobă de culoare cenușie.

5) Fragment din partea superioară a unei străchini avînd partea superioară foarte scurtă, umărul ușor marcat, marginea evazată, buza simplă, doar rotunjită. Profilul are forma literei S.

Obleete de fier: 1) Fragment dintr-o verigă de fier.

Obleete de os: 1) Pieptene de os cu mînerul în formă de clopot. Mînerul este înalt și lat, apropiindu-se mai mult de forma de semicerc. Extremitățile apucătoarei au buza scobită. Aripile sînt scurte și tăiate oblic. Este prins cu nituri de bronz. Pe apucătoare, niturile nu sînt dispuse pînă la buza ei. Pe aripile mînerului sînt astfel așezate încît formează trei triunghiuri,—două la capete și unul la mijloc despărțite între ele printr-un nit. Niturile sînt combinate cu un decor constînd din linii incizate aflate pe una din plăcile exterioare. Și anume, numai baza mînerului este decorată cu cîte o linie pe laturile scurte și două linii paralele pe latura lungă. Dimensiuni: 8 × 7,5 cm.

2) Placa exterioară a unui pieptene de mari dimensiuni. Mînerul este semicircular, apucătoarea nu are scobituri la bază. Aripile sînt lungi și drepte. Niturile urmau să fie așezate mult în interiorul mînerului, iar cele de la bază ar fi format un singur șir neîntrerupt. Dimensiuni: 10 × aproximativ 8 cm.

Obleete din sticlă: 1) Mărgică mare, în formă de pară aplatizată. Este lucrată din pastă de culoare verde închis. Lungimea: 1,2 cm.

Oase de animale: bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult).

MORMÎNTUL X. Mormînt în groapă în formă de puț, dar de mici dimensiuni. În groapă au fost găsite oase de animale așezate unele peste altele și o piatră. Nu are desen.

Dim.: ? × ? × 0,30.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ matur), sus scrofa domesticus (un individ adult).

VII. MORMINTE? CU GROAPA NEARȘĂ, DE MARI DIMENSIUNI DE FORMĂ RECTANGULARĂ SAU PĂTRATĂ

„**BORDEIUL**” 1. Groapa de formă ușor trapezoidală avînd colțurile de răsărit și de nord tăiate. Pare să fi avut o treaptă în colțul de est. În umplutura gropii au fost găsite, încă în gură, foarte multe oase de animale, pietre, cioburi, o verigă de fier. Oase de animale au fost găsite pe toată suprafața gropii dar au fost mai masate în partea de SE. Unele din oasele din groapă sînt carbonizate. Pe fundul gropii au fost găsite multă cenușă, cărbune și mici bucățele de lut ars. Pe latura de NV a gropii, la nivelul de la care a fost săpată groapa, a fost găsită o vatră mare de formă aproape pătrată, ușor înclinată. Deasupra ei au fost găsite un ciob și cîteva oase de animale. Vatra a fost podită cu cioburi.

Dim. gr. : $2,40 \times 2,20 \times 0,80$; dim. vatră : $0,75 \times 0,78$.

Inventar : oase de animale, cioburi, verigă de fier, fragment de fusaiolă.

Ceramica : A 1) 150 fragmente necaracteristice. Dintre acestea 17 sînt arse secundar.

1) *Fragmente din vase de provizii.* Mai multe fragmente din care unele foarte mari din vase de provizii. Unul din ele reprezintă un fragment din marginea unui vas cu buza spartă. Este decorat imediat sub buză cu o bandă de striuri sub care urmează o bandă de linii fine în val, dar destul de neglijent trasate. Sub banda de linii în val se mai păstrează o mică porțiune din banda de striuri. Vasul este ars secundar ; un alt fragment, de data aceasta de mari dimensiuni, are buza lată de 7 cm. Este decorat cu două benzi de linii în val, una mai strînsă, cealaltă mai largă. Sub ultima bandă în val urmează o bandă de striuri fine. După cit se mai poate vedea, se pare că decorul în val se repeta sub banda de striuri.

Fragmente din vase-borcan : 1) Zece funduri și fragmente de funduri, dintre care :

a) 4 fragmente profilate, cu postament ;

b) 5 fragmente și un fund neprofilate, plate ;

c) Un fund și un fragment de fund cu inel de susținere. Unul din fundurile din categoria a doua este ars secundar.

2 a) Un vas-borcan fragmentar. Pasta este cenușie deschisă. Vasul este alungit, cu pîntecul mai puțin bombat, cu umerii numai ușor reliefați, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și țesită. Este lipsit de decor. Fundul este plat.

b) Cinci fragmente din umărul unor vase-borcan. Toate sînt decorate cu una sau două benzi de striuri. Unul din cioburi este ușor ars secundar.

c) Fragment din umărul unui vas cu pereți subțiri—foarte probabil un vas-borcan, dar cu sistemul de decor de pe vasele de provizii—banda de striuri și o bandă înaltă de linii în val foarte fin realizate.

d) Jumătatea inferioară (aproape întreagă) a unui vas lucrat dintr-o pastă zgrunțuroasă, dar de foarte proastă calitate conținînd mult nisip cu bobul mare și pietricele. Arderea este identică cu aceea a vaselor lucrate cu mîna din pastă grosolană, brun închis cu o pojghiță roșcată în exterior.

3) Mai multe fragmente (16) din marginea unor vase-borcan. Cîteva din aceste fragmente au aparținut aceluiași vas așa că practic avem de-a face cu 14 vase diferite :

a) Vas-borcan de dimensiuni mari, cu pereți groși, pîntecul mai puțin bombat, umerii alungiți, gîtul lung, marginea evazată, buza îngroșată și țesită de secțiune aproximativ triunghiulară. Vasul pare să fi fost decorat pe întregul corp ; jumătatea gîtului este decorat cu o nervură ușoară, pe umăr cu o bandă de striuri, pe restul corpului cu caneluri late dispuse din distanță în distanță.

b) Vas-borcan cu pntecul și umerii proeminenți, cu gltul scurt și marginea mult evazată, buza simplă, teșită, de secțiune rectangulară. Este decorat pe umăr cu o bandă de striuri.

c) Două fragmente dintr-un vas-borcan lucrat dintr-o pastă proastă conținnd pietricele mari. Ca formă este un borcan perfect, cu umerii ceva mai alungiți, fără glt, cu marginea răsfrntă orizontal, cu buza simplă, teșită, de secțiune dreplunghiulară. Decorat pe umăr cu o bandă formată din patru striuri inegal trasate. Vasul este puternic ars secundar, dar ca ciob, nu întreg.

d) Margine dintr-un vas-borcan cu gltul scurt, marginea mult evazată, buza îngroșată și ușor rotunjită.

e) Două fragmente dintr-un vas-borcan cu umerii foarte sus și proeminenți, cu gltul aproape inexistent, cu marginea evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

f) Vas-borcan aproximativ de același tip numai că marginea este mai scurtă și mai mult evazată, iar buza simplă, nelngropată, foarte ușor teșită în interior.

g) Trei fragmente de margine provenind din trei vase diferite, dar care pot fi grupate împreună datorită structurii lor generale. Toate cele trei vase au avut un glt foarte scurt, marginea răsfrntă orizontal și buza simplă. Diferă între ele prin mărimea marginii.

h) Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni. Pare să fi avut umerii bombați. Gltul este scurt, marginea ușor evazată, buza îngroșată și rotunjită.

i) Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, cu gltul lung și marginea dreaptă, buza simplă, foarte puțin îngroșată.

f) Marginea unui vas cu pntecul puțin bombat, umerii puțin proeminenți, gltul lung, marginea este îngroșată și rotunjită. În interiorul vasului, în dreptul porțiunii în care marginea începe să se răsfrngă în afară, întâlnim o șanțuire foarte adncă pentru fixarea capacului.

Fragmente de străchini : 1) Fragment dintr-o strachină cu profilul în forma de S alungit. Este ars secundar.

Fragmente din căni : 1) Două toarte de vas foarte grosolan executate. Una din ele este de secțiune aproximativ rectangulară, cealaltă are fața exterioară rotunjită. Ultima este foarte ușor arsă secundar.

B 1) 20 fragmente necaracteristice.

2) 14 fragmente din vase de provizii. Dintre acestea numai patru mai păstrează porțiuni din decorul obișnuit — benzile de striuri și de linii în val.

3) Două fragmente de fund—unul provine de la un vas de mari dimensiuni, celălalt probabil de la o strachină. Amîndouă au inel de susținere.

4) Două fragmente dintr-o strachină cu partea inferioară mult mai înaltă decît cea superioară, cu umărul bine marcat. Fundul profilat are un inel de susținere puțin adnc.

5) Un fund de strachină cu postament.

6) Două fragmente dintr-un vâsuc de foarte mici dimensiuni (o miniatură). Nu se poate reconstitui forma exactă a vasului.

7) Un fragment ce pare să provină din marginea unei căni cu gura trilobată.

8) Două fragmente din unor ulcioare. Unul a avut marginea dreaptă, buza simplă, rotunjită. Celălalt are o șanțuire în interior, ceea ce face ca în exterior să apară o ușoară gușă ; buza este simplă, rotunjită.

9 a) Fragment din gltul unei amfore decorată cu un brlu gros în relief. Este ușor ars secundar.

b) Fragment dintr-o amforă de dimensiuni mari. Gltul este drept, marginea foarte scurtă, buza simplă, rotunjită. Toarta, prinsă imediat sub margine și pe umăr este mult lățită la capătul de sus și se îngustează brusc în locul în care face unghiul în jos.

C 1) Nouă fragmente dintr-o amforă de mari dimensiuni, decorată cu o bandă lată de striuri pe pntec.

2) Două fragmente dintr-o amforă aproximativ de același tip, dar cu pereți mai subțiri, cu altă ardere și cu un alt mod de realizare a striurilor (sînt mai rare decît în primul caz).

3) Patru cioburi necaracteristice.

D a) Din pastă grosolană conținnd pietricele și cioburi pisate.

1) Partea inferioară a unui vas cu jumătate din fund. Vasul a fost de dimensiuni mari, cu pereți groși, ars la brun roșcat. În interior este afumat.

2) Cîteva fragmente (patru) necaracteristice dintr-un vas cu pereți groși, foarte afumat în interior.

3) Alte cîteva mici fragmente necaracteristice din vase cu pereți subțiri.

b) Din pastă zgrunțuroasă arsă cenușiu închis și negru.

1) Două fragmente necaracteristice.

2) Fragment din jumătatea superioară a unui vas-borcan. A avut umerii proeminenți și pîntecul bombat, gîtul scurt, marginea mult subțiată și răsfrîntă în afară, buza simplă.

Obleete din metal : 1) Verigă din fier.

Obleete din lut : 1) Fragment dintr-o fusaiolă ce trebuie să fi fost de formă bitronconică. Este puternic arsă secundar și deformată de foc (este aproape vitrificată).

„**BORDEIUL**” 2. O parte dintr-o groapă de forma rectangulară, distrusă în cea mai mare parte de nisipărie. Pe fundul gropii, pe o grosime de 10—15 cm au fost găsite cioburi, bucăți de lut ars, multă cenușă și cărbune. Fundul gropii este ușor înclinat spre nord. Alături de groapă, la nivelul de călcare antic a fost găsită o vatră, distrusă și ea de nisipărie.

Dimensiuni : Pentru groapă nu pot fi date decît lățimea și adîncimea = 1,80 m × 0,62 m. Vatra este păstrată numai pe o mică porțiune—o margine lungă de 0,73 m și lată de 0,18 m.

Inventar : *oase de animale, cioburi, jumătate dintr-o cule.*

Ceramlea : A) 1) 80 cioburi necaracteristice, majoritatea de mici dimensiuni. Dintre acestea nouă sînt arse secundar.

Fragmente din vase-borcan : 1) Două fragmente de funduri de oale. Ambele sînt simple, plate.

2) Șase fragmente din umărul unor vase-borcan decorate cu benzi de striuri (trei din ele) ; alte trei cioburi sînt decorate cu caneluri late și adînci.

3) 10 fragmente de margini :

a) Vas-borcan cu umerii alungiți, gît scurt, marginea răsfrîntă mult în afară, buza îngroșată și teșită în exterior. Decorat pe umăr cu o bandă de striuri fine. A avut pereții subțiri.

b) Vas cu pereți groși, pasta de culoare neagră, ușor roșcată în exterior ; marginea înaltă și evazată, buza îngroșată și teșită.

c) Două fragmente dintr-un vas-borcan lucrat din pastă cenușie deschisă, marginea foarte scurtă, ușor evazată, buza simplă neîngroșată.

d) Marginea dreaptă, buza îngroșată, teșită în două ape, de secțiune triunghiulară. În interior, sub buză, o șanțuire.

e) Vas cu pereții foarte subțiri. Marginea scurtă, răsfrîntă orizontal în afară, buza mult subțiată și teșită în exterior ;

g) Vas cu marginea înaltă și ușor evazată, buza foarte ușor îngroșată prin țesire, de secțiune rectangulară. Vasul este ars secundar.

h) Vas cu marginea scurtă și foarte puțin evazată, buza șanțuită în interior și teșită în exterior, de secțiune triunghiulară.

g) Vas-borcan lucrat dintr-o pastă de calitate foarte bună. A avut umerii bombați, gîtul scurt, marginea ușor evazată, buza îngroșată și teșită în două ape, de secțiune triunghiulară. Decorat cu coaste.

Fragmente de amforă : 1) Fragment dintr-o amforă. Pasta zgrunțuroasă de foarte proastă calitate. Marginea dreaptă, buza îngroșată și rotunjită, gîtul scurt. Vasul cu pîntecul foarte bombat, cu umerii aproape orizontali față de buza gîtului. Toarta de secțiune rectangulară este foarte groasă în jumătatea care se prinde de gît și foarte mult îngustată în partea care se fixează de umărul vasului. Este ușor ars secundar.

B 1) Zece fragmente necaracteristice.

2) Patru fragmente mici și cîteva așchii din vase mari de provizii. Unul singur este decorat cu o bandă de striuri.

3) Toartă de ulcior sau cană, este lată și canelată pe fața exterioară. Vasul de la care provine trebuie să fi fost de proporții destul de mari.

4 a) Fragment dintr-un ulcior cu gîtul lung, șanțuit la jumătatea gîtului în interior, înclît și se formează o ușoară gușă; marginea este dreaptă, foarte puțin îngroșată în interior, buza subțiată și teșită.

b) Fragment dintr-un ulcior de dimensiuni mai mari. Are un slip negru în exterior. Gîtul și marginea sînt drepte. În interior are o ușoară șanțuire la jumătatea gîtului marcată în exterior printr-o nervură. Buza foarte puțin îngroșată și teșită.

5 a) Fragment din jumătatea inferioară a unui vas-borcan. Fund profilat cu un inel de susținere foarte slab pronunțat. Puternic ars secundar.

b) Fragment dintr-un vas-borcan cu umerii bombați, gîtul foarte scurt, marginea evazată.

C 1) Fragment dintr-o amforă romană cu pereții groși. Pasta fină este arsă la roșu.

D 1) Nouă fragmente necaracteristice.

2) Fund și două fragmente dintr-un vas de mari dimensiuni lucrat din pastă de foarte proastă calitate, arsă la brun-roșcat. Pereții sînt foarte groși. De jur împrejurul fundului impresiuni grosolane de degete.

3) Trei fragmente dintr-un fund de la un vas de dimensiuni mari. Pasta mai bună, arsă la roșu, cu miez cenușiu în exterior; marginea înaltă, foarte ușor evazată, buza simplă, foarte ușor rotunjită. Pasta zgrunțuroasă. Ars roșcat, cu pete brune în exterior.

„**BORDEIUL**” 3 (C în planurile din 1959). Nu s-a găsit nici o urmă de groapă, ci numai podeaua de cioburi și pietre de pe fundul unei vetre a cărei lipitură s-a spălat. Sub cioburi și sub pietre pămîntul era ars. În preajma vetrei au fost găsite mai multe cioburi arse secundar. Aceste cioburi fac parte din umplutura unei gropi. Prinfră cioburi au fost găsite și cîteva oase de animale.

Inventar: oase de animale, cioburi.

Ceramica: A 1) 10 cioburi necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) *Fragmente din vase-borcan:*

a) Două fragmente din umărul unui vas-borcan decorat cu caneluri late și adînci. Sînt arse secundar.

b) Fragment din marginea unui vas-borcan. Marginea este evazată, buza îngroșată și teșită.

3) Foarte multe fragmente din vase mari de provizii între care:

a) Două fragmente dintr-un vas de provizii? cu o structură aparte și ca formă și ca tehnică decorativă.

Vasul este decorat cu un brlu gros în relief sub care, pe o porțiune de 8 cm este realizată o bandă de linii în val, destul de fin înclzată. Valul este îngust și adînc. Abia sub acest val urma banda de striuri orizontale. Tot sub brlul respectiv se păstrează foarte clar locul unde era prinsă toarta. Este mai mult ca sigur că două fragmente de buză lucrate din aceeași pastă, avînd aceeași ardere și stare de corodare au aparținut vasului în discuție. Buza este lată de 7,5 cm. Vasul este ars secundar.

b) Mai multe fragmente provin dintr-un vas de provizii cu pereți mai subțiri decît precedentul. Este decorat cu două benzi de linii în val destul de largi și numai ușor incizate, cuprinse între benzi de striuri ce încep imediat sub buză. Tehnica de realizare a striurilor este aceeași ca și a valului. Buza este mai îngustă, are numai 5,5 cm. Pe alocuri vasul este ars secundar.

c) Alte șase mici fragmente din vase de provizii prezintă tot atîtea variante ale realizării decorului. Trei din ele sînt arse secundar.

B Ceramică lucrată din pastă cenușie fină.

1) Un fragment necaracteristic.

2) Cinci fragmente din vase mari de provizii din care trei sînt decorate cu benzi de striuri și de linii în val.

D Ceramică lucrată cu mtna:

1) Cîteva mici fragmente, absolut necaracteristice, din vase lucrate din pastă grosolană.

„**BORDEIUL**” 4. Groapa de mici dimensiuni, săpată în trepte. Colțul de nord al gropii mai păstrează o porțiune *in situ* de pămînt ars. Aceasta împreună cu faptul că în umplutură a fost găsită o bucată mare de pămînt

ars coincizând ca mărime cu treapta mai adâncă a gropii constituie indicii că groapa a fost arsă sau că eventual ne găsim în prezența unui mormânt de tip „bustum” lipsit totuși de unele caracteristici esențiale. Umplutura de culoare închisă a conținut o mare cantitate de cenușă, cărbune, oase de animale, cioburi, o bucată de țiglă, un cuțit și un amnar(?). La nivelul treptei mai înalte, la fundul unei gropi de formă neregulată a fost găsită o vatră delimitată cu pietre mici și podită cu cioburi având doar slabe urme de lipitură deasupra. Vatra este de formă ovală.

Dim. : gr. : $2,16 \times 1,55 \times 0,54 - 0,85$; dim. vatră : $0,80 \times 0,68$.

Inventar : oase de animale, cioburi, cuțit de fier, amnar?, un os uman calcinat.

Ceramele : A. Ceramică din pastă zgrunțuroasă.

1) 114 fragmente necaracteristice, în general de mici dimensiuni, din care 14 sînt arse secundar.

2) a) Mai multe funduri de vase-borcan, cele mai multe cu pereți groși. Dintre acestea :

— 8 funduri sînt simple, plate.

— 10 funduri au fundul profilat, cu un postament, dar acest postament nu este prea înalt.

— 4 funduri au un postament mai înalt.

— 4 funduri au un inel de susținere, dar nu prea gros.

b) Foarte multe cioburi sau părți mai mari de vase provin din aceeași categorie — vasul-borcan. Varietatea de decor și de realizare a marginii extrem de mare.

Nu vom proceda la descrierea tuturor fragmentelor caracteristice pentru că numărul lor este prea mare. Ne vom rezuma la prezentarea tipurilor reprezentative, nu înainte de a preciza următoarele :

— Numărul fragmentelor de umăr și margine la care facem aluzie în rîndurile de mai sus se cifrează la 90 de fragmente din care 14 sînt arse secundar.

— Motivul decorativ întâlnit *exclusiv* pe fragmentele decorate este banda de striuri incizate.

Lor li se adaugă următoarele fragmente :

a) Cîteva fragmente dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereți subțiri. Probabil că vasul a fost pîntecos ; are umerii sus, este lipsit de gît, iar buza este lată de 2, 5 cm (este formată prin lășirea spre interior a marginii). Este decorat pe umăr cu o bandă lată de striuri.

b) Fragment dintr-un vas-borcan pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea foarte mult evazată, orizontală față de pereți, buza teșită, de secțiune rectangulară. Pereții vasului sînt foarte subțiri. Este decorat pe umăr cu două benzi distanțate de striuri, foarte fin incizate. Fragmentul este puternic ars secundar. Trebuie să fi fost de dimensiuni mari.

c) Mai multe fragmente din jumătatea superioară a unui vas de mici dimensiuni, cu pîntecul bombat, umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea ușor evazată, buza ușor îngroșată și rotunjită. Decorat la baza gîtului cu o bandă de striuri. Suprafața exterioară are o crustă cărbunoasă.

d) Cîteva fragmente dintr-un vas de mici dimensiuni de o construcție asemănătoare cu precedentă. Gîtul este și mai scurt, iar buza este ușor teșită în exterior. Este decorat pe tot umărul cu caneluri late.

e) O serie de fragmente fac parte din mai multe vase a căror caracteristică comună este faptul că au marginea aproximativ dreaptă și relativ înaltă sau foarte ușor evazată, gîtul este aproape inexistent, iar buza este simplă, nelngroșată.

— Vas avînd umerii foarte sus, marginea foarte ușor evazată și șanțuită în interior, buza simplă, rotunjită, decorat pe umăr cu o bandă de striuri.

— Marginea dreaptă, șanțuită ușor în interior, cu buza simplă, rotunjită a unui vas cu pereții subțiri. Marginea dreaptă, cu buza simplă, teșită de la un vas cu pereți subțiri Ușor ars secundar.

— Marginea dreaptă cu buza simplă, rotunjită. Ciobul este puternic ars secundar.

f) Fragment dintr-un vas cu umerii alungiți, gîtul înalt, marginea evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune rectangulară. Decorat cu coaste slab pronunțate.

g) Fragment dintr-un vas cu umerii sus, gîtul scurt, margine evazată, buza îngroșată în exterior, de secțiune pătrată.

h) Fragment dintr-un vas cu gîtul ceva mai lung, marginea evazată, buza îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară.

i) Fragment dintr-un vas cu umerii sus, gîtul foarte scurt, buza îngroșată și ușor teșită în interior. Decorat pe umăr cu o canelură adîncă; Mai există încă șase fragmente de același tip cu precedentul. Un ciob este ars secundar.

j) Două fragmente dintr-un vas cu umerii foarte sus, cu gîtul foarte scurt, marginea răsfrîntă orizontal, cu buza îngroșată.

k) Fragment dintr-un vas cu marginea răsfrîntă orizontal cu buza teșită.

l) Fragment dintr-un vas cu umerii sus și marginea lată, răsfrîntă orizontal și șanțuită adînc, buza este teșită. Vasul a fost decorat cu striuri foarte fine

m) Fragment din marginea unui vas de dimensiuni mici, —marginea răsfrîntă orizontal, dar mai îngustă ca precedentă, șanțuită ușor pe mijloc, buza teșită.

n) Fragment dintr-un vas cu marginea lățită prin țesire spre exterior și șanțuită.

o) Fragment dintr-un vas decorat cu două benzi de linie în val care se taie din loc în loc formînd opturi.

Este puternic ars secundar.

4) Fragmente de străchini:

a) Mai multe fragmente dintr-o strachină avînd partea inferioară mai înaltă, umerii foarte slab pronunțați, marginea dreaptă, buza simplă, îngroșată și teșită, de secțiune rectangulară. Imediat deasupra umărului un brîu foarte îngust. A fost puternic arsă secundar.

b) Fragment dintr-o altă strachină, de același tip ca și precedentă avînd marginea evazată. Buza este tot simplă, de secțiune rectangulară. Este arsă secundar.

c) Trei fragmente dintr-o strachină de același tip, dar cu partea superioară mult mai scurtă, umărul slab marcat, dar unghiular, marginea răsfrîntă în afară, buza rotunjită cu o muchie în exterior. Este ars secundar.

d) Fragment dintr-o strachină avînd partea superioară ceva mai înaltă, marginea evazată și buza rotunjită.

B Ceramică lucrată din pastă cenușie fină:

1) 49 de fragmente necaracteristice din care trei arse secundar.

2) Fragment din fundul unui vâsuc lucrat dintr-o pastă fină cu slip negru în exterior; foarte puternic ars secundar, ca ciob.

3) Fragment din fundul unui vas mare de provizii.

4) Fragment din marginea unui vas cu pereți groși. Vasul nu are gît, marginea este dreaptă, buza foarte puțin îngroșată, teșită, de secțiune rectangulară. Este ușor ars secundar.

5) Fragment din marginea unui vas cu gura foarte largă. Vasul a avut pereți subțiri care se îngroașă la margine. Marginea este răsfrîntă orizontal, șanțuită adînc în interior, buza este ușor rotunjită.

6) Fragment din marginea înaltă și ușor evazată a unui vas. Buza foarte puțin îngroșată este teșită. Baza marginei este marcată printr-o linie incizată.

7) Două fragmente din marginea evazată a unor vase. Buzele sînt simple, rotunjite.

8) Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată.

9) Fragment din umărul unui vas decorat cu două caneluri paralele.

10) Cîteva fragmente de străchini:

a) Două fragmente dintr-o strachină adîncă, avînd partea superioară înaltă, cu umărul bine marcat și decorat cu fațete, marginea mult răsfrîntă în afară, buza teșită, de secțiune rectangulară. La 1,5 cm deasupra umărului se află un brîu subțire în relief. Pasta este foarte fină.

b) Cîteva fragmente dintr-o strachină avînd partea superioară mai scurtă. În rest, prezintă aceleași elemente decorative ca și precedentă.

c) Trei fragmente dintr-o strachină cu partea inferioară mult mai înaltă decît cea superioară, cu umerii foarte slab pronunțați, cu partea superioară evazată și îngroșată, cu buza rotunjită.

d) Fragment dintr-o strachină de același tip, în afară de faptul că marginea nu este îngroșată, iar buza este teșită. Ambele sînt arse secundar.

e) Două fragmente din fundul unor străchini — unul are inel de susținere, celălalt un postament foarte mic.

D) Ceramică lucrată cu mîna :

1) Două fragmente de fund și alte două fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținind pietricele și cioburi pisate, arse brun-roșcat.

2) Aproape jumătate dintr-un vas lucrat din pastă zgrunțuroasă cenușie. Vasul-borcan este foarte grosolan modelat, are pereții groși, iar marginea scurtă este subțiată și evazată, buza sinuoasă.

Vatra adîncită a „bordeiului” 4 a fost podită cu fragmente foarte mici provenind din cel puțin trei vase-borcan. Aproape toate fragmentele sînt arse secundar. În total sînt 185 de fragmente.

Fragment dintr-o fiğlă. Pasta din care este lucrată este grosolană și conține multe pietricele. Arderea a fost cenușie, dar fragmentul este ars secundar. Țigla are o margine înaltă, șanțuită la buză. Dim. : 8 × 8 × 3—5 cm.

Oase de animale : bos taurus (patru indivizi, trei adulți și unul tînr), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult). A fost găsit și un mic os ars.

MORMÎNTUL 56. Groapă mare, aproape rectangulară, puțin adîncă cu fundul plat. Deasupra gropii au fost găsite foarte multe cioburi dintr-un vas de provizii. Sub aceste cioburi au fost găsite altele ; la acest nivel au fost descoperite : o cutle, un instrument de fier probabil pentru lucrutul lemnului, două mărgelile dintre care una de formă inelară.

Dim. : 2,04 × 1,58 × 0,32.

Inventar : oase de animale, cioburi, ac de fibulă din bronz, instrument din fier pentru timplărie, dăltiță de fier, fusaiolă și fragment de fusaiolă, două mărgelile, cute.

Ceramica : A 1) 83 fragmente necaracteristice. Foarte multe cioburi sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margini :

— Trei fragmente dintr-o oală cu pereți subțiri. Gîtul este scurt, marginea evazată, buza foarte puțin îngroșată și țesită. Decorat pe umăr cu o bandă de striuri.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este foarte puțin evazată, buza îngroșată puțin și țesită.

— Mic fragment de margine avînd buza țesită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment de margine de la un vas cu pereții foarte subțiri, cu gîtul lung, marginea evazată, buza neîngroșată, țesită în exterior, de secțiune triunghiulară.

— Fragment de margine de la o oală cu pereți subțiri, cu umerii puțin proeminenți, cu gîtul lung și marginea evazată, buza îngroșată, țesită, marcată în interior printr-o șanțuire. Vasul este decorat de la umăr pînă sub buză cu caneluri foarte fine.

— Fragment de margine de la un vas cu pereții foarte subțiri, cu buza foarte mult îngroșată, de secțiune dreptunghiulară. În interior, sub buză, o șanțuire.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri, cu buza lățită ca la vasele de provizii.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri, cu buza îngroșată și țesită în două ape, de secțiune triunghiulară.

— Fragment de margine dintr-un vas cu pereți ceva mai groși. Marginea este evazată, buza îngroșată și rotunjită.

— Două fragmente dintr-un vas cu marginea foarte puțin evazată, cu buza simplă, doar rotunjită.

— Fragment dintr-o oală cu pereți subțiri. Umerii vasului sînt proeminenți, gîtul lung decorat cu caneluri foarte fine, marginea evazată și șanțuită în interior, buza îngroșată și lățită.

— Fragment mare dintr-o oală cu pereți subțiri. Umerii sînt proeminenți, decorați cu caneluri fine, gîtul scurt, marginea evazată, buza țesită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu marginea răsfrîntă orizontal, cu buza țesită în două ape, de secțiune triunghiulară. Vasul a fost decorat pe umăr cu caneluri fine.

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza îngroșată în exterior.

b) Fragmente din corpul unor vase-borcan.

— 19 fragmente necaracteristice.

— 6 fragmente din umărul unor vase decorate cu caneluri sau bandă de striuri.

— 12 fragmente din umărul și gâtul unui vas cu pereți subțiri. Vasul este decorat la baza gâtului cu o bandă formată din trei linii orizontale incizate și pe umăr cu caneluri.

c) Fragmente de fund :

— Două fragmente mari din jumătatea inferioară a unei oale. Pereții se subțiază mult spre pîntec.

— Șapte fragmente de fund. Toate sînt plate.

— Fundul unui vas cu pereți groși. Este profilat, cu postament.

— Fragment din fundul unui vas cu inel de susținere.

3) Fragment din fundul unei străchini. Este simplu, neprofilat.

4) Fragmente din vase de provizii :

— 20 fragmente dintr-un vas de provizii. Dintre acestea numai patru sînt de dimensiuni mari. O singură urmă de decor — banda de linii în val incizată. Cioburile sînt arse secundar.

— Patru fragmente dintre care două dintr-un vas de provizii corodat și foarte ușor ars secundar. Este decorat cu o bandă de linii incizate încadrată între benzi de linii în val (ca o ghirlandă). Sub banda de linii orizontale se află două benzi de linii în val. Un fragment este de fund.

B 1) 19 fragmente necaracteristice. Cîteva sînt arse secundar.

2) Fragmente de vase-borcan :

— Fragment de margine de la un vas cu pereți subțiri. Marginea este evazată, buza simplă, rotunjită.

— Două fragmente mici din vase cu pereți subțiri. Buza este puțin îngroșată. Unul din fragmente este decorat sub buză cu caneluri foarte fine.

3) Mai multe fragmente între care și o bucată de margine dintr-un vas de provizii.

4) Fragment din gâtul unui ulcior, decorat cu un brîu în relief.

5) Fragment din umărul unui vas decorat cu caneluri foarte fine.

6) Fragment din fundul unui vas cu inel de susținere. Pasta este roșie cu slip negru.

C 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un ulcior lucrat din pastă roșie cu smalț galben-verzui.

D 1) 11 fragmente necaracteristice din vase cu pereți groși.

2) Trei fragmente din fundul unor vase. Două au impresiuni de degete la bază.

3) Fragment din marginea unui vas cu pereți groși. Marginea este dreaptă, buza îngroșată în exterior și lătită.

Obleete din metal : 1) Acul unei fibule din bronz de mici dimensiuni. Este deformat de foc.

2) Instrument din fier de forma unei linguri avînd un găvan îngust. O margine a găvanului este îngroșată, cealaltă este lucrată în tăiș. Coadă răsucită se termină cu o verigă realizată prin îndoirea extremității ei. Probabil că se folosea la scobitul lemnului.

3) Dălțiță de fier.

Obleete din sticlă : 1) Mărgică mică, de forma unui bob de mei, lucrată din sticlă de culoare albastră.

2) Jumătate dintr-o mărgică inelară lucrată din sticlă albastră.

Obleete de lut : 1) Fusaiolă de formă bitronconică cu mijlocul ușor rotunjit. Cele două extremități ale fusaiolei se adîncesc în interiorul ei. Nu este decorată. Pasta cenușie.

2) Fragment dintr-o fusaiolă de formă bitronconică, ceva mai înaltă decît precedentă. Pasta cenușie.

Obleete din piatră : 1) Cute mare de gresie folosită pe toate fețele. Pe una din laturile înguste a fost folosită pentru ascuțitul unor ace sau sule.

„**BORDEIUL** ” 5. La limita de sud a zonei de maximă folosire a cimitirului a apărut o groapă de formă aproximativ pătrată. În gura gropii și în umplutura ei cenușoasă deschis au apărut foarte multe oase de animale,

foarte multe cioburi, un cuțițaș de fier și o fibulă de fier cu piciorul întors pe dedesubt. În jumătatea de sud a „bordeiului”, aproximativ la jumătatea laturei a apărut o groapă cu o umplutură colorată mai intens cu stropi de cărbune. Groapa de formă rotundă și cilindrică în secțiune a depășit cu mult a înălțimea „bordeiului”. În umplutura gropii au fost găsite, până pe fund, oase de animale și cioburi. Pe cele două laturi ale colțului de NE al „bordeiului” au fost prinse două vetre (4 și 5), prima podită cu pietre, a doua cu cioburi. Vatra 4 suprapunea, în parte, un mormint cu groapă arsă (M. 237).

Dim. gr. : 3,20 × 3 × 0,26 ; dim. gr. sub „bordei” : 0,80 × 0,78 × 0,70.

Inventar : ceramică, cuțit de fier, instrument de împlărire, fibulă de fier, cataramă, fragmente din vase de sticlă, fusaiolă, oase de animale.

Ceramica : A 1) 440 fragmente necaracteristice din care 90 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

a) Fragmente de margine :

— Fragment dintr-un vas cu gîtul foarte scurt, cu marginea răsfrîntă orizontal și adînc șanțuită în interior, cu buza ușor îngroșată și teșită, de secțiune pătrată.

— Fragment avînd marginea de același tip, dar provenind de la un vas cu pereți foarte subțiri.

— Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, cu gîtul lung, cu marginea ușor îngroșată și evazată, cu buza teșită oblic pe fața interioară. Este ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas avînd buza teșită oblic pe fața exterioară și șanțuită.

— Fragment dintr-un vas cu pereți foarte subțiri, cu umărul decorat cu o bandă de caneluri, cu gîtul lung, marginea răsfrîntă orizontal, cu buza teșită ca la vasele de provizii. Pasta conține mult nisip cu bobul mare. Este ars secundar.

— Cinci fragmente din vase diferite. Caracteristic pentru toate este marginea evazată, buza îngroșată și teșită oblic pe fața exterioară. Un ciob este ars secundar.

— Patru fragmente din vase diferite. Toate patru au buza îngroșată și teșită orizontal.

— Trei fragmente din marginea unui vas cu pereți subțiri. Gîtul este scurt, marginea ușor evazată, buza nelngroșată și teșită. Sînt arse secundar.

— Un fragment avînd aceeași buză ca și precedentul vas. Dar marginea este mai înaltă.

— Șase fragmente din vase diferite avînd buza îngroșată spre exterior, de secțiune rotundă sau ovală.

Toate sînt arse secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pîntecul foarte bombat, cu umerii sus, cu gîtul scurt și nemarcat, cu marginea mult evazată, cu buza îngroșată și teșită oblic în exterior, despărțită în două printr-o canelură fină.

— Fragment dintr-o miniatură avînd buza împărțită în două printr-o canelură. Este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, foarte pîntecos, cu gîtul scurt, marginea îngroșată și foarte puțin evazată, cu buza îngroșată mult în exterior, teșită orizontal și cu muchie în exterior.

— Trei fragmente din vase cu buza mult îngroșată în exterior și teșită orizontal. Sînt ușor șanțuite în interior. Două cioburi sînt arse secundar.

— Fragment dintr-un vas de mari dimensiuni, cu buza ușor îngroșată, de secțiune ovală.

b) Fragmente din umărul unor vase-borcan :

— 13 fragmente decorate cu benzi de caneluri fine. Cinci cioburi sînt arse scundar.

— Șase fragmente din vase cu două sau cu o bandă de caneluri late. Trei fragmente sînt arse secundar.

— Fragment dintr-un vas decorat cu două linii orizontale incizate.

c) Fragmente de fund :

— 22 fragmente de fund cu postament. Zece sînt arse secundar.

— 3 fragmente de fund avînd un început de postament.

— 4 fragmente arse secundar din funduri plate ; două fragmente de fund profilate, dar plate. Sînt arse secundar.

— 2 fragmente de fund avînd un inel de susținere.

3) 22 fragmente din vase de provizii din care patru sînt arse secundar. Pe trei fragmente se păstrează părți din decor : o bandă de linii în val foarte fin incizată și o bandă de linii orizontale. Un fragment mai mare este din marginea unui vas lucrat dintr-o pastă ce conține mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Vasul a avut gîtul scurt, iar extremitatea exterioară a buzei nu depășea decît foarte puțin pereții. Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri adînci. Este ars secundar.

4) Două fragmente de strachină. Un fragment dintr-o strachină avînd partea superioară foarte scurtă, umărul bine marcat, unghiular, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită, profilul general în forma literei S ; al doilea fragment este dintr-un vas de mici dimensiuni, cu un dezechilibru între cele două părți ale vasului în favoarea părții inferioare, dar nu așa de marcat ca la precedentul exemplar. Umărul este bine marcat, marginea evazată, buza neîngroșată, teșită.

5) Fragmente din gîtul unor vase ce par a fi fost amforete sau ulcioare. Gîtul este înalt și drept, baza îngroșată și rotunjită. La jumătate, gîtul este decorat cu un brîu în relief.

A 1) Fragment dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereți subțiri. Vasul foarte plntecos, cu umerii proeminenți, cu gîtul relativ lung, cu marginea evazată, cu buza ușor îngroșată. Decorat pe umăr cu două coaste. Pasta este brun-cărămizie.

2) Fragment dintr-un vas lucrat din aceeași pastă, decorat pe umăr cu două caneluri.

3) Fragment din fundul unui vas de mari dimensiuni. Este plat și tăiat.

B 1) 31 fragmente necaracteristice.

2 a) Opt fragmente dintr-un vas-borcan decorat cu căpriori. Din același vas a fost găsit un fragment în movilele mormintelor 261, 340, 341 etc.

b) Fragment dintr-un vas-borcan cu umărul ușor canelat, cu gîtul foarte scurt, cu marginea răsfrîntă aproape orizontal, cu buza îngroșată, teșită și șanțuită în interior. Un alt fragment prezintă aceleași caracteristici și este ars secundar.

c) Două fragmente dintr-un vas avînd gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și teșită oblic pe fața exterioară.

d) Un fragment dintr-un vas cu marginea răsfrîntă orizontal și buza rotunjită.

e) Fragment dintr-un vas avînd buza mult îngroșată și teșită orizontal.

f) Fragment dintr-un vas cu buza ușor îngroșată în exterior.

g) Trei fragmente din vase cu buza simplă, neîngroșată, doar teșită orizontal.

3) Șapte fragmente din umărul unor vase. Patru din ele fac parte din același vas și sînt decorate cu un brîu în relief, un fragment este decorat prin lustruire cu un decor în rețea, un fragment este decorat cu o linie incizată și altul cu o coastă adîncă.

4) Opt fragmente de fund. Două din ele provin din același vas de mari dimensiuni. Cu excepția a două fragmente care au postament (și sînt arse secundar), celelalte patru au inel de susținere.

5) Trei fragmente de străchini : un fragment dintr-o strachină de formă bitronconică, cu marginea răsfrîntă orizontal, cu buza îngroșată, teșită, decorată cu un brîu în relief ; alt fragment dintr-o strachină la care partea inferioară era mai scundă, fără decor ; un fragment dintr-o strachină bitronconică, cu partea superioară, dreaptă, cu buza neîngroșată, teșită, decorată cu un brîu în relief aplatizat.

6) Fragment mic dintr-o toartă avînd ambele fețe canelate.

7) Douăzeci fragmente din vase de provizii din care zece sînt arse secundar. Două fragmente sînt din același vas și au decorul caracteristic. Un fragment este decorat cu caneluri late și puțin adînci.

C 1) Douăzeci fragmente din vase lucrate din pastă roșie. Dintre ele un fragment provine dintr-o amforă de mari dimensiuni, cu pereții groși ; unul este necaracteristic ; celelalte optsprezece putînd fi repartizate după calitatea pastei, nuanță și decor, cel puțin la trei ulcioare. Decorul constă din caneluri late (trei) și puțin adînci, benzi de caneluri foarte fine și benzi de linii orizontale-incizate. Un fragment este de toartă plată pe fața exterioară și rotunjită pe cea interioară.

D a 1) 47 fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană.

- 2) Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu umerii puțin proeminenți, cu gîtul scurt, buza teșită în exterior.
- 3) Fragment dintr-un vas cu marginea înaltă și evazată, cu buza teșită.
- 4) Fragment dintr-un vas decorat cu un buton.
- 5) Fragment din fundul plat, dar profilat al unui vas

b) Trei fragmente dintr-un vas lucrat cu mina din pastă cenușie zgrunțuroasă. Vasul de mari dimensiuni a avut gura largă, umerii prelungi și nemarcați, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza subțiată și teșită.

Cloburi din groapa de sub „bordelul” 5: A 1) 36 fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan:

— Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu pîntecul bombat, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și rotunjită.

— Fragment din marginea evazată a unui vas, buza simplă, rotunjită, de secțiune ovală.

— Trei fragmente din umărul unor vase — un fragment este decorat cu o bandă de caneluri foarte neglijent realizată, celelalte două cu linii orizontale incizate.

— Cinci fragmente de fund: un fund este tăiat; un fund este plat; trei fragmente au postament. Două din funduri sînt arse secundar.

3) Apucătoarea unui capac.

4 a) Cinci fragmente dintr-un vas de provizii? lucrat dintr-o pastă conținînd mult nisip și pietricele. Pasta de culoare cenușie-albăstruie.

b) Trei fragmente de mici dimensiuni din vase de provizii. Unul este decorat. Sînt arse secundar.

A) Două fragmente dintr-un vas lucrat din pastă de culoare cărămizie.

B 1) 15 fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un vas decorat cu o canelură lată și puțin adîncă, deasupra ei o linie orizontală incizată.

3) Fragmente din marginea unui vas cu buza mult îngroșată, de secțiune rotundă.

D 1) Șapte fragmente necaracteristice din vase lucrate cu mina din pastă grosolană.

Obleete din fier din „bordelul” 5 1) Instrument de fier amenajat la cele două capete pentru a putea fi folosite la răzuț și respectiv la împuns. Corpul propriu-zis este îngust și de secțiune dreptunghiulară. Extremitățile sînt mult aplatizate și ascuțite. Aplatizarea nu s-a făcut pe aceeași latură a corpului uneltei; lungimea: 11,3 cm.

2) Cuțit de mici dimensiuni (10 cm) cu limbă la mîner. Muchia cuțitului este ușor curbată. Mînerul este lung măsurînd 3,5 cm.

3) Fibulă mare de fier cu piciorul întors pe dedesubt. Arcul este scurt și puțin înalt, cu corpul plat, piciorul este lung în raport cu arcul și ușor bombat pe fața exterioară. Portagrafa este ruptă de acolo de unde începea firul ce se înfășura la baza arcului. Resortul este mic și realizat prin trecerea coardei pe deasupra arcului. A fost lucrată dintr-un singur fir. Dimensiuni: 7,3 cm (arcul cu tot cu resort 4 cm, piciorul 3,3 cm).

2) Cataramă de fier de dimensiuni mari — are veriga de formă rotundă, mult îngroșată în partea anterioară. Spinul lung, depășind baza verigii este de secțiune dreptunghiulară. Catarama este prevăzută cu o placă mică, rotundă pe fața exterioară și dreptunghiulară pe fața interioară. Cele două părți ale plăcii se fixau cu un singur nit central. Dimensiunile verigii: 3 × 3 cm. Dimensiunile plăcii: 1,5 × 1,9 cm.

Obleete de sticlă: 1) Patru fragmente din vase de sticlă — două fragmente din vase cu pereți subțiri lucrate din sticlă de culoare albă; un fragment dintr-un vas cu pereți subțiri lucrat din sticlă de culoare verde deschis; un fragment dintr-un vas cu pereți subțiri, lucrat din pastă de culoare verde deschis, decorat cu o coastă de formă semicirculară în secțiune. Poate proveni dintr-un vas decorat cu coaste verticale sau oblice (mai probabil dat fiind grosimea benzii aplicate) sau dintr-un vas decorat cu ove (mai puțin probabil).

Obleete de lut: 1) Fusaiolă de lut din pastă fină, moale, arsă cărămiziu, de formă tronconică. Dimensiuni: 2,2 × 2,4 × 2,6 cm.

Oase de animale : bos taurus (șapte indivizi, șase adulți unul tânăr), ovicaprinae (trei indivizi : doi adulți, unul bătrân), sus scroafa domesticus (trei indivizi : unul tânăr și doi adulți), sus scroafa ferus (un individ adult), equus caballus (doi indivizi adulți). În mormintele au fost găsite oase arse.

CUPTORUL I. Cuptor cu groapă pentru olar. Groapa cuptorului este săpată de la baza stratului de cultură. În gura gropii au fost găsite multe cioburi și oase de animale, un pandantiv din sticlă în forma unui colț de fierde. Groapa cuptorului este de formă rectangulară, cu gîtuieră la gura vetrei. În umplutura cenușoasă a gropii au fost găsite oase și câteva cioburi. În groapă, pe fund, începînd cu gura cuptorului, pe o lungime de 1,20 m au fost găsiți stropi de cărbune, câteva pietre arse, un cui de fier cu cap de bronz. În rest umplutura este de culoare mai deschisă. Cuptorul propriu-zis a fost boltit în pămîntul castaniu. Din bolta cuptorului nu ni s-au păstrat decît puține resturi de pămînt ars. Distanța dintre resturile de boltă și vatră este de 21 cm. Vatra lutuită și bine păstrată nu a fost construită nici pe pietre, nici pe cioburi. În gura vetrei a fost găsit un ciob mare dintr-un vas lucrat cu mina dintr-o pastă grosolană. Peste bolta cuptorului s-a suprapus groapa mormîntului 86.

Dimensiuni : groapa cuptorului : 1,80×1,53 m ; vatra cuptorului : 1×0,76 m ; bolta cuptorului : 1,18×0,98 m.

A 1) 110 fragmente necaracteristice, cele mai multe de mici dimensiuni. Dintre acestea 15 sînt arse secundar.

Fragmente din vase-borcan :

1) Patru fragmente de fund (trei sînt din același vas) toate avînd postament ; un fragment de fund, avînd un inel de susținere puțin înalt, este ars secundar ; două fragmente de fund plat, neprofilat.

2) Patru fragmente din umărul unor vase-borcan. Două sînt decorate cu caneluri fine, celelalte două cu o bandă de striuri foarte fine. Unul din cioburi este puternic ars secundar.

3) Cîteva fragmente din marginea unor vase-borcan :

a— Vas cu gîtul scurt, marginea ușor evazată, buza mult îngroșată prin țesire, de secțiune triunghiulară.

b— Vas-borcan cu gîtul foarte scurt, cu buza mult lățită ca la vasele de provizii.

c— Alt fragment de vas cu marginea dreaptă și buza țesită, de secțiune triunghiulară.

d— Două fragmente din două vase avînd aproximativ același profil. Umerii alungiți, gîtul de asemenea lung, marginea evazată, buza ușor îngroșată și foarte puțin rotunjită, marcată la bază, în exterior, cu o ușoară nervură.

e— Un fragment de margine foarte asemănător cu cel descris la litera a.

Fragmente de strachină : 1) Mic fragment dintr-o strachină cu partea superioară foarte scundă, cu umărul rotunjit, marginea mult răsfrîntă în afară și buza simplă, neîngroșată.

2) Fragment dintr-o strachină bitronconică, cu umărul rotunjit, cu marginea evazată și buza țesită, de secțiune rectangulară.

Fragmente din vase de provizii : 1) Trei fragmente din vase mari de provizii. Nici unul nu este decorat.

B 1) Nouă fragmente necaracteristice dintre care unul este ars secundar.

2) Șase mici fragmente din vase de provizii. Două sînt puternic arse secundar.

3) Două fragmente de la niște vâșuțe cu pereți foarte subțiri, cu buza țesită simplu sau ca la vasele de provizii.

4). Trei fragmente (jumătate de fund și două cioburi din corpul vasului) dintr-un vas borcan. Fundul are postament. Vasul are un slip negru în exterior.

Fragmente de strachină : 1) Fragment dintr-o strachină cu partea superioară înaltă, marginea ușor evazată, buza îngroșată puțin și rotunjită.

2) Fragment dintr-o strachină cu cele două jumătăți aproximativ egale, cu umărul bine marcat, cu jumătatea superioară evazată și buza ușor îngroșată.

D 1) 24 de cioburi lucrate din pastă grosolană. Cîteva din ele au aparținut aceleiași vas foarte afumat în interior.

Oblecte de sticlă : 1) Pandantiv în forma unui colț de elefant. Este lucrat din sticlă de culoare alb-verzui (în groapa cuptorului).

2) Mărgică mare spartă. Este de forma unei bușe. Este lucrată din sticlă neagră și decorată cu o dungă de culoare roșie (în apropierea C₁).

CUPTORUL II. Cuptor cu groapă pentru olar. Groapa cuptorului a fost distrusă în mare parte de mormîntul 52 (cu groapa în forma de sticlă). Vatra a fost podită cu pietre. Lipitura de pe vatră s-a păstrat foarte prost. Sub lipitură pietrele sînt foarte puternic arse ceea ce constituie dovada unei întrebuițări îndelungate a cuptorului. Vatra este instalată deasupra unui mormînt cu groapa arsă, mormîntul 107. În umplutura gropii cuptorului au fost găsite cioburi.

Dimensiuni : groapa cuptorului (parțial) : $0,92 \times ?$ vatra cuptorului : $0,98 \times 0,80$ m.

Ceramlea : A 1) 45 de fragmente necaracteristice dintre care nouă arse secundar.

Fragmente din vase de provizii : 1) Fragment mare dintr-un vas de provizii. Pasta este de culoare cenușiu închis. Din decor se păstrează o bandă largă de linii în val cuprinsă între două benzi de linii paralele incizate.

2) Un alt fragment dintr-un vas de provizii. A avut pereții mai subțiri. Banda de linii orizontale incizate este mai lată. Din val nu s-a păstrat decît o buclă.

3) Fragment dintr-un vas de provizii cu pereți subțiri. Se mai păstrează o mică porțiune din banda de striuri.

4) *Fragmente din vase-borcan :*

— Fragment din fundul cu postament al unui vas. Este ușor ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu pereți groși. Marginea este evazată, buza rotunjită și îngroșată în exterior.

— Fragment dintr-un vas cu gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și țesită, marcată în exterior printr-o muchie ușoară.

— Fragment din marginea dreaptă a unui vas cu pereți subțiri, buza țesită în două ape, de secțiune triunghiulară. Foarte puternic ars secundar.

Fragmente de străchini : 5) Fragment dintr-o strachină cu pereți subțiri, avînd partea superioară mai scurtă, umerii rotunjiți, marginea mult evazată, buza țesită, de secțiune rectangulară. Este arsă secundar.

B 1) Trei fragmente necaracteristice.

2) Opt fragmente din vase de provizii din care un mic fragment de margine și un altul de fund. Două din cioburi sînt arse secundar.

Fragmente din vase-borcan : 3) Fragment din fundul unui vas-borcan. Fundul are un foarte mic postament. Este ars secundar.

4) Fragment din partea superioară a unui vas-borcan cu umerii alungiți, gîtul înalt, marginea răsfrîntă aproape orizontal, cu buza foarte mult îngroșată și țesită. Decorat pe umăr cu caneluri foarte ușoare. Vasul a fost de dimensiuni mari.

5) Fragment din umărul unui vas-borcan cu pereți foarte subțiri. Nedecorat.

6) Fragment din marginea unui vas-borcan. Buza este îngroșată în exterior.

7) Fragment din marginea șanțuită în interior a unui vas cu pereți foarte subțiri.

Fragmente de străchini : 8) Fragment din umărul unei străchini.

C 1) Trei cioburi necaracteristice.

D 1) 5 cioburi necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană cu pietricele și cioburi pisate.

2) O margine dintr-un vas lucrat din pastă ciment. Vasul a avut pereții groși, dar marginea este subțiată și evazată, buza simplă.

Vatra 1. Vatra simplă, fără groapă, podită cu pietre și cioburi. Lipitura de deasupra lor nu s-a păstrat decît parțial, dar a fost destul de groasă. Sub podeaua de pietre și cioburi pămîntul este puternic ars. Vatra este situată în apropierea mormîntului 215 a.

Dimensiuni : $0,70 \times 0,66$ m.

Ceramlea : A 1) 39 fragmente mici care provin probabil din două vase-borcan. Toate sînt puternic arse secundar. Patru din aceste fragmente sînt din margine. Buza unuia din vase a fost îngroșată și ușor țesită. În interior sub buză, o ușoară șanțuire.

2) Trei fragmente nu sînt arse secundar deși au fost folosite pentru repararea vetrei. Două din ele sînt necaracteristice. Al treilea fragment provine din fundul plat al unui vas cu pereți foarte groși — poate un vas de provizii.

Vatra 2. Vatra simplă fără groapă, podită cu pietre de dimensiuni mijlocii. Deasupra pietrelor, care sînt arse, nu s-a găsit nici o urmă de lipitură de lut ars, fie din cauză că nu a existat o asemenea lipitură, fie pentru că a fost foarte ușoară și foarte puțin arsă și nu s-a păstrat. Nu s-au găsit urme de pămînt ars sub pietre. Vatra este situată lângă mormîntul 221.

Dimensiuni : $0,56 \times 0,56$ m.

Vatra 3. Vatră simplă, fără groapă, podită cu pietre de dimensiuni mici și mijlocii și cu un ciob. Deasupra lor lipitura s-a conservat destul de bine datorită faptului că a fost groasă și puternic arsă. Sub podeaua de pietre pămîntul a fost ars. Vatra este situată în capătul de E al mormîntului 220.

Dimensiuni : $0,62 \times 0,58$ m.

Ceramica : A 1) Un fragment dintr-un vas de provizii. Este ușor ars secundar pe fața exterioară. Nu are decor.

Vatra 4. Vatră de mici dimensiuni situată în colțul de NE al „bordeiului” 5. Mai mult ca sigur nu aparține „bordeiului”, ci îl suprapune. Probabil că este legată de mormîntul 237. Vatra a fost podită cu pietre de foarte mici dimensiuni. Între pietre a fost găsit și un ciob mic necaracteristic. Lipitura a fost foarte slabă și risipită în jurul vetrei. A suprapus în parte un mormînt cu groapă arsă — mormîntul 237.

Dimensiuni aprox. : $0,81 \times 0,80$ m.

Vatra 5. Vatră de dimensiuni mari situată în capătul de sud al mormîntului 256. Toată vatra a fost podită cu cioburi aparținînd la 3—4 vase. Printre cioburi mai multe fragmente dintr-o amforă romană și mai multe fragmente dintr-o oală lucrată din pastă zgrunțuroasă. De notat că o parte din cioburi sînt arse secundar, altele nu. Situația se datorește poate și faptului că focul nu a ars egal pe toată suprafața vetrei sau că a fost făcută o reparație parțială. Deasupra cioburilor nu a fost găsită nici o urmă de lipitură, iar sub ele nici o urmă de pămînt ars.

Dimensiuni : $0,88 \times 0,81$ m.

Cioburi de deasupra vetrel : A 1) 22 fragmente necaracteristice din care două sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea unui vas cu pereții subțiri, cu buza îngroșată și cu o muchie în exterior. Este ars secundar.

— Fragment din umărul unui vas decorat cu două caneluri paralele.

— Două fragmente de fund. Ambele au postament. Un fragment este ars secundar.

B 1) Un fragment necaracteristic.

2) Fragment dintr-un vas de provizii.

3) Fundul întreg al unui vas cu pereți subțiri. Are un postament foarte scund.

D 1) Două fragmente din vase lucrate din pastă grosolană.

Cioburi din podeaua vetrel :

A 1) Zece fragmente din corpul unor vase-borcan.

a) Fragmente de vase-borcan :

— 25 fragmente dintr-un vas cu pereți relativ subțiri. În interior vasul are o crustă albă.

— Partea inferioară dintr-un vas relativ înalt. Fundul are postament. Este ars secundar numai în exterior.

În interior are o crustă neagră.

— Jumătate din fundul unui vas — are postament și este foarte puternic ars secundar.

— Fragment din fundul cu postament al unui vas cu pereți subțiri.

— Fragment dintr-un vas cu umerii sus, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și teșită. Este decorat pe umăr cu o bandă de caneluri fine. A fost ușor expus la foc.

2) Fragment din marginea cu o jumătate de toartă dintr-o cană. Marginea este ușor aplecată spre interior și șanțuită. Buza simplă, rotunjită. Toarta este prinsă chiar de buză. Toarta aplatizată este canelată median pe fața interioară.

3) Patru fragmente din vase de provizii. Nu au decor. 4) Fragment dintr-un vas de mari dimensiuni, cu pereți foarte groși. Pe fragmentul respectiv se păstrează o linie incizată dispusă succesiv pe trei registre. O linie în spirală?

B 1 a) 25 fragmente din vase de provizii. Cele mai multe provin din același vas fără să se poată întregi. Cinci fragmente sînt arse secundar.

b) Fragment dintr-un vas de provizii decorat cu două benzi de linii în val — cu bucelele inegale și largi. Banda de linii incizate se află între cele două benzi de linii în val.

c) Fragment dintr-un vas decorat cu un val adînc și foarte fin deasupra unei benzi de striuri.

2) Un fragment mai mare și șapte mai mici dintr-un vas cu pereți mai subțiri decît un vas de provizii. Probabil un ulcior. Este decorat cu o bandă de caneluri adînci pe pîntec. Benzi de caneluri abia vizibile decorează restul vasului. Este ușor ars secundar pe fața interioară.

3) Două fragmente din umărul unui vas. Unul este decorat cu o bandă de caneluri înguste și adînci. Celălalt este decorat cu o singură canelură lată și adîncă.

4) Fragment dintr-o toartă lată și groasă. Este canelată pe ambele fețe. Este ușor ars secundar.

5) Un fund și un fragment de fund. Un fund are postament mic și provine de la un vas cu pereți subțiri. Fundul întreg are inel de susținere și provine de la un vas de dimensiuni mai mari. Este ars secundar.

6) Două fragmente dintr-un vas cu pereți foarte subțiri. Este foarte puternic ars secundar.

C 1) 12 fragmente dintr-o amforă cu pereți foarte groși. Este decorată pe umăr cu o bandă lată de striuri. Pe alocuri, unele cioburi sînt afumate.

2) Mic fragment dintr-un vas cu pereți subțiri. Este decorat cu caneluri foarte fine.

D 1) Fragment din fundul unui vas lucrat din pastă grosolană. Fundul este plat, dar profilat.

Oase de deasupra vetrel : bos taurus (un individ adult), ovicaprinae (un individ adult), sus scrofa domesticus (un individ adult), equus caballus (un individ adult).

Ceramide și plese de metal din movilele mormintelor 261, 287, 339, 340, 341.

A 1) 296 fragmente necaracteristice din care 119 sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment mai mare dintr-un vas cu pereți mai groși. Pasta conține mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Culoarea brună. Vasul a avut umerii prelungi, nemarcați, gîtul aproape inexistent, marginea răsfrîntă orizontal și ușor șanțuită, buza îngroșată.

— Fragment dintr-un vas de dimensiuni mari, cu pereții groși. A fost pîntecos, cu umerii sus, gîtul scurt, marginea mult evazată, buza teșită, de secțiune dreptunghiulară.

— Fragment dintr-un vas cu umerii proeminenți, gîtul scurt, marginea evazată orizontal, buza îngroșată, de secțiune rotundă.

— Fragment dintr-un vas cu gîtul scurt, marginea ușor evazată, îngroșată și șanțuită în interior, buza îngroșată, de secțiune ovală.

— Două fragmente de margine din vase diferite. Marginea este evazată, buza teșită. Un fragment este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereți foarte groși, cu gîtul lung, marginea evazată, buza îngroșată și teșită oblic în exterior. Pasta conține foarte multe pietricele.

— Fragment dintr-un vas cu umerii sus și proeminenți, cu gîtul foarte scurt, marginea subțiată și foarte ușor evazată, buza simplă, teșită, de secțiune rectangulară.

— Trei fragmente din vase cu pereți subțiri. Au avut gîtul scurt, marginea evazată, buza teșită oblic în exterior.

— Trei fragmente din vase cu marginea evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune ovală. Două fragmente sînt arse secundar.

— Două fragmente dintr-un vas cu pereți foarte subțiri. A avut un gît scurt, marginea evazată și ușor îngroșată, buza îngroșată prin țesire.

— Un al treilea fragment, de același tip, provine dintr-un alt vas. Este de asemenea ars secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri avînd marginea înaltă și evazată, buza simplă de secțiune ovală.

— Fragment dintr-un vas cu buza îngroșată, de secțiune ovală. A avut pereții mai groși și este ars secundar.

— Trei fragmente din vase avînd buza ușor îngroșată. În interiorul vasului, sub buză, o șanțuire ușoară.

— Patru fragmente din vase cu pereții groși. Toate au gîtul scurt, marginea evazată, buza ușor îngroșată în exterior. Trei sînt arse secundar.

— Un fragment dintr-un vas avînd gîtul relativ lung, marginea evazată, buza ușor țesită în exterior, nelngroșată.

— Fragment dintr-un vas cu pereții subțiri, cu marginea evazată, buza ușor îngroșată, de secțiune rotundă. Este ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas cu buza lățită. Este ars secundar.

— Trei fragmente dintr-un vas de mici dimensiuni, cu plntecul bombat, umerii prelungi, gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată și țesită oblic. În interior, sub buză, o șanțuire ușoară.

b) *Fragmente din umăr :*

— Cinci fragmente din umărul unui vas cu pereți subțiri. Decorat cu o bandă de caneluri fine. Sînt arse secundar.

— Patru fragmente din vase diferite. Toate sînt decorate cu caneluri fine. Un ciob este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas cu pereți groși. Pasta de culoare neagră. Decorat cu o bandă de caneluri adînci.

— Trei fragmente din vase diferite decorate cu caneluri late și puțin adînci. Un ciob este ars secundar.

— Fragment dintr-un vas decorat cu o bandă de linii incizate.

c) *Fragmente de fund :*

— Un fund întreg și patrusprezece fragmente de fund. Toate au postament. Opt din ele sînt arse secundar.

— Jumătate dintr-un fund care are un inel de susținere plat.

— Șase fragmente de fund. Toate sînt plate. Trei sînt arse secundar.

— Trei fragmente din fundul unor vase care au un început de postament. Două sînt arse secundar.

3) *Fragmente din vase de provizii :*

— Cinci fragmente din fundul unui vas de provizii.

— 14 fragmente lipsite de decor.

— Fragment din marginea unui vas. Este decorat sub buză cu o bandă de linii în val (format din opt linii).

Valul este larg și puțin adînc, cu bucele rotunde.

— Șapte fragmente dintr-un vas ars secundar cu un slip de culoare cenușiu-brun în exterior. Decorat cu banda de linii în val între benzi de linii paralele. Valul este înalt, cu bucele unghiulare.

4) Fragment de margine cu toarta întreagă dintr-o cană. Vasul a avut gîtul înalt, marginea dreaptă și îngroșată, buza rotunjită. Toarta se fixa imediat sub buză. Toarta de secțiune ovală, cu fața exterioară rotunjită. Este ars secundar.

B 1) Fragmente necaracteristice din care patru sînt arse secundar.

2) Fragment dintr-un vas-borcan de dimensiuni mai mari și cu pereții relativ groși. Vasul a avut umerii înalți, gîtul scurt, marginea evazată orizontal și țesită, buza subțiată. În interior, vasul are o șanțuire ușoară. Baza gîtului este marcată de o coastă. Între acea ă coastă și o canelură fină aflată la 2 cm sub ea, vasul a fost decorat cu un motiv în rețea realizat prin lustruire. Decorul este în mare parte distrus. Fragmentul este ars secundar.

3) Fragment dintr-un vas lucrat dintr-o pastă foarte fină, de culoare neagră. A avut pereții subțiri, gîtul relativ lung, marginea evazată și șanțuită în interior, buza îngroșată și țesită. Este decorat pe gît cu un motiv în rețea realizat prin lustruire.

- 4) Fragment dintr-un vas de mici dimensiuni, cu pereți subțiri, pntecos. A avut amenajat pe umeri o bandă cuprinsă între două caneluri. Pe această bandă a fost realizat un decor lustruit. Motivul — un rând de căpriori culcați.
- 5) Două fragmente din marginea unei căni cu gura trilobată. vasul trebuie să fi fost de mari dimensiuni judecând după grosimea pereților. A avut în exterior culoarea neagră.
- 6) Două fragmente din gîtul unui ulcioraș. Este marcat la bază printr-o șanțuire adîncă.
- 7) Fragment dintr-un vâsuc de mici dimensiuni cu pereți subțiri. Gîtul este aproape inexistent, buza lătită ca la vasele de provizii.
- 8) Fragment dintr-o strachină bitronconică. Este de mici dimensiuni și este ars secundar.
- 9) Fragment dintr-un vas decorat pe umăr cu o canelură adîncă.
- 10) Două fragmente de fund. Unul are un inel de susținere foarte mult aplatizat — provine de la un vas de dimensiuni mari, cu pereți groși și este puternic ars secundar. Celălalt are un inel subțire și mai înalt și provine probabil dintr-o strachină. Este ușor ars secundar.
- 11) Patru fragmente din vase de provizii. Nu au decor.
- 12) Fundul unui pahar decorat cu un decor imprimat. Fundul este rotund și face parte dintr-un pahar din care au mai fost găsite cîteva fragmente în 1959. Decorul constă dintr-o stea cu șapte raze ce pornesc din jurul unui cerc cruțat în mijlocul fundului. Cele șapte raze ca și brîul ce începe partea superioară a paharului sînt formate din linii punctate dispuse oblic. Razele sînt despărțite între ele prin cîmpuri nedecorate, iar brîul superior este cuprins între două caneluri.

C 1) Șase mici fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-un ulcior decorat cu două benzi de caneluri foarte fine.

3) Fragment dintr-un vas avînd buza îngroșată prin țesire.

D 1) 65 fragmente necaracteristice din vase lucrate din pastă grosolană conținînd pietricele și cioburi pisate.

2) Două fragmente dintr-un vas de mici dimensiuni, cu pîntecul proeminent, gîtul scurt, marginea scurtă, subțiată și evazată, buza țesită.

3) Fragment dintr-un vas cu marginea înaltă, evazată, cu buza țesită.

4) Două fragmente din fundul unui vas. Fundul ușor profilat este plat.

5) Jumătatea din partea superioară a unui vas-borcan, cu pîntecul larg, umerii prelungi, gîtul scurt, marginea evazată și subțiată, buza țesită și neglijent lucrată. Vasul este decorat pe umărul înalt cu o linie în val — linia este lată, cu o canelură. Valul înalt este extrem de neglijent realizat, bucele ca și distanța dintre ele nefiînd egale. Pasta conține multe cioburi pisate și nisip. Culoarea brun-roșcat.

6) Fragment dintr-un vas decorat în aceeași manieră ca și precedentul. Diferă doar calitatea pastei (conține mai puține cioburi pisate) și culoarea care este brun-gălbui.

Obleete din fier : 1) Fragment dintr-un obiect de fier — foarte probabil o seceră, dar reparată. Este vorba de fragmentul unei lame de seceră cu o parte din spin, ce a fost prelungită cu un alt fragment de lamă de seceră, dar mai îngustă. Interesant este faptul că prelungirea nu s-a făcut în continuarea primei lame, ci deasupra ei, în așa fel încît avem de-a face cu o piesă al cărei tăiș descrie două arcuri de cerc. Cele două fragmente sînt fixate între ele cu două bucăți de tablă prinse simetric pe ambele fețe cu două nituri, tot de fier.

Obleete din bronz, lut și chihlimbar : 1) Fragment dintr-o tablă de bronz.

2) Jumătate dintr-o fusaiolă plată. Este arsă secundar.

3) Mici fragmente dintr-o mărgică de chihlimbar.

Oase de animale : bos taurus (trei indivizi, unul tînăr, doi adulți), ovicaprinae (doi indivizi, unul tînăr, unul matur), sus scrofa domesticus (doi indivizi, unul adult, altul bătrîn), equus caballus (un individ adult), canis familiaris (un individ adult). Au fost găsite cîteva oase arse (mici).

VATRA 6. Vatră de mari dimensiuni podită cu pietre de dimensiuni mici și mijlocii. A suprapus colțul de NE al mormîntului 346. Podeaua de pietre este aproximativ de formă circulară. Pietrele sînt dispuse în pantă (înclinată

de la nord spre sud), respectiv partea de nord se află la un nivel mai înalt. Deasupra vetrei nu a fost găsită nici o urmă de lipitură, după cum nu a fost găsită nici o urmă de arsură sub pietre.

Dimensiuni : 0,82 × 0,70 m.

VATRA 7. Vatră de dimensiuni relativ mari situată în capătul de V al mormintului 347. Din nenorocire, vatra a fost distrusă în parte de lucrători și nu am putut să observăm dacă a fost lutuită sau nu.

În nici un caz vatra nu a fost podită. În schimb pământul de sub ea a fost ars pe o grosime destul de mare.

Dimensiuni : 0,86 × 0,90 m.

MORMINTE NETERMINATE

MORMINTUL 359. Mormint de incinerare în groapă nearsă? Conturul gropii nu a putut fi clar lămurit. Posibil să fie un rest dintr-un mormint săpat în 1960. S-a găsit o grămadă de oase de animale, cioburi și pietre.

Inventar : ceramică, oase de animale.

Ceramica : A 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragment din fundul plat al unui vas-borcan cu pereții groși. Este ars secundar.

B 1) Fragment din gîtul unui vas (ulcior, cană?). Vasul a avut pereții subțiri, gîtul înalt și drept, marginea neevazată, buza simplă, teșită. Mijlocul gîtului este marcat de un brîu în relief din dreptul căruia pornește toarta. Toarta este rotunjită pe fața interioară și adînc canelată pe fața exterioară.

Oase de animale : bos taurus (un individ adult).

MORMINTUL 369. Mormint de incinerare în groapă de mari dimensiuni, orientat aproximativ N—S. Nelucrat. S-a luat un singur ciob ars la roșu și decorat cu caneluri foarte fine.

C) Fragment dintr-un ulcior sau amforetă decorat pe plîtec, umăr și gît cu benzi late formate din cîte cinci caneluri fine. Pastă de culoare galben-roșcat.

Oase de animale : bos taurus (un individ dult).

MORMINTUL 370. Nu a fost lucrat. Au fost luate numai cîteva cioburi de deasupra.

Ceramica : A 1) 17 fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragment din umărul unui vas-borcan lucrat din pastă cărămizie. A fost decorat cu o bandă de striuri.

3) Fragment din fundul unui vas-borcan. A avut un inel de susținere extrem de aplatizat. Pasta de o calitate proastă conține mult nisip cu bobul mare și chiar pietricele. Este foarte puternic ars secundar (ca ciob).

4) Alte două fragmente din fundul cu postament al unui vas-borcan.

5) Fragment dintr-un capac lucrat într-o manieră mai neglijentă. Buza este despărțită în două printr-o șanțuire adîncă. Pasta de culoare cenușie închis cu pete roșcate pe alocuri.

B 1) Trei fragmente dintr-o amforă sau ulcior. A fost decorat cu caneluri puțin adînci și largi. Pasta foarte fină. Este ars secundar.

C 1) Două fragmente (unul mai mare și unul foarte mic) dintr-o strachină de formă bitronconică cu partea superioară foarte scurtă. Umărul este proeminent, în unghi, gîtul foarte scurt, marginea mult evazată, ușor îngroșată față de restul pereților, buza de secțiune ovală. Arderea este la cărămiziu în exterior și în partea inferioară a vasului, acolo unde pereții sînt foarte subțiri, de sub umăr, de acolo unde pereții încep să se îngroașe, se păstrează un miez cenușiu închis.

Obleete din fier : 1) Corpul (fără floare) al unui cui. Are corpul plat, de secțiune dreptunghiulară. Are 4,7 cm lungime.

MORMÎNTUL 200. A fost notat cu acest număr un mușuroi de cioburi ce nu a fost înregistrat pe plan întrucât sub el nu a apărut nici o groapă. Cioburile totuși sînt destul de multe.

Ceramica : A 1) 35 fragmente necaracteristice din care cinci sînt arse secundar.

2) Fragmente din vase-borcan :

— Fragment din marginea evazată a unui vas. Buza este îngroșată în exterior, de secțiune rotundă. Este ars secundar.

— Fragment din marginea unui vas. Marginea se îngroșă spre buză care este teșită.

— Fragment din marginea unui vas cu buza mult îngroșată și teșită, de secțiune triunghiulară. Vasul este șanțuit în interior sub buză.

— Două fragmente dintr-un vas cu gîtul scurt, marginea evazată, buza îngroșată, teșită, în două ape, de secțiune triunghiulară ;

— Trei fragmente din umărul unor vase: un fragment este decorat cu o bandă de caneluri (este ars secundar) ; alt fragment este decorat cu două caneluri late și dispuse la distanță de aproape un centimetru una de cealaltă (este puternic ars secundar) ; al treilea fragment este decorat cu o bandă de striuri sub care urmează o bandă de linii în val.

— Două fragmente de fund—unul este cu postament, celălalt este plat și tăiat. Ambele sînt arse secundar.

3) Șase fragmente din vase de provizii. Unul din cioburi este decorat cu caneluri late și adînci.

4) Fragment dintr-un castron cu pereții groși, cu partea superioară înaltă. Marginea este dreaptă, buza îngroșată în exterior, teșită, marcată la bază în exterior de un brțu de secțiune dreptunghiulară. Vasul este ușor șanțuit sub buză, în interior.

B 1) Patru fragmente necaracteristice.

2) Fragment dintr-o toartă—este aplatizată și canelată longitudinal pe fața exterioară.

3) Fragment dintr-o strachină decorată pe umăr cu impresiuni făcute cu pieptenul, dispuse în diagonală.

C 1) Cinci fragmente necaracteristice.

D 1) Un fragment necaracteristic.

Obleete de sticlă : 1) Mărgică de formă discoidală lucrată din sticlă de culoare albastru închis.

MORMÎNTUL 251. Nu a fost decît un mic mușuroi de cioburi. Cioburile (șapte la număr) provin din două vase lucrate din pasta zgrunțuroasă :

— Șase cioburi provin dintr-un vas-borcan de dimensiuni mai mari, pîntecos, canelat pe umăr cu caneluri largi. Pasta conține rare urme de pietricele.

— Fragment dintr-un vas de dimensiuni mai mici. Umărul este marcat printr-o canelură adîncă.

OBIECTE DESCOPERITE PASSIM¹⁹⁰

I. Fibule de bronz : 1) Fibulă de bronz cu piciorul întors pe dedesupt, de mici dimensiuni. Arcul fibulei este mai scund. Are fața exterioară concavă și este mai lat la cap. Se îngustează spre porțiunea unde se înfășura capătul piciorului. Deasupra gîtuiturii unde se înfășura piciorul arcul este decorat cu un brțu în relief. Piciorul fibulei se

¹⁹⁰ Precizăm că toate aceste piese nu pot proveni din inventarul mormintelor pentru că s-a dovedit decît din movilele mormintelor. ulterior a nu reprezenta morminte reale.

Numerele 65, 73, 303, 331, 342 și 364 lipsesc din

Îngustează foarte mult ajungând un fir. Este rupt în locul unde se întorcea dedesubt. Piciorul a fost înfășurat de două ori.

2) Arcul unei fibule de bronz de același tip cu aceea descoperită în mormântul 34, dar de dimensiuni mai mici. Corpul fibulei este plat și puțin arcuit, piciorul este aproximativ de aceeași lățime ca și arcul. Este decorată la baza piciorului cu un unghi incizat cu vârful în jos ; el încheie un decor constând din două caneluri marginale cuprinzând între ele o creastă țesită. Piciorul întors pe dedesubt a fost înfășurat de două ori peste arc.

3) Fibulă cu piciorul rupt și întors peste cap, deformată de foc. Corpul fibulei este puțin arcuit, mai lat la cap și se îngustează spre picior. Este decorat la cap cu un brâu orizontal de la care pornesc, pe cele două margini, două linii incizate. Este foarte probabil că postagrafa a fost realizată prin îndoirea laterală a piciorului.

4) Fibulă de bronz cu piciorul întors pe dedesubt de mici dimensiuni. Arcul puțin adânc, este cu puțin mai lung decât piciorul. Partea de dedesubt a piciorului este aproape la fel de lungă cu partea exterioară. Firul este răsucit de trei ori la baza arcului. Fibula nedecorată. Resortul era fixat într-o urechiușă. Lungimea : 4,1 cm (arc : 2,3 cm ; picior : 1,8 cm).

5) Arcul unei fibule de bronz geamănă cu precedentă. La acest exemplar s-a păstrat mai bine piciorul care este îndoit lateral.

6) Acul unei fibule de bronz de mari dimensiuni.

7) Resortul și acul unei fibule de bronz de dimensiuni mai mari. Sînt lucrate din aceeași sîrmă de bronz. Cuiul este tot din bronz.

8) Acul cu o parte din resortul unei fibule de dimensiuni mari. Sînt lucrate din același fir de bronz.

9) Mic fragment din acul unei fibule de bronz.

II. Oglindă de metal. Un fragment dintr-o oglindă de bronz decorată pe spate cu o bandă în relief ce marchează marginea. Spre interiorul oglinzii urmează o linie în zig-zag de la care atrîrnă în interior un ciorchine format din șase bobite. Este vorba, fără îndoială, de redarea stilizată a vrejului de viță. După acest registru urma un alt decor ce nu mai poate fi reconstituit din cauză că oglinda este ruptă.

III. Brățară de bronz cu capetele ascuțite. Corpul de secțiune ovală, nu este decorat. Dimensiuni : 7 × 5,3 cm.

IV. Cuțite de fier : 1) Trei cuțite de fier întregi sau întregibile.

2) Șapte fragmente de cuțit (vîrfuri sau mîneri cu o parte din lamă).

3) Fragment dintr-un cosor ? de fier. Mînerul este îngust și plat, lama lată și cu tăișul ușor curbat. Lungimea lamei 6,9 cm ; lățimea 6,2 cm ; dimensiunile mînerului 4,5 × 1,8 cm.

V. Briel de fier cu un mîner scurt cu gaură pentru fixarea nitului, cu lama lătită și rotunjită la vîrf.

VI. Alte obiecte de fier : 1) Sulă de fier cu mînerul lung, plat, de formă aproximativ rectangulară. Este de dimensiuni mari.

2) Dălțiță mică din fier cu vîrfurile rupte.

3) Fragment dintr-o țeavă de fier.

4) Instrument de fier cu lamă ruptă. Mînerul se termină cu o verigă transversală față de mîner.

5) Un piron de fier întreg și fragment dintr-un piron. Ambele au corpul de secțiune rectangulară și o floare lată de formă dreptunghiulară.

6) Fragment dintr-o daltă lată și de mari dimensiuni. Tăișul măsoară 5 cm iar înălțimea 4,5 cm. Piesa se fixa într-o coadă cu ajutorul unui inel de fier. Este lucrată dintr-o tablă groasă ale cărei margini se îndoaiau pe fața dorsală a dălții îngustîndu-se spre capăt pentru a forma un manșon (fără ca cele două margini să se atingă între ele).

7) Sulă mare de fier cu corpul de secțiune pătrată și vîrfurile ascuțite. Corpul propriu-zis al uneltei măsoară 7,5 cm. Mai sus de acest punct corpul devine tubular pentru a putea fi fixat mînerul. Lungimea totală : 13,7 cm.

8) Cui de fier cu corpul plat și floarea rectangulară. Lungimea totală a cuiului : 5,2 cm. Lungimea floarea : 1 cm.

9) Vîrf de săgeată de fier de tipul hunic. Săgeata are trei arpioare ușor arcuite. Se fixa în coadă printr-un spin. Lungimea totală : 8,7 cm din care săgeata propriu-zisă : 5,2 cm.

10) Fibulă de fier cu arcul semicircular și cu piciorul pornind orizontal la baza arcului. Arcul are corpul de secțiune rotundă și este subțire la cap. Piciorul este plat și rupt. Pare să fi avut portagrafa de formă triunghiulară. Nu pare să fie vorba de tipul cu piciorul întors pe dedesubt. Singura fibulă cu corpul de secțiune rotundă. Lungimea: 5,5 cm (arc: 3 cm; picior: 2,5 cm).

VII. Verigi de fier: 1) Două fragmente dintr-o verigă mare de fier.

2) Fragment dintr-o piesă de fier formată din două corpuri—un inel exterior mai jos și un altul interior lucrat din tablă. Cele două inele sînt prinse între ele la distanță egală cu nituri. Inelul exterior este prevăzut pe mijloc cu un spin.

VIII. Obiecte de sticlă: a) *Mărgelile:*

- Mărgică mare de formă rotundă deformată puțin de foc. Este din sticlă neagră.
- Jumătate dintr-o mărgică de formă tubulară. Este din sticlă neagră și are ochi galbeni.

b) Două fragmente de *brățări* lucrate din sticlă neagră. Sînt puțin deformată de foc.

c) *Fragmente din vase de sticlă:*

- Cîteva fragmente dintr-un vas cu pereți groși fațetați. Este din sticlă verde.
- Trei fragmente din vase cu pereți groși.
- Fragment dintr-un vas cu pereți subțiri.
- Fragment dintr-un vas din sticlă verde decorat cu un brîu de aceeași culoare ca și corpul vasului. Decorul pare să fie de tipul „Schlangenfaden”.

— Patru fragmente mici din vase cu pereți subțiri lucrate din sticlă albă. Nu au decor.

b) Boabă plată de sticlă verde prinsă pe un suport de sticlă neagră. Provine probabil de la un *inel* sau de la un cerce.

e) Jumătate dintr-o *fusaiolă* sau o mărgică de mari dimensiuni, de formă bitronconică cu pîntecul rotunjit, lucrată din sticlă de culoare verde deschis.

IX. Obiecte din platră: 1) Mărgică mică de formă rotundă.

X. Obiecte din os: 1) O bucată de omoplat și trei capete de oase toate tăiate cu ferăstrăul.

XI. Fragmente din mărgelile luate din ehlhlmlbar.

LA POPULATION AUTOCHTONE DE LA TRANSYLVANIE AUX IVe-Ve SIÈCLES (LE CIMETIÈRE N° 1 DE BRATEI)

RÉSUMÉ

Le cimetière n° 1 de Bratei représente à l'heure actuelle le seul monument de Roumanie ayant appartenu à la population romanisée de la seconde moitié du IVe siècle et très probablement du début du Ve siècle de n.è. qui, à l'exception d'une centaine de tombes malheureusement détruites au printemps de 1970 par les travaux d'une entreprise locale de constructions, ait été entièrement fouillé. Ce cimetière forme, dans le cadre du présent ouvrage, l'objet d'une ample recherche.

Le cimetière a été découvert par hasard, au cours de l'été de 1958, dans la commune de Bratei (départ. de Sibiu) et a été fouillé, avec quelques interruptions, pendant plus de dix ans (1959—1969). 370 tombes y ont été mises au jour.

Le valeur exceptionnelle du monument tient en premier lieu au rite et aux rituels d'enterrement qui y étaient pratiqués, au mobilier funéraire, dont les caractéristiques diffèrent de celles des autres antiquités de l'époque où il se situe, principalement, aux possibilités d'attribution ethnique qu'il fournit et aux conséquences historiques qui en découlent.

En ce qui concerne la topographie du cimetière, il faut tenir compte du fait que les données dont on dispose ne sont pas complètes, vu qu'il a été détruit sur presque tout son pourtour par la présence d'une carrière de sable. La portion fouillée a une superficie de 72 × 55 m, orientée approximativement dans la direction E—O. Dans cet espace, il existe une bande de terrain centrale où les tombes sont agglomérées, bande délimitée au nord et au sud par deux groupes de trois foyers chacun. En dehors de cette zone de densité maxima du cimetière, les tombes deviennent plus rares, ses bords nord et sud étant occupés surtout par des fosses de grandes dimensions, de forme rectangulaire, trapézoïdale ou ovale, ainsi que par un four. Autant que l'on peut en juger, les tombeaux ont été disposés, dans les premiers temps du moins, en rangées, principe probablement combiné dès le début à celui des sépultures familiales, ce qui expliquerait les nombreux cas de tombes se coupant les unes les autres dans la zone de grande densité. Il convient de citer encore, comme détails intéressants, une certaine prédominance des fosses de forme ovale, non brûlées, sur le côté sud du cimetière, pendant que dans sa moitié

ouest on relève une tendance de groupement des fosses rondes, en forme d'entonnoir ou de puits.

Les fosses renfermant les restes de la crémation et du banquet funéraire diffèrent quant à leur forme, à leurs dimensions et à leur orientation.

Dans la plupart des cas, les restes ont été déposés dans une fosse brûlée rituellement ; plus précisément, 270 tombes, soit 77,5 % du total, présentent une telle fosse. Sur ce nombre, 267, soit 76,5 %, ont fosse de forme ovale ou rectangulaire, 1 tombe (0,3 %) a une fosse cruciforme et 2 tombes (0,6 %) ont une fosse presque ronde. Dans les 78 tombes restantes, c'est-à-dire 22,5 % du total, la fosse n'a pas été brûlée. Sur ce nombre, 61 tombes (17,3 % du total) ont une fosse ronde ou rectangulaire, 9 (2,9 %) une fosse ronde, 6 (1,7 %) une fosse en forme de bouteille, 1 (0,3 %) une fosse en forme de puits, 4 (1,09 %) ont fosses de grandes dimensions, rectangulaires ou trapézoïdales ; enfin 1 tombe (0,3 %) a une fosse ovale de grandes dimensions.

Les tombes à fosse ovale ou rectangulaire sont orientées comme suit : sur les 267 tombes dont la fosse a été brûlée, 208 (78 %) sont orientées dans la direction N-S et 59 seulement (22 %) E-O ; sur les 61 tombes à fosse non brûlée, 35 (57, 3 %) sont orientées dans la direction N-S et 26 seulement (42,7 %) E-O.

La prédominance des tombes orientées N-S est une caractéristique importante du cimetière de Bratei, qui distingue celui-ci du groupe des cimetières à la fosse brûlée rituellement des IIe—IIIe siècles de n.è.

Les dimensions des fosses sont comprises entre certaines limites. Pour les fosses aux parois brûlées, la longueur est de 1,80 m au plus, de 0,68 m au moins ; le plus souvent elle varie entre 1,20 m et 1,60 m ; les exceptions, notamment les longueurs dépassant 1,60 m, sont rares. La largeur des fosses est comprise en général entre 0,40 et 0,60 m, mais il existe aussi des cas où ce dernier chiffre est dépassé. La profondeur calculée à partir du niveau antique varie entre 0,20 et 0,50 m, les valeurs les plus fréquentes étant de 0,30—0,40 m.

En coupe, la plupart des tombes ont la forme d'une cuvette à fond plat. Les fosses des tombes 8, 9, 19, 45, 57, 93, 138, 174 et 268 présentent un retrait de la paroi ; une seule tombe — M 49 — présente un double retrait.

Les fosses n'ont pas été brûlées au même degré, ce qui explique les différences de couleur et d'épaisseur de la croûte de terre brûlée. C'est pour cette même raison sans doute que, le plus souvent, les parois des fosses ne présentent cette croûte de terre brûlée que sur une partie de leur surface et qu'il existe des portions que le feu n'a pas atteintes.

Dans le cas des deux fosses presque rondes, celles-ci mesurent respectivement 0,88 × 0,82 m (M. 36) et 1,02 × 0,96 m (M. 329). Les deux tombes sont orientées dans la direction E-O.

La tombe à fosse cruciforme — il s'agit d'une croix aux bras inégaux, à savoir de 1,28 × 1,04 m — constitue un cas unique à Bratei : la vérification effectuée a démontré que cette forme a été obtenue intentionnellement et qu'il ne s'agit pas de deux tombes se coupant l'une l'autre.

Les tombes à fosse ovale non brûlée sont de dimensions plus réduites : leur longueur varie habituellement de 1 à 1,30 m et ne dépasse que rarement 1,50 m. Leur largeur est égale à celle des fosses aux parois brûlées, mais elles sont moins profondes (0,10—0,30 m). Tout comme dans les autres catégories, les exceptions ne font pas défaut. Les fosses aux parois en retrait existent aussi dans cette catégorie : c'est le cas des tombes 34 et 176.

Les 9 tombes à fosse ronde ou presque ronde ont les dimensions suivantes : 0,80 × 0,72 m (A) ; 0,60 × 0,55 m (B) ; 0,59 × 0,60 m (M. 43) ; 0,88 × 0,99 m (M.54) ; 1,00 × 1,30 m (M.71) ; 1,01 × 1,03 m (M.77) ; 1,28 × 1,43 m (M. 126) ; 1,45 × 1,33 m (M.313) ; 1,36 × 1,29 m (M. 314). Leur profondeur varie autour de 0,54 m, à l'exception de M. 313 (— 0,82 m) et de M. 314 (—0,90 m).

Six tombes (M. 50, 52, 53, 90, 295, 310) ont une fosse en forme de bouteille, avec des diamètres variant entre 0,69 et 1,40 m pour l'ouverture, entre 0,69 et 0,92 m pour le col et entre 1,23 et 1,40 m pour la panse ; leur profondeur est de 0,82 à 1,00 m.

La tombe à fosse en forme de puits (M. 312) a 1,48 × 1,66 m de diamètre à l'ouverture et 1,63 m de profondeur.

L'interprétation est particulièrement difficile pour les fosses de grandes dimensions, rectangulaires ou trapézoïdales, qui dans deux cas présentent aussi un ou deux retraits. Dans le premier rapport de fouilles, compte tenu de leurs dimensions et du fait que des foyers ont été trouvés dans leurs alentours, on les a considérées comme des fonds de cabanes. A l'heure actuelle, les éléments dont on dispose — identité de l'inventaire, parois brûlées partiellement — permettent de les considérer toujours comme des tombes.

Les restes funéraires étaient déposés dans la fosse suivant un certain ordre. Pour commencer, on jetait ou on disposait au fond de la fosse des pierres (le plus souvent calcinées) ou des os d'animaux. On déposait ensuite les restes du bûcher et du banquet funéraire, consistant en charbon, cendres, os d'animaux non calcinés ou, beaucoup plus rarement, calcinés, ainsi que des fragments d'os humains calcinés. Très rarement, on trouve dans le terre de remblai des tessons, des objets de parure ou des monnaies. Ces restes alternent parfois avec des assises de pierres ou avec des couches d'ossements d'animaux. La plupart des pièces d'inventaire (y compris la céramique) étaient entassées à l'orifice de la fosse, c'est-à-dire à la base du petit tertre qui recouvrait à l'origine la tombe.

L'ordre que nous venons d'indiquer n'est pas valable pour toutes les catégories de tombes, mais surtout pour celles à la fosse brûlée (non sans écarts d'ailleurs). Souvent l'ordre diffère de façon assez sensible, aussi donnerons-nous quelques détails pour chaque catégorie de tombe. Dans des cas peu nombreux (13), les pierres du fond de la fosse sont disposées avec soin, formant même à l'une des extrémités comme une ciste rudimentaire. Ce phénomène a été relevé plus fréquemment à la limite nord du cimetière.

La présence d'omoplates au fond de la fosse, dans la terre de remblai ou à leur surface est un fait caractéristique, digne d'être noté, bien que le chiffre des tombes où on l'a observé ne dépasse pas 85. Dans le cadre de ce rituel, la présence d'omoplates de gros bétail au fond de la tombe constitue une exception.

Il convient de mentionner spécialement les tombes recouvertes d'un couvercle formé d'une dizaine de pierres. Parmi ces tombes, M. 129 a une structure tout à fait à part : la fosse est orientée E—O, alors que le couvercle est orienté N—S. Dans cette catégorie de tombes, les pièces d'inventaire, y compris les os d'animaux, sont peu nombreuses.

Au-dessus des fosses, on trouve habituellement des pierres calcinées, des ossements d'animaux, des tessons céramiques, des fragments de vases en verre, des monnaies ; très rarement, on trouve des vases entiers brisés rituellement.

Les pierres tapissant le fond de la fosse manquent dans les fosses ovales non brûlées ; on y trouve en échange des omoplates de bovidés, mais encore plus rarement

que dans les fosses brûlées (8 tombes). La terre de remblai de ces fosses est plus claire et contient habituellement un nombre réduit d'os d'animaux et d'autres objets d'inventaire. Les exceptions ne manquent évidemment pas (M. 34, 117, 176). Le couvercle de pierres y est plus fréquent que dans les fosses aux parois brûlées (14 cas). Dans cette catégorie de tombes aussi, il se confirme que la coutume de briser rituellement des vases au-dessus des fosses est fort rare.

Les tombes à fosse ronde n'ont pas le fond aménagé, la terre de remblai y est de couleur claire et le mobilier funéraire y est beaucoup plus riche: quantité de poterie et d'os d'animaux, ossements humains calcinés, objets de parure, outils; ces matériaux sont éparpillés sur toute la profondeur du remblai, alors que dans les fosses en forme de bouteille la plupart des offrandes sont groupées à la hauteur de la panse, le col et la bouche en étant dépourvus; mais, dans cette dernière catégorie de tombes aussi, l'inventaire est riche et varié.

Il en est de même de la tombe en forme de puits et des tombes à grande fosse, où l'on a relevé un mobilier abondant réparti sur toute la profondeur du remblai.

L'incinération des cadavres avait lieu en dehors du cimetière, sur un bûcher ou dans un four; on les couchait probablement sur une civière en bois, aux planches jointes par des crochets et des clous en fer, dont un certain nombre a été découvert dans les tombes. A côté du mort on déposait des offrandes consistant en monnaies, vases en terre glaise ou en verre contenant des aliments dont les traces se retrouvent sous forme d'une croûte calcinée à l'intérieur des vases, des animaux ou des parties d'animaux, etc., matériaux qui venaient s'ajouter aux objets personnels accompagnant le défunt. Ce fait a été révélé par la découverte dans les tombes de monnaies, perles, fibules, ossements d'animaux et vases présentant des traces de feu.

L'incinération une fois terminée, une très petite partie des restes était déposée dans la tombe ou à son orifice. Par la même occasion, on y déposait une série d'offrandes consistant surtout en os d'animaux et en fragments céramiques.

Ce qui caractérise particulièrement le rituel pratiqué à Bratei, c'est la très petite quantité d'ossements humains calcinés par rapport à l'immense quantité d'os d'animaux et le fait qu'ils étaient déposés dans la fosse sans soin. Il s'agit d'une situation pour laquelle nous ne possédons guère d'analogies certaines. De toute façon, il ne semble pas que ce soit une coutume romaine, ni provinciale romaine. Assurément, les sacrifices d'animaux étaient pratiqués dans toute l'étendue de l'Empire romain, mais nulle part ils n'atteignent les proportions de ceux relevés à Bratei. Ainsi qu'il semble ressortir de la situation constatée au cimetière dace de Porolissum et à d'autres cimetières semblables, il s'agit très probablement d'une pratique funéraire dace.

Bien que l'on ne connaisse pas jusqu'à ce jour de monuments contemporains du cimetière de Bratei qui puissent lui être comparés, il n'est point trop difficile d'établir l'origine du rite et, en particulier, des rituels de celui-ci. Cette absence de termes de comparaison contemporains est compensée par l'existence d'un grand nombre de cimetières plus anciens découverts sur le territoire de la Dacie romaine ou des aires géographiques environnantes. On peut mentionner ainsi, sur le territoire de la Roumanie, les découvertes d'Alba Iulia, Cinciș, Morești, Zlatna, Sebeș, Porolissum et Romula. Dans tous ces sites, on relève des tombes à la fosse brûlée rituellement et dont les dimen-

sions se rapprochent de celles des tombes de Bratei. Il existe de même des correspondances entre celles-ci et celles-là en ce qui concerne l'orientation des fosses et la manière dont les restes de la crémation ont été déposés dans les tombes. Des situations plus ou moins semblables se retrouvent sur le territoire des provinces de Pannonie, Illyrie et Mésie Inférieure. Exceptionnellement, des tombes analogues ont été signalées dans la partie occidentale de l'Empire romain. En dehors des frontières de l'empire, on peut citer — avec certaines réserves — des exemples à Peder, en Slovaquie, et à Udești, en Roumanie (dép. de Suceava).

Pour ce qui est de la fosse en forme de croix, la seule analogie que nous connaissions est celle fournie par le cimetière tumulaire d'Histria.

La plupart des chercheurs, tant roumains qu'étrangers, estiment que les parois des fosses ont été brûlées par suite de l'incinération du cadavre à même la fosse et qu'il s'agit donc de sépultures du type « bustum ». Mais avant d'examiner dans quelle mesure une telle interprétation est acceptable, il convient de passer sommairement en revue les traits caractéristiques d'une tombe « bustum », car le seul fait que les parois de la fosse sont brûlées ne saurait constituer un argument suffisant.

En effet, ce que l'on sait des cimetières d'Histria, de Romula, de Tomis, de Noviodunum et d'un grand nombre de sites occidentaux prouve que les fosses des tombes « bustum » doivent présenter d'autres traits caractéristiques, en dehors du fait que leurs parois ont été brûlées. Elles doivent être de très grandes dimensions (2—3 × 1 × 1 m), creusées en degrés ; elles doivent contenir des parties consistantes du bûcher, une grande quantité d'ossements humains calcinés conservant la position du cadavre sur le bûcher, des os d'animaux calcinés et un très riche inventaire. Or aucune de ces conditions, à part le fait que les parois des fosses sont brûlées, ne sont réalisées à Bratei, ni au demeurant dans les autres cimetières susmentionnés. Ce qui frappe en premier lieu dans ces cimetières, c'est justement la très petite quantité d'ossements humains que renferment leurs tombes. En outre, s'il s'agissait de tombes où la crémation avait eu lieu à même la fosse, celle-ci devrait renfermer un grand nombre de pièces d'inventaire. Or à Bratei de tels objets sont extrêmement rares dans la fosse : ils se trouvent habituellement à l'orifice de la fosse ou à la base du tertre qui la surmontait. Des observations intéressantes ont pu être faites, de même, en liaison avec la céramique qui se trouve également à la base du tertre, très rarement dans la fosse et encore plus rarement au fond de celle-ci. Il faut, d'autre part, tenir compte du fait que le grand nombre d'os d'animaux *non calcinés* découverts dans le remblai de la fosse, ainsi que l'ordre dans lequel ces restes y étaient jetés ou disposés, s'opposent à ce que ces tombes puissent être considérées du type « bustum ». A cet égard, les dimensions réduites des fosses constituent un argument catégorique.

La seule explication admissible est que les fosses ont été brûlées rituellement, puis vidées du charbon et de la cendre, après quoi les restes de la crémation et des offrandes y ont été déposés dans un certain ordre, ainsi qu'il a été précisé plus haut.

En ce qui concerne les fosses ovales non brûlées, elles font partie d'une catégorie banale, répandue dans tout l'Empire romain et qui dans ses régions orientales est normalement associée aux fosses brûlées.

Il est plus difficile d'établir les origines des autres catégories. Pour les tombes rondes de grandes dimensions et celles en forme de bouteille, il semble que leur origine

puisse être dace, puisqu'elles font défaut dans le monde romain. Quant aux deux autres catégories — celle à fosse ronde de petites dimensions et celle à fosse en forme de puits — elles seraient plutôt romaines.

Pour ce qui est de préciser l'aire de diffusion des fosses non brûlées, l'on ne peut se prononcer avec certitude que pour le type à fosse ovale, que nous avons montré plus haut être connu dans tout l'empire.

Le mobilier funéraire mis au jour est relativement pauvre, en premier lieu parce que, à l'exception de la céramique et des os d'animaux, il ne comprend pas un grand nombre d'objets ; en second lieu parce que, à part des vases en verre ou émaillés et les monnaies romaines, les tombes ne renferment pas de pièces d'une valeur particulière. Il faut souligner toutefois qu'à cette époque tardive et dans des conditions historiques aussi troubles, la difficulté de se procurer de tels objets a dû accroître considérablement leur valeur.

CÉRAMIQUE

De tout le mobilier funéraire du cimetière, c'est la céramique qui, après les os d'animaux, tient la première place.

Dans la plupart des cas, la céramique a été trouvée dans un état si fragmentaire, qu'il n'a pas été possible de reconstituer des vases entiers ou des parties plus importantes de vases. Les vases entiers ou presque entiers représentent des cas exceptionnels (M. 55, M. 176, b. 4, M. 312). Il est hors de doute qu'il s'agit de pratiques rituelles.

Il n'est pas sans intérêt, d'autre part, de noter dans les tombes la présence régulière de fragments présentant des traces de cuisson secondaire, bien que les fragments ne présentant pas ces traces soient plus nombreux.

Un autre fait caractéristique est la manière dont la céramique a été déposée dans les tombes.

Il convient de signaler ainsi que dans un certain nombre de tombes aux parois brûlées on a trouvé soit dans la terre de remblai, soit au fond de la fosse, soit même tapissant ses bords des fragments de vases faits à la main en une pâte grossière.

Enfin, dans le cas des pièces plus rares, on a constaté que des fragments provenant du même vase ont été déposés dans plusieurs tombes.

Sous le rapport de sa facture, la céramique peut être répartie en céramique locale (céramique grise grumeleuse et fine, faite au tour, et céramique faite à la main) et en céramique d'importation (cruches, brocs, amphores en pâte rouge ou émaillés).

A. La *céramique façonnée au tour en pâte grumeleuse* est la plus richement représentée dans le cimetière (70 % du total). Cette catégorie n'est homogène ni comme pâte, ni comme cuisson. On peut distinguer d'une part des vases faits en une pâte contenant du sable pur, au grain uniforme, d'autre part des vases faits en une pâte contenant du sable à gros grains et parfois des cailloux. La cuisson varie du gris au marron ou au noir. La technique est celle du tour rapide, mais d'une facture qui laisse à désirer.

Le répertoire des formes est relativement pauvre. Les formes les plus fréquentes sont le pot du type bocal, le vase à provisions et l'écuelle, auxquels viennent s'ajouter les amphores grandes ou petites, les brocs et les cruches.

Dans le cas du pot-bocal, on peut distinguer deux variantes : le vase court aux épaules proéminentes et le vase haut aux épaules allongées ; d'autres caractéristiques sont la prédominance des vases de grandes dimensions, la variété de leurs bords, de leurs lèvres et de leurs bases (avec une prédominance des bases plates et de celles à pied). En fait de décor, ce sont les motifs habituels que l'on rencontre : lignes incisées, cannelures. Les lignes ondoyantes ou les combinaisons de bandes de lignes incisées ondoyantes et de bandes de lignes horizontales sont très rares. On ne relève jamais de décor réalisé à la roulette ou au peigne.

La présence massive du vase à provisions est un élément d'importance extrême, qui confère une note tout à fait à part à l'ensemble culturel représenté par le cimetière n° 1 de Bratei ; cette importance découle non seulement de sa simple présence en grande quantité, mais aussi du fait qu'il s'agit d'une certaine variante du vase à provisions, à savoir de la variante à col très court ou quasi inexistant. Le décor est celui habituel : la bande de lignes ondoyantes associée à la bande de lignes horizontales incisées. Ce n'est que sur trois fragments qu'un décor de pure tradition dace a été rencontré, à savoir un cordon à entailles, simple ou agrémenté de deux bandes de stries. La signification de ce décor est assez connue pour que nous n'ayons plus à insister là-dessus.

Dans les tombes à fosse brûlée, les écuelles n'apparaissent que rarement, contrairement aux tombes à la fosse non brûlée, où elles sont fréquentes. En grand, l'écuelle de Bratei peut être rangée parmi les formes relevées dans la culture de Sintana, trois variantes pouvant être distinguées d'après le rapport de volumes entre les deux moitiés du corps et la façon dont sont modelés le bord et la lèvre.

Les amphores habituelles et celles de dimensions réduites (ou cruches à deux anses) dépassent comme fréquence celle de l'écuelle, contrairement à ce que l'on constate dans les sites Sintana de Mureș-Tcherniakhov, où elles sont extrêmement rares. Elles sont toujours à l'état fragmentaire ; le plus souvent il s'agit d'anses ou de fragments du col. Seule la partie supérieure d'une telle amphore a pu être reconstituée. L'existence de cette forme nous oblige d'admettre qu'il existait encore à cette époque — au IVe siècle et au commencement du Ve siècle — en Transylvanie des ateliers produisant des vases de pure tradition romaine.

Il est fort difficile de distinguer les fragments de brocs et de cruches. Nous ne pouvons mentionner qu'un fragment d'une cruche au col renflé et un fragment de col en forme d'entonnoir d'un broc de grandes dimensions. Ce vase était décoré à la base du col d'un gros cordon en relief, encadré entre deux bandes de lignes ondoyantes.

B. *La céramique faite en pâte grise fine* est beaucoup plus faiblement représentée au cimetière de Bratei. C'est là un point caractéristique important.

Les formes sont, dans les grandes lignes, les mêmes que pour la catégorie précédente : vase-bocal, vase à provisions, écuelle, petite amphore. Il existe pourtant quelques formes en plus de celles faites en pâte grumeleuse : le broc à embouchure treflée ou en forme de coupe.

Parmi ces formes, la plus faiblement représentée est le pot-bocal, qui n'apparaît que sous deux formes : le vase-bocal proprement dit et le pot trapu ou pot-soupière. On relève dans le vase-bocal un certain appauvrissement en ce qui concerne les variantes de bords et de lèvres.

Les autres formes, notamment l'écuelle, sont bien mieux représentées et présentent même plusieurs variantes.

Les motifs décoratifs sont, pour l'essentiel, les mêmes. A noter l'absence de tout décor par estampillage, à la roulette et, dans le cas du vase-bocal, des cannelures obliques sur l'épaule du vase. Le décor lustré (particulièrement le motif en réseau) n'apparaît que très rarement. Un motif décoratif plus spécial, connu dans l'aire de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, consiste en facettes sur l'épaule du vase. A Bratei, ce motif apparaît sur deux écuelles que nous inclinons à considérer comme des importations de la culture susmentionnée.

Les deux ou peut-être trois exemplaires de brocs à embouchure trilobée et le broc à embouchure en forme de coupe sont des vases d'origine romaine ou provinciale-romaine et leur présence à Brătei ne laisse pas d'être significative. Il en est de même des amphores et des cruches en pâte grise fine, qui n'apparaissent que sous deux variantes : l'amphore ou la cruche au col en forme d'entonnoir, décorée de trois gros cordons en relief, et le type habituel à col droit, décoré d'un cordon médian à hauteur duquel se détachent les anses. On peut placer dans la même catégorie un gobelet à l'état fragmentaire, dont la base arrondie est décorée d'un motif en étoile, consistant en bandes de lignes pointillées réalisées au peigne et disposées en diagonale.

C. La *céramique d'importation* n'existe qu'en proportion de 5 %, mais elle est riche par le nombre de ses formes. Un point qui vaut être signalé est que cette catégorie céramique est représentée dans tous les types de tombes.

La céramique d'importation peut être répartie en deux catégories :

a) vases faits en une pâte cuite au rouge, qui n'est pas toujours de la meilleure qualité, fait en considération duquel nous avons envisagé la possibilité qu'une partie de la céramique jugée provisoirement comme étant d'importation provienne en réalité d'ateliers locaux ;

b) vases émaillés qu'il est difficile d'admettre avoir été produits en Transylvanie ; de toute façon, on ne dispose d'aucun indice à cet égard.

Parmi les formes, les mieux représentées sont les amphores (amphore pansue décorée d'une bande de stries sur l'épaule, amphore à corps conique, amphore au col en forme d'entonnoir) et les cruches, à l'exception de la cruche au col en forme de bouteille, qui n'apparaît qu'une seule fois. Le broc à bouche trilobée et le vase-soupière au bord cannelé n'apparaissent que très rarement.

Quant aux vases émaillés, ils ne sont présents que par six petits fragments provenant de quatre vases. La paroi des vases est cuite au gris et dans un seul cas au rouge. L'émail est vert-olive ou jaune-citron et de piètre qualité. Comme formes, il ne s'agit que de brocs et de cruches. Quant à leur provenance, on ne peut envisager que la Pannonie.

D. *La céramique faite à la main* n'apparaît pas en quantités importantes, mais ce qui est à noter c'est qu'elle est présente dans tous les types de fosses.

En ce qui concerne la pâte et la cuisson, nous avons distingué au moins trois espèces. La plupart des fragments proviennent de vases faits en une pâte grossière contenant des cailloux et des tessons broyés ou seulement l'un de ces derniers matériaux. Les vases de cette catégorie sont cuits au brun-roux. D'autres exemplaires sont faits d'une pâte contenant de plus petits cailloux ou seulement du sable à gros grain ; leur cuisson est faite au brun-roux ou au brun noirâtre. Une troisième espèce est représentée par des vases faits en une pâte grumeleuse cuite au gris ou au noir.

Comme formes, on ne recense que le vase-bocal et la cassolette (trois cas seulement).

Le vase-bocal est du type habituel. Ce vase de forme banale ne présente d'intérêt que par son décor, qui présente un grand nombre de motifs : large bande de lignes ondoyantes, lignes ondoyantes entre deux lignes incisées, boutons disposés verticalement, alvéoles et entailles sur la lèvre, guirlandes d'oves, impressions faites au doigt sur le col ou la base, cannelures réalisées au doigt. Soulignons que la plupart de ces motifs font partie du répertoire dace traditionnel.

Une situation à part est celle de quelques fragments de vases-bocaux dont le bord, évasé horizontalement et cannelé, a été redressé au tour et dont la lèvre est élargie et épaissie. Sur les autres vases de cette catégorie on relève un décor réalisé au peigne : une bande de lignes ondoyantes, simple ou associée à des impressions en forme de dents disposées obliquement sur l'épaule du vase ou à une rangée de triangles excisés.

Contrairement aux formes courantes, ces vases sont faits en une pâte de meilleure qualité renfermant du sable à gros grains et rarement des cailloux. Ils sont cuits au brun-roux ou au brun-noirâtre.

D'autres vases-bocaux sont confectionnés très grossièrement en une pâte grise grumeleuse. Leur présence atteste certainement une tendance décadente, barbare dans l'évolution de la céramique.

La cassolette n'est représentée que par un exemplaire susceptible d'être reconstitué. Elle représente une forme dégénérée, de dimensions réduites et peut-être sans anse, de la cassolette dace.

PIÈCES MÉTALLIQUES

Les pièces métalliques sont peu nombreuses, ce qui fait soupçonner qu'il y avait manque de matière première, tout du moins de bronze et de métaux précieux. Les objets en fer sont plus fréquents, mais demeurent au-dessous des proportions habituelles par rapport à l'étendue du cimetière. En ce qui concerne les dimensions, les pièces frappent par leurs dimensions réduites, ne faisant exception que certains ustensiles agricoles et outils artisanaux mis au jour en 1959.

Les objets en argent sont représentés par une épingle de fibule et un anneau de boucle aux extrémités se chevauchant.

Parmi les pièces en bronze, outre les fibules, il convient de mentionner particulièrement une pendeloque rhomboïdale décorée au repoussé, qui constitue un élément de datation par le fait qu'une pièce semblable a été découverte dans le cimetière bas-romain de Sagvar (en or dans ce cas-ci) et d'autres dans le cimetière de Sîntana de Mureş

Le second objet digne d'intérêt est un fragment de miroir décoré d'un sarment de vigne stylisé, motif que l'on retrouve sur les cadres de miroirs en plomb mis au jour à Sucidava et à Intercisa. Le miroir de Bratei n'appartient donc pas à la série des miroirs assignés aux Huns, mais se rapproche de ceux d'ambiance romaine. En ce qui concerne la date de cette pièce, on peut sans risque d'erreur l'attribuer à la période d'activité du cimetière.

Un fait important qui doit être souligné, c'est qu'une série d'objets en bronze, courants dans les cimetières du type Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, font entièrement ou presque entièrement défaut à Bratei : boucles de ceinture en bronze, pendeloques de bronze en forme de petit seau, objets de toilette, aiguilles, etc. L'absence de ces objets est un

critère important, outre les caractères de la céramique, pour distinguer du point de vue culturel les sites Sintana de Mureş-Tcherniakhov de la culture de Bratei.

Les objets en fer peuvent être répartis en ustensiles agricoles et outils artisanaux d'une part, en accessoires d'habillement de l'autre.

Parmi les ustensiles agricoles, nous mentionnerons un soc de charrue entier, d'un type romain caractéristique : court, à la lame à peu près triangulaire (à l'extrémité arrondie), à poignée étroite et à ailerons. Ce type est nettement romain et ne se retrouve pas dans l'aire de la culture Sintana de Mureş-Tcherniakhov, qui possède d'autres variantes propres.

L'extrémité d'un autre soc, de forme très allongée et étroite, semble représenter un type dace.

Les cinq faucilles entières, mises au jour au même endroit, peuvent être réparties en deux grandes variantes :

I. Les faucilles de la première variante ont une lame étroite et une poignée longue et pointue qui était fixée au manche en bois à l'aide d'un rivet à large tête.

II. La seconde variante n'a pas de poignée, l'emmanchement se faisant par un rivet à la base de la lame, laquelle est plus large et plus courbe que dans la variante précédente. Les deux types ont leur origine dans l'ambiance romaine et dace (Poienari, Grădiştea Muncelului, Poiana-Dulceşti et Bumbesti).

Les outils de menuiserie sont au nombre de cinq : *un rabot, trois vrilles et une raclette*. Parmi ces instruments, seules les vrilles sont connues dans le milieu culturel des Daces libres. Comme menus instruments, mentionnons les *couteaux* (dont la présence dans les tombes a une signification rituelle), un *rasoir*, des *alènes* (à manche plat ou rectangulaire), des *clefs* du type « laconique » (attestées aussi dans la culture Sintana et dans les centres romains de Pannonie), des *clous*, des *orampons* et des *crochets* (les premières deux catégories sont intéressantes, car elles sont pareilles aux pièces découvertes dans les milieux romains de Dacie et de Pannonie), des *fusaioles* de plusieurs types (discoïdes, bitronconiques, tronconiques et plates), dont certains sont connus dans la culture Sintana de Mureş-Tcherniakhov. Les *queux* à faux apparaissent en quantité relativement grande (or il ne semble pas que ces pièces soient caractéristiques pour la culture Sintana de Mureş-Tcherniakhov ; du moins elles ne sont pas signalées dans le mobilier funéraire des nécropoles de cette culture).

Les *fibules* sont peu nombreuses : pour les 370 tombes, le total des fibules — entières ou fragmentaires — se réduit à 19, dont 13 en bronze et 6 en fer. A ce chiffre viennent s'ajouter 14 épingles de fibules.

Toutes les fibules découvertes à Bratei sont du type à pied retourné par en-dessous. La plupart ont eu le pied retourné par en-dessous et enveloppé ; d'autres, moins nombreuses, ont le porte-agrafe formé par le repliement latéral du pied. Le cimetière n'a livré aucune fibule du type germanique bien connu, au pied pourvu d'une plaque rhomboïdale et à tête demi-circulaire, ni de fibules au pied élargi, à l'exception d'un unique exemplaire — une grande fibule de fer — au pied élargi et lobé. Un autre point important est que l'on n'a jamais trouvé deux fibules dans la même tombe. Le plus souvent, il y avait une seule fibule par tombe. Deux exceptions pourtant : dans la tombe M. 34, trois fibules de bronze ; dans la tombe M. 52, deux fibules de fer et deux épingles, l'une d'une fibule de bronze, l'autre d'une fibule de fer.

Un autre fait caractéristique est que toutes les fibules ont le corps et le pied confectionnés en une plaque de section rectangulaire et non en fil métallique de section ronde.

Une seule fibule s'écarte de cette règle. Comme dimensions, ce sont les petites, voire les très petites fibules qui prédominent, surtout dans le cas des fibules en bronze. Les fibules en fer sont de grandes ou de moyennes dimensions.

Du point de vue du rapport entre la longueur du corps et celle du pied, la proportion est en faveur du premier, la plupart des fibules étant à pied court. A l'exception de quelques fibules en fer, le corps des fibules n'a pas une grande ouverture. Dans le cas des fibules en bronze, l'axe du ressort était passé à travers un oeil.

En fonction du rapport entre la longueur du ressort et celle du pied, de l'ouverture de l'arc et de la forme du ressort et du pied, plusieurs variantes ont été identifiées. En fait de motifs ornementaux, on rencontre la ligne simple incisée, horizontale ou verticale, des angles ou des X incisés, des nervures.

Les *boucles de ceinture* sont encore moins nombreuses que les fibules: 8 en tout. Contrairement aux nécropoles Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, le cimetière de Bratei n'a pas livré une seule boucle de ceinture en bronze, excepté l'ardillon d'une boucle de petites dimensions.

Les 8 boucles mises au jour sont toutes en fer. D'après la forme de l'anneau, on distingue des boucles de forme ovale allongée, ovales ou rondes. On peut faire aussi une distinction entre les boucles à plaque et sans plaque.

Aucune des trois boucles pourvues d'une plaque n'a — comme dans la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov — une plaque extérieure de forme rectangulaire ou triangulaire, mais ronde ou demi-circulaire. La moitié inférieure de la plaque est toujours rectangulaire. Les plaques sont fixées entre elles par un rivet central ou marginal; dans un seul cas, il y a une rangée de rivets marginaux.

L'ardillon est de section circulaire, rectangulaire ou demi-circulaire. Il existe une certaine correspondance entre la forme de l'anneau et celle de la plaque. Dans la boucle à anneau rond, la plaque est ronde également, de petites dimensions et fixée par un rivet central; dans la boucle à anneau ovale allongé, la plaque est demi-circulaire et fixée par un rivet marginal ou par une rangée de rivets marginaux.

OBJETS EN VERRE

Le mobilier des tombes comprend un nombre relativement important d'objets en verre: vases, bracelets et perles.

Les vases — ou plutôt les fragments de vases — en verre ne sont pas bien nombreux, mais assez impressionnants eu égard au milieu rural et à l'époque où se situe le cimetière de Bratei. L'état des pièces est des plus fragmentaires: il est rare que l'on trouve des fragments de plus de 1 à 2 cm. En outre, ces fragments sont souvent peu caractéristiques. Un fait intéressant est que, contrairement à la céramique, dont on a trouvé des fragments des pièces plus rares dans plusieurs tombes, cette pratique ne se répète pas pour les vases en verre sortant de l'ordinaire. De toute façon, malgré leur état fragmentaire, on peut considérer que le nombre des vases en verre était assez important et qu'il a existé, à défaut d'une grande variété de formes, du moins une grande variété de motifs décoratifs. Un aspect important est, de même, que dans certaines fosses on a trouvé des fragments de trois (M. 87) ou de deux (b. 5) vases. Ainsi que nous l'avons déjà mentionné, une bonne partie des fragments sont peu caractéristiques, provenant de vases aux parois minces, faits en verre blanc. Les autres fragments proviennent de vases en verre de couleur verte,

blanc verdâtre, vert-mousse ou blanche. Comme formes, on distingue les vases aux parois en facettes (rhomboïdales ou ovales), les verres au décor appliqué, du type à oves ou à cordon alvéolaire (cf. le site d'Independența), les verres au décor « Schlangenfaden », les verres décorés de « Nuppen », les vases décorés de nervures de section demi-circulaire et, enfin, les verres coniques décorés de cannelures horizontales.

Toutes ces formes — moins le vase à nervures — sont bien déterminées chronologiquement: elles datent en général du IVe siècle, dépassant probablement parfois la limite supérieure du siècle pour comprendre les trois premières décennies du Ve siècle (d'après les découvertes datées de façon précise de France, d'Allemagne et de l'ancienne Pannonie).

La présence des bracelets (trois fragments) en verre noir semble avoir une signification rituelle.

En ce qui concerne les perles, celles-ci apparaissent sous les formes les plus variées, bien que leur nombre ne soit pas trop important.

Il existe une certaine correspondance entre certaines formes de perles et leur couleur. Ainsi, les perles rondes ou en forme d'anneau sont toujours faites en verre noir ou vert foncé, alors que les perles discoïdes sont toujours en verre de couleur verte ou bleu foncé.

Comme formes, on rencontre des perles annulaires, sphériques (aux pôles aplatis ou non), discoïdales, bitronconiques, taillées en facettes, annulaires à entailles, tubulaires, en forme de petit seau, en forme de grain de millet, au décor incrusté ou à yeux. La plupart de ces types sont caractéristiques dans la même mesure pour la culture Sintana de Mureș-Tcherniakhov, pour les milieux sarmatiques ou bas-romains. Elles sont un produit d'importation et font partie de la mode du temps.

Une seule perle d'ambre est à mentionner.

OBJETS EN OS

Les objets en os sont peu nombreux et les seuls à avoir retenu notre attention sont les peignes: deux peignes entiers et la plaque extérieure d'un troisième. Ils font tous les trois partie de la catégorie des peignes à une seule rangée de dents et au manche en forme de cloche (en arc surhaussé). Les plaques intérieures sont faites en segments, les plaques extérieures étaient fixées au moyen de rivets de bronze. La forme du manche est la même pour les trois pièces, seul variant le rapport entre la hauteur et la largeur du peigne. Les deux peignes entiers ont la poignée marquée à la base par une encoche latérale, dans le troisième exemplaire la plaque forme deux prolongements latéraux. La poignée proprement dite est haute, dépassant le demi-cercle. Le décor est réalisé par le mode de disposition des rivets ou par quelques lignes incisées. Les formes sont caractéristiques pour la fin du IVe siècle.

MONNAIES

Elles sont au nombre de sept, émises par: Antonin le Pieux, Lucius Verus (Marc Aurèle), Lucilla, Constance II Caesar, Constance II Imperator, Valens et Théodose Ier (?).

Tout comme d'autres objets d'inventaire, certaines d'entre elles ont été brûlées sur le bûcher en même temps que le cadavre.

Seules les quatre dernières monnaies présentent de l'intérêt pour dater le cimetière. Les trois autres sont de simples antiquités, puisqu'il n'existe aucun élément de culture matérielle qui nous autorise à placer les débuts de l'activité du cimetière dans la seconde moitié du IIe siècle ou même au IIIe siècle.

DATATION

La date du cimetière de Bratei peut être établie assez exactement, car on dispose d'un nombre considérable et varié d'éléments chronologiques. Parmi ceux-ci, nous citerons en premier lieu les monnaies, puis les fibules, les boucles de ceinture, les peignes en os, les vases en verre, les perles, l'anneau en bronze, le miroir et enfin la céramique.

Ainsi que nous l'avons déjà montré, les trois monnaies émises au milieu ou dans la seconde moitié du IIe siècle ne peuvent être prises en considération pour la datation du cimetière. Ce fait mérite d'être souligné, car le rite et les rituels funéraires pourraient donner l'impression qu'une partie tout au moins du cimetière daterait d'une période plus reculée, ce qui impliquerait une continuité fort séduisante . . . si elle existait. Mais -- et nous croyons devoir insister sur ce point d'une importance extrême -- le fait est qu'aucun élément de culture susceptible d'être associé aux dites médailles n'a été trouvé dans le cimetière. Assurément, des tombes appartenant à la période de la pleine domination romaine en Dacie devraient renfermer des objets de la meilleure facture romaine, tels que poterie, lampes, fibules, etc. Or il n'en est rien : le cimetière de Bratei n'a pas livré le moindre élément pouvant se situer dans la culture provinciale romaine de la Dacie. Tout ce qui représente la culture matérielle du site est en corrélation avec les monnaies du IVe siècle.

Le premier problème qui se pose est de préciser le moment du IVe siècle où le cimetière a commencé à fonctionner ; le second problème est d'évaluer pour combien plus de temps après la monnaie de Valens son activité a pu se prolonger. Pour répondre à ces deux problèmes, on ne saurait se baser sur ces seules monnaies. Il faut aussi avoir en vue les autres pièces qui par leur facture, en comparaison de pièces analogues des complexes contemporains, peuvent être datées de façon plus ou moins précise.

Un coup d'œil d'ensemble sur l'inventaire récolté dans le cimetière situe celui-ci, d'évidence, dans le IVe siècle. Une analyse détaillée des éléments de datation susmentionnés paraît toutefois restreindre sa durée dans les limites de ce siècle et la prolonger peut-être au-delà de sa limite supérieure.

Pour revenir à nos monnaies, la plus ancienne date de la fin de l'année 328 et elle est usée par la circulation. C'est donc qu'un certain temps s'est écoulé avant qu'elle ne parvienne dans la tombe. Autrement dit, cette monnaie nous fournit, au plus tôt, le terme du début de la 4e décennie du IVe siècle. La seconde monnaie de Constance II, frappée vers la fin de 353 et qui, elle, a très peu circulé offre, à notre avis, un autre indice pour fixer le début de l'activité du cimetière vers le milieu du siècle. Pour ce qui est d'établir la date de la fin de l'activité du cimetière, le seul indice certain d'ordre monétaire dont nous disposions à l'heure actuelle est la monnaie de Valens, émise en 373 et très peu usée. Elle peut nous mener tout au plus au commencement du dernier quart du IVe siècle, éventuellement jusqu'à sa fin. En d'autres termes, les monnaies imposent de dater le cimetière du milieu ou de la seconde moitié du IVe siècle. Que l'on se trouve au IVe siècle, c'est du reste ce qui ressort aussi de tout le reste du mobilier funéraire.

Pour commencer par la céramique, qu'elle soit locale ou d'importation, elle se situe dans la catégorie de la céramique tardive à la fois par sa technique, ses formes et son décor. En voici quelques éléments caractéristiques: le vase à provisions, le pot-bocal, les écuelles (avec une mention spéciale pour celles au décor à facettes), la coupe décorée à la roulette, les amphores et les petites amphores de production locale en pâte grise, les brocs à orifice trilobé, les brocs et cruches à orifice en forme de coupe ou à col renflé — autant de formes absolument caractéristiques pour l'époque respective.

En ce qui concerne la céramique faite à la main, soulignons le caractère dégénéré de la cassolette dace, ainsi que la présence presque exclusive des vases-bocaux.

Certains produits céramiques d'importation, tels que les vases à émail vert ou vert jaunâtre et les amphores décorées de larges bandes de stries horizontales sont également des formes tardives.

Les fibules au pied retourné par en-dessous, avec leurs formes plus ou moins dégénérées, les boucles de ceinture en fer, la pendeloque en bronze de forme rhomboïdale, les fragments de récipients en verre, les perles, les peignes au manche en forme de clocher surhaussé, le miroir sont tous, eux aussi, des produits du IVe siècle. Rien n'empêche toutefois de supposer qu'ils ont persisté non seulement jusqu'à la fin du siècle, mais même jusque dans les deux premières décennies du siècle suivant.

Mentionnons d'abord l'absence ou la rareté dans la céramique faite en pâte grise fine, de tradition ou d'influence Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, de formes ou de motifs décoratifs vraiment caractéristiques pour les aspects classiques de cette culture, tels que le décor lustré ou réalisé à la roulette, une série de brocs et de cruches, etc.; de même, certaines pièces Sîntana de Mureş-Tcherniakhov en pâte fine jaune ou jaune roussâtre font défaut à Bratei. Même dans le cas de la céramique grumeleuse, on ne rencontre pas un bon nombre de formes attestées dans la culture susmentionnée.

D'une époque tardive sont également les vases émaillés. Le procédé de réalisation de leur émail semble indiquer Intercisa comme lieu de provenance. En effet, on y a découvert des cruches et des brocs vert foncé ou vert jaunâtre, dont l'émail poreux se détache facilement du vase, c'est-à-dire exactement les catégories relevées à Brâtei. Or, à Intercisa, ces cruches à émail vert ne sont apparues que dans les parties du cimetière ayant fonctionné à partir de Constance II, donc au milieu du IVe siècle, et jusqu'au commencement du Ve siècle. Elles ne peuvent en aucun cas être datées avant le milieu du IVe siècle.

De même, les amphores décorées de bandes de stries sont plutôt tardives, plutôt de fabrication romano-byzantine que romaine.

Enfin, le décor réalisé au peigne (consistant en rangées d'impressions disposées en diagonale et en lignes ondoyantes) sur un fragment de vase fait à la main, mais dont le bord a été redressé au tour et dont la lèvre horizontale est décorée de profondes cannelures, se retrouve à Ozd, sur un fragment de seau en terre glaise fait au tour. Mais ce qui est important ici, c'est le motif décoratif et le procédé technique de son exécution, en corrélation avec le fait que la réalité historique, ainsi que certains éléments archéologiques, ne permettent pas de dater ce site avant 379/380, moment de l'installation des Goths en Pannonie en qualité de fédérés. Le même type de décor, ou simplement la bande de lignes ondoyantes incisées, se rencontre dans la céramique faite à la main de l'établissement dace d'Arad — Ceala, datée par une monnaie de Valens vers la fin du IVe siècle.

Des indices du prolongement de l'activité du cimetière au-delà de l'année 376 nous sont également offerts par quelques fragments de vases en verre. Ainsi, les verres ou coupes à facettes ont été découverts en Hongrie dans des complexes dépassant parfois la fin du IVe

siècle. Il en est de même pour les trois catégories de verres dont l'existence est nettement attestée au moins jusqu'aux 2e et 3e décennies du Ve siècle, à savoir le verre décoré de bandes appliquées, celui à cordon alvéolaire et surtout celui décoré de « Nuppen » bleu foncé. Ce dernier type a été assigné de façon certaine, en Pannonie, à la période postérieure à Valentinien Ier, plus précisément aux années 364—430 (Intercisa, Regöly, Tápé Málájdok, Lebeny, Csakvar) par des monnaies ou par association à des pièces datables. Les perles à décor incrusté et celles à yeux sont, de même, assez rares dans les complexes datés en plein IVe siècle et ne deviennent caractéristiques que lors de la « période des Huns ».

On peut dater également jusqu'à la fin du IVe siècle les peignes à manche en forme de cloche surhaussée et les fibules en bronze. La grande fibule en fer au pied lobé et à la corde passée au-dessus de l'arc nous mène, elle aussi, au-delà de l'an 400 ou pour le moins après 376. Enfin, la boucle de ceinture en fer aux bords ajourés, l'ardillon en bronze et l'anneau en bronze à côtes ne s'intègrent pas dans la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov et sont certainement postérieurs à 376.

Tous ces arguments aboutissent à la conclusion vraisemblable que le cimetière n° 1 de Bratei n'a cessé d'être utilisé qu'au moment de la pénétration des Huns en Pannonie. Pourtant il ne peut être daté de façon certaine dans le dernier quart du IVe siècle et au commencement du Ve siècle à défaut de monnaies de cette période. Il est fort probable que la monnaie en bronze assignée à Théodose Ier (?), malheureusement en très mauvais état de conservation, fournit cette confirmation de la datation plus récente proposée.

APPARTENANCE ETHNIQUE

La détermination du caractère ethnique du cimetière n° 1 de Bratei, ainsi que des circonstances historiques dans lesquelles la culture matérielle qu'il représente a pu se constituer et survivre durant une période relativement longue après l'abandon de la Dacie, sont les problèmes les plus ardues pour le chercheur, mais aussi les plus importants et les plus passionnants.

Pour les élucider, il faut tenir compte de la structure de cette culture dans son ensemble et, dans la mesure du possible, chercher à préciser sa place parmi les autres découvertes, peu abondantes encore, de facture romaine tardive dans l'ancienne province de la Dacie.

Étant donné la période tardive où se situe le cimetière, il est absolument nécessaire, en premier lieu, d'étudier la céramique du site par rapport à la céramique provinciale romaine en général et à celle de la Dacie en particulier. Il est de même tout aussi nécessaire et important d'entreprendre une étude comparative de cette céramique par rapport à celle de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov. Cette dernière étude est relativement facile, étant donné les recherches dont cette culture a fait l'objet autant en Roumanie qu'en URSS.

Malheureusement, on ne saurait en dire autant des recherches concernant la céramique provinciale romaine de l'ancienne Dacie. Des recherches sur les lieux ont bien eu lieu, mais elles n'ont pas été communiquées de manière à être utilisables. Le plus souvent, les matériaux sont inédits et c'est là, sans aucun doute, le principal obstacle auquel se heurte cette étude. Une telle lacune dans nos données est d'autant plus regrettable que le cimetière est étroitement lié au monde provincial de la Dacie par son rite et ses rituels funéraires.

Pour ces raisons, nous tâcherons d'abord de mettre en lumière ce qui d'une part rapproche et d'autre part distingue la céramique du cimetière n° I de Bratei de celle des nécropoles tcherniakhoviennes situées sur le territoire de la Roumanie.

Ce qui est caractéristique pour la céramique de la culture de Bratei, c'est la prédominance des vases faits d'une pâte grise grumeleuse, alors que dans les tombes et même dans les établissements Sîntana de Mureş-Tcherniakhov ce sont les différents types de vases en pâte grise fine qui tiennent la première place.

D'autre part, le type de vase que l'on rencontre le plus fréquemment, le vase-bocal, diffère du type correspondant de la culture Sîntana de Mureş. La différence consiste d'abord dans l'aspect général du vase, qui dans cette dernière culture a une forme plus lourde (plus trapue, avec une panse fortement bombée et un col très court), moins élaborée, au bord et à la lèvre stéréotypes (la lèvre épaissie et évasée en dehors ou mince et creusée intérieurement). A de rares exceptions près, les bases sont plates et ont été relevées du disque à l'aide d'une planchette ou d'un bâtonnet.

De telles formes existent certes à Bratei, mais le plus souvent on rencontre des formes plus sveltes, plus allongées, au col plus haut et à l'épaule marquée (comme dans le pot romain), aux bases plus développées et plus diverses. Plus précisément, on rencontre bien aussi des vases à base plate et parfois coupée, mais un très grand nombre de bases ont déjà un plein pied, comme un piédestal, et, plus rarement, un anneau assurant sa stabilité (Ständering). A ces observations il faut ajouter que *les lèvres des vases sont de forme très variée* et ne se réduisent pas aux types connus dans la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov.

En ce qui concerne le décor, tout comme dans cette culture ce sont les cannelures et les lignes incisées, avec leurs variantes respectives, qui dominent. Mais on voit apparaître en outre, très rarement il est vrai, un décor de lignes ondoyantes, consistant soit en une simple ligne ondoyante, encadrée ou non de deux lignes horizontales incisées, soit en bandes de lignes ondoyantes et en bandes de lignes horizontales sur le même vase. Il s'agit dans ce dernier cas, selon nous, d'un commencement de transposition d'un décor ornant habituellement les grands vases à provisions, sur un autre type de vase, de proportions plus réduites, à savoir le vase-bocal. Une autre différence qu'il faut signaler est le fait qu'à Bratei on ne rencontre jamais sur ce vase, comme dans la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, de décor exécuté à la roulette.

Un autre trait caractéristique pour la poterie de Bratei est le fait que les vases à provisions s'y trouvent en très grande quantité. Il n'existe presque pas de tombe où l'on ne trouve un ou plusieurs tessons provenant de tels vases. C'est là une différence essentielle par rapport aux tombes tcherniakhoviennes, où les vases à provisions — et en général les vases de grandes dimensions — n'apparaissent jamais ou presque jamais. A cet égard, c'est-à-dire sous le rapport de la présence des jarres dans les tombes, ce n'est pas dans la culture Sîntana de Mureş qu'il faut chercher des analogies, mais dans la culture dace antérieure à la conquête romaine. Un dernier aspect digne d'être signalé au sujet de cette catégorie de vase est la présence d'un décor consistant en un cordon à encoches, simple ou encadré de deux bandes de stries, décor rarement constaté, il est vrai, à Bratei, mais absent dans la culture Tcherniakhov.

Un autre élément caractéristique pour la poterie de notre cimetière, c'est le nombre relativement important d'amphores et de petites amphores en pâte grise grumeleuse, absentes ou extrêmement rares dans la céramique Tcherniakhov.

Quant à la céramique faite d'une pâte grise fine et sans décor lustré, il convient de souligner le nombre extrêmement réduit de formes pouvant être rapprochées de celles de la culture Tcherniakhov. Compte tenu du grand nombre de formes de cette espèce céramique attestées dans la culture susmentionnée, on relève à Bratei la totale absence des soupières à trois anses, des pots-soupières, des brocs courts à une seule anse (« en forme de bock »), formes fréquentes et caractéristiques pour la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov.

En ce qui concerne le décor de cette catégorie céramique, on relève l'absence ou extrême rareté des motifs décoratifs qu'elle présente dans la culture ci-dessus. Ainsi, on ne relève à Bratei que quelques tessons décorés de façon certaine du motif lustré en réseau ou réalisé par lustrage. De même, le décor exécuté à la roulette (au peigne), ou bien le décor réalisé par estampillage et les cannelures obliques sur l'épaule du vase y sont exceptionnelles. Les motifs habituels sont les mêmes que ceux ornant la céramique grumeleuse, à savoir la ligne horizontale incisée, les cannelures horizontales et le cordon en relief, auxquels on peut ajouter, pour les vases à provisions, les bandes de lignes ondoyantes comprises entre des bandes de lignes horizontales incisées.

Comme formes de vases de cette catégorie, on rencontre le pot-bocal, l'écuelle (relativement fréquente), ici encore la jarre à provisions, les amphores et les petites amphores, les cruches et les brocs. Parmi ces formes, celles qui sont vraiment caractéristiques pour le complexe de Bratei sont les amphores et les amphorettes.

Un autre trait qui distingue la céramique de Bratei de celle de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, c'est l'absence d'une espèce caractéristique pour cette dernière, à savoir des vases en pâte très fine cuite au jaune-roux. L'absence de cette espèce céramique à Bratei constitue un indice important en faveur de la date tardive de ce cimetière.

De même il convient de signaler l'absence à Bratei des vases en pâte noire à décor estampillé.

Un aspect particulièrement intéressant est celui qui résulte de la découverte d'un grand nombre de fragments de vases romains d'importation. Parmi ceux-ci, on doit citer en premier lieu les amphores. Nous oserions même affirmer, malgré le caractère fragmentaire de cette céramique romaine d'importation, qu'elle se trouve en plus grande quantité à Bratei que dans les sites Sîntana de Mureş-Tcherniakhov. Aux amphores, cruches et brocs faits en pâte rouge il convient d'ailleurs d'ajouter un certain nombre de fragments de vases romains émaillés, très rares également dans cette culture.

Nous devons mentionner enfin quelques détails concernant la céramique faite à la main. Il s'agit en premier lieu du fait qu'à Bratei, sauf de rares exceptions, la présence de cette espèce céramique est constante dans les tombes, même si elle est parfois réduite à un seul fragment. Or, dans les tombes de la culture Tcherniakhov, les vases faits à la main ne se rencontrent que rarement. D'autre part, à Bratei, un phénomène entièrement nouveau est l'apparition, à côté de la céramique faite à la main en pâte grossière, de vases faits également à la main, mais en une pâte grumeleuse. Un dernier trait qui singularise la céramique de Bratei est la présence des vases-bocaux à large bordure redressée au tour et cannelée, au décor exécuté au peigne soit avec des motifs de bandes de lignes ondoyantes, soit en lignes ondoyantes associées à des rangées obliques d'impressions exécutées avec les dents du peigne, soit en lignes ondoyantes associées à des excisions triangulaires.

En dépit de toutes ces différences assez marquées, il existe une série d'éléments communs aux deux cultures, ce qui s'explique par le fait qu'elles sont — partiellement du moins — contemporaines et par les contacts qui ont pu s'établir entre elles. Ces contacts, doublés de la difficulté qu'il y avait certainement à maintenir des relations normales et permanentes avec l'empire, sont de toute évidence les facteurs qui ont déterminé le processus de décadence de la culture provinciale romaine de la Dacie.

Ce qui, à Bratei, peut être assigné à l'héritage daco-romain, c'est en premier lieu, à notre avis, la présence en grande quantité de volumineux vases à provisions, assez variés comme système d'ornementation. Parmi les vases de cette catégorie, que la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov a également empruntée, la variante la plus significative pour le problème que nous avons abordé, c'est celle décorée d'un épais cordon à encoches, motif certainement transmis par le répertoire dace, à travers la filière romaine.

L'amphore et l'amphorette à deux anses faites en une pâte grumeleuse, le broc à orifice trilobé, le broc ou la cruche à orifice en forme de coupe, l'amphore à orifice en forme d'entonnoir sont également des formes romaines faisant partie du répertoire courant de la céramique dans les niveaux tardifs d'une série de sites pannoniens, tel celui d'Intercisa. Mais ces formes sont plus anciennes. Leur présence s'explique par l'existence d'ateliers situés plus ou moins à proximité et qui produisaient dès le IVe siècle des vases de pure tradition romaine. Cette opinion est fondée sur le fait que ni la pâte, ni la technique de l'exécution ne permettent de considérer ces pièces comme importées. Elles font d'ailleurs partie de la poterie d'usage commun, pour laquelle il est difficile d'envisager une importation de l'empire.

La tradition romaine peut être décelée même dans le cas des formes où l'on s'y serait le moins attendu, par exemple dans les vases faits à la main, au bord évasé formant une surface horizontale en dehors du plan des parois et à la lèvre décorée de deux profondes cannelures. Même si l'exécution de ces cannelures est loin d'être parfaite et malgré des différences de détail dans le dessin du profil, on ne peut nier qu'il s'agit de l'exécution selon la technique romaine d'une forme céramique faite habituellement à la main.

Les écuelles sont les seules formes céramiques à avoir conservé les caractères de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov. La présence même de l'écuelle à épaule modelée en facettes justifie une telle opinion.

On peut, en second lieu, se référer à la variété des bords et des lèvres que l'on relève dans les vases-bocaux faits en pâte grise grumeleuse. On n'exagère nullement en affirmant que presque tous les types de profil rencontrés dans les espèces rouge fine et grise de Cristeşti apparaissent aussi à Bratei.

En dehors de la céramique, on ne saurait manquer de souligner le caractère dace ou provincial romain d'un certain nombre d'ustensiles agricoles mis au jour à Bratei, qui diffèrent du tout au tout de ceux du même ordre relevés dans l'aire de la culture Tcherniakhov.

Enfin, dans le sens du caractère non germanique du cimetière, on peut citer encore la présence exclusive des fibules au pied retourné par en-dessous et l'absence de celles pourvues d'une plaque au pied et à l'extrémité. Le nombre important de tombes fouillées nous autorise à croire qu'il ne s'agit pas d'un simple hasard.

Cependant, le fait qui s'oppose catégoriquement à l'interprétation de la culture représentée par le cimetière de Bratei comme une variante tardive de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov, c'est le caractère du rite et des rituels funéraires, ces derniers

étant totalement inconnus dans ladite culture, même lorsque le rite est celui de l'incinération.

Il est difficile de concevoir qu'un groupe de population possédant une culture de type Sîntana ait été capable, dans un laps de temps très court, de changer ses idées sur la mort et sur l'au-delà au point de passer d'un rite et de certains rituels d'enterrement à d'autres.

Le système des sépultures dans des fosses brûlées rituellement n'est pas attesté seulement en Dacie. Du reste, il n'apparaît en Dacie qu'avec la conquête romaine : c'est donc qu'il n'est pas spécifique pour la Dacie, mais qu'il y a été introduit d'ailleurs. Le problème est de savoir qui a introduit ce rituel en Dacie : les Romains eux-mêmes ou quelque autre groupe ethnique, évidemment romanisé ? Or, nous avons vu que cette pratique ne paraît pas avoir été répandue dans toute l'étendue de l'empire, que l'aire d'une diffusion massive des cimetières où prédominent les fosses brûlées rituellement est circonscrite à une zone limitée, comprenant surtout la Dacie, la Pannonie et l'Illyrie, auxquelles on peut ajouter quelques découvertes similaires faites en Mésie Inférieure. Cette aire de diffusion indique les Illyriens comme les principaux représentants de ce rituel. Mais ce qu'il importerait de découvrir, c'est si, au long de trois siècles au moins d'existence, il a continué à être pratiqué exclusivement par les Illyriens ou si d'autres ethnies l'ont adopté à leur tour.

En ce qui concerne le territoire de la Dacie, qui nous intéresse directement, il s'agit de préciser si et dans quelle mesure ce rituel a été adopté aussi par les Daces, cet acte signifiant de fait la perte de leurs traits spécifiques traditionnels et, en dernière instance, leur romanisation. En d'autres termes, notre recherche doit viser à établir combien profond a été le processus de romanisation des Daces, c'est-à-dire à quel degré et dans quel laps de temps les éléments les plus traditionnels, les plus résistants d'une culture, comme le sont le rite et les rituels d'enterrement, ont été abandonnés et remplacés par des pratiques étrangères. Dans ce but, il convient de faire une distinction entre les groupes traditionalistes et ceux qui se sont montrés plus réceptifs à l'influence romaine. Une chronologie plus fine des cimetières permettra alors de suivre les progrès de la romanisation.

Une étude attentive de l'inventaire des tombes à la fosse brûlée montre dans quelle mesure ce rituel a été adopté par les Daces. Or, nous possédons dès à présent, à ce point de vue, certaines indications fort utiles, ne serait-ce que le fait que l'on peut distinguer les cimetières dont le mobilier est de caractère général romain de ceux où, à côté des pièces de facture romaine, apparaissent aussi des éléments de tradition dace. Ces derniers devraient bénéficier d'une attention particulière, permettant de déceler si, à part la présence d'une céramique de tradition dace, ils ne renferment pas d'autres traits spécifiques, dont les limites chronologiques devraient dans ce cas être établies aussi exactement que possible.

Malheureusement, nous ne pouvons invoquer, pour la période romaine, que deux découvertes, dont une seule est certaine. La situation la plus claire est celle du cimetière de Cinciş où, d'après les informations dont nous disposons, huit des dix-sept tombes fouillées renfermaient des fragments céramiques faits à la main, de tradition dace. La situation serait la même, à ce qu'il semble, au cimetière de Sebeş. C'est sur cette même ligne que se situe le cimetière de Bratei.

Il est hors de doute que l'on se trouve ici en présence d'un rituel d'origine illyrienne. Sa persistance montre que, parmi ceux qui étaient enterrés dans ce cimetière,

il a pu y avoir des Illyriens restés en Dacie après la « retraite aurélienne ». Mais une série de faits nous interdisent d'exclure les Daces, au IVe siècle en tant qu'auteurs possibles de cette pratique.

En premier lieu, il convient de souligner la présence, en quantités relativement importantes, d'une céramique faite à la main dont les formes, la technique d'exécution et le décor sont caractéristiques pour la poterie dace. Dans le même ordre d'idées, nous mentionnerons qu'il est significatif que dans un cimetière d'une telle étendue, ou le nombre des vases romains d'importation est relativement considérable, on n'ait pas découvert une seule lampe romaine. En échange, dans deux tombes, toutes les deux à fosse brûlée (M. 9 et 87), on a mis au jour des cassolettes daces, qui accomplissaient le même office.

Enfin, si pour expliquer l'existence de la céramique faite à la main on peut recourir à l'idée d'un simple contact entre un groupe de colons illyriens et les Daces libres, il y a un autre aspect de la culture matérielle révélée par le cimetière de Bratei qui s'oppose à cette hypothèse. Il s'agit, en premier lieu, de la présence d'une céramique de caractère provincial romain considérée comme étant de tradition dace, à savoir du grand vase à provisions (Krausengefäss), dont l'origine locale est incontestable. De même, on connaît trois fragments provenant de deux jarres décorées soit d'un cordon à encoches simple, soit d'un cordon à encoches compris entre deux bandes de stries, décor typique pour la poterie dace de sa période classique. Du reste, un détail du rituel absolument caractéristique pour le cimetière de Bratei est justement la présence dans les tombes de fragments de vases à provisions, forme céramique qui ne se trouve ni dans les tombes à fosse brûlée du temps de la domination romaine (où ont été déposés des brocs, des cruches, des soupières, des lampes, etc.), ni dans les nécropoles de la culture Sîntana de Mureş-Tcherniakhov.

Un autre élément de rituel est le sacrifice d'un grand nombre d'animaux. Il s'agit là d'une pratique tout à fait particulière, pour laquelle nous n'avons à l'heure actuelle que trop peu d'analogies. Mentionnons que l'analyse des restes a démontré que parmi les animaux sacrifiés se trouve en premier lieu le bœuf, puis le porc et le mouton ou la chèvre. Précisons encore qu'il existe certaines tombes renfermant les restes d'un seul animal (le plus souvent le bœuf, plus rarement le porc), mais habituellement on trouve les ossements de deux espèces au moins (bœuf et porc, bœuf et mouton ou chèvre), sinon parfois de trois (bœuf, mouton ou chèvre, porc), voire de quatre (bœuf, mouton, chien, porc; bœuf, porc, mouton ou chèvre, cheval; bœuf, chèvre, mouton, porc); il existe même une tombe où huit bœufs ont été sacrifiés. La présence — plutôt rare du reste — du cheval constitue elle aussi un élément particulier à notre site. Ce détail de rituel est certainement en rapport avec la structure ethnique de la population qui enterrait ses morts dans le cimetière n° 1 de Bratei et, même si l'origine de cette coutume n'a pu être encore élucidée, une chose est certaine, c'est qu'elle n'est pas caractéristique pour les colons illyriens de la Dacie romaine, mais qu'elle est en revanche courante dans les cimetières daces du type Salca-Porolissum.

De tout ce qui précède il résulte que la simple pratique consistant à brûler les parois des fosses — élément certes essentiel dans l'évaluation de ces problèmes — ne saurait constituer le seul critère, sans la prise en considération de l'ensemble des traits caractérisant ce site.

La différence essentielle entre les tombes à fosse brûlée de la période de la domination romaine et le cimetière n° 1 de Bratei consiste non seulement dans la qualité et

la quantité du mobilier funéraire, mais aussi dans le mode de composition des tombes. Dans les tombes à fosse brûlée de la période romaine on trouve un riche mobilier, constitué principalement de *vases entiers* et de *vases brisés rituellement*, de vases en verre, de lampes, etc. ; toutes ces offrandes, obligatoirement ajoutées aux restes de la crémation, sont invariablement disposées *dans la fosse*, soit au milieu de celle-ci (tantôt à même le fond, tantôt sur une couche d'os calcinés, de charbon et de cendre), soit à l'une de ses extrémités. Dans les tombes de Bratei au contraire, outre la pauvreté du mobilier et l'absence de certaines formes céramiques, explicables éventuellement par l'époque tardive où l'on se trouve, il existe une différence essentielle dans le mode de disposition du mobilier : *les vases entiers ou brisés rituellement ne sont pas déposés dans la tombe, mais au-dessus de la tombe ou à son orifice*. Ici encore, c'est au groupe Salca-Porolissum que nous mènent les analogies : là, des fragments céramiques, des os d'animaux et des pierres se trouvent dans la fosse et les tombes sont surmontées de foyers.

La prédominance de l'orientation N-S des tombes constitue, elle aussi, un élément caractéristique du cimetière de Bratei, qui le différencie des cimetières illyriens, dont les tombes sont orientées en plus grand nombre dans la direction E-O.

Encore un mot sur le problème de l'attribution ethnique des différentes catégories de fosses identifiées dans le cimetière. Leur origine ethnique doit, assurément, être différente. Toutefois, on constate dans la seconde moitié du IVe siècle une telle uniformisation sous le rapport de la culture matérielle, que ces distinctions ethniques — pour l'explication desquelles différents éléments doivent être pris en considération — ont certainement perdu en grande partie leur signification initiale, la nouvelle synthèse ethnique ne conservant plus que ce qui représente la tradition romaine et le milieu local.

Les différents points de notre exposé nous autorisent, croyons-nous, à affirmer que l'on se trouve en présence à Bratei, pour l'essentiel, d'un groupe de population dacoromaine qui a maintenu les caractères fondamentaux de sa culture matérielle et spirituelle jusque dans la seconde moitié du IVe siècle et très probablement jusque dans les premières décennies du Ve siècle de notre ère.

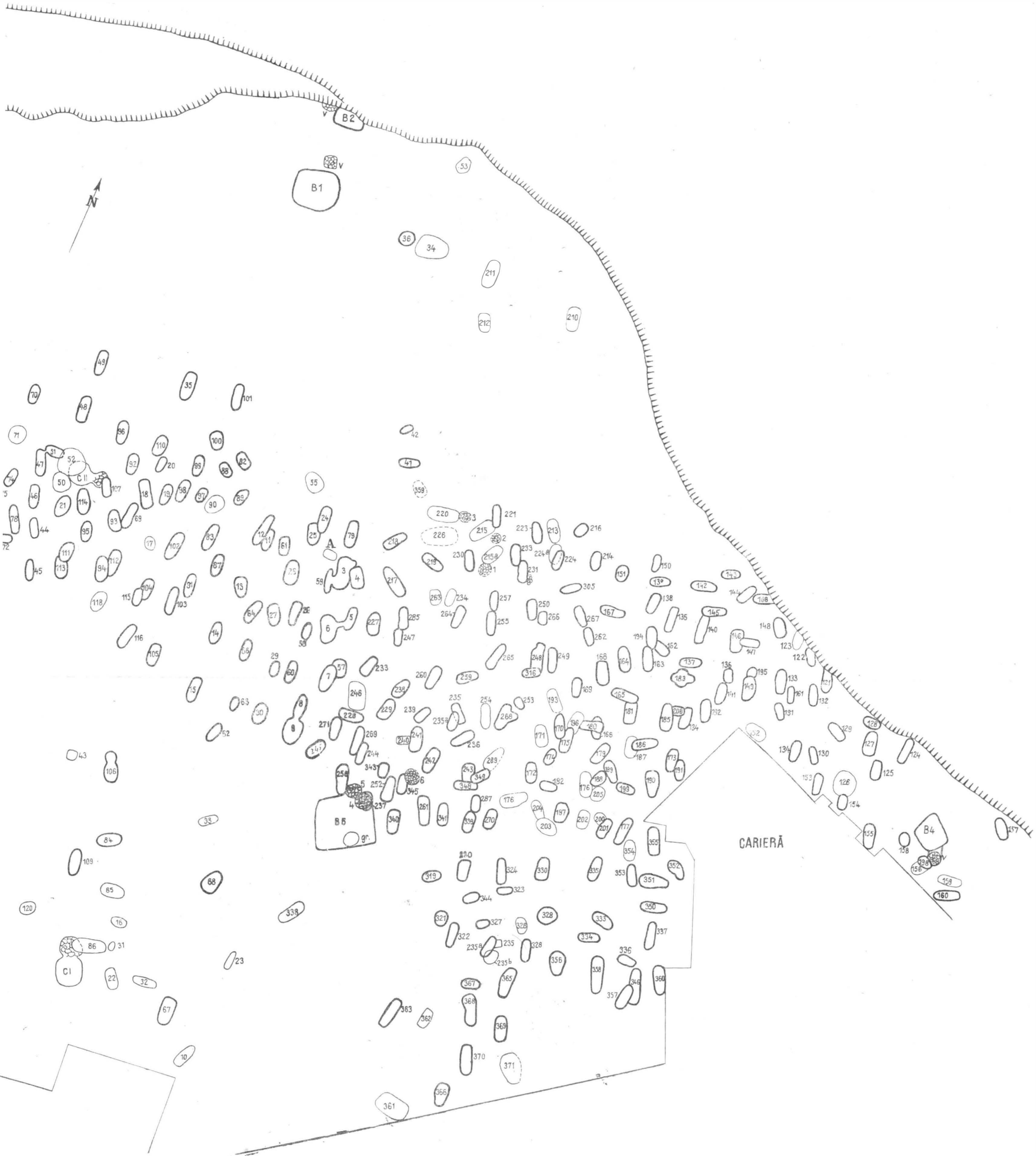
LISTE DES PLANCHES

- Pl. I.**— *Le plan général du cimetière 1 du IVe—Ve siècle de Bratei.*
- Pl. II.**— *Types des tombes : 1, 3, 5, tombes à couverture de pierres 2, tombe à couverture d'os, de pierres et de tessons 4, tombe dont le couvercle en pierres dépasse la fosse, se dirigeant en sens contraire ; 6, tombe en forme de croix ; 7, tombe à la fosse ronde ; 8, 9, tombes à os d'animaux et à pierres déposés au fond de la fosse.*
- Pl. III.**— *Types des tombes : 1, tombe en forme de «fond de cabane» n° 1 (plan et section) ; 2, four n° I (section).*
- Pl. IV.**— *Sections : 1, «fond de cabane» n° 4 ; 2—6, sections à travers les fosses brûlées rituellement ; 8, 9, fosses superposées partiellement.*
- Pl. V.**— *Sections : 1, tombe à fosse de forme conique ; 2, tombe à fosse brûlée rituellement.*
- Pl. VI.**— *Pots-bocaux en pâte grumeleuse.*
- Pl. VII.**— *Pots-bocaux en pâte grumeleuse.*
- Pl. VIII.**— *Pots-bocaux en pâte grumeleuse.*
- Pl. IX.**— *Céramique en pâte grumeleuse : 5, 6, 8, 11—13, pots-bocaux ; 1, 2, 3, 7, fragments de brocs et de cruches ; 4, fragment d'écuelle ; 10, cratère ; 14, partie inférieure d'un pot. Céramique en pâte grise fine ; 9, fragment d'une cruche ; 15, fragment d'un pot-bocal.*
- Pl. X.**— *Céramique en pâte grumeleuse : 1, amphore ; 2—11, fragments de pots-bocaux.*
- Pl. XI.**— *Céramique en pâte grise fine : 1, 2, fragments de cruches ; 3, 4, 15, 16, fragments de vases à décor lustré ; 5—14, 17—19, fragments de pots-bocaux.*
- Pl. XII.**— *Céramique en pâte grumeleuse : 1—8, fragments de vases à provisions ; 9, 11—15, fragments d'amphore et de cruches. Céramique en pâte grise fine : 10, fragment d'un broc.*
- Pl. XIII.**— *Céramique en pâte grise fine : 1—5, 7—13, fragments d'écuelle ; 14—19, bases de vases ; céramique en pâte cuite au rouge : 6, fragment d'écuelle.*
- Pl. XIV.**— *Céramique en pâte grise fine : 1—11, fragment d'écuelles ; 12, pot-bocal ; 13, fragment pourvu d'un A majuscule gravé.*
- Pl. XV.**— *Céramique en pâte grise fine : 1—8, écuelles ; 11, anse ; 9—10, deux fragments de briques.*
- Pl. XVI.**— *Céramique en pâte grise fine : 1—2, brocs à embouchure trilobée. Céramique en pâte rouge : 3—11, fragments d'amphores, de cruches, d'anses.*
- Pl. XVII.**— *Céramique en pâte rouge : 2, 4—10, 12 fragments de cruches, d'amphores. Céramique en pâte grise fine : 1, 3, 11, pot-bocal, gobelet écuelle.*
- Pl. XVIII.**— *Céramique en pâte grumeleuse : 7—14, pots-bocaux. Céramique faite à la main en pâte grumeleuse : 1—6, fragments de pots-bocaux. Céramique travaillée à la main en pâte grossière : 15, 16, fragments de pots-bocaux.*

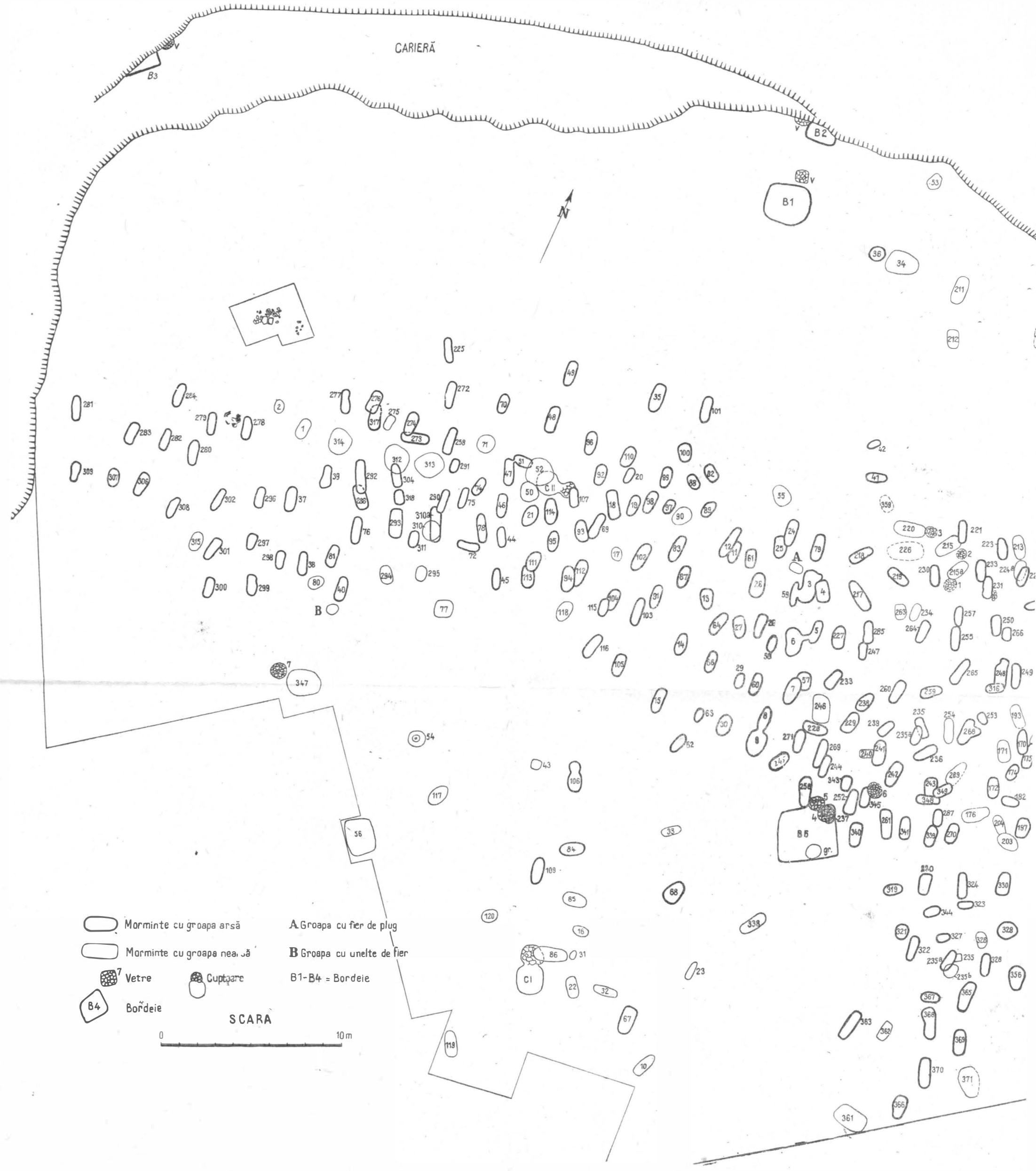
- Pl. XIX.**— *Céramique faite à la main en pâte grossière* : 1—9, fragments de pots-bocaux. *Céramique façonnée au tour en pâte grumeleuse* : 10—18, pots-bocaux.
- Pl. XX.**— *Céramique faite à la main en pâte grossière* : 1—9. 11 pots-bocaux 10, cassolette.
- Pl. XXI.**— *Outils en fer* : 1, 3, moyeu ; 2, cisaille ; 4—8, faucilles ; 9, soc de charrue.
- Pl. XXII.**— *Outils en fer* : 1—4, 9, outils de menuiserie ; 5, hache ; 6, applique ; 7, clef du type «laconique» ; 8, ciseaux ; 10—13, couteaux ; 14, pierre à aiguiser.
- Pl. XXIII.**— *Fibules en bronze.*
- Pl. XXIV.**— *Objets de parure* : 1, 2, 3—6, fibules en bronze ; 7, pendeloque ; 8, fragment de miroir ; 9, ardil-lon en bronze ; 10—11, anneaux ; 12, anneau en bronze ; 13, bracelet en bronze ; 14, petit couteau pour toilette. *Armes* : 15, pointe de flèche en fer.
- Pl. XXV.**— *Fibules en fer.*
- Pl. XXVI.**— *Objets en verre* : 1—12, 14—15, perles ; 13, 17—26, fragments de vases 27, bracelet.
- Pl. XXVII.**— 1—4, fusaïoles ; 5, base d'un vase en verre ; 6, perle d'ambre ; 7, pierre à aiguiser.
- Pl. XXVIII.**— *Perles en verre.*
- Pl. XXIX.**— *Foyers à bases de pierres et de tessons.*
- Pl. XXX.**— *Céramique en pâte grumeleuse* : 1—8, 11, vases à provisions ; 9, 10, écuelles ; 12—15, anses.
- Pl. XXXI.**— *Céramique en pâte grise fine* : 1, amphorette ; 2, fragment décoré d'une ligne ondoyante.
- Pl. XXXII.**— *Céramique en pâte rouge.*
- Pl. XXXIII.**— *Outils en fer* : 1, 2, 5, 9, crampon, clous ; 3, 4, 6, 10, alènes ; 7, fragment d'une hache ; 8, rasoir en fer.
- Pl. XXXIV.**— *Boucles de ceinture et fusaïoles* : 1—7, boucles de ceinture ; 8—11, fusaïoles.
- Pl. XXXV.**— *Peignes en os.*

LISTA PRESCURTĂRILOR FOLOSITE ÎN LUCRARE

AB	Archaeologia Belgica.
ActaArch-Budapesta	Acta archaeologica, Budapesta.
AÉ	Archaeologiai Értesítő.
ArchHung	Archaeologia Hungarica. A Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Kiadványai.
AMN	Acta Musei Napocensis, Cluj.
DA	Dictionnaire des antiquités grecques et romaines sous la direction de Ch. Daremberg et Ed. Saglio.
Dacia	Dacia, recherches et découvertes archéologiques en Roumanie, București, I—XII, 1924—1947, N.S, începând cu anul 1957.
DissPann	Dissertationes Pannonicae.
DolgCluj	Dolgozatok-Travaux de la section numismatique et archéologique du Musée National de Transylvanie, Cluj, I—X, 1910—1919.
A. van Doorselaer, NGR	A. van Doorselaer, Les necropoles d'époque romaine en Gaule Septentrionale, Brugge, 1967.
FoliaArch.	Folia Archaeologica. A Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Kiadványai. Acta Archaeologica Musei nationalis Hungarici.
Histria, II	Histria. Monografie arheologică, II, București, 1966.
Materiale	Materiale și cercetări arheologice.
D. Protase, PC	D. Protase, Problema continuității în Dacia, București, 1966.
PW	Pauly-Wissowa, Real-Encyclopedie der klassischen Altertumswissenschaft.
Sargetia.	Sargetia. Buletinul județului Hunedoara, Deva.
SCIV	Studii și cercetări de istorie veche.
SlovArch	Slovenska Archaeologia.

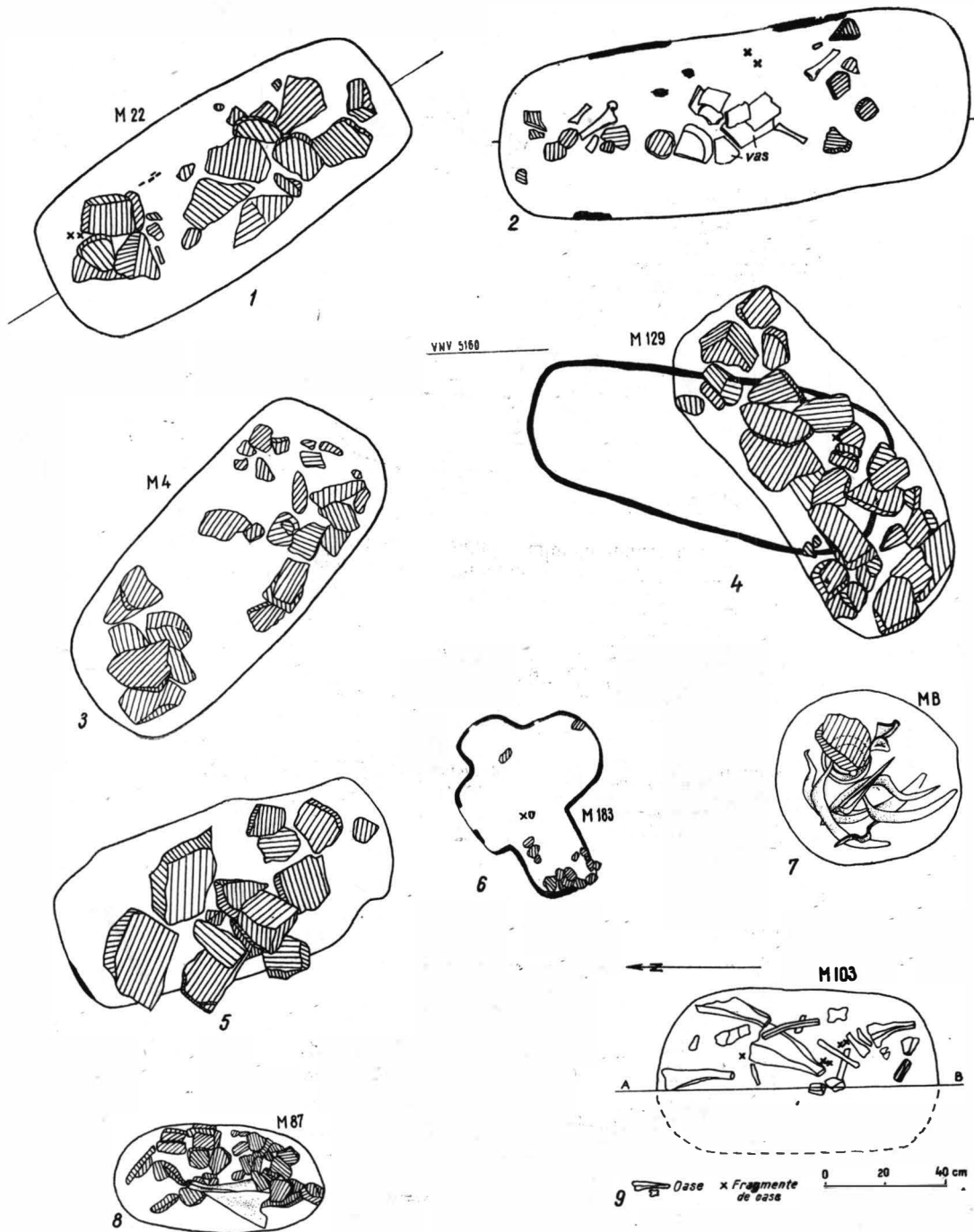
PL. I. — Planul general al cimitirului.

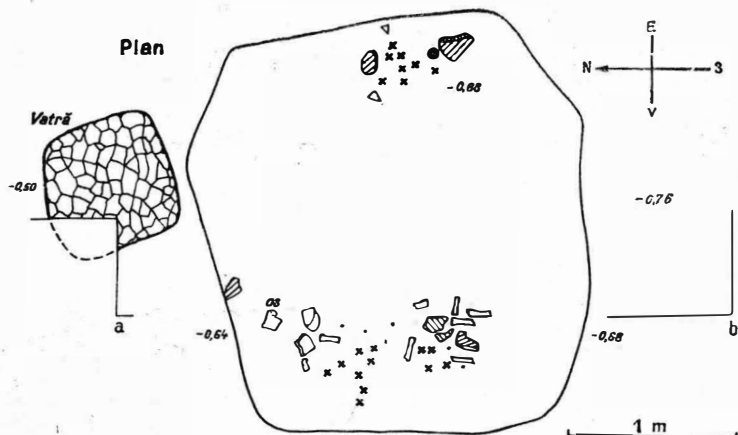
CARIERĂ

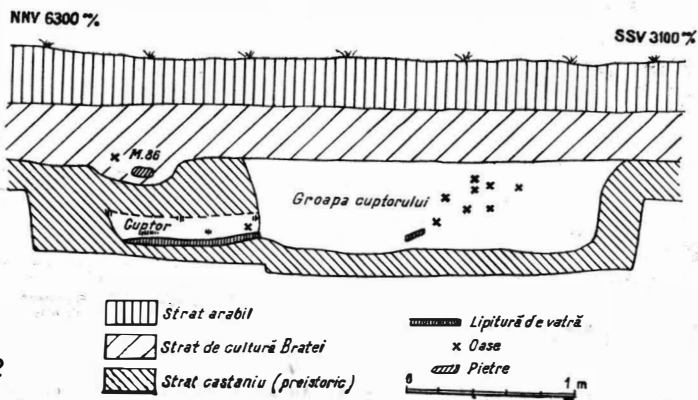
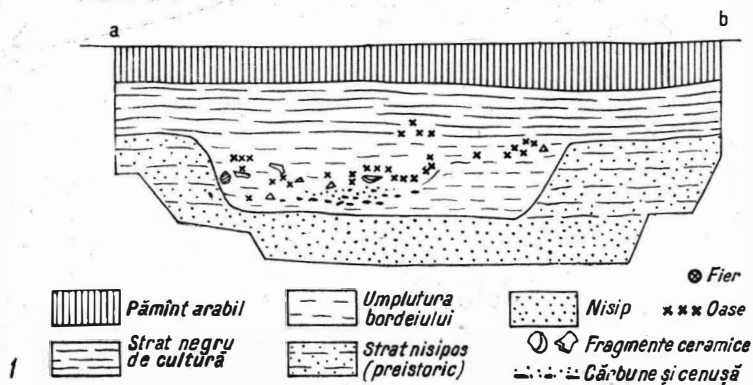
	Morminte cu groapa arsă	A Groapa cu fier de plug
	Morminte cu groapa nearsă	B Groapa cu unelte de fier
	Vetre	B1-B4 = Bordeie
	Cuptoare	
	Bordeie	

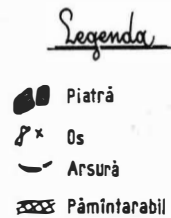
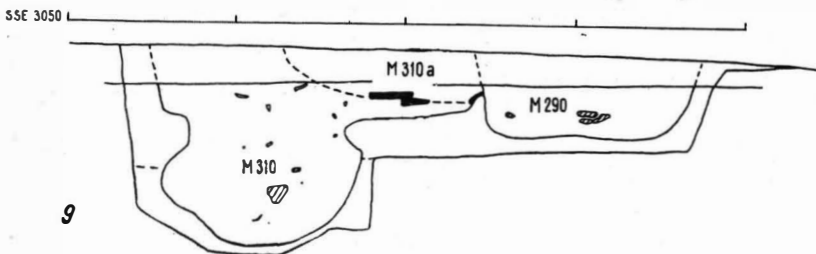
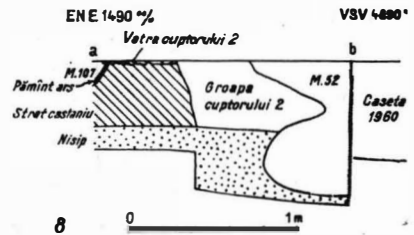
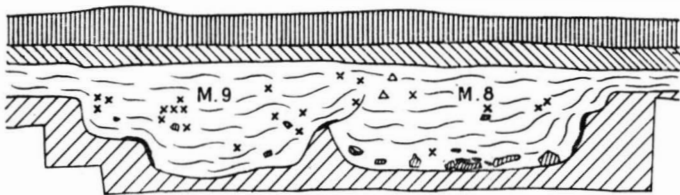
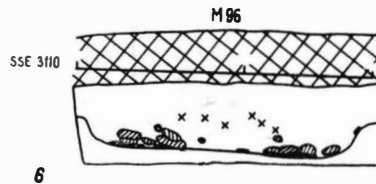
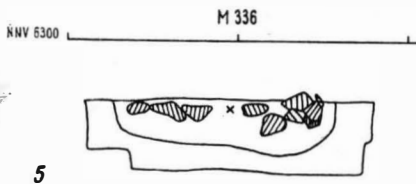
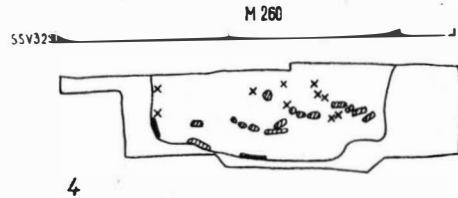
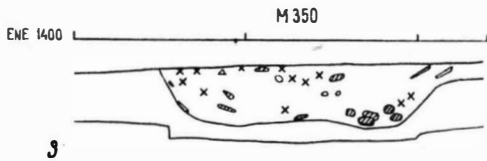
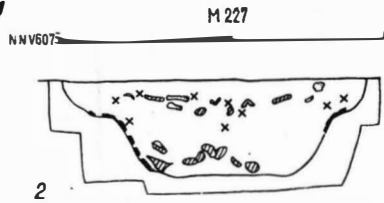
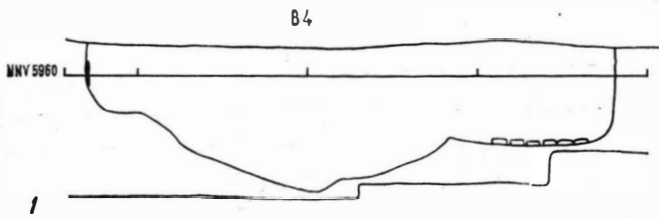
Pl. II. — Tipuri de morminte : 1, 3, 5, morminte placate cu pietre ; 2, mormint placat cu oase, pietre și cioburi ; 4, mormint în X, placat cu pietre ; 6, mormint în formă de cruce ; 7, mormint cu groapă rotundă ; 8, 9, depuneri de pe fundul gropilor.

Profil a-b

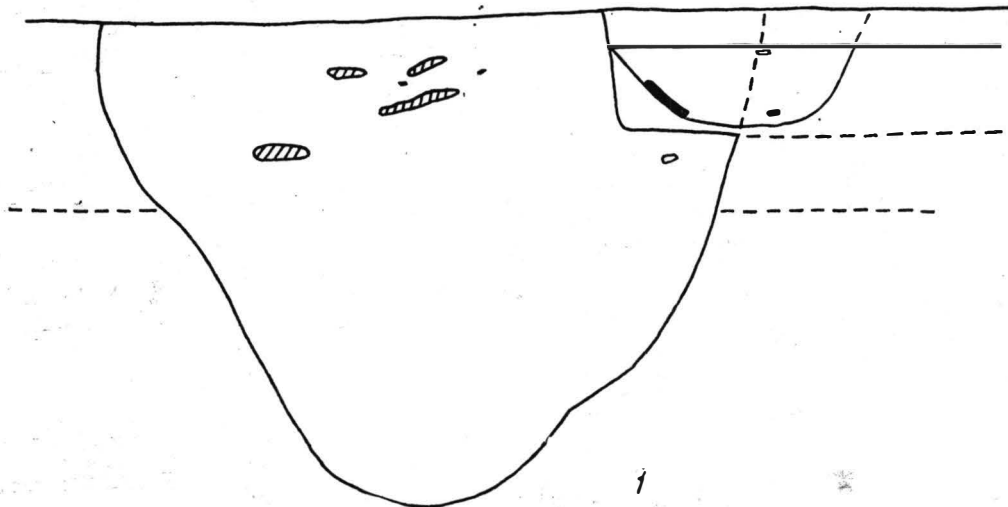
Pl. III. — Tipuri de morminte : 1, „bordeiul” 1 ; 2, cuptorul I (secțiune).

Pl. IV. — Secțiuni : 1, „bordeiu” 4 ; 2—6, secțiuni în gropi arse ritual ; 7—9, întretăieri de gropi.

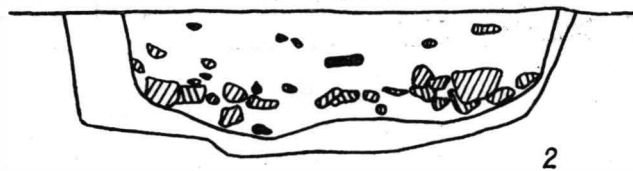
SSE 2825

M 312

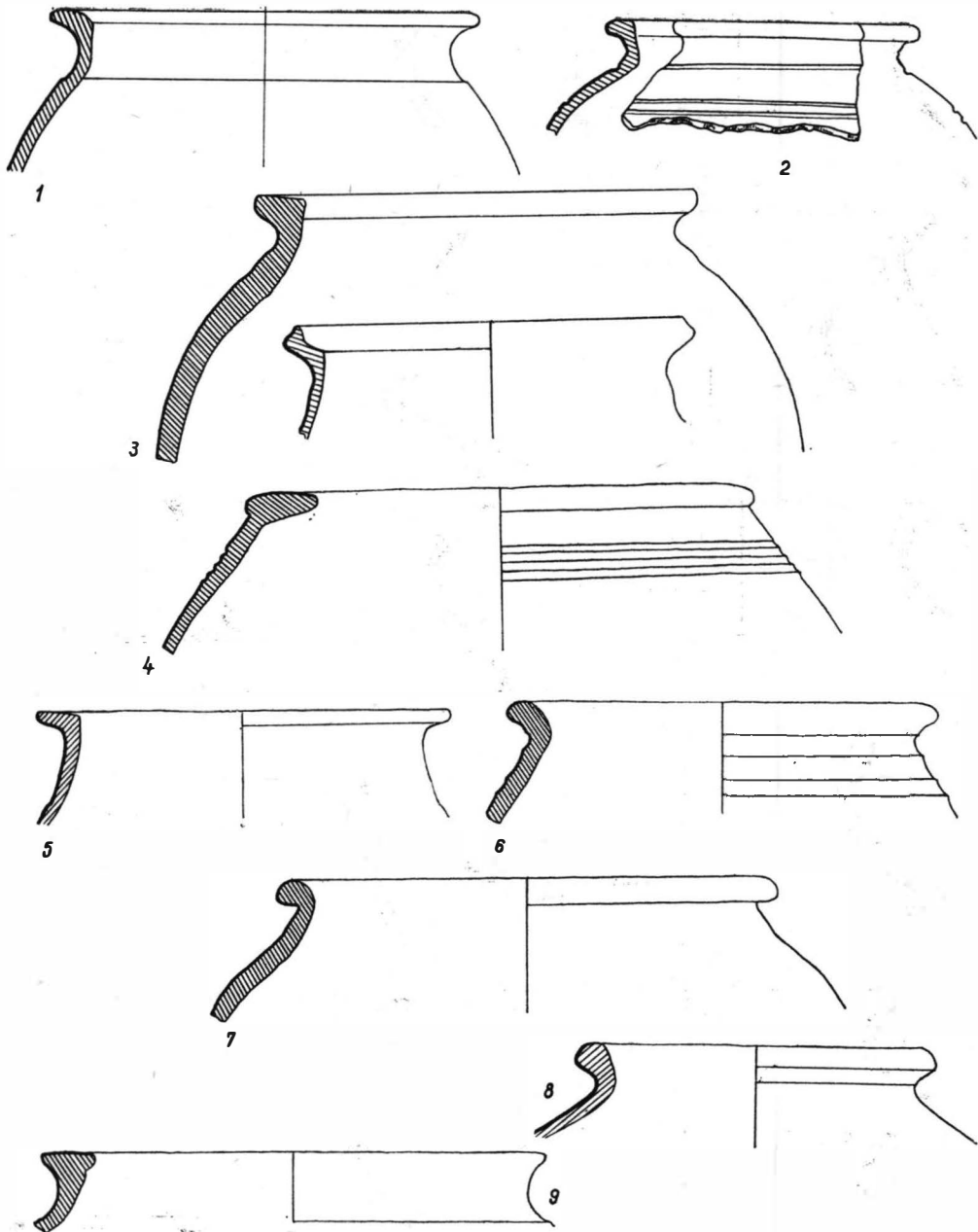

M 278

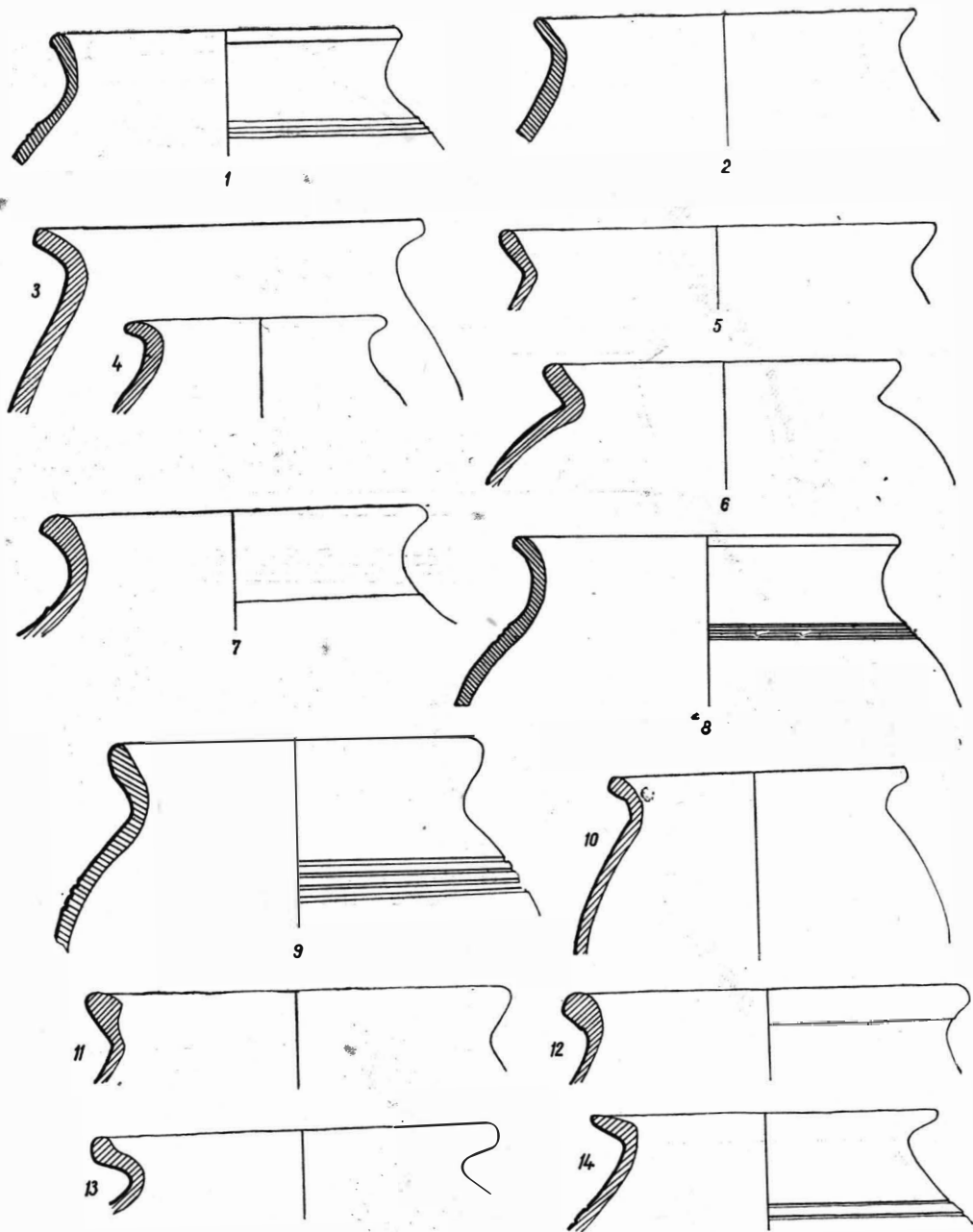
SSE 3100

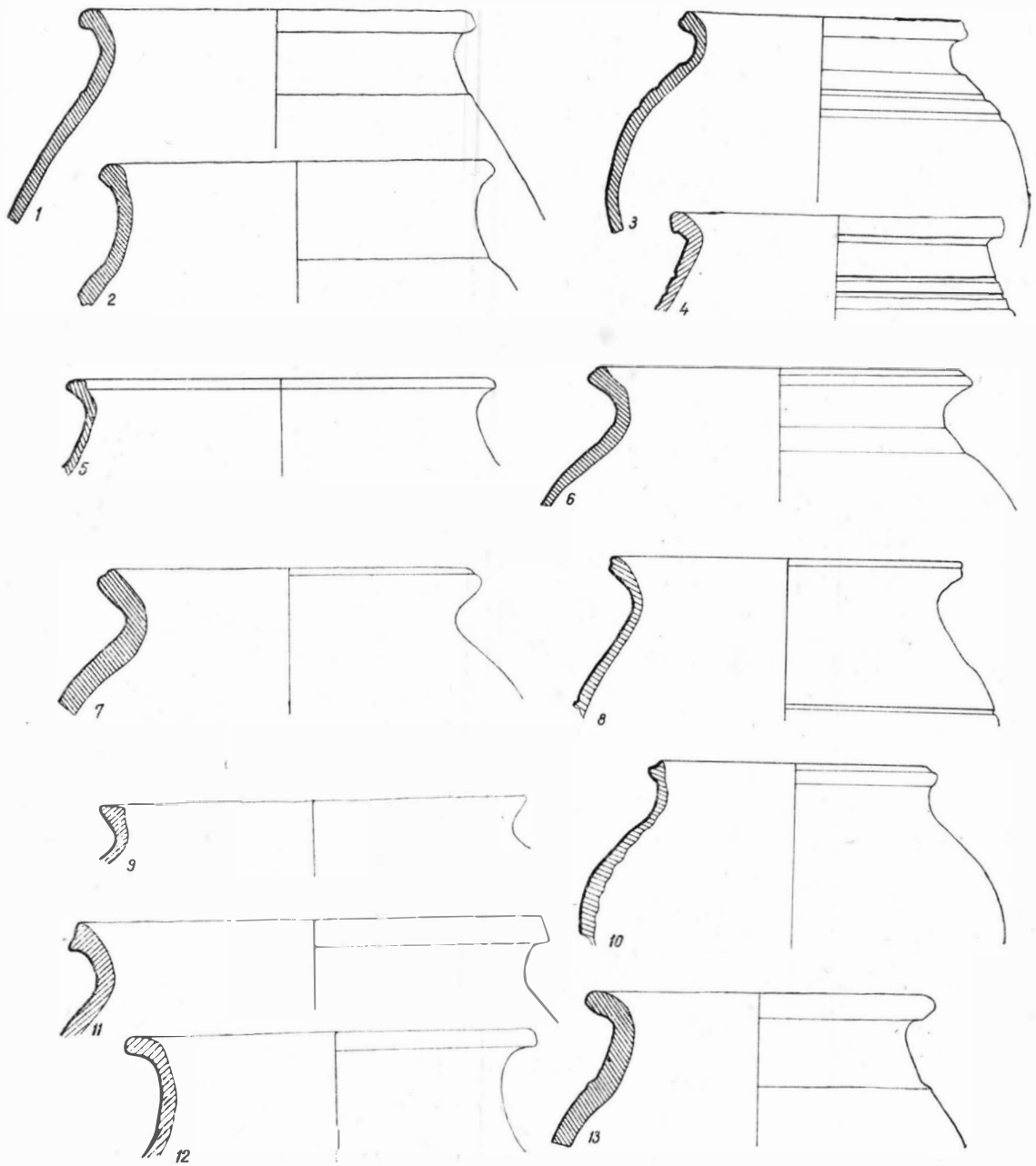
Pl. V. — Secțiuni : 1, mormînt de formă conică ; 2, mormînt cu groapa arsă ritual.

Pl. VI. — Vase-borcan din pastă cenușie zgrunfuroasă.

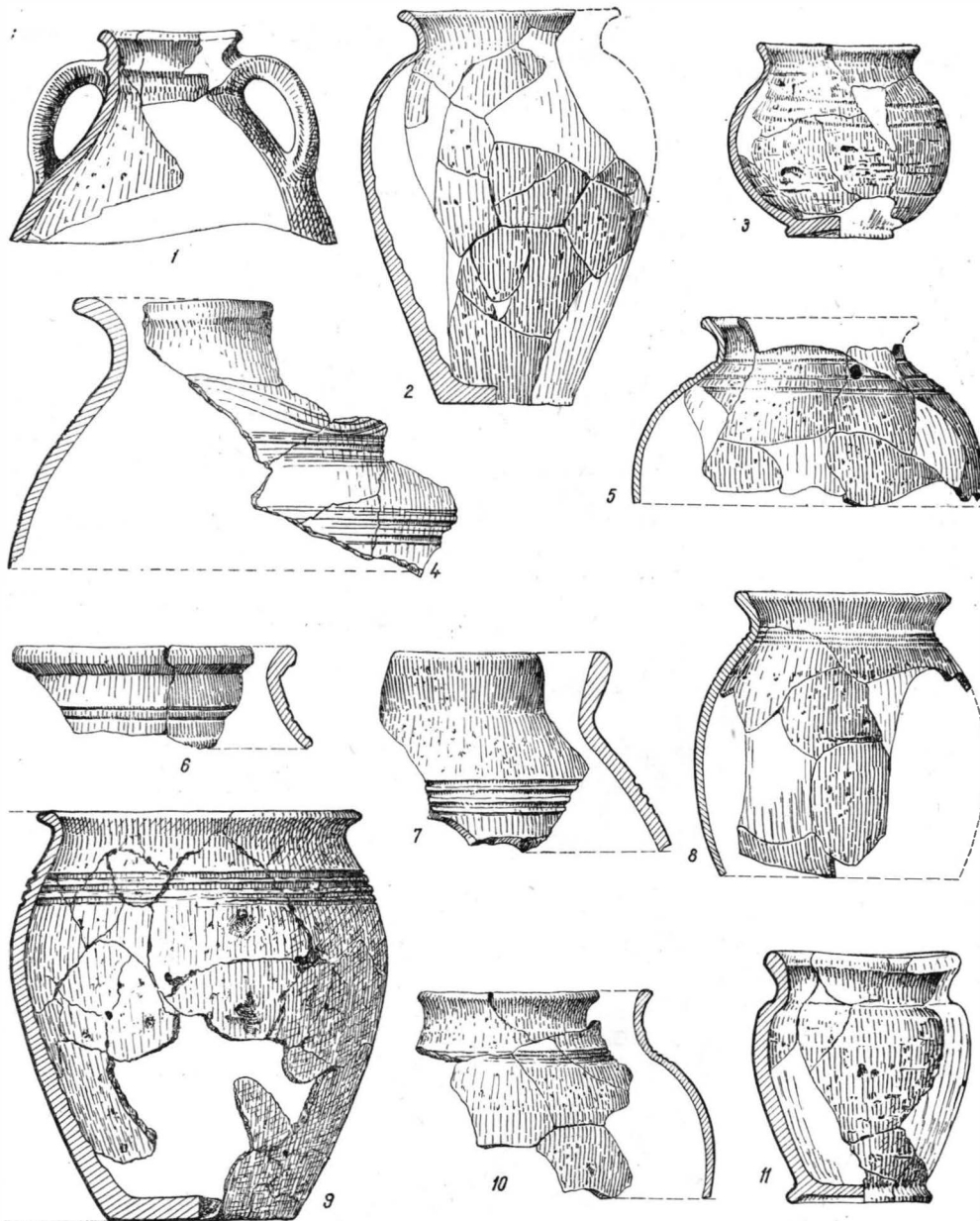
Pl. VII. — Vase-borcan din pastă cenușie zgrunțuroasă.

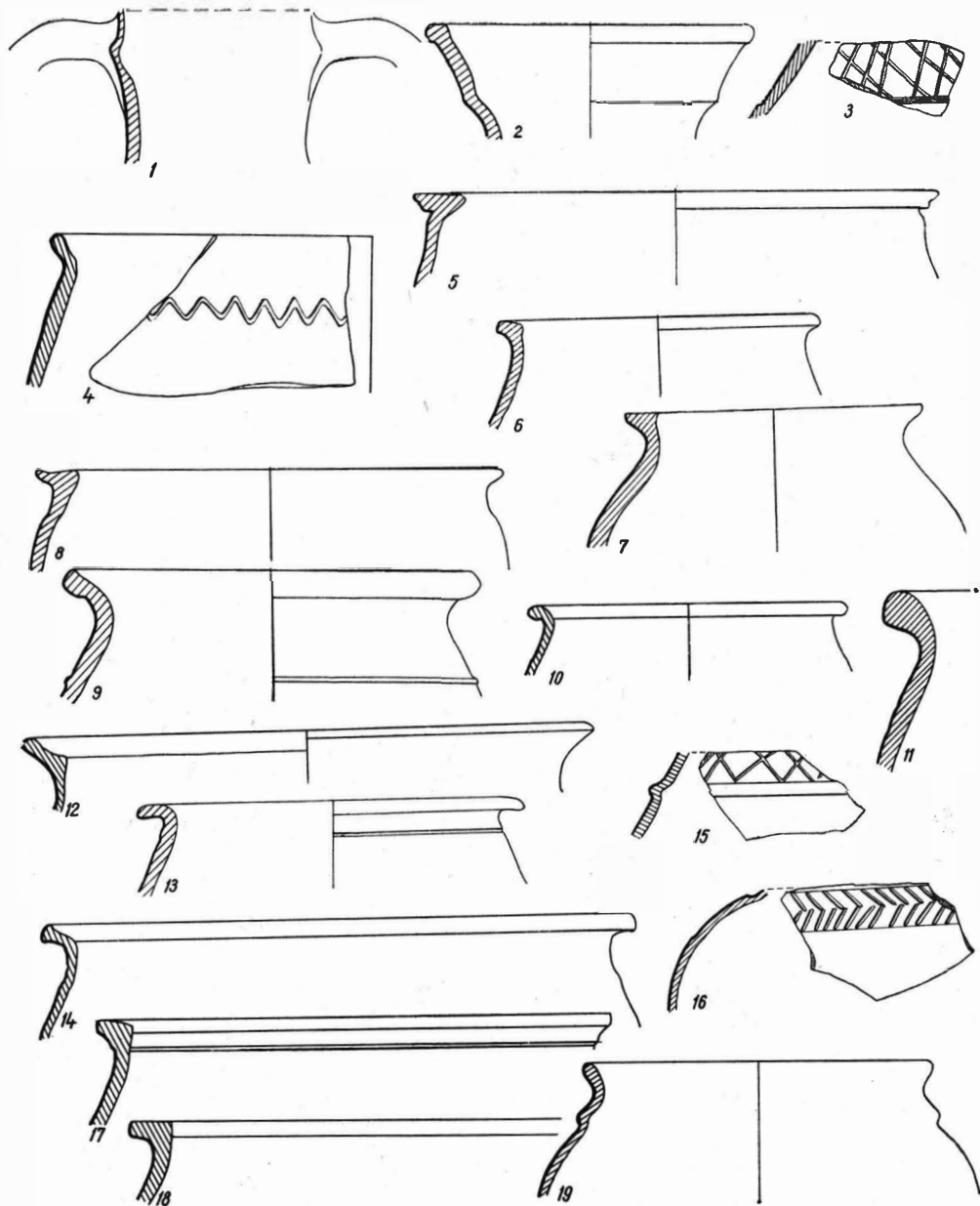
Pl. VIII. — Vase-borcan din pastă cenușie zgrunfuroasă.

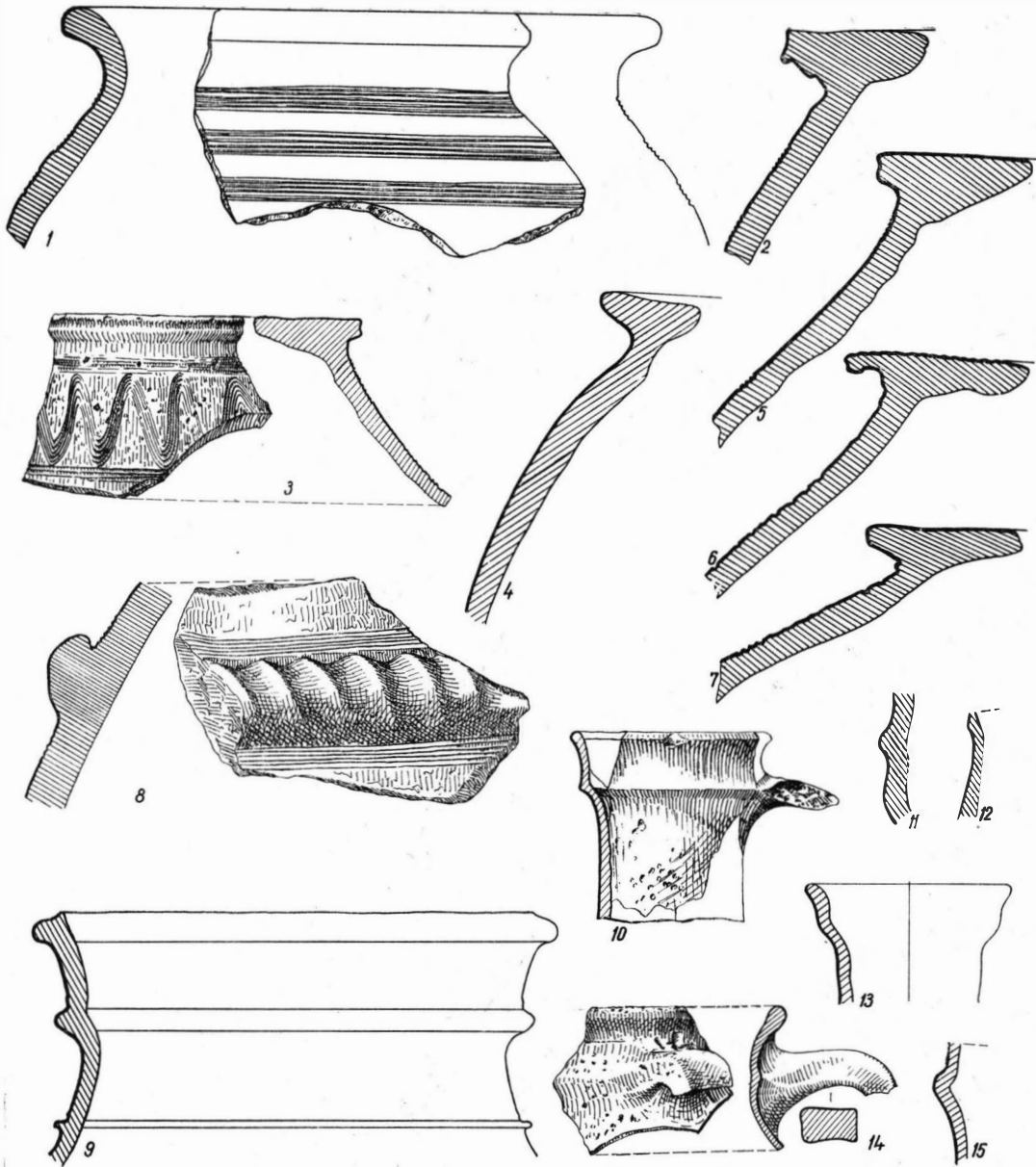
Pl. IX. — *Ceramică din pastă cenușie zgrunțuroasă* : 5, 6, 8, 11–13, vase-borcan ; 1, 2, 3, 7, ulcioare și căni ; 4, castron ; 10, crater ? 14, fund. *Ceramică cenușie fină* : 9, ulcior ; 15, vas-borcan.

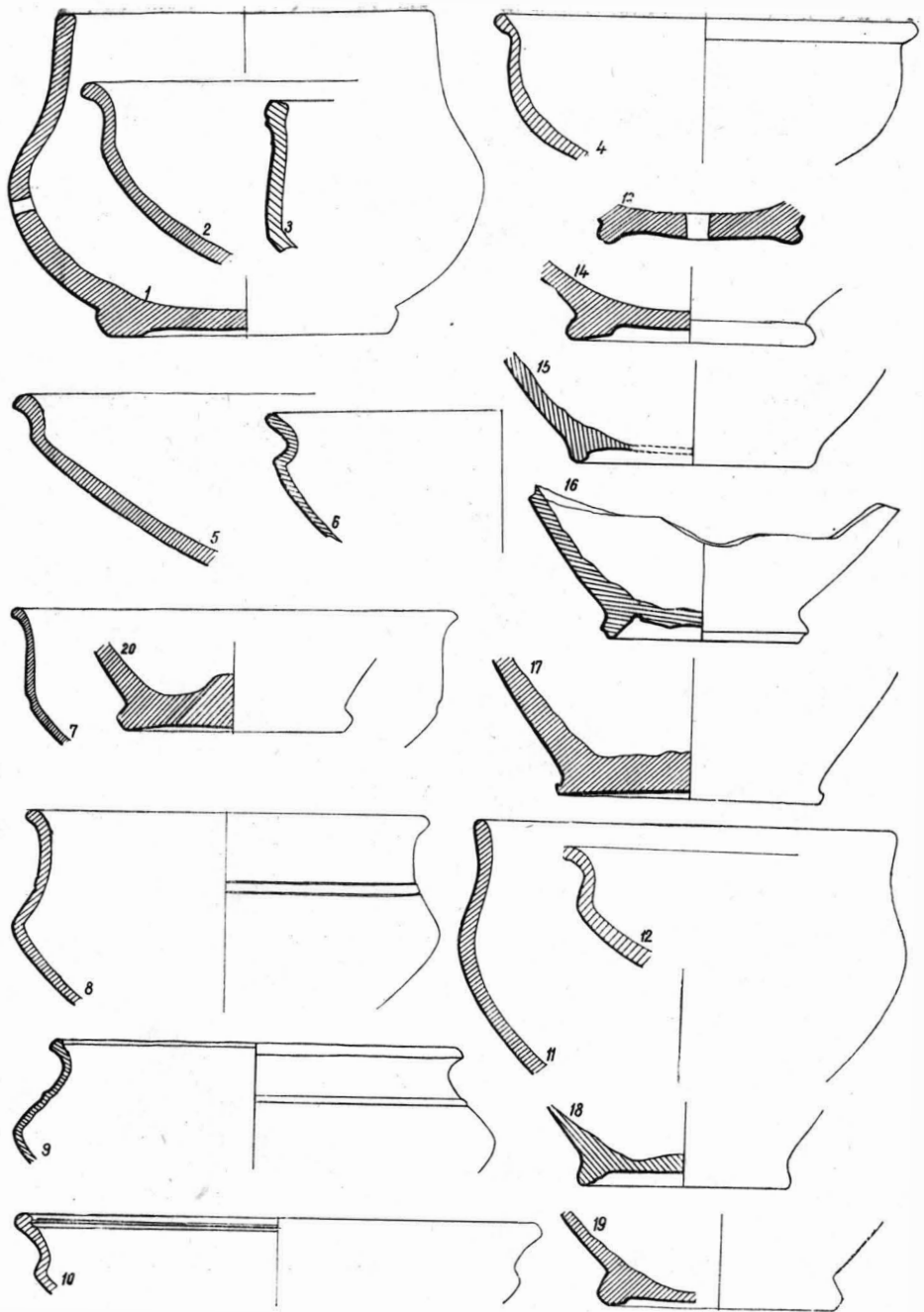
Pl. X. — Ceramică cenușie din pastă zgrunțuroasă : 1, amforă ; 2—11, vase-borcan.

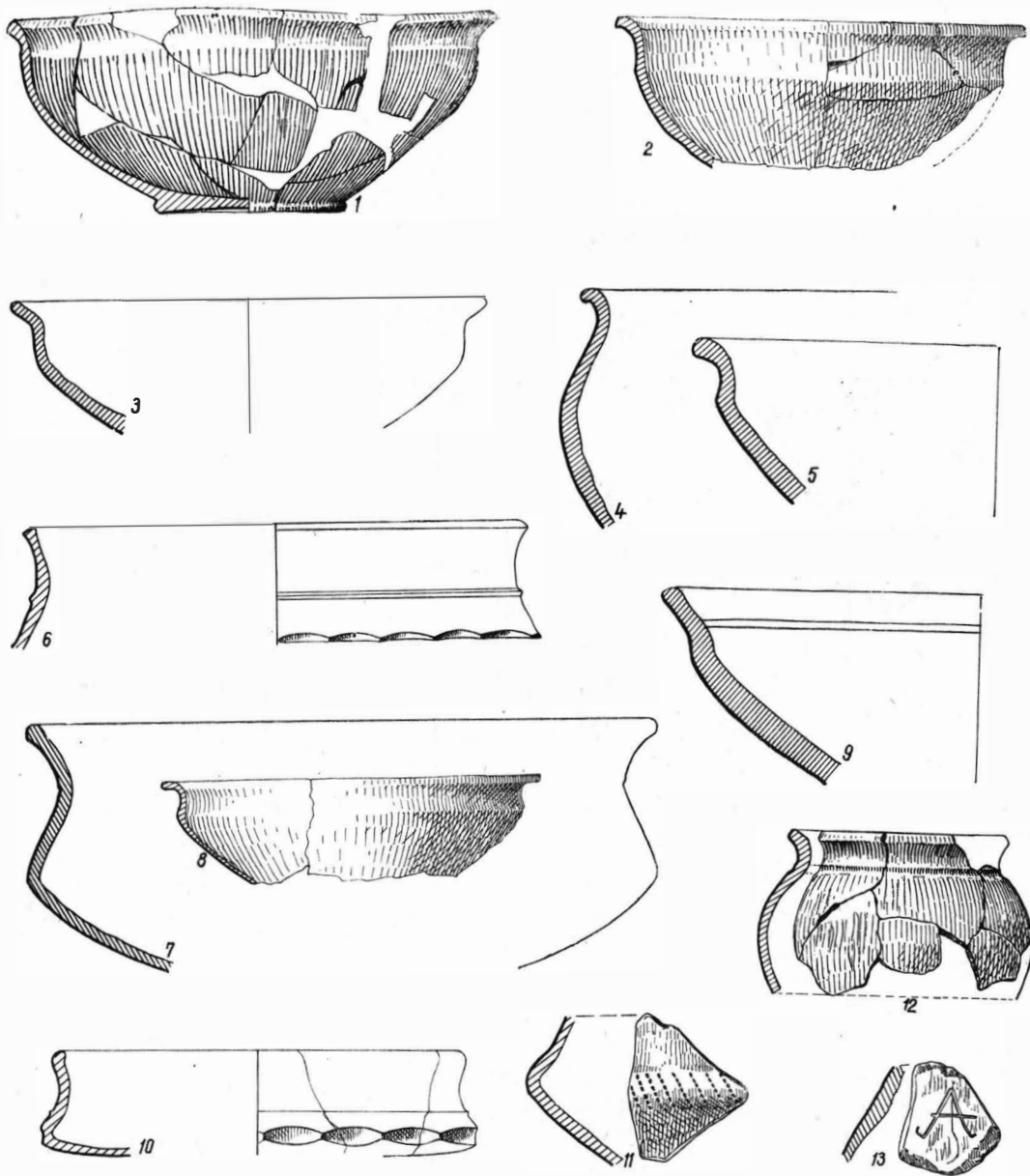
Pl. XI. — Ceramică din pastă fină : 1, 2, ulcior ; 3, 4, 15, 16, vase cu decor lustruit ; 5—14, 17—19, vase-borcan.

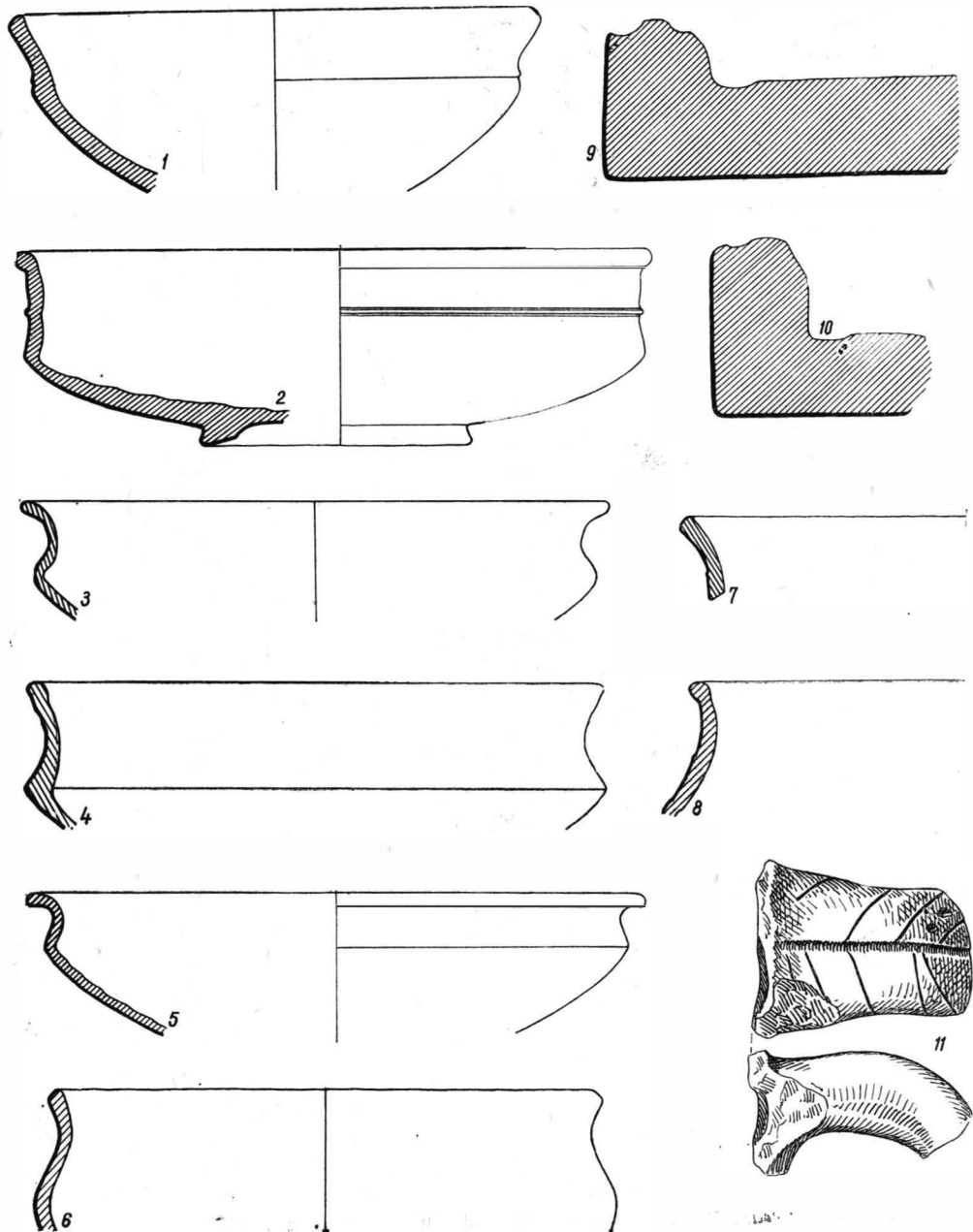
Pl. XII. — Ceramică din pastă zgrunțuroasă : 1—8, vase de provizii ; 9, 11—15, amforă, ulcioare. Ceramică cenușie fină : 10, cană.

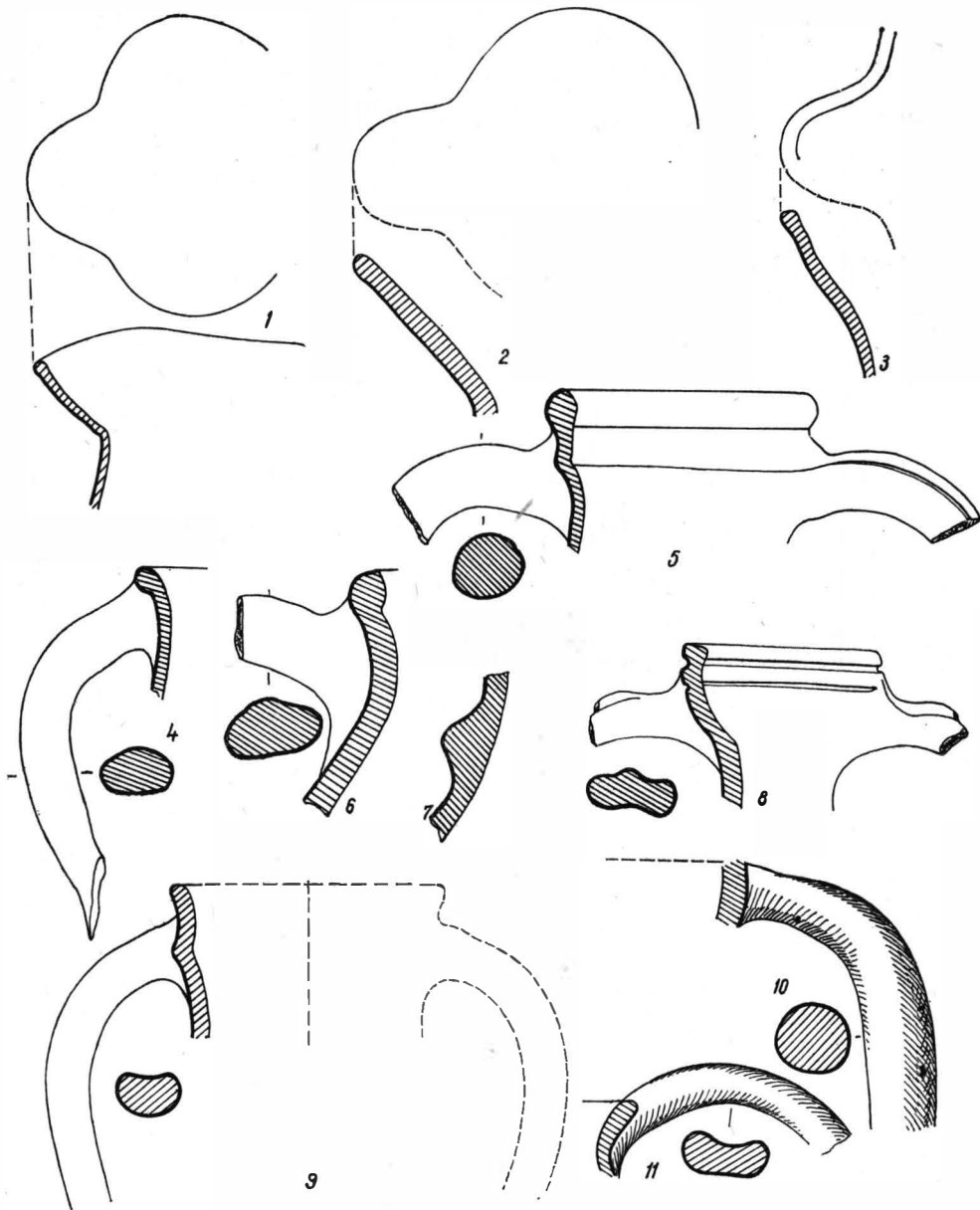
Pl. XIII. — Ceramică cenușie fină : 1–5, 7–13, străchini ; 14–19, funduri. Ceramică din
 pastă roșie : 6, strachină.

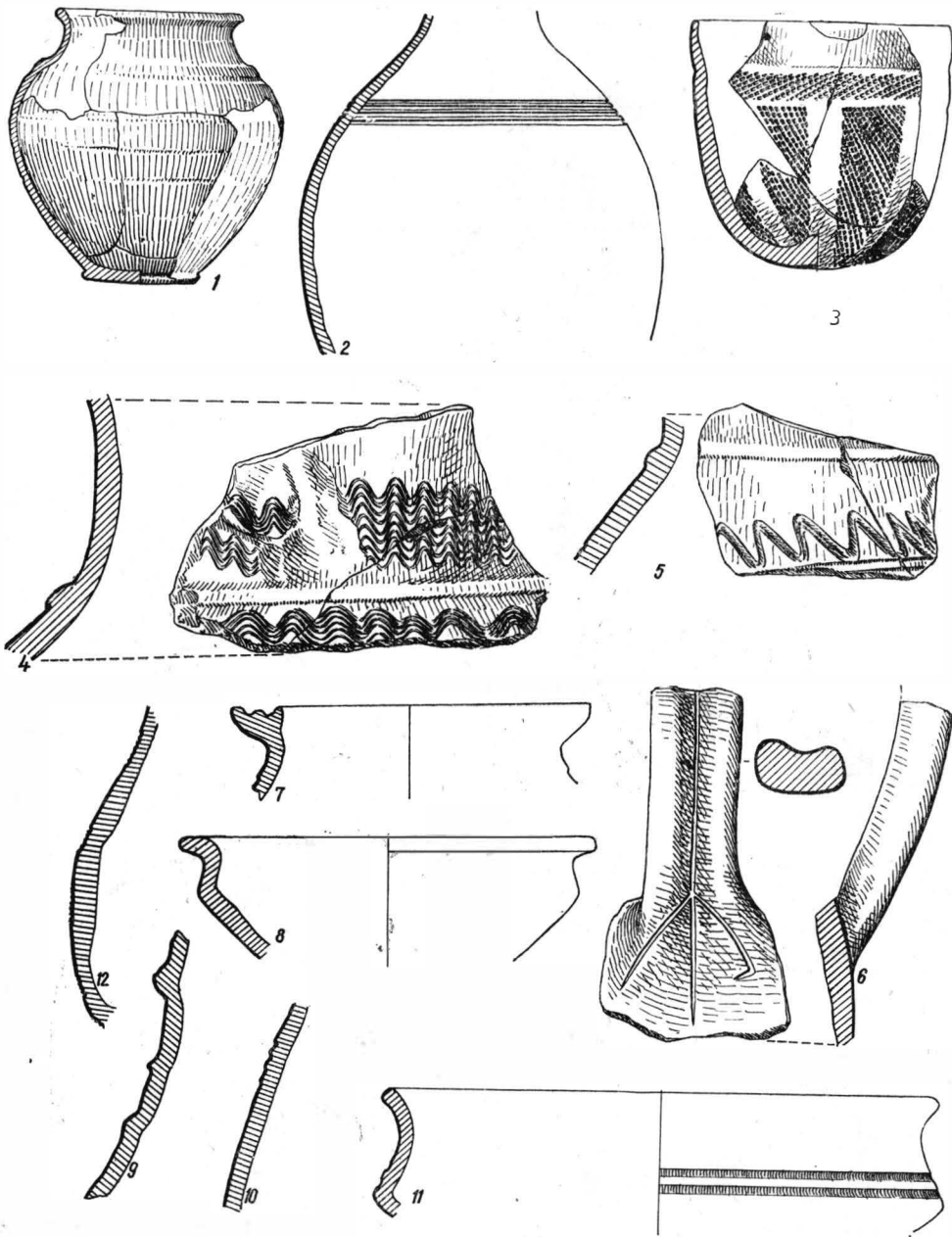
Pl. XIV. — *Ceramică cenușie fină* : 1 – 11, străchini ; 12, vas-borcan ; 13, fragment cu literă.

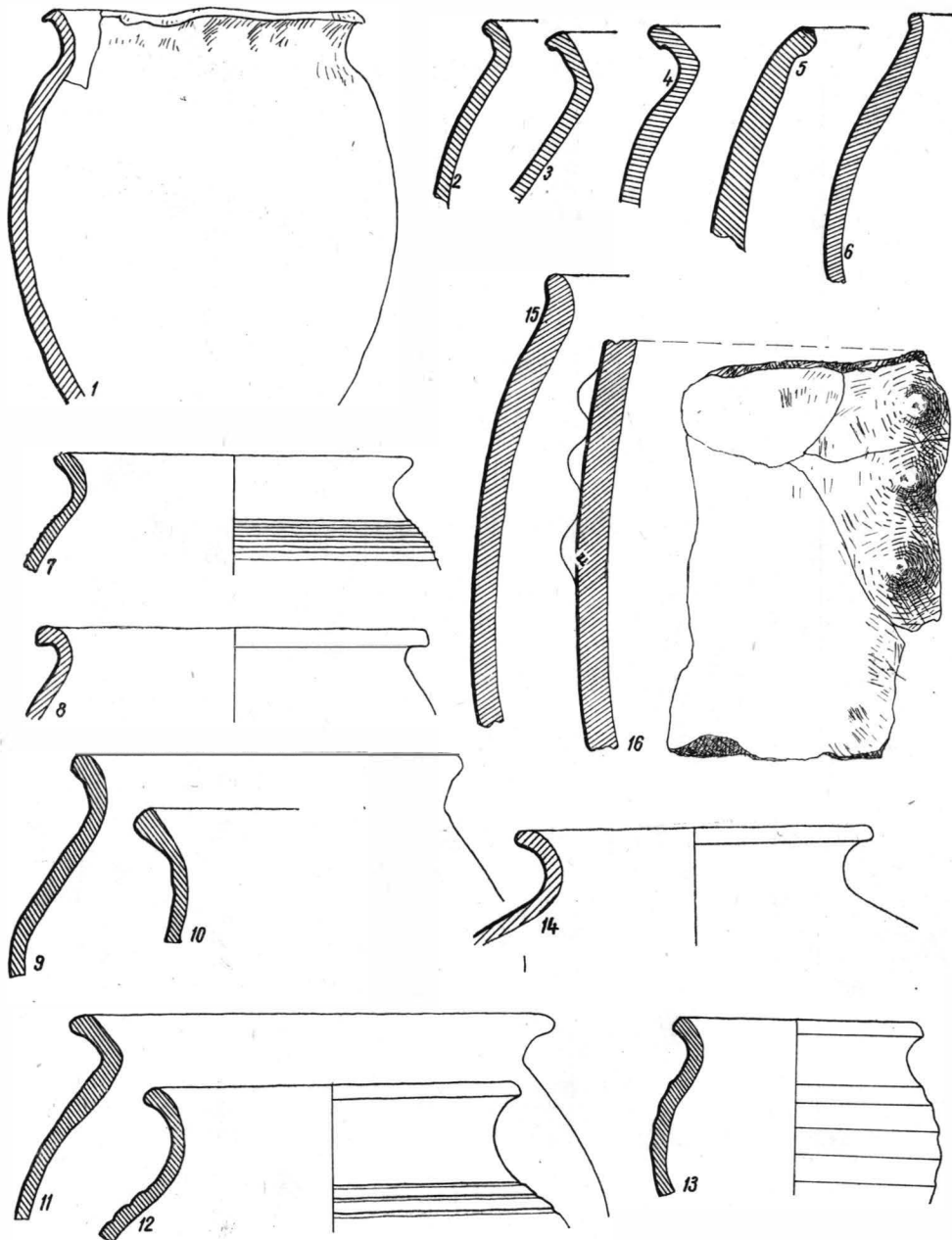
Pl. XV. — Ceramică cenușie fină : 1—8, străchini ; 11, toartă ; 9—10, țigle.

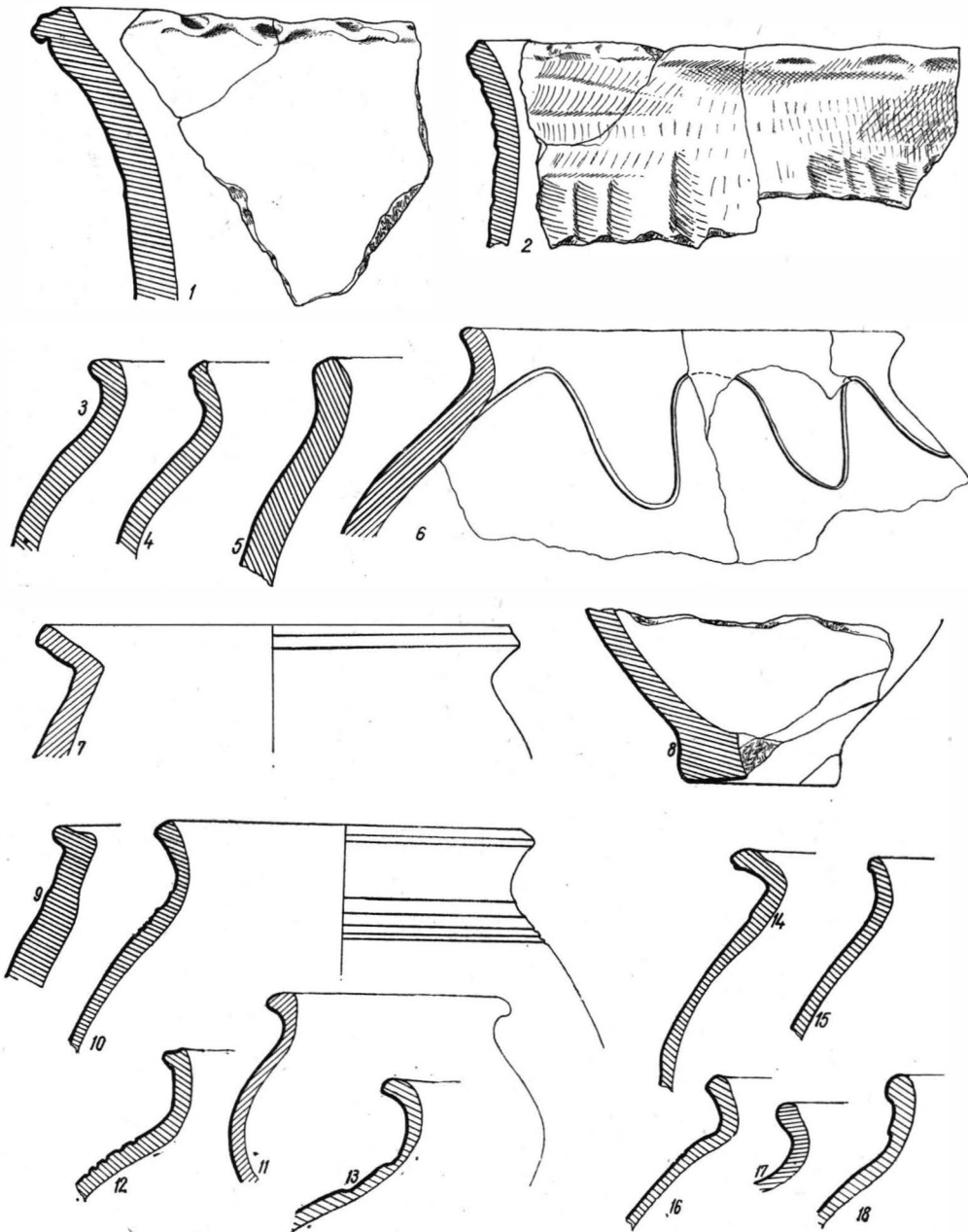
Pl. XVI. — *Ceramică cenușie fină*: 1–2, căni cu gura trilobată. *Ceramică din pastă roșie*: 3–11, amfore, ulcioare, torți.

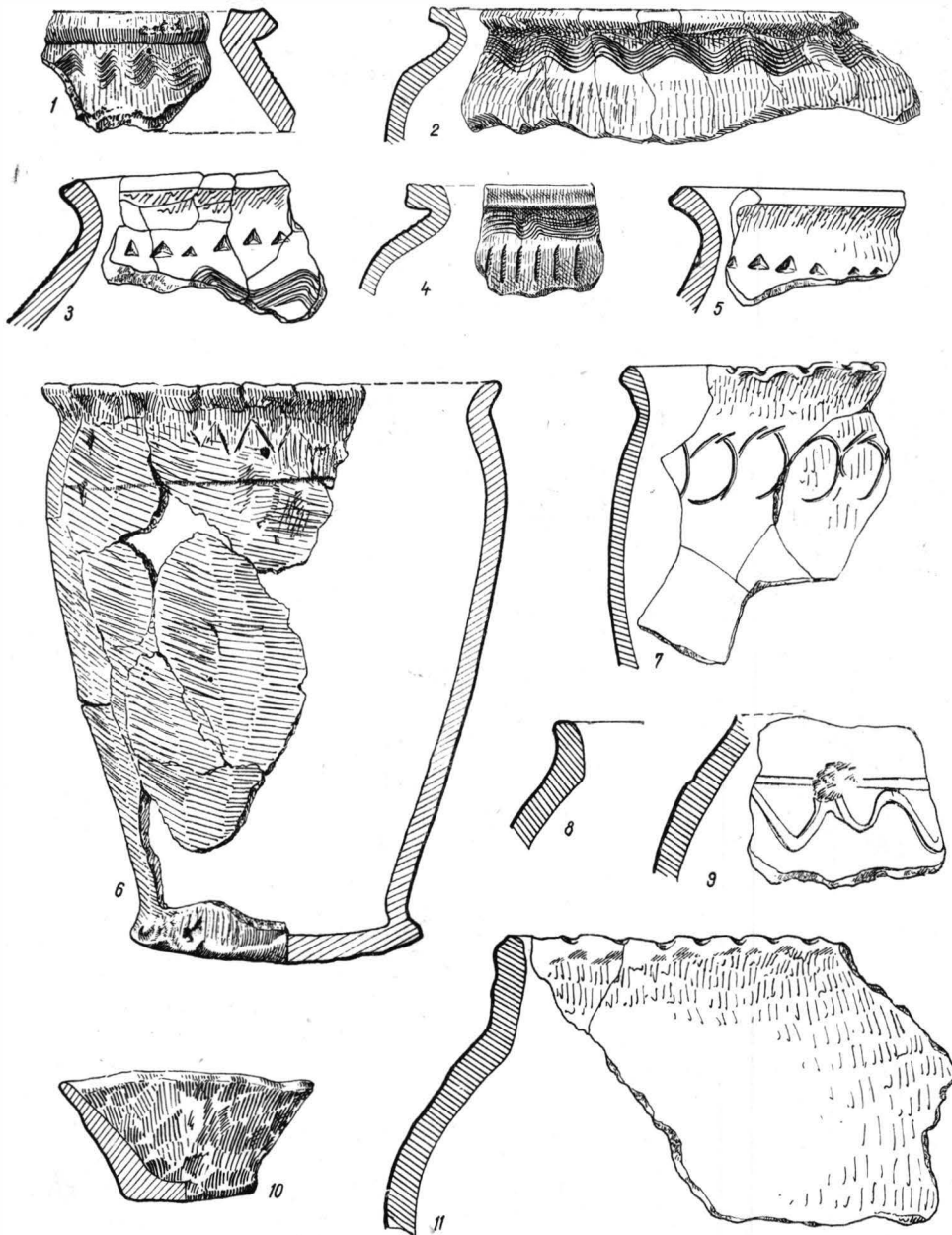
Pl. XVII.— *Ceramică din pastă roșie* : 2, 4–10, 12, ulcioare, amfore. *Ceramică cenușie fină* : 1, 3, 11, vas-borcan, pahar, strachină.

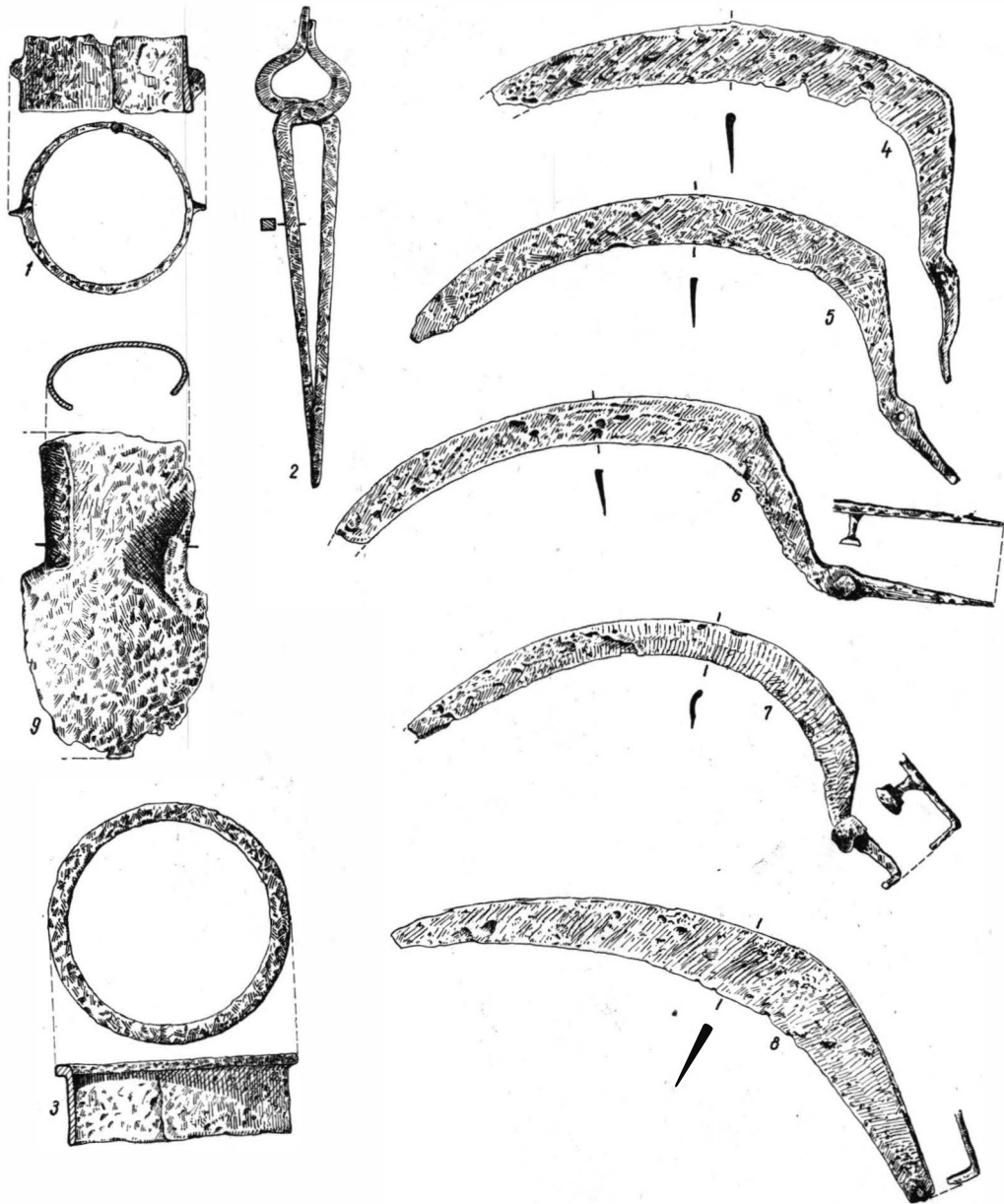
Pl. XVIII. — Ceramică cenușie zgrunțuroasă : 7—14, vase-borcan, Ceramică cenușie zgrunțuroasă lucrată cu mlina : 1—6, vase-borcan. Ceramică din pastă grosolană lucrată cu mlina : 15—16, vase-borcan.

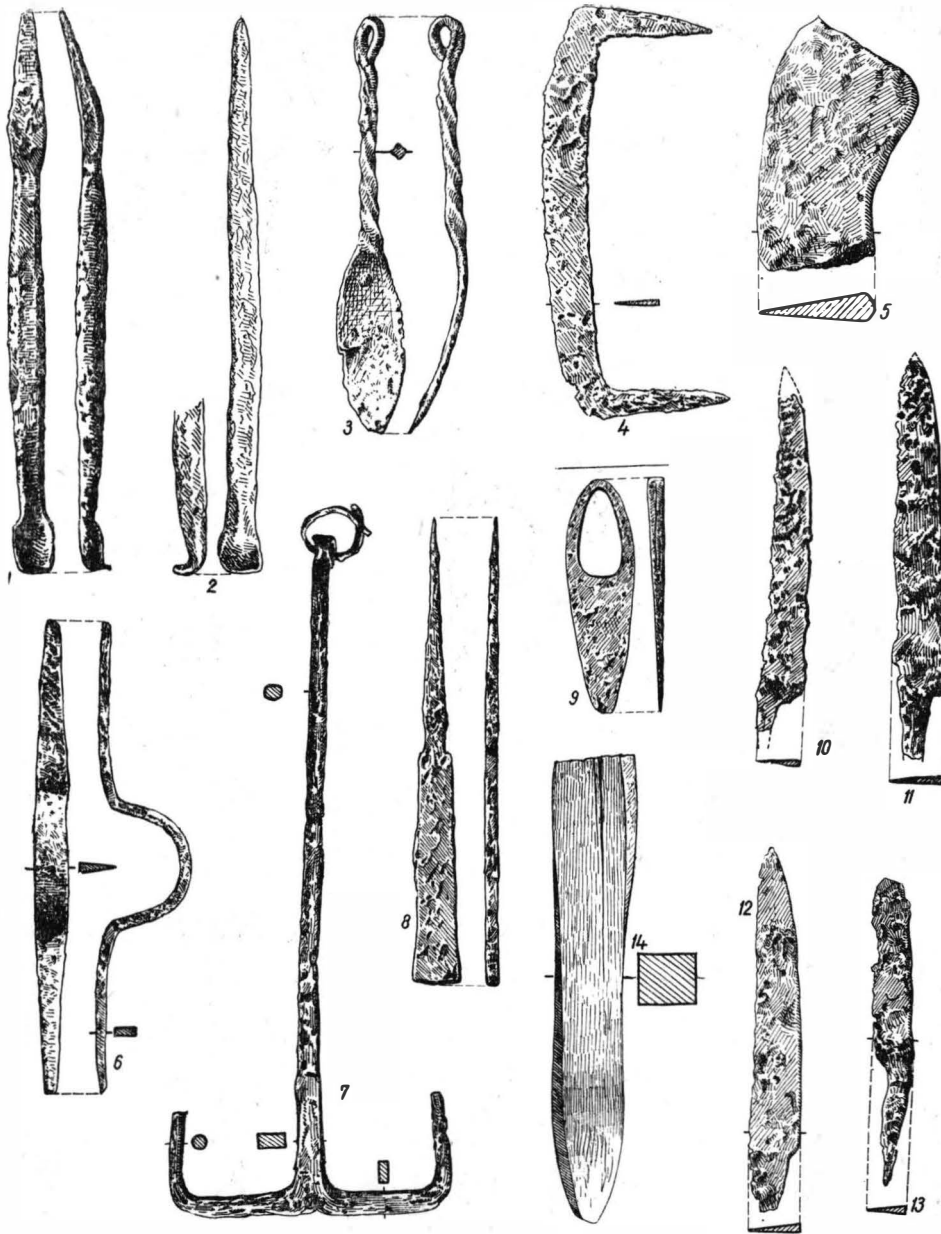
Pl. XIX. — Ceramică din pastă grosolană lucrată cu mla : 1—9, vase-borcan. Ceramică din pastă cenușie zgrunțuroasă lucrată la roată : 10—18, vase-borcan.

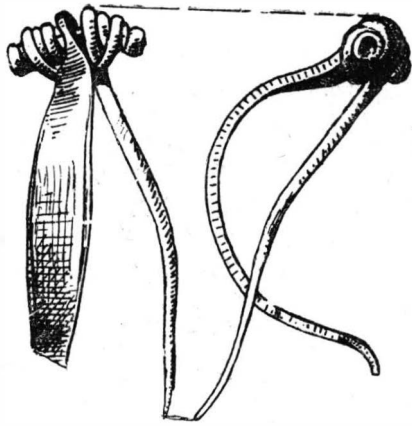
Pl. XX. — Ceramică din pastă grosolană lucrată cu mîna : 1–9, 11, vase-borcan ; 10, cățuie.

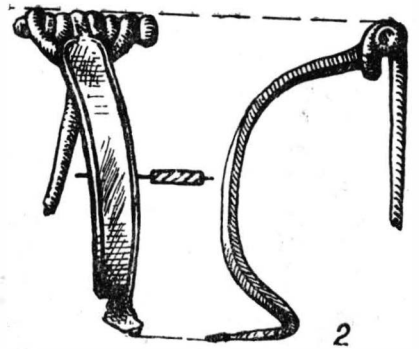
Pl. XXI. — *Unelte din fier* : 1, 3, bucse ; 2, clește ; 4—8, seceri, 9, fier de plug.

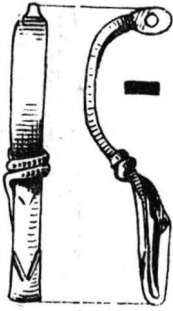
Pl. XXII. — *Unelte din fier*: 1–4, 9, unelte de tâmplărie; 5, topor; 6, aplică; 7, cheie de tip „laconic”; 8, daltă; 10–13, cuțite; 14, cute de piatră.

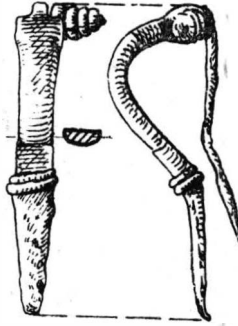
1

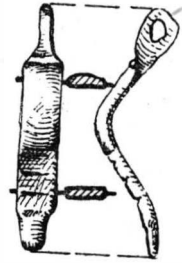
2

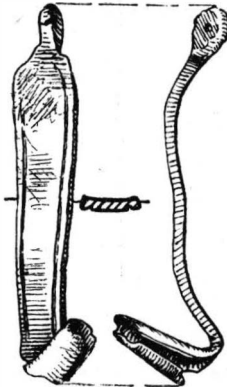
3

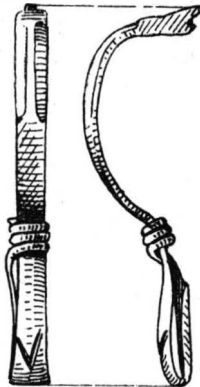
4

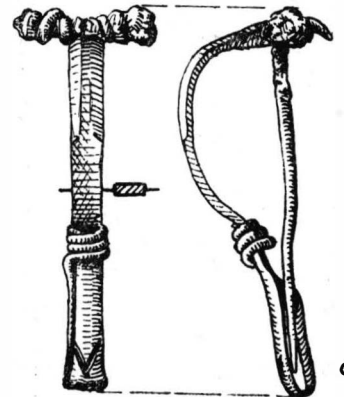
5

6

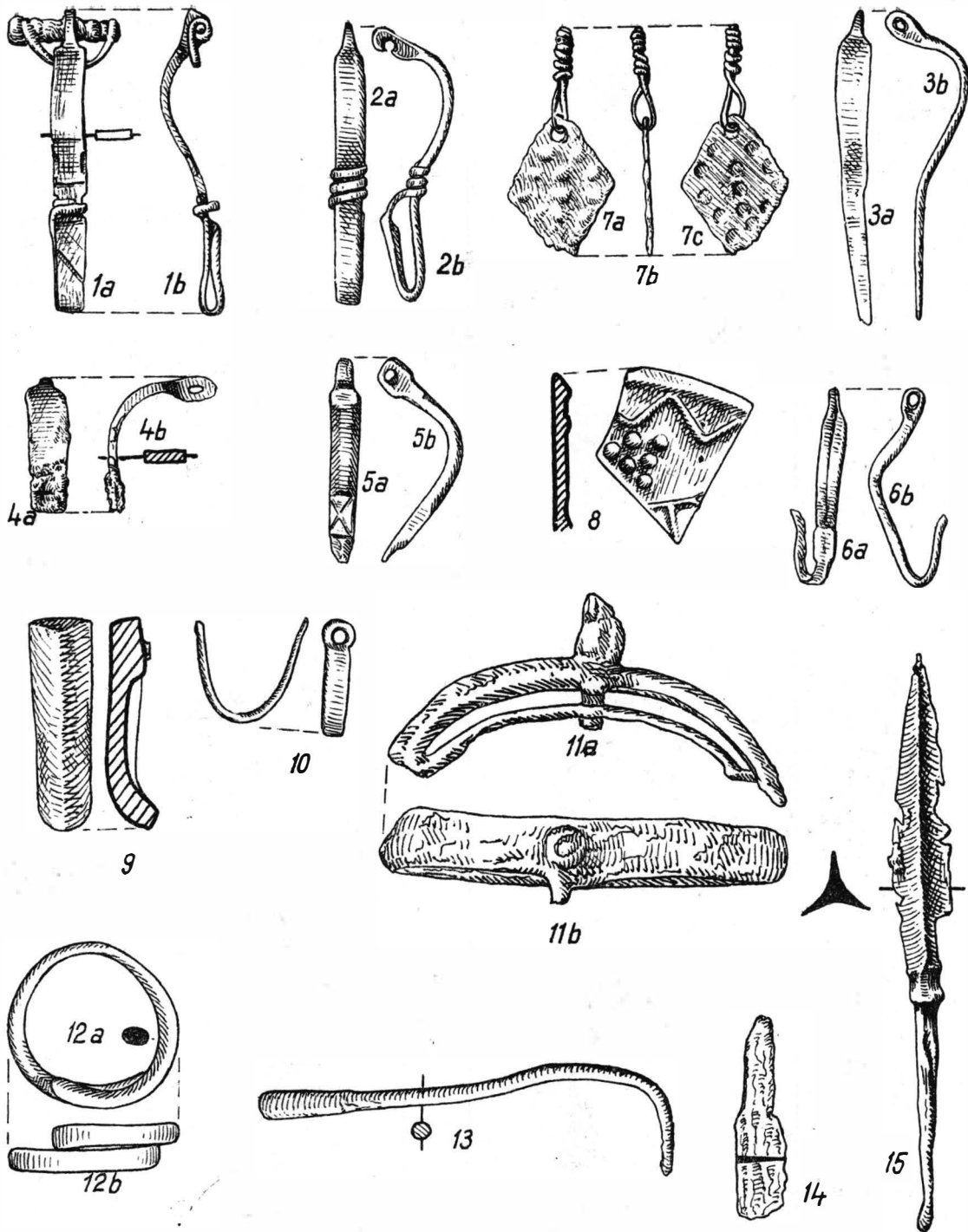

7

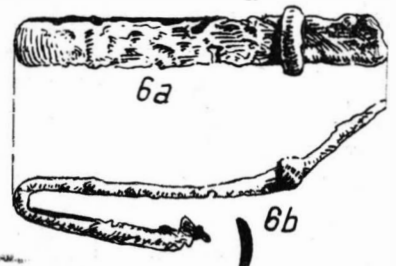
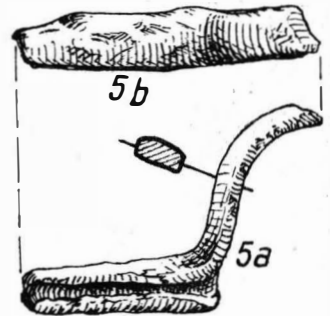
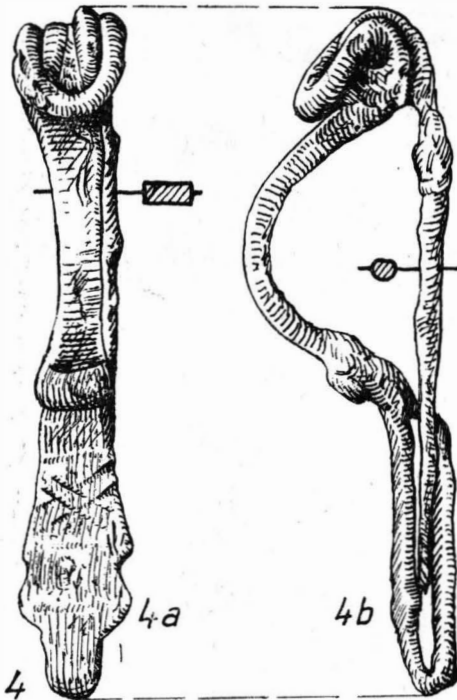
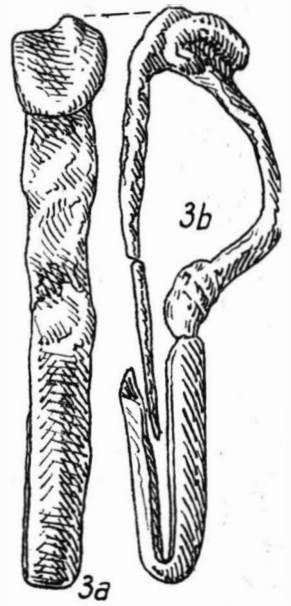
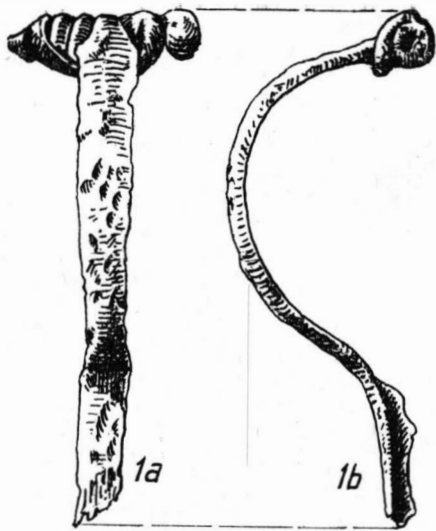

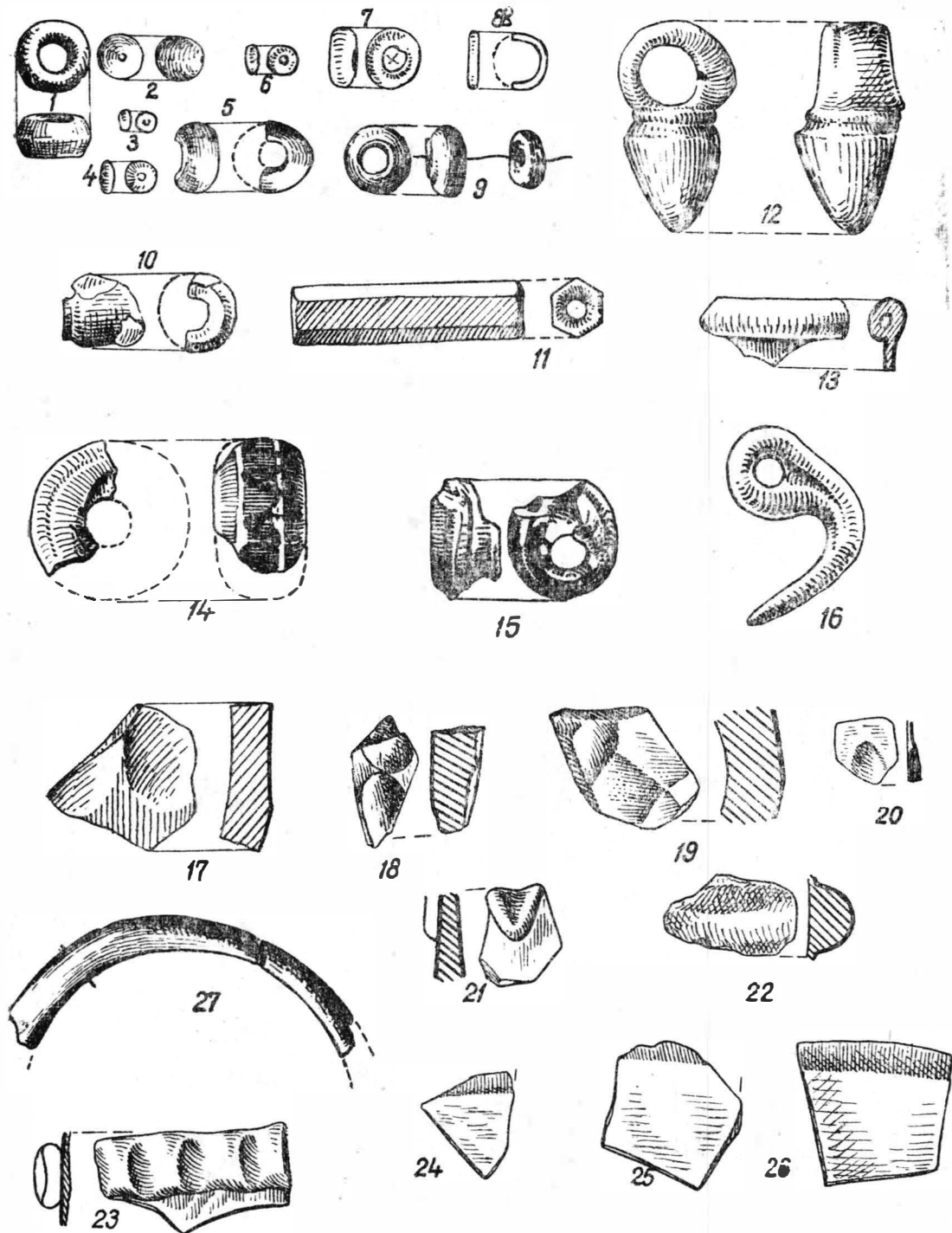
8

Pl. XXIII. — Fibule de bronz.

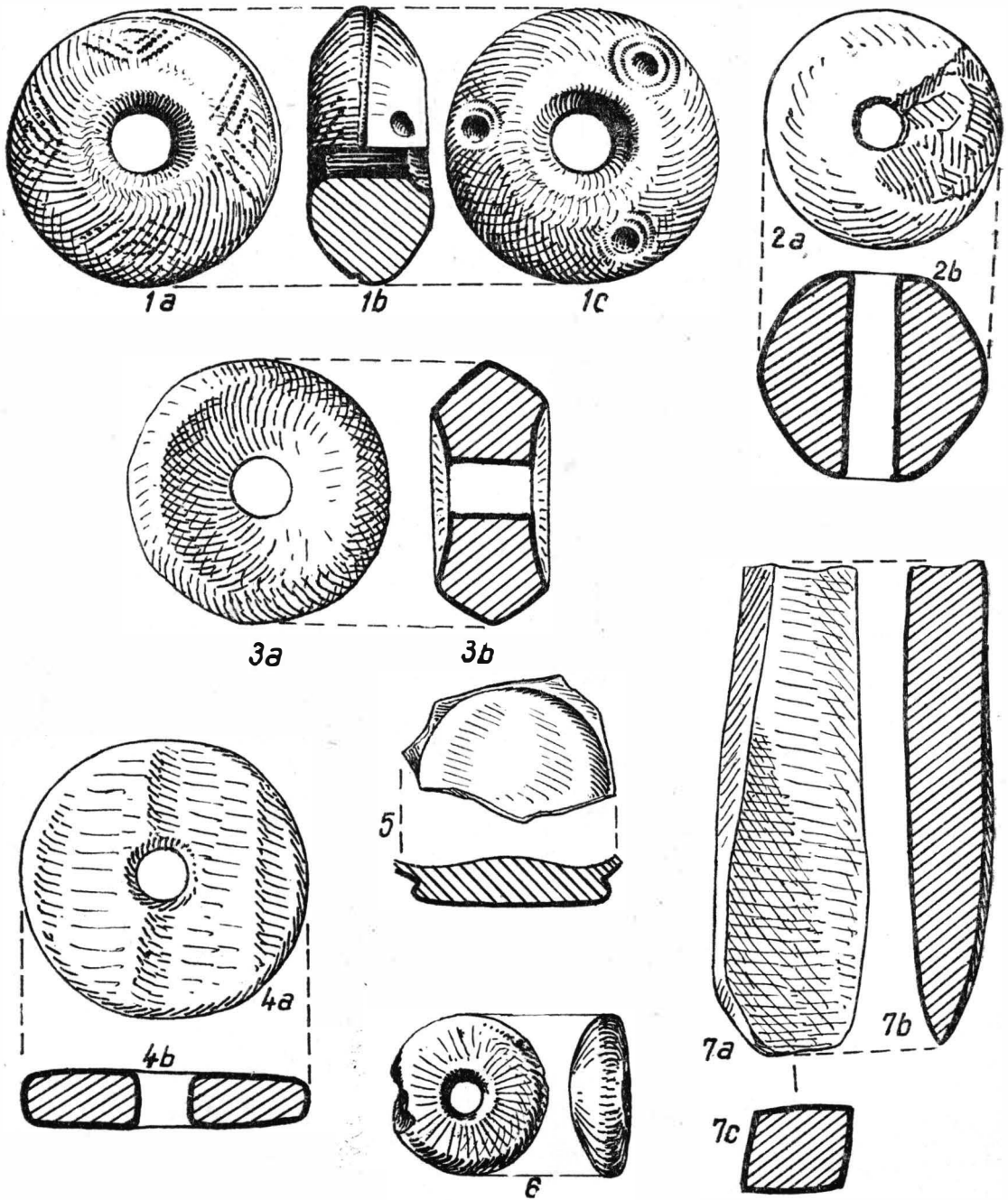

Pl. XXIV. — Piese de podoabă : 1, 2, 3—6, fibule de bronz ; 7, pandantiv de bronz ; 8, fragment de oglindă ; 9, spin de bronz ; 10—11, verigi ; 12, inel de buclă din argint ; 13, brățară de bronz ; 14, cuțitaș de toaletă. Arme : 15, virf de săgeată din fier.

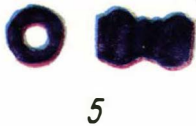
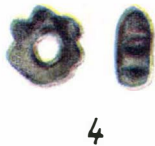

Pl. XXVI. — *Piese de sticlă*: 1–12, 14–15, mărgele; 13, 17–26, fragmente de vase; 27, fragment de brățară.

Pl. XXVII. — *Piese de inventar* : 1—4, fusaiote de lut ; 5, fund de vas din sticlă ; 6, mărgică din chihlimbar ; 7, cute.

Pl. XXVIII. — *Mărgele din siliolă.*

1

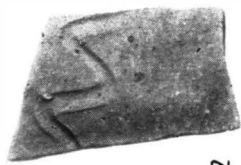
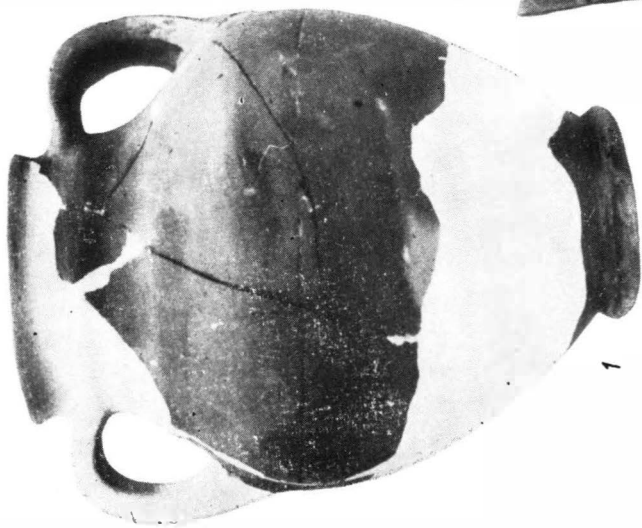

2

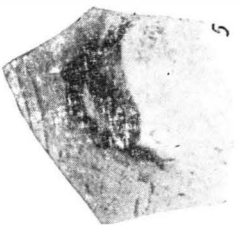
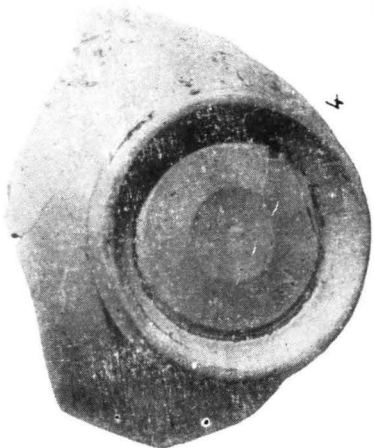
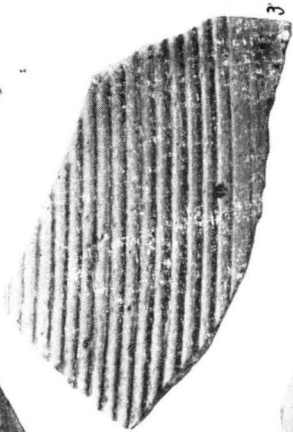
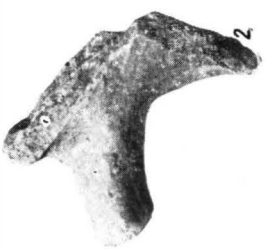
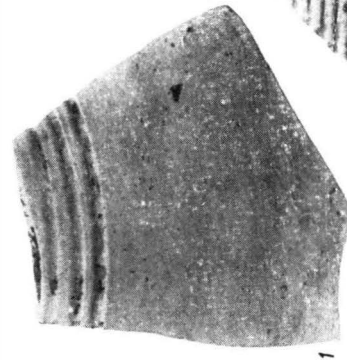
Pl. XXIX. — Vetre podile cu pietre și cioburi.

Pl. XXX— Ceramică din pastă zgrunțuroasă : 1—8, 11, vase de provizii ; 9, 10, străchini ; 12—15, torți.

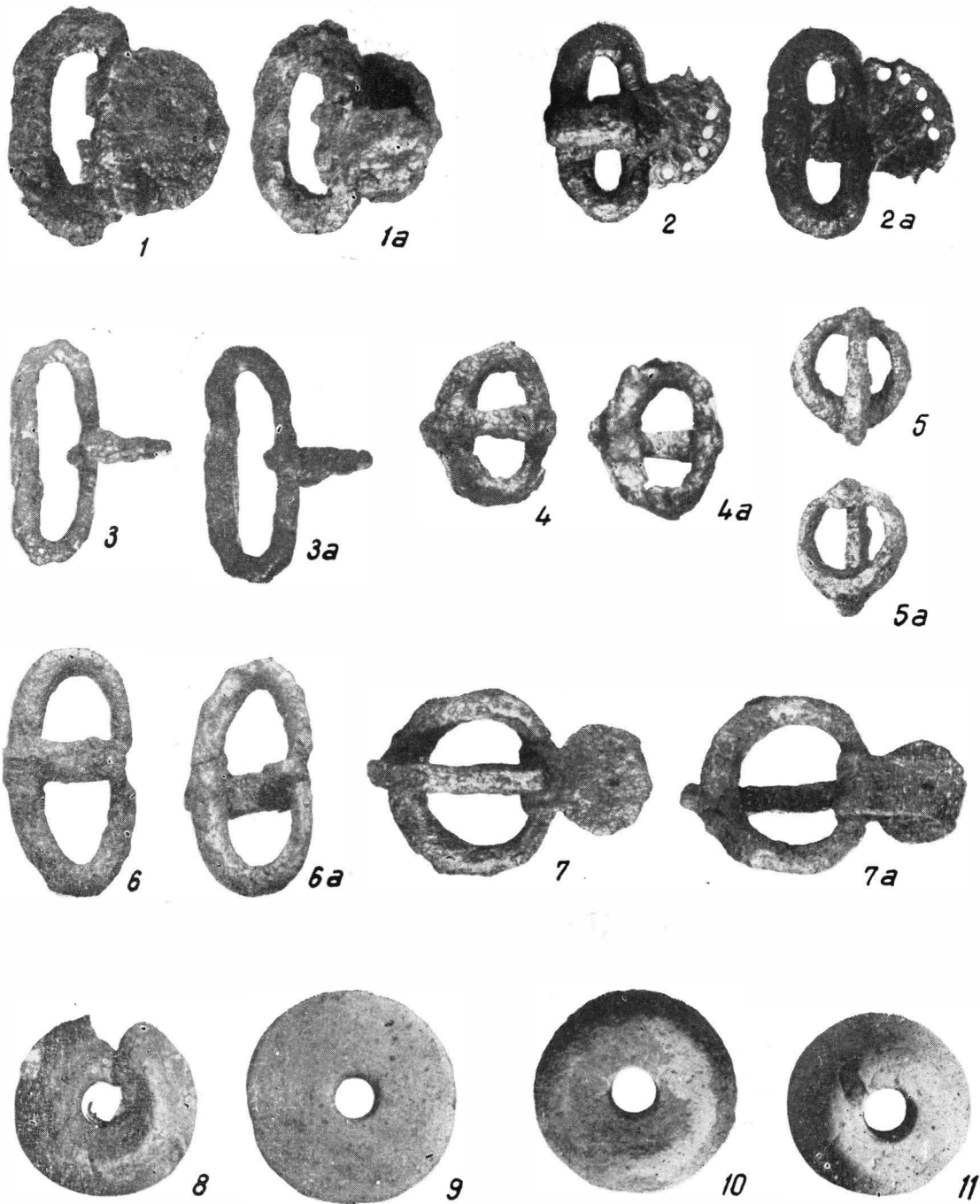
Pl. XXXI. — Ceramică cenușie fină: 1, amforetă, 2, fragment decorat cu vâș.

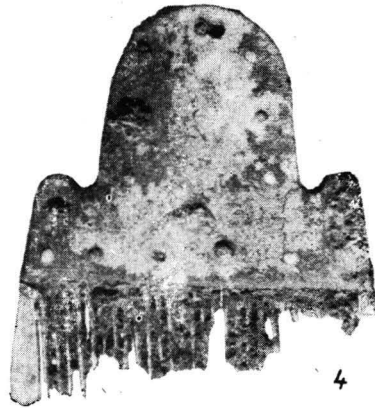
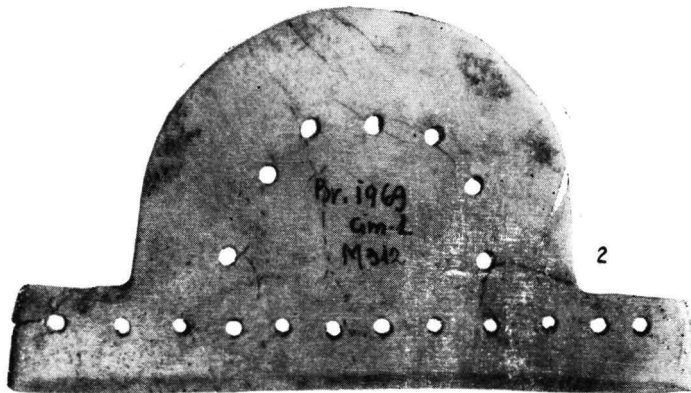
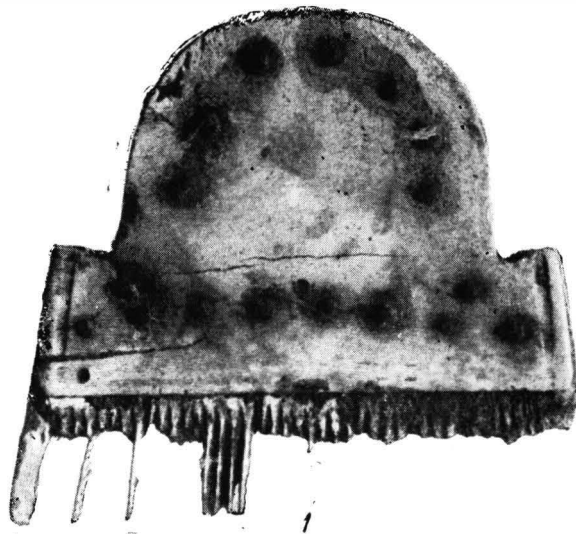
Pl. XXXII. — Ceramică din pastă roșie.

Pl. XXXIII. — *Unelte din fier* : 1, 2, 5, 9, scoabă, cuie, piron ; 3, 4, 6, 10, sule ; 7, lamă de topor ; 8, brici din fier.

Pl. XXXIV. — *Catarames și fusaiole* : 1—7, *catarames* ; 8—11, *fusaiole*.

Pl. XXXV. — Piepteni de os.

Redactor MIHAELA UDRESCU-OPRIȘ
Tehnoredactor PETRU BRUMĂ

Bun de tipar 16. XI. 1973. Tiraj 1180 ex. Hîrtie
tipar înalt ilustrații format 8/540×840 de 80 G/m².
Coli de tipar 38,50. Planșe 5.

C. Z. pentru biblioteci mari: 718 (498.723.1 Bratei
902.6 (498.723.1 Bratei
C. Z. pentru biblioteci mici: 718 (498.72)

Întreprinderea poligrafică Informația, str. Brezoianu
nr. 23–25, București. REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

I. P. I. c. 724

Pornind de la analiza amănunțită a ritului și ritualurilor de înmormântare ca și a inventarului funerar, autoarea demonstrează că această comunitate ce-și îngropa morții în cimitirul de la Bratei este constituită din daci ce și-au pierdut tradițiile funerare proprii (care au fost supuși deci unui proces aproape integral de romanizare) și din provinciali (foarte probabil de origine illyrică) rămași în Dacia tirziu după retragerea aureliană. Monedele și alte piese databile oferă suficiente indicii pentru a admite că grupul de aici a supraviețuit nu numai pînă în momentul trecerii hunilor peste Volga, ci, foarte probabil, pînă la instalarea acestora în Cimpia pannonică (420 – 425 e.n.)

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

